

భారతీయ అత్తశాస్త్రము

T.T.D GIFT BOOK

[డాక్టరు వర్మేశ్వర్ల రాధాకృష్ణుని
ఇండియన్ ఫిలాసఫీ ' అను నాంగ్లగ్రంథమునకు
అంధ్రానువాదము]

ప్రథమ భాగము

అనువాదకులు

బులుసు వేంకటేశ్వర్లు, ఎం. ఏ
బి. ఆర్. కాలేజి కాకినాడ

ప్రచురణ

కార్యనిర్వహణాధికారి,
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు తిరుపతి

1981

~~BHARATIYA TATTIVASASTRAMU~~

BY

BULUSU VENKATESWARLU M A

T T D Religious Publications Series No 97

Subsidised Price Rs 5 00

Published by

P V R K PRASAD I A S

Executive Officer

Tirumala Tirupati Devasthanams Tirupati

Printed at

T T D Press Tirupati

Copies 000

ముందుమాట

డాక్టరు నర్సేపల్లి రాధాకృష్ణ రచించిన భారతీయ తత్వశాస్త్ర చరిత్ర విశ్వవిఖ్యాతి పొందిన గ్రంథం. ఆంగ్లభాషలో ఈ అధ్యయనాన్ని పాశ్చాత్యులూ పురుషులూ ప్రాచ్యవిద్వాంసులూ ప్రాచీన భారతీయ వేదాంత దర్శనాలకూ అర్థసంస్కృతికీ సంబంధించిన ప్రామాణిక రచనగా ప్రశంసించారు.

భారతీయ వేదాంత దర్శనాలను పాశ్చాత్యులకు అర్థమయ్యే శైలిలో సుదీకరాలతో పురుషులకు అర్థమైన సులభమైన సుందర నమూనాగా అందించే అభిలషతో ఆంగ్ల విద్యార్థులకు తెలియజేసే రాధాకృష్ణ మనస్సు ప్రత్యేకత. వామాయ నిర్మలతలాంటి ఆంగ్లపద గుంపలతో సయాగరా జలపాత సదృశమైన వక్రత్వంతో ఆయన ప్రతిబింబ సాంస్కృతిక జగత్తుకు సకాతన భారతీయ వేదాంత తత్వచరిత్ర వినిపించాడు. పులకాంకుర ప్రకీరాలతో ప్రాచ్య ప్రతిబింబ విద్వాంసులు రాధాకృష్ణ పండితుడి ప్రతిబింబ కద్దుర పీరాజనాలు సమర్పించారు. హృదయంగమమైన ఆయన కృతులకు ప్రపంచమంతటా స్వాగత సత్కారాలూ గౌరవప్రసక్తులూ లభించాయి.

ఆంగ్లభాషలో రాధాకృష్ణ పండితుడు 1914 న ఆ మహాద్వందాన్ని తెలుగులోకి అనువదించడానికి అభినవ భగీరథ తపస్సు ఆవసరం అనువాదకుడికి ఆంగ్లభాషావైద్యమూ తెలుగులో ప్రతిభావ్యుత్పత్తులూ సకాతన భారతీయ వేదాంతదర్శనాలకు సంబంధించిన పాంగోపాంగమూ సహితో ముఖ్యమూ అయిన ఉపజ్ఞా ఉండాలి. పై మూడు ప్రజ్ఞలతోపాటు ఆ గ్రంథాన్ని ఆంగ్లసోదరులకు అందించాలనే ఆదర్శప్రేరణ ఉండాలి. అదృష్టవశాత్తు అన్ని అధికారాలూన్న శ్రీ బులుసు వేంకటేశ్వరుగారు ఈ గ్రంథాన్ని రెండు దశాబ్దాలకు పూర్వమే ఆర్జునతోడీక్షతో అనువదించారు.

ఈ ఆంధ్రానువాదానికి కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీవారి జాతీయ బహుమతి లభించింది ఇలాంటి గ్రంథాన్ని మళ్ళీ ప్రచురించే మహదవకాశం తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానంవారికి కలగడం సంతోషదాయకం సనాతన సాంస్కృతిక పునర్వికాసానికి ఈ గ్రంథం దోహదం చేస్తుందని ఆశిస్తున్నాము

తిరుపతి
మే 11 1981

పి వి ఆర్ కె ప్రసాద్, ఐ ఎ ఎస్
కార్యనిర్వహణాధికారి
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు తిరుపతి

విషయ సూచిక

ప్రథమాధ్యాయము — ఉపోద్ఘాతము

(౧) భారతవర్ష వైజలక్షణము	1
(౨) భారతీయ సంస్కృతి సామాన్య లక్షణములు	4
(౩) భారతీయ తత్వశాస్త్రంపై గొన్ని యారోపణలు	28
(౪) భా తీయ తత్వశాస్త్ర పరిశీలన ప్రయోజనము	32
(౫) దశాంతర్గతములు	34

ద్వితీయాధ్యాయము — వైదికయుగము

(౧) ఋగ్వేద మంత్రములు	39
(౨) వేద మంత్రార్థజాన ప్రయోజనము	41
(౩) వేదోపదేశము	43
(౪) తత్వశాస్త్రాంశములు	45
(౫) దైవశాస్త్రము	46
(౬) ఎకేశ్వర తత్వబీజము	64
(౭) ఎకేశ్వరవాదము బ్రహ్మయుగవాదము	67
(౮) స్పష్ట తత్వము	74
(౯) మతము	80
(౧౦) నీతితత్వము	84
(౧౧) జన్మాంతర తత్వము	88
(౧౨) తుదివాక్యము	91

తృతీయాధ్యాయము — సంధికాలము

(౧) వేదములకు నుపనిషత్తులకు సంధికాలము	93
(౨) దైవతత్వము	95
(౩) యజుర్వేదము — బ్రాహ్మణములు	98

(౪) దైవతత్వము	99
(౫) సృష్ట్యాధారములు	106
(౬) నీతితత్వము	106
(౭) పునర్జన్మతత్వము	109

చతుర్థాధ్యాయము - ఉపనిషత్తత్వము

(౧) ఉపనిషత్తులు	112
(౨) ఉపనిషదుపదేశము	114
(౩) ఉపనిషత్తుల చరిత్రాంశము	116
(౪) ఉపనిషత్సూత్రములు	118
(౫) ఋగ్వేద మంత్రములు - ఉపనిషత్తులు	118
(౬) ఉపనిషత్తులు చర్చించిన విషయములు	125
(౭) వత్సరూపము	126
(౮) బ్రహ్మము	138
(౯) బ్రహ్మవిద్యార్థము - ఆత్మపర్యాయము	143
(౧౦) బుద్ధి - జ్ఞానదృష్టి	147
(౧౧) సృష్టి	155
(౧౨) సత్త్వము - భిన్నదశలు	173
(౧౪) జీవాత్మ	178
(౧౫) ఉపనిషత్సూక్తిశాస్త్రము	181
(౧౬) మతదృష్టి	205
(౧౭) మోక్షము	211
(౧౮) సాధనము దుఃఖానుభవము	217
(౧౯) కర్మ	219
(౨౦) భువ్యశ్చివితము	225
(౨౧) ఉపనిషత్సూత్రసంక్షిప్తశాస్త్రము	232
(౨౨) ఉపనిషత్తులలో సాంఖ్యయోగ భీషములు	235
(౨౩) భావితత్వ భీషములు	240

భారతీయ తత్వశాస్త్రము

ప్రథమభాగము

భారతీయ తత్వశాస్త్రము

[పథ మాధ్యాయము

ఈ పోద్వాతము

౧

భారతవర్ష వైజయంత్యము

అలోచనాశక్తి గలవానములు వికాసము నందుటకు వివిధకళాశాస్త్రము లభివృద్ధిఁ గాంచుటకు రక్షణము తీర్చిను జేయవచ్చు గలసాము నొందినందుము ప్రాధమ్యముగాఁ గావలయున్నది ఉదరపోషణమునకై సంపరించుచు దారిప్రయత్నమున మృగము చీవింప నాటవిజాతికి మహనీయమైన సంస్కృతి యజ్ఞులు దుష్టరము అర్హిష్టమునమున భారత దేశము నహజప్రకృతిసంపదలతో సంపాదగమనోపాధియై యుత్పాదనది దేశాంతరముల నుండి శత్రువులని దీగి గుణి కాంత నోకప్రకృతి మహానృతి హిమాలయవర్షతశ్రేణియు నితరదిశలందు మహాసాగరములును నీ దేశములు గాపాడినవి ఎర్వసంపత్తిమృద్ధిమై ప్రకృతి మృష్టాన్నము నిచ్చుటచే నాహారసంపాదనకేళము భారతీయున కవసరమేకమయెను అధికారధిపప్రభుత్వముల కొఱకుఁ గొట్టాయుద్ధరంగమే లోక మని భారతీయుఁ డెన్నఁడును దలచి యుండలేదు ఇవాలోకజీవయాత్రయందు శరీర పోషణసంబంధములగు నమర్యలను పాధింపనిమిత్రము ప్రకృతిశత్రులను విగ్రహించి ఉపయోగించుటకై మనశత్రుల నన్నిటిని వ్యయించి నవసరము లేనిచో నృదు ముము పరమార్థజీవితమునుగూర్చుఁ బరివార్త మైన అల్పజీవితమునుగూర్చియు నాలోచన సారంభించుము దేశముయొక్క నవాశోష్ట వాతావరణము భారతీయునిక విశ్రాంతియందు వేకాంతవాసమునందును బ్రీతిని జనింపఁ జేయుండవచ్చును ముముక్షువైన వ్యక్తి ఎకాంతముగా మహావిద్యాపీఠులఁ దిరుగాడుచు ప్రకాంతవ్యాదయముతో మానస భావములఁ గాంచుచు అనందపులకింపఁడై గీతము లాలించు నవకాశము కలిపది ఎంపారభారముచే నలలన మూలం లీ ప్రకృతిరమ్యదీపలకుఁ బోయి స్వేచ్ఛగా విహరించు వాయుప్రసారములయు టురిపరంపరియు సందేశములను ఎని పక్షిసంఘముల కలగాఁగ మృతిమిను ద్రావి ఎంపూర్ణయములతోఁ బ్రత్యక్షిణాత్మలై

ఆత్మకాంతిఁ గాంచి తిరిగి వచ్చుచుందురు అతివాక్ష్మములగు జీవితమువ్యవస్థలను గూర్చి భారతీయ మేధావులీ తపోవనములందు రాశ్రమములందు ధ్యానసాధనములు ఎల్పిరి ల్పరమైన పోషణసౌకర్యము ఎవఱ ప్రకృతి అందద ఉద్దరపోషణాదిక వివిధక్షేత్రరాజాత్వము కాలమును ఎరరకముగా మ్రొంగివేయు వ్యవహారకర్మరంగమందలి యాందోళనానాన్యత యివి భారతజాతియొక్క ఎరమూర్త జీవితాన్వేషణమును బెంపొందించిన ఆ కారణముచేఁ జరిక్కారంబికాలమునుండియు నీ జాతిలో నత్యావ్యేషణవాంఛ జ్ఞానవాంఛ విజానవీధుల వివారింప నశక్తులు గానవచ్చుచున్నవి

ప్రకృతి ప్రసాదించిన ఎదుపాయములచే పనులత్యవ్యేషణ ఎములను గూర్చి ఎకవరీలనను చేయునవకాశములు గలగియుండిన భారతీయులకు పేటోతత్వవేత్త చెప్పున దౌర్భాగ్యమునకెల దౌర్భాగ్యముగు ఎవేకిద్యేషణు అంభవించి యుండలేదు పేటో మహాశయిఁడు తన యోగతో గ్రంధమున ఎదు చెప్పెను అన్నిటికన్న ముఖ్యముగా నొకవిషయ మనకు అంభవించుకొండ ఎనము జాగరూకలమై యుండుముగాక! మానవ జాతిని ద్యేషించు కొందఱితలె మనమును వివేకమును ద్యేషించువారము కాకుండుముగాక! ఎలన మానవునకు వివేక ద్యేషణుతో ఎమానమైన దురవస్థ మఱొకటి లేదు జ్ఞాన ఎపానయే మానవునకుఁ గల సంపదలలోఁ బరమపాపమైనది ఈ జ్ఞానకాంక్ష భారతీయుని మాననాగరమును జాజ్యల్యమానప్రదీపమై యున్నది లోకములో ననేక దేశములందు జనులు జీవితవరమార్గమునుగూర్చి ఎమాలోచనము చేయుటకొ విధమైన విలాసముగాఁ జూతురు ముఖ్యకాలమును వ్యవహారరంగములో వ్యయించి తత్వజిజ్ఞాస యేపనియు లేనప్పుడు చేయుదురు ప్రాచీన భారతదేశములో వేదాత్తమునకుఁ గాని కళకుఁ గాని యనుబంధముగా నుండక సంహర్తవ్యతంత్రకాత్తమై తత్వశాస్త్రము విలసిల్లినది వర్తమ ఖండమున నీ శాస్త్రము పేటో అరిస్టోటిల్ మున్నగువారికాలమున యానవపాదుద్భావము నందినప్పుడు కూడ నైతిక రాజకీయశాస్త్రము పాశ్చాత్యులనందినది తత్వశాస్త్ర మనగా మధ్యయుగములలో మతవిశ్వాసము బేకమ మూటనులకాలములోఁ గేవల ప్రకృతిశాస్త్రము పందొమ్మిదవ శతాబ్ది మేధావులకు రాజతంత్రము చరిత్రము సాంఖ్యకవిధానమునై యొప్పునది భారతవర్షమున మాత్రము తత్వశాస్త్రము తనపాదములపై నిలిచినది తదితర శాస్త్రములు కళలు తమ మహాశయపోత్సాహముల కొఱకు దానమై నాధారపడినవి బ్రహ్మవిద్య నర్వ విద్యాజననియై ప్రకాశించినది బ్రహ్మవిద్యాధారములేని పెద్దలన్నియు నిరర్థకములు గర్వములు లైసవి ముందకోఎపవత్తు నర్వవిద్యాప్రతిమా బ్రహ్మవిద్యా యని ఎలికినది అర్థశాస్త్రకర్త కొల్యుఁడు తత్వశాస్త్రము నర్వశాస్త్రములకు దీపము నర్వ కర్వములకు నాధారము సర్వవిధులకు మూలబీజ మని ఎల్పిఁగాఁడు

జగద్రహస్యమనన్యల సర్వము చేసకొనుటకై చేయు మానవయత్నమే తత్వశాస్త్ర కర్తవ్యము గాన నది జాతి సంస్కృతుల సంస్కారములకు లోకై యుండును ప్రతిజాతికి జన్మనర్థమైన ఎహజహనసః లక్షణము ప్రత్యేక శీమోప్రవృత్తియు నుండును గడిచిన చరిత్రయుగములలో గడిచిన కథాపథాంతర్గతలలో మూర్ఖులైన భరతమాతృమూర్తి గోచరించును తపప్రత్యేక మగు—అనుభ్రుతముగా వచ్చిన—వంప్రదాయమువఱకు జెందిన కొన్ని మన ప్రకృతులను భారతజాతి గట్టిగా బట్టుకొని నిల్చినది తా నొకజాతిగా నిలుచు వంతకాలము భారతజాతి యీ లక్షణములను ఎదురవజాలదు ప్రత్యేకవ్యక్తిత్వ మనఁగాఁ బెంపొందుటకు స్వాతంత్ర్యము కాచి దీనియర్థ మితరులతో నాకృతిసామ్య మేమియు లేకుండకు గాదు ఆకృతిసామ్యము స్వల్పముగానైన లేకుండుట సాధ్యము కాదు ఎలన మానవత్వ మనునది యందు ముఖ్యముగా నాత్మవదార్థము లోకములో సర్వజాతులందు నొకటే భేదము లభియు యుగ చరిత్రాప్రవృత్తుల ననుసరించి యేర్పడినవే ఆర్థింఁ దగిన దేనికిని లేనిట్లే తత్వజ్ఞాన వికాసమునకును నొకే యొక రాజమారము లేదు అందుచే నీ భేదము లన్నియు ఎక్కడంబ్బుకొని కింకారములై యొప్పును భారతజాతి ఎజ్ఞాన ఎశేష లక్షణములను దెలికొనుటకముండు భారతఎజ్ఞానముపై బల్కిన ఎజ్ఞానప్రభావ మెట్టిదో కొన్నిమాటలు చెప్పవలయున్నది

గ్రీకు మున్నగు దేశాంతరములనుండి భారతజాతి కొన్ని భావములను స్వీకరించెనా? స్వీకరించిన వెంటనేఅటు? అను నమిష్య పెక్కుసార్లుతలయెత్తినది భారతీయ విజ్ఞానధనులు తెల్పిన కొన్ని భావములకుఁ బురాతన గ్రీకుదేశమునందుఁ జెంపొందిన కొన్ని ఎద్ధాంతములకుఁ బోలిక బుండుటచే వీనికిఁగాని వానికిఁగాని న్యూనత వాపొదింఁదలచిన వ్యక్తి కీ కార్యమంత కష్టమైనది కాదు *

నర్ విల్లియమ్ జోన్సు ఇట్లు వ్రాసినాఁడు 'వేదాంతశాఖల విషయమన నివట పోక వ్యాఖ్యజేసవఁ జాలును వ్యాఖ్యబద్ధాంతము పెరిపటికే ఎద్ధాంతమునకు ఎరిసోవను నైతిక సదాంతము ఆయోనికే ఎద్ధాంతమును బోలును రెండు మాహంస ఎద్ధాంతములలో రెండవది యగు వేదాంతము ప్లేటో తత్వమునకును గౌతమబద్ధాంతము ఆరిసోటర్ తత్వమునకును వరి సోవును ఇంకను కణాదుఁడు రేట్సు సైమిలి సోక్రటీయ వ్యాసఁడు ప్లేటో కలఁబడు వెథాగరస్ వతంజలి కీసోలు ఎమ భావనమన్వీతులు (గ్రంథములు 360 1) శ్రీశతీయ కోరిట్రాక్సు మితలేవీయన్ ఎస్సేసు లు 436) చూడనగును విశేషమేమనఁగా గ్రీకుల ఎంపక్కకి భారతీయ ఎంపక్కకి ననుకరించిన దని కతమగా మగిడింఁబడినంతగా భారతవిజ్ఞానము గ్రీ విజ్ఞానమునుండి ఎక్కరించివట్టుకొనె వచ్చుఁబడలేదు [నాథుఁడు గార్వే ప్రాచీ భారతీయ తత్వశాస్త్రము అధ్యాయము 11]

భారతీయ తత్వశాస్త్రము

ఎ భావము లేజాతికిఁ జెందిన వనునవ్యేషణము నిరర్థకమైంది నిష్పాక్షికదృష్టికి నసాదృశ్యములు చరిత్రలోఁ దట్టించిన నమానభావము లని గోచరించును మానవ-
త్వదయములలో నమానానుభవములు నమానభావముల మదయింపఁజేయును ఒకజాతి
యందు ముఖ్యముగా భారతజాతి తనభావముల నింకొక జాతివంటి స్వీకరించిన యాధార
మాణము లేవిషయమును లేవు మేము రఁపఁబోవు భారతీయతత్వమట్లములు పరికించినచో
భారతీయతత్వము సంపూర్ణ స్వతంత్రత గలిగిదై మానసిక సత్యావ్యేషణ ఫలిత ముని
యగుఁగలదు పాశ్చాత్యభావముల ప్రభావముకాని సంస్కర్మముగాని యేమియు లేకుండఁ
గీ తత్వసమస్యలు పరిశీలించఁబోయి అభూతవృద్ధులు ఎశ్వమజాతి సంస్కర్మము కొంత
వివరించినను భారతజాతి తన జీవితాదర్శమును తత్త్వమును ధర్మమును సర్వ
తంత్రముగాఁ జెంపించుచున్నది ఈ భరితవర్తనునకు వచ్చిన అర్హుల ఆదినివాస
దెనను ఎశ్వమోత్తర ఖండములందలి తమజ్ఞాతులతో నయిందము తెగఁద్రెంపుకొని
యభావప్రపంచమును వారు విర్మించుకొనిరి పశ్చిమోత్తర భాగములందలి అరణ్య
రములనుండి యనేక జాతుల మూకలు భరితభూమిపై దండయాత్రలు సాగించినమాట
మేకాని ఒక్కఁడెలాండరు తప్ప మిగిలినవా రెవరును వీ యుభయప్రపంచముల
ద్యమందును వైజ్ఞానిక సంస్కర్మమును గలిగి చి యుండలేదు ఇదివల మాత్రము
సుద్రద్వారములు తెలుపఁబడి నర్మివాతినంబు ధ సంస్కర్మము లేర్పడినవ కాని దీని
లితములను మన మింకను విర్ణయించఁజాలము ఎలన ఈ సంస్కర్మమింకిను సంపూర్ణము
లేదు కాబట్టి యిండుమించుగా భారతీయ సంస్కృతి నిజపోషణముచే స్వతంత్రముగాఁ
పొందినదే యని నిర్ణయించవచ్చును

— ౨ —

భారతీయ సంస్కృతి సామాన్య లక్షణములు

భారతభూమియందలి తత్వశాస్త్రము ప్రధానముగా నాత్మసంబంధము కాల
మాతములనుండియుఁ జరిత్రలోని సంక్షోభములనుండియు భారతదేశమును గాపాడిన శక్తి
రతజాతికిఁగల విశిష్టమైన ఎరమార్గచింతనమే కాని యే రాజ్యాంగ సాంఘిక నిర్మాణము
ను గావు విజాతీయదండయాత్రలు పృథ్విజాతిలోని యంతఃకలహములు గతచరిత్రలో
కుసారలు భరితవర్షవాగరితతను వివామోవర్చినవా యనునంతవనిఁ జేసినవి గ్రీష్మలు
దియనులు పర్వయనులు మొఘలులు ప్రెంచివారు వాఁగ్నేయులు క్రమముగా భారత
సంస్కృతినిఁ దొక్కివేయె యత్నించిరి కాని భారతజనని తవళిరమును దిన్నగను మన్న

తమగును నిలబెట్టుకొనెగలిగి ది భరతభూమి పణచెనేయుదు యసాధ్యమైనది అమె ఆత్మశక్తి సహజ తీక్షణతతో జ్వలించుచునే యున్నది యుగయుగములందుండియు నీ దివ్యభూమి ఒకే లక్ష్యముతో జీవించుచు వచ్చినది అమె సత్సవసాంఘమునకు సత్సవియ్యాలనముకొనుట బోరాడినది ఒకప్పుడామెదొనగఁ బొసర్చియుండఁబచ్చును కాని యెలప్పుడు నామె తన శక్తివంచనము లేకుండ ఎదిరి వెలువేర్చింది భారతీయాత్మజ్ఞానచరిత్రము సత్సమాతనము విక్రీణననాత ము నైస సత్సాన్వేషణమున కుదాహరణ మని చెప్పినగును

ఆత్మజ్ఞాన భారతీయజీవనమునకు మూలతత్త్వము భారతీయశత్రుత్వము ప్రజా సంబంధికాని గుహంతరముల నాశ్రయించునది కాదు ఈ బ్రహ్మజిజ్ఞాస మానవజీవితము నాధారముగాఁ జేసికొని ఎవిదేశాత్మసిమల దాటి తిరిగి జీవితరంగమునందే ప్రవేశించినది కాలక్రమమున బయల్పెడిలిన విమర్శ భాష్యమునవలెఁ బ్రమాణమౌత నద్ధాంతరద్ధాంతముల లక్షణములతోఁ బ్రాచీన వేదాంతగ్రంథములు విండియుండలేదు మహాగ్రంథము లగు సువర్ణపత్రులు భగవద్గీతయుఁ బ్రజాసామాన్యవిశ్వాసములకు దూరమైనవి కావు ఈ గ్రంథములు భారతజాతి ప్రేమించు దివ్యసారస్వతమై మతీయు భిష్మద్రుపదములకు శాస్త్రములకు నాధారభూతములునై వెలసినవి అధిక సంఖ్యాకవగ్గముయొక్క అల్పగ్రహణశక్తి కను గుణముగాఁ గదలు సుసాఖ్యానము లనువత్తములతో నాచ్యుదన మందిన పరమ సత్త్వములే పురాణములై యొప్పినవి ఈ పురాణములు కొఱుఁబడని తత్త్వశాస్త్రభావములను ప్రజా సామాన్యమునకు ఎలభముగా నందిచ్చి ఎలలకి నొందినవి

తత్త్వశాస్త్రప్రపిక్షలు ప్రజాకోటియొక్క సాంఘికాధ్యాత్మిక పునర్నిర్మాణముకొనుట యత్నింతురు భారతీయ నాగరికత బ్రాహ్మణమత మని చెప్పఁబడుటకుఁ గారణము తన్నిర్మాతలు బ్రాహ్మణులేయగుట కాదు భారతీయ నాగరికతయొక్క స్వరూపస్వభావములు తత్త్వాన్వేషణులులు దైవ విశ్వాసధర్మములు పెగుచుహానీయులచే నిర్మించఁబడిన వని యర్థము సంఘబోధకుల ప్రభువులు తత్త్వనేత్రలే కావలెనన్న ప్లేదోమహాశయునియోశయము భారత దేశములో ఎనుమొనఁబడింది పరమసత్త్వము లన్నియు నాత్మసంబంధములగుటచే ప్రజల సత్త్వజీవితము నా వి సమనరించు ఁస్కారము నందవలెను

భారతభూమిలో మత మెన్నఁడు నొకేసందాంతమును బట్టుకొని యుండులాదు విడి గొడము గాదు వ్యాప్తమైయుచున్న తత్త్వసదాచరణ సమనరించు మాతనభావముం వెల్లపుడు తనలోఁ జేర్చుకొను నసాతుక సమన్వయవిధానమే భారత తత్త్వము భావపురోభివృద్ధితో పాటు ముందుకుఁ బోవును విషయసత్యానంత్యముల వెప్పటికప్పుడు ఎరిగోదించి చేసిన

విధ్యయములను తాత్కాలికముగాఁ జూచువదలి యిది భారత విజ్ఞానము మేధాస్థుని కధిక ప్రాముఖ్యము నిచ్చి మతస్థానమునఁ దత్త్వజ్ఞానమును నెలకొల్పిన దనుపామాన్య విమర్శనము భారతీయ తత్త్వము హేతువాదరీతిద్వ మని ద్రువపఱచుచున్నది ఒక తత్త్వనిర్మాణాదరము లేకుండ నెన్నఁడు నెట్టి మతోద్భవము తలయెత్తి యుండలేదు హేవల్ అనువాతఁ డిట్లు వ్రాసఁగాఁడు భారతదేశములో మతిమెన్నఁడు నొనఁబ్రత్యేకవాదము కాదు అది ఆధ్యాత్మిక కాభివృద్ధిలో భిన్నాంతరుపులకు జీవితములో భిన్నపుట్టుములకు నరిపోపు నిత్యమానవ ప్రవర్తనముయొక్క తాత్కాలికమైన యొక మాత్రనిర్మాణము ఎప్పుడెప్పుడు తత్త్వ పరిశీలనము ఎంకువిత ఎద్దాంతకాఖల రూపము నొంద యత్నించెనే అప్పుడు హిస్సారిస్క మములు బయలుదేరి ఆయా భావములను విమర్శనాగ్నిపాత్రములఁ జేసి అనన్యాయములను నిర్మూలించి నత్యభావములను ఎదుర్పించి పోషించుచుండెడివి అమృతముగా వచ్చిన సంప్రదాయములు విశ్వాసములు మార్పుచెందినకాలమునకు ఎరిపడికొనవలయుకొక అసత్యములుగాఁ దోచినప్పుడు ఎ మహాదేశికునిదో అంతర్బుద్ధి ఒక బుద్ధులదో మహాపీఠినిదో ఒక వ్యాసునిదో కంకురునిదో తత్త్వజ్ఞాన ప్రపంచమున నుద్బవించి యుజ్జాఁఁఁఁగించెడిది అట్టి మహాపీఠు లుద్బవించిన మహారాష్ట్రములు భారతదేశ చరిత్రములో నుప్రసిద్ధములైనవి ఎలన నివి పునర్విచారణ పునర్విలోకనము చేయు ముహూర్తములు ఈ ఎవయములలో జన్మస్థానము తెలియకుండ నిచ్చనచ్చినచోట వ్యాసంచు ఎరమాత్మముఖాచిర్యుత మహావేదే హర్వకాహ్వనమును గుర్తించి మానవశక్తి కని బ్రహ్మజ్ఞానకు మాతనారంభము చెసి మాతనా న్యేషణము సాగించినది తత్త్వరహస్యమునకును దైవిక ప్రజా జీవితమునకును గల నన్ని వాతసంబంధమే మతము నెలపుడు పత్యమైనదిగను నశీవముగాను నిలబెట్టునది

మతసమస్యలు తత్త్వజ్ఞానము తేలికైనచును ఎరమాత్మస్వరూపము జీవితగమ్య స్థానము జీవాత్మనిరమాత్మ సంబంధము మున్నగునమస్యలపైను భారతీయలమాననము లనుశ్రుతముగాఁ గేంద్రీకృతము లగుచువచ్చెను భారతవర్షమున తత్త్వశాస్త్రము మత ధర్మసమాలోచనములనుండి సంపూర్ణముగా విడిపడికున్నను తత్త్వవిచారమున కీమతా వేశములేన్నఁ దాటంకములు కలుగఁజేయుండలేదు మతి తత్త్వముల సంబంధమేటి యపార్థములకుఁ దా వొనగ లేదు సిద్ధాంతమునకు ననుపానమునకు శాస్త్రప్రవచనము నకు జీవితమునకు వత్సంతవన్నిపాతత్వము గలిగియుండునట్టి వేతత్త్వము ప్రజాజీవితా చరణమునకు దూరమగునో ఆతత్త్వము ఎరకాలము మనఁజాలదు తత్త్వమాత్రములకు

* అర్యశా రూన్ ౨౯ జండాయా ఎట ౧౩౦

మా హాథ్య అన్ హిందూస్థాన్ ప్రె వ్యావమహాతు హిల్లిథ్త్ జర్నల్ అక్టోబరు ౧౮౭౨

జీవితమునకుఁ గల గాఢములము నెఱిగియున్నవారికి తత్వశాస్త్ర మొక జీవితవిధానము నాత్మసాక్షాత్కారమున కొకవర్తతియునై వెలయును భారతదేశములో నేవేదాంతశాఖయును చవరకుసాంఖ్యమతమువంటిదైన నాచరణహస్తమైన శుక్లసూత్రముగా నెన్నఁడ నుండి యుండలేదు ప్రతివేదాంతసాంధ్యము నఖండశ్చయజ్ఞానమును గలిగించి మానసిని హృదయమును బరవిశమొనర్చి యాతని యుచ్ఛ్వాసశ్వాసములలో లీనమైంది

భరతభూమిలోఁ దత్వశాస్త్రము ఆత్మవిశ్వావిమర్శనములు లేని దనువిమర్శన మనత్యము అతిబాల్యదశలందును మతవిశ్వాసమును నమ్మకమునాలోచనము వరిశీలించుచునే వచ్చినది వేదమంత్రములనుండి యుపనిషత్తులవఱకుఁ గలిగిన తత్వాభ్యుదయమునుండి జనించిన మతాభివృద్ధిని గమనింపుఁడు బౌద్ధమతకాలమునాఁటికి సత్త్వ విచారము లశ్చించలత్మవిశ్వాసముగా మాత్రీ బుద్ధివాదమున నేమ్రమాణమునకును దాన్యమంగీకరింపక నత్యానేషణమునకు నరిహదులు గమనింపక అన్ని విషయములలోఁ జొచ్చి ఎన్నిటిని సునిశితతర్కాయుధముచేఁ బరిశీలించి నహేతుకవాద మెచ్చటికిఁ దీసికొనిపోయిన నవటికిఁ బోవెఱవనిపద్ధతియై వెఱునది మనము దర్శనశాస్త్రమలయొద్దకు వచ్చునప్పుటికి నమ్యుక్తి రిశీలనము చేయుపట్టుదలతోఁ గూడిన బ్రహ్మాండ ప్రయత్నములు గోచరించును ఈ దర్శనములు సంప్రదాయమతవిశ్వాసమునుండి యెంతస్వతంత్రముగాఁ బ్రవర్తించినవో దేవుని యొక్క అస్తత్వమును సూత్రములచే ద్రువపఱుచుట సాధ్యముకాదని నిశ్చయజ్ఞానమును గలియున్నవారు నిజమైనను ఆ విషయము గూర్చి మౌనమునహించిన సాంఖ్యదర్శనము తెల్పుచున్నది వైశేషిక యోగశాస్త్రములు జగదీశ్వరు హాని సంకీర్తించినను నాతఁడు సృష్టకర్తగా సంకీర్తించు జైమిని దేవుని గూర్చి ప్రసంగించి యాతనికి విశ్వసతిత్వముఁ గాని దర్శనప్రవరవాధికారముఁ గాని లే పని నరూపించెను అదిబౌద్ధమతము దేవునిగూర్చి యోదాపీఠ్యము ఎఱుచెను చార్వాకులు దేవుఁడే లేడని వక్కాణించి వేదములను ఎఱివోవాతులను నందించి విషయసుఖమే మోక్షమని వరించిరి

మతమునందు సంప్రదాయములయందుఁ గలయఖండ గౌరవము తత్వజిజ్ఞాస నెన్నఁడు ప్రబంధించజేయలేదు భరతవర్షమున గొప్పవిచిత్ర మేమన వ్యక్తి వర్ణబంధనము లకు సాంఘిక జీవితములో బద్ధుఁడై మతాభిప్రాయ ప్రపంచమున స్వేచ్ఛా విచారమున శధికారి యెనఁడు ఎ యే మతశాఖలందు జనులదృఢవినియనను నాయాశాఖల విశ్వాసము లను తర్కించి నిర్భయముగా విమర్శింతురు అందుచేతనే మతద్వేష నాస్తికుడు సంగ యాత్మకుడు హేతువాది స్వచ్ఛందభావప్రయుడు భోగప్రయుఁడుకూడ భారతదేశమున వివారింపఁగలిరి మునకొకమతి మని మహాభారతము చెప్పుచున్నది

నర్వత్ముఖ మానవప్రాప్తి ధర్మమును తదంతరత సత్యమును దెలియజేయు భారతీయమానవ మెట్టికృపచేసెనో బుద్ధిపాటవ మెంత కలిగియుండెనో దీనివలన దెలియుచున్నది జంతుశాస్త్రము మొదలు శిల్పశాస్త్రమువఱకును గల నర్వశాస్త్రముల విషయము లోను కళల విషయములలోను — అనగాఁ గేవలతత్వమతశాస్త్రములలోనే కాక — తర్కవ్యాకరణములు చందోభాషాశాస్త్రములు జ్యోతిర్విద్యశాస్త్రములు మున్నగునన్నిటిలో భారతీయుల తార్కిక శక్తి పనిచేసినది జీవితమున కవసరము మనోహరము నైన ప్రతి విషయమును గూర్చియు నన్వేషణావరణీయములు జరిగినవి గుఱుముల నెట్లు మేలుట ఎనుఁగల నెట్లు శిక్షించుట మున్నగు నల్పవిషయములను గూడఁదీసికొని అశ్వగజశాస్త్రములు రచించి తత్సంబంధ పాపాత్యములను ఎర్పించిన భారతీయుల నర్వత్ముఖధీవికా సలక్షణము తెంతగొప్పవో తెలియఁగలవు

సత్యస్వరూప నిరూపణమునకు వలయుతత్వవిచారము అత్యుపరిశీలనముతోఁ గాని విషయపరిశీలనముతోఁ గాని యారంభమగును భరతవరమునఁ దత్త్వాన్వేషణముయొక్క కేంద్రమాత్మయందే కలదు బాహ్యద్వైతఁ దాత్కాలికముల పరంపరలు గోచరించును భరతిభూమిలో ఆత్మానందవిద్ధి ఆత్మను తెలియకొనుము అనునదే ప్రాకృతయొక్కయు ధర్మమ యొక్కయు సారమైయున్నది మానవులలో నంతర్భూతమైయున్న అత్యవసరపు సర్వస్వము కేంద్రమై యున్నది మనస్తత్వశాస్త్ర వీతిశాస్త్రము మూలశాస్త్రము లైనవి అమిత వైవిధ్యములతో నూత్నపరిణామములతోఁ గూడిన మనస్సుయొక్క చరిత్రము సంఘాతముగా పరింపఁబడినది భారతీయ మనస్తత్వశాస్త్రము సత్యమును దర్శించుటకుఁ బ్రధానమైన దేశాగ్రత యని గురించెను సంతర్పము యొక్కయు జ్ఞానము యొక్కయు శాస్త్రీయశిక్షణమున కందరాలని జీవితముయొక్క గాని మనస్సుయొక్క గాని వ్యాపారములు లే వని భారతీయ మనస్తత్వము నమ్మినది మనశ్శరీరముల కత్యంతసంబంధమున్న దని యది గుర్తించినది మానవ శక్తులైన దూరశ్రవణ దూరదర్శనములు భారతీయుల దృష్టిలో ననపాజములైనవి కాని యద్భుతములైనవి కాని కావు ఈ శక్తులు రోగగ్రస్తుల యాలోచనములు కాని దేవతావేశములుకాని కావు ఇవి శాస్త్రీయశిక్షణముచే నావిష్కృతము లగుమానవశక్తులే మానవ మానవమునకు మూఁడవస్థలుగలవు జాగ్రదవస్థ సుషుప్త్యవస్థ తురీయావస్థలు స్వభావాతీతమైన మానవశక్తి యనఁబడునది వెళ్ళి పేళ్ళతోఁ బిలువఁ బడుచున్న సమాధి, ప్రతిభ ఆవేశము ఉన్మాదము మున్నగున వన్నియుఁ దురీయావస్థ (Super Conscious) నుండి బహిఃప్రకటితము లగుచున్నవే యొగశాస్త్రమో వివిధ ఉచయములమగూర్చి చెప్పును ఇతర శాస్త్రములు వీనిని గూర్చి విశేష మూలోచించుకొన్నను వాని నవసరమున్నచో సుపయోగించును

అనంతశక్తిశాస్త్రము ఎవకూర్చిన యాధారములపైఁ దత్తశక్తిశాస్త్రము లుబంధము కేవలజాగ్రదవస్థయందలి సత్యములపైఁపాత్రమే యాధారపడినారణ్యము (బిచ్చిమతశక్తిశాస్త్రము పాక్షికమైన దముమర్శనము నస్సారముకాదు ఎరిస జాగ్రదవస్థ యంతముఖ్యమో మిగిలినవికూడ అంతముఖ్యములే జాగ్రత్తివృత్తియింపులలో దేవద విడువక యిప్పటి యొక్కింతమును భారతీయజ్ఞానము పరిశీలించినది జాగ్రదవస్థయే సంఖ్యార్థావస్థ యని తలచినచో భౌతిక ద్వైత వాసాత్మకత్వనిర్ధాంతము బుద్ధివింఘన కేవలస్వప్నవృత్తివే తీసికొన్నచో వ్యక్తిగతసద్ధాంతము లదయంచును స్వప్నరహితమగు నుమల సౌక్కదాసినే గ్రహించినచో సర్వమగుదు కసార్థ్యము లగుతత్త్వములు షట్టను

ఆత్మలక్షణసమస్యలకు భారతీయవ్యాధయి వెక్కువ మక్కువ చూపన దలన లోకసమన్వయలకు నైముఖ్యము చూపఁదని తలపరాదు భౌతికశాస్త్రముల ఎవయములో భారతవర్ణమెట్టి విజయ మఁదినదో మాత్రవో నీవిషయము తెలియఁగలదు ప్రాచీన భారతీయులు గణితయంత్రశాస్త్రములకుఁ బునాదులువేరి వాంఛామిని కొలిచి సంపత్కరమును భాగించిరి ఆకాశమును ఎరిగి లిఖించి సూర్యాదిగ్రహ మండలము గతిని వివరించిరి వదార్థసూర్యణసామగ్రిని కోర్చిరి పశువక్షి వృక్ష విజ్ఞానముల విద్రియించిరి * బ్రహ్మచర్యములోని జ్యోతిశ్శాస్త్రసమయముల జన్మమునుగూర్చి చేయఁబడిన పిర్ణయము తెట్టివెనను జ్యోతిశ్శాస్త్ర రేఖాగణితములకుఁ బ్రయోగించఁబడిన వీజగణితమును (Algebra) మొదల మొదల వాదువులే కనిపెట్టి రని చెప్పెనును వాండుపులనుండి అర బ్బులు బీజగణితవాక్రములను పర్షియానుయోగక సలఖ్యలు దేశాంశములు గూడ వేర్వేకొనిరి ఇదియే వేఁడు హర్షిగా ఐరోపా యంతయు వ్యాపించ గణితశాస్త్రాభివృద్ధి కలందసేవ యొసర్చినవి * సూర్యవంద్రులగతులను వాండుపులు స్పష్టముగా ఎర్థయించిరి చంద్ర పరివర్తనము విషయములో గ్రీకుల భావములకంటె సద్విశ్వాసత్యములు ఎమివములైనవే వాండుపుల ఎర్థయము లని తెలివది వాండుపులు సూర్యగమనమారమును 27 28

* కోవెర్సెల ఇవనమునకు విశ్వయముగా 2000ల సంవత్సరముల ప్రాచీనమైన ఒక రేయబ్రాహ్మణ మిది బెచ్చుచున్నది సూర్యున కుదయోపయములు లేవు సూర్యుఁ డనఁబడు చున్నాఁడని ప్రజలు తలంచుటలోని భావ మేమనఁగాఁ బగలు పూర్వయగుతప్పటి కారదు పావమును మార్చి ఒకవైపువారికి రాత్రిని మఱొకవైపువారికిఁ బగలదని కలఁగఁజేయుచున్నాఁడు సూర్యుఁ డుదయించుచున్నాఁ డనఁగా రాత్రిపూర్వయగువేళకుఁ దప్పకవచ్చును మార్చి యిది ప్రక్కవారికిఁ బగలు నడువైపు వారికిఁ రాత్రి కలుగుచున్నది విషయమే కాకఁ డెన్నఁడు కలఁపించఁడు సూర్యుప్రతి 111—44 ఛాందోగ్యము 111—II—1—3

మామియర్ విల్లియమ్స్ వాండుపుభావము 1841

భాగములు చూచి ఇది చంద్రుని పరివర్తనమును బట్టియో న్యాయముగానో కావాలని అమిత తేజోరాసులగు ముఖ్యగ్రహములగూర్చిన వారిజ్ఞానము పూర్వమైనది హిందువులకు ఛాలియైనది నమమైన అటువది సంవత్సరముల చక్రమును వారి ఎంచుకొనుటలోఁ జొప్పించి సూర్యచంద్రగతులతోపాటు గురువు కాలమునుగూడ వారునిర్ణయించిరి అతి పురాతనకాలమందే తర్కవాక్యకరణములను హిందువులు రచించి రని నేడు లోక మంగీకరించినవిషయమే ఎల్బన్ ట్రానస్లాడు వైద్యములోను జ్యోతిర్వేదాంతములందువలెనే యొకప్పుడు విజ్ఞానవి సత్యము లగుప్రపంచములోని కొన్నిజాతులతో సమానముగా హిందువులు పేరొందిరి శిల్పశాస్త్రము సభినవవిజ్ఞానచేత్రలు కలిపెట్టి లోకమున కీయకవార్యమే యీ శాస్త్రనిర్మాణచరిత్ర యేజాతికి లేనపుడు వైద్యశాస్త్రమున భారతీయులు పూర్వవైద్య వైద్యను శస్త్రచికిత్సావిధానమును గలపెట్టి ఆచరణయోగ్యము లొసర్చిరి యంత్రములు చెప్పదగిన వెవియు నాడుకనిపెట్టనిమాట నిజమే దీనికిఁ గారణము ఎదురజలనప్పట్టి గల నదులు సర్వాహార సంపదలను ప్రసాదించుటచే వారికిఁ గని యుపసరిమైనది పశ్చిమ ఖండమందైననీ యంత్ర నిర్మాణము పదునాఠవ శతాబ్దమున మాత్రమే యారంభమైన దను సంగతిని మనము మఱువరాదు ఇంచుమించుగా నా నమముననే భారతదేశము స్వాతంత్ర్యమును గోల్పోయి పరాదీనపు బ్రతుకునకు లోనైనది ఈ పరాదీన జీవితదశలో భారతవర్షమునకుఁ గియాహుస్య మగుమాంద్యరోగ మావహించినది ఈదురక వచ్చుటకుఁ బూర్వము జ్యోతిర్గణిత రాసాయ క వైద్యశస్త్ర చికిత్సా శాస్త్రములందును ఇతర భౌతిక విద్యలందును కాక సర్వకళలందును వృత్తి పారిశ్రామికవిద్యలందును గూడ జగద్పంథమైన పదవి భారత దేశమాకళమించిరి శిలలను శిల్పి విగ్రహములను జేయుట బంగరమునకు నగిషిచేయుట సున్నితవత్తములను నేయుట భారతమాత భాగుగా నెఱుఁగును అత్యంతనాగరిక జాతికి వలయుకళాపరిశ్రమ లన్నిటిని ఆమె వ్యాప్తించినది భారతీయ నౌకావళి సముద్రములు లంఘించినవి భారతదేశ వాణిజ్యసంపద ఈజిప్టు మున్నగు మధ్యదేశములనుండి రోమువఱకు వ్యాపించినది నాటి భరతధాత్రి యొక్క మానవుని సంఘమును గూర్చిన భావములు మతధర్మ సూత్రములు విఖ్యాతములై వెలసని అందుచే భారతీయు లాధ్యాత్మికతత్త్వమునను గవితాగోషలోను కాలము గడిపరేకాని ప్రకృతి తత్త్వశాస్త్రములజ్ఞాన నెఱుఁగ రని యను టుచితవాదము కాదు ఒకటి మాత్రమ నిజము వారు వస్తువుల యేకత్వమును మాత్ర మధికముగా నవ్వేషించి నావాత్మమును భిన్నత్వమును ప్రధానముగాఁ జూచిరి

ఒక విధముగా వాలోచించనచో ధ్యానవిష్ట మగుమాననమధికమగు సమస్య దృష్టిన ప్రాకృతికమైన మానసము వస్తు విభాగదృష్టిన గలిగియుండును శృష్ట్య

లయములతో గూడిన వర్ణకో ముఖజ్ఞానవిలాసమైన ఎశ్వజనేనత్యములు వెల్లిడించు ధి
 నమస్వయద్బుష్ట వంహార్యత్వము నేకత్వమును ఎడిచి పత్తికి విష్ణుభుజుల ధౌతికచరి
 శీలనమునఁ బడి సంకుచిత మగునది ప్రకృతిశాస్త్రద్రిష్ట భారతీయవిజ్ఞానము ఎశ్వవిశా
 లములగు మానవాతితభావముల నోలలాడుటచే భారతీవర్ణము కేవల ఎం పాడివితముల
 గడపుచు లోకమున విదేశీయులవలె నంచరించు ఉత్పవేతల సద్భునింపఁజేసిన దనుచున్న
 నమున కవకాశమిచ్చింది వాక్యత్వవిజ్ఞానము లిప్పుత్వముతో గూడి లోకాలభవమిచ్చిత
 మైనదిగా గోచరించును వశ్యమదృష్ట వంశేంద్రియశక్తిపై వాదారవదును భారతీయద్బుష్ట
 ఆత్మావలోక ముపై వాదారపడి ఒగద్రాన్యము నెఱుంగ యత్నించును మఱియు దీనికి
 గారణము ప్రకృతివాతావరణమున యుదినతకి చెప్పినట్లుగాఁ బ్రకృతింపజననంద ద తీతిక
 భారతీయహృదయములకు ద్యావదృష్ట పోనఁగి ఎప్పుడొందర్యమును వాత్మజ్ఞానమునుగూర్చి
 గీతాగాథలలోను గాననృత్యములలోను గర్మబాహుంబులొను దాత్మ్యాలోకలోకవ్యామోహ
 ములకు లొంగకుండ వానందమయజీవితమును గడపవచ్చినది దీనినినుండి ఊహ
 సుగ్మమైన ఆంధ్రా యని సంధాహర్యకముగాఁ జేయఁబడిన ఎవర్ననమున కాధారము
 లకపోలేదు ప్రస్తుతకాలములో వేణువేయఁబడిన వివిధశాస్త్రములను భారతీయమనస్వయ
 ద్బుష్ట తన తత్వశాస్త్రమునందు లీనమొనర్చినది ఇంచుమించుగా హునునవత్సరముల
 నుండి వశ్యమగుండమున ఎదినతకు దత్వశాస్త్రమున విలీనమైయున్న ర్థ ర త్యాంగ
 సీతి మనస్తత్వవిద్యలు క్రమముగా వేణువేయఁబడినవి వేటోకాలమునం దూహదృష్ట
 నరకట్టి మానవజీవితమున కవలంబైన నర్వశాస్త్రములు తత్వశాస్త్రమున ఎమిడియుండె
 డివి అట్లే వ్రాసిన భారతీయశాస్త్రగ్రంథములందు వర్వశాస్త్రభావములు తత్వశాస్త్రానలో
 లీనమై యున్నవి ఇటీవలఁ బశ్చిమగుండమునఁ దత్వశాస్త్ర ము గాఁ గేవలవాదోపవాద
 నిబద్ధమైన రహస్యనిర్మాణముగా మాటుటచేతనే ఊహారవాతము ఎవరణహస్తము లైన
 కుచ్చసూత్రమువచ్చును తత్వశాస్త్రమును భావము ఎవలంబో వ్యాసంబులకుఁ గారణమైన

భారతీయుల ఎంతరిలోకనకాంక్షను ఇమన్యయద్బుష్టని మనము గమనించనచో
 జగత్సృష్ట్యము బ్రహ్మైకత్వముగా వెలు లభించువో తెలియఁగలదు వేదవాక్యములంతయు
 ని యేక బ్రహ్మైకత్వమును బాచించును దీనిపైవే వేదబ్రహ్మవిజ్ఞానమిందాంతములన్నియు
 వాదారపడినవి భారతదేశమున గోచరించిన అత్యంతమ వేదాంతసారమిదియే ద్వైతమును
 ననేకత్వమును ప్రతిపాదించునది సుతశాఖలైవను నీ ఎద్ధాంతమును బుకాదిగాఁ దీనిగావనవి
 బహుళాధిప్రాయములతోఁ గూడిన భారతీయవిజ్ఞానమున బరిశీలించనో మొత్తమును ద
 స్పష్ట జీవితముల నేకప్రన్నాతత్వములుగా నిర్ణయించును ఈ అద్వైతసూత్రము కేవలము

ఎడివాదముగాఁగాక పెక్కురూపములలో నొకప్పుడు ఎరన్నరవిరుద్ధరు పములలోఁ బ్రకటితమైనది ఎవరములు పరివర్తములు అనునము విడిచిపెట్టి ఈ అద్వైత మేయే ముఖ్యరూపములు దాల్చినదో ఎరిశీలంతము దీ పలన భారతదేశములోని తత్వశాస్త్రముయొక్క స్వరూప స్వభావములు బోధపడును దీనిని నాలుగువిధములగా విభజింపవచ్చును (౧) అద్వైతము (౨) పద్ధాద్వైతము (౩) విశిష్టాద్వైతము (౪) గర్భితాద్వైతము

ఓనుభూతింత్యాంగములపై నాధారపడి తత్వశాస్త్రము పెంపొందును అనుభవాంగములు కేవలవ్యక్తిగతములా సార్వజనికములా యనువిషయమును నిశ్చయించుటకు దర్శనమలోచన మవసరము చూచిననత్యములనునిశ్చయముచేయునపుడే సద్ధాంతము లంగీకరింప సర్పములు ఎక్కిమక్కితిశాస్త్రవేత్త లెంతశ్రద్ధాభక్తులతో భౌతికప్రపంచమును బరిశీలించిరి అంతశ్రద్ధానకులతో భారతీయతత్వజ్ఞులు మానసకాత్మికప్రపంచ పరిణామములను బరిశీలించి రని యిదివఱకే చెప్పియున్నాము అద్వైతరూపము ఎంతత్వవాద సరయును లాంతరంగికజీవితపరిణామవశోధనములపై నాధారపడినవి

జీవాత్మవ్యాపారము జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తిలను త్రిమధావస్థలుగా గ్రహింపఁబడినది స్వప్నా స్థలో నొకవాసవైకప్రపంచము ప్రదర్శింపఁబడినది మోక్షమవచ్చిన వెనుక నది యదృశ్యమగుటచే స్వప్నావస్థలో మనము చూచినవానిని నిజములని భానింపము కాని ఉన్నంతకాలము తదితరావస్థలతోఁ బోల్చుకున్నచో స్వప్న ప్రపంచము ఎజమే కలలోఁ గనఁబడి దబద్ధము పులకువగానున్నట్టిస్థితి ఎఱుసరించిచెప్పవచ్చుమేకాని అన్ని యవస్థలు దేనిపై నాధారపడియున్నవో యట్టివిరమ సత్యముతోఁ బోల్చి మనము నిర్ణయించుట లేదు జాగ్రదవస్థయును స్వతంత్రమైన పరమసత్యముకాదు మెఱకువగానున్నప్పుడు మనము చూచినజగత్తు మనము మెలకువగా నున్నంతసేపే సత్యము స్వప్నసుషుప్తిలో నది యదృశ్యమగును కల కలలోని లోకము నొకదానిపై నొకటి మెలకువ మెలకువ లోని లోకమునొకదానిపై నొకటి నిలిచిఁబడినవియున్నవి అవి స్వతంత్రములగునత్యములు కావు శంకరాచార్యునిమాటలలో స్వప్నప్రపంచము నిత్యము సదృశ్యమైనచో జాగ్రత్ప్రపంచము ఎరుదుగాఁ బ్రత్యేకవిర్భుతులలో సదృశ్యమగుచున్నది సుషుప్తిలో జీవాత్మ వ్యాపారము స్తంభించుచున్నది కొందఱు భారతీయతత్వజ్ఞులు యిట్లలో బాహ్యస్మృతి లేకయున్నను ఆత్మ స్మృతి గలిగి యున్నదని చెప్పెదరు ఎదియెట్లైనను సుషుప్త్యవస్థ కేవలశూన్యావస్థ కాదని మెలకువ వచ్చినతరువాత సుఖసదాస్మృతివలనఁ దేలుచున్నది ఎవ్వనుభవములేకున్నను జీవాత్మమాత్ర మున్నదిని మనము నిశ్చయించి తీరవలెను స్వప్నశూన్యమైనగానిద్ర యున్నంతకాలము జీవాత్మకు గోచరించునైవేదియును లేదు

ఃవివిధావస్థలలోఁ గనఁబడి యదృశ్యము లగుచుండుభావవరంపరలచే ననక్షమై పరిశుద్ధాత్మ కాశించుచునే యున్నది ఎది మార్పునొందదో మార్పునొందువస్తువులమధ్యమందుండి ను మార్పుచెందదో అది యీవాత్మపులనుండి భిన్నమైనది ౧ అవస్థలు మాఱునుగాని న్ను వోకిలే భూతవర్తమానములందు జరిగిన జరుగనున్న నెల్లు ఎండ్లు శతాబ్ద యలు యుగచక్రములవలన నీయాత్మవస్తువు స్వయంప్రకాశమై యోమైయుదయాస్తమయ హితమై వెలుగుచున్నది ౨ దేశకాలములు తత్సంబంధ వస్తుజాలముతోఁగూడ నదృశ్య ములైపోయి సర్వావస్థలనుండి యేదిస్వతంత్రమై యున్నదో అదియే ఆత్మ జాగ్రత్తస్థిపై వస్తువ్యవస్థలలో దృశ్యమానము లగుచుండు వర్తవస్తుభావ నాటకమునకు సాక్షియై సకా లించున దీయాత్మ మందిచెడ్డలకు ధర్మాధర్మములకు మఖదు ఎములకు నతీతమైన వేదియొమనయందున్న దని నిశ్చయింపవచ్చును ఆత్మ ఎన్నఁడుచావదు వుట్టదు — ౨జమి కాశ్వతమై సకాత్యమై దేవానాశనముతో నశింపనిది చంపువాఁడు తాను వంపఁగలవ యు హతుఁడు తాను సహతుఁడననియుఁ దలఁచనచో వారిరువురును నిజము నెఱుఁగనివారు — ఆత్మ చందదు చావదు ౩

నిత్యనమానత్వముగల యాత్మతో పాటు దృశ్యమానవస్తువరంపరయును గలదు ఆత్మ యుసాశము స్థరము వస్తుజాలము క్షణికము ఎరిధ్రమణిలము ఆత్మ సర్వవస్తు వులనుండి స్వతంత్రమైనది ౧ నుక సరము వస్తుజాల మనస్థాభేదముపై నాధారపడినది కావున యస్థరము

మనము జగదస్తత్వము నెట్లర్థముచేసకొనవలెను? వస్తుజాలము దేశకాలకారణములచే బందింపఁబడియున్నది ఆత్మ ఎకము మార్పులేనిది సర్వవ్యాప్తమువైనచో బరస్పర విరోధలక్షణములు గలవస్తువులు లోకమునఁ గన్పట్టుచున్నవి లోకమును మనము అనాత్మ ద్రవ్యయొక్క దృశ్య మని చెప్పవచ్చును కాని యది ౨జ మెన్నఁటికిని గాదు దృశ్య ప్రపంచమయొక్క ప్రధానప్రమాణము లగుదేశ కాల కారణములు పరస్పరవిఘాతము లైనవి అని వరన్పరాంశములపై నాధారపడియున్నవి వానికి న్యతంత్రమైన యునికి లేదు కాని యవిలేని వానితో జమ కాదు ప్రపంచము మనయెదుట నున్నది దానిలో నుండి దానిసాయమున మనము వనిచేయుచున్నారము ఈస్పృష్ట యెందుకుఁ గలిగిన

౧ యేషువ్యావర్తమానేషు యదనువర్తతే
తత్తేభ్యోభిన్నమ్ భావతి
౨ పంచదశ 1 — 7
౩ శలోపనిషత్తు 11—18 19 భగవదీత 11—19 20

దనుష్కమునకు జవాబు మనకుఁ దెలియదు గ్రహించుటకు శక్యము కాని ప్రపంచ స్వభావమునే మాయ యనుశబ్దముతో వాడుచున్నారు పరమసత్యమైన యాత్మకును నిత్యపరివర్తనమందు చున్న బ్రహ్మచమునకును సంబంధమెట్టిదని కాని ఆత్మ జగత్తు నీరెందు నెఱింగుదున్నవని కాని ప్రశ్నించుట బ్రతివస్తువునకుఁ గారణము తప్పకయుండ వలెనని మన మూహించుటయే అందుచే ననంతమైన యాత్మ సాంతముగు నీ బ్రహ్మచ మెట్లైన దని కాని యెటు ప్రదర్శనమైనదనికాని యడుగుట కేమి మనంగత మగునో యిట్లు యున్నది పరిమితమైన దపరిమితమైనదానిని బ్రదర్శింపఁజాలదు అపరిమితమైనది పరిమితమైనదిగా మారునెది నాయపరిమితమైనదియుఁ బరిమితమైపోయినది పరమసత్య మైన ఆత్మ పరిచ్ఛేద్యమైన విశ్వదృశ్యముగా మఱినదనుట పరమసత్యప్రమాణమునకు ఎరుద్దము పరిపూర్ణమైనవస్తువునకు లేకమైన లోప మెన్నఁడు సంభవించదు పరిపూర్ణ జ్యోతితోఁ జీకటియా? పరిపూర్ణసత్యమైన పరమాత్మ పరిమిత ప్రపంచముగా మార్పుచెందె ననుట మన ఎంగీకరింపఁజాలము మార్పుచెందుట తనకుఁగొఱతయన్న దని తలఁచు టయే అనఁగా పరిపూర్ణము కాదని స్పష్టము పరమసత్య మెన్నఁడును దెలిసకొనుటకు సాధ్యమగునది కాదు ఎలన పరిమితము ననంపూర్ణమైనదే మనకుఁ దెలియును పరిమిత మైన మనమనస్సు దేశకాలకారణముల నిబద్ధులను దాటి పోఁజాలదు మన మీదేశ కాలకారణముల రహస్యముల వెలుగఁజాలము ఎలన వానిలోఁ గలిసియున్న ఎవము వానిని పేజుగా నూహించఁజాలము మనజ్ఞానమంతయు మెలకువగా నున్నప్పుడు శాస్త్రము తర్కము ఎట్టిస్వల్పభాగములు స్వప్నసంతానములే! తత్వశాస్త్రముయొక్క యిట్టిస్వల్పతనుగూర్చి సంతోషవిచారములు గాని దూషణ భూషణములు గాని విడిచిపెట్టి దీని స్వభావము సర్వము చేసికొనఁటే మనకర్తవ్యము అప్రమేయప్రజ్ఞానిధులయ్యి ముగ్ధి వినయమూర్తులై ఎస్టేటోమహాశయుఁడో లేక నాగారునుఁడో క్యాటో లేక శంకరుఁడో, మనజ్ఞానమంతయుఁ బరిచ్ఛిన్నజగత్తునుగూర్చినదే కాని పరమసత్యమునుగూర్చినది కాదని వక్కాణింతురు పరమాత్మితర్కలబ్ధముకావదైనను సత్యాన్వేషకులందఱు తమజీవితములో నవిసాధానముగా లీనమైయున్నదానినిఁగానను ఛవముచేఁ దెలిసకొందురు సర్వము పరమాత్మములముననే తెలియును సర్వజ్ఞానసాక్షి పరమాత్మయే సత్యాంశములయందు లితతత్వముపైఁ దనవాది మాధారపడు నని యద్వైతిచెప్పును మనకుఁ దెలిసనట్టియుఁ దెలియనట్టియు సర్వవస్తువులందున్న శక్తియగుటచే నందఱయనుభవములో నన్న అత్యంత తాంతరంగికనల్యమే పరమాత్మ తెలిసకొనుటకుఁ గలవస్తువు పరమాత్మ తెలిసకొను నదియుఁ బరమాత్మయే అదియే సత్యము—శాశ్వతమునైనది తదన్య మేదియును లేదు వివిధనామరూపప్రపంచమునుగూర్చి యద్వైతి చెప్పిన దేమన నది యున్నది పోవునది

యని చెప్పును అది యెట్లునునది మనకుఁ దెలియదు అది స్వవిరుద్ధమైనది కాని
జమే గౌరవార్థశంకరుల అద్వైతములోని తత్త్వ మిదియే

ఈభావముచేఁ దృఢపొందని అద్వైతవాదులుకొందఱు మనఃకానమును మాయ
యనునామముతోఁ బ్రవహరించినంతమాత్రమునఁ బ్రయోజనము లేదని యందురు వ్యాద
యాకాశములో ననుభవైక వేద్యమై యెప్పుడు మార్పు వాళనము లేనిపరమాత్మకును
నిత్యపరివర్తనశీల మగుప్రపంచమునకును గలనంబంధమునుగూర్చి యింకొకదముగా పిరు
పద్మాంకికరించుచున్నారు పరమాత్మయొక్క పరిపూరతత్వమును మనము చెక్కు చెదరికుండ
నిలువలయునన్నచో జరమాత్మేతర మేమియును లేదు గావున జగత్తు పరమాత్మకాని
యేయితర వస్తువునుండియో కలిగిన దమటకు పీలు లేదు అందుచే మారు పరమాత్మ
యొక్క నంకోపరూపమే ప్రపంచమునున్నారు పేటోతత్త్వములోనియనాత్మవంటిదికాని
ఆరిస్టోటిల్వద్దాంతములోని పదార్థమువంటిదికాని యొకవ్యక్తిరేకధర్మమునూపానిది తన్నూ
లమున జగముదృవమైన దని చెప్పుచున్నారు ఈధర్మముచేతనే అనేకత్వములో నీయొక
పరమాత్మ ప్రవేశించుచున్న దని చెప్పుచున్నారు మార్గమండలమునుండి కిరణకోటి ప్రస
రించుచున్నది కాన స్వతస్పద్మముగాఁ గిరిణములు నూర్చునిలో లేవు అంతములేని
ప్రకృతిని ఆకాంతిని గలిగిన ప్రపంచప్రవాహమునకుఁ గారణభూత మైనయొక ధర్మమునే
మాయ యని ఎలుచుచున్నారు మిథ్యామాత్రమైన పరమాత్మ నంకుచిత్తత్వముచే నీరోక
ముదృపించుచున్నది పరమాత్మ ప్రపంచములోని ఎర్షవస్తు వద్రూపమై యున్నది
లోకములోనివస్తువులు తమకులోపమైన యనంపూర్ణత్వమునుండి పూర్ణత్వము నొంద నిత్యము
ప్రయత్నించుచుఁ దనుప్రత్యేకత్వమును వ్యక్తిత్వమును విడరాడ శక్యముగాక మాయ
యను భ్రాంతిచే నవహతిములగుచున్నవి ద్వంద్వభ్రాంతిని వినరించి అపరిపూర్ణత్వమును
నంపరించి మాయాయనకము జింబవైచి ఎప్పుడయత్వము వభ్యసించిఁచో దేశకాల
కారణములు తిరిగి పరమాత్మలో వద్యశ్యములగును మాయయొక్క అనంపూర్ణత
యొంతకాల ముండనో అంతకాలము మనము దేశకాలకారణములచేఁ బల్లెబ్బిన వలలోఁ
జిక్కుకొని యుండకతప్పదు మాయ మానవకల్పితముకాదు అది మనబుద్ధిపూర్వక
మైనదియు స్వతంత్రమైనదియును మనవ్యక్తిత్వములకును మనబుద్ధిబలమునకును
అనంబము సర్వశక్తి వంతమైనమాయయే దానినే యొకప్పుడు ప్రకృతియని వారుచుందురు
సృష్టలయములక్రమము ననుకరమగు కాలచక్రపరిభ్రమణము పీని కన్పిటికఁ గారణము
మాయాకల్పితమైన యాదిసృష్టయొక్క అనంపూర్ణతయే ప్రపంచము పరమాత్మయొక్క
నిశ్చలత్వవలనము పరమాత్మప్రతిబింబమే మాయ ప్రపంచము పరమాత్మయొక్కమార్పు

కాదు పరమాత్ముని యింకొకరూపమే పరమాత్మమండి పేరుగా మాయావ్రుంచముండఁ జాలదు. ఎంచలన మచల మైనదిలేనిదే లేదు సంవలక్ష్పమంచమూల మనలపరమాత్మలో నున్నది

జగత్తు ఎరమాత్మయొక్కచలనమం దున్నదే అజ్ఞాము లేక అవిద్య విద్య లేక జ్ఞానమయొక్క చ్యుతియందున్నది సత్యము నెఱిగి గ్రహించవలె నన్నచో మన మవిద్య తత్సంబంధబుద్ధ్యావరణములను ఎఱింపవలెను జ్ఞాన పవేశముతో ఎవిద్యా విశాళ మగును అసంగు బుద్ధిమాంద్యము కాదు మాయాకల్పితజగత్తునుగూర్చి మనబుద్ధిబలముచే మనము కల్పించుకొన నాత్రావళిని ఎక్కినిరయమునంబు విగిదిపెట్టవలె నని తత్త్వతర్కశాస్త్రములు మనకు బోధించును ఎంతకాలము మనము బుద్ధిబద్ధులమై విన్నత్యముతోఁ గూడినజగత్తును నమ్మి యుండుమో యంతకాలము నద్వితీయఁబరమనశ్య దర్శనావకాశము దూరమగును పరమాత్మ సంకోచమువలన జగత్తును విద్యాచ్యుతివలన నివిద్యయు నెటు నంబోగుచింపవన ప్రశ్నకు నమాధానము చెప్పఁజాలము బుద్ధిసంభవము లైనమాత్రము లన్నియు స్వతంత్ర లేనట్టియు జగత్తుపై వాధారపడినట్టియుఁ బద్ధతుల పైనే పడచింపి కావున ను యధర్థములు కాఁజాల వనియుఁ బరమాత్మదర్శనమున కసమర్థము లనియుఁ దత్త్వతర్కములు హేమించును ఎత్తవర్తిభ్రమణ మందుచున్న ప్రపంచమునకు సంబంధములేనట్టియు నవి వాళ మైనట్టియుఁ బరమాత్మనుగూర్చి బుద్ధి శక్తి మన కేదియు స్పష్టముగాఁ జెప్పఁజాలదు ఎంచవకారణ మగుమాయను గూర్చియుఁ జెప్పఁజాలదు బుద్ధిబలము ఎరమాత్మదర్శనమునకు నూటిగా నాయుండలదు కాని ఆత్మదర్శనము వలయుచో మనము దృష్టవి దలక్రిందొనర్పవలెను అప్పుడది మనకు సత్కినూపనము చేసి దానిని నమర్చింప ప్రమరించుటకు సాయపడవచ్చును అద్వైత వాదులు బుద్ధ్యతీతమై యొకమాపుకలదనియు దానికిఁ బరమాత్మపాక్షాత్కార మగు ననియుఁ జెప్పదులు ఎర్వవ్యాప యైన ఎరమాత్మపాగమలో నుండి మిరిగి నర్వాత్మ భావమును పొందవలెను అప్పుడు ఎరమాత్మనుగూర్చి మన మాలోచించుట మాని, అనుభవించుట దాని నెఱుఁగుట మాని ఆదియే యగుదుము ఇట్టి యద్వైతివాదము శర్కము తర్కాతీతదృష్ట పరమాత్మఁ న్నష్టవిభాగములతోఁ గూడి కొన్ని యుపనిషత్తు లందును వాగరుశంకరులు తత్త్వాతీతదశలందుఁ బలికినవాక్యములందును క్రీహర్వాది అద్వైతవాదులందును గోచరించును వీని ప్రతిధ్వనులు పేటోపెర్కవేర్పులందునా స్త్రెస్సోజాప్లాదిశనలందును బ్రాడ్డి బెర్కనులందును, సిక్సగుధతత్త్వజ్ఞులందును వివఁ బరును

ఇంద్రియాతీతదృష్టాంతో గోచరించువరమాత్మ యెట్టిదైనను బుద్ధికిమాత్ర ముద్రి యొకసంపూర్ణభృగ్భావమే జగత్తుయొక్క సర్వనామరూపమును నశించినపు డది మిగిలి యుండు సందురు స్పష్ట సంతయు మూనఁ బోసి కరఁగించిన మిగులుసార మది భూమి సముద్రములను మార్కనక్షత్రాదులను దేశకాలములను మానవుల దేవుల బుద్ధినుండి తొలఁగించు కష్టమైన అభ్యాసముతోఁ గూడిన తత్త్వ మది సర్వప్రపంచమును జీవరాశి స వస్తుజాలమును తొలఁగించఁగా మనస్సాలోచించుటకు వేఱువస్తు వేదియు లేదు పరిమిత మైనది యితరాధారముపై నుండునది యగుమనస్సు సర్వవస్తుజాల వదృశ్యమైనప్పుడు పనిచేయుట కేమియును లేక ఆందోళనవడును భావప్రాధాన్యము గలమనస్సునకు పరిమాత్మయే యున్నద ను ంద్రియాతీతదృష్టాంతోచరమైన సత్త్వ మేమియు లేదను సర్వ మిచ్చును హేగెల్ చెప్పినట్లు ఎంచెంద్రియగోచరము లగువస్తువులతో మనస్సు పనిచేయును మనస్సుయొక్క ఆశోచనాపదతిలోఁ బ్రతిపస్తువు సత్త్వాసత్త్వములతో నాత్మానాత్మాలతోఁ గలిసియున్నది అందుచే సింద్రియాతీతదృష్టాంతోచర మగు పరిమాత్మతత్త్వమువలనఁ దృప్త కలుగనివారు రూపవంతమై మానసగమ్య మైనయొకసమన్వయమును గోరిరి అట్టివారు నిర్గుణ మైనపరిమాత్మను ఎగుణమైన స్పష్టబి గలిపి దేవుఁడనునవస్థయు భావమును గాంచిరి తీవ్రాద్వైతులైనను ప్రపంచము పరిమాత్మపై నాఁ రంజియున్న దనిరి ఇప్పుడు బ్రహ్మము జగము రెంటిసారమూర్తి యైనయొక దేవునిఁగాంచినాము ఇందు నానాత్వము నేకత్వము అంతము ననంతము సగురెండును మేళవించినవి ఇప్పుడు పరిమాత్మ జగత్కర్తయై జగమును సృజించి తిరిగి తనలోఁగి దీనికొనును హేగెల్ మాటలలో వాద ప్రతివాద సమన్వయము లనంతమైన చక్రభ్రమణములో నడచుచున్నవి దృశ్యమాన మగు ప్రపంచలక్షణము లేవనఁగా నొకద్రష్ట యొకదృశ్యము రెండు నుండ వలెను ప్రతిమూర్తిలో నీ రెంటి నమ్మేళనమును గలదు భగవంతునిలోఁగూడఁ బరస్పర ఎరుద్దము లైన యీ రెండును గలవు ఇవి రెండును పరస్పరాధారాభూతిములై అన్వేన్య రూపములే కూడ వైయున్నవి శాశ్వత చక్రభ్రమణశీలము గల క్రయాశక్తిమూర్తియగు పరమేశ్వరు నంగీకరించినపుడు తృణబ్రహ్మ పర్యంతముగల నానారూపవ్యక్తివస్తుజాలము నులభముగా నుద్భవించును అతిపరమేశ్వరుని మనము ఎరయించినప్పుడు పరమేశ్వరున కును శూన్యమునకును మధ్యమందుఁ గల సర్వజీవకోటిజన్మమును నిర్ణయించినట్లే ఇప్పుడు మనకు మానసశ్చిత్తమైన జగత్తు మనస్సుమాలోచనమున కనుగుణమై మనస్సుచేఁబోఁపఁ బడి కర్మకర్త లంశములుగా మేళవించినరూప మైనది దేశకాల కారణములు వ్యక్తి గతములు కాక జ్ఞానమయొక్క విశ్వవిశాలసూత్రము లైనవి కేవలాద్వైతమం దున్న ఒకత్వానేకత్వముల సందింధము మనకర్థముకానిదైన నిచట నాలోచములేదు ప్రపంచ

మేకమయ్య ననేకమైనది రెంటిలో నేదియు వొంటిగిగా లేదు వరమేశ్వరుఁ డేకత్వము నకు మూలభూతుఁడు వ్రవంచ మా ఎరమేశ్వరుని వ్రదర్శనము లేక వరమేశ్వరుని స్వీయ విష్కరణము

అద్వైతవాదము ననుసరించి ఎరిహార్ణ ఎరమాత్మనండి అత్యల్పాంశోపిమ పొంది ఈవజ్ఞాక్రలేదము కలవాడే దేవుఁడు విద్యనుండి అత్యుత్పత్తిజే జనించిన అవిద్యాకల్పితమార్పియే యతఁడు ఇంకొక విధముగాఁ జెప్పినచో వీ ఎరమేశ్వర భావము మనమహాప్రాణంభవములైనవానిలో ఎత్తుత్తమభావము కాని విచారించవలసిని దేమనగా నది యొకబుద్ధి సజాత మగునపుడే మనబుద్ధినుండి జనించిన యా భావ మెంత గొప్పదైనను విద్య కాజాలదు ఈ భావము కల్పించిన దేవు యందుఁ గలపరిహారత్వములో లేకమాత్ర మనంపూర్ణజగలదు కాని లేకమాత్రమైనను నది యనంపూర్ణతయే పరిహారత్వమున కేవాటిలోను గలగినను ఎటుమాత్రమాయా స్వర్భవే నది దేశకాలశృంఖలాబద్ధమైపోవును పరిహారపరమాత్మ ల్పవ్యక్త యగు దేవుఁడుగా మాలే దేము న క్రిమించి తన స్థానమునుండి కడుకుండ లోనునుండి నర్వమును కదలించుచున్నాఁడు ఎర్యకర్త యొదేవుఁడు నర్వకార్యములం దేదో విషయుగాఁ బ్రవేశించుచున్నాఁడు ఈ భగవాన్ డాత్మా నాత్మమూర్తి మాయా కలితబ్రహ్మము కర్మకర్మమిళితరాశి అనంతశక్తిస్వరూప అరిష్టోటలవృక్షు స్వయముగా నచలుఁడై జగత్తును జలనిమిచ్చువాఁడు పేగెల్ యొక్క పూరశక్తి రామానుజుని విశిష్టాద్వైతమూర్తియుఁగాఁ దెలియఁబడుచున్నాఁడు దేవునికియో శక్తి అనాద్యనంతము గావున, రాతని స్వయము నాద్యంతములు లేనిదే లిక్కంభణమే ఆలం కీలము

ఈ భావము సమాలోచనమునకు పాద్యమగు వానిలో సుక్రమమైన దనుటకు సంశయము లేదు భిన్నతలో నేకత్వమును గల్పించుట వరపుర విరోధభావములను ననుసవ్యయించుట యను లక్షణములు గల బుద్ధి సహజవచారముల ననుసరించి పోయినచో నాత్మయు సనాత్యయుఁగాక రెండిహూరవ్యముతోఁ గూడినతత్త్వమును మనుల బలించును సర్వరిన్నభావముల నొక పూర్ణభావముతోఁ గలిపిన వీ తత్వము భి మను దీని సుస రించిన తత్వశాస్త్రము నిర్మాణశీలము సమృద్ధిభావ సమర్పితము క్రియావ్రవంశమున వమన్వయవిశిష్టము కాని ఎందుఁగూడ భావములతోఁ బనిచేయు తర్కవ్యాపారము భావములకు జీవమిచ్చు సగుణవ్యక్తిత్వమును మనదృష్టనుండి మఱుగుపఱచును కాని యీ తర్కలోపములను పేతుపెర్పిచే నవరింపవచ్చును వానా వస్తుజాల ఎరిశీలనము నుండి బంబుదేలి వరమార్థ స్వరూపమైన భగవానుని భావము గాంచి భగవానునిమండి

మొదటిది నానాస్పష్ట భావములగును బోధనము కాని బుద్ధిజనితభావము సంపూర్ణమా యని నిరూపించుచో జీర్ణమైన స్థితిను ఎదురు ఎలాగ ననువ్యయలక్షణాన్నిక మగు మన సంస్కృతాది మగు సిత త్వమునకుఁ బరిమితత్వ దోషము లేదా? మన మనన్యునకంటె లక్షణమైన ఎలియొక మనన్యునకు జ్ఞానము వేరై కన్పింపవచ్చును మనకుఁ గలిగిన బాజ్ఞానము మనము పెర్మించుకొన్న తత్త్వమే నరియైన దని మనకు గోచరింపఁజేయును. ఇది యిది యెట్లు లోపరహితము ముగ్గురు లుగడించవలె? మనము నమర్చించు నవకాశము తక్కువ సామ్యరూప వికాస మొనర్చిన మనబుద్ధి నంజాత భావము నరిమినదే కావచ్చును కాని మన బావమే నత్యము కాజాలదు భిన్నభావములను ప్రారభావముగాఁ జేసికొని మాత్రమున నదియు నొకభావము మాత్రమే! నంబంధములు త్పించుట యనుమది మనస్సులో నొక భాగమే అనంత ప్రజ్ఞా నమర్చితమైనను మనస్సు మనస్సే కాని మఱొకట కాజాలదు ఈ ఎకాదైవ్యత్వము కొన్ని యుపవిషయములు భగవదీతలోను కొందఱు బోధపఱచుదురు రామానుజ వాదముందును బాదరాయణ నాత్రము లో నల్పమును గోచరించును ఎక్కిమ ప్రపంచమున ఆరిస్తోంటి హెగెల్ యీ సద్భావమును బోషించిరి

మొదటివాదము ననుసరించి ఎరువ త్కయే సత్యము జగత్తు మిథ్య కారణము తెలియదు రెండవవాదము ననుసరించి ప్రపంచము పరమాత్మయొక్క సంకలిత రూపము యాతాక్షి వలన దేశకాలములందుఁ బ్రవేశించినది మూడవ వాదము ననుసరించి అత్మానాత్మల సమన్వయరూపమైన భగవంతుఁడు తక్కిన త్కలప్రమా పర్యంతవస్తుజాలమును నెఱువే దీనిననుసరించి సంభవించును పరిపూర్ణవిధుల బ్రహ్మ ప్రపంచమునకు ఎరువయొగ మలయు స్పష్టకర్త యగు భగవంతుల భావమును సహేతుకము కాదనియు మనము విడిచిపెట్టినచో నిరంతరము తాను కాలి దేదో కావలయు నని పరి ప్రమించుచున్న విశ్రాంతి శూన్యజగత్తు మిగులును ఇదియే బౌద్ధమత ప్రధాన ధాంకము విశిష్టాద్వైతవాదము ననుసరించి ప్రపంచము ఎందలి భిన్నాంతరపులలోని వస్తుజాలము పీని సత్త్వమిది పరమాత్మ తెంతదూరముగ నున్నచో దానిని బట్టి నెర్పయింపఁబడును పీనిక సామాన్యలక్షణములు దేవకాళములు నాక్షుపరిశీలనముచే గొప్ప ప్రత్యేకలక్షణములును గోచరించును ఆలోచన గలజివులు జడవదారములుగా మనము విశిలించినచో, మధ్వా చార్యతత్వమగును ఇదియు వేదబ్రహ్మ వాదమే ఎలవ సీజగద్వస్తుభాగములు స్వతంత్రులై సర్వగవంతునిమూడ వాదారపడియున్నవి కాని సప్తరంత్రిములై అనగాఁ బరతంత్రములై యున్నవి ఆలోచనగల జీవకోటికి వ్యతంత్రతము నుద్ధించినచో నానాత్వము సంగీక

రించిన సాంఖ్యబద్ధాంతము లభించును ఇందు మనము ఋజువుచేయాలని దేవునియత్నమును గూర్చి మౌనము ఎఱివలెను ఈ సాంఖ్యబద్ధాంతమునకు శరద్వస్తువాచాత్వమును గలిగినచో భౌతికవాన్ త్వవాదము ఎద్దించును ఇందు దేవుడగుటకే దా నెంత శక్తివంతుడైనను టీఎస్.టిల్ నొకడు మాత్రమే అనేకాంతరపులు గల ఎఱ్ఱజూమిందు (బ్రతి వస్తువు కు) గలవ్యక్తిత్వము వేదాంతవృత్తికి ఎఱ్ఱాకల్పితమే జగత్పాతకకారణమైన పరమ శక్తి యొక్క లక్షణనిర్వచనము ననుసరించి తత్త్వములు అంతఃములో నాంతఃములో తెలియును ఈతల్లి నిర్వచనమొకప్పుడు తేజోమయమై భగవానుని ఎఱుంగుచును మఱొకప్పుడు తంత్రాన ఎగును మానవ మానకతత్త్వము ననుసరించి ప్రపంచము స్వ లీలధముగా బరిహరింపబడుచున్నది

భారతీయ విజ్ఞానములో ఎఱ్ఱగ్రంథమధ్యమందు ఎఱ్ఱగ్రంథయంబంద మున్నది పశ్చిమజ్ఞానముల నీ ర్తికిని విరోధము ఎఱేవముగా మన్నుచి ఈ జాతులపరమాణుధలు దీనినే ప్రకటించుచున్నది జాన్ అనువాదు మానవజాతియంతయు నాశనమొంది అంత కంటే సుతక్కువయైన యింకొకజాతిని సృష్టించెద నని ఎఱ్ఱయత్నించగా నాత ఎఱ్ఱ కార్యక్రమము నుండి మానవజాతిని రక్షించ యత్నించు మానవజాతి ప్రతినిధి యగు ప్రామొథియస్ కథయును ప్రపంచమును గాపాడవలె నని యనేక ప్రయత్నములు చేయు హెర్కులిస్ గాధయును ఎఱ్ఱక్రిస్తును దేవునిపితృనిగా స్వీకరించిన పరిక్రమము పశ్చిమ ఖండమున మాపునీఁ బ్రాధాన్య మిచ్చి రస సూచించును క్రిస్తు దేవునిశిష్యులకుఁ దలయు ధర్మదీక్షాపథుఁ డగు దేవునిక్రోధ ముచకమించుటకు క్రిస్తును బలియొంగవలె ననియుఁ జెప్పబడినది మనము తెలివకవలసిన ముఖ్యవిషయమేమన బ్రహ్మమఖండము నందలి సంస్కృతిలో జనశ్రుతిలవిరోధమే విశేషముగా జూపబడినది అందు మానవుడు దేవుని శక్తి నెదుర్కొని యాతని తేజమును లోకమును గాపాడుటకై దొంగిలి చును భారత దేశమున మానవుడు దెవాంగనంధుడు జగత్తంతయు దేవునియజ్ఞ నంధుకత్వము మానవ కొటిని జగత్తును రక్షించు దేవునిసర్వకాలయజ్ఞమునుగూర్చి పురుషభాక్తము ఎఱుకుచున్నది సర్వనామరూపములను దియందే ధరించి అఖండశక్తిస్వరూపుఁ డైన గొఱ్ఱురుపునిగా దేవునందు పరిచయియైన భారతీయ సంస్కృతికి రూపమిచ్చి భాగములను బోషించిన ప్రధానలక్షణము బ్రహ్మజ్ఞానాఖిలాష భారతీయ సంస్కృతియను మణిమయసాధమున కాత్మా సుభవజ్ఞానమే పునాది ఆది నిగూఢయోగతత్త్వము అనగా వేద యొక్కపితృశక్తి

పాననియుచే లభించినదని కాదు మానవప్రకృతిని అశ్శిక్త మొనర్చి ఎర్రపూతలను
అందానమునకుఁ దోడ్పాని పోవునట్లునమునకుఁ బ్రాధాన్యము కల్పింపని హేమాలయఁ
గ్రేఖపులయఁ బరాధములు వెక్కువగా మతధర్మములు నీతిమాత్రములతో నిండియుండ
పొందువుల ఎవిత్రగ్రంథములు బ్రహ్మజ్ఞానధ్యానముల కుత్తమస్థానమిచ్చినది పరిబ్రహ్మమే
జీవితములోని ఎరమనత్వమని నమ్మినది భారతదేశము

సత్యమైన దేదియు వాక్యవిరుద్ధము కాజాల దనునది భారతీయ తత్వశాస్త్రములకు
వెనుకనున్న విశ్వాసము విజ్ఞాన చరిత్రమనందుఁ బైనుదాహరించిన విశ్వాసముయొక్క
ప్రాముఖ్యము దానిని నిత్యజీవనములో నాచరించిన ఫలితమును గూర్చి తెలియజేయుటకుఁ
గొంతకాలము పట్టును సామాన్య జానమున విమర్శాపూర్వకముగా వంగికిరించినవిధానము
బుద్ధివద్దములోఁ గలదు ఉపనిషత్ప్రపంచమును నేమోయిచునప్పటికి దర్శనమన్యలు బయలు
దేలి జ్ఞానమును అర్థయింపజేయును స్ఫుటమగును బుద్ధిజ్ఞానపరిమితిని విర్ణయించు ప్రయత్న
ములు బుద్ధ్యంతిరవ్యతిరేక స్థానమిచ్చినవద్దతియు మనవత్తులలో గోచరించును హేతువాద
మందు విశ్వాసము పదలినప్పుడు సంశయములు తలలెత్తి సంశయవాదులను వాస్తవములను
మదయింపఁజేసినది నిరంతరమున వర్తమానము తర్కవిశిష్టమైన బుద్ధికి గ్రహణ
సాధ్యము కాదను మనవిపత్తులభావము వంగికిరించి బౌద్ధమతము జగత్తువద్ద మని
ప్రకటించినది బౌద్ధమతము జగద్వస్తువు లన్నియు వాక్యవిరుద్ధము లనియుఁ బరస్పర
వ్యతిరేకవస్తువులస్వర్థచే దృశ్యజగత్తు విలీలయున్న దనియు నిశ్చయించినది మనము
మానుచున్న ప్రపంచము కాక నెఱేమైన నున్నదో లేదో మనకుఁ దెలియదు ఈ ప్రపంచము
వాక్రము స్వీయవిరోధలక్షణము గలది బౌద్ధవాదము యొక్క చివరివాక్య మిది వాగారు
మని సద్ధాంతములో మనవిపత్తుల కేంద్రభావము నహేతుకముగా జానఁబడినది సత్య
మగున దొకటి కలదు దానిని మన మెఱుంగఁజాలము మనమెఱిగినది పత్యము కాదు
ఎలన జగత్కారణవృత్తాంతముల అర్థముచేసకొనటకై మనము వేయినిర్ణయము లన్నియు
వర్ణింపఁగలము ఇట్టి వర్ణన వ్యక్తి బలము నెఱిగిన బుద్ధిపరిశీలనమునకు నూచనచేసినది
బుద్ధిజ్ఞాన మగువారోచనయే ఎవనిపూతము పనమర్థము నైనది సత్యమును దా నేల
దర్శింప లేకున్న రిమ ఎత్తుకు భిన్నభావములు బయలుదేరినవి బుద్ధి సత్యము నెందుచే
గ్రహింప లేకున్నది? అది వంహారత లేనియంశములను మాత్రమే గోర్పించుటవలననా?
లేక తపఃస్వస్థమైన నిర్మాణలోమముచేతనా? లేక ఆత్మవిరుద్ధలక్షణలక్షిత మగుటనా?
సత్యము హేతుకమైన దెనను హేతువిరుద్ధము కాదనియు వాదించువారు కలరు
అందుచే బుద్ధి మనకుఁ బూర్వసత్యము పీయఁజాలకున్నా బ్యాధిమాలలతో 'విది'యనునది

అది యనుదాగ నతిక్రమించుచున్నది బుద్ధి మనకు సత్యమునుగూర్చినజ్ఞానము నిచ్చుచున్నది కాని యాజ్ఞానమే సతతముకాదు సత్యము సామరన్యము గల దనియు టుద్ధిన్వవిరోధలక్షణయుక్త మనియుఁ జెప్పువారు కొందఱు కలరు ఎకములో ననేకమును మేళవించునంతకాలము భావ మెంతమహిమగలదైనదైతను నది ప్రవృత్తావసే సత్యముచే మనము వట్టుకొనవలె నన్న భావమును వినిరింపవలెను మొదట సత్యమును గూర్చిన భావములు పాక్షికములు కాని ఎత్తవిరుద్ధములుకాని పాక్షికభావములు స్వవిహితములే యీలన నవి పరమార్థముయొక్క అంశానంబంధములే కాని, వా కిఁ బూర్ణతలేదు ఇంకొకద్రుతి ఇంద్రియాతీత మగునొక అమైతహృషితే సత్యగ్రహణము సాధ్యమగును అందుచేఁ బరమసత్యజ్ఞానమునకు బుద్ధిశక్తికి మతోకదానిని మనము చేర్చవలెను దానిచే దర్శన ముగిరి దర్శన మనగా నొక ప్రత్యేకపద్ధాంతమును ప్రతిపాదించుకామ్రము

దృశ్య మామట యనుదాతువునుండి దర్శనశబ్ద ముద్భవించినది ఈ మామట ప్రత్యక్షము కాని బుద్ధిచే ననుమానించుట కాని యోగదృష్టు కాని యగుచున్నది సామాన్యముగా దర్శనము అనఁగా విమర్శన పూర్వకసిద్ధాంత నిర్వచనములు హేతు చర్చచే నిర్ణయింపఁబడిన సూత్రములు దర్శనమనఁగాఁ బ్రాచీనగ్రంథములందు నిర్వచనము కానరాదు యోగదృష్టుచేఁ జూడఁబడిన ఎత్తాంశములను హేతుదృష్టుచేఁ గల్పితములైన భావములతోఁ గలిపి యొకకామ్రముగాఁ బ్రదర్శించుట యనుభావము గోచరించును తీవ్రా ద్వైతవాదియులు బుద్ధిశక్తి యొక్క ప్రయోజనము ఎత్తనందర్శనమునందు దాని యనమర్శతను వెలడించి యీ యుపకారమువలన వింకొకమార్గము వశ్యమగుటకు దారి చూపు నని వర్ణించియున్నది సామాన్యాద్వైత రాదమలందు, పరమాత్మ యొకవిరాట్స్వ రూపముగా నిశ్చయింపఁబడినపుడు సత్య మొక పూర్ణభావముగాఁ జీత్రింపఁబడినది కాని యట్టి సత్యరూపమైన యాశ్వరుడు మనసత్వభావముల నధిగమించి చరించును తీవ్రాద్వైతమందు సంపూర్ణత్యము గల సత్యమును యోగదృష్టు మనకొంగును ఎకేశ్వర వాదమున మనబుద్ధిజాత మైనజ్ఞానము యోగదృష్టు రెండును గలిపి పనిచేయును కాని, యీబుద్ధి నిర్ణయము అనుభవ జ్ఞానముతో ఎమానములు కాఁజాలవు మఱియు నొకభావము తీవ్రానుభవనిర్మలకు విలీలినపుడే యది సత్యమగును

దర్శన శబ్దము సందేహార్థముతో వాడఁబడినది తీవ్రాద్వైతతత్వము నొక వైపున ఎహేతుకముగా నమర్శించుటకును యోగదృష్టుఁ జూడఁబడిన పరమసత్యమును వెల్లడించుటకు నుపయోగింపఁబడినది భావానుభవముచే లభించినసత్యమును బుజువు

ఎఱిది తర్కనహాయమున దానిని ప్రకటించుటకు దర్శన శబ్దమును తత్త్వశాస్త్రమున యోగించినది యోగసిద్ధమైనను గాకున్నను మిథిబలముచే నిర్మించుకొనిన పరిమనత్య భావమును సహేతుకముగా నిరూపించువిధానమే దిర్శన మనభావము నితరశాస్త్రములును గ్రహించినవి ఎరమ త్యమునుగూర్చి మానవబుద్ధి తీసికొనినభావము లన్నియు దర్శనములే కాని సత్య మొకటైరపుడు దానిని తిలకించు భావములకు సామ్యముండవలెను అది కేవల మూహాంభవము గాక సర్వవ్యాపకములు గావలెను భిన్నదృష్టాంతములనుండి సత్యమును మనము చిత్రించినపుడు వీరినిన్నిటినిగలిపి పూర్ణ సత్యముగా జేయుటకర్కము చేయవలసివచ్చినది పరమసత్యము నీవిధముగా భావకల్పనము చేసి దానివలన సంతృప్తిగానక ధ్యానయోగముచే నతీంద్రియదృష్టిలో నానత్యమునే దర్శించుచున్నాము భిన్నదర్శనములలో భిన్నరుపములుగా వర్ణింపబడిన సదంతములయొక్క అజస్వరూపమైన ఎరమనత్యమును మన మింద్రయాతీతదృష్టిచేతనే చూడగలమని అద్వైతముయొక్క సారాంశము

ఒక దర్శన మనగా సత్యసాక్షాత్కారము లక్ష్యావలోకనమునకు గోచరించిన పూర్వసత్యము తత్త్వమును సమహిమముచేయుటచే గలుగునియాత్మావలోకనము నిజముగా తత్త్వవేత్త యెవడో తెలియపఱచును అంతిశ్చుద్ధిచే నాత్మశుద్ధి నొందినవారికే మహిమతములైన తత్త్వజ్ఞులు ములు చేకూడిన ఆత్మశుద్ధి యనగా గూఢపునంతరంగములో గర్భి భూతమైయుండి ధ్యానకాలములో నొకమట్టుమున నెట్టి యపూర్వశక్తి జీవితరవాన్మము నొక్కచూపులో జూచి గ్రహంపగలదో యిట్టిశక్తి బహర్ముఖమగుటే ఎంతశక్తిమైన బుద్ధికైన నసాధ్యమైన జీవితరహస్యమును తత్త్వవేత్త యీ అంతర్ముఖచే మనకిచ్చును పుష్పముండి ఎండు వచ్చినంతనులభముగాను సహజముగాను యోగికి బరంజ్యోతి సాక్షాత్కార మనిర్వచనీయమైనరీతిని గలిగి దానితో గరిననమనస్య లన్నియు బరిష్కృతము లగును

సత్సాక్షేపణమునకు బయలుదేలువానికి మొదట గొన్నిముఖ్యలక్షణములు కావలసి యున్నవి వేదాంతప్రథమ సూత్రభాష్యములో శంకరుడు తత్త్వవిద్యార్థికి నాలుగులక్షణములు సూచించినాడు మొదటిది నిత్యానిత్యవస్తువచేకము అనగా సంపూర్ణజ్ఞానమని కాదు అది తుదకు లభించునది చూచిన దెల సత్యముకా దని వస్తుపరిశీలనము చేయు జ్ఞానసాన దృశ్యమానవస్తుజాలమును శోధనదృష్టితో జూచి పరస్పరవిరోధములుగా గోచరించువిషయపరంపరనుండి వాని మూలభూత మైనసత్యమును బట్టుకొనగలజాజ్యుల్యమాన గు మాహాశక్తి గలిగి ధ్యానముచేయు భ్యానముచే బ్రసన్నచిత్తము

కలవాడె నత్యానేఁగమున కర్దుడె ఇహముత్రులభోగపరాగము రెండవది క్షుద్ర వాంఛలు స్వార్థబింత వ్యావహారికలాభముల సన్నిటిని విడిచిపెట్టువెరాగవద్దతి విచారణ శీలము గల మనస్సున కన్యేషణమే పరమప్రయోజనము నదనద్వస్తుజాలమును సరిగా నర్థముచేసకొనుటయే బుద్ధికి నక్రమవినియోగము అనిశ్చితాభిప్రాయములను గొన్నిటిని మనమున నిడికొని పుష్కలపరిశీలనముచేఁ గప్పట్టి న దోషమును తగించుటకాని గుణమును హెచ్చించుటకాని చేయనినవాజ వివేకంపద గలవాడే తత్త్వవేత్త జీవితము నుండి అనంగుడై యాతఁడు దానినిఁ జూడవలెను అందుకే యాతనికి వర్తమాన భావిదశలయాలోచన ముండరాదు అప్పుడు మాత్రమే యాతఁడు పరిశుద్ధవిచారణ కొఱకు సత్సంగములకొఱకు నర్వము నర్పించి యథార్థవిషయములం దత్యంత శ్రద్ధవహించి స్వార్థ వాత విశ్వవిశాలదృష్టిని నిలువఁగలఁడు ఇట్టిదృష్టి కలుగుటకు హృదయపరివర్తనము కావలెను దీనినే మూఁడవలక్షణముగాఁ జెప్పిరి ఇదియే శమదమాది షట్కనంపత్రి వేదాంత పిచ్చార్థి బాహ్యంతరింగ్రియనిగ్రహము తిత్తిక్ష చత్తనమతి శాంతి విశ్వాసముల నలపఱుచుకొనవలెను దేహమును నమగ్రశక్తిణములోనికిఁ దెచ్చి నిగ్రహసిద్ధి కలవాడే ప్రాణాంతమైనను తపస్సాధన చేయఁగలఁడు ఇహలోకమోహముల కెన్నఁ డాతఁడు వశఁడు గాక లక్ష్యము నెప్పఁడు విధివక కృషిచేయఁగలఁడు సత్యావేష మహూన్నతలక్షణద్వికై సర్వత్యాగమొనర్ప సాహసము కలిగియుండును అందుచే నాతఁడు కరినశక్తిణమునకు లోబడవలెను నుభాపేక్ష దుఃఖావమానముల నోర్పుతో భరింపవలెను దయాశూన్యమైన ఆత్మపరీక్ష చేసకొనువాతికై చివరకు సత్య దర్శనము చేయఁగలఁడు నాలుగవలక్షణము ముముక్షుత్వము లేక మోక్షాపేక్ష కాంక్ష లను గాల్చివైచి వైరాగ్యసంపన్న మైనమనస్సు శాశ్వతబ్రహ్మవదవి సారింపఁ దీవకౌక్ష గలిగియుండును జ్ఞానశక్తిని శేముషీనంపదను గలిగి యిట్టితత్త్వవేత్తలను భారతీయు లమితముగా గౌరవించునభ్యాసము కలవారు తీవ్రసత్యారాధనముచే జగద్రహస్యము వెఱిగి అహోరాత్రకృషిచే నిద్రావిశ్రాంతులజ్జగించి లోకసంగహార్థము జీవించుదివ్య దృష్టి సమన్వతులే విజముగాఁ బూజ్య లగుతత్త్వవేత్తలు సూహృత్సహాయమున వారను భవజ్ఞానము నార్జితురు అందుకే, మానవజాతి శాశ్వతకృతజ్ఞతకు వారు పాత్రులు

ప్రాచీనజ్ఞానసంపద యన్నఁ బూజ్యభావము భారతీయ లక్షణములలోఁ గొకటి గతించినయగుములలో విలువగల దేని నిర్లక్ష్యముచేయనియటల యమోఘమైన నంకల్పము నీజాతికిఁ గలపు మాతనసంస్కృతి ప్రవాహముల నెదుర్కొనినప్పుడు క్రొత్త భావములు కనిపెట్టఁబడినప్పుడు తాత్కాలిక వ్యామోహబద్ధుఁడగాక సంప్రదాయస్వా

సముల సకలజీర్ణకౌని పిల్లెన్నినూత్నభావముల పందిముడ్చుకొనును ఇట్టి అంబ్ర దాయప్రయత్నముతోఁ గూడిన విశాలస్థలయే భారతీయసంస్కృతినాగరికతలవిజయరవా న్యము ప్రపంచమున వెలసనగతవాగరికత లన్నిటిలో నేటికి నజీవమై యున్నది భారతీయనాగరికత యొక్కటే ఈజిప్టు గతములో నొకప్పుడు పొందిన నాగరికతా మహత్వము నేడు మనము భూగర్భసరిశోధకుల వ్రాతలనుండియే తెలిసికొనవలెను భౌతికశాస్త్రీయవ్యవసాయపద్ధతి నిర్మాణచాతురి సత్వదృఢతముగాఁ బ్రదర్శించు బేబిలోను శామ్రాజ్యము పేరు శిథిలశూరూపమునమాత్రమే కాననగును ఒకప్పుడు ఎక్వభ్యాతి గాంచిన రోమను నాగరికత బాగుగాఁబ్రోవించబడిన రాజ్యాంగతంత్రము ధర్మము నమానత్వసూత్రములతోఁ గూడినసంస్కృతియుఁ జాలవఱకుఁ గాలగర్భమునఁ గలిసిపోయి నవి కనీసము నేఁడందఱు నావృకొన్న 4 000 యేండ్లనాటి భారతీయనాగరికత నేటికిఁ జెక్కుచెదరనిప్రధానలక్షణములతో నులచయున్నది వేదముల కాలమునుండి అవిచ్ఛిన్న ముగాఁ బ్రవహించుచున్న భారతీయనాగరికతావాహిని వార్ధక్యయౌవనముు సేకాలము ననే కలిగియున్నది చరిత్రములో నేమట్లమునం దవసరమైనను భారతీయనాగరికత నూత్నయౌవనమును బొందుచున్నది ఒక మార్పుజరిగినప్పు డది యవిజ్ఞాతముగానే నడచు చున్నది మార్పు జయప్రదముగానే జరిగెను కాని పూర్వభావమే క్రొత్తనామముతోఁ దలయెత్తినదని యందఱు తలఁతురు అంతకుఁ బూర్వముగల జాతుల భావములను ఋగ్వేదకాలములో దేశము నాక్రమించిన ఆర్యులు గమనించి గౌరవించునంతటి మతవిశ్వాసమును బ్రకటించిరి వింధ్యహిమాలయములపద్యమ దు విహరించుచున్న ఆర్యులు పూజించుచుండిన దేవతలె ఆకాశసూర్యాగ్నివాయువుల కధర్వవేదకాలములో నూరిసి నామములతోఁ గూడిన దేవతానామములను జేర్చిరి ఈసమస్తత మదివఱకే వేదములలో నున్నభావముల పునరుద్ధరణ మని నమ్ముదురు కావనవత్సారములె తాను ప్రకటించు చుంటి నని భగవదీత చెప్పుచున్నది పురాణములలో వేదములనాటి ప్రకృతిపూజ తరువాతి మహాన్నతమతభావములు కలిసి ప్రదర్శించబడినవి పూర్వంబందాయ మందలి గౌర భావమువలననే సరీసభావములకు విజయము లభించును ౧ ప్రాచీనరూప ములు పోయినను భావములు పోరాదు ఈ భారతీయలక్షణమును గాంచయే భారతదేశము కదలికలేని మూంద్యమునఁ బడిపోయినదను వివేకవిహీనవిమర్శమును బయలుదేఱినది మానవ మానస మెన్నఁడును జడపదార్థము కాదు కాని, గతచరిత్రతో నెన్నఁడు పూర్తిగా సంబంధమును ద్రెంపుకొనఁజాలదు

౧ నిల్పదమురై గ్రీకుమతము నాలుగుదశలు (పుట 58) నవీన భావమును బురాతనమైన దానినిగాఁ జెప్పకొనుట మహాద్యమము లన్నిటికి సామాన్యలక్షణమే

ఈ యొక్క సంప్రదాయములందలి వాఙ్మథానమే భారతీయవిజ్ఞానము పుట్టిన మొనర్చినది గతించిన వివిధయుగములసంప్రదాయములు సహజగౌరవముతో నవాచా మొందినవి వందలకొలది శతాబ్దములతో గూడిన పెక్కుయుగములపరికిమే భారతీయ సంస్కృతి అందుఁ గొన్నిశకములు పెదవి వలసూన్యములు విచారహేతువులు నైన కొన్ని చిన్నవైనను వేగము గలిగి యానందప్రదములైనవి కాని ప్రతిశకము ప్రాచీన సంప్రదాయజ్ఞానిది కొక నూతనభావరత్నమును జేర్చినది భారతీయసంస్కృతి యొ మహావాహినితోఁ బోల్చబడినది ఈమహానది ఉత్తరమున నానాచల శిఖరములనుం బయలెత్తెదలి మధ్యదేశములందలి ఎకాలక్షేత్రముల మీఁదుగాఁ బ్రయోధివాదములకి నచటనచట నున్న యురీహరంపరలను దనలోఁ గలిపికొని ప్రవహించి ముందుగల ప్రజా కోటియదృష్టముల కారాధన వాడవాడలఁ బ్రసరింప వేగము శక్తి గలిగినవఱకుదై వేలకొలది యాత్రికులభారములు మోసి యేమాత్రముతగవిపోడిమికో నుజులిశుచున యీదివ్యవాహిని ఎర్రజీవవాహినీపతి యైన సాగరము నెప్పుడు చేరునో యెవ రెఱుగుదురు

భారతీయ తత్వశాస్త్రము తయై నొకభయభిన్నమైన దైవప్రసాద మని గాది భారతీయులు కొందఱుకలలు లట్టివ గరిత భగవంతుని కార్యక్రమమును నెఱవేర్చుట పనిచేయుచున్నదని వారు నమ్ముదరుం ప్రతిజాతి నొకపద్ధతితోఁ బార్శ్వరీసక్త్యధిక దోడ్కొనిపోవుట కంతర్వర్తియైన యొకదైవనియును ముగ్ధుడని వారిభావము వారికదేశముల బ్రకటింపబడిన భావములన్నియు నొకేర్పక్షముయొక్క విధిభావలని నుడువుదురు త చంటిబిడ్డకుఁ జంద్రునిఁ జూపునపుడు కట్టెదుటనున్న చెట్టుకొనను గల కాంతినక్ర మ చెప్పును దానినే ఎలవాఁడర్థముచేసికొనఁగలదు అంతేకాని చంద్రునికి భూమిఁ గ యమితమైన దూరమునుగూర్చి ప్రసంగించి చో శిశువు కంగారుపడును అదేవిధముఁ పద్ధర్మసముల పరబ్రహ్మమునుగూర్చిన వివిధభావములు అల్పశక్తులు గల లోక కర్థమగుటకొకటై యొకేపత్త్యమును జెప్పురిక్షుఁ జెప్పరి భారతీయ తత్వశాస్త్రములో పద్ధర్మసములు పరస్పర విరద్ధములు కాని యు నొకే అజాతుడైన పరమేశ్వరు గూర్చిన వివిధావలోకరము లందు వేదాంతవాదుక మగు ప్రబోధ పరిపరిదయము చె చున్నది ఒకేజ్ఞానానూయనికేరణములు మానవకోటిముఖదర్శనములనుండి ప్రకటింపఁ కలినను దివ్యకోటియై పీఠవిధతత్వములు నున్నవి క్రీస్తువెనుక 1౩80 సంవత్సరమునక జెందిన మాధవాచార్యుని సర్వదర్శన సారసంగ్రహము వదునాఱువిధములైన దిర్భసముల

౧ గ్రీకుల రీతికముననే ఒకజాతియొక్క నైమనవిరి దానినే భారతీయ ధర్మమందురు

గూర్చి ప్రసంగించుచు నివి క్రమభావాభ్యుదయముచే నద్వైతముతో పూర్తియగు ని
చెప్పుచున్నది హెగెల్ భావరీతిని భారతీయ తత్త్వవిద్య యంతయుఁ గ్రమాభివృద్ధి
నందిన మానవజాతియొక్క జగత్తును గూర్చిన వారభావమని చెప్పుచు క్రమదలలో
వినిర్మితములైన శాస్త్రములలో నత్యము వివిధములగు సంశయములుగా గోచరించి తుగకు
సంపూర్ణముగా దృశ్యమైన దని వాదింతురు అద్వైతవేదాంతమునందుఁ బెక్కుజ్వల
లొక్కదివ్యజ్యోతిగాఁ గలిసినవి పదునాఱు శతాబ్దమునకుఁ జెందిన విజ్ఞానభిక్షువు
షడ్వర్ణసములు ప్రమాణములే యని చెప్పుచు ౧ వీని నాతఁ డనుమానసద్ధాంతభేదముల
ననుసరించి రెండుగా విభజించి సాంఖ్యపత్రమే పరిమితమని సముదాదన
సరస్వతి తన ప్రమానభేదమున నిటువ్రాసినాఁడు వివిధశాస్త్రనిర్మాత లగు మనులు
మాయావాదమును నువర్ణించి సర్వసారయూరి యగు నేక పరబ్రహ్మమును పరమసత్యముగా
నిశ్చయించుటకే సంపూర్ణముగాఁ బ్రయత్నించి రనుటకు సందేహములేదు ఈమునులు
సర్వజ్ఞులగుటచే వేఱువిధముగా వారు తలఁచియుండరు మనుష్యులు విషయలోలరగుటచే
నొక్కమాత్రే పరమసత్యములను గ్రహించి కుశాగ్రబుద్ధులు కారు గావున వారు నాన్వకులై
పోకుండ తత్త్వమును గూర్చి అనేక సద్ధాంతములు వారిచే కర్మమునకై చెప్పఁబడినవి
మునులయొక్క యాయుధేశముల గ్రహింపనేరక వేదములకు విరోధముగాఁ గూడ వారు
సదాంతముల నెలకొల్పిరి తలఁచి కొందఱు ప్రత్యేకసద్ధాంతమున కనుయాయలై పత
శాఖలను సృజించి ౨ విమర్శకులు వ్యాఖ్యాతలందఱును శిష్నసద్ధాంత సమన్వయ
మునకై ప్రయత్నించిరి ౩ పత్యరూపసర్వయములోనే వారికిఁ గలభేదము వ్యాయ
సద్ధాంతమును నువర్ణించిన డాదయనునివంటివారదియే సత్యమనియు రామానుజానుచరులు
విశిష్టాద్వైతమే సత్యమనియు సమ్మదురు ఎన్నెన్నిరీతుల భారతీయసంస్కృతి భిన్న
వాహినులుగాఁ బ్రవహించునను తుదకన్నయుఁ దమజీవనములను గొనిపోయి దేవుని పటణ
మును మహాసాగరమును జేరును

మొదటినుండియు నత్యమనేక ముఖ సమన్విత మయి నాయాదృష్టిముల
కొనేసత్యములోని యొకముఖము కన్పించునని నేయొంటాపు నానత్యమును సంపూర్ణ
ముగాఁ జూడజాల దనియు భారతీయుఁడు నమ్మునాఁడు హేతుసద్ధమైచో నెట్టి
ప్రమాద ధ్ధాంతములనైనను భారతీయుఁ డంగీకరించి సహనభావము లిర్పయిత్వము
గలిగి వర్తించును తనకు సాధ్యమగుచో సంప్రదాయ సద్ధమగు సంస్కృతిలోని యొక్క

౧ ౨ చూడు చూడు మూలసంస్కృతగ్రంథములు అధ్యాయ IV 1 2

౩ సర్వదర్శన సామరస్యము

లెక్కెనను లగింపకుండుటచేత తన తత్త్వములో దల విలంబింపనము లన్నియు బట్టి యోధార్యము చూపని ఘటములు మనము ముందుచూచుము విశాలదృష్టిగఁ బ్రమాదములు కూడ లేకపోలేదు దీనివలన భారతీయ వైజ్ఞానికలు లంకయాస్పద ఎద్దాంతములను హేతురహితభావములను సం రిచారుముల నప్పుడప్పుడు నిమగ్నించిరి

3

భారతీయ తత్వశాస్త్రముపై గొన్ని యూహనలు

భారతీయ తత్వశాస్త్రముపై గల యూరోపియములలో ముఖ్యమైనవి నిరాశావాదము హక్కికత్వము, నీతియం దొదానీయ్యము పురోగమనశూన్యత

భారతీయ తత్వమును సంస్కృతిని విమర్శించిన ప్రతి ఎమర్గుకుడు గాని నిరాశా జనక మని పాటగాఁ బాడెను హతాశచే నలనిపోయిన మానవమానన మెట్లు న్యకంక్రా లోచనముచేసి జీవిత పునర్నిర్మాణ మెటు చేసకొన్నదో నాకు బోధపడుటలేదు నిరాశయే ఎలికముగాఁ గలిగినచో భారతీయ వైజ్ఞానము పూర్ణ స్వాతంత్ర్యముతోఁ బ్రకాశింపజూతు విద్యుద్ధ ప్రసంగ మని చంటిబిడ్డలకును దెలియఁగలదు ఇప్పు వ్యక్తితో నంతకృత్రిమములు నిరాశాతత్వమైనచో భారతీయ తత్వముట్టిరే అంతేకాదు ఈ భావములో నన్నితత్వములు నిరాశాపూరితములే ప్రాణికోటి యపభవించుదు ఖమే తత్త్వనమన్యలను మతసమన్యలను మనయెదురుఁ జెట్టుచున్నది దుఃఖవిమే చనము మగడించు మత సంవత్సరము మన యిహలోక జీవితమునుండి బయటపడు మార్గమును సూచించ యత్నించుచున్నది కాని నత్యము దుఃఖమయము కాదు భారతీయ తత్వములో సతి శబ్దములకు లత్యము సంపూర్ణత యనునర్థములన్నవి నత్యము నద్దము పుష్కారము లిహార్థకలు కలసియు యున్నవి ఎది లత్యమో యిది సర్వమంగళప్రదమైన దగుటచే అసంపదగినది దొకంకేమిండుఁ దీడు వ్రాసినాడు అ నే నానావాదిని కాని నిరాశావాద మెంత వలకుఁ బోవునో యంతవలకుఁబోయి దాని సతిక్రమించిన ఆశాతత్వమే మనకుఁ బూజ్య మైనది జీవితమున కుచితమైనధోరణి యిదియే ఎవరైన నిది ప్రమాదకరమైనపద్ధతి యని

౧ జైలీ పరిపాలన సమన్యలను గ్రంథములో (పుట 67) భారతీయతత్వము హింద్యమునుండియు తలఁపఁబడియు జనించిన దని వ్రాసినాడు

సాంఘికాంతర్జాతీయదర్శనములు పుట 43

తలఁచి అనుచితములగు దోషముల సంగీకరించుచో వారికి నా జవాబేమి యనగా సప్తార్థము స్పృశించు వేదత్యమైన ఎఱివినమునకుఁ బ్రహరణకరమే! యని చెప్పుదును దృశ్యమానప్రపంచంబున జేయుచేయు దోషకలిత మనియు మిథ్య యనియుఁ దలఁచుట ఎఱి తత్వమైనచో భారతీయ వైజ్ఞానికులు నిరాశావాదులే వర్తనభ విలయమైన సత్యసీమకుఁ బోషకు కుపాయము లన్న వని విశ్వసించుటచే వారు పూర్వాశావాదులనియుఁ జెప్పువచ్చును

ఒక అర్థాంతమును నమ్ముటలోనే భారతీయ తత్వమంతయు అమిడియన్న దాయ నందుచే నీ తత్త్వము ఎఱివాద మనియు విమర్శకులు చెప్పుచున్నారు మనము ముందీ గ్రంథమునఁ జెప్పబోవున దంతయు దానికి నమాధానమే ఇతర సమన్వయముందు జానముయొక్క జన్మము ప్రయోజనము మున్నగు సమన్వయగూర్చి పెక్కు తత్త్వశాస్త్రము లాలోచింప నారంభింప నేడము లేక స్రుతి ఆమోఘప్రామాణ్యము భారతీయులు నమ్ముట నిజమే కాని ఒక తత్త్వశాస్త్రము ఎఱివాద మెప్పు డగు నవగా వేదములు చెప్పిన యర్థములు ప్రత్యక్షసాక్ష్యము యు హేతువిశేషమునకు అడిచిన భావము కంటె నతిశయమైనవని అని నచో నపు డట్లే యగును వేదవాక్యము లాప్తవచనములు కాబట్టి ఒకానొక సమన్వయగూర్చి నిర్ణయముచేయుటలో నట్టియాపులు మనకంటె తెక్కు డుత్తర సామర్థ్యము గలవారని మనకు నమ్మక మున్నచో ఎక్కడఁబడినవని చెప్పబడెను సాధారణముగా నీ వేదవాక్యములు మహాద్రష్టల యనుభవములను జెప్పును నత్యనిరూపణమునఁ దెల్పిహేతువర్ధతియైనను వారి యనుభవములను గుర్తించి తీరవలం యుండును సంకల్పము గలవారికి వేదద్రష్టల యనుభవములు పొందఁదగినవేం వేద ప్రమాణము నుదాహరించుటలో తత్త్వప్రమాణము వత్తిరించుభావ మేమియును లేదు సామాన్య మానవున కేది యంధవిశ్వాసమో ఎవరైన హృదయమున కది యనుభవమో ము అరువాత భాష్యములలో సంప్రదాయ అర్థా తములను సమర్థనాచారము పెంపొందినది తత్పూర్వభాష్యములను వేదములలోని మంత్రములకే వ్యాఖ్యానములని చెప్పుకొనుచు నునవివత్తులు అర్థకోముఖ భావనమన్వితము లగుటచే గేవల సంప్రదాయ సమరస విధానము సంగీకరింపలేదు ఎనిమిదవ శతాబ్దము దాఁచిన వెనుక తత్త్వవర్ధి కేవల సంప్రదాయపాదమై పూర్వ స్వాతంత్ర్యమును గోల్పోయినది ఈ మతశాఖల స్థాపకులను హరించుట కారంభించి వారికి భిన్నముగాఁ బ్రసంగించుట మహాదోషముగాఁ బరిగణించిరి మూలతత్త్వ మాత్రములు శాశ్వతముగా రచింపబడినవి కాబట్టి కర్తవ్యమేమనఁ గాలావసరముల ననుసరించి వానినే లోకమునకు బోదించుట పూర్వోద్దయములకే లాతన

పేతువులు మావుట క్రొతగా బయల్పెడలిన కష్టముల నెదుర్కొనుటకు మాతన బోధన విధానములు కనిపెట్టుట నామరూపముల మార్పుతోఁ బరాతన ఎద్దాంతమి ప్రకటించుట మున్నగుపద్ధతులు ఎరులుదేతినవి మూలవమస్యపై ధ్యానమునదలి అప్రధాన విషయములపై సంవసరవర్సలు పెంపొందినవి సంప్రదాయమును బలి దానలోని ధనము బిచ్చుటచిప్పలై ఎన యభివృద్ధి కాటంక హేతువైనది తత్వశాస్త్రము పురోగమించుట మానచి స్వతంత్ర వాయుని బిచ్చుటకుఁ గఱవైనది పాతీత్య వర్సలలోఁ గాలము వ్యర్థమునర్పిన యిటీవలి వ్యాఖ్యానాలకు మాత్రమే వర్తించు నిష్ప్రయోజకకానిద భారతీయ తత్వ శాస్త్ర దగ్గరించుట అధ్యక్షము ఈ వ్యాఖ్యానాలు ప్రాచీన జ్ఞానులవంటి ధ్యాని ఎద్దలు గలవారు కాదు పీఠ కేవల సతప్రచారకులు కాని యంతగాఁ దెలిసి పోయి పాదలమాటున భారతీయ తత్వముయొక్క ఆత్మ నిత్య యోవనముతోడనే నిలిచి యీ వృద్ధవృక్షరాజ మననము వచ్చినపుడెల వచ్చని యాకులతో లేఁజీగుళ్ళతోఁ జిగిరించుచునే యున్నది శంకరమాధవాదిలెంచి మహానీయులు బయలుదేలి భావ్యకారులను ఎలువఁబడినను శ్వతత్త్వోద్యమములను నడపుమూలసూత్రముల సంతకర్షణతో గ్రహించి ప్రచురించుచు వచ్చిరి

భారతీయతత్వము నీతిపోషకము గాదని విమర్శింపఁబడినది నాందువుల ఎజ్ఞానపు నరహరులలో నీతిశాస్త్రమునకుఁ దావు లే దనియే చెప్పవచ్చును కాని యీ నిందా రోషము నిలువఁజాలదు జీవితమంతయు నాత్మజ్ఞాన చైవ్యమయమొనర్చుటకుఁ బ్రయత్నములు జరిగినవి భారతీయ విజ్ఞానములోఁ బరబ్రహ్మ ఎద్దాంతమునకు మొదటి స్థానిము తరువాత ధర్మ మనకు రెండవస్థానమిచ్చిరి కేవల నీతిసూత్రప్రచారము తీసుకొన్నను హిందూ బౌద్ధజైన మతము లే యితరమతములకును దీనిబోవు వైతికముగాఁ బరపూర్ణత నందిలే బ్రహ్మజ్ఞానమునకు మొదటిమెట్టు

భారతదేశము వేదాంత మనగా నభివృద్ధి లేని స్థానరమైపోయి ప్రాచీన ఎద్దాంతములనే తిరిగి తిరిగి న్నరించుటకదంపువంటి దని విమర్శించినారు కదలిక పనిప్రాప్తికద మను దానికర్తము భారతీయతత్వములోఁ గాలపునఁదు కదలుట మారి శవాత్మకీని ఎలివియున్నాడనియే పరిష్కరించవలసిన సమస్యలు కాలభేదము లేనివైనచో నీవిధమగు స్థానరత్య మన్ని తత్వశాస్త్రములకు సామాన్యలక్షణమే దేవుడు మోక్షము అమృతతత్వము మున్నగునవస్థలును నానియొక్క తృప్తిలేని ఎరిష్కారములును యుగయుగములనుండి తిరిగి తిరిగి చెప్పఁ బడుననే యున్నవి పమల్యరూపము లొకటి యైనను భావములలో

మార్పులు వచ్చిన నేదములలో సోమపానము చేసిన దేవునికాలమునకును శంకరా
 ఛార్మ్య నదైక్యప్రహ్లాదమునకును వలసనంతవ్యత్యాస మున్నది ఎ వరినతులకు
 తత్త్వవిజ్ఞానము వధానమాముగా మద్భవించినదో యోగిష్ఠులు తిరిగి తిరిగి ఎంతవెంచు
 చుండగా కానివి బరిష్కరించుయత్నములు అరిగి చేయవలయుండును ఈ సమస్య
 ఎరిష్కరిములు వేదములందును శ్లోకోప్రాతలందును కైన్యప్రధములందును
 విశేషభేదము లేకుండగనే కన్పింతుమిన్న పని విమర్శకులదాప మైనచో దీనివలన ఎప్పుడు
 మిగుల దేవున దియోళిలమైన యావర్తము ఉపనందేమి వాయాకాలములలో నందఱ
 క వేదేయునున్న దని గ్రహించునను యుగములనుండి ఎక్రిములగు సీతత్త్వభావములు
 జాత్యుద్భావదాదా భేదముల నన నరిలని భిన్నకాంతులతో వనకు లభించుచున్న న క్రొత్త
 సారాంశము ప్రాతీకసీపాలలో(బోసనట్లు భారతీయతత్త్వజ్ఞులు పురాతనసంప్రదాయముల
 యందు(బాజ్యభావముతో నపీని తత్త్వములను బ్రదికింతునని యన్నచో నది భారతీయుల
 సహజ లక్షణమని మి మిదివఱకే చెప్పియున్నాము అభివృద్ధికి లక్షణమేమన గతములోని
 ఎంచినంతను స్వీకరించి భవిష్యత్తులో మాత్మాంశములగు దాని(గలుప యత్నించుచే,
 తండ్రిలనుండదాయములను గ్రహించి కుమారుడు చేయవలసినపని తనకాలమున కను
 కూలముగా(బునర్నిర్మాణ మొనర్చుకొనుచే భౌతికకార్యాభివృద్ధిని గమనింపలేదు కావున
 భారతీయతత్త్వశాస్త్రము వ్యర్థమని ఎరికించో మాతనదృష్టికి(బ్రాహ్మము లభియు నట్లే
 కనబడును ఈ విమర్శకు లూహించునంతగా తత్త్వశాస్త్రప్రధాన విషయమునందు
 భౌతిక శాస్త్రములు మార్పు తీసుకొనివచ్చు నువ్వుదళ కి కనురాలేదు వ్రథమశ్రీభిష్య
 కారుల యనంతరదళకు వచ్చునప్పటికి భారతీయతత్త్వగమనము మాంద్యముపొందినమాట
 వాస్తవమే చిరకాలము పనిచేసినభజము బరువెక్కినది ఆరంభశక్తి నన్నగిల్గినది మత
 కాబావాదుల ఎట్టదలలు అంధ విశ్వాసములు సంప్రదాయములం దతర్కికగౌరవములు
 మితిమీరినవి నాటి భారతీయతత్త్వజ్ఞుడు కొంత న్యతఃక్రత క్షయచేసినచో సీలోపమంతగా
 లేకుండెది తత్త్వశాస్త్రపురోగమనమునకు స్పృహకృతకీర్తి యెడతగక ప్రవహించు
 చుండుకు(దత్కాలమున సజీవములై యున్న యుద్యమములతో స్వతంత్రభావసమర్పిత
 మైన సంబంధసంపర్కము లుండవలెను రాజకీయరంగమున(బరాధీనత నందినకారణముచే,
 భారతీయతత్త్వము తాను గోల్పోయిన బలసాహసములను వేడు తిరిగి స్వాతంత్ర్యప్రభా
 తాయాంతులు వెలిపియుచున్నవి గావున సంపాదించగలదని యాశించుచున్నాము
 భారతీయతత్త్వజ్ఞులు ప్రాచీన సంప్రదాయమునందలి యభిమానముతో సత్కారాధన పరతత్వము
 నందలి ప్రేమను గలిపినచో గతిముగలది మన్నతమైన భావిదళ ప్రాప్తింకబోదు

౪

భారతీయ తత్వశాస్త్ర పరిశీలన ప్రయోజనము

ఎ ము భారతీయతత్వమును కేవల పురాతనవస్తు పరిశీలనద్వారా అంతరితముగా చదువఁగల లేదు కొందఱు ప్రాచీనమేధావుల భావము విలువలేనివి కావు ఒకప్పుడు శ్రీ పురుషుల వ్యాదయును రింజింపఁజేసిన భావములు తమపటుత్వము వేఘాదును బూర్తిగాఁ గోల్పోవు వేదములనాటి ఆర్యులవిజ్ఞానములో మానవజాతి కూహాధ్యమైన యత్యుత్పాతమనవలె ౬ఁజము నల్పని యఖండమైనాశులను మనము దర్శింతుము హెగెల్ చెప్పినట్లు జనమగునర్థములో దత్తవర్తితము గతముతోఁ గాక అనంతమై యెడతెగిన వర్తమానముతో విహరించును ఫలితములు మానవబుద్ధినుండి జనించి ప్రదర్శనకాలలో ఎనోదార్థముంచఁబడిన వికారాకృతుల గావు మనుష్యజాతిభావములో కాశ్వతముగా నంతర్వృత్తములై యున్న దేవతామూర్తుల ప్రదర్శనము లని చెప్పవలెను ౭ భారతీయతత్వ పరిశ్రమ ప్రథమావలోకనమున సామాన్యనకుఁ గన్పట్టు ఎరంచరాగతమైర గగనకునును సదృశ భావసంపుటి గాదు

వేదాంతమును వెక్కిరించుట సులభమే ఎలన సాంసారికవిషయముఖములందే తృప్తి గాంచి మందబుద్ధు లైసవారికి తత్వసమన్వయము అనత్యము ౬గు నాకాశహర్యములపలె రసహీనములై గోచరించును దీనియం దభిరుచి లేని విమర్శకునికి ౬త్వచర్య లభియును

ఎత్తు ముందా బెట్టు ముందా మున్నగు కొడుపుప్రశ్నలతోఁ గూడినతర్కాలచేఁ జేయఁ బడినబుద్ధి విశోదకాలలోని గారడీనలెఁ దోఁనును మొదలులేని కాలమునుండియు భారతీయ తత్వశాస్త్రమునఁ జర్చింపఁబడినసమన్వయ మానవకోటి మజ్జాతలూఁగిందినవి కాశ్వత తత్వోరములగు నమాధానములు లేకుండుఁగాక జీవాత్మసరమాత్మలనుగూర్చి స్వభావ స్వరూపములఁ దెలిసికొనవలె ననునది మానవజాతికిఁ బుట్టుకచే సంభవించిన జానపిపాన బుద్ధిగల ప్రతిమానపురుషు విరతి విశ్రాంతిలు లేని జనసముదాయవశమైన ౭నారమహా ప్రవాహము (బడి తాను గొట్టుకొనును వెదురునున్నట్లు తత్వము కాలచక్రమునఁ బడి పరిభ్రమించు చున్నట్లు గమనించనచో జీవయాత్రలో ఒట్టులను నల్పవిమాతములమాట నటుంచి మొత్తముమీఁద వీద్యశ్యప్రపంచముం కర్తవేమి? ప్రయోజనమేమి? యని వ్యక్తించుకొని తీరవలయుండును ఇట్టి తత్వజిజ్ఞాస సారతజాతికిఁ బుట్టిన వికారమే కాదు ఎర్థమానవకోటి హృదయము వాక్రించునది

జీవనోపార్జితై ప్రసంగింపఁబడు తత్వములను నిలఁగించి చూచినచో భారతవర్షమున వృద్ధిపొందినవిజ్ఞాన ముత్తమోత్తమమై పాశుపతిపూర్ణమైన భావసంపుటి యని తెలియఁగలదు. భారతీయమేదాపుల కృష్ణసరితము కొన్ని దోషముల కాకరమైనను మానవవిజ్ఞానమున కమూల్యమైన ప్రధాన మని మా అశ్వనిభాషము కృత్రిమ వాచదూషితము లని మనము నీ పూర్వతత్వములను వెట్టివేసినచో నీగతి భారతీయ తత్వమునకేకాక లోకములొక్కయన్ని తత్వములకును బలవలయున్నది. పశ్చిమ తత్వజ్ఞశాఖలైన పేటో ఆరిఫోటల్పంటి వారి రచనా రణ్యములోన దొంకలు కొట్టివేయగా మానవజాతి జ్ఞానధనములో స్థరముగాఁ జేర్చుటకు మిగులు ఎలవఁగఁ బావ యోషముల నుఖ్య యత్నల్పము మాత్రమే పేటోయొక్క యద్భుతి భావావేశములను డేశార్థేయొక్క వినుగువృట్టింతు ఎడివారములను రుహితమైన హర్యామ్ భౌతికవాచినిని హగేర్లయొక్క అన్యోన్య విరుద్ధభావారణ్యములను జూచి వెక్కిరించుట కవమైన పనికాదు కాని వారిరిచనలను మనము పరిశీలించి లాభము పొందలేదని చెప్పఁగలమా? అదేమియుగా భారతీయ తత్వజ్ఞుల భావములలోని కొన్నిసక్తిములు మాత్రమే మారవ జ్ఞానచరిత్ర అర్థాభిమునకు సాధనభూతములైనను బాధరాయణ శంకరులపంటివారిని నిర్మించఁబడిన నమస్వయ నధ్యంతములు తత్వసరయములు మానవ విజ్ఞాన చరిత్రమున మార్గదిర్శకములై మా కోటి ప్రతిబింబము జూచు శిలాభవనములై వెలయఁగలవు ౦

౧ భారతీయ తత్వశాస్త్రము నిలువను నెక్కుడు వర్షము వండితులు గుర్తించితిమియ్యదు ఆంధ్రాఖండములోని ముఖ్యముగా భారతదేశములోని తత్వములను గావ్యములను శ్రద్ధతో ఎరిగిరించినయెడల మనకచేక అత్తములు అమూల్యము లగునవి గోవరించును నానితోఁ బోల్చినచోఁ గొన్నివిషయములలో త్రింశించితిమియ్యన వక్కినుప్రతిభయొక్క ఎలితముల యిల్ప త్వము ప్రత్యక్షమగుచునేఁ బ్రాగేళవిజ్ఞాన అనెదుట పాష్టాంగమొదల్చి మానవజాతి బాల్య దశలోను నూనత్వ తత్వములకు భారతభూమియే నిలయమని శనుఁగొందును విశ్వదళిన్ వక్కినుజాతులమైన మన మింతవఱకు గ్రీకులయొక్కయు రోమనులయొక్కయు సెమిటికోజాతి యైన ఒక్క జూయన్ జాతిలుండియు వచ్చిన భావములలోఁ బెరిగిరిమి నేఁడు మనకుగల సంస్కృతిలోని లోపములను దొలగించుటకు మనదృక్పథములను వాంతరంగికీకరించుట నింకను వెరివార మొనర్చుకొనుటకు విశాం మొనర్చుకొనుటకు నిరీకయాత్రయందేకాక జన్మాంతర లోకాంతరము లందు మనకు కావ్యజ్ఞానందప్రదశీవిత అంపాదనకును ఏ పాక్షియ స్త్రీయను మనమాశ్రయింపవలెనని ప్రార్థించుకొనఁగా భారత భారతీకతయే గతయని నిశ్చయించి నాను మ్యాన్సు ముల్లర్ వ్యజాతీయమైన తత్వములు శాస్త్రములు వివిధయందు జన్మనిర్వ మైన యధిమావాదరములుగల బాతులలోఁ ప్రస్తుతజాతి జర్మనీజాతి నార్వజాతి గ్రీకుజాతి కాని అత్యంత సభాతవస్తు ప్రథమస్థానము వాక్రమించినవని నాందూ జతియే

భారతీయ విద్యార్థికి భారతీయతత్వపరిశీలనమే ప్రాచీన భారతవివర్ణజ్ఞాన విభాగ్య సౌందర్యములఁ దెలిసకొనుటకు వలయు నరియైనదప్పు. నౌనఁగఁగలదు వేఁడు సామాన్యఁడగు ప్రతి భారతీయుఁడును పూర్వతత్వములైన బౌద్ధమతము అద్వైతము ద్వైతము మున్నగు వానిని హేతుబద్ధములై పూజార్హములయిన ఎని యంగీకరించును

ఈ విషయభాగాలను స్థాపించినవారు దైవాంగ సంభూతులని నమ్ముదురు భారతీయ తత్వపరిశీలనముపలనఁ బురాతనమైన దెల వరమప్రమాణ మను విశ్వాసము పోయి స్వతంత్రమువూలోచనశక్తి యేర్పడును విచక్షణలేకుండ కేవల పురాతనములు గనుక ప్రమాణము లని తలఁచు దాన్వ్యసంభలమునుండి విమోచనము తప్పక సంపాదించఁ తగినది ఎలన దాన్వ్యభావమునుండి విడివడిన బుద్ధికిఁ దిరిగి వృజనశీలమైన యుగ్మ కలగుట కవకాశ మున్నది భారతీయ విద్యార్థికిఁ దనదేశ వ్యాపకరిత్రయందలి వివరములు దెలిసి కొనుట మన కేశమువ్యతిరేకమైనను సంతృప్తి నొనఁగును వృద్ధులు తమ యౌవనదశలోని నంగులు నృధిని అంతఃపురుషుల వర్తమాన దిగళవలం విచారమును మఱచుటకు ముందు పురాతన ఘనవిజయములను స్మరించుటే

~*~

భారతీయ తత్వదిశాంతర్యములు

భారతదేశమున నితర జాతులకు స్థాన ముండఁగా హిందువుల తత్వశాస్త్రములను గూర్చి చర్చించుచు నిదిఁ భారతీయ తత్వశాస్త్ర మని పలుకుటకుఁ గల యౌచిత్యమును మనము కొంత చర్చింపవలయున్నది అప్పటికన్న నువిదితమైన కారణ మిట్టిపేరు వాడుకలో నుండుటయే నేఁడైనను భారతదేశమనఁగా సత్యధిక వాందూజనావృతము మన గ్రంథవిషయము చరిత్రలేని కాలమునుండి యిందుమించుగా క్రీస్తుశకము 1000 సంవత్సరములు దాఁటువఱకుఁగల భారతీయుల తత్వ చరిత్రమే ఆ తరువాతమాత్రమే క్రమక్రమముగా హిందువుల చరిత్ర కితరుల జీవిత సంపర్కము కలిగినది

అవిచ్ఛిన్నమైన భారతీయ తత్వాభివృద్ధికి వివిధ దశలలోని జనులు వారి ప్రజ్ఞా సౌరభముల నిచ్చిరి కాని మొత్తము మీఁద భారతజాతికి పహజమైన యాంతరంగికశక్తి వారి భావములకు రూప మిచ్చినది చారిత్రకమైన దశావిభాగమును జేపఁచెప్పుట సాధ్యము

కాదు కాని చరిత్రదృష్టుతోడనే భారతీయ తత్వదశావిశేషముల వివరించుటకుఁ బ్రయత్నింతుము కొన్ని ప్రత్యేక శాఖలకుఁ జెందిన నద్ధాంతములు తత్కాల ఎర్పితులతో సంబంధించియుండును గాన రెంటిని గలిపి పరిశీలింపవలయున్నది అట్లు చేయకున్నచో మనకు జీవప్రదమైన యాహ్లాదము జనింపక తత్వశాస్త్రము జడాత్మకమైన నంప్రదాయము గాఁ బరిణమించును ప్రతిశకములో గోచరమైన యొక గొప్పసమస్యను పరిష్కరించుట కొక్క తత్వశాఖ నమాధానముగాఁ నుద్భవించినది అందుచే నా శకములోని ప్రజల దృష్టుతోఁ జూచిచోఁ బ్రతి తత్వశాఖయందుఁ గొంతసత్య మున్నట్లు తెలియఁ గలదు తత్వశాస్త్రము లవగాఁ దెలియఁ తెలియకయో ఎర్పితములై జీవరహితకుడ్యములవలె ఎలిచియున్న నిర్ణయములుకావు ఈ నిర్ణయము లెట్లెర్పడినవో తెలియవలెనన్న మనము నిత్యము నెందుండి దేనిచే జీవయాత్రను గొనసాగించుచుంటిమో యా మనస్సు యొక్క పరిణామ ప్రదర్శనములే యను సంగతి మఱవరాదు తత్వశాస్త్ర దేశచరిత్రలకు విజ్ఞాన వికాస సాంఘిక వాతావరణముల కనుభావసంబంధ మున్న దని మనము గుర్తింపవలెను యిచ్చిత్రక పద్ధతి ననుసరించి వివిధశాఖా తత్వచర్యలలో మనము పొల్గినక, వాని యభివృద్ధిని సాక్షిమాత్రులమై తటనభావముతోఁ బరిశీలింపవలెను చారిత్రిక దృక్పథము పిక్కిలి యమూల్యమైనదని మేము గుర్తింతుము కాని యిందుమించుగా నర్వశాస్త్రకర్తలు నా యా కాలానాచక చహ్మములను పూర్తిగా విడిచిపెట్టిన కారణమన నా యా తత్వశాఖల కాలములను సరిగా నిర్ణయించి చెప్పట కారాధనము లేవని విచారించుచున్నాము ప్రాచీన భారతీయుల దృక్పథము చరిత్రదృష్టులేనిది లేక తక్వాత్మితమైనది యయి యుండుటచే మనకుఁ బురాతన తత్వవేత్తలఁ గూర్చికంటె పురాతన తత్వములను గూర్చి తెలియుట కెక్కుడు సాధనములున్నవి గౌతమబుద్ధుల జన్మ మారంభించి మనకు భారతీయ చరిత్రకాధారములు లభించు నవకాశము లెక్కువైనవి బౌద్ధమతావిర్భావము అకేమినిడేయి వంశమువలన ఎందునదివఱకు వ్యాప్తమైన పర్షియా సామ్రాజ్యవ్యాప్తితో సమకాలికమైనది హెకాటియస్ హెరెడోటలులవలన లభించిన జ్ఞానమే తొలిసారిగా భారతీయ విజ్ఞానము పశ్చిమబంధమునఁ బ్రవేశించినది

ఈ క్రిందివిధముగా భారతీయ తత్వదశలను విభజింపవచ్చును

(౧) వేదములకాలము క్రిస్తుపూర్వము (1500 600) వఱకు ఆర్యు లివటికి వచ్చి స్థరనివాస మేర్పఱుచుకొని తమ నాగరికత సంస్కృతులను వ్యాప్తిచేసిన

౧ ప్లేటో ప్లేటోతత్వము (౨౫ 10)లో వార్తదమేట రిట ప్రాచీనాదు ఒక ఆంధ్రయుని వెరటిలోఁ బెదగుచున్న దేవదారు చక్షువు ప్రకృతి వస్తుసంకతిలో నొక టవి యందురు

కాలముం ఈ కాలమునందే భారతీయ దివ్యతత్త్వాదర్శములకుఁ బునాదులు కల్పించి ఆరణ్యక విశ్వవిద్యాలయములు వెలసిన మునూర్తము ఈ కాలముననే క్రమాభ్యున్న సందిల మంత్రములు బ్రాహ్మణములు నువనిషత్తులు పెంపొందినవి నాఁడు ప్రకటింపఁబడి భావములు శాస్త్రీయముగా నాలోచించినచోఁ గేవలతత్త్వసాధారణములు గావు పరిశీలనాం విశ్వాసములకు విరోధము గలిగి మార్గాన్వేషణమునకై పరిశీలించిన కాలమది మనవ రచింపఁబోవు విషయమున కైకము ఘటించుటకు, ఋగ్వేద మంత్రార్థములను గూర్చియ నునువద్యావములను గూర్చియుఁ జెప్పింపవలసియున్నది

(౧) పురాణయుగము (క్రీ పూ 600 - క్రీ వె 200) మొదటి యువోపత్తు కాలమునుండి దర్శనముల కాలమువఱకు వ్యాపించినది రామాయణ మహాభారతములు మనుష్య సంబంధములలో దేవత్వధీరత్వసందేశమును వహించు వాహనములై యువయోగిం నవి ఈ యుగమునందే ఉపనిషత్తులు భగవద్గీతలలోని భాగములను బౌద్ధమతము తీసికొ వ్రజాసామాన్యముల కందఁజేసినది బౌద్ధ జైన శైవ వెష్టమ మతశాఖ లీ కాలము కు జెందినవే దర్శనములతో సమాప్తమైన తత్త్వసమాలోచనాభ్యున్నతి యి దశలోనిదే

(౨) క్రీ వెనుక 200ల నుండి నూత్రయగారంభము తత్త్వరచనారణ్య మెఁ తెఱచి లేకుండఁ బెరిగిపోవుటచే నొకాధమగు తత్త్వశాస్త్రమాక్షుభ ప (Short hand o Philosophy) కనిపెట్టవలసివచ్చినది ఇటు విషయమును కుదించి సారాంశము తీయుఁ నూత్రికరణమైనది ఈ నూత్రములు భాష్యములు లేనిదే బోధపడవు అందుచే నీ నూత్రి ములకంటె భాష్యములకే ప్రాముఖ్య మధికమైనది ఇందుఁ దత్త్వశాస్త్రములోని విమర భావము పెంపొందినది గత యుగములలోఁ దెలిసినదానిని ప్రశ్నోత్తరములచేఁ దర్కిం కుండఁ నంగీకరించుపద్ధతి కాక తత్త్వచర్చలు జరుగుచునే వచ్చినవి యోగదృష్టచే నాఁడ తత్త్వచేత్రలు జగత్సమన్వయలకు దృష్టికరముగాఁ బరిష్కరించు కొన్ని నూత్రములను గనిపెట్టి టాచారమైనది ఎంత గూఢభావనమన్వితములైనను వారి తత్త్వసమన్వయములు క్కాంటు తత్త్వజ్ఞుని మాటలలో ఎనశ్శక్తిసామర్థ్యములను మొదట గర్హించుకుండఁ జేసిన తీర్మానము లగుటచేఁ గొంతలోపము సంభవించినది వీరిపూర్వుల కిట్టిబాధ కలుగలేదు కారణ మేమన వారు హేతుచర్చల కంటికఁ బ్రాధాన్య మాయలేదు సత్యమును దర్శించుటకు వలయు

౦ కాని యాలోచించువారి కది ఆల్పస్వపర్వతశిఖరములనుండి బయల్పడలిప ధూరీ ప్రవాహములచేఁ గొట్టుకొనివచ్చిన విక్రవమనీయు దీనిలోఁ గొన్ని కారణకార్యసంబంధములు తప్పనివనిగాఁగలవనియుఁ దెలియువలే మనయర్థరహితవిశ్వాసము లని యనుకొనునవి యే సాంఘిక పరిష్కతులభాగమై వానితో నవివాధావసంబంధము గలిగియున్నవే యా పరిష్కలతో బాటు కలిసి యీ విశ్వాసములను బరిశీలించినచో వాని యౌచిత్యము ప్రయోజనము వ్యవస్థమగును

సాధనముగ్రియొక్క గుణలో ఎవమర్క వారికిఁ దటవేలేదు వారిది కేవల తత్త్వవర్ణా విధానము కాదు తెలుగు వండితుఁడు చెప్పినట్లు మనస్సు తావలోచించునన్న విషయములోఁ బరివేశమై తన శక్తినిగూర్చి తలఁచుటే ముఖ్యమని ౦ ఈ విధముగా మూత్ర యుగమున ఎర్వాణాత్మకమైన యు వా మతస్వాతంత్ర్యములే కాక అంతర్విచక్షణాలోచనములు పరిష్కృతములైనవి ఈ దర్శనములలో నేని ముందేవి వెనుక యనునది నిర్ణయింపఁ జాలము అన్నిటినుండి యన్నిటిలో నుదాహృతములైన సాక్ష్యము లున్నవి యోగము సాంఖ్యమును వేశిషకము వ్యాయసాంఖ్యముల రెంటి వంగికరించుచున్నది వ్యాయము వేదాంతసాంఖ్యములను గణించుచున్నది మిఠాన ప్రత్యక్షముగానో పరోక్షముగానో తక్కినవానినన్నిటి నంగికరించుచున్నది వేదాంతమునట్లే గార్హ పండితుఁడు దర్శనములలో సాంఖ్యమే పురాతనమైనదని భావించినాఁడు తరువాత యోగము దాని తరువాత మిఠానాసావేదాంతములు చివరకు వైశిషిక వ్యాయములు ఎని తలఁచెను భాష్యకారుల యుగమును నూత్రయగమునుండి స్పష్టముగా విడఁదీయఁ జాలము రెండును గలిసి నేటి వఱకును నిడుచుచునేయున్నవి

(౪) భాష్యయుగము క్రీస్తువెనుక 2వ శతాబ్దమునుండి ప్రారంభమైనది దీనికిని నూత్రయుగమునకును కాలవ్యత్యాసమును స్పష్టముగాఁ జెప్పఁజాలము కుమారిల శంకర భాస్కర శీధర రామానుజమాధవదేవయన జయంత విజ్ఞానభిక్షు రఘునాథు లీ భాష్య యుగాలంకారలు క్రమముగా పారవ్యత మనోన్యరంభరణ రూపమైనది సూక్ష్మ సూక్ష్మతర ఎర్వా తవివాదిములు నుశితప్రజ్ఞావాదప్రకటనములు ప్రమాణ విర్ణయవర్ణా ద్వనులు మార్కొగినవి కేటి భారతీయ విద్వాంసు లాగ్రంథములను దెజుదుకే భయ ఎదుదురు ఎలన జ్ఞానజ్యోతి ప్రసరించుటకు బదులు సంకయాంధకార మావరించును ఈ భాష్యములందు దత్వాహృత్తులు లేవని యెవరు ఎలది కాని ఎవలోచనమునకు బదులు ఎదాదంబరము తత్త్వజ్ఞానము బదులు తిర్క్కివివ్యాసము ప్రత్యక్షమగును అయ్యిగాలోచనా శూన్యత తర్కలాభము ఎరన్నరావహము మున్నగులక్షణము లభిషవ్యాఖ్యాతలలోఁ గాన్పించును కాని ఇతరుభాష్యకారుల రచనలు ప్రాచీనాచార్యులవాఁతలవలె నమూల్యము లైనా శంకరామానుజాదులు వేదాంతములను బుని ప్రకటనము చేసిరి వారి పునః ప్రకటనము సూతన తత్త్వవిర్వాణతుల్యమైనదే

భారతీయ వండితులచేతనే రచించబడిన కొన్ని తత్త్వచరిత్రములు గలవు తర్వాత రచనలచేసిన వ్యాఖ్యాతలు తమ తమ దృక్పథములనుండియే ఎర్వాంతవర్ణులు ఎలివిరి

ఇతరుల భావములను ప్రతివ్యాఖ్యాతియుఁ దనమాటలలోఁ జెప్పయున్నాఁడు కొన్నిచోల వన్ని తత్వశాఖలను వరుసగాఁ గొందఱు చర్చించిరి ఇట్టి చరిత్రానుగుణములగు రచనలను గొన్నింటి నిటఁ జేర్కొనవలసియున్నది హరిభద్రుని వడ్డర్పనముచ్చయ మొకటి ౧6-వ శతాబ్దమునాటి దిగంబర జైనపండితుడైన నమంతభద్రుఁడు వడ్డర్పనములను వివరించుచు ఆప్తమిమాంస యను నొక గ్రంథమును వ్రాసెనని చెప్పుదురు ౨ మాధ్యమిక బౌద్ధాచార్యుడైన భావవివేకుఁ డనునాతఁడు తిర్కణ్యుల యను గ్రంథమున మిమాంసా సాంఖ్యవైశేషిక వేదాంతముల విమర్శనములను రచించెనఁట

ఒక దిగంబర జైనుఁడగు విద్యారణుఁడు తన అష్టసాహస్ర యను గ్రంథము నందును నెంకొక దిగంబరుఁడు మేరుతుంగుఁ డను నాతఁడు (క్రీ. వె 1300) వడ్డర్పన విచార మనుగ్రంథమునను హిందూదర్శనములను విమర్శించిరి దక్షిణభారతదేశమునకుఁ జెందిన 14-వ శతాబ్దమున నున్న మాధవాచార్యుని నర్మపర్పన సంగ్రహము విశ్వ విఖ్యాతమైన గ్రంథము శంకరకర్తృత్వముచే వెలయుచున్న నర్వసిదాంతసారసంగ్రహము 3 మధుసూదన సరస్వతి విరచితమైన ప్రస్థానభేదము ౪ వివిధదర్శనములను గూర్చి చక్కగా వివరించిన ముఖ్యగ్రంథములు

౧ బాధ్ర పండితుఁ డిట్లు నుడివినాఁడు! నంద్రచారము ననుసరించి హరిభద్రుఁడు క్రీ. వె 529 లోఁ గీర్తిశేషుఁడయ్యెను కాని నృప్తమైవ యతర సాక్ష్యమువలన సీతఁడు 9 వ శతాబ్దమునాఁడనియు నితనికిఁ బెక్కు నామాంతరములు గలవనియు జన్మముచే బ్రాహ్మణుఁ డయ్యె జైనమతము నవలంబించెననియుఁ దెలియుచున్నది మఱియు సీతఁడు ౧౪౦౦ వ్రచిందములను రచించిన గ్రంథకర్తయనియు శ్వేతాంబరజైనమత తత్వమును మొట్టమొదటిసారి సంస్కృత భాషలో వ్రాసె జైనసారస్వతమును సాంస్కృతికమొనర్చెననియు ఖ్యాతి యిప్పటికినిగలదు బ్రాహ్మచారముననుసరించి వడ్డర్పనములనఁగాఁ బూర్వోక్త మిమాంసలు సాంఖ్యయోగ వ్యాయ వైశేషికములు కాని హరిభద్రుఁడు 86 శ్లోకములలో బహు క్లుప్తముగాను విష్వక్పాతము గాను బౌద్ధ జైవ నద్ధాంతములను వ్యాయసాంఖ్యవైశేషికములను దర్పనము లని పేరిడి రచించెను ఈ విధముగా సీతఁడు తనమతమున కనుకూలించు దర్పనములేత తన మతమున కత్యంత శత్రుత్వము వహించిన బౌద్ధపూర్వమిమాంసలకు మద్దమందుఁ జొప్పించెను జైమిని తత్వమును బౌద్ధమును వాదకమతములలోఁ గలిపినాఁడు ఇది కేవల స్వశాఖాభిమానము చేతను స్వీయవిర్ణయములనుసరించియుఁ గాక వాటి బ్రాహ్మణులలోఁ గొందఁ అవిశ్వాసమై యుండుటచే నట్లు చేసినాఁడు ఇండియన్ ఆంటిక్వేరీ వుట 66—1895

౨ విద్యాభూషణుఁడు మిడినల్ ఎస్టేట్స్ ఆఫ్ ఇండియన్ లాజిక్కు వుట 23

౩ శంకరకర్తృత్వ మనత్యముగాఁ దోచును చూడు కీత్ ఇండియన్ లాజిక్ వుట 242

౪ చూడు మ్యాక్సు ముల్లర్ వడ్డర్పనములు—పుటలు 75—84

అభిమతాగము

వైదికయుగము

ద్వితీయాధ్యాయము

౧

ఋగ్వేద ఎంతములు

మనకు లభించిన మానవమానవక రచనలలో వేదములే ప్రాచీనతమములు. వెల్సన్ జట్టు వ్రాసెను ఋగ్వేదముల ముద్రణము పూర్తియైనచో వానిలోని భావముల పరిశీలనా ఫలితములను వాండువుల విజ్ఞపాంఘిక రాజకీయ పరిస్థితులను పరియగు రీతి వర్ణము చేసికొనుట కవకాశములు లభించును సంఘవిర్యాణసాక్ష్యము గల ప్రాచీనతమ రచనల చరిత్రమునకే ప్రవృత్తములవి గ్రీకునాగరికత వృద్ధుక కత్వంతము పూర్వము లైనవి వేదేయతకుఁ దెలిసిన ఆస్పెరియా సామ్రాజ్య చహ్నములకును వెనుకటి కాలము నాఁటిని వామమూత్రముగానే తెలిసిన ఈజిప్టు రాజవంశములకు మూత్రము తరువాతఁ గలవి అత్యంత ప్రాచీన విషయములనుగూర్చి యూహించుటలో బ్రహ్మదానహమలైన సర్వ సంగతులను నమగ్రముగాఁ బ్రదర్శించునవి వేదములు ఁ ఋగ్వేదాస్సామాధర్వములు నాలుగు వేదములు మొదటి మూఁడును నానురూపభాషాభావములలో సామ్యము గలిగియున్నవి అన్నిటిలో ఋగ్వేదము ప్రధానమైనది దైవాదేశముచేఁ దాము పాడుకొనిన గీతముల నార్కులు తమ ప్రాచీనతను నివాసభూములనుండి భరితపర్వమన కేతెంచినపుడు తాము ఎంపాదించిన యమూల్యధనరాశిగా ఎంతలన మొసర్చి కాపాడుకొనవలసినట్లునది ఎలన వారువచ్చి ప్రవేశించిన మాతన దేశములో నాది నివాసులైన వివిధదేవతాపావకులతో ఎంపర్కము ఎంభవించినది ఋగ్వేదమట్టి గీతావంతలము పామవేదము కేవలప్రార్థన గీతాసంకలనము

ఇందలి గీతములు చాలవఱకు ఋగ్వేదములోనివే సొంతములైన వానిలోనైనను విశేషార్థబోధకములైన వేమియును లేవు ఇది యజ్ఞకాలంలోఁ బరించుట కనువగునట్లేర్పాలులు చేయఁబడినవి సామవేదమువలననే యజ్ఞార్థమును బ్రారవాసనరముల కుయొగించునది

కర్మతోగూడిన మతావసరముల సమీక్షమై యిది కూర్చబడినది విట్టిఎండితుఁ డిటు వ్రాసివాఁడు ప్రాచీనవైదిక కాలమున యజ్ఞ మనఁగా విశ్వంఖల భక్తిప్రకటనయ్యు అందు నిర్ణయింపఁబడిన పురోహితుల కధికారము లేదు అవధానవివరముల కెట్టినియమమును లేదు యజ్ఞకర్త యిచ్చవచ్చినరీతిని నదపుటకు స్వేచ్ఛగలదు ఇది ఋక్సామయజుర్ముల పరసముతోఁ గూడియుండెడిది హృదయపూర్వకముగ దేవునికిఁజేయు సమర్పణ సమయమున కర్తహస్తములు పూజలొనర్చుచుండఁగా నోరాఁగక మంత్రములు చెప్పవలెను కాలక్రమమున కర్మవిధానము నియమబద్ధమై ప్రతిల్ప కర్మమును శాసనముననుసరించి క్రమవిధానమున నడువవలసినదైనది కర్మాచరణకాలములోఁ జదువవలసినమంత్రములసంఖ్య నిర్ణీతమగుటయే కాక కొన్ని యుచ్చరింపవలసిన వాక్యములు పదమాత్రములు నేర్పడి చేయఁబడుచున్న ప్రతిల్ప కర్మభావమును ప్రవచనశాపానుగ్రహములతోఁ గూడి గుప్తార్థవిశిష్టమైనది యజ్ఞధాతువునుండి వచ్చిన యజుర్వేద మీ విధముగా యజ్ఞాచరణసామిధానముల సంపుటి ఇట్టి యజుర్వేదమే గద్యపద్యాత్మకమై యజ్ఞమునందుఁ జదువవలసిన క్రమముతోఁ గూర్చబడినది సామయజుర్వేద మంత్రసంగతినము ఋగ్వేదమునకును కర్మకాండ సుష్ఠావత మయినఁగాఁటి బ్రాహ్మణములకును మధ్యకాలమున నయి యుండవలెను అధిర్వేదము చాల కాలమువఱకు వేదశబ్దాత్మక లేకయుండెడిది కాని మనదృష్టిలో ఋగ్వేదము తరువాత నిదే ముఖ్యమైనది కారణము ఋగ్వేదమువలెనే యిదియును స్వతంత్రమైన భావముల సంపుటికరణము విజ్ఞానచరిత్రలో నది యాలస్యముగాఁ గూర్చబడినదగుటచే నీ వేదము ప్రత్యేకభావాన్నితము అనేకరూపదేవతోపాసనల కలవాటై యున్న భరతవర్ష ప్రాచీన జాతులతో సామరస్యమునకై ఆర్యులు ఎకాలహృదయము సహనశీలముఁ జూపరని యీ రచన చెప్పచున్నది

ప్రతి వేదమునకు మూడు భాగములున్నవి మంత్రములు బ్రాహ్మణములు , ఉపనిషత్తులు మంత్రసంపుటినే సంహిత యందురు బ్రాహ్మణములు విధివిధానములను దెల్పును ఉపనిషత్తులు ఆరణ్యకములు బ్రాహ్మణముల యంత్యభాగములై తత్వ రయ చర్చాత్మకములుగా నున్నవి తరువాత వచ్చిన భారతీయవిజ్ఞానమును కుపనిషత్తులే పునాదులుగా నున్నవి పూర్వతరములైనవారిలో ఐతరేయకోశకృష్ణపనిషత్తులు ఋగ్వేదమునకును కేసభాందోగ్యములు సామమునకును ఈశతైత్తిరీయబృహదారణ్యకములు యజుర్వేదమున కును ప్రశ్నాముండకము లధర్వమునకును జెందినవి ఆరణ్యకములు ఉపనిషత్తులకును బ్రాహ్మణములకును మధ్యమందు వచ్చును నామార్గముల కనుగుణముగా నివి ఆరణ్య

వానులై తపోసిరతులై యున్నవారి కువయోగించును గృహస్థుఁడు చేయవలసిన కర్మవిధానమును బ్రాహ్మణములును సంసారము విడిచి యరణ్యములకుఁ బోయినవారికిఁ గర్మస్థానమందుఁ జేయవలసినవిధి సారణ్యకములును నిర్ణయించును యజ్ఞక్రియకు బదులుగా యజ్ఞములకుఁ గల రిహస్యపరమార్థముల సరణ్యవాని ధ్యానించును బ్రాహ్మణముల కర్మకాండిఃకును సునివృత్తుల తత్త్వవిచారమునకును సంబంధము కలుపున వారణ్యకములు మంత్రములు కవుల స్మృత్యై బ్రాహ్మణములు పురోహితుల రచనలై కావలవత్తును తత్త్వవేత్తల ధ్యానములైనవి ఈ మూఁడు నొకటివెనుక నొకటి క్రమముగా రచింపఁబడినను బిమ్మటఁ గలిసియే యున్నవి కావనిఁబఱుతము వెదిక దేవతార్చన విధానపరిణతియే యైన సింకోక విధముగాఁ జూచిన బ్రాహ్మణగుత నిరాసరూప మని చెప్పవచ్చును

—౨—

వేదముంత్రార్థజ్ఞాన ప్రయోజనము

భారతీయవిజ్ఞానస్వరూపమునగుర్చి స్పష్టజ్ఞానము వలయునన్నచే నీ వేదముంత్రార్థముల సభ్యునించితీరవలెను వానినిగూర్చి మనమెట్లు తలఁచినను పుక్కిటి పురాణములనుఁడు ఎవేకహీనుల కల్పితకాథ లనుఁడు — ఎమన్నను ననంతరకాలమునాటి భారతీయార్థ్యుల తత్త్వజిజ్ఞాసకు ననుపానమునకు మూలభూతిము లైన రచనలు గావున వీని పరిచయము లేనిదే యవి బోధపడవు జగద్రహస్వార్థమును నిర్ణయించి ప్రకటించు కోరికతోఁ జేయఁబడిన ప్రధమ మానవ ప్రయత్నములైన ఈ రచనలు వనంతస్వచ్ఛసౌరభాంకిత మారుతమునుబోలుదు వామబిందునుందరమగు నుదయారంభసమయముకానమాన పుష్పకోమలము లగుచు నెగడుచున్నవి

ఆర్యులు తమ తొలిసవాసములనుండి భరతివర్షమునకు ఎచ్చిననాటి బుద్ధిమకా యుగమునకుఁ జెందినవే నేఁడు మనకుఁ దెలిసిన వేదములు వారితోఁగూడఁ గొన్ని భావములను విశ్వాసములను గొనవచ్చి భరతభూమిలో వానిని ఎన్నిచేసిరి వేదమంత్రముల రచనాసంకలనముల మధ్యమందుఁ గొంతకాలము గడచియుండును నంశాతకాలమున మ్యాక్సు ములరు ఛందోయుగము మంత్రయుగము నని విభజించినాఁడు మొదటి యుగములో మంత్రములు రచింపఁబడినవి ఈ గీతములను రచించినది నృజనాత్మకమైన కవితా పతిభతోఁ గూడిన శకము అప్పుడు యజ్ఞముల స్మరణయే లేదు దేవతలకుఁ బ్రార్థనములే

నుమర్చింపబడినది రెండవ దీ గీతములను సంపూర్ణమున యుగము అప్పుడు వారు వాని నే వరుసలోఁ గూర్చుచునో అదేరీతి నిప్పటికిని ఎలిచియున్నది తరువాత యజ్ఞభావములు కృమముగాఁ దలలెత్తినవి ఎప్పుడీ గీతరచనానంతరములకాల మను ప్రశ్న కూహయే జవాబు క్రీస్తునకుఁ బదునేను శతాబ్దములపూర్వము వేదము లున్నవని నిశ్చయముగాఁ జెప్పవచ్చును క్రీ పూ 300 సంవత్సరములనాఁటికి వ్యాపనారంభించిన బౌద్ధమతము వేదమంత్రములవేకాక ఉపనిషత్ బ్రాహ్మణములతోఁ గూడిన వైదిక వాఙ్మయమునంతను నంగీకరించినది బ్రాహ్మణములలోని యజ్ఞవిధానము పెంపొందుటకును ఉపనిషత్తులలోని తత్త్వము సుస్థాపితమగుటకును ఎశేషకాలము పట్టియుండును ఎన్నుతమైన యంత సారస్వతములోని భావవికాశమున కొక వేయేండ్లైనఁ గాలంబయిండును నాఁటివాఙ్మయము లోని భావసంపద వైవిధ్యమును జూచినచో నీలెక్క యెక్కువకాదు భారతీయ విద్వాంసులు కొందఱు వేదకాలము క్రీ పూ 3000వ సంవత్సరములనియు మఱి కొందఱు క్రీ పూ 6000 విండ్లనియుఁ జెప్పచున్నారు మంత్రము కాలము క్రీ పూ 4500 లనియు బ్రాహ్మణముల కాలము క్రీ పూ 2500 లనియు మొదటి యుపనిషత్తు కాలము క్రీ పూ 1500 లనియు శ్రీ శీ బాలగంగాధర తిలక్ తలఁచినాఁడు జాకొబీ పండితుఁడు మంత్రముల కాలము క్రీ పూ 4500 గాఁ జెప్పినాఁడు మేము క్రీ పూ 1500 గా నిరయింప చున్నాము గావున దీని కెవరును దోష మెన్నరని తలఁచెదము

ఋగ్వేదసంహితకుఁ జెందినవి 1017 మంత్రములు లేక సూక్తములు రమారమి 10 600 శ్లోకములు ఇది యెనిమిది ధష్టకములుగాను అష్టకమున కెనిమిది ధ్యాయములు గాను విభాగింపబడినది ఇవి యింకను పరములక్రింద విభజింపబడెను ఇది పది మండలముల క్రిందఁగూడ విభజింపబడెను ఈ మండల విభాగమే బాగుగా నందఱకుఁ దెలిసినది ప్రథమ మండలమున 191 మంత్రములు గలవు ఇంచుమించుగా గౌతమ కణ్వాదులైన 15 గురు ఋషులు దీనికిఁ గర్తలు ఈ మంత్రముల కూర్పులో నొక సూత్రము గలదు మొదట అగ్నికిఁ దరువాత ఎంద్రునికిఁ దరువాతఁ దదితరులకుఁ జెప్పబడిన మంత్రములు గలవు తరువాతఁ గల ప్రతిమండల షట్కమునకు నొక్కొక్క కర్త గలిగి అగ్నింద్రాదులవరుసలోఁ గూర్పబడినవి అష్టమమండలమున మాత్రమీ ఎద్దతి లేదు మొదటి దానివలె దీనికి నెందఱో కర్తలు గలరు నవమమండలములో సోమని సంబోధించిన మంత్రములున్నవి 8 9 మండలములలోని మంత్రములు చాలవఱకు సామవేదములోఁ గలవు 10 వ మండలము తరువాతఁ గలిగిన దానివలెఁ దోఁచును ఇందలి భావములు వేదమంత్ర రచనమునకుఁ జివరి కాలమునకుఁ జెందినవిగా గోచరించును ఇందు మొదటి

వానిలోగల భక్తిరసపరితమైన కలత్వము రససూన్యమైన తత్వజ్ఞానరూపమును చాల్చుచు జగదుద్భవాది విషయములనుగూర్చిన యూహావ్యుత్పత్తములైన మంత్రములును గలవు వీనితోఁ బాటధర్మవేదములనుఁ జెందిన యంధవిశ్వాసములు శాసనవిధానములతోఁగూడిన మంత్రములును గలవు తత్త్వజ్ఞానతోఁ గూడినవి వారి మతోవిశాసమును శాసాదిక మంత్రములవృద్ధి వారికి బారతవర్ష హర్షజాతులతోడి సంపర్కమును దెలుపును ఈ రెండు కారణములచే దశమమండలానంతర్గతము విదితమగును

3

వేదోపదేశము

తమ జీవితముల నీ విద్యలో న్యయించి న్యాయచేసిన ఎండితులు వేదమంత్రార్థములను గూర్చి భిష్ణుభావములను గలిగియున్నారు ప్రిథరమనాతఁడు ఋగ్వేదమంత్రములు కాలవ్యమెఱుగని బాలర యమాయక ప్రార్థనములవలె మన్నవనెను ఎంత అపరిపక్వమున న్యజ్ఞమువైనను నార్యుల ఋగ్వేదమందేశ్వరారాధనము కలదని ఎఱ్ఱలు వండితుఁడు నుడివి రాఁడు ఈ భావమును రూత్ వండితుఁడును ఆర్యసమాజస్థాపకుఁడగు దయానంది నరస్వతియు నంగీకరించి రాజా రామమోహనరాయలు 'వరమేశ్వరుని కల్యాణ గుణముల ప్రతినిధి రూఁములే ఋగ్వేదములోని దేవతలని తలఁచినాఁడు జ్ఞామ్ ఫీలు మున్నగు ఎతరులు ఋగ్వేదమంత్రముల పరిణతజాతియొక్క కర్మకలాపవరసమని తలపోసిరి బెరెయిశ వాసి గొప్ప భావములకు మూర్తిప్రకటనములవెను జగద్విసుతుఁడైన సాయనాచార్యుఁడు ఋగ్వేదమంత్రములకు నహజమైన యర్థమును దెల్పును దీని నైరోయను విద్వాంసులు నంగీకరించిరి తరువాతివైన బ్రాహ్మణముల ననుసరించి సాయనుఁడు కొన్నిటికర్థసిద్ధయములు చేసినాఁడు ఇట్టి భిష్ణుభావములు వరస్పర విరుద్ధములని తలఁపరాదు ఎలన ఋగ్వేద మంత్రార్థముల వైవిధ్యమే దీనికిఁ గారణము ప్రమపరిణతినందిన పెక్కు శకములందలి మేర పులకే రచించఁబడినవగుటచే నీమంత్రభావములలో వివిధభావపరిణామము గోచరించును ఒక నిరాదంబరకాలమునకుఁ జెందిన జాతియొక్క మతమే ఋగ్వేదమని స్థూలముగాఁ జెప్పు వచ్చును ఋగ్వేదమంత్రజాలముంతయు నతార్కికమై బాల్యప్రవృత్త మయ్యెనె మానవ మానసమత ప్రదర్శనమే బ్రాహ్మణముల కాలమునకుఁ జెందిన హేతుభావ విశ్లిష్టార్థముల నిచ్చు మంత్రములును గొన్ని కలవు న్యజ్ఞరహస్యము మానవ జన్మార్థము మున్నగు నమల్యుల పరిశోధనాఫలితములఁ దెల్పు పరిణతబుద్ధిని బ్రదర్శించు మంత్రములు దశమ మండలములోగలవు కొన్ని మంత్రములేశ్వర ఎదాంతమును దెల్పును ఒకే వరమేశ్వరుని

భిన్నగుణరూపములే ఎన్ని దేవతలని ఎలికిని స్థలములు కొన్ని విష్ణుంబయముగాఁగలవు ౦ ప్రస్తుతము మనకుఁగల మిశ్రమము నందేహాహుత్యము నగు వేశేశ్వరసంధాంతము వంటిది మాత్రమదికాదు

భారతీయ ముఖ్యపద్ధతి ఎండితయొగియెను అరిఎందఁమోను పేరిములు గుప్తారముల తోడను యోగతత్వములతోడను నిండియున్నవని తలఁచివాఁడు ఇంద్రియ ప్రవృత్తుల ప్రతిబింబరూపములైన దేవతలనుగూర్చియే వేదమంత్రములు చెప్పబున్నవని యాతని భావము సూర్యుఁడు బుద్ధికి, అగ్ని సంకల్పమునకు సోముడు భావమునకుఁ బ్రతినిధులు అతని దృష్టిలో వేదములు యోగమత ప్రతిపాదకములు ప్రాచీనకాలమునాటి మానవ మానసకృషి దర్శనములైనవాటిలో బుద్ధిగ్రేదమే మనకు మొదటిది గ్రీకుజాతికి జెందిన ఆరిస్టో ఎల్యూషినియో మతరహస్యములు వేదమంత్రరహస్యముల పోడిమిచెడిన నీడల ఎంటి మనమిప్పుడు నిశ్చయముగాఁ జెప్పు నసాధ్యములైన కారణములచే వార్యజాతి తన రహస్యజ్ఞానమును దృఢాంతాద్యలంకారమయై యవసకచే మఱుగుపఱచి యవధికారులకుఁ దెలియకుండను గుహపదేశమందినవారికిఁ దెలియునట్లుగను జేసినది యోగుల నియమము లలో నొక వియను మేనునగా అత్మదైవజ్ఞానములు ఎరను రహస్యములు పావనములును సాహుస్యమానవుఁడు బ్రహ్మజ్ఞానార్థుఁడు కాకపోవుటకాక వానికిఁ జెప్పినచోఁ బ్రమాదము కూడ నున్నదనియు నేలనగా నర్హతలేనివారు దాని ఎంతతమ ఖోగ్రోత్తి మహిమను దుర్వినియోగ మొనర్తురనియు వారు నమ్మిరి అందుచే వారు జనసామాన్యమున కవనిహార మైన బాహ్యపూజాదిక మేర్పాటుచేసి ఆవదేశార్థులకాంతరంగిక నిగ్రహసాధనములు నియ మించుటకుఁ దమ వాఙ్మయిందజాలమును మూర్ఖులకు బాహ్యర్థము బుద్ధిమంతుల కంత ర్భాగమును దెలియనటు శ్రేష్ఠాద్యలంకారయుక్త మొనర్చిరి ఈ విధముగాఁగల్పించిరిచించినవే వేదమంత్రములు ౨ ఈ వేదార్థనిర్ణయవిధానమొంత యాచిత్యగర్భితమైయున్న దీనిని మన మంగీకరింపఁజాలము

ఈ భావమును వేటి పశ్చిమపద్యము లంగీకరింపకపోవుట కాం ఎందఁదయి పద్ధముగా నర్థనిరయములు చేసిన సాయనాచార్యుఁడుగాని శార్వమహామంత్రిలుగాని దీని నంగీకరింపదు భారతీయ విజ్ఞానమంతయు వేదమంత్రములలోని మహానృత సత్యముల నుండి క్రమమన్వత్తియనుట అనుమంజులము ఆదిపరివార్తకనుండి ఎకన మనుటకంటె

మానవకోటిబాల్యదశలోని యిరింతభావములు, సైనికాధ్యాత్మికాశయములనుండి కాలము పోను క్రమాభ్యున్నతిచే దరువాత మహావీయతత్వమతసద్ధాంతము లుద్భవించినవనుటలో సహజమైన మానవ విజ్ఞానక్రమవికాసవిధానములకు సరిపోవుచున్నది

వేదమంత్రార్థవివరణమున నెనంతరిములైన బ్రాహ్మణములు కువనివత్తులు చూచిరి మారములనుబట్టి పోవుట యుక్తము ఈ యనంతరి రచనములు వేదమంత్రములలోని భావముల ననుసరింప యుచిచ్చిన్నముగాఁ బెంపొందినవే బ్రాహ్మణమునుండి యంతరింగము నకుఁబోవుట మానవసహజమైనది బ్రాహ్మణప్రకృతికిఁగల యారాధనమునుండి యుపనిషత్తత్వజ్ఞానము కలుగుట ముందినదని చెప్పట మానవుని మతభావక్రమాభ్యున్నతి నూత్రమున కనుగుణము ఎంతవఁద ప్రకృతి వ్యాజ్యాభావములను విడిచిపెట్టి ఉపనిషత్తులు వేదములలోని ఉత్త్విభావ విజముల సుద్ధరీరిని వ్యక్తముగాఁ బెంపొందింది పోవించినది మేము చెప్పిన యీ ఎథానము నెవరుయుగ చారిత్రిక వర్ణనకిని ప్రాచీన విజ్ఞానోదయమును గూర్చి ప్రకృతిశాస్త్రము చెప్పిన ఎథాంతమునకును భారతీయ ఎంప్రదాయ విజ్ఞానము ను సానమహారి మారము కును సరిపోవుచున్నది

4

తత్త్వశాస్త్రాంకురములు

బుగ్గేదమునందు జగద్విస్తరదర్శనముచే బయలుదేరిన కరివవ్యక్తుల వరంపరలకు సమాధానముగాఁ గవికావేశపరిపకులైన వ్యక్తుల మహాత్మేజక ఎనంగములున్నవి జగద్రహాన్యములఁదెలిప ప్రకటింపయత్నించుటలో పొక యింద్రియాతీతదృష్టినేఁగాని ప్రకృత్యతీతభావావిచ్ఛరణముచేఁగాని కాక సహజమైన హేతుమిశ్రితన కాంతితే నెంతవఱకు నాటి వ్యక్తులు పోయిరో యంతవఱకు వేదమంత్రములు ఉత్త్వావ్యక్తములను వెప్పనకును వేదమంత్రములలో గోచరింప మహాప్రవృత్తి ఒక రకమునకుఁ జెందినదే కాదు ఆకాశమందలి సౌందర్యమును భూమిపైఁగల యద్భుతములను దిలకించి ద్వాంబు మంత్రకోక రచనముచే దమ హృదయభారమును దేలికపఱచుకొనిరి ఇరాన్ భరతవర్షదేవతలైన ద్యౌస్ పరుణుఁడు ఉపన్న మిత్రుఁడు మున్నగువారు వారి కవితలో సుద్భవించినవారే మఱి కొందఱెక్కుడు క్రియాశక్తిగలవారు ప్రపంచమును దమ ప్రయోజనముల కుపయోగించుచుఁ బోయిరి ప్రపంచజ్ఞానము వారికి జీవయాత్రకు సాయముగా నుపయోగించినది యుద్ధము దండయాత్ర మున్నగునవి ఎంపవించిన వేళలందు లాభకరులైన యింద్రాది దేవతలను వారు

కల్పించుకొనిరి ఎజమైన తత్వజిజ్ఞాస నిష్కామముగా జ్ఞాపము వారింను వపేక్ష కలహ ప్రయాసలతోఁగూడిన యా దశగదలిన వెనుక నుద్భవించినది అప్పుడు మానవులు ప్రశాంతచిత్తములతోఁ గూర్చుండి జా మన్వటివఱకు నజ్ఞులై యర్పించుచున్న యింద్రాది దేవతల వత్కానత్యములనుగూర్చి జీవితరహస్యములఁ గూర్చియు వాలోలంప మొదలిదిరి ఈ దశయందే బయలుదేరిన ప్రశ్నలకుఁ ద్వివకరములైన జవాబులు దొరకలేదు వేద మందలి కవి ఆశ్చర్యపరుచుచ్చాఁడు నే వెట్టి స్వరూపముగల వానినో నే నెఱుఁగను ఆశ్చర్యచకితము బదము వైన నా మనస్సు పరిభ్రమించుచున్నది నిజమైన తత్వజీజ్ఞాసము లనంతరదశలో వచ్చినను వేదమంత్రములందలి కవిత్వాభ్యాసములలో గోచరించు జీవిత మునుగూర్చిన భావములు జ్ఞానప్రదములు పురాతన పన్నుకాత్తమునకుఁ బూర్వము పుక్కిటి పురాణములును రహియనకాత్తమునకుఁ బూర్వము రసదృవాదమును జ్యోతిశాత్తమునకుఁ బూర్వము పలకాత్తముమవలెనే తత్వశాత్తజిజ్ఞాసకుఁ పూర్వము యరాణ మతములను నుండును వానియందుఁ బరమ సత్యమును గూర్చిన ప్రశ్నములకు లింపిని నమారాసములు ప్రవాసామాన్య విశ్వాసములనుండి యుద్భవించినవే వీరి నమారాసము లూహాసముద్భవ ములై న్నష్ట కారణములు కొన్ని కల్పితగాఢలు ఊహను దిగఁద్రొక్కి తర్కము నెమ్మ దిగా వృద్ధిపొందుచుండఁగా జగద్విష్టమజాలమును దాని కారణమైన స్థిరపన్నుపనుండి వీడఁదీయు యత్నములు జరిగినవి పురాణగాఢలలోని విశ్వాసము లాఁగి బ్రహ్మాండ న్నష్టకారణములను గూర్చిన యాలోచనలు రేకెత్తెను ప్రపంచమునకుఁ జెందిన స్థిరభూతములను దేవతలనుగాఁ జేసి యర్పించుటచే న్నష్ట చరిత్రమే మతమని భ్రాంతి కివళాము కలిగినది నమ్మగా లోచనమునకుఁ బృథమదిశయైన ఋగ్వేదమునిందుఁ బురాణము న్నష్టచరిత్రము మతము కలిసిపోయినను ఋగ్వేద మంత్ర భావములను దైవకాత్తము న్నష్టకాత్తము నీతికాత్తము మరణానంతర జీవచరిత్రము వని నాలుగు శ్రీక్షలక్రింది కుప్తముగా వర్ణించుటచే నీ వివరము మందుక్యాహము లింపించుచు తలఁచెదము

—

దైవకాత్తము

అనేక శిశుబాన్యాప్తమైన మతాభ్యుదయమును యుభయముగా ఎర్పవనము చేయుటకు నాక తరగతిలోఁ జేర్చుటకు వీలైవంత సులభము న్నష్టమువైనదిగా నుండఁజాలదు మంత్ర ముల ముఖ్యలక్షణ మనేక దేవతావ్యవస్థాయున్నది అనేక దేవతలకు నామము లిచ్చి యాహించిరి కాని కొన్నిమంత్రములు మహానృత తాత్త్విక భావలంపన్నములై మన

కాశ్చర్యవరవశతః గల్పించును ఎలన ననేక దేవతా భావమునుండి, నిశ్చిత తత్త్వజ్ఞాన సిద్ధికిగల మార్గము నుద్ఘాతమైనది ఋగ్వేదమతమునందు త్రివిధాత్మకభావములు గలవు ప్రకృతిసంబంధమైన యనేక దేవతాభావము ఎకేశ్వరభావము బ్రహ్మైక సత్యభావము ఈ చర్చలో దేవ శబ్దము ననేక వస్తువులనుగూర్చి యనిశ్చితముగా వాడిరను విషయమును మనము జ్ఞాపకముంచుకొనవలెను ౧ దేవుడనగా మానవునకు దాత ౨ హిరుయ్యడు చంద్రుడు అకనము దేవతలు ఎలని వారు లోకమునకుఁ గాంతినిత్తురు తోడిమానవునకు జ్ఞానదానముచేయు పండితుడు దేవత ౩ దేవుడు లోకమున కంతకును దాత కావున నాతడు దేవత యే తల్లి తండ్రి గురువు దేవతలే ౪ అతిధి దేవత ఇవ్వడు మనము దేవుడను భావమున కేయరము విచ్చుచుంటిమో యా భావమునకు దగరగావచ్చు నర్థమును దేవత యను శబ్దమునకు నుచ్చయింపవలెను అప్పుడు దేవ శబ్దమునకు కాంతి యని యర్థము

మానవ మానసమును యంత్రములో దేవత లను దయారుచేయు విధానము ఋగ్వేదములో నంత స్పష్టముగా నెవరును దొరకదు పూర్వాచారములచేఁగాని నిశ్చిత అధి విధానములచేఁగాని మాంద్యము పొందని మానవ మానసానుభవము వేళనుండు దివ్య కాంతి వ్యవృత్తులు ఋగ్వేదములోఁ గాననగును భావముల చరిత్రమందు మొదలదియని చెప్పుటకు శక్యముకాదు కావున మనమెచటనో యొకచోట నారంభము చేయవలెను వైదిక దేవతలు కొన్ని విషయములలోఁ గొన్ని ప్రకృతిశక్తుల లక్షణములతో సాపత్యము గలిగి యెట్లనంతర మీ దేవతలు వైదిక మానవాతీత లక్షణలక్షితులుగాఁ బెంపఁబడిరో మనము మొదటఁ జూడవచ్చును వేదమంత్రములలోని యత్యంత పూర్వులైన ద్రష్టల ప్రయత్న ముగాఁ బ్రకృతి సౌందర్యములను జూచి యానందించు స్వభావముగలవారని చెప్పవచ్చును కవితాదృష్టి గలవారగుటచే దీప్రమైన భావావేగముతోడను శక్తికలితమైన ఊహాప్రాగల్భ్యముతోడను వారు ప్రకృతి వస్తుజాలమును దిలకించుటచే నా యీ ప్రకృతి దృశ్యములు వారియెదుట మూర్తిమంతములై నజీవములై కన్పట్టినవి

౦ విరుక్తము VII 15 దేవో దావాద్యా దీవవాద్యా ద్యోత నాద్యా ద్యో
స్థానోద్యా భవతి

౧ దేవశబ్దము వాంగ్మమున లేదీ శబ్దముతోఁ బోల్పనగును లేదీ యనగా మొదట
జుట్టిను చేయవది యని యర్థము

౩ విద్యాంసో హి కేవా ౪ మాతృదేవో భవ పితృదేవో భవ ఆచార్యదేవో భవ

సూర్యుని ఉదయాస్తమయములలోని అద్భుతదృశ్యములను జూచి ప్రేమించి పరవశలగుటలోని సూదుర్యము వారికిఁ దెలియును అట్టి పరివశత్యముచే నతి విచిత్రమైన జీవాత్మ ప్రకృతుల సుధ్యమున సంబంధబాంధవ్యము లేర్పడును ప్రకృతి యొక నజీవ రూపమై స్పృహతవరిచయార్హమైన బంధువువలె వారికిఁ దోచెను కొన్ని మనోహర ప్రకృతిదృశ్యములు స్వర్గలోకమునకు ద్వారములవలెనుండి భగవంతుఁడు దానినుండి తన స్పృహనీవలోకించుచున్నట్లు వారు చూచిరి అందుచే నక్షతచంద్రులు సాగరాకాశముఁ ఈ భయనందికాలములు నిజముగా దైవరూపములు ఈ విధమైన ప్రకృత్యుపాసనమే ప్రాచీనశమవైదికమతము

వెంటనే నిశ్చల నమాలోచన మారంభించును ప్రకృత్యభ్యంతర స్వరూపమును జూడవలెనను కోరికల ప్రయత్నముగా నుదయించును నిజరూప ప్రతిబింబములైన దేవతలను పృజించు పనిని మానవుఁడారంభించును అపరిణ త్పైదైన మానవుఁ డేసీమనున్నను నటి మనుష్యప్రతిబింబరూప దైవకల్పనమును జేయున్నాఁడు ఒక నియమరహితమైన క్రిమ సూన్య జగత్తును మనమంగీకరింపఁజాలము దాననేదో యొక విధముగా నర్థము చేసకొని యొక జీవితసద్ధాంతము నలుదుము ఎదియు లేకుండుటకంటె ఎది మంచిదని తలతుము సహజముగా మన సంకల్పమును బెంచి దానికీ రూప మిచ్చి దృశ్యములకుఁ దత్పరకారము లను వెదకుదుము ౧ మనుష్య ప్రకృతి కనుగుణముగా నన్నిటి కర్థము కల్పించుచుఁ బ్రకృతి దృశ్యముల వెనుక సంకల్పములఁ బ్రతిపఱుతుము దీనిని ప్రకృతియంతయుఁ జైతన్యమును వాదిముగా నర్థము చేసకొనరాదు ఇందు విశ్వమంతయు నటు కాదు ఇదియొక విధమైన యనేక దేవతాపానము ప్రకృతిలో నద్భుతదృశ్యములను దైవత్వహారోపించు విధానము భరతవర్షమున నట్టి యద్భుతదృశ్యములెన్నెవి కలవు జన్మనర్థమైన మతాభిమాన మివ్వధమునఁ బ్రదర్శించుకొనును ఘోరప్రహరము నమోపించి తప్పుపోయి నపుడు లేక బ్రహ్మాండమైన ప్రకృతిశక్తులకుఁ దాను పట్టి బానిసనని మానవుఁడు తెలియకొన్న

౧ తైలరు వండితుఁ డిటువ్రాసెను శరీరముచే శరీరమందున్న ఆత్మకై యిటు నీ చేయించుచున్నదో అతే ప్రపంచపరిణామముల నన్నిటి నితర ఆత్మశక్తులుండి నడిపించు చున్నట్లుతోచును ప్రెమిటీవ్ కర్నూ తన వాచరల్ హిస్టరీలో హ్యూమ్ వ్రాసినాఁడు అన్ని ధీనములు తమలతే యుండునవి తలచుట మానవజాతి వ్యభావము మనకుఁ దెలియి శక్తులవృద్ధికి ఎడముగాఁ గవనదీన కారణమున వని యొకేజాతికిఁ జెందినవని తలచెదము అంతేకాక ఆ శక్తులకు బుద్ధి వివేకము క్రోధాదికము వారోపించుబేకాక కరచరణాదులతో రూపము లితుము

వృక్ష కలగు గాఢ మతోద్రేక ముహూర్తము లో దేవునియొక్క ఉనికి వత్సమని గోచరించును అపొనులో దేవుని కంటిద్వని కాఁడు విని వాయువేగము తగుటలో నాఁడు దేవుని కృపకు జూచును ఇటుల వచ్చు సాయుజ్య మితములో విడి కల్పనము లున్నవి యొక్కవంద్రిక్షము ధర్మము ముమ్మలు దే తలగా మారిం ఇంద్రియముల కగోచరమైన యొ ప్రపంచమొక్కదను ఎత్తమును విశ్వనింది వేదములు నాటి యాశ్చర్య మందింప చే కాఁడు దాం గూర్చి యాతనికి సంబోధములేదు దేవతలు గలది ప్రకృత్యారాధనము ప్రకృత్యంతర దేవతారాధనము వేదమతముయొక్క ప్రధమదశ

ఆర్యులు ఇదేసియనులు జన్మమిచ్చే నోకే జాతివారలయ వారికి సమాన లక్షణములు పెక్కుగలవనియు చరిత్ర తెలుసవా కి వాదకలోనున్న నిషయము వారు తమ పూర్వ నివాసమునుండి భరితవర్షములకును జొరొనియును దేశమైన ఇరాను కు వచ్చి యా మధ్యభాగము నివాసముగాఁ జేసికొని యివిభాజ్యమైన యొకజాతిగాఁ గొంతకాలము జీవించిరి జీవితావసరమలక్షణము వృక్షభావము చేతను పవారకుతు హలము వలనను దను నివాసమువిడిచి పెక్కుదినలలో నూతన ఎలములకై వారు తిరుగాఢ వలసవచ్చినది. ఆందు చేతనే భరతవర్ష వర్షియా దేశములోని ప్రాచీన మతకర్తవ్యబాషముల కెంతో బోలెడయుండుట మనము చూచుచున్నాము డాక్టరు మిస్సె చెప్పెచారు అనెస్టాఫాలో వేదములకు వేదములు తనకుఁజెందిన పురాణంస్కృతముల కెంత దగ్గరగా నున్నవో యంతకంటె దగ్గరగా నున్నది భావలో నేకత్వము లీనమైయున్నది ఆర్యులు పౌంచాలముఖమున భారత దేశమునకు వచ్చినపుడు వరియొంగు గలిగి ఎద్యనాంఘ్రి (దివ్య భూత దైవతముల

గ చూడు నిల్పుదు మురై వ్రాసిన పోర్ స్టేజెం ఆన్ గ్రీక్ రిలిజియన్-పు 17

అ భారతీయులు ఇదేసియనులు ఇండోయూరియన్ అని పెద కుటుంబమునకుఁ జెందినవారని చెప్పెదరు దీనినుండియే అలవర్తములు ట్యూటానిక్ స్టేవనిక్ కెల్టిక్ హెలిథ్ ఇటాలిక్ అర్మనియన్ జాతులు వచ్చినవని చెప్పెదరు వీరి మతశాస్త్రసృజి భావములను బోల్చి విద్వాంసులు మొదట వీరికొకటే ఇండోయూరియన్ మతము గలదని చెప్పుచున్నారు ప్రకృతి చైతన్యకర్త్యము గారడీవిద్య నాద్యుల నాశించుట అమర్త్యత్వ మందు శక్తుకము వింతరి ప్రభావాంశములు ఇటీవలి మనుష్యజాతి కాత్మనేత్రలైన రిపి ముప్పగవారు వేదగా విభాగములు చేసిరి మనకవట వీనితో సంబంధములేదు

మర్వానియానీను నుండి ఆర్యులు ఎలుబదేరి బ్రాహ్మవంశముగండ నొక కాఖ భారతవర్షమునకును మతొక కాఖ ఇరాన్ దేశమునకు పోయినవనిపండితు భారతదేశ చరిత్రారంభమగును

నర్పించుచుండు దేశీయులను గాంచి దన్యులనిపలిచిరి. ఆ అర్యులు వారినుండి దూపముగా నుండఁదలచిరి. ఉన్నత విజ్ఞానగిర్వము నధికజాతి గర్వమునండి జూచిందిన ప్రత్యేకతా భావమునుండియే తరువాత జాతివిభాగముదయించి యుండునగును. అర్యులు తమ మతము దేశీయుల భావములతోఁ గలిసి మతినము గాఢమందుటకై వారి రచనలన్నిటి నొక వద్దకుఁ గూర్చుకొనిరి. సంహిత యనగా సంపుటికరణము అన్యులవ్యాసలతో సంపర్కము కల్పింపుడు శాము రచించిన మంత్రములను సంపుటి చేయఁగా ముగ్ధేంద్రమొకరి

అర్యులు ఇదేవియనులు కలిసి ఎకజాతి సౌరర్యముతో ముగ్ధకాలమును వారు కల్పించుకొనిన వేదములందలి దేవత 'లను గూర్చి ముగ్ధము వరింపఁ ను

మా పురుషుడు దుర్బలహృదయుఁడు గాన ప్రపంచముయొక్క అంశారతి మానవుని యల్పత్వము జూచి దురళలో మొఱపెట్టుకొనుటకు ధైర్యముతో వాధారపచటకుఁ (మన శక్తి నమస్వీకృతుఁడుగు వాక దేవతను గురువుగా మిత్రుఁడుగా వాంఛింపఁయుఁడుగా నుండుఁ గోరుచు అవాటి మూలజాతి బాల్యదశలో ననుకరించుచు గూర్చిన యన్వేషణములో కరంతము జేజీమయమునైన యాకాశమునందె నధికమైనది లభించుటకష్టము సూర్యులంద్ర సక్షత్రములు మార్పొమ్మను తుపానులుకల్పి మేమములు పోవచ్చును కాని యాకాశ మెప్పుడు నుండును దొన్ము (దిన్ = ప్రకాశించు) ఇందో ఇరేవియన్ దేవతయే కాని ఇందో యూరూయన్ దేవతయు వైయున్నది గ్రీనుదేశమున జ్యాన్ దేవతగాను ఇటలీలో జ్యూపెటర్ దేవతగాను యూట్రూంట్ జాతులందు ట్రెరీ లెక బి' దేవత గాను వేటికి కున్నది మొదట దేవ శబ్దము కాంతి 'కిని కరువాత కాంతిగల సూర్యసక్షత్రములకు నున్నట్లును పగటికిని గూడ ముయోగంబుబడినది ప్రకాశించు

౧ మనకివ్వడున్న యాధారములనుబట్టి మొదట శా మధ్యలనునీ చెప్పి కొన్నిజాతి యొకటెవటకు సంపారము చేసినచో యీ వికముల వేదాశ్రమ స్వప్రముగాను నిర్ణయించుట దురదము ఆర్యజాతి వరవిభాగమంది కాలబాగాఁ జీలిపోయి సంస్కృతము వాడుకభాషయైత నీవ్వుట సాంఘిక పరిస్థితి చెల్లువనీ వేదమంత్రములుకాని ద్రవిడజాతి భరతయూనిలోని మొదటి జాతియనియు మేముంగీకరించును ఆర్యులకంటె ముందు గా భారత దేశమునకు వచ్చి తమ వాగరికతను స్థాపించివది ద్రవిడజాతి ద్రవిడులు ఆర్య జీవితము విరావములను స్వీకరించివనుట విశమే కాని తమ భావముల వార్యవాగరికతయందును జొచ్చిందిరి దురదములైన పర్యవప్రాంతముల వాక్రమించి యవ్వటికిని జీవించుచున్న వివిధ జాతులవారు ఇ రతదేశముయొక్క ప్రదమ వివాదులైన వైయందవచ్చును

సర్వవస్తువులకీ వాచము సామాన్యముగా వాడఁబడినది భూమిసూత్ర శీఘ్రముగా దేవత యైనది భూమ్యాకాశములు మొదలు వైకాల్యము విశేషవ్యాప్త కలిగి ఫలవంతము లైనవిగా గ్రహాంశుఁడనవి ౧ భూమికింగల లక్షణములు తేనె లెచ్చనది క్షీర సమృద్ధి గలది యని వర్ణింపఁబడినది మఱియు నచిరకాలములో భూమ్యాకాశములకు మరువ్యలక్షణము లారోపించి ఆజరుఁడనయు మాత్రునియు చిత్తయనియు అంతో దించిరి యాదార్యము సర్వజ్ఞత్వము ధర్మగుణము మున్నగు వైదికలక్షణము లన్వ యించిరి ౨ ఈ గుణారోపణ ఎఱ నము మొదిలి భౌతికము తరువాత వ్యక్తిగతము వెనుక దైవికమునై వెలుసనది అన్ని దేశములందును భూమ్యాకాశములు ప్రత్యేకముగాఁ బూజింపఁ బడినను దరువాత వానికి వివాహముచేసిరి ఆకాశము బీజప్రదాతయై భూదేవత వివిధ ఫలక్షేత్రమై గర్భవత్తియైనది హేరామరునివి గీతములలో భూమినియు అంతోదించెను దేవతలకు జనని సక్షత్రమయాకాశమునకు భార్య ౩ ఈ భూమ్యాకాశములు సర్వజీవ రాక్షసి మార్కాశికలే ఎలన నలయే ప్రాణికోటికఁ బోషణపాపగ్రనిచ్చి రక్షించుచున్నవి ఋగ్వేదముందు వీని తేజవవహారకముగు బహులవసేజ్ఞముతో వాడిరి ఉపన్యూ సూర్యుడు అగ్ని వాయువు వర్షము వానంతరి మనుష్యులకు దేవతలకును వారు తరిదఁద్రులు ౪ దేవతలవంఙ్మ పెరుగుటతో భూమ్యాకాశముల కర్మ లెవరను ఎన్నె బయలుదేరినది సర్వజీవముల కానందమిచ్చు తేజోమయములైన భూమ్యాకాశములు దేవతలలో నెవఁడు చేసెనో యాతఁడు వానిలోకల సత్త్వదిశ శేముమీమఁ టుఁడు ఈ తేజోమయ మాతములగు దనప్రజ్ఞచే నియమించి కాశ్వతాధారములపై ఎలివనాఁడు ౫ ఈ ఎ్మజింపుకొని ఆగ్నికీఁది నిండునీకీఁది పోమునీకీఁది నివ్వబడినది ఈ గౌరవ మితర దేవతలకు నిచ్చువారు

అకాశ దేవత వరుణుఁడు ఎర అనగా నాచ్ఛాద్రించు లేక ఆక్రమించు సను ధాత్వరమునుండి యీ శబ్దము వచ్చినది గ్రీకుల అపరానన్ అవెస్థాలోని ఆపరా రామజూ తో నీ దేవత సరిపోవును ఆతని భౌతికోత్పత్తి స్పష్టము వరుణుఁ డాచ్ఛా

౧ ౧ ౦౬౦ ౨ ౧ ౦౮౭ ౫ ౪ ౫౬ ౩ ౬ ౫౦ ౧ ౨

౨ ౧ ౦౫౬ ౦ ౦ ౦౬౦ ౦ ౪ ౫౬ ౨ ౪ ౫౦ ౬

౩ మాదు మ్యాక్షు ములర్ ఇండియా వాట్ కెన్ ఇట్ థీట్ అన్ ఎట ౧౫౬

౪ ౧ ౦౮౫ ౪ ౦ ౦౫౯ ౦ ౨ ౧ ౧౦౬ ౩ ౩ ౩ ౦౦ ౪ ౫౬ ౨

౬ ౦౭ ౭ ౭ ౭ ౫౩ ౦ ౨ ౬ ౮౫ ౦౨ ౦౦ ౧ ౭ ౦౦ ౩౫ ౩ ౧౦ ౬౪

౧౪ ౧౦ ౬౫ ౮ ౧౦ ౧౦ ౯ ౫ రామానుజభాష్యము ౧ ౧౬౦ ౪ ౪ ౫౬ ౩

౬ ౧ ౬౭ ౩ ౭ ౧౦ ౮౯ ౮ ౯ ౦౦౦ ౧౪

దశరుధుడు యక్షప్రముఖులను సర్వాకాశమును పండరి జీవరాసులతోడను వివాహములతోడను బోక వ్యక్తులతో ఎరి వాచ్చారనము చేసెనాఁడు. మిత్రుఁడొకని పంతుక మిత్రుఁడు వరుణ మిత్రులు కలిసి వాదినవ్వరు రాత్రిందినములు అందకారక్షోక్తులు వరుణుని రూపము క్రమముగా మార్చుకొని దేవతలతో ధర్మమూర్తి యగును ప్రపంచము పవరోకించిమి చుట్టలను క్షింఁచుచుఁ దన్నాశ్రయించిన వారిని పాపములనుండి రక్షించు చుండును సూర్యుఁడొకని చక్రపు ఆకాశమాతనిదుకూలము మహామారుత మారతి యూపరి ౩ నదు లాతఁడు యాజ్ఞచే బ్రహ్మించుచున్నవి ౪ అతనివలని భయముచే మూర్ఖు బంధి యక్షత్రములు తమ తమగతులు తప్పకుండ నంచరించుచున్నవి ౫ ఆయన శాసనముచే పాప్యాకాశములు పెరిగి నిలుచుచున్నవి ధౌతిక ధార్మిక వ్యవస్థ యాతని భుజములపై నీలిచియన్నది ఆతఁడు చలల చిత్తుఁడు కాదు దృఢతనఁడు ఇతర దేవతలారా యాజ్ఞ ననుసరించుడు ఆతఁడు సర్వజ్ఞుడగుచే బ్రహ్మల గమనములు సాగదరముతో నాల మారములు వాయుసంచారము లాతఁడెఱుఁగను మీ చితుఁడన్న నాతినిఁ దెలియను ఆతఁడు దేవతలకు దేవత ఎరదేవతయైన ద్విభుక్షణము శిష్ట రక్షణముఁ జేయను కాని లోకమున స్థాపించిన కాశ్వత ధర్మశాసనము ననుసరించియే కాసుని నడుచుకొనును అయినను దన్ను దూషించినవారు వేదిన క్షమించి దయతోఁ జూచును పరులపనుఁ జెప్పిన మంత్రము లన్నిటిలోఁ దాము చేసిన పాపముల నుగడించె పాశ్చత్యుల చేయు క్షమార్పణములే యున్నవి దీనివలన వార్యుల హృదయ ములు పాపభీతితోడను బ్రారసములతోడను నందియున్నవని తోచును ౬

భాగవతులయొక్కయు మొవలయొక్కయు భక్తి ప్రధానమైన యేకేశ్వరవాదమునకు బీజములు పాపమువలన భీతి దేవుని క్షమాస్మిత కృపయందు విశ్వసించి చేసిన వరుణోపాసనమందుఁ గలవు మెథోసల్ వంటికుఁ డిటు వ్రాసెను అత్యుదారమైన యేకేశ్వర మతము నఁదిలి రుచేశ్వరని లక్షణములు వరుణునికిఁ గలవు ౨

0 3 10 02 2 5 10 3 8 02 2 5 02 5 10 5
 8 02 2

౧ ఆదర్శవేదము (౧౯౧౫) నుండి మూర్తి లింగీకుడు వసుమంతపురమున
విద్యూహమును భాషాంతరీకరించిపాఠుడు దీపవలన వెదికాకృతి దృష్టిలో దేవ భావన
మత్స్యశక్తిమైదవల గోచరింపఁగలదు నర్కవరాహుని వ్యవస్థ దయతో వారివర్జనము
నుండియుఁ బ్రాములనుండియు గాపాదవతి రావి సారాంగమెయువది

౬. వర్షిక్ మొదలలో ఎదురై

2 కర్వమూలబాక్రమాల లక్షణము— ఎట్టికి బాధ్యము చేవుత ని హెగిల్ ఎండితుడు
వివ్రివాడు

వరుణుని యధీనములో నున్న శాసనమునకు బుత మని పేరు బుతమునగా వస్తుతి శాసనము నందిమిడియున్న ధర్మము నిందుఁ గలవు సూర్య చంద్ర నక్షత్రముల యవక్రగతులను ఆపెహారాత్రములయొక్కయు బుతులయొక్కయుఁ గ్రమములను జూచి మొదట యీ సూత్రమును గనుఁగొనిరని తోచును ప్రపంచ క్రమమే బుతము ప్రపంచములో నేది క్రమబద్ధమో యందు బుతమును నియమున్నది ప్లేటో చెప్పిన విశ్వభావములకు నీ బుతమునకుఁ బోలిక యున్నది దృశ్య ప్రపంచము నాశమగుచున్న దృశ్యములలో నవి నాశమై కాశ్యతమైన సత్యరూపముగల బుతముయొక్క ప్రతిబింబమే వేదద్రవ్యము బుతము నుండియే సర్వదృశ్యము లేర్పడినవని నమ్ముదురు కావున బుతమే మనకుఁ దండ్రి యనిరి

బుతముయొక్క నిలయమునుండి మరుత్తు లుద్భవించినారు విష్ణువు బుతముయొక్క గర్భము ౨ దూమ్యాకాశములు బుతమువలననే యుట్లున్నవి ౩ మార్పులేని పరమ సత్యమును గూర్చిన రహస్య జ్ఞానపీఠము లిచటనే యారంభించినవి ఎది స్థగశాసనమో యది మారదు దృశ్యమైనది పరివరసశీలము గలిగి పరిపూర్ణమైన దాని ప్రతిబింబమే సత్యమైనది భాగములు మార్పులు లేనిది , అసత్యమైన దెప్పుడును మారును నదృశ్యమగును ఇట్టి నృప్తిశాసనము ఎఱమేశ్వరుని నంకల్ప రూపమై నీతి ధర్మవీలయిమై ప్రకాశించును దేవతలైన నీ శాసనము నతిక్రమించఁ జాలరు ఈ భావ పరిణామములో భౌతిక లక్షణములనుండి దైవత్వమునకుఁ గ్రమాభివృద్ధిఁ గాంచనగును మొదట బుతమున కర్థము జగమునకు సూర్య చంద్ర నక్షత్రములకు ఆపెహారాత్రములకు సంధికాలములకు, విశ్వీతమైన గమన మార్గ మని చెప్పఁబడినది క్రమముగా నది మానవుఁ డాచరింపవలసిన ధర్మమారమై తరువాత దేవతలకుఁడ ననుసరింపవలసిన పరమ ధర్మశాసనమైనది అరుణోదయము బుతమార్గమునఁ జరించును , అదియే సరియగు మారమనియు, విదివఱకే తనకుం దెలిసియున్నటును వర్తించును ఆమె యెఁగుడును దారి తప్పదు సూర్యుఁడు బుతమారమునే యనుసరించును ౪ జగమంతయు బుతము మీఁద నిలిచి అందే నివసించుచున్నది ౫ బుతమును గూర్చిన యీ భావమువలన విధిని గూర్చి వర్చుపర్చు నందోధించిన వాక్యములు స్మరణకు వచ్చుచున్నవి 'నక్షత్రము

౧ ౧ ౨౧ ౩ ౨ ౧ ౧౫౬ ౩ ౩ ౧౦ ౦౨౦

౪ ౦ ౨౪ ౮ హెరాక్లిటస్ చెప్పినాఁడు హెలియస్ అవగా మారుక డెప్పఁడు

క్రీతవ తప్పఁడు

౫ ౪ ౨౩ ౯

లవక్రములుఁ బోయిరి నీవే కాపాడుచున్నాఁడు అతి సవాతపములైన ఆకాశములు నీ వలన కుద్ధములై ప్రబలములై యొప్పుచున్నవి ఎది భౌతిక ప్రపంచములో శాసన నియమమో వైతిక రంగమున నదియే ధర్మము వైతిక జీవితము గ్రీకుల భావములో సామరస్యము లేక వరిపూర్ణమైన క్రమము ౩ భావపించు నాచింపఁబడెను ఎరుణుఁడు మొదట భౌతిక జగత్కృమమును నిలిపినవాఁడు తరువాత వైతికలోకక్రమమునకుఁ బ్రభువుగాఁ బరిణతి చెందెను ఋతస్య గోప్తా యతీయఁ బాపులను శక్తిండువాఁడు పెక్కువేళల వారుచేసిన దేవతా ప్రార్థనము లన్నియుఁ దమ్ము ఎవ్వమారములలోనుంచి కాపాడుమనియే ఓ మునీంద్రా! ధర్మమైన ఋతమారమున మమ్మునడప దోష మగులము గాకుండఁ గాపాడుము ౦

ఋతమును గూర్చిని బావమంగీకారము పొందినతోడనే దేవతల స్వరూపములలో హూర్వులు వచ్చినవి కారణము లేకుండ బయల్పడెను శక్తులయొక్క వ్యర్థస్రోధములకు గురియగుచున్నదని తలపబడినఁ ప్రపంచమును సక్రమోదేశముగల శక్తి నడపుచున్నదని తెలిసెను ఆత్మచిత్వానను సదరినప్పుడును వస్తువ్యాపారా మికర్షించునపుడును నీ భావము మనకు చిత్తశాంతిని క్షేమమును కేకూర్చును ఎమి సంభవించినను బ్రహ్మతి సౌందర్యమున కనుగుణమైన వైతిక ప్రపంచమును ఎవ్వముగా నడపు నొక ధర్మమున్నది నుమా యను దైవ్యము మనకు లభించును రాత్రి గడచినఁ దిప్పుక మూర్ఖుఁ డుదయించునదే ధర్మము తిప్పక జయము పొందును ఋతమును ఎమ్మనచ్చును

మిత్రుఁడు వరుణుని నహవాని జరుపుర వెకముగాఁ బ్రార్థించు వాడక కలదు కొన్నివేళల మిత్రుఁడన నూర్వుఁడు కొన్నివేళలఁ గాంతి మిత్రుఁడనుకొన నర్హుని ఎత ప్రయోధును మిత్రావరుణులు కలసి ఋతమును గాపాడుదురు పాపమును పరి వారింతురు క్రిమముగా మిత్రుఁడరుణ కాంతిగను వరుణుఁడు రాత్రియందలి యాకాశము గను తిలపఁబడిరి మిత్రావరుణులు అదితి కుమారులైఁ ఆదిత్యులనియు అర్యమ చిగులవంటి వారినియుఁ బిలువఁబడిరి

సూర్యుని గూర్చి ఎది మంత్రము లున్నవి మానవి మానమునకు సూర్యో పాశము సహజము గ్రీకు మతములోనిది యొక ముఖ్య భాగము పేటో తన రిబ్బిక్ గ్రంథములో సూర్యారాధనమును గొనియాడినాఁడు అతనికి పత్పూర్ణ చిహ్నమే సూర్యుఁడు వర్షియాలో సూర్యోపాసనము కలదు ఎమవ్త కాంతిని ప్రాణమునకుఁ

గర్భయగు మార్యునకు మహత్తర శక్తులున్నవి. చరాచరము లన్నిటి కాత్మ యాతఁడే. మార్యుఁడు సర్వద్రవ్యః ; ప్రపంచ రహస్యములఁ గనిపెట్టు గూఢవాది. వీకఁడని దొలఁగించి కాంతి నీల్చి, తమ తమ కర్మలందుఁ బరతంత్రులగుటకై ప్రాణుల నాతఁడు మేల్కొల్పును. “మనుష్యులను జూచును, జరాచరములను గాపాడుచు, బావ పుణ్యములకు సాక్షియై, ఉభయ లోకముల సంపరించుటకు మార్యుఁ డిదయించు చున్నాఁడు ౧” ఈ విధముగా మార్యుఁడు సృష్టికర్త, భర్తయును.

పదునొకండు మంత్రములచే నుత్తరమున నవిత్పాదు కూడ మార్యవర్ణములోని దేవతయే. ఈతఁడు కాంచన వేత్రిహస్త జీవాలు గలవాఁడు. ఇతనికి మార్యునికిని భేదము లేకున్నను గొన్నిచోట్ల భేదము చూపబడెను ౨. పగలు వెలుగుచున్న మార్యుఁడే కాకుండ, రాత్రి కాలమందుఁ గనపడని మార్యుఁడు గూడ నీ నవిత్పాదని చెప్పిరి. పాపోప కాంక్షికఁ బ్రార్థనలు చేయఁబడిన యీతఁ డున్నత ధర్మమూర్తి. “అవివేకముచేఁ గాని, దౌర్బల్యముచేఁ గాని, గర్వముచేఁ గాని, మానవ ప్రకృతిచేఁ గాని దివ్యాతిథిరూపుడవైన నీ యీద మే మొనర్చిన పాపమును క్షమించి మమ్ము రక్షింపుము.” గాయత్రీ మంత్రము పవిత్రరూపియైన మార్యునికి సంబోధింపఁబడినది. “మా బుద్ధుల నాతఁడు ప్రకాశింపఁ జేయుఁగాక.” నవిత్పాది సంబోధించిన, “ఓ పవిత్రుడేవా! సర్వసృష్టికర్తా! మా యాదుఁకులను దొలఁగించి, ఆశీర్వదనములు ప్రసాదించుము.” మంత్రము యజుర్వేదము నుండి తఱచుగా నుదాహరింపఁబడుచున్నది.

విష్ణురూపమున మార్యుఁడు జగము లన్నిటి కాధారము. ౩ విష్ణువు త్రిపాద దేవుఁడు. భూమిని, ఆకాశమును, మానవులకు గోచరించు సున్నతలోకముల వాతఁ డావరించి యున్నాఁడు. అతని మహత్త్వము నెవ్వరెఱుంగఁ జాలరు. “భూమిపై నున్న మేము నీ రెండు స్థానముల వెలుగుదుము, నీ నిలఁగి మైన మూఁడవదాసిని నీవు తప్ప వెవరెఱుగుదురు? ౪” ఋగ్వేదములో విష్ణువునకుఁ దక్కువ పదవి యొనఁగబడెను. కాని యితనికి ముందు గొప్ప పదవి లభించును. కాని వైష్ణవ మతమునకు వీజములు ఋగ్వేదమునఁ గలవు. అతఁడు బృహచ్చరీరుఁడనియు, పవగా లోకమే శరీరముగా గలవాఁడనియు, “ప్రాత్యేక్యావహమ్” నియు వనగా భక్తుల పిలుపు విని దర్శనమిచ్చు

౧. రామానుజ వేదాంతసూత్ర ౪౫.౪.౩

౨. రామానుజభాష్యము ౩.౬౩

౩. ౧. ౨౧. ౫౪.

౪. ౧. ౨౨. ౧౪; ౩. ౫౯.

వాదనియు వర్ణింపబడెనుం మామూలీ దుఖము దొంగింపుటకై మూడుసారు లాతడు భూమండల విహారము చేసె టి. ౨!

పూషన్ యింకొక సూర్యగణములోని దేవత ఎంబాలకుడు క్షేత్రపాలకుడువైన దేవత యగుటచే మానవ బంధు కీతడు ఇతడు వ పహాయము చేయువారికి బాంధులకు దేవుడు

రక్కా వందిలుడు వ్రాసాచాడు ఎప్పుడైన నమలోచనము గల వానికి బ్రహ్మతముకంటె నిగూఢమైన పాపనర్తియు ఎచ్చునది లేది అనంతమగు నీ బ్రహ్మతము నుండి ప్రవర్తించు ప్రాణకాంతులు ప్రాసరించుచు గాదియే ఉపాదేవి గ్రీష్మల ఈవోన్ సూర్యుడు ౩ శివసీదేవతలు ప్రేమింప చుండర వధువు తన హేమ కిర మలతో దన్నారంగన మొనర్చుకొనుటకై మారుడు ఎచ్చులోపూనే యదృశ్యమైపోవును

ఏఱది మంత్రములలో బూర్తిగాను సవేకిములైన యితర మంత్రములలో న సంపూర్ణముగాను స్తుతింపబడిన వా రశ్వసీ దేవతలు పీ రిరువురు కవలల వంటివారు కాంతి తేజములకు బాలకులు దృఢిగాతులు గర్భదేవ గమములు వా రాకాళ దేవత వీడలు ఉపన్మృ వారి చెల్లెలు ప్రదోషకాంతి వారికి మూలభూతము అందుకే రెండు ప్రదోషములకు ఎరువు రున్నారు క్రమముగా వారే మానవులకు దేవతలకు వైద్యులుగాను పెద్దుకరులుగాను దాంపత్య ప్రేమజీవిత రక్షకులు గాను విస్తులైన వారి నన్ని దుర్గళకుండియుఁ గాపాడువారుగాను పెద్దింపఁబడిరి

అదితినుండి యాదిత్యదేవత బుద్ధయించిరిని యిదివఱకే చెప్పితిమి అదితి ' శబ్దమున కిర్తము హదులులేనిది అగోచరము ననంతమునై అన్ని వైపుల నిండి భూమి మేఘకాళముల యవతల కూడి వ్యాపించునదని దీని బాంము ఇచట సూర్యలోకములలో నున్న సర్వమున కిది మూలశక్తి అదితి ఆకాళము మర్మభావము అదితియే తలి తండ్రి కుమారుడు అదితియే పంచవరాత్రికమైన సర్వదేవతా రూపము అదితియే పుట్టిని పుట్టినపు వర్షవస్తు రూపము, సర్వలృష్టజాలమును ఎల్లదీని యాకామించిన సాంఖ్యములోని ప్రకృతి భౌమించు నూదించిఁబడినది అపార్గిమాండరు చెప్పిన అనంత తత్త్వ మిదియే

దేవతగా వారాధింపఁబడిన భూతిములలో నగ్ని యొకటి అగ్నిం ౭ క యింద్రు కి మాత్రమే తక్కువ వదలి గలిగి అం మంత్రములలో నఁబోధింపఁబడినది సూర్యుని కార్చుచునుండి అగ్నిభావ ముదయించినది మేఘములనుండి వృట్టు విద్యుత్తు అగ్నియే ౨ బాకినండి కల్మసుండియుఁ గూడ నది వచ్చినది ౩ మాతరివ్వ దగ్ని నాకనమునుండి తెచ్చి భృగువుల యధీనములో గోధుమ వర్ణముగల గడము విశిశములైన దౌతలు మందుమన్న దంతములు గలిగిన వ్యరూప మగ్నిఁ గలదని వర్ణించిరి వెయ్యి దాడల నాకని భుక్తి, సూర్యునివలెఁ గాంతిచే రాత్రి చీకటి నాకుఁడు పోగొట్టును పర్వతముల నాకమింను నపు రాకని మారము ధూమయము అతని కంఠాదము మేఘవాదము వరాకమగుటచే నాకఁడు ధూమకేతువు ఓ అగ్ని! మేము నవచ్చించు నీ నమిర నంగిరించి ముడి పి ధూమము నా నము వైపున కంబ ఊర్వలోక శిఖరముల నంటి సూర్యకిరణములలోఁ గలియుము ౪ ఈ విధముగా నగ్ని పవన గృహములందును హెరామగుండములందే కాక యాకనమునందును వాయువునందును సూర్యునందును మేఘమునందును, మెఱుఁపునందును నువచ్చునందుఁ గూడఁగలదు భూమ్యాకాశములందు వ్యాపించిన గొప్ప దేవతగా నగ్ని మారును ఈ భావము పెంపొందిన కొలది అగ్ని రూపమును మహత్తరమైనది దేవ మానవులకు మధ్యవర్తియై అగ్ని నర్హనహోతుఁడగును ఓ అగ్ని! మా యజ్ఞమునకు పరుణునిగూడఁ దీసికొని రమ్ము అకలము నుండి మరుదేవతలను దెమ్ము ౫ అగ్ని నా జనకుఁ డని నమ్మెదను అతఁడే నా బంధువు సోదరుఁడు మిత్రుఁడు ౬

అమర్త్యత్వమును మహెత్వాహము నచ్చు దేవుఁడు సోముఁడు ఈతఁడవెస్థా లోని హయోమాకును ద్రాక్షానవసరానవముల కధిపతియైన గ్రీష్మల డంబానిసోన్మును సరిపోవును మత్తు పలయువారికి సరిపోవు మతశాఖలివి డుఱుకుఁడైన వాఁకి దనదుఃఖ ములను మఱుమట లేదియో యొకటుండవలెను మత్తు కలిగించుపానము మొదట నారంభించు వాని కొకవిధమైన యాహ్లాదముతోడి గగర్వాటు కలగును వాఁ డువ్వదియిచ్చుటకు సంకయములేదు కాని వాఁడుమాత్రము కానొక దేవతా నంబంధమైన విద్యిలోనున్నట్లు తలఁచును దివ్యదృష్టి హరాత్ జ్ఞానము విగూఢ తక్త్యామభవము విశ్వవిలా దాన వరత్వము, పూర్వజునీవ మహృద్ధుఁడము విని సమాధిగకమైన ఆత్మలక్షణములు

౧ బాదోలో అగ్నిం ౨ ౨ ౧౨ ౩ ౩ ఆరణ్య

౪ రామానుజభాష్యము ౨ ౬ ౫ రామానుజభాష్యము ౧౦ ౩౦ ౧౧

౬ రామానుజభాష్యము ౧౦ ౩ ౩

అందుచే పిరికి ఎఱ్ఱాత్పాజానక మగు నురయు దైవలక్ష్మణులను ఎని తలచుటలో నాశ్చర్యము లేదు విల్చి యిటు వ్రాసినారు అమాయకులగు నార్యులు ప్రకృతియందలి యద్భుతదృశ్యములను శిక్షులను బాజించినారు సురాపానము దేహమనశ్శకుల ముద్రేకింపఁ జేసి యుండునమైన యున్నాదాపనకుఁ గొనిపోయినపుడు మానవుడు నహజ్జుతిలో నున్నప్పుటికిఁ బె నధికము మన్నతము నగు కార్యమొనర్చి నమర్తుడగుచున్నాడను నంగతిని వారు కలపెట్టినంతనే, నురయందు దైవత్వము నారోపించి దాని నాన్వేదించిన వారికిఁ బైవలక్షణములు ఎచ్చునని శాస్త్రయింబిరి ఈ సోమమునిచ్చు లతను గారు లతలకెల్ల రాణి యనిరి లతనుండి సోమమును దీయు విధానమునుఁ పవిత్ర యజ్ఞమనిరి ఈ యజ్ఞమునం దుపయోగించు వస్తువులన్నియుఁ బవిత్రములే ఈ విధానముయొక్క ప్రాచీనతకు సాక్ష్యములు పాఠశీల లవెస్టా గ్రంథమునఁ గలవు కాని యిట్టి సోమయజ్ఞము భరతవర్షమున నూతన విశాళము గాంచినది ౧ సోమరసము పూర్తిగా మూర్తిమంతము చేయఁబడలేదు లతయు నందలి రసమును దృష్టయెదుట నృప్తముగాఁ గావించుచుండుటచే వాని దేవత లనుటకు వారు సామాంపలేకపోయిరి సోమమును గూర్చిన మంత్రములను లతినుండి సోమమును బిండింపుడు ఎరించుట కుద్దేశించి ఓ సోమమా! ఇంద్రునికొత్తై ఎన్నర్పించుచున్నాము మధురమై యుత్తేజకమైన ప్రవాహరూపముఁ బ్రసరింపుము ౨౮-౪౮-౩ వ మంత్రములో భక్తుఁడగు తన యున్నారమును వెలిబుచ్చును మేమును సోమమును ద్రాగితిమి మృత్యువును జయించి బోక్తియందుఁ బ్రవేశించి దేవతలను జూచితిమి! దేహము వశము దప్పున యా న్నితి నాత్మసిద్ధియని తలచుట వేదకాలమునకుఁ జెందినదేకాదు త్రాగి ఎరవళ మైనప్పుటి దృష్టికిని యొగిదృష్టుకిఁ గొంత నంబంధమున్నదని విల్చియేమే జేము చెప్పు చున్నాడు శరీరపరవశత్వమువలన దైవసాక్షాత్కారమగునని నమ్ముఁబడెను క్రమముగా సోమరసముని కొవ్వదళక్షులు కలిగినవి అంధులకుఁ జూపును కుటివారికి నడకను ఎచ్చునది ౨ ఈ క్రంద మదావారింబఁబడి గీతము వేదకాలమునాటి యాచ్యులు సోమమున కెట్టి ప్రాధాన్యమిచ్చిరో చూపుచున్నది

ఓ సోమమా! ఎప్పులలో వెనకు శాశ్వతకాంతి యిండునో యెవడు నూన్యఁడొంపఁ ఎడెనో సిన్నటి ఘోమైన చావులేఁబోదు నుండుము

౧ ఆర్యుల అప అమెరికన్ ఓరియంటల్ సొసైటీ ౩ ౨౯౨

ఎచట ఎవ్వరికప్పుడు బ్రతుకే యిచ్చును? ఎచట రివాజులైన బుద్ధి
మీరు నుండి జలప్రవాహములున్నవో యచట నాకు మరణరహితమైన స్థానము విష్ణు

ఎచట స్వేచ్ఛగలదో స్వర్గములో మూడివలెక మెచట నున్నదో యిచట లోక
ములు తేజోమయుములో నచట న న్నమరునిగాఁజేయుము ౧

ఎచట నాకలు కోరికలుండునో యిచట తేజోమయుఁడైన శోముఁడున్నాఁడో,
మీచట మృషాన్యము నానందిముగలచో అచట న న్నమర్త్య నౌనర్థము

ఎచట నుజానందములుగలవో మోదప్రమోదము లెచటమందునో ఎచట
రావాచలనియు ఎదిపొందునో యచట న న్నమర్త్య నౌనర్థము ౨

పై నుదాహరించిన సోమమంత్రములో ఎవ్వరికప్పుడు స్మరించితిమి అతఁడ
బుద్ధిదమందుఁ జెప్పబడిన యముఁడు అవెట్లాలోని వివక్షవంతుని పుత్రుఁడైన యముఁడు
యఁడు యముమంత్రములున్నవి యముఁడు చచ్చినవారిలో శ్రేష్ఠుఁడు మరణించు
రికిఁ బ్రభువేళాని దేవతకాఁడు యముఁడు మనుజులలో మొదట మరణించి ఎత్త
రానమున ఎంకిక లోకమునకుఁ బోయినవాఁడు ౩ తరువాత చచ్చి కారందజకు పొగ్గక
మచ్చ దాతయైనాఁడు ఆ లోకములో నందింకంటె సభికానుభవమున్నది కనుక నాతఁడు
రందరకుఁ బ్రభువు కొన్ని వోటుల వాతని సన్దమించు నూర్పుల దేవతల యు చెప్పిరి ౪
గాహ్మణమందు యముఁడు మనుజుల దుష్కర్మములకు నిందించి శిక్షించువాఁడయ్యెను
ని బుద్ధిదములం దాతఁడు పాలకుఁడు మాత్రమే లూపక పౌరాణికునుచేఁ గలిగించిన
గా మాటలలోన సత్యమును యముని వర్తనము నిరూపించును ముంమ్యలెవరు? మరణించు
వతలు దేవతలెవరు? చావులే మనుష్యులు

పర్వస్యఁడార్యుల యాకాశదేవత ఇతఁడార్యులు ధరతభూమిలోఁ బ్రవేశించిన
సవాత సుద్రుఁడయ్యెను ఎలన నింద్రుఁ డార్యకుటుంబమునకుఁ జెప్పి యితర
కులలోఁబేరు వేదములలో పరస్యఁ డాకాశమే భూమి మాత్ర నే నామ పుత్రుఁడను
స్యఁడు తండ్రి మోకాతఁడు పొయిండుఁగాక గా ఆధర్వవేదమందు భూమి పరస్యఁ

౧ ఆర్చర్ ఆఫ్ ఆమెరికన్ ఓరియంటల్ సొసైటీ ౫ ౬౮ ౨ ౧౦ ౨౫ ౧౧

౨ సెక్యెడ్ బుక్కు ఆఫ్ ది ఈస్టు వేదమంత్రములు భా ౧ మాదు బెక్ ౫ ఆఫ్
౧౯౨4వ గిర్వాన్ముర్రే భాషాంతరీకరణము పు 20

౩ విక్రయానము ౧౦ ౨౫ ౪ ౧౦ ౧౪ ౫ ఆధర్వవేదము ౧౨ ౨ ౧౨

భార్యయని చెప్పబడినది ౧ మేఘ వర్షాధిపతి ఎరసు (౫.౨) దేవునివలె లోకమునంతను రక్షించును ఎర్యప్రాణు లాతనియందు విశ్రమించును ౩ మేఘమవికారి వర్షమవికారి యర్థమువచ్చునట్లు వరస్యశబ్దము కొన్నిచోటల వాడబడినది ౪ విధ్యూనిమనసు దేవుడై అశనిపాతమున కధిపతియైన పెర్క్యుమన్సుకుఁ బరమ్యుఁడు నరిపోల్చునగునని మ్యాక్సుములరు వ్రాసినవాఁడు ౫

భయభీతికృములను గలిగించు బ్రహ్మతి ద్విశ్యములలో శివావర్షముతోఁ గూడిన తుపానునకు సరిపోవునదేనియును లేదు ఇందుఁడు చెప్పుచున్నాఁడు తేను మెఱుముల మెఱుములను బంచపచ్చులు మోరు నన్ను నమ్ముదురు వానికి నంబోధించిన మంత్రముల నంఖ్యనిష్ఠులనించి, వేదములలో వింధ్రుఁడై విశేషస్తుతి నందిన దేవత ఇప్పటివలెలే ఆర్యులు భారతదేశమునకు వచ్చునప్పటికి వారి యైశ్వర్యమంతము నెప్పుడు వచ్చునో చెప్పఁ జాలని వర్షముపై వారావనదియందెను కావున వర్షాధిపతియే సహజముగా ఇందో ఆర్యులకు జాతీయదైవతమయ్యెను నీలాకాశము నందలి ప్రదర్శనముల కన్నిటికి వింధ్రుఁడే దేవత అతని ప్రకృతినుండి కలిగిన జన్మము స్పష్టము ఉదకమేఘములనుండి యాతఁడు వుట్టెను పిడుగే ఆయుధముగా ధరించి ఆతఁడందకారమును జోసడచును కాంతి చైతన్యముల తేజోబంధముల నాతఁడిచ్చును ఆకాశమాతని యొడఁట మోకరించును భూమి గణగజలాదును క్షేమముగా వింధ్రునికి యుంయూనీలాకాశములతో నీ బంధము మఱుగునబడెను అతఁడు దేవుడై సర్వలోక జీవాధిపతియై ఎర్యమును జూచును వినును మనుజులకు నమస్కృత భావాశయములను గలిగించును ౬ అతని వర్షములచే నవావృష్ణ నంధకారమును దొలగించు వింధ్రుఁడు అనార్యులతో నార్యులకుఁ గలిగిన యుద్ధములలో విజయప్రదాతయగు దైవమయ్యెను అని క్రియా సాహసము లవసరములైన దివములగుటచేఁ బ్రజలు జయోక్రమణ వ్యాపారమగుటైరి మశాంతరులైన యితరజాతులతో వింధ్రున శేమియుఁ బగలేదు వీరదేవతయై దేవతలు వృట్టివది మొదలు రక్షించి ఉభయలోకములను భయముచేఁ గంపంఁజేసిన యాతఁడే దేవేంద్రుఁడు భూమిని బిర్లుకములను సృజించి అంతరాళము నాక్రమించి ఆకాశమును నీలఁబెట్టిన యాతఁడే వింధ్రుఁడు సర్వమును జంటి సప్రప్రవాహములను గాపాడి గోగణమును రక్షించి యుద్ధమందు శత్రువుల

౧ ౧౨ ౧ ౪౩ ౨ రాహుసజవేదాంత భాష్యము ౫ ౮౩

౩ రా భాష్యము ౮ ౧౦౧ ౬ ౪ రా భాష్యము ౧ ౧౬౪ ౫ ౯ ౬౧

౫ ఇండియా పాల్ కెట్ ఇట్ టీట్ అట్ ౬-౮ ఉపన్యాసములు

౬ ౮ ౩౯ ౩ ౮ ౯౮ ౫ ౨ ౧౨

పలుమాడు నాతడే యింద్రుడు భయానకము ర్తియైన యాతనిని సంశయించి యెవడు సుహృదని ప్రశ్నించి శత్రువు సొమ్ములను తుడిచివేసేవాడాతడు కాడని వెక్కిరింతురు అతనిని విశ్వసంపరుడు అతడే యింద్రుడు అతని బలముచే నశ్వగోగణములు అన్యములు నిలిచియున్నవి యుద్ధములో సుభయవక్షములవారు సాహాయ్యమునకై యాతనిని బిలుతురు అతని సాయములేనిదే ప్రజలెన్నటికి జయింపజాలరు అతని వజ్రాయుధము కూరులను నిమునములో వారించును అతడే యింద్రుడు ౧ ఇట్టి వీరరసావకార మూర్తియైన యింద్రుడు దుత్రమ దైవగుణసంపద గలిగి భూమ్యాకాశజల పర్వతములను సామంతుని ౨ వేదములలో సత్తమస్థానమందిన వరుణు నీతఁ డతిక్రమించును ఆర్యులకు సంభవించిన రణములందు శత్రువర్గముతోఁ బోరాడి శౌర్యప్రకాశములఁ జూపుటకు అతనిత్తుడు ధర్మపరుడు సుదారుడు వైన వరుణుడు ౩ నిశిరాడు ఈ ఘనపరివర్తన ఎతిధ్వను ౪ కొన్ని ముగ్ధేదమంత్రములతోఁ బొడసూపును ౩

భారతభూమిలో సామంతుడున్న యితరజాతుల దేవతలతో నింద్రుడు యుద్ధము చేయవల వచ్చెను జలపానకులు నశ్వత్వపృష్ఠార్చకులు గలరు ౪ ఇంద్రుడు పోరాడిన యితరజాతుల యారాధ్యులైన రాక్షసులు పెక్కురు గలరు వారిలో సర్వమైన వృక్షుల కందు ౫ ముగ్ధేదకాలములో గల కృష్ణుల జాతిచే వీరుడుగా బూజింపబడిన కృష్ణులతోఁ గాడ నింద్రుడు పోరాడవలసవచ్చెను ఆ శ్లోక మిటున్నది అంశమతీ (యమున) దీప్తిరమునఁ బడివేల సైన్యములతోఁ గృష్ణుడు ఎదిసియున్నాడు గొప్పగరనములు యుచున్న యీ కృష్ణుని సంగతి నింద్రుడు దివ్యదృష్టిచేఁ దెలిసికొనినాడు ఈ దోషిడి అండముక నింద్రుడు మనకొఱకు నాశమొనర్చెను ౬ సాయనాచార్య వ్యాఖ్యానము లు నీ భావము స్ఫురించుచున్నది కృష్ణమతకాళును మనము తెలిసికొను అందర్ములలో భావము మనస్కరింపఁజేయు కాఁగలదు రెండు లోకములు నా విజ్ఞానవిలసితుడనైన నేను ర్వక్షింపల నృజించితిని భూ స్వరములు నా వలన నిలుచుచున్నవి ప్రవాహములు

౧ రా వే షా భా ౨ ౧౨

౨ ౧౦ ౮౯ ౧౦

౩ వరుణుడు చెప్పినవాడు నేను ప్రభువును ప్రభుత్వము వాది పర్యవ్రాజకనైవ నాకే దేవతలంద రధీనులై నా శాసనముల శనునరీంతురు మనుష్యుల పరమపావ పులన్నియు నేఁబాలింతును ౬ యింద్రా ! నేను వరుణుడను మనగంధీరమునైన

౪ ౧౦ ౯ ౦ ౩ ౫ రా వే షా ౧ ౧౩ ౫ ౮

౬ రా వే షా ౬ ౩౩ ౨ ౬ ౨౯ ౨

వత్తదై పి గునట్లు వేను చేసితిని స్వరలోకములను వేను స్థాపించితిని పవిత్రుడైన యాదిత్మం నృజింపవది - నే భూమ్యాకాశాంతరాళముల గల్పించినది వేనే

ఇందు చెప్పుచున్నాడు యిదములో న ఎరమైపు డాశ్వికులు నన్ను బ్రార్థించుదు ఁనంద పరాకమోహితుడై యుద్ధములు కల్పించి రిజిధూ వెగురగొట్టు వాడగు నేనే ఇదిచియు నేనే చేసితిని ఎవరిలంద రేకమై వా ప్రాణము వెదుర్కొనఁ జాలని హెచ్చు ప్రార్థ ములచే నేను బలిం ఎక్కిమించు వు డుభయలోకములు కలం బును

ఋషి చెప్పుచున్నాడు నీవీ కార్యములు చేసితివని యందరెలుగదరు ఓ రాజా! ఈ పంగతి వరుణునకుఁగూడఁ బ్రతిబింబితివి వృత్రాసురవార్త వో యంద్రా! నీవేమి ప్రజల యుతింతురు శృంగునాలయములెవ ప్రవాహముల విడిచిపెండువాడవు నీవే (౩౪.౨) తండ్రియై లయరుచి ఎడిచిపోవుచున్నాను ఎవరికి యజ్ఞ హేమములు లేవో వ ఎనుంగి ఎనిసి హేమములీత్రురో ఆ యంద్రుడొద్దకుఁ బోవుచున్నాడు చిరకాలము ప్రేమతోఁ గలియున్నది జనకుఁ గడిచినాను అగ్నివహుఁగోములు తవ్వకొనవలెను అదికార మింతోకాకఁ బోయినది నేను చూచితిని (౧౦.౧౨౪) ఎవరికరము వచ్చిన షరాణములు కృష్ణునకు సింద్రునికిఁ గలిగిన విరోధమునుగూర్చి వ్యంజించుచి ఋగ్వేదకాల మున సింద్రునిచే జయింపఁబడిన కృష్ణుడు నాటి గోపాలజాతికి దేవుడై యందనగును భగవదీతకాలమున నాటికిఁ బోయిన వడపచి తిరిగి సంపాదించి భాగవతుల వాసుదేవుడు వైష్ణవుని విష్ణువునై యుచ్చదశ పొందెను ఇతఁ భిన్నదశలతోఁ గూడిన చరిత్రము గల కృష్ణుడు గీతాప్రవక్తయుఁ బరిపూర్ణావతారము యమునాతీర పంచారియైన మురళీగాన మోహనమూర్తియు నయ్యెను ౧

౧ తరువాతఁ గంతకాలమునకుఁ బర్యవశ యంద్రహాసమువృథు శ్చరారాధనములచేయు కృష్ణతత్త్వ మోక్షతత్త్వముపొందెను పోదరినీవేదిక ప్రాసనది కృష్ణుడు కాశీయశర్మ మును జయించి రాచిరమునైఁ దన పరాంశమును విలిపెను సర్వహాసయందు శివుడు వాగేశ్వరుడని నాచించిన వర్ణతిమిండి శివుడు వరదైవమనియెంచిన శైవతత్త్వమునకుఁ బెంచింది యాచరితానుమునకు విల్లి పోలికయొన్నది ఇంద్రునికిఁ జేయ యాదవృక్షా గోపనలచేఁ దృప్తుడు మాలింపెను

౨ వడు కృష్ణుడు వైదికదైవములను బ్రత్యక్షముగాఁ ద్రోవవేసెను (అట్లే పాల్కు ఆగి జందియవ పొడ్డరీ అది ౨౧౨)

ఇందునితోఁబాటు వియత్తలమున గోచరించు ననేక దృశ్యముల మూర్తులైన యితిరి దేవతలు గలరు వాయుదేవత వర్షదేవతలగు మరుత్తులు మేఘగరాదేవతయగు కుండ్రుడు గలరు వాయుదేవతను గూర్చి యొక కవి చెప్పినాడు ఇగమునకు పీఠరూపము దేవతలకుఁ బ్రాణమునైన యీ వాయు వెవటనుండి యెప్పుడు పుట్టివది ? తన యిచ్చనచ్చిర బోట సంవరించుచు దృఘులు చేయుచుండును కాని యాతఁడు మాత్రము కంటికిఁగూడఁడు వాతదేవత ఇండో ఇరే యీ దేవుఁడు భారతఘోషయందు నిత్యదర్శనమిచ్చు తుఫానులకు దేవతలు మరుత్తులు ౧ అంతరాళము భూభవే మేఘములచేఁ జీకటియై ఒక క్షణములో వృక్షనంపద యదృశ్యమగును కాఱలు విరిగి పలవములు డుల్చి భూమి కంఠించి వర్ష తములు చరించి పదులు మఱిగలు గ్రక్కుచుఁ గ్రోధమారితములగును ౨ మరుత్తులు బలము గలవి నాశకారకులునైన పోవచ్చుదు దయజూపుచు క్షేమకరములగును ౩ ఎం చము వచ్చిదిశల న్ముఱ్ఱాత లూఁగించి వాయువును శుద్ధిచేసి వర్షమనిచ్చును ౪ దివిదేవత బిడలు సింధ్రుని యనువరులు మరుత్తులు కొప్పిచోటల మరత్తులకు శ్వేముఁడ ౫ ఇంద్రు నందురు ఖిరిదేవతయైన దుద్రునికి భీకరగుణములుగల మరుత్తు ౬ సంతానమందురు ౭ ఋగ్వేదమునందు రుద్రునకు మూడు మంత్రములే యిచ్చి మద్యమపదము విచ్చరి ఎదుగు నాతఁడు చేత ధరించి యోగమునుండి విద్యుద్బాణసంపరలఁ గురియును తరువాత సీతఁడే మంగళకరుఁడగు శివుడై గొప్పసంప్రదాయ స్థాపకుఁడగును

ఇదేవిధముగాఁ గల్పితములైన కొందఱు శ్రీ దేవతలు సిందుగలరు ఉపస్మయ అదితి యజ్ఞివారే ఎంధునది దేవిగా నొక మంత్రమునఁ జెప్పఁబడెను అరస్వతి మొదట నొక నదీదేవి తరువాత విద్యాదేవి యగును ౬ భావకు దేవి వాగేవి పరిదేవత అరణ్యానిః తరువాత వచ్చిన శాక్రమతిము లీ ఋగ్వేదమందలి దేవులను గ్రహించిరి వేదకాలము నందాఱులు అర్వకల్పవ నాశకమైన దేవునికై రూపమున వారాధించిరి రమ్ము ! ౬ దేవీ మాకోర్కెల నిమ్ము ! నీవు బ్రహ్మనమానవై, నాశములని దానవు

మాలమునుండి మాక్షమునకును శరీరమునుండి యాత్మకును బుద్ధి పెంపొంది నపుడు ఏ ధ దేవతానిర్మాణ మెక్కు జరిగెనో తెలియగలదు ఇందుఁ వెక్కుదేవతలు

౧ ౧౬౮ ౩౪ ౨ మాక్షములల్లర్ ఇండియా పబ్లికేషన్ ఇల్ టీవ్ అఫ్ఘాని ౧౮౦
౩ రా వే భా ౧ ౩౬ ౧౧ ౧ ౬౪ ౧౦ ౨ ౩౪ ౧౨ ౪ ౧ ౬౪ ౨
౫ రా వే భా ౬ ౪౬ ౩ ౧ ౧౧౪ ౧ ౬ ౧౦ ౪౫ ౨ ౪ ౬
౬ ౬ ౬౪

మనేక దేవతలను వరీకరించు నీ వద్దతి హేతుబద్ధమున కిష్టమునైయున్నది దీనినండియే యేకేశ్వర ఎద్ధాంతము జనించినది

దేవునిగూర్చిన సరియగు భావమున కేకేశ్వరసిద్ధాంతమే పర్యవసానము అనంత హుపులగు నిరుపురు పరమేశ్వరులుండట నంభవము ప్రతిదేవతనుగూర్చి యాతఁడెవనిచే నించె ఎను ప్రశ్నములు ఓయత్వేడలినవి ఇంకొకనికి జూంచిన దేవుఁడు దేవుఁడే కాఁజాలడు ఎకపుట జగద్రహస్యజ్ఞానము పెంపొందినకొలది దైవభావ మున్నతి వందినకొలదియు దేవతలనందఱు నొక్కదేవునిలోఁ గలిపివేయు యత్నము లారంభించినవి ఋత' భావములోఁ గాంచిన యేకత్వ మేకేశ్వరతత్త్వమునకుఁ ద్రోవఁజూపనది ప్రకృతిలోఁ జూట్టిన నానాదృశ్యములకు నానాదేవత లుండివలెనవచ్చుచోఁ బ్రకృత్య తరాళమున గోచరించు నేకత్వమున కనుగుణముగా సర్వదృశ్యముల నావరించు నొకే దేవుఁడగు నాడ యున్నాడని యూహించు టవలంబుకాదా? ఏకమైన ప్రకృతిసయమమును నమ్మించో నొకే యమేశ్వరుని నమ్ముక తీరదు ఇట్టి యేకదైవ భావాభివృద్ధి మూఢవిశ్వాసములకు న్నన్ది వెప్పుఁగలుగును ఒక నియమావళి ననుసరించి నడచు బ్రాంతినిర్మాణమునందుఁ గారణ ములులేని వైచిత్ర్యముల కవకాశములేదు అనేక దేవతల సూహించు ఎద్దతి మూఢవిశ్వా సమునుండి వైచిత్ర్యములందు నమ్ముకమున్న లఘు బుద్ధినుండియు జనించును పరుణో గానమునందు మన మేకేశ్వరభావమున కత్యంతసహిషమునకు వచ్చితిమి వైచికాధ్యా ష్టిక గుణసంపత్తిలోఁ జేరు ధర్మదయా వాత్సల్య బుజుత్వాదు లాతిఁకారోపించిరి బాహ్య హల భావములు క్రమముగాఁ దొలఁగి అంతరింగిక సూక్ష్మభావములు వృద్ధిపొందెను మానవులు ప్రకృతి యిహపరలోకములు వరఙునధినములో నున్నవి వరుణుఁడు కేవల రాహ్యభుద్ధియేకాక, అంతశ్శుద్ధినిగూడ వాంఛించును అనేక దేవతల మధ్యమఁదొకఁడు యదేవతయను భావము వేదములలో నున్నది మతాభిరుచి కలిగినవారి కిదియే యేకేశ్వర రాదబీజము ఈ భావము మాక్కు ముల్లరు సూచించినది ఏ దేవత నారాధించినపు డా దేవతయే దేవతాశ్రేయఁడనియు నతఁడే యేకైక దేవుఁడనియు నారాధింపఁబడెను కాని యది స్వవిమాతమైన ఎద్ధాంతము వలన నీశ్వరు లనేకులున్నారనుట నమరింపఁజాలము గది మతజిజ్ఞాసకు వ్యతిరేకము అనేక దేవతాపాసన మేక దైవతాపాసనమునకుఁ బోవు యరమునకై చేయు ప్రయత్నము దుర్బలమైన మానవశక్తి యింకను దనకుఁ గావలసన యవునకై వేదకుచున్నది వేదకాలమందలి యార్యుఁడు స్వప్రసాదము నెఱుంగఁ గోరి గాఁడు తెలిసిన జానములు తృప్తనొసఁగలేదు పరమదైవమని నమ్మిన పెక్కురు దేవతలు యరునగా నున్నారు తాత్కాలికముగా నొక్కనిని శ్రేష్ఠుఁడనఁచున్నారు ఒకఁడు శ్రేష్ఠుఁ

దప్పును నితరులు లేరమలేదు సామాన్య దేవతలుకూడ నొకప్పు డగ్రహస్థానము నుండి వికసియొక్క అవసరము భక్తి పనునందించి దేవతల పదార్థాలు మాత్రమే ఆకాశము, వరుణుడు భూమి వరుణుడు అంతరాళము వరుణుడు విశ్వమంతయు వరుణుడు సర్వము వరుణుడే కొన్నివేళల అగ్నియే సర్వవేదాంతాన్నియూ కొన్నివేళల ఇంద్రుడు దేవతలందరికంటె వధికుడు ఒక్కొక్కవేళ ప్రతిదేవతయు నితర దేవతలందఱను గరిపి తీసిన ఛాయావతుము దేవునకు మానవుని సంహారాత్మ నమర్పణము మతానిచేవజ్ఞాన ముతోఁ బ్రధానవిషయము దేవుఁ డొక్క పరమేశ్వరుఁడైనప్పుడే యిది సాధ్యము అందుచే నొకే దేవుఁడు వర్విదేవతలకు శ్రేష్ఠుఁడననిది మతవిజ్ఞానమునకు నహేతుకమైనది

సర్వదేవతలలో నొకఁడు శ్రేష్ఠుఁడను నీ మతమన్నిటియందు దైవత్వ మారోపించి విసుగుచేసి ద్వి రూపమును కల్పించినది దేవతలలోఁ దరతమ భావముల క్రమముగా న్నొప్పించినది ఇది యవనరోచితమగు నేకేశ్వరవాదమునకు దారి చూపినది ప్రతిదేవతయు సార్వభౌమత్వము నొకసారి పొంది యొకఁడును నిలుపుకొనఁ జాలఁడ నీ వ్రాసిన బుష్మ ఫిలు వండితుని వాదము నహేతుకము కాదు

ప్రతిదేవతయు విశ్వకర్తయనియుఁ బ్రజాపతియనియు నూహించఁబడినప్పుడు వారికిఁ గల ప్రత్యేక లక్షణముల నుజ్జగించి సర్వసామాన్య లక్షణముల నొక పరమదేవత ముందుంచి యేకేశ్వరత్వమును బ్రదర్శించుట కష్టమైన పనికాదు

వరుణారాధనమందు మనకుఁ జూపట్టిన క్రమాభివృద్ధివందిన యేకేశ్వరభావము సమానములైన దేవతాలక్షణములొకే దేవునియందుఁ బూర్ణముగాఁ జూపన మతానుభవ క్రమము ప్రకృత్యభ్యంతరమున నున్న ఋత రూపమునఁ దెలిసిన యేకత్వము ననే కత్వమునుండి యేకత్వమును సాధింప యత్నించు మానవ నవాజప్రకృతి — యివన్నియుఁ గలిసి అపరిచక్షమైన ప్రకృతి దేవతారాధనమునుండి ఎరివక్షమైన తత్వజ్ఞానమును ప్రదర్శించు నేకేశ్వరభావమునకుఁ గ్రమాభివృద్ధి జయప్రదముగా వెరవేరియున్నది వాటి వేదద్రవ్యలు సర్వసృష్టి కారణభూతుఁడు నజుఁడు సుఖాయు పగు నొక ప్రధమకారణ రూపుఁడగు భగవానునిఁ దెలియు కొంతై యత్నించిరి ఇతర దేవతల నందర నొక శ్రేష్ఠ దైవతమునకుఁ బరిగ్రహముగా నొనర్చి వాని యాజ్ఞలో పీఠందఱు లొంగియుండు నట్లుూహించుట సులభమైన పద్ధతి పరమేశ్వరు డొకఁడే యుండవలయు ననియెడు వారికాంక్ష తృప్తినిది మతీయు సంప్రదాయమును బూర్తిగా దిగఁద్రొక్క వసరము లేకుండ ఎతర

దేవతలను గూడ నుంచిరి భారతీయ సమాలోచన మంత సాహసాంబితమైనను గారిన్యము శ్రుద్రత్వము నది ప్రదర్శించి యుండలేదు ప్రజాదరాభిమానములను మననునం దుంచుకొని కొన్ని పెరోధ భావములకు సామరస్యము కల్పించుట కంగీకరించినది కాని తర్కము దయాశూన్యమైనదియు సునిశితమైనదియు నగుటచే - హిందూమతము పరభావముల యెడఁజూపన సహననమరనదృష్టచే నేఁడు హిందూమతిమనఁగా ననేక తత్త్వములు ననేక మతములు గాథలు కల్పములతో నిండిన యొక కలగూరగంప మైనది నర్వాత్మశక్తి యగు నొక్కదేవుని ఎవిధగుణముల మూర్తులే వివిధ దేవతలని భావించిరి సార్వభౌముఁ డైన పరమేశ్వరుని శాసనము నంగీకరించి అన్యదేవతలు వారి వారి సీమలఁ బాలించు చుండిరి వారు ఒకే చక్రవర్తి క్రిందనుండు సామంతులవలె పరమేశ్వరుఁడిచ్చిన యధికార పదవులకుఁ బ్రతిపదులే కాని స్వతంత్రులు గారు తమ యిచ్చవచ్చినట్లు ఎహరించు ప్రాకృతి దేవతలు తమ స్వేచ్ఛను గోల్పోయి ఎకచక్రాధిపత్యము క్రిందఁ బెక్కు నిర్ణీత బాధ్యతలు గల సామంత దేవతలైరి ఇంద్రవరుణాది బృహదేవతలును బెద్ద సామంతులే గాని స్వతంత్రరాజులు గారు ఋగ్వేదములోఁ జివర మండలములలో మతము ఎదవి విశ్వక్సర్మ కీయఁబడినది విశ్వక్సర్మ నర్వతోముఖ నేత్రపాదుఁడై ఉభయలోక కర్తయై సర్వలోకజ్ఞుఁడై మనుష్యజ్ఞానాతీతుఁడై వెలయుచున్నాఁడు ఈ పదవికి బృహస్పతిఁగూడ నధికారము గలదు ౨ కొన్నిచోట్లఁ ప్రజాపతికి నీ యదృష్టము ఎట్టివది ౩ సర్వకర్తయైన పరమేశ్వరుఁడుగా వారణ్యగర్భుని ౪ కూడ నచటనటఁ జిత్రించిరి

౭

ఎకేశ్వరవాదము బ్రహ్మైకవాదము

వేదమంత్రముల కాలమునవైననుఁ కేవలకాశహర్యముల విర్మించు సూహాకల్పన బుద్ధియే కాక తఱచుగా ప్రశ్నించి తర్కించు చిత్తవృత్తి ప్రదర్శనముల వలన నాటి యార్యులకు నమ్యుగాలోచనము నత్కాన్వేషణ దృష్ట గలవని ఋజువగుచున్నది కననకు చున్న దృశ్యములను గేవల దృశ్యములనుగా గ్రహించుట కాక వాని వర్థము చేపకొన వలయునను లక్షణము గలిగిన వారగుటచే నార్యులు బహుదేవతానిర్మాణము చేయవలసి

వచ్చినది రాత్రిచేళ నూర్యుఁ డెవడు నుండును? ఎగబోవో నక్షత్రము లెవటికిఁ బోవును? దివారాత్రములలో నేదిముందు వెనుకయేది? నూర్యుఁ డాకాశమునుండి యేల పడిపోఁడు వాయువెనకునుండి ఎక్కి యెచటికిఁ బోవును? ౧ భయోర్వ్యర్థములతోఁగూడిన యిట్టి ప్రశ్నము లే నర్వశాస్త్రములకుఁ దత్త్వములకు జన్మప్రాసములు మఱియు జన్మపహజమైన జ్ఞానసమాన యార్యులలో ననేక రూపములు చాల్చినది జహదే, కా కల్పమును జరిగినది కాని యిట్టి జహదేవతాకల్పనముచే మానవ మానసము తృప్తిపొందఁజాలదు ౨ందఱు దేవతలలో నిజదైన మెవరను నందేహము బయలు దేసినది కన్నె దేవాయ హవిషావిధేయ విదేవునకు మేము హోమము లర్పించవలెను ౩ దేవతలెట్టి అపరిణతబుద్ధి సంజాతులలో నృష్టమగు చున్నది మాతన దేవతలు ఖరచివర్షమున నుదయించిరి కొందఱను దేవయజ్ఞుల మతములనుండి స్వీకరించిరి అదంతల విశ్వాసము గలవారు మమ్మువిశ్వాసముగలవారిగాఁ జేయుమని ప్రార్థించ వరసములేదు ౪ సంశయము వాతావరణములో నున్నది ఇంద్రుని యునికి నర్వాధిపత్యము శంకింపఁబడినది ౫ ఈ దేవతల సందర్భమంతయు నభూత కల్పనమను నాంతకత్యము ౬ జ్ఞానబింబమవే యున్నది నామరూప నిర్ణయములు లేని దేవతల నుదేశించి మంత్రములు కొన్ని యున్నవి ఈదేవతల అస్తమయ పూర్వప్రదోష కాంతులు కనఁబడుచున్నవి వారు నెమ్మదిగా నదృశ్య లగుదురు ఉపనిషత్తులలో నీ ప్రదోషకాంతి నిశ్చయమైనది ఎవరో కొలదిమంది స్వప్నజీవులకుఁ దప్ప నీ దేవతలు లేరు ఎకేశ్వరభావము ప్రబలిత కాలము నందలి పరమేశ్వరుఁడైన నుపనిషత్తులలో విమర్శా తీర్చుఁడుగఁడు మానవమానవమునకుఁ బ్రకృతి దేవుఁడెవఁడును సంతృప్తి నొనగ లేదు దేవతలందఱు కధితమై యొక దేవతా పూర్వభావముఁ దున్నాఁడనిన సంతతితోఁ బ్రశ్న లాగిపోవు మొదటఁ బుట్టిన వాని నెవఁడు చూచెను? రూపము లేనివాఁడు నరూప నెట్లు పుట్టించెను? జగత్తుయొక్క ప్రాణము రక్తము చిత్తము నెచటనుండి వచ్చినవి? ఈ వంగతి వెలిగిన వాఁడెవఁడు? వాని నడిగిన వాఁడెవఁడు? ఇదియే తత్త్వశాస్త్రముల సమన్య జగత్పరమేషి? కేవల విశ్వాసము నిష్ప్రయోజనము ఎది నత్పరారహి దానిని మన మనుభవములోఁ దెలిసికొనవలెను అందుకేఁ బ్రశ్న మేమనఁగా మొదటఁ బుట్టినవాని నెవరు చూచిరి? జిజ్ఞాసగలవారు పరమసత్యముకొఱకే చూచిరి కాని విశ్రాంత మిహులకొఱకుఁ జూడలేదు నీవు దేవునికొ మూఁడజ్ఞాతవానివలెఁ గ్రోధరోష పరీతునిగాఁ జూచినను లేక యొక నాగరికత గలవానివలెఁ నృష్టకర్త యనియు జగత్ప్ర

భువినియు దయానముద్రుడనియుఁ దలఁచినను నేదియును విమర్శకు ఎలువఁజాలని యల్పభావమే ప్రకృతిగుణములు గల దేవుని భావము పోవలెను ఇట్టి భావము దేవుని పేరఁ గొన్ని కల్పిత రూపముల నొచ్చివఁకాని యదార్థ సగవనునొనఁగఁ జాలదు మన ప్రాణమునకుఁ బ్రాణమెచ దేవుని మనము నమ్మవలెను కాని మనుష్యుల భావములచేఁ గల్పితమైన అంతఃదైవమును గాదు నర్వదిశలనుండి మనల నావరించుయున్న ఆద్యంత రహితమైన జ్యోతిర్మయుఁడు దేవుఁడు బ్రాణో ఎరాట్ అనఁగా అపరిచేద్యమైనది ప్రాణము అందు మన యాలోచనములు మూఁచే నాలోచింపఁబడిన వస్తువులుకూడ మిన్నవి అట్టిది భిన్నరూపములలో గోచరించును అది అద్వితీయము అవక్షరము అనాద్య నంతము దుష్ప్రాజ్ఞము నర్వశక్తి కలితము దానినుండి నర్వము బయల్పెడలును సర్వము నుండి జేరిను రూపవంతుఁడైదేవుఁడు దైవభావముల గలవారి కెంత యవసర మైనను సత్యకాంక్షికి ప్రమాణము వేఱు ఆతఁడు ప్రారించు దేవునిలక్షణము వేఱు సత్యమెంత యనుద్రేకమైనది దూరమైనది నిరుత్సాహభయకారణము వైనను నది సత్యము కాకపోదు నేఁటికి నధిక సంఖ్యాతమైన మానవజాతి కేశేత్వరత్వమే రుచికరమై యున్నను నది వెదికవిజ్ఞానశీలులగు సంఖ్యార్థ సంతృప్తి నొనఁగలేదు

పరమసత్యము పుంస్త్రిలింగాది భేదాతీతమున చెప్పబడు సత్ శబ్దమును వాడిరి అట్టి సత్సద్దార్థమునకు పరుణాగ్నింద్రాది దేవతలు వివిధ వామ రూపములే యని వారు నశ్చయించిరి ఎదియో యొక సత్సద్దార్థమున్నది అది యద్వితీయము నామగుణరూప చాతము చరాచర సృష్టజాలమును బాలించునది సదుచునున్న గాలిలో నెగురుచున్న సర్వజీవరాశిని కానించునది మానవజన్మముంటె విలక్షణమైన జన్మముకలది ౧ యని నిర్ణయించిరి సత్సద్దార్థ మొకటి వండితులు దాని ఎవేక నామములతో నగ్నియనుఁడు మాతరిశ్వానుఁడు నని ఎలుచుచున్నారు ౪ అక్షత్రమయాకాశము విశాల పృథ్వీసాగరభూధర ములు నన్నియు నొకే మనస్సుయొక్క కార్యములు ఒకే ముఖముయొక్క లక్షణములు ఒకే వృక్షముయొక్క పువ్వుములు ఒకే దివ్యపురుషుని లక్షణములు అవిసాళమైన దేది యున్నదో దానిమూర్తులను ఛాయలును అదియే ఆదియందున్నది మధ్యమందున్నది అంతమందున్నది అంతము లేనిది ౫

౧ రా వే భా ౧ ౪ ౧౬౪ ౨ కోదదర్శనభూతాయమాతమే
౩ ౩ ౫౪ ౮ ౪ ఎకమే వద్విప్రా బహుధా వదంతి అగ్నిర్వాయే మాతరిశ్వాక
మానాః (౧ ౧౬౪ ౪౮) ౫ వత్సువేదే ప్రబాష్యదే ౬

ఈ సత్ వస్తు విశ్వమున కంతరాత్మ విశ్వస్థితి హేతువు ప్రకృతి ప్రాణము వరివర్తనములేని శక్తి అది భూమియుగా దాకాశమును గాదు సూర్యరశ్మియుగాదు ఝంఝానలయమును గాదు అది యింకొక దివ్యశక్తిసారము బుతమునకు మూల రూపము అదితి యాత్మరూపము అవలమై చలించునది యిది మనము చూడఁజాలము వర్ణింపఁజాలము వుత్కర్షమైన బుజబుద్ధితోఁ గలిగి ఈ వసుజగజాలమును నృసింహృయాతని చెన్నయఁ జూడఁజాల మని ముగించుచున్నాఁడు అజ్ఞానముచే మూర్ఖుడైన దేవతల రహస్య జన్మస్థలమును గూర్చి యడుగుచున్నాను నేను తెలియని వాడనై తెలిసిన మహద్గులను దెలియఁగోరి ప్రశ్నించుచున్నాను ౨ ' పర్యవస్తు జీవన్ముక్తిలోమంది వానిని జరింపఁ జేయుచుఁ బుష్పములో వికాసము మేఘజాలమందలి సోపై కుపానుగాలిలోని బలమై యాకాశమందు నక్షత్రములను స్థాపించిన దడియే దేవతలందఱిలో పరివత్యరూపుఁడగు పరమేశ్వరుఁ డొక్కఁడే యను భావము ధ్యానద్వైతే లభించినది ఇది యాశ్చర్యకరమైన వరికృతినే మనవజాతియొక్క బాల్యావస్థలో నిల్చి మహత్తర వత్సము కనుఁగొనుచుచే మన కేది వరనాతికమగు నాశ్చర్యమును గొలుపఁగలదు ఇట్టి పరమవత్సకాంతిలో ఆర్యద్రవిదులకు జ్యాలకు వారి విద్యేషులకు హిందువులకు ముసీములకు క్రైస్తవులకు న్నాల్తులకు మద్యమందున్న యా వరణదేవములన్నియు మాయమగును కాశ్యానికిముగా వైనను మనమొక దివ్యాదర్శనమును గాంచిన దృష్టితో నున్నాము ఇందు లోకములోని పర్యవత్సములు నొక పూర్వజ్ఞానముగల దినము వచ్చిత్రిదినని చెప్పి ఛాయాబివ్యాములే ఒకటే యనేక సామములతోఁ జెప్పఁబడుచున్నది ఎండితులు కవులు నొకటై గూర్తమైన పరమవత్సమును మాతలచే బహువిధములఁ జెప్పుచుచున్నారు ౩ ' ఈ పరమవత్సమును గూర్చి మానవుఁ డసంపూర్ణభావములను గలిగియుండుట వహజము మానవుని కాంక్షలు ప్రమాణములేని యీ యల్పభావములనే విగ్రహముగా ను వలెఁ బూజించి తృప్తిపండును ఎరమనత్వము నూహించి కల్పించుకొనిన మానవుని రూపములతోఁ బోరాడుట పెద్దమోఢ్యము ఒకే పరమేశ్వరుడు రాను జూపు ననేక ప్రదర్శనములవలనను జిజ్ఞాసువుల అభిరుచి వైవిధ్యముచేతను భిన్ననామములచేఁ జి వలెదుచున్నాఁడు ఇది ప్రజాభిమతమున కనుగుణమైన సామరస్య విధానము కలదువలదు ఇది ఎరమనత్వమును గూర్చి

౧ ౧౦ ౧౨౯ ౨

౨ రా వే భా ౧౦ ౧౩౦ ౧౦ ౪౨౬ ౧ ౧౬ ౬ ౫-౬

౩ ౧౦ ౧౧౪ చూడు యజుర్వేదము ౩౦ ౨ ౪

చూడు యాష్టాద్యాయ విరక్తము ౬ ౫

యావిష్కృతమైన పరమతత్వరహస్యము ఇజరేలున కట్టి పత్తమే మ్మరించెను నీకు దేవుడైన పరిమేశ్వరుఁ డొక్కఁడే మాతూర్కిట్లు మడివివాఁడు అన్ని దేశములకు నొకఁడే మార్కుఁడొకే యాకాశమున్నట్లే ఒకే దేవుఁడు పెక్కు వామములు గలిగియున్నాఁడు

హే భగవాన్! అనేకవామములచే బేర్కొనిఁబడు దివ్యపురుషుఁడవు ప్రకృతి కధిపతిని ఎన్ని యుగములు గడచినను మార్పులేవివాఁడవు సర్వశక్తియుతుఁడవు నీ శక్తిచే ధర్మమును బాలింతువు ఇయము! జ్యోత్సదేవా! సర్వదేశములలోని సర్వజీవులు సర్వకర్తలైన నీ దయ కెదురుచూచుచున్నారు ౦

ఈ ఋగ్వేదమందలి యేకేశ్వరితత్వమును గూర్చి డ్యూసెన్ వంటిఁడు డిట్లు వ్రాసెను ఇతర దేశములవారికి విలక్షణమైన పద్ధతి ననుసరించి హిందువు లీ బ్రహ్మైక వాదమును గనుఁగొనిరి ఈవిప్లు దేశములో ఎదదేవతలను ఎమానులనుగాఁజేయు వివేక భూస్వమైన పద్ధతిచే నేకేశ్వరభావము కలిగినది పాల్మెస్టాలో నొకదేవుని జెహూవాను గౌరవించి తక్కిన దేవతలందఱను బలవంతముగా విరూపింపి యా దేవతలను బూజించువారిని జెహూవాకు బలియిచ్చిరి భరతవర్షమున నీ యేక బ్రహ్మవాదము అనేకత్వమును తెరమఱుగున వేకత్వమును జూచి గ్రహించిరి ౨ మ్యాక్సు ములర్లు వ్రాసాఁడు ఋగ్వేదసంహిత సంకలనము చేసిన కాలమేది యైనను దానికిఁ బూర్వమే సత్యవ్యరూపయైన దేవుఁ డొక్కఁడనియు నాతఁడు స్త్రీయుఁ బురుషుఁడును గాఁడనియు మానవప్రకృతి ననుసరించు వ్యక్తిత్వమునకు గల వియమములందనముల కతీతుఁ డైనవాఁడనియు నైనను ప్రజాపతిఁడ్రాగ్ని మాతరిశ్వానులను విధధ వామములచేఁ దెలియఁ బడువాఁడనియు గ్రహించిరి నిజముగా వేదమహర్షులు సంపాదించిన బ్రహ్మైకతత్వము తరువాత నొకప్పు డత్యైర్వాంధ్రియాలోని క్రైస్తవ తత్వవేత్తలు గాంచిరి కాని వేఁటికైనను దాము క్రైస్తవులమని చెప్పకొను చాలమంది కీ తత్వము నరిగాఁ దెలియదు ౩

ఋగ్వేదములోని కొన్ని ఎరిఱితిగాంచిన మంత్రములలోఁ బరమ త్మ వాఁడని కాని అది యనికాని చెప్పబడినది పూర్వ పాశ్చాత్యతత్వవాత్సములకు రెండికిని సామాన్యలక్షణమైన యేకేశ్వరభావమునకు బ్రహ్మైకవాదమునకును మధ్యమందుగల సంశ యాందోళనము మొట్టమొదటిసారి తత్వవరిక్రములో నివట గోచరించుచున్నది తత్వ

౧ డి హిమ్ ఆఫ్ క్రియాంధిన్

౨ టాల్టస్టు లఫ్ ఇండియన్ ఫిలాసఫీ పుట ౧౩

౩ మ్యాక్సుములర్ల వత్సర్గవములు పుటలు ౫౧ ౫౨

శాస్త్రము చెప్పి నామరూపగుణరూపాతిమై పద్ధమైన పరమనాత్మమే ఉద్దేశకావేళములు గలిగిన హృదయచలన మున్న మానవునిచే మృదుమదురి దయాసాగరుడని పూజింపఁబడును

ఇది తప్పనిసరియైనది మతద్వైపా సంభాషణరూపముగా నుండును తీవాత్మ పరమాత్మలకు సంబంధరూపమగును పరిణతుడైన మానవుల కతీతమైన యిదియితి వ్యక్తిగా దేవుని యూహించుట నహజము కాని యీ యీ కముతోఁబాటు దేవుఁ డొకఁడను భావము తత్వశాస్త్రమున ఎదుగభావము కాదు తర్కమును దుదివఱకు లాగుకొనిపోవు తీవ్ర హేతువాదుల నటుంచి మిగిలినవారి కపాఁపఁబడిన దైవమూరి లేనిదే మతము లేదు తత్వజేతయైనను దాను జూచిన పరమనాత్మమును నిర్వచింపుమన్నచో నప్పరాతఁ డుపయోగింపవలయు శబ్దములు భాషములు రూపగుణములు గలిగియుండక తప్పదు పరమ సత్వమై పరమాత్మ మనోవాగగమ్యమైన యనంతరూపమును మానవుని పరిమితశక్తులు పూర్తిగా నెన్నఁడును గ్రహించఁజాలవని యెఱుఁగును అయినను నా పరమాత్మను దనకున్న యల్పశక్తితో ఎద్దింపుకొనక తప్పదు సర్వవస్తువంతతిలో నంతర్యామియై సర్వకర్త యై పరిపూర్ణుడై అనంతుడైన యాతనిఁ గూర్చి తన యల్పబుద్ధికి పాద్యమైన యల్ప భావములను మానవుడు కల్పించుకొనును ఆత్మసంకల్పకై మానవుడు కొన్నిరూపములఁ గల్పిన చేసకొనును రూప మనంతతత్వమునకు లోపమును గూర్చునగాని రూపము లేనిదే ప్రార్థనము లేదు మూర్తిమంతుడైన దేవుడువ్వాడనగా వాని నారాధించువాడు నుండుటచే నాత్మానాత్మలు భిన్నమైయుండక తప్పదు కాని 'అత్మ' దార్శమలో నీ భిన్నత్వ మేకత్వమైపోవలయును కావున మూర్తిను తుండైన దేవుడు పూర్ణసత్త్వదార్శము యొక్క యత్కత్వమైన చిహ్నము రూపములేనివానికి రూపమును నిర్ణయనకు గుణమును సర్వవ్యాపకేంద్రత్వమును గల్పించితిమి పరమాత్మనొక మూర్తిగా జేసినంతచే యది పరమాత్మని పూర్ణత్వమును దగించును పరిమితమైన మనస్సుతో సంబంధముండవలె నన్నచో దేవుడు పరిపూరుఁడుగానుండుటకు ఎలఁలేదు కాని ఎరిపూతలేని ద్మనారాధించు టుక్రమమతముకాదు అనగా దేవుడు పరిపూర్ణుడైనచో మతములేదు దేవుఁ డనఁచూర్ణు డైనచో మతము పూర్ణపలకారికాదు పరిమితశక్తిగల దేవునారాధించి మనము కాంతి సౌఖ్యములను విజయ విఖ్యాతులను పొంది తుదకు మోక్షపేక్ష నిస్సంశయముగాఁ గలిగి యుండఁజాలము విజయమెనమతము ఎరిపూర్ణుడైన దేవునిగోరును అందుచే జనసామాన్య మనకుఁ దృప్తియగుటకు దత్వశాస్త్రమునకు సరిపడదుట నా పరమనాత్మమును వాడు

అది యని రెండుకల్పములతోడను సంబోధించిరి ఉపనిషత్తులలో నిజే యున్నది భగవద్గీతలోను వేదాంతీమాత్రము లందును నిజేయున్నది ఇది ప్రజాభిప్రాయమని

కన్గుణముగా వెలిగిచేసిన నంది మాత్రమవికాని సామరస్యమవికాని తలఁపినరము లేదు బ్రహ్మైకతత్వము నమనరించి మహావృత మకారాధనసాధనమును నమర్చింప వచ్చును వాజ్ఞప్రార్థనములకు బదులు పొంగిపొరలు రోమాంసమునుగలుగజేయు ప్రేమ మయమైన ధ్యానసాధనముండ 4 ఏగవంతులకు దదంగమునకు మధ్యమందుండు ప్రేమ భావ ముత్తమభిక్తిగాఁ అరిణమింపఁగలదు అట్టి పరిభక్తియు ధ్యానమును వర్ణము నాపరింపను న్నత్యందర్యములతో 5 నమఁగలంబ యానందమాయఁగలదు ఇట్టి మత మునప్రకాశనశూన్యులకు రంహితముగను గల్పితముగను దోచవచ్చునుగాని తదితరమైన యేమిట తత్వముగాని తత్వజ్ఞానము వసుంరించి నిలువఁజాలదు

భూమిపైఁ బుట్టిన నకల మత ఎధానములును మానవహృదయావనరమును గుర్తించివి కానాధారపడఁగల తన కంటె నున్నతమైన యొక శక్తిని మూర్ఛగోరి యారాధించి జూచును వేదమతములోని వివిధ దళలలో గల్పితమైన దేవతలు పెంపొందును వచ్చిన మానవుని యవసర కాంక్షల యొక్కయు మానసకా వ్యేషణముల యొక్కయు హృదయ విషానల యొక్కయు బ్రతిబింబములు కొన్ని వేళల మానవుఁడు తన ప్రార్థనముల విని తన హృదయ నంగీకరించి తన కోరిక తీర్చు దేవతలను గాంక్షించెను అట్టివారును గలరు మఱియు ప్రకృతి శక్తి మూర్తులగు దేవతలను గలరు ఈ యా దేవత లందుల నొకే పరమాత్మ యొక్క భిన్న రూపములని యొంతగా నమర్చించినను మాన వుని యత్సత్కృష్ట సమాలోచనము సంజృప్తి పొందలేదు దేవతల మూఁకయందు పెద జల్లఁబడిన ఒపధ భావ కిరణములను సేకరించి పేరులేని యొక దుర్నిర్దిష్ట తేజోనిలయుఁ డైన పరమేశ్వర భాస్కర భావములో లయింపఁ జేసి అశాంత్య విశ్వాసములచేఁ గొట్టు కొనుచున్న హాసన హృదయుమునకుఁ ద్విద్వి కలుగఁజేయఁ జూచిరి వేద జిజ్ఞాస పరిహర్ణ నత్వ దర్శనపథ నతికును దృష్ట పొందలేదు వేదమంత్రములలోఁ గల్పింపఁబడిన దేవతలను గూర్చి మత భావపరిణామము విటు వరీకరింప వచ్చును (౧) ప్రసిద్ధుఁ యైన రూపమైన ద్యౌదేవత, (౨) ధర్మ తత్పరుఁడై తరువాత వెలసిన ఎరుఁజుఁడు (౩) జయోక్రమణ యుగమున స్వార్థముల నమకూర్చు దేవేంద్రుఁడు (౪) విశ్వేశ్వరవాదుల ప్రజా పతిః (౫) పై చతుర్విధ భావముల యొక్క ఎరిహరతకు రూపమైన సుబ్రహ్మణ్యము ఇట్టి వర్గీకరణము నూతనము నహంక వికాస క్రమానుగూఁమునైనది వేదమంత్ర ములు మాత్ర మీ భావముల నొక క్రమములోఁ జెప్పక వివిధ భావము లనేక స్థలముల మేళవింది యున్నవి ఇన్నిచోటుల నొకే మంత్రమున విచ్చి భావములును గలవు వేద మంత్రములను సంకలనము చేయుటకుఁ బూర్వమే యీ భావములన్నియుఁ జక్కగాఁ జెం

పొందియున్నవనియు వాటి యార్థములు పీఠిలోఁ గొప్పిటిను గాని యల్పిటిను గాని నమ్ము
పింకిఁ బరస్పర వైరుధ్యమున్నదని యూహించియుండరు

౮

సృష్టి తత్వము

సృష్టి కారణ స్వరూప సమన్వయము గూర్చి వేదద్రవ్యలోచింపకుండ విరచిపెట్టి
యుండలేదు పరివర్తన మందుచున్న సకల వస్తుజాలమునకు మూలభూతములు గనుఁ
గొనుటలో ప్రాచీన గ్రీక్కుల వలెనే ఆర్యులును వాయుజలదిశములఁ బేర్కొనిరి అంప
త్సర (కాల) శక్తిచేఁ గాని కామముచేఁ గాని ప్రజ్ఞచేఁ గాని పతమ్యుచేఁ గాని జలము
ప్రపంచముగా మారినదని చెప్పబడెను ౧ కొన్ని చోటుల జలము తమస్సు నుండి కాని
వాయువునుండి కాని జలందిన దనిరి ౨ అంప మండలము ౯౨వ మంత్రములో
ననంతము సిదితి స్వరూపమునైన అనత్తుమండి జగముద్భవించిన దని చెప్పబడినది
అనంతమైన వస్తువునుండి జగచ్ఛక్తి యుద్భవించినదని యొకచోటను జగచ్ఛక్తియే యా
మొదటి యనంత వస్తువున కార్ధార భూతమని యొక చోటను చెప్పబడెను ; ఈ
సద్ధాంతములు క్రమముగా మత ఎద్ధాంతములుగా మాటి రెండును మేళించి సృష్టి తత్వ
నిరయములు యుద్భవించినవి

బహు దేవతారాధన కాలమున వరుణేంద్రాగ్ని విశ్వకర్ములు సృష్టి కర్తలని
వరుంగఁ జెప్పఁబడిరి ౪ సృష్టి క్రమమునకు భిన్న విధానము లున్నవి ఒక పత్రంగి
యిల్లు కట్టినట్లే ప్రపంచమును గొందఱు దేవతలు నిర్మించిరి యున్నది ప్రపంచ విరూ
ణమునందుఁ గావలసిన కలంపబ్ధివ జెట్టిది యిది ప్రశ్నమున్నది ౧ తదవత పరిబ్రహ్మమే
యట్టి వృక్షము నట్టి వృక్షమునుండి భూస్వర లోకములు కలుఁబడినవని చెప్పఁబడినది ౬
పరిణామోచితక్రమము ననుసరించికూడ జగన్నిర్మాణ విధానములు క్షేపఁబడినవి ౭
కొన్నిచోట దేవతలు యజ్ఞమునుండి సృష్టుల జేసిరిని యున్నది ఈ భావము తరువాత
దశకుఁ జెందినదై యుండవలెను

౧ ౧౦ ౧౯౦ ౨ ౧౦ ౧౬౮ ౩ ౧౦ ౭౨౩

౪ ౭ ౮౬ ౩ ౩౨ ౮౦ ౧౦ ౮౧ ౨ ౧౦ ౭౨ ౨ ౧౦ ౧౨౧ ౧

౫ ౧౦ ౩౧ ౭ ౧౦ ౮౧ ౪ ౬ చూడు తెత్తిరీయబ్రాహ్మణమ్ ౭ ౧౦ ౧౨౭ ౧

ఎకేశ్వర వాదకాలమునాటికి దేవుడు తన స్వరూపము నుండియే జగమును సృష్టించెనా? లేక తనకు వేతై యొల్లప్పుడు నున్న పదార్థమునుండి యీ సృష్టి గల్గించెనా యను ప్రశ్న బయలు దేతినది మొదటది బ్రహ్మైక వాదమునకును రెండవది ఎకేశ్వరి వాదమునకును జెందును రెండును వేదమంత్రములలోఁ గలవు దశమండలమున ౧౨౦ వ ఋక్కులో శాశ్వతనితి గలిగిన పదార్థమునుండి జగమును దేవుడు సృజించివాడని వర్ణింపబడినది విశ్వమంతయు నుండియుండిని జలమునుండి హిరణ్యగర్భుడు మొదట బయల్పడితిని రూప రహితమైన యొక ప్రళయ నీతినుండి యుద్భవైన యీ జగమును గల్పించెను ౧ కాని యీ హిరణ్య గర్భుడెందుండి యొట్లు వచ్చెనని ప్రశ్నింపఁబడెను ఏ వర్తతి నేకత్తి నుండి యాతఁడు ఒసించెను? అదిని జలమును న్నూచించిని వాడెనఁడు? మనుష్య హరివంశము పురాణములు మూలప్రళయమును దేవుడే కల్పించె నని తన నంతల్పముచే నా జలప్రళయమును గల్పించి యందొక మవరమయ బీజము నుంచి యందుండి కానే బ్రహ్మరూపమున జనించెనని చెప్పబడినది వేదే అరిబ్రహ్మముయొక్క యింకొక రూపమైన హిరణ్యగర్భుడును ౨ దీనివలన శాశ్వతములైయున్న రెండువస్తువుల నొకే పరబ్రహ్మ మారూపముగా గలిగియుండెనని తేలుచున్నది

ఈ అధ్యాయము విమర్శింపిన వానదీయ మంత్రము దీని నీడు మ్యాక్సు ముల్లరు బాహుంకరీకరించివాడు

అప్పుడు నదనత్పదార్థములు రెండును లేవు భూలోక స్వర్లోకములును లేవు ఇత నేది దేని యందున్నది? జలము గంభీరమైన తావున నున్నదా

అప్పుడు మరణము లేదు అందుచే వసుర్వత్వము లేదు దివ్యాకాశములు లేని కాంతియే ఒక్క పరమాత్మయే విశ్వబుడై యున్నాడు మఱిదియును లేదు

లంధతమమున్నది, మొట్టమొదట నంతయు నొక నముద్రమే కా తిలెదు అబ్బాదితమై యొక యండమున్నది తమన్నచే వందుండి యద్వితీయుడు జనించివాడు

ఆరంభమున నా పరబ్రహ్మ దయాహతుడైనవాడు మనస్సులో నది బీజ రూపమున నున్నది శవులు జ్ఞానదృష్టచే దానిని దమ హృదయములలోఁ గనుఁగొని ౩ వ్యక్తావ్యక్త సంబంధము తెలింగిరి

అవరణబాహుమి పై నున్నదా క్రింది నున్నదా? యు వారి జ్ఞానసింహమును బ్రహ్మరిందివారు నీజమును ధరించినవారు శక్తులన్నవి అత్యుత్తమ క్రిందను ఎంకల్పము పైనను గలదు

ఈ స్వప్న యెవరునుండి వచ్చినదో యెవ రెఱుగరుదురు? ఇవట నెవరు వక్కాణించిరి?

ఈ స్వప్నము దరువాత దేవతలు వచ్చిరి ఇక స్వప్న యెవరునుండి వచ్చినదో ఎవరికిఁ దెలియును?

ఎవనినుండి యీ స్వప్న జనించినదో లేదు యీ అదివ్యక్తి దానిని జేసెనో లేదో ఈర్వతోకముల కగ్రలోకమైన దానియందుండు బ్రహ్మార్థి కీరహస్యము తెలియవచ్చును దెలియక వానచ్చును

ఈ బుక్కునందు స్వప్నబుగూర్చి ఎరిగతినిందిన సిద్ధాంతమును గమనించివాము మొదట నదిసత్తులు రెండునులేవు సత్త్వదార్శము వ్యక్తరూపమున లేదు అందుచే నవ్యక్త ముత్పదార్థమును చెప్పెదాడు ఎలన దానినుండి వ్యక్తమంతయు వచ్చినది బుక్కులోని మొదటిపాఠ్యమువలన మనము నిర్నిరంజకమున ప్రమాణము లసంగతములం తెలియుచున్నది ఎర్వస్వప్నముకి వెనుకనున్న అవ్యక్తసత్త్వమును సత్త్వదార్శమనికాని యనత్తనికాని చెప్పెదాడు ఒకఁడేమైన యాదివ్యపురుషుఁడు దూరిలేని అజ్ఞానమొనర్చినాడు అ వాన కంటి నితరమేమియును లేదు మూర్ఖ చంద్ర సక్త్రాకాశములతోఁ గూడిన స్పష్టికంటి ప్రథమకారణమైన యాతఁడు పూర్వుఁడు ఆతఁడు దేవ కాల యుగ మరణ జనన మోక్షాత్మిఁడు వాఁడున్నాడనియేకాని వాన వ్యరూపమెట్టిదో చెప్పఁజాలము ఇదియే సర్వస్వప్నముకిఁబూర్వకముమైన ప్రథమస్థితి అట్టి యవ్యక్తసత్త్వపునందు మొట్టమొదట నే నని భావము కలిగినది నే నను భావమును నేనుకా దిను భావముండక తప్పదు ఎ అను వాఁడు బి కాదన్నట్లు అందుచే నత్తున కనత్తు వ్యక్తమున కవ్యక్తము తర్థములో అత్యుత్తమమును నీ ద్వందము మొదటనున్న పూర్వత్వమునుండి వచ్చినది కారణము తమస్సు అనఁగా ప్రయత్నమును గావింపక పూర్వత్వమవ్యక్తమైన విధానము ఈ తపమువలన వ్యక్తమునవ్యక్తము—నెమ—నేను కానది అత్యుత్తమము పురుషుఁడు ప్రకృతి

౧ ౧౦ ౧౨౯ చూడు మ్యాక్సు ముల్లర్ వదర్శనములు పుటలు ౬౫ ౬౬

చూడు శతపథబ్రాహ్మణము ౫ ౩ ౧

౨ పోల్వ అరిష్టోటిల్ చెప్పిన ఆవలంకై వరింపఁజేయువాఁడు

వచ్చినవి ఈ రెంటి యన్యోన్య సంపర్కంబుజాతమే తక్కిన సృష్టి స్పష్టకర్త కిట్టి క్రియా
ఎరత్వము కలుగుటకు గారణము కామము కామము అహంకారకారణము ఎఱియ్యుటకు
బీజము మనసో లేక కామమే పరిణామరహస్యము వృద్ధికి మూలము ప్రకృతి నీ హేమ్య
ముచే బురుషునకు గోచక బుద్ధియందలివి కామ మాలోచనకంటె ఎదిగమైనది యి
సంచలనము లోపములు జూచుట దానిని పూరించుటకు యత్నించుట కామములోనున్నది
వ్యక్తావ్యక్త బాధప్రములను గలుగుజేయునదదియే ఎన్నఁడు పుటుక అద్వితీయమైన
కాశ్వతమైన వస్తువు అహంకారముగల బ్రహ్మయై పదార్థము ప్రకృతి అకాత్మ
యెదురుగా గాంచినది అహంకారముగల బ్రహ్మకు గామము ప్రధాన లక్షణము
కో వేద యను వాక్యము ఎవఁడెఱుగు నెనునది స్పష్ట రహస్యమును జెప్పుచున్నది
తరువాత వచ్చిన తత్వజ్ఞులు దీపవే మాయ యిది ఎఱివారు పురుషుని ప్రకృతి
మాత్రమే చెప్పి యాగిపోవు యిక్కులు కొన్నియున్నవి విశ్వకర్మను సంభోదించిన ఋక్కు
నందు (౧౦-౮౨-౧-౬) జలమయ విశ్వసాగరములో నాది జగద్రీజమున్నది యెప్పు
ఁడెను ఎఱయ జలరాశియందు నృష్టి యొం అంధరూపమున నున్నది ఎర్రస్పష్టకర్త
యైన విశ్వకర్మ ప్రధమశాస్త్రై యందుదయించెను ఈ యాది జలరాశి గ్రీకులు ఎఱయ
మరిది జెనిస్ గ్రంథములో దానినే రూపములేని యవస్థయు వందనంత నంకల్పము
దీపరూపమున నున్నదనియు ఎనిది ౨ కామము సంకల్పము ఆత్మజ్ఞానము మనస్సు
వాక్కు వివి యా యనంతజ్ఞాననిధి లక్షణములు అతఁడే జలరాశిపై సంగరూపమున
దవించుచున్న ఎరమేశ్వరుఁడు అనంతకాయయైన వారూపిఁజుఁడు జెనిస్ గ్రంథముచెప్పిన
దేవుఁడితఁడే యిట్లు చెప్పెను జగముండవలెను, జగముండెను ఈ లోకములన్నిటిని
పుట్టించెదనని తలఁచెను వెంటనే అన్నియు జలము వాయువు మున్నగునవి పుట్టెను
నానదియనూత్త మీ ద్వంద్వము వేకేశ్వరత్వములో నమవ్వయించినది ప్రకృతి పరమ
లోకే యవ్యక్త బ్రహ్మపదార్థము రూపములని చెప్పినది అవ్యక్తబ్రహ్మమాత్మయంగా

౨ గ్రీకుల ప్రాచీనగాథ — మన కామ ముతమ నరిచడు పేహా ద్రిపము
జరాన్ జగమును సృజించెనని చెప్పుచున్నది వేదో తన సింహాతియన్తో నిట్లు పదవి
దాఁడు జరాన్ తనకు జగతులు లేదు నానికే దత్తదండ్రులున్నారని వందతులుకాని సామ
రులుకాని చెప్పియుండలేదు అలీసోతుల్ దేవుఁడు కామవస్తువగాఁ జరిపించునని
చెప్పిదాఁడు

౩ సోల్పు జెనిస్ జలరాశిపై వంతయు వందకారమే జలముపై భగవంతుఁడు
విహరించుచున్నాఁడు (౧ ౨)

మాడు రా వే ఖా ౧౦ ౧౨౧ ౧౦ ౨౨

దనాత్మయును గాదు అవాంకారమునుగాదు ఉదభావమునుగాదు, అది రెంటికి నతీతమైనది దీనిలో ద్వంద్వమంతర్దీనము మనమాటలలో జెప్పకొనివచ్చే నా నదీయసూక్తము చెప్పిన స్పష్టవిధానములో నీ వరీకరణముగలదు (౧) పూర్ణమైన అవ్యక్తము (౨)

నేను నే నని తెలిసకొను సవాంజ్ఞానము (౩) నేనుకానిది నిర్ణయించిన యనాత్మ పదార్థము దీనినిబట్టి యవ్యక్త మొక్క మువూర్తము నవ్యక్తమైనదని యర్థముకాదు భాషాతర్కములలో నీ దశలున్నవి కాని నిజముగా లేవు నేను నేను గానిది అవిభాజ్యములు అందుచే ఇం దాత్మాన్యాలకు ముందు వెనుకలు లేవు అవ్యక్త మొకప్పుడే తపముచేసి యుండవలెను కాలాతీతమైన పూర్ణావ్యక్త బ్రహ్మము స్పష్టపరంపరగా అత్యము ప్రదర్శింపబడుచు వేయున్నది సర్వవస్తు సత్యమైనయటి బ్రహ్మమాత్మజ్ఞాన పరిపూర్ణానుభవము పొందువఱకట్లే జరుగుచుండును అందుచే స్పృహ యెల్లప్పుడును విశ్రాంతి విరామములు లేనిదే నానదీయసూక్తము స్పష్టయెటావిష్కృత మైనదో చెప్పనదికాని యెచటినుండి యనుదానిని చెప్పలేదు స్పృహనీతిస్వరూపముల నది ప్రకటించినది ౦

ఋగ్వేదసూత్రములలో నెచటను బ్రపంచము భ్రాంతి అసత్యమును భావమున కార్ధములులేవని మనకుఁ దెలియుచున్నది ప్రపంచ మొకనిష్ప్రయోజనమైన స్వప్నము వంటిదికాదు అది దైవశక్తిప్రదర్శనము మాయ శబ్ద మెవట వాడబడినను శక్తి బలము నను సర్థముతోనే వాడబడినది ఇంద్రుఁడు తనమాయచే వేగముగా ననేకరూపములు దాల్చును అ కాని కొన్ని వేళల మాయనుండి వచ్చినశబ్దములు మాయనః మాయావంత రాక్షసుల గుణములనుజెప్పట కుపయోగింపబడినవి ౩ మాయ శబ్దము భ్రాంతి లేక అసత్య ప్రదర్శన మను సర్థముతోను వాడబడినది ౪ ఋగ్వేదము యొక్క తత్వము నిరాడంబరమైన అస్తిత్వవాదము తరువాత భారతీయ విజ్ఞానవేత్త లైదు ఘాతములను ఆకాశము వాయువు అగ్ని జలము భూమియని పేర్కొనిరి కాని ఋగ్వేద మొక్క జలమునే చెప్పనది జలమే మూలపదార్థము ఇందుండి వివిధ పదార్థములు క్రమముగా నుత్పన్నములైనవి

౧ పోల్సు ప్లేట్ వ్రాసిన టిమాయన్ గ్రంథములోని భావము చూడు ఫాసెట్ వంటి వుఁడు తన గ్రంథములలో వ్రాసిన భావములు

౨ ౬ ౪౬ ౧౮

౩ ౫ ౨౬ ౬ ౧౩ ౧ ౩౬ ౪ ౩ ౪౯ ౨ ౩ ౯౮ ౫

౪ ౧౦ ౫౪ ౧

మనము చదివిన మంత్రములలోనిభావము మొదటనున్నది శూర్యమనియు నందుండి జగముపుటిసదనియుఁ దలఁచుట పారబాటు ప్రథమస్థితి శూన్యముకాదు ఊరికిఁకుండ ఎక్కొనముచేయుచున్న యొక అవ్యక్తశక్తి యున్నదని మంత్రము చెప్పినది సర్వస్థుకాధార భూతమైన పరమసత్యమునుగూర్చి శూన్యార్థము స్ఫురించునట్లుగాఁ జెప్పెడు వేదముమల కభ్యాసమైనది అవివాభావసంబంధముగల ఆత్మానాత్మద్వంద్వము స్పష్ట పూర్వమున్న అవ్యక్తమునకు లక్షణముకాదు లది రెంటికి నతీతము అనాత్మయి(గా నిష్పృథున్న జగద్రూప మవ్వుడు స్పష్టముగాలేదని యర్థము (౧౦ ౭౨) మంత్రముతో వ్యక్త మవ్యక్త మునుండి వచ్చిన దని యున్నది దీనిలో నవ్యక్తమన(గా శూన్యముకాదు అందుచేఁ దరువాత సాంఖ్యశాస్త్రముగాఁ బ్రబలిత ప్రకృతితత్త్వమున కీ నానదీయసూక్త యారంభ వాక్యము ను నిరయమును మే మంగీకరింపము ౧

కొన్నివేళల స్పష్ట యొక మూలపదార్థమునుండి చేయబడినటు చెప్పబడినది పురుషసూక్తమందు స్పృశచేయు నధికారులు దేవతలనియు విరాట్పురుషుని శరీరమే స్పష్టకి వలయు సామగ్రి నిచ్చెననియుఁ జెప్పబడినది ౨ ఈ స్పష్ట నిర్మాణ మొక యజ్ఞమనియు నందు విరాట్పురుషుడే ఎశువనియు వర్ణించి భూతజీవివ్యక్తులందలి జగత్తంతయు విరాట్పురుషరూపమే ౩ ప్రకృతి దేవతోపాసనము ఎరిజామమంది హృదులు మోటును భారతీయుని యూహాశక్తి యా పురుషదేవామునకు బ్రహ్మాండములైన యమయవముల నిచ్చెను కవి తన ప్రజ్ఞావిశేషముచే స్పష్టని దేవుని సమన్వయించిన యొక దివ్యరూపము నూహించి కల్పించినాడు ఒకే అవ్యక్తబ్రహ్మమును జెప్పినసూక్తమునకు నీ సూక్తమునకును ఎరోధము లేదు మొదటిదాని ననుసరించుచుఁ బురుషప్రకృత్యాత్మకమైన జగమంతయు నవ్యక్త బ్రహ్మముయొక్క ఆత్మావిష్కరణముచే వచ్చినది భావముమాత్ర మసంస్కృతమైన కథలోఁ జెప్పబడినది ప్రథమావ్యక్తబ్రహ్మము క్రియాశక్తిరూపుడైన దేవునిగా మాణినాడు పురుషునుండి విరాట్టు విరాట్టునుండి పురుషుడు పుట్టిరి అనగాఁ బురుషుడు పుట్టిన నాడు పుట్టించనవాడు గూడ నైనాడు అతఁ డవ్యక్తబ్రహ్మము - అహంకారాన్నిత విరాట్పురుషుడు

౧ చూడు మైక్లవల్ వేదిక్ రీడర్ పుట ౨౦౭

కొందఱు వేదకాలవిజ్ఞానవేత్తలు—అశ్వకాని అనాశ్వకాని ప్రథమకారణమని చెప్పిరి (౧౦ ౧౨౯౧ ౧౦ ౭౨౨) తర్కమందు వీరివలననే కార్యము కారణమందున్నదను వక్కార్థవాదము కారణమందుఁగార్యములేదను అనక్కార్థవాదము బయల్పడెదలివని

౨ ౧౦ ౯౦ ౩ ౧౦ ౯౦ ౨

—

మతము

ప్రకృతిదృశ్యములనుజూచి వాచికిని మూర్తిమంతము లొనర్చిన విధానము ప్రథమ దిశిల్లా నెల్ల జరిగెనో చూచియుంటిమి ప్రకృతిదృశ్యములను దేవతలుగాఁ జేసికల్పనము మహిమధానమహిమములపైఁ గొంత జగద్రహప్రభావము మోపనది మానవులప్రమాణముల ననుసరింపన నీతిభావములను రాగద్వేషములను కలిగిన దేవతానామాహముచే జగము నొంది పోయినది చాలమందిదేవతలు పూర్తిగా మానవత్వమును గూడఁ బొందకుండ నహజన్మితిలో నుండిపోయి ఇంద్రుఁడు జలమెఘశంఖాకుఁడు కొన్నివేళలందుఁ బిడుగుతోఁ బాటాకనము నుండి ఎఱుపులు బాష్పములు చెప్పినట్లు వేదములందలి దేవతలు అసంపూర్ణమూర్తులు మోక్షార్థముండిన దేవతలైన మూర్తిమంతులుకారు మనుజులవలెనే వారును గలెలకొనుచుగలవారు ఒకశరీరము తీవ్రరాగద్వేషములు సొగసైన చర్యము పొందుగై గొరివలెనుగదము దేవతామూర్తిలక్షణములు గలిగి వారు మృషాస్థములు మెక్కి త్రాగి న్యూన్యునుచునె యిట్లులు చేయుదురు గారితో పెగ్గి బృహస్పతి మున్నగు షురౌహితీ దేవతలు గలరు ఇంద్రునిఁబ్రలవలెనె యుద్ధపీఠము గలరు మనుష్యులకు రుచికర మొదటి వా యై మై భోజము పాలు పెండు తెయ్య క్షీరాన్నము మున్నగునవి సోమరియు వానిఁ బ్రయమై పొవీయము సుమయ్యల సహజలోపమై స్త్రీత్రయత్నము వారికి గలదు కొన్ని యయములలో భారత్యంతాత్మమనకావరవనలై భక్తులకుఁ దాపెమి వరుము లీరువలయునని బర్చింతురు ఆవులవిత్తునా? అశ్వములనా? మనకు పిఁడె పైఁడై సొమరి మిచ్చువాడా? యి దేవతల భావములొ హృదయపూర్వకమైన ప్రార్థి ముంటె విలువైన ఎరిమిరుప్పణమే ఘనతరమైనది మానవదేవతానామధము ఎరిప్పదానప్రదానముల

ప్రార్థనకొనినది మతారాధనముననిఁ బలికవచ్చు మానవతుల్యదేవతానామూర్తులుగా గల్పించుట వారిని వీరిలక్షణోపలులనుగాఁ జేయుటయే ఒక ధుంధుమాచారితమును బూజించుటలో లైతికము పెరిచోషములేదు ఎరుగువది మంచివానిని దుర్మార్గుని నమాన శ్రోత్యముతోడనే వలంపవచ్చును ఎరుగువకు బుద్ధి వివేకము వ్యక్తిత్వము కల్పించ నెవరిచులేదు మానవదైవలక్షణములను వాచికిగల్పించితిమి నమస్య లెక్కపగను నీతియనుములలేని యొకానొక శక్తిని వీవారాధించుచున్నావని యంగీకరింపవలెను, చివర

ఎదుగు నాశనము చేయును లేదా, దేవతకు వచ్చిన కోపముందువా? కోపకారణములను గల్పించవలెను అట్టి కల్పితకారణము లెంత యోగ్యములైయుండునో చెప్పనక్కఱలేదు మూర్ఖులగుటచే దేవుడు స్పృహన్యభావుడు క్రూరుడు నగును ౧

ఈ భావము వసునరించి వేదములందలి ప్రకృతిశక్తుపాసనము హృదయపూర్వక మైనదికాదు లాభకరమైనదని వారు తలంచిరి సున నిత్యజీవితములో బ్రహ్మాదకరులైన దేవతలకు భయపడుదుము సహాయకారులై ఉపకారులగువారిని బూజింతుము ఇంద్రుని వర్షనమ్మి నిమ్మని ప్రార్థించి శిలావర్షము కురిపించవలదని వేడుదుము గ్రీష్మప్రతాపము చూచి అనావృష్టి దోషములు జ్ఞానులు కలుగజేయకుండ మృదూష్ణము నిమ్మని సూర్యుని ప్రార్థింతుము దేవతల నారాధించుటవలన సకలైశ్వర్యములు గలిగి జహలోక సుఖములు లభించును గుణసామర్థ్యముల ననుసరించి దేవతలకు వర్గవిభాగమున్నది కావున గొన్నివర్గములవారి నారాధించవలెను ౨ వారికర్పించబడిన ప్రార్థనములు వినుగు పుట్టించునంత సులభములుగా నున్నవి ౩ దేవతలు సీతుకంటే బలము సౌజన్యము కంటే బ్రతాపము నెక్కువగా గలిగినవారు ప్రజల వైతికదృష్టు కట్టిపకారాధన మెక్కువ తృప్తికరముగాదు ఐనప్పటికిని వేదకాలపు టాచార్యులకు వసుచిత వైతికదృష్టికలదని యిహలోక ప్రయోజన ఎదిగై తమచు దేవతారాధనము చేయుచున్న దినములలోనైనను సత్ప్రవర్తనముగలవారిని రక్షించి దుష్టులను దేవతలు శిక్షింతురను భావమును విశేషముగా వ్యాఖ్యిచేయుటచే బుజువగుచున్నది మానవుని పరమ లక్ష్యమైన పరమాత్మ సారూప్యము ముఖ్యమని గుర్తించబడినది ౪ అనేక దేవతారాధనము భక్తుల నేకేశ్వరపాద సాన్నిధ్యము జేర్చు నని విశ్వసించిరి ౫

క్రతుకలాపము తప్పనినరిగా వచ్చినది ఒక దేవునియందు మనకు గాఢమైన భక్తి విశ్వాసములున్నటు, మనకు గల సర్వము నాతనికి నమర్పణము చేసివచ్చడే బుజువగును మనము ప్రార్థించి నమర్పణ చేయుదుము క్రతుకలాపము విశేష వ్యాప్తి చెంది నప్పు డైనను బాహ్య పదార్థ నమర్పణముకంటే నాత్మార్పణము మనమును భావమునకు బ్రాధాన్యమియ్యబడిన దేవేంద్రునకు దధి మధుస్మృతములకంటె నెక్కువ రుచికర

౧ గిల్బర్ట్ ముర్రె - షోర్ ఫ్టేజెన్ ఆన్ గ్రీకు రిలిజియన్ పుట ౮౮
 ౨ ౧౦ ౪౩ ౧ ౪ ౨౨ ౪ ౨ ౧ ౧౬ ౩౫౯ ౩ ౨౪ ౬ ౯ ౬౩, ౧౬
 ౩ ౧౦ ౪౨ ౪
 ౪ రావే భా ౧౦ ౮ ౮ ౧౫ ౧ ౧౨ ౫ ౫ ౧౦ ౧౦౩ ౨ ౫ ౧ ౨౪ ౧

వేదమతము విగ్రహారాధనరూపము చాల్చలేదని తెలియుచున్నది దేవతల కప్పుడు దేవాలయములు లేవు మధ్యపర్వల యననరములేకుండ మనుజులప్పుడు దేవునితో న్యతంత్ర సంబంధమును బెట్టుకొనిరి దేవత లుపాసకులకు మిత్రులుగాఁ జూడఁబడిరి ఆకాశ ఎత భూ మాత అగ్నిసోదరుఁడు మున్నగుశబ్దములు వ్యర్థములుగావు చాల నన్నిహిత సంబంధము మానవదేవతలమధ్య మందున్నది మతము జీవితమును గాంతివంత మొనర్చెను దైవముమీఁద నాధారపడి యాతనిపైఁ దమభారమును బూర్తిగా వంచిరి సామాన్యజీవితా వనరములకుఁ వారు దేవునే ప్రారించిరి మాతఁబ్రతిదినము తొబెను దియచేయు మను తత్త్వము వేదకాలపు తూర్పునె శ్చయభావమే నిత్యజీవితమున జీవయాత్రలో వలయు నననరములను దేవుడే తప్పక యిచ్చునని వారు నిశ్చల విశ్వాసముతో నమ్మిరి మేమిది పఠకుఁ జెప్పవట్లే ఎరుఁజారాధనమందు వేదములో నత్తుత్తమమైన యేకేశ్వరారాధనమునకు వలయు సంకములన్నియుఁ గలవు భక్తియనఁగాఁ బరమేశ్వరునియందు విశ్వాసము ప్రేమ సర్వస్వమాతని సేవకై వినియోగించుట ఆంతరంగిక ధ్యానముచే మోక్షము పొందుట యైనచో నివర్తియు వేదమునందలి వరుఁజారాధనమునందుఁ గలవు

(౧౦—౨౫ ౧—౪) ఋక్కులలో చచ్చి స్వర్గముననున్న ఎత్తదేవతలకుఁ బ్రార్థనములుగలవు వేదమంత్రములలో నితరదేవతలతోఁబాటు పీరు నారాధింపఁబడిరి ౧ యజ్ఞములందు నమర్చింపఁబడిన హవిర్భాగములను దీనికొనుటకు వారు స్వయముగా సూక్ష్మరూపములతో వచ్చుచుండుటగలదు ఎత్తదేవతారాధనము సాంఘికసంప్రదాయమును సూచించుచున్నది కాని వేదవిజ్ఞానవేత్తలు యుగేంద్రమునందుఁ బితృదేవతలకు నమర్చించు మానసకాల్పికాదికర్మలు లేవందురు ౨

వేదమతమును గూర్చి తఱచుగా వినఁబడు విమర్శనములలో నాఁడు పాపభీతి లేదని చెప్పుచున్నారు ఇది దోషమైన భావము వేదములందుఁ బాప మనఁగా దేవతా విరోధమే ౩ పాపమును గూర్చిన వేదభావము హిబ్రూ నద్ధాతము వంటిదే దేవుని సంకల్పమే సకల సీతకిఁ బ్రమాణము మానవున దోష మతని సహజ లోపమే దేవుని యజ్ఞల సత్ప్రకాశించినపుడు మనము పాపము చేయుచుంటిమి

దేవతలు జగద్ధర్మ శాసనమైన ఋత మును నిలఁబెట్టుచుందురు వారు దుష్ట శిక్షణమును శిష్టరక్షణమును జేయుదురు పాప మనఁగాఁ గేవల నిత్య విధినియమముల

మానుడేకాదు కర్మఫలబంధమైన పాపములు నీతిసంబంధమైన పాపములు గలవు ౧ పాప చింతనుండియే ప్రాయశ్చిత్త కర్మలు గలవు ముఖ్యముగా వరుణారాధన విధానము నందుఁ గలపాపము పాపమును క్షమించుట నేటి క్రైస్తవుల భావములను స్ఫురణకుఁ దెచ్చుచున్నది

మొత్తముమీద, ఋగ్వేదమునందు దేవతలు ధర్మ సంరక్షకులుగా మాహింపఁబడిరి కాని కొందఱు దేవతలు మాత్రము దుర్వారమైన అహంభావ పూరితులై యినుమడింపఁబడిన మనుజు లక్షణములే గల్గి యుండిరి ఈ లోపమును జూచిన ఋషులును లేక పోలేదు ఒక ఋక్కు దేవతలు మనుష్యుల వలెనే స్వార్థోపహతులని చెప్పుచున్నది ౨ వేద సంబంధమైన దేవతారాధనము క్రమముగా క్షీణించుటకుఁ గారణము దేవతలను గూర్చిన లఘు భావకల్పనమే లేకున్న దేవతల స్మరించుకుండ మదరాశీయులు గలిగి వరోపకార ప్రవర్తనమును క్షామింప నొక ఋక్కునకు వేత్తర్థ మేమియును లేదు ౩ పరిశుద్ధమైన ధర్మమును గాపాడుటకు దేవతల శక్తి చాల నల్పమైన దయ్యెను మత సంబంధము లేకుండఁ జెప్పబడిన బౌద్ధుల న్యతంత్ర నీతివిధాన మిచట నూహింపఁబడినది

౧౦

నీతి తత్వము

ఋగ్వేదమందలి నీతి విషయమై ఋత ' భావము చాల ముఖ్యమైనది భారతీయ విజ్ఞానము నందొక విశిష్ట లక్షణమైన కర్మ సిద్ధాంతమీ ఋత ' భావమునుండియే వరిణి నందినది ఈ మాత్రము మనుష్యులు దేవతలు నుడిరాచరింపవలసిన విశ్వ వ్యాప్తమైన నియమము ప్రపంచమున నొక నియమమున్నచో నది నిత్యజీవితములో వర్తించవలెను ఏ కారణముచేతనైన నట్టి కర్మఫలము లీ లోకమున ఫలించకపోయినను నింకొకచోనైనను దచ్చు ఎచట నియమమున్నదో యచట నవినీతి సౌంకర్యము నుండినను దాత్మాలిక్యము దుర్మారుల విజయము నిత్యము కాదు నజనుల వరాజయము తయకారణము కాదు

ఋతము నీతికిఁ బ్రమాణమును సమకూర్చునది అది పర్వవస్తుసారము, నర్వ వస్తుసత్వము అన్వతము లేక అప్రకమము అత్వమునకు విరుద్ధము ౧ సత్వక్రమ నర్వరూపమైన ఋతము సనువరింపవారు పత్పురుషులు ఋతావర్తనమొక ప్రతమని చెప్పఁ బడినది ఇట్టి పుత్రానుషాసమే ఋతాభిమానులకు సన్మార్గము ౨ త్రికరణబద్ధి నత్పురుషలక్షణము, వేదములు చెప్పిన నజ్ఞుఁడు తన నియమములనుండి చిలించఁడు ఋతానుషాయగు వానికిఁ పరిపూర్ణధర్మాభిప్రాయుడైన వరుణుఁడు ధృతవ్రతుఁడని చెప్పఁ బడెను కర్మాకాండకుఁ బ్రాముఖ్యమేర్పడిని వెనుక ఋతమనఁగా యజ్ఞమని భావించఁబడెను

ఆధర్వణీయమును గూర్చి సామన్య ధర్మప్రవచన మొనర్చి తరువార ఋక్కులు వివరములను బేర్కొనెను దేవతలకుఁ బ్రార్థనము లర్పింపవలెను కర్మలొనర్పవలెను ౩ మానవులకు దేవతలకు సత్వంత నన్నిహిత అంబుధమున్నది దేవుఁడు సౌమిగా మానవుఁడు జీవించవలెను దేవతలకు సేవయేకాక మనుష్యులకును శేరువలసిన సేవావిధు లున్నవి ౪ నర్వణీవుల యొడఁ గరుణ్యము భూతకృత్తి చేయఁట ముఖ్యధర్మములు రానపరుఁడైనవాని ధనమెన్నఁడును దణుగదు ధృకునిహృదయ మన్నములేక చూడు చున్న దరిఁద్రునిఁజూచి కారిత్య మొందును ఎవఁడన్న మన్నాతురులకుఁ బెట్టక ముందుఁ దానే తిని యానందించునో యతఁడు కాత్మశాంతి దురభము ౫ క్షుద్రదేవకోపానన మంత్రాదికము మోసము వ్యభిచారము హిరపాపములని ఖండింపఁబడెను ౬ జూదము నిరంపఁబడెను యోగ్యతయనఁగా దేవునిశానన మనునరించి బ్రతుకును మానవునికిఁ గృపజూపుటయే దైవశాసనము సత్ప్రమింపజే వ్యవసము మమ్ముఁ బ్రేమింపజూచి యొడఁ బాపమాచరించినందుకు మిత్రద్రోహమునకు నూ యరుగుపొరుగున నివసించు వారి కొనర్చిన దోషములకు నింక వితరులకు మే మొనర్చిన యపరాధములకు మమ్ము మన్నించి హే భగవాన్, మా పాపముల నుపశమింపఁ జేయుము ౭ కొండలు దేవత లెన్ని పూజ లర్పించినను ధర్మవధమునుండి యపహరమును బట్టుట తెన్నఁడంగీకరింపదు దేవత లందు నవ్యాపనవ్యములు పరోహిపరోక్షములు లేవు వారెన్నఁడు తెప్ప వాల్చరు నిద్రింపదు నర్వలోకములందుఁ బ్రవేశింపఁగలరు మందివెడ్డల నేమరక చూడఁగలరు

౧ రా వే ధా ౩౫౬౨౨ ౯౦౧౫౪ ౨౬౧౦ ౪౫౩ ౮౯౨ ౧౨
 ౩౪౩ ౨ ౯౦౨౦౦ ౧౦౩౩౫ ౩ రా వే ధా ౧౦౪౪౬ ౧౦౦౮౬
 ౨౨౬౩ ౦౦ ౧౫౧ ౪ రా వే ధా ౧౦౦౧౩ ౫ ౮౬౫ ౧౨౬
 ౬ ౩౧౪౮ ౪౫౫ ౩ రా వే ధా ౫౮౫ ౩

దూరదూరమైనది వారికి దగ్గఱే మృత్యువును వారు ద్వేషించి పరిహరించుచు చైతన్య మయ్యెన వర్ణమును వారు కాపాడుదురు

వైరాగ్యజీవిత లక్షణములు పెర్నివణదేవత ఇంద్రుడు స్వర్ణమును వైరాగ్యమునే జయించెను కాని వైరాగ్యమునకు వారు ఎధాఃస్థాన మాయలేదు ప్రకృతిసౌందర్యము ఘనత అపరావ్యసౌభాగ్యము ఋగ్వేదమంతములలోఁ దమకు మనోహర రసప్రదము లుగా వర్ణించిరి ఎంపములోని నత్పదార్థపంతతియందలి ప్రేమయే వారి యజ్ఞములకు మూలోదేశము నిరాకాక కలుషితముకాని య నందప్రదజీవితమే వారు జీవించిరి వైరాగ్యసౌధములు లేకపోలేదు ఉపవాసము బ్రహ్మచర్యము దైవశక్తులను సాధించునని వారు నమ్మిరి ఎకాగ్రతతోఁగూడిన పహతిస్థితులందు దేవతలువచ్చి మనుష్యులలోఁ బ్రవేశించిరి ౧ ఇట్టి ఎమూదిస్థితినిఁ గూర్చి మొట్టమొదటిసారి ఋగ్వేదమునందలి దశమ మండలములో (౧౦౬ ౩) ఋష్యులోఁ జెప్పఁబడినది ౨

వాఁడూజాతి నాలుగువర్ణములు గలదని మొట్టమొదటిసారి పురుషనూక్తమునఁ గలదు ఈ వర్ణవిభాగము ఎహజముగా నెట్టి ఎద్దతి ననుసరించి వచ్చినదో తెలియుటకుముందు విశేషతలైన యాద్యులు కాము జయించిన దేశీయజాతుల రక్త సంప్రదాయములనుండి వచ్చుమొర జాతిగా ఎక్కువవారిందను నంగతిని మఱవరాదు ప్రాచీనాద్యులందఱు తొకేజాతికిఁ జెంది యుండిరి అద్యుడైన ప్రతివ్యక్తియుఁ బురోహతుఁడు యోధుఁడు వర్తకుఁడు కృషకుఁడు నై యుండెను ప్రత్యేకాధికారములగల ఎరోహితవరము లేదు కాని తరువాత వచ్చిన క్షిప్రజీవిత ఎమన్వలనల నాద్యులు వర్ణములుగా ఎభజింపఁబడిరి ప్రారంభములోఁ బ్రతి వ్యక్తియు నింకొకనితో నంబంధము లేకుండ స్వతంత్రముగా దేవతలకు యజ్ఞములచేయు నిధికారముండెను గాని క్రమముగా జాహిమాన్యమునుండి పురోహితవరము పండితవరము వేఱువడెను అరంభదశలో వైశ్యశబ్ద మందఱకును వర్ణించెను యజ్ఞములకు బ్రాముఖ్యము హెచ్చి జీవిత వ్యాపారబాహుళ్యము క్షిప్రమై పురు విద్య విజ్ఞానము కావ్యసౌహిత్యము లందఱిరుదిగల కొన్ని కుటుంబములు కలిసి పురోహితవరముగా నేర్పడెను వేదమతము నిత్యకర్మకాండ యైనపు డీ పురోహితవర మొకతరగతిగా మాత్రము అద్యుల విజ్ఞాన ధనా గార నురక్షులుగా మండవలసివచ్చిన కారణముచే నీ వరము వారి కుదరపోవణ నిమిత్తము శ్రమలేకుండఁ జేయఁబడెను వ్యవహార పపంచమున నిత్యకేవలములతోఁ గూడిన జీవితము

నకు జ్ఞాపకములు మిగిలినవియు నున్నవి కాని ఈ విధముగా నొకవర్ణము వరమార్గ జ్ఞానంబును నమిత్తము స్థాపించబడెను

బ్రాహ్మణులు కొన్ని అంశములను పోషించుటకై వ్రతబద్ధులైన పురోహిత బృందములోనివారు కారు నారు ఎద్యార్థముచే గౌరవజాతియై బ్రహ్మచర్యముయొక్క యున్నత తీవ్రతగ్రహణములను సరయించి పోషించు బాధ్యత కలిగియుండిరి విద్యావంతులైన బ్రాహ్మణులను గాపాడి పోషించిన ప్రభువులు నాడు ప్రజాపాలనము చేసిన క్షత్రియ వర్ణముయొక్క క్షత్రియ శబ్దము క్షత్రి అనగా పరిపాలించుట లేక రాజ్యము నను శబ్దమునుండి వచ్చినది ఈ శబ్దమునకు వేదములందును అవెష్టాగ్రంథములందును పారశీక శిల్పశాస్త్రములందు నీదే యర్థమున్నది మిగిలిన వారందఱుఁ బ్రజలు లేక వైశ్యులని ఎలవఁబడిరి అదియందు వృత్తినంబంధమై యీ వరవిభాగము క్రమముగా అనువంశిక పైనిది మంత్రిముల కాలములో వృత్తులు వర్ణముల ననుసరించి విభాగించబడియుండలేదు ప్రజల యభిరుచి వైవిధ్యమునుగూర్చి యొక శోమ చెప్పినది నే నొక కవిని నాతండ్రి పెద్దడు నా తల్లి ధాన్యము దంపెడిదిం బ్రాహ్మణుల పెంపొందునపు ప్రాబల్యమును వర్ణించిన ఘట్టములునున్నవి బ్రాహ్మణుడు తన గృహములో కాంతిసౌఖ్యములు గలిగి జీవించును అతని గృహమునకుఁ బవిత్రమైన యమూల్యాహారము ప్రసాదించుచుండిను ఒకవీధి నిండానిన పేనుకోఁ బ్రజలు దవ్యవాదము లిచ్చును పేవించుచున్నారు అతఁడు వక్రవర్తికంబై ముందఁగాఁ బూజ్యుఁడు జ్ఞానవృత్తి ననుసరించినవాఁడు యుద్ధములు చేసినవారు వర్తకము నడప చినవారు నందిలు నొకేజాతికిఁ జెందినవారై తమకు విశిష్టమైన జాతులనుండి మిక్కిలి దూరములై యుండిరి జయించబడిన దేశీయ జాతులను రెండుగా విభజించిరి సేవకావృత్తిగల ద్రవిడజాతి తదతర ఎర్వతవాసులగు ననాగరిక జాతి అర్జులలయు దన్యులలయుఁ జేసిన విభాగము రిక్తపారంభవర్ణముల ననుసరించి చేసినదే అర్జులచే సంస్కరింపఁబడి యంగీకరింపఁబడినవారిని శూద్రులనయు సంగీకరింపఁబడిన యతరజాతులు ఎంచములనియుఁ గొప్పిబోతులందుఁ జెప్పబడిను మఱి కొందఱు అర్జుల దక్షిణావర్ణమునకు వచ్చుటకుఁ బూర్వమే శూద్రులుకూడఁ దమ సంఘము లోపే యున్నారని చెప్పదురు ఈ రెండలో నేది సత్యమో నిర్ణయించుట సులభముగాదు

నజమునకు వర్తవిభాగము అర్జులవలనఁ గాని ద్రవిడలవలనఁ గాని వచ్చినది కాదు భిక్షుశాకు లో చోఁ గలిసి జీవించవలసి వచ్చిన సంవర్ణములలో నవసరార్థ

మీ వర్తవ్యవస్థ యేర్పఱుపఱుచినది నేటి వర్తపరిణామ మెట్లున్నను వాఁడది దేశముయొక్క అవసరమును జక్కగాఁ దీర్చినది దేశీయజాతుల మూఢవిశ్వాసములచేఁ గలుగితిమి గాకుండ నీక జాతియొక్క విజ్ఞానపావనత్వమును గాపాడుటకు వాఁడీతన్న జాతీయ సాంస్కృతిక విభేదములను స్థిరపఱచుటే మారము దురదృష్టవశమున కార్హవ్య నాశనములనుండి జాతిని రక్షించుటకే నిర్మించిన సాంఘికవ్యవస్థయే కాలక్రమమున జాతి పరిణతికే యాకుండుమయ్యెను ౨ జాతి పురోగమన ప్రవాహము వేగముగాఁ బ్రసరింపవలస వచ్చినపుడు గూడ నీ వర్తవిభాగములను నడుకట్టలు త్రోవవిచ్చినవి కావు సంఘ ఎర్మాణమును జక్కగా నిలబెట్టి కాపాడినను మొత్తముమీఁద దేశాభ్యుదయము నీ వ్యవస్థ యరికట్టిపది వాఁడు నడుదేశముతో స్థాపించఁబడిన వర్తవ్యవస్థను నిరసించుటకు మన కధికారము లేదు పెక్కుజాతు లొకదేశమందుఁ గలహింపకుండ జీవించుట కవకాశము వర్తవిభాగమే యిచ్చి కాపాడినది అంతర్జాతీయ సమన్యను భరతభూమి వర్తవిభాగమువలన కాంతియుతముగాఁ బరిష్కరించినది ఇతర దేశములు తమకు వ్యతిరేకములైన జాతులను నాశమొనర్చుటచేఁ బరిష్కరించినది బరోపాజాతు లిక్కులను జయించినపుడు వారి మానవత్వమును మాన మును గూడ నిర్మూలించి ఎర్హయత్నములు చేసిరి వర్తవిభాగముచే ప్రాచీన భారతీయులు జయించిన జాతులు జయింపఁబడిన జాతులు తమ జాతిధర్మములు వశింపకుండఁ బరస్పరా ధారభూతులై జీవించుచు నన్యోన్య విశ్వాస సోహార్దములను బెంపొందించుకొనుట కవకాశ ములు కల్పించినారు

౧౧

జన్మాంతరకర్తవ్యము

బాహుబలి గర్వముతో విజయోత్సాహ ప్రమోదములతో వారులు భరతవర్తమునఁ బ్రవేశించిరి నంపూర్ణ జీవితానందమువందు వారికి విశ్వాసము గలదు అందుచే మర

౧ చూడు ఫార్మహద - టైట్లమ్ ఆఫ్ ది రి లిజియన్ లిటరేచర్ ఆఫ్ ఇండియా పుట ౨ (హిస్టర్రి లెక్చర్స్ పుట 23)

౨ వరములు వర్తములుగా మనీషించుటకుఁ గల వందర్భమును గూర్చి వ్రాయుచు లైన్ రివిర్స్ యిట్లు చెప్పెను ఈ వర్తవిభాగము జరుగుటకు ముందర్వైకర్యులైన దేశీయజాతు లం దిట్టి కలిపవిభాగము తమజాతివారినరు వాఁడ్యులలోఁ గలియకూడదను వియమములుండి యుండవగును అట్టి అవాగరిక జాతుల వర్తతి వంశస్థులించి యాఁడ్యులు వర్తవ్యవస్థగా విగ్ధయించి వరవనాశ శూన్యమైన దుష్కరితములకుఁ గారణభూతులైరి

తానంతర జీవనమన్వయందు వా రిక్కెక్కు డభిరుచి కలుగలేదు నిత్యమాతనమైన జీవము లేనియు లేని జీవితానంద కాంతిమయమైన దృష్టి వారికి గలదు తమకుఁ దమ వంతతికి శతవర్షాయురైశ్వర్యములను వారు కోరిరి మరణానంతర జీవితముమగూర్చి వారికిఁ బ్రత్యేకఁ ధ్యాంతము లేవిషయము లేవు కొందఱాలోచనావరులు మూత్రము స్వర్గవరకములను గూర్చి సంశయాస్పదములైన భావములను బ్రదర్శింపకుండ నుండఁజాలక పోయిరి పునరన్మము చాలదురముననన్నది మరణము నర్వమున కంతమవి వైదికార్యులు నమ్మలేదు రాత్రిగడలనఁ బగలువచ్చును చచ్చిన వెనుక బ్రతుకుటయని వారు తలఁచిరి జీవముల కొక సారియుండుట మఱొకసారి లేకుండుటయునుండదు మరణానంతరము జీవులెవఱో బహుశః యముఁడు పాలించుచున్న మూర్ఖుని యస్తమానలోకముననుండును మరణహారభీతిచేఁ గంపించిపోవు మానవులవలె వారికింకను యముఁడు దారుణ శిక్షావిధాతయని తోచలేదు యహియములు మొట్టమొదటి మరణించి యతర లోకమును బాలించుటకై వెదలిరి ఒక మనుజుఁడు మరణించి యమురాజ్యములోనికి బోవును మనకొకసామును లేక వనతి యముఁడిచ్చునోకాని మనయొద్దనుండి వుచ్చుకొనఁడు శరీరము వశించినపుడు జీవుఁడొక దివ్యకాంతిమయరూపమును ధరించి యముఁడు నిత్యదేవతలతో నివసించుచున్న దేవలోకమునకుఁ బోవును చనిపోయినవారీ దేవలోకమునకు మిధ్యమందున్న జలమును వంతెనను దాటిపోవుదురు దేవయాని ఎత్తయినములనుగూర్చి వర్తనములు గలవు (౧౦౯౮౦౭) ఈ యానభేదములకుఁ గారణము శ్మశానమందలి పొగ యిజ్జకాలలోని పొగ పైకివెడలు వర్షతులలోని భేదమైయుండవచ్చును కాని యీ మార్గములనఁగూర్చి స్పష్టమైన భావమొకను జెంపొందియుండలేదు

యమునితోఁబాటు భోగము లనుభవించుచు మరణించిన జీవులు స్వరమున జీవించు వానిజీవితము మనజీవితమువంటిదే స్వర్గసుఖములు లోపలహితములై పూర్ణములైన యహలోకసుఖములే ఈ దివ్యభోగములు దాతలకుఁ జెందునని స్వర్గములో నూర్ములు గలరు వా రమరత్వమును పొందుదురు చిరంజీవులగుదురు ౨ కొన్నిచోటలలోఁ బరలోకజీవిత మింద్రయ నుభవోగమును విషయమునుగూర్చి వేదమంత్రములతో వక్కాఁడింపఁబడినది కాని డ్యూపెన్ వండితుఁడు వ్రాసినాఁడు ఏనుక్రిస్తుకూడ స్వరమునందు

సర్వవస్తు సమృద్ధియుండియు మృష్టావృణుని సురాపాముత సుండునీయుఁ జెప్ప
వాఁడు డాంజే మిల్లననువంటి మహాకవులును స్వర్గవైవమనును వర్ణించుటకు భూలోక
భోగములచే గ్రహంబు యతిశయోక్తితో వర్ణింపక తప్పినదికాదు ౩ సోమరసపానముచే
దేవత లమరత్వమునొందుదురల సమ్మదెడలెను దేవతల వదలబంపాదించుటయే మానవు
లకుఁ గోరదగినది విలస దేవతలు దు ఖమిళిముకాని నుజ్జితగిరియమైన స్వర్గలోకా
నందమమభవింతురు వారి కాశలీదవ్వలుకాని వివాహబంధములుకాని లేవు ఆదర్శజీవిత
పద్ధతియు స్వరథూలోక సుఖభేదములను దెలియఁ జేయును దేవత లెలపుడు జీవించురు
మనము క్షణికమాత్రనపులము యములకూర్వముననున్న స్వర్గములో వారు సుఖము
వనుభవింతురు మనము భూలోకమైన దు ఖము వనుభవించక తప్పదు యరణములేని
జీవనము మనకెట్లు లభింపును అమర్త్యత్వము దేవతలయఁగల వరప్రదానము గావున వారికి
మనము యజ్ఞములు చేయవలెను దేవతల వారాధించు నత్పురుషునికి స్వర్గములభింపును
అగ్ని దేవా! ఎవఁడు నిర్మూర్చించునో వాఁడు స్వర్గములో నొక చంద్రుఁడగును ౪ కాని
ఎందేవామారంభమైనది అట్టివాఁడు చంద్రుఁడగునా? లేక చంద్రునిగల వాఁడగునా?
వాయునాచార్యుఁడట దీవికర్తము చెప్పివాఁడు వాఁడు సర్వప్రాణికోటి కాష్టాదశరుఁడగు
చంద్రునివంటివాఁడగును ౫ కాని యితరులు కొందఱాఁడు చంద్రుఁడే యగుననిరి ౬
మరణానంతరము పూర్వము గతించిన తమ ఎత్తవకామవాదులను గలియకు కవళాశమున్న
దని సమీచిపాక్షము లున్నవి ౭

ఇందు శ్రుమేముగా దేవతలేఁ బూజింపవారిగితి యేమగునని స్వర్గస్మృతి
రేఁమిగు ౧౬౪ మొకటి అపవీతి ఎరులకు రావులకు దేవతలను సమ్మోహివారికి శిక్షకొఱ కొక
సరికి మున్నదా? ధర్మాత్ములు ఎత్తురుపులు మాత్రమే స్వర్గమునకుఁ బోగలుచో దుష్టారు
లైనను మరిణించిన వెనుక నశింపరు స్వర్గమునకుఁ బోలెరు కావున సరికలోకమనవరము
వరుణుఁడు దుర్మాధులను దిరిగి రావీలులేని వరకూపమునఁ బడఁద్రోయునని ఎని
యున్నాము తన భక్తునవమానించిన ద్రోహి సఖిలోకమునఁ ద్రోపియేయ మని యింద్రుని
ప్రార్థనములన్నల ౮ కలుషవరసులందఱిట్టి యధోలోకమునఁబడి సెగింపవలసినదే కాని
పరాణకల్పితములైన పూరసరికములింకను ఎచటి వరింపఁబడలేదు ధర్మపురుషు స్వర్గము

౧ మాత్య ౩౧౧ ౨ ౨౬౯ ౩ ౪౮వసె ఆప్ ౫ ౬౪వసె ద్దు ౪౫
౭౨౦ ౪ ౨౨ ౧౦ ౧ ౩౫ ఆ ౪౬౪ వర్షపామ్ ౬ చంద్ర పిన భవతి
౭ ౧ ౨౪ ౧ ౭౫౬ ౨౪ ౮ ౧౦ ౧౩౨ ౪ ౪౫ ౫ ౯౩౮
౧౦ ౧౫౨ ౪

నీతిదూరులకు ఎరికము సామాన్యసద్భక్తియై యున్నది ధర్మప్రవర్తనమునకు శక్తియు వంశీకరింపఁబడెను సుఖలేశములేన దు నిమయప్రదేశము లీ లోకముననున్నవే నరకములని చెప్పి యూహన భావము నరియైనది కాదు మనకు వేసమునం దింకను సంసారము సుఖాంతరి పరీకరణమును గానఁబడెను ఋగ్వేదమునం దొక వాక్యమిట్లు చెప్పుచున్నది ౦ తాను బుట్టు కర్మముల ననుభవించి వృద్ధుడై మానవుడు మరణించి తరువాతి మజల బుట్టును ఇది యాతని మూడవ జన్మము వైదికసదాంతము ననుసరించి యా మూడు జన్మము లేవనఁగా మొదటిది శనిజన్మము రెండవది ద్విజత్వము — బ్రహ్మచారిదేశముచే గల్గిన జన్మము మూడవది మరణానంతర జన్మము జీవాత్మ ఎంతరించుచుండు ప్రాణ శక్తియని చెప్పబడినది ౨ (౧౦ ౫౮) ఋక్సునందు ష్మతిత్వపు చనిపోయినటువ యొక జీవుని వృక్షములనుండియు నాకాశమునుండియు నూర్జ్యమండియుఁ దిరిగిపచ్చ దేహమునఁ బువేశంపునునీ యాహ్వానింపఁబడినటు చెప్పబడును కొన్ని యనుమానావస్థలలో దేహమునుండి జీవుడు చేతై యుండఁగలఁడని విశ్వసించఁబడెను ఇదంతయు వైదికార్జ్యనకఁ బునరన్వేషసదాంతములో నధిక ఎరివయమున్నదిని బుజ్జాపచేయదు

౧౨

అది నా కర్మము

అనంతర భారతీయ ఉత్త్వమునకు బుట్కులు మూల భారములుగా నున్నవి అందు ఛాయామూర్తిముగా నూచితములైన యాగవిధానమును బ్రావ్యాణము పోషించఁగా సునిపఁబట్టి లందరి తత్త్వభావములను బోషించినవి భగవద్గీతలోని దైవతత్త్వము సంస్కరింపఁబడిన ఎరఁజోపాసనమే బ్రహ్మనిర్దమైన కిర్మసిద్ధాంతము బుజ్జ భావము ననుసరింప బాల్య దశలోనే యున్నది సాంఖ్యములోని దైవతత్త్వము జలరాశిపై శయనించుచున్న హిరిణ్యగర్భునిగూర్చిన భావమునుండి పరిణతమనదినదే యజ్ఞము చేయునపుడుగాని సామ గానము స్పృశనపుడుగాని సోమరసపానవరవశత్వముచేఁగాని లభించిన ఎవ ధ్యవనల వర్తనములు అలౌకిక శబ్దశ్రవణ దృశ్యదర్శనములతోఁ గూడిన యోగిగొప్పమందిలి సమాధ్యవనలకు నరిపోవుమన్నవి

పరిశీలిత గ్రంథములు

౧ చూపు ముల్లరు ఒలెఫెన్బర్గ్ ది వేదిక్ హిమ్ము సేక్రెడ్ బుక్స్ ఆఫ్ ది ఈస్ట్
 పా ౩౨ ౫౬

౨ మూయర్ ఒరిజివల్ సాప్రిట్ బెక్టులు పా ౫

౩ రాగోజన్ వేదిక్ ఇండియా

౪ చూపు ముల్లరు విక్టూరియన్ ఆఫ్ ఇండియన్ సీలానసీ అధ్య ౨

౫ కాయగి ఋగ్వేదము (ఆంగ్లభాషాంతరీకరణము)

౬ మాజీ లెక్చరర్ ఆఫ్ ది ఋగ్వేద

౭ మెక్లెనెల్ వేదిక్ మైథాలజీ వేదిక్ రీడరు

౮ వాల్సవా క్రిబ్బిన్స్ ఇండియన్ సీలానసీ పుటలు ౧-౩౮

౯ బ్లామ్ పీల్స్ ది రెలిజియన్ ఆఫ్ ది వేదాన్

వేదములకు నుపనిషత్తులకు సంధికాలము

ఋగ్వేద మంత్రము లర్థ రహితమగువారు మిశ్రమము చేయుట పూర్వయుగ దేవతల నాచు రూపముల మార్చివేసి దేవతా గణమును బూర్తిచేయుట, మాత్మ విచిత్ర దేవతలను నృజించుట, ఘోర శిక్షారూపమైన సరకము నంగీకరించుట అనేక దేవతలకు బదులుగా సర్వవ్రకృతి దేవతా స్వరూపి యగు నొకని నూహించుట, సదపత్కార్యసాధనము నకు వలయు మంత్రతంత్రనిర్మాణము, విద్వేషులను నాశమొనర్చుటకు వలయు శాపమంత్రము లను సంపుటించేయుట పుత్రోదయదీర్ఘాయుర్రాయములకుఁ బిశాచములను దరిమివైచుటకు విషదోషాదికములనుండి సంరక్షించుకొనుటకు విచిత్ర మంత్రకల్పనము, యాగావశేషములను దైవభావముతోఁ జూచి యర్పించు కర్మకాండయందలి మితిలేని గౌరవము సర్వరోగ నిద్రా కాల నక్షత్రముతి మంత్రములు పురోహితద్రోహులకు శాపవిధానములు ఋగ్వేదా నంతరము అరథ్వవేద పరిశీలనము వలన లభించు సామాన్య భావజాల మిట్టిదై యుండును ' ౧ ఋగ్వేదమునందుఁ జిత్రచిత్రములైన ప్రయోగ మంత్రములు గీతములు జడములకు భూతపిశాచములకు మంత్రములు, కొన్నిచోట గలవు గృహములో నున్నవారు నిద్రలో నుండి పోవునట్లుచేయు చోరుల కుపయోగించు మంత్రములు ౨ స్త్రీలకు గర్భప్రాప్తము ౩ కాకుండఁ గాపాడి క్రూరశక్తులను బంధించు మంత్రములు రోగ నివారణముచేయు మంత్రములును ఋగ్వేదమున గలవు ౪ ఋగ్వేదకాలమునందు క్షుద్రదేవతోపాసనా మంత్రవిధానము లున్నను వేదద్రష్టలు వాని వెన్నఁడును ప్రోత్సహించియుండలేదు కాని యీ మంత్రములు తరువాత ఋగ్వేదమునఁ జొప్పించిన వానివలెఁ దోచును అథర్వ వేదమున నివి ప్రధానస్థాన మాక్రమించును అథర్వవేదమునఁ గల మతతత్త్వము ఋగ్వేదమునకంటెఁ బూర్వమైనదేగాని, అథర్వవేద సంపుటికరణము ఋగ్వేదానంతరమైనది వైదికార్యులు వచ్చునప్పటికి భరతవర్షమున దారు శిలాసర్పముల నారాధించుచున్న అవాగరిక క్రూరక్షుద్ర జాతులుండిరి అట్టి యనాగరిక క్షుద్రజాతుల మధ్యమందుండి వారిని బూర్తిగా జయించుటగాని తమ విజ్ఞాన బీజములను వెదజల్లి వారిని సంస్కరించుటగాని చేయవచ్చు

౧ హస్తిన్పు ది రిలియమ్స్ అఫ్ ఇండియా పుట ౧౫౧

౨ రా వే బా ౫ ౫౫ ౩ రా వే బా ౧౦ ౧౨౨

౪ రా వే బా ౧౦ ౧౬౧

యెడల నే సంఘమును నాగరికతయందు క్రమాభివృద్ధి నందఁజాలదు అట్టి సందర్భమున మూడే మార్గములు గలవు ఖైద్రజాతులను నాశనముచేయుట విజ్ఞానసంస్కారము కలిగించి వారిని మనలోఁ గలిపి యుద్ధరించుట లేక వారి యుద్ధాకూఠమునఁబడి వారితోఁ బాటు నీవదశకుఁ బాల్పడుటయు నై యున్నవి స్వల్పముగానున్న జనసంఖ్యగల యార్య జాతికి మొదటిపద్ధతి దుస్సాధ్యము స్వజాతి విజ్ఞానగర్వముగల జాతికి మూడవపద్ధతి యెన్నడును నచ్చదు ఇఁక మిగిలినది రెండవపద్ధతి దానినే యార్యు లనుసరించిరి సుందర శరీరులైన యార్యులకును కృష్ణవర్ణ దేహులైన ద్రవ్యులకును గలిగిన సంఘర్షణములను బుగ్గేష్టము వర్ణించినది ఈ కిలవాములనే పురాణములు దేవాసురయుద్ధములని వర్ణించెను కలహములు శాంతిఁబ వరస్పర నమరసభావముతోఁ గలిసమెలసయున్న దశావర్తనము -ధర్మవేదము అందున్నది ఈ సామరస్యము వలన సహగరికజాతుల మతమున్నత సంస్కారము సందినది కాని యా జాతుల ఖైద్ర మంత్ర తంత్రకలాపము కొంత వేద మతములోఁ జొచ్చి దానిని గలపఁ జేసినది ఆటవిక జాతులకుఁ జెందిన వృక్ష పర్వత లక్షత్రపిశాచాది వాజలు తదితర మూఢవిశ్వాసములును వేదమంత్రములోఁ బ్రవేశించినవి ఖైద్రజాతులను సంస్కరించుటకై చేసిన యత్నమువలన దాను వ్యాప్తి చేయఁదలఁచిన యాదర్శము కళంకితమైనది అధర్మవేదమునుండి కొన్ని భాగములకుఁ దాను జేసిన భాషాంతరీకరణమును కుప్పొద్దాతముగా బూమ్ ఫీలు పండితుఁ డిటువానినాఁడు మౌత్రిక ప్రయోగవిద్యకూడ వాండువలమత భాగమైనది ఎరమపావనములైన వైదిక కర్మకలాపము లలోఁగూడ నీ ఖైద్ర మౌత్రికవిద్య ప్రవేశించి కలిసపోయినది బ్రాహ్మణ పురోహతు లుపదేశించిన మహావీర్య ధర్మములందుఁ బెక్కువిధములుగా వచ్చి ప్రజాభాషాశ్యము యొక్క మూర్ఖవిశ్వాసములు ప్రవేశించినవి ఈ మూఢవిశ్వాసములను వారు సంస్కరింపఁ జాలక పోయినకాని లేక యట్టి యత్నము తమకు నష్టపాతుపని తలచి యూరకుండిరిని కాని యూహించినగును ఇది సమర్థులపై ససమర్థుల కుండు ద్వేష పలితము లిటుండును వాందూమతము మహాపూత ధీరభావములు మొదలు ఆటవిక జాతుల మూర్ఖవిశ్వాసముల వఱకు నుండు సర్వభావాచార విశ్వాసముల వివిధ దశాంతర్యశలలోని తత్వము లన్నియుఁ గలిపిన కలగూర గంప యని చెప్పుటకుఁ గల కారణములు చూచి యుంటిమి ఆరంభము నుండియు వార్య మతము వ్యాపక శీలము గలిగి స్వీయశక్తిచే వృద్ధి నొందునదై పరనాన భావపూరితమై వెలసినది తన క్రమాభ్యుదయ యాత్రలోఁ దన కెదురు వచ్చిన సర్వ నూతన భావములతోఁ జెలిమిచేసి కలిసి ముందుకుఁ బోయిన మతమిది ఈ తత్వము

అందుఁ బవిత్రమైన నద్వితీయ నంద్రుని యనురాగముతోఁ గూడిన యన్య భావ వరిశీలనము గోచరించును భారతీయుఁడు హిస మతములతో రణమొనర్చి నాశన మొనర్చుటకు చిముఱుఁ డయ్యెను తనదే నత్యమైన మతమని నమ్ము మూర్ఖుఁడని గిర్వ మాతవిఁగి యేడు ఒక దేవతారాధన మొక విధముగా నొకనికిఁ దృప్తి ఎచ్చినచో నదియు నొక నత్య రూపమే దానిని నెమ్మదిగాను క్రమముగాను జయింపవలెను అంహన మొక్కొకతఱి గుణమే యిరు లుం తిని పారు మఱువరి ఆర్యులయొక్క మతము అసార్యుల మతము ఒకటి పాపని మైనది రెండవది కలుషితము ఒకటి యోగ్యమైనది రెండవది గర్వమైనది ఇవి కలింు పుడు నీచమెన దోష్ట దుత్తమమైనదాం నణఁచి వేయుట శవకాళము కూడఁ గలదు

అ

దైవిక తత్వము

అధర్వనేదమతము ప్రపంచమంతయు భూత ప్రేతి ఎకాదములతో నందియున్న దని భావించు ననాగరికుని మతము అట్టి మానవుఁడు ప్రకృతి శక్తుల యెదుట తన స్వహామతను విక్య ప్రసన్న మగుచున్న మృత్యువుచే నాపృథకమైన తన జీవిత ప్రమాదావస్థకు దెలిసికొని తన యాలోచనా ప్రపంచమున నెలపుడు రోగ జరామరణము లను వైమ భూకంపములను దలఁచుకొనుచుండును భూత ఎకాదములతో నిండిని రోకము అంతుష్టి చెందిన భూత ఎకాదములచేఁ గలిగిన హెర ప్రమాదముల నాతఁడు చూచును ఒక వ్యక్తి రోగగ్రస్తుడైనపుడు వైద్యునిహాని భూత వైద్యుని బిలుతురు నాఁడు వచ్చి మంత్రములు చదివి రోగిమండి భూతము పీవలకు వచ్చునటాకర్షించును దృష్టిపఱిచి యుంజమింపఁజేయుటకు వశపులను మానవులను అట్టి హెర భూతములను బలి యొసఁగి రక్తము సమర్పింపవలెను మృత్యుభీతి మూఢ విశ్వాసమునకు స్వేచ్ఛి నొనఁగెను రాగోజిఁపి యిట్లు వ్రాసెను ఇచ్చట మనకు ఋగ్వేద ఋషులచేఁ గృతజ్ఞతా విశ్వాసములతోఁ బ్రార్థింపఁబడిన ప్రజోపకారులును ప్లు ఋణప్రదాతలు నగు దేవతల గణమునకు బదులుగా ఆర్య హృదయమున వెన్నఁడును లేని దారుణ భయ హేతువులై సగుహ్యకర క్రూరాదములతో నిండియున్న ఎకాద ప్రపంచము ప్రకృత

మగును. అర్థానార్యభావసాంకర్యరూపమే అధర్వ వేదమతము ఋగ్వేద భావ తత్వమునకు పథర్య వేదభావ తత్వమునకుఁ గల భేదమును గూర్చి లిట్టి ఎండితుఁ డిట్లు వ్రాసాడు. 'అర్థులు ఋగ్వేదమునందు భయభక్తు లున్నను ప్రేమ విశ్వాసము లతో దేవతల నారాధించిరి, అట్టి యారాధన మారాధకుని ధన్యునిగా జేసినది, భయంకర వ్యరూపులగు ఎకావ దేవతలను, దేవతలు తగ్గిమె నాశము చేసిరి కాని అధర్వ వేద ముం దర్పించఁబడినవారు, క్రోధ కిరాత మూర్తులు వ్రజలకు వారవివ నెలవ్వరు దేహము కంపించెడిది అట్టి క్రూరుల యనుగ్రహ నంపాదన మననరమని తలవఁదెను విపద విదిత్ర పదవులు, వివిధ నామరూపములు గలవారి వంఖ్య చాల గొప్పది అధర్వవేద మంతయు వారి స్తోత్రములు వారి దయ నంపాదించు పూజలతో విందియున్నది ఋగ్వే దమున మంత్రము భక్తిభావమును బెంపొందిందినది యింతకు మంత్రము మూఢ విశ్వాసలను బలపఱచినది ఋగ్వేద దేవతలు సుహృదయ కారుణ్యములతోఁ గోరిక లిచ్చెడివారు, ఎకావ దేవతలు పూజలెన్ని పుష్పకొవ్వను ఎరములు మాత్రము వ్రజలను ఎఱిసింది యిచ్చెడివారు కొన్ని క్షుద్ర మంత్రములే విదిత్రముగాఁ గోరిన ఫలము లిచ్చునని నమ్మిరి అధర్వవేదమున సత్యంకప్రాధాన్యము వహించిన నసంఖ్యాకములైన క్షుద్రోపానన మంత్రములే ఒక వలమునుగోరవ యజమానికాని వానివిక్షమున నొక హృత్తికుఁడుగాని యీ మంత్రములఁ జదివి విషయకాంక్షలన్నిటిని పొందుచుండెడివారు ఋగ్వేదమునందు వనమాన ఋకుల్లలో సోముఁ బ్రత్యేక భక్తితో ముడిచిపెట్టె యిందును నొకప్రత్యేకకర్మ విశేషభక్తితో జేయఁబడుచుండెడిది, తాత్త్విక భావములను జెప్ప కొన్ని మంత్రములును లేకపోలేదు ఋగ్వేదానంతరదశలలో హిందూమతము పొందియుండవలసిన విశేషపరిణతి ననుసరించి చూచినచో సుందవలసవంత విస్తారముగా నీ తాత్త్విక భావములు పెంపొంది యుండలేదు అధర్వ వేదమతము పామరుల మతిమేకాని వండితుల మతము కానట్లు తోచును వేదముల మతమునుండి వేఱవఱకు వచ్చిన నందికాలమున నధర్వవేదమతము తరువాత మనకు లభించిన బ్రాహ్మణుల మహిమన్నతాద్వైత మతమునకు దారి చూపలే దనియు మూఢసామర ప్రపంచము నమ్మియున్న ప్రతిహారాధనములకు, మూఢ విశ్వాసము లకు మాత్రమే క్రొవ చూపినదనియుఁ జెప్పవచ్చును. ౨' క్షుద్రమంత్రములు రహస్య

౧ ఈ భావ మవిచ్ఛిన్నముగా నుండుటకుఁ గారణ మందుఁ గొంత సత్యముండి యుండవలెను శరీర రోగములకు ముఖ్యముగా వరముల బోషములకు భావ స్రవ్యాగము (suggestion) మంచి యోపదముగాఁ జదివేయవలె అధునిక మనస్తత్వ శాస్త్ర మంగీకరించినది. ౨ వేదిక ౫౦డియా పుటలు ౧౦౫ ౧౧౮

జర్నల్ ఆఫ్ ది ఆమెరికన్ ఓరియంటల్ రిసెర్చ్ ౩ పుటలు ౩౦౩ ౮

కియలు తుచ్చ పూజావిధానములతోఁ గూడిన మతము, పవిత్రమైన వేదమతస్థానము నాక్రమించినది భూతవాచాదులను ఎకము చేసకొనఁగల వైద్యము వెఱిగిన భూత వైద్యుఁడే నందితోత్రముఁడై గౌరవింపఁబడును. హెరతప్పుమ్మచే బ్రకృతిని జయించిన యోగుల గాథలు వినియున్నాము వారు తమ దురమ తపశ్శక్తిచే బ్రకృతిశక్తులను స్వాధీనము చేసకొనిరి శరీరమును కుష్మంఠఁజేసి సమార్థవస్థలను బొందవచ్చునని వాడుకయున్నది రహస్య మంత్రజపముచే మానవుఁడు దేవుని చెలికాఁడు కావచ్చును వేదద్రవ్యలు మాంత్రికాచార్యులను క్షుద్రోపానకుల నంగీకరించిరి వారి కొక గౌరవ స్థానమిచ్చిరి పలికమేమన నింద్రజాలవిద్యయే యోగవిద్యయని బ్రాంతి వ్యాపించినది వంశాగ్ని మద్యమునఁ గూర్చుండువారు ఎకపాదమున నిలఁబడి ఒక హస్తము వెత్తి నిలుచు వారు బయలుదేఱిరి ఉద్రేకము ప్రకృతిశక్తులను జయించి దేవతలను వ్యవహరించునని కొనుచుయే మూర్ఖ విశ్వాస మగ్రములై యాచువిక జాతుల పితావ దేవతాగణోదంత ములతో నధర్వవేదము నిండియున్నను ఋగ్వేదము పతిఃకమింప మన్నత భావములను బ్రాహ్మణములు నునుపఁతులు పెప్పనవానితో ననుచుములైన వానిని గూడఁ గొన్ని దొటలుందుఁ బ్రకటించియున్నది కాలపూజ కామపూజ స్కంధ (ఆధారము) పూజ గలవు నీనిలో మత్తమమైనది స్కంధపూజ ప్రజాపతి పురుషుఁడు బ్రహ్మము నామ ములచేఁ బేర్కొనఁబడిన పరమతత్వస్వరూపమే స్కంధవామధేయఁడు దేశకాలములు దేవతలు వేదములు ధర్మము లుపన్నియు దానియందే కలవు ౧ రుద్రుఁడు పశుపతి ఇతఁడు వేదశైవమునకుఁ దరువాత వచ్చిన శైవమతమునకు సంబంధియైనాఁడు ఋగ్వేదము నందు శివ శబ్దమునకు మంగళమును నర్థమేకాని శివుని కర్తమలేదు ఋగ్వేదరుద్రుఁడు పశునాశన కారుడగు పోకత్రూర దైవము ౨ అథర్వమున రుద్రుడనగా పర్వతీవాధిపతి యైన పశుపతి ప్రకృతి శక్తిరూపమైన ప్రాణము కొనియాడఁబడినది ౩ భారతీయ తత్వ శాస్త్రమునఁ దరువాత ముఖ్యస్థాన మాక్రమించిన వంశప్రాణ సిద్ధాంతము ఋగ్వేదమునఁగల వాయుధావమునుండి యందు మొదటఁ బెంపొందింపఁబడినది ఋగ్వేదమున దేవతలలో శ్రీలు పురుషులునున్నను బురుషుల కెక్కుడు ప్రారాన్యమోహఁబడినది అధర్వమున శ్రీదేవత లెక్కువ పూజింపఁబడిరి అందుచే తాంత్రిక శాస్త్రములలోఁ గామపీపూజ పురానియగుచులో నాశ్చర్యము లేదు గోవు పవిత్రత నంగీకరించి అధర్వవేదము బ్రహ్మ లోకమును బేర్కొనినది ౪ సెహరయాతనా నిలయుమైన నరకలోకము పేర్కొనఁబడినది ౫

౧ రా వే ధా ౪ ౩ ౬ ౧ ౦౦౪ ౧౦ ౨ అధర్వవేదము ౧౦ ౩
౩ ౧౯ ౩౦ ౧ ౪ ౧౨ ౪ ౩౬ ౫ భేషజాని అధర్వవేదము ౯ ౬ ౧౪
ధా కా 7

అథర్వవేదముందలి తాంత్రికభాగమందైనను నార్యుల ప్రభావము గోచరించును తంత్రి విద్య నంగీకరింపక తప్పని సరియైనచో దానిని సంస్కరింపవలెను బుద్ధితంత్రిము మించిదే అరిష్కృతమైన తంత్రిము త్యాజ్యము కుటుంబ గ్రామజీవితములలోఁ గొన్ని మంత్రముల వలన సామరస్య మేర్పడినది ఆర్యసంస్కారము లేని దేశభాగములలో నంకను జరుగుచున్న రిక్తపాతముతోఁ గూడిన యజ్ఞములు ఖండింపఁబడెను అథర్వవేద మునకుఁ బూర్వబామమైన అథర్వాంగిరసః శబ్దములో నధర్వమొక భాగము అంగిరస మొకభాగమువలెఁ దోచును మొదటిది సత్కర్మకలాపమునం దుపాంతిక్రియల కుపయోగింపఁబడినది రెండవదానిలోనే తాంత్రికాచారములున్నవి మొదటిది వైదికము రెండవది తంత్రిము రెండును కలిపఁబోయినవి

అశేక భావసామరస్యమైన యథర్వవేదము వేదముగా గుర్తింపఁబడుటకుఁ గొంత శ్రమయైనది స్తోత్రతంత్రి ప్రబంధమైన దగుటచే నది నీవముగాఁ జూడఁబడినదిం భరత వర్షమునందు నిరాశాదృష్టి కిది కారణమైనది మనము దయ్యములను నమ్మి సంతోషముగా నుండఁజాలము నమోమునఁ బిశాచములజూప భయకంపతులము గాకుండ నుండఁజాలము కాని యథర్వవేదము దేశములోని భౌతికశాస్త్రాభివృద్ధికిఁ దోడ్పడినదిని చెప్పక తప్పదు

~~~~~

3

యజుర్వేదము — బ్రాహ్మణములు

ఎజ్జాన చరిత్రమం దుజ్జాచిమర్యకము లొకదాని నొకటి యంటి వచ్చుచుండును పూర్ణకాంతిమయ విశ్వాన దశలు గలిగి వెనువెంటనే విస్ఫూరకప్రక్రియ భావదశ లత్పన్నము లగును మనము జుగేష్వదముమండి పామ యజుర్వేది బ్రాహ్మణములకు బోషనప్రదాని వాతావరణ మంతయు మాటిపోయినది విత్యమాత్మకా ప్రసన్నకా లక్షణములతోండి ఎరుత్సాహపూరిత కాలనిక దశకుఁ బోషదుము మతిము యొక్క మూల తత్వము వెనుక నుండగాఁ రూపములు బహుళములై తలలెత్తినవి ప్రార్థన గ్రంథము లవసరము

౧ పెక్కు పూర్వపూర్వములలో వేదములు మూఁడవి వెన్నఁబడెను రా వే భాగం ౯౦ ౯౧ ౯౨ ౯౩ ౯౪ తైత్తిరీయోపనిషత్తు ౨ ౨ ౩ బౌద్ధశాస్త్రగ్రంథము లభిర్య వేదమును న్యరించలేనిది తరువాత కొంతకాలమున కథర్వవేద మంగీకరింపఁ జదివెది

లైనవి ఎంకలన మభివృద్ధి పొందినది ఋగ్వేదమునుండి మంత్రములను దీసి యాగ క్రియల కనువగు రీతిగాఁ గూర్చిరి పురోహితుఁడే ప్రభువయ్యెను యజ్ఞవేదికాధికము లెను విర్భింపవలెనో మొగ్గును నందరిములలో మచ్చరించుటకు వలయుఁ బ్రత్యేక సూత్రములు కల్పించఁబడెను యజ్ఞశాలలోఁ గీర్తించుటకు సామ ముపయోగింపఁబడెను ఈ రెండు వేదములను బ్రాహ్మణములతోఁ గలిపి చర్చింప వచ్చును వీలన నివచ్చియు యాగ సూత్ర ఎంకలనముచే యజుర్వేది మతము ఎక్కలముగా యజ్ఞ సూత్రముల పరించుట పురోహిత బృందముచేరి యొక బ్రహ్మాండమైన కర్మకాండ వడపుదురు అత్యల్ప క్రియకుఁ గూడ నత్యంత మెదికమైన ప్రాముఖ్యమిచ్చి బాహు క్రియల కన్నిటి కంకరార్థములు చెప్పి యురు ఇట్టి యజ్ఞ కర్మకలాప వాతావరణములో న్యవృత్తుత భావాంతురము పెంపొందఁ జాలదు పరమలక్ష్యము నభివందించు నవకాశముకాని తల్లోపజాతమగు పాపభీతికాని కలిగిన మతతత్త్వమున కివటఁ దాపులేదు ప్రతి ప్రార్థన మొక క్రియతో నంబంధించి యొక లాభమును గలుగఁజేయునదై యుండును అల్పజీవిత ప్రయోజనములకై వినుగు ఎర్రామును లేకుండఁ దిరిగితిరిగి పరించు నూత్ర ఎమువృత్తుమే యజుర్వేదము ఋగ్వేద మంత్రముల కాలమునకును నితర వేదబ్రాహ్మణముల కాలమునకును గల యంతరమును నిశ్చయముగాఁ జెప్పఁ జాలము ఎలన నితర వేదము లందును బ్రాహ్మణము లందును గోచరించు కర్మభావములు ఋగ్వేదము మంత్రములందును గలవు ఋగ్వేద మంత్రజాల ఎంతయు బ్రాహ్మ ముల కాలమునకుఁ బూర్వము లైనవని పుష్టముగాఁ జెప్పవచ్చును

౪

దైవతత్త్వము

బ్రాహ్మణములనగా కిష్టనివరములతోఁగూడిన క్రతుకలాపముందుఁ బురోహితుల యుపయోగమునకై కల్పింపఁబడినవి వేదములకు ద్విత్వీయభాగములువైయున్నవి అందు ముఖ్యములైనవి ఐతరేయబ్రాహ్మణము శతపథబ్రాహ్మణము విషువర్గయములతోఁగలిగిన స్వల్పవేదములచే బ్రాహ్మణములు వివిధశాఖలుగా నేర్పడినవి భావిదశలో మతపరిణామ మును శాశ్వతముగా మార్పుచేసిన ముఖ్యములగు పరివర్తనములతోఁ గూడిన కికమిది క్రతుప్రాధాన్యము వర్తాశ్రమ ర్వహణము వేదశాశ్వత ప్రామాణ్యము, పురోహిత నిరంకుశాధికారము నీ యుగమునకుఁ జెందినవి

ఈ బ్రాహ్మణయగమున వేదదేవతాగణమునకుఁ జేర్చబడిన నవీనదేవతలఁ బేర్కొందము విభువు యజుర్వేదమునఁ బ్రముఖస్థానమును బొందెను శతపథబ్రాహ్మణము ననుసరించి విష్ణువు యజ్ఞమూర్తి యందు వారాయణశబ్దము నుపయోగించబడినది కాని తైత్తిరీయారణ్యమునందు దీవారాయణ విష్ణువాచములకు సంబంధము కలిగినది శివశబ్దము కూడఁ బ్రత్యక్షమై కొశికకి బ్రాహ్మణమునందుఁ బేర్కొనబడెను బుగ్వేదములోని రుద్రుఁ డిష్ట్యుడొక సాత్వికదైవమై గిరికుండలి పేర్కొనబడెను బుగ్వేదములోని వ్రజాంతి ప్రధానదేవతయై స్వృకరిగా భావించబడెను అతఁడే ఎశ్వకర్మయంగి ఎకేశ్వరత్వము బోధించబడెను అగ్ని ముఖ్యుఁడు ప్రార్థన దేవతయగు బ్రహ్మణస్పతి మంత్రనాయకుఁడై యాగవ్యాపారమును నడిపించెను బుగ్వేదమున బ్రహ్మ శబ్దమున కర్థము మంత్రము లోక దేవుని స్తుతింప సోక్రము వ్యక్తిగతమైన ప్రార్థించు శక్తియను భావమునుండి ప్రార్థించబడిన ఫలితమని దీనియర్థము మాత్రమే ప్రార్థన కారణమునుండి యజ్ఞశక్తియై నర్వప్రపంచమును యజ్ఞోద్భవమును బ్రాహ్మణములు చెప్పుచున్నవి గాన బ్రహ్మశబ్దమునకుఁ దుదకు స్వృకశక్తి యని యర్థమువచ్చినది ౬

బ్రాహ్మణములందలి మతము కేవల వామమాత్రము వేదమంత్రముల యొక్క కవిశాస్త్రము విందుహృదయము విచటఁ గానరావు మంత్రముల నుచ్చరించుటలో పవిత్రసూత్రవరసమే ప్రారసమయ్యెను దేవునికి వినబడుట కుచ్చైస్వరయొక్క ప్రార్థనము లననరములని తలఁచబడెను శబ్దములు రహస్యకర్తులతోఁగూడిన కృత్రిమ ధ్వనులయ్యెను ఈ రహస్యము భూదేవత అనువించుకొనుచున్న ఘోషానుభవ కే గాని మత్తెవ్వరికిని దెలియదు యజ్ఞములుజేసి తమస్థానములు దేవతలు పొందిరనియు నట్టి దేవతలగుణ వరము లక్ష్యమనియుఁ దలఁచిరి వర్వప్రాణకోటియు యజ్ఞప్రభావబద్ధమై యున్నది ౩ యజ్ఞముచే నూర్యుఁ డుదయించుచున్నాడు మాజశ్వమేదయాగములు చేసి యింద్రుని

౧ ౧౨౩ ౬౧౪ ౧౧౨౪ ౧౪౧౪ ౧౧౬౧౩

౨ ౬౧౯ ౩ చూడు తైత్తిరీయవంహిత ౪౧ వాచవేదవంహిత ౯

౪ శతపథబ్రాహ్మణము అ ౮ ౨౧౦౦, అ ౮ ౨౩౧౩

౧ బ్రహ్మశబ్ద హియగ్ధములో మనయోగించిన శ్లోకములు చాలఁగలవు విశేషముగా నీ ప్రపంచము మొదట బ్రహ్మయే అది దేవతలను వ్యజించెను శతపథబ్రాహ్మణము అ ౯ ౨౩౧౧౦౬౩ ఛాందోగ్యోపనిషత్తు అ ౩ ౧౪౧

శతపథబ్రాహ్మణము అ ౩ ౧౪౩ ఐతరేయబ్రాహ్మణము అ ౨ ౧౧

౩ వాచవేదవంహిత ౩౧౦ వీవు శాకిమ్ము నేను వీ కిచ్చెదను అను వాక్య ముతో హోమము చేయును చూడు శతపథబ్రాహ్మణము అ ౨ ౨౩౧౯

పదిభ్రష్టునిఁ జేయవచ్చును యజ్ఞములు దేవతల నంతోపఁపెట్టి మానవుల ఓపకార మొనర్చును యజ్ఞముల వలననే దేవతలు మానవ బంధువులగుచున్నారు పామాన్యముగా నీ యజ్ఞము లిహలోక ప్రయోజనముల కొఱకే గాని స్వరసముల కొఱకుఁగూడఁ జేయఁబడలేదు కరోరసియమబద్ధమై యిచ్చి వుచ్చుకొను క్రయ విక్రయ వ్యాపారిలక్షణములు గలిగిన క్రతుతత్త్వము స్వచ్ఛనిరాడంబర వేదమితిస్థానము వాక్రమించినది వేద మంక్రములలోని యజ్ఞభాగములు స్వచ్ఛమతమును నూచించు ప్రారణములకు సహాయకారిగాఁ జేర్చఁబడెనేకాని యవి బ్రాహ్మణులలోఁ గేంద్రస్థానము వాక్రమించినవి యజ్ఞముతో నుచ్చరించఁబడిన వ్రత యక్షరముఁ జేయఁబడిన ప్రత్యల్పక్రియయు ముఖ్యములే బ్రాహ్మణములందలి మతము గుప్తార్థములతోఁబడి యాత్మకత్తిని న్నంధించఁజేయు వ్యర్థ కర్మకలాపమై పోయినది

యజ్ఞమహాత్మ్యము ప్రజలలో గ్యాపింపఁగనే పురోహితబృందమునకు గౌరవ ముత్పియించినది వేదమంక్రద్రవ్యయు వత్సగాయకుఁడువైన ఋషి యిష్టాదు దేవునిచే నావిష్కృతమైన వమిత్రగంధాధికారియు వివిధ మంక్రసూత్ర సముచ్చయ పారాయణ పరుఁడుగాను మాత్రము వృత్తులననుసరించి చేసిన వర్ణభావము వేడు పరంపరాగతమైన ధర్మమైనది అనేక కిష్టక్రియలతోఁ గూడిన యజ్ఞకాండ ఎవ్వముగా నడుపుటకుఁ బురోహతులకుఁ బ్రత్యేక శిక్షణాభ్యాస మననరమైనది కుటుంబ పురోహతుఁడొక్కఁడు నిట్టి విపుల కర్మలను నడిపింపలేక పోయెను పురోహితత్వము ఎంద్రదాయనిష్ఠము ముప్రసిద్ధ వృత్తియు నైనది వేదవిద్యాశ్రౌతము లెఱిగిన పురోహితులు మనుష్యులకును దేవతలకును మధ్యవర్తులై దైవకటాక్ష ప్రసాదములను బంపియిచ్చు నధికారులై యజ్ఞముచేయు

యజమాని కేమియు నధికారము లేకుండఁ జోయినది యజ్ఞకర్తయైన యజమాన ఉదా సీమఁడై వలసన జనమును ధనమును సాను గిని తెల్చియిచ్చుచుండ వలసదే మిగిలిన దంతయుఁ బురోహతుఁడు చేయును స్వార్థపరత్వము అధికార గౌరవ భోగకాంక్షలతో మిగిలిన ముందుకుఁ జోయినది అది౧క్ష్య మడుగంటినది యజ్ఞములందుఁ జేయు హేనుముల ప్రధాన మతిగయోక్తులతోఁ బ్రమరించఁబడెను సర్వమత కర్మకలాపమునకు యాజమాన్యమును పురోహతుల వాస్తవతమయ్యెను వ్యర్థములగు కర్మకలాపములను బెంచి తస్మాల్మునఁ దను సానమును వారు బలబఱచుకొని భావావ్యాదనమునకే పుట్టినదని పటు వారు భాషను వ్యంగ్యార్థములతో నుపయోగించఁ జొచ్చిరి పురోహితులకు మాత్రమే దాని యిరము విధితము పురోహితుఁడొక భూలోకమున నెడమచున్న దేవతాకుల్యుఁడని గౌరవించు మహావృత్త స్థానము వాక్రమించుటలో వాళ్ళర్థములేదు విజముగా రెండు

రకముల దేవతలున్నారు. స్వరమందున్న దేవతలు తప్పక దేవతలే వేదములను బదివి బోధించు పురోహితులు మానవ రూపమున నున్న దేవతలే

తమ్ము నియమించిన యజమాని నవనరము కలిగినచో మంత్రశక్తివే అంపగల మనియుఁ గాని యట్టి మానవహత్య శాస్త్ర నిషిద్ధమనియుఁ తెచ్చిన పురోహితులు కొందఱు కలరు. ౨ పురోహితులకు గౌరవ ప్రాముఖ్యములు పెంపొందుట కింకొక కారణ మేమనఁగా వార్యులు తాము సంపాదించి తెచ్చిన వేదములను వారు కాపాడుచున్నారనియు వేద సంరక్షణమే ఎరవ పావన కర్తవ్య మనియుఁ బ్రజలు నమ్మిరి వేద సంరక్షకులుగా బ్రాహ్మణులు నియమించబడిరి వేదముల వైదుముగా నుండవలె వర్సచో బ్రాహ్మణుల వృత్తిని పోషించవలెను అందుచే బ్రాహ్మణుఁడే తన జీవితమునకుఁ గరివ నియమములు నిర్దించుకొనెను వేదాభ్యాసరతుఁడు కాని బ్రాహ్మణుఁ డగ్నిలోఁ బడిన యెండు గడి బోవవలె క్షణములో నశించును ౩ బ్రాహ్మణుఁడు ప్రజా గౌరవమును ఎవమువలె ఎనర్చించవలెను విద్యార్థిదశలో బ్రహ్మచారియై శమదమాదులు గలిగి గురుభక్తుఁడవై ధిశ్చవరణముచే జీవించవలెను గృహస్థుఁడె ధనాళ విడిచి వత్సమును బలుకుచు దేహ మనశ్చర్చి కలిగి పవిత్ర జీవితమును గడవవలెను తమపై నుంచబడిన వేదబ్రాహ్మణ సంప్రదారమును రక్షించుటలో నర్హమమర్హము చేయవలెనని బ్రాహ్మణులు నంకల్పించిరి చరిత్రలోఁ దరుణింపిన వివిధ ప్రమాదములఁబడి నశంపకుండ వేద సంప్రదాయములను వారెరుద్దుకముగా నిలఁబెట్టి రక్షించిరో చెప్పనవసరము లేదు వేఁటికిని భరతవర్ష ప్రభుఁ డీదులలో నంపరించుచుండు వేద విద్యామూర్తు లిప్పటికిని గోవరింతురు అధునాతన కరోర నియమములకుఁ జరిత్రలోని కొన్ని ప్రమాద పరిస్థితులు కారణములై యుండవచ్చును బ్రాహ్మణముల కాలమున ద్వితీయ ఆర్యులలో భేదము విశేష మున్నట్లు తోచదు అందఱు వేదవిద్యార్థికారమున్నది ౪ యజ్ఞమొక తోకవలె స్వర్గమునైపు పయంనుచున్నది పాపియగు పురోహితుఁ డొక్కఁ డిందున్నచోఁ బడవ మునిఁగిపోగలడు ౫ కావున నీతి

౧ శతపథబ్రాహ్మణము అ ౨ ౨ ౨ ౬ అ ౨ ౪ ౩ ౧౪

౨ వైక్రియనంహిత అ ౧ ౬ ౧౦ ౪ బరతీయ బ్రాహ్మణము అ ౨ ౨ ౧౩ ౨

౩ మనువు

౪ మనువు చెప్పెను వేదము వదునని ద్వితీయ బ్రాహ్మణుఁడు కాని క్షత్రియుఁడు కాని వైక్రియుఁడు కాని బ్రతిక్రియండగనే శూద్రత్వమును బొందును మహాభరతమున నిటు వున్నది “గృహస్థదర్శ మర్హివర్తములనును ద్వితీయకుల మంత్రమే వాప్రవర్తమును నిర్ణయించఁ బడెను

౫ శతపథబ్రాహ్మణము అ ౪ ౨ ౩ ౧౦

వియమును లనవనరమని ాడవఁబడలేదు బ్రాహ్మణ పురోహితులు మూర్ఖులును గారు క్రూరులును గారు ధర్మ కర్తవ్య భావములు వారికిని గలవు వానిని వ్యాపించుఁ జేయుటకు వారు ప్రయత్నించిరి వారు బుజుమారవద్దులై ఎయమధీరులై కర్తవ్య కర్మ సమాగమిష్టులై తమ శక్తికొలదికి తమ మతమును బ్రాహ్మణులు సంరక్షించుకొనిరి నెద సంరక్షణము తమ కులధర్మమని గుర్తించి యా కర్తవ్యమును మహాత్మాహూహరిత శ్రద్ధా భక్తులతో విధి కొనించిరి వారు జ్ఞానము మానవజాతి యనిన ఎఱుంగఁజేసెను గౌరవములను మాచించు ఎఱుల ధర్మశాస్త్రసూత్రముల నిర్మించిరి వారెవరునెవఁ బొరపడినవో వా దోషము వారిని బంధించిన సంప్రదాయములోనిదే కాని వారిది కాదు వారిట్టి భ్రాంతిపగులైనను వారి బుజుకృత్తి మనియ్యము వారి నియమాచార సంప్రదాయ మహాత్మ్యమునందు వారికి లేక మాత్రము సందేహము లేదు కాల పరిస్థితి వారి యాలోచనమును గుండుపడఁజేసెను అయినను తమ సంస్కృతి వాగరికతల యందు వారికిగల యభిమానగర్వము లసంగతము లని యెవ్వఁడనఁ గలఁడు? మఱియు వారి మఱ్ఱునుండు జాతులు విజ్ఞాన శూన్య జాతులు వారిని వాళమొనరవలెనని దేశ దేశాంతరములైన వేల కొలది శత్రులు వారి ముఁచికవడిచి దీర్చియ సంస్కృతి సంరక్షణమున కత్యంత తీవ్రతను గలుగఁజేసినది

పొరోహిత్యము వృత్తియైనపుడు సహజముగా దోష వారికము కాని భారత ఎర్ములోని బ్రాహ్మణుఁడు దేశాంతరములలోని పురోహితవృత్తి వాశ్యయించిన యే యిరి ప్రిక్షికిని గర్వాహంకారముతో నధిపతుఁడుగాఁడు ఆ కాలమునందైనను క్షీణికి నెదుర్కొను విశిష్ట విమర్శనములను దివ్యదృష్టి నిర్దుష్ట నిశ్చల చిత్తమును గలిగిని బ్రాహ్మణులు కొందఱు ప్రకటింపయే యున్నారు స్వార్థముఁడైన పురోహితుని డింబకృతి మములకుఁ దీ ప విముఖత్వముఁ జూచి మహాపీయాదర్శ పతనమును జూచి భిన్నులైన వారును గలరు పురోహితుల గుఱదోష విమర్శననుండు గృహస్థులు చేయవలయు కర్తవ్యములవే బ్రాహ్మణులు దృష్టిలోనుండు కొనిరను సంగతిని మఱునరాదు వానప్రస్థ సన్యాసశ్రమ వాసులకుఁ గర్మలులేవు బాధాకరము క్రూరమువైనచో బ్రాహ్మణ బ్రతుక్త్య మువృతే పోయియుండెడిది జాతియందన్న వివిధ పరములవారు స్వధర్మముల ఎర్వహించ వలెనని చెప్పిన బ్రాహ్మణ బోధనము బుద్ధిమంతులైన వారందఱును వచ్చినది

కొంత కాలమునకుఁ దత్త్వశాస్త్రమున వేదములయొక్క శబ్దప్రమాణ చర్యలు బయలు దేలినవి శబ్దప్రమాణము సంగీకరింపవలెనైక ముఁములవియు సంగీకరింపనివి అనెడకము లాయు విభాగ మేర్పడినది వేదమునకుఁ గర్తవ్యమేర్పడుచేయు విశ్వబంధుఁ బడెను వేదము దైవ విర్మితమను అద్వైతమును అమర్మింపబడి విచిత్రవార ప్రదర్శన

మొదలైన కొందఱు విద్వాంసులు తరువాత బయలు దేరినను వేదద్రష్టల భావములో వేద మనఁగా భావన హృదయములో స్ఫురించిన ఎరమనత్వమనియే పవిత్రహృదయము ధన్యులు ఏలని వారి కీశ్వరసాక్షాత్కారము తప్పక లభించును వేదములలో ఋషి తాను వేదములను రచించినటు కాక వేదమంత్ర ద్రష్టం నని చెప్పకొనును అనఁగా నాతఁడీ దృష్టితోఁగాక జ్ఞాననేత్రముతోఁ జూచెనని యరము ఋషి చూపున కింద్రియముల కతీతమైన సత్యము గోచరించుటకుఁ గారిణ మాతని హృదయము రాగద్వేష కలహిందీ కృతము కాదు దానూహించినది కాదు తాను చూచిన సత్యము నాతఁ డితరులకందఁ జేయునని మాత్రమే చేసెను ౨ వేదమనఁగా శ్రుతి లేక యంతరాత్మకు వినఁబడు పరబ్రహ్మనాదము దృష్టి శృతిశబ్దముల వలన వేదములలోని జ్ఞానము తార్కిక వివేకముచే లభించినది గాదనియు సంతర్పించే లభించినదనియుఁ దెలియఁగలదు కవి మానవ మింద్రయాతీత పదవికిఁ బోయినపుడు పరమసత్య మాతనికి వినఁబడుటో కనఁ బడుటో జరుగును వేదద్రష్టల ననుసరించి, వేదము దైవ నిర్మితమనఁగా నీ యర్థమని తలపఁసగును అదియొక విచిత్రమైన యద్భుత సంఘటనమున వారి భావమైయుండదు మంత్రములను తామే సర్పించితిమని కూడఁజెప్పయుండిరి వారు తమ వేదకావ్యనిర్మాణ కార్యమును వడంగి నేతనేయువాడు పడవ నడుపువాడు మున్నగు వారితోఁబోల్చి నహజ కారణముఁ దెల్పిరి మానవ హృదయావేశములచే నీ మంత్రములు రూపము దాల్చినవని చెప్పఁబడెను ౩ కొన్ని తావులలో మంత్రములు తమకు గోచరించినవని ౪ మఱియు సోమరసపాన పరవశస్థితిలో నవి తెలిసినవని కూడఁ దెల్పిరి ౫ తమ భక్తిని వెల్లఁబఱచుటకే వేదములను భగవత్ప్రసాదము ౬ కేవలవేశము నిరపాయమైన దైవ వ్యక్తికరణమను భావముగా నింకను స్థిరపడలేదు

మనము బ్రాహ్మణముల యొద్దకు వచ్చునప్పటికి వేదములు దైవ కల్పితములనునతి సత్యమని నమ్ముయిగము ప్రత్యక్షమగును ౭ వేదము దైవకార్యమనియు సందుచే

౧ వేదశబ్దము విద్ భాతుషమండి వచ్చినది విద్ ' అనఁగా జూచుట లాటన్ భాతుష విడియొ గ్రీకుభాతుష ఐడన్

౨ బీదోవిచ్ చెప్పివాడు ఎర్వకళా నృప్తియును దేవునినుండి వచ్చినదే మావపుని యంతర్యమందున్న దైవశక్తి క్రియారూపమున వెంతవఱకుఁ బ్రదర్శిరమగునో యంతవఱకును మావపునికి సంబంధించును ౩ చూడు మాయర్ శేక్స్పీట్ బెక్స్ట్రు వాల్కుము ౩

౪ రా వే భా ౧ ౧౧౭౨ ౨ ౩౫౨ ౫ ౧౦౯౭౧౧ ౬ ౪౭౩

౬ ౧౩౭౪ ౩ ౧౮౨ ౭ ఐతయరేబ్రాహ్మణము ౭౯

శ్వతప్రమాణ మనియు నీ యుగమున స్థిరపడినది ఈ విశ్వానముకు గౌరణము సులభ
గ్రహము వ్రాత యప్పటి కావరణలో లేదు ముద్రాయంత్రములకాని ముద్రించువారు
ని లేరు వేదమంత్రము నోటినుండినోటికి గురువరంపరాగతమైనది దానికి గౌరవము
కూర్చుటకై వేదములకు గౌతుపావనత్వ మార్పింపఁ బడినది ఋగ్వేదమునందు
రాక్కు విద్యా దేవతయైన సరిస్వతీ ముఖమునుండి వేదములుద్భవించినవని యిప్పుడు
ప్పురి కావున వాగేవి దేవత య అధర్వవేదము మంత్రమును కమోమ శక్తి కలదని
స్థిరపడి

వేదములు పరంజ్యోతి యొక్క విశ్వానములవలె వచ్చినవి ౨ భగవంతుడు
వములను నృజించి తంబున్నదలైన ఋషుల కిచ్చెనని చెప్పదురు ఉచ్చరించిన శబ్దము
శ్వతమైనదని ఏమిరి వేదములఁగూర్చిన ఇట్టి భావమువలన పలితము తత్వశాస్త్రము
ప్రదాయ సిద్ధమైనది ఉచ్చరించిన శబ్దము సజీవమైనది సత్యమైనది దానినొక
మైన నూత్రమున బంధించుటచే రంహివమగును మిక్కిలి వ్రాతినదశయందు స్థిరపడిన
వప్రామాణ్యమనంతర తత్త్వపరిమాణమును సంతను మార్పు చేసినది అనంతర
ంగమున వేదమంత్రముల కర్థవివరణము చేయవలస వచ్చినపు డదివఱకే నిశ్చింతములైన
వములను ప్రమాణములుగా స్వీకరించిరి సంప్రదాయము సవిత్రమైనదనియు సత్య
స్యమనియు నమినపు డందలి ప్రతిభావమును ఎరమ సత్యమునే చెప్పనన తలఁచుట
తగాదు దీనివలననే పరస్పర విరుద్ధ ఎద్దాంతములు తత్త్వములు నొకే మంత్రము
యడి తీయఁబడినవి ౩ క తత్త్వమును నమ్ముట భిన్న భావములు కలిగి యుండుటయు
కాలము నందే సాధ్యము కావలయునన్నచో భావవిశేష స్యాతంత్ర్యముండివలెను
విషయమున భారతీయ తత్త్వజ్ఞులు గొప్ప ప్రజ్ఞను జూపిరి సంప్రదాయము దాని
డ గౌరవము నున్నప్పటికి భారతీయ వైజ్ఞానిక సూత్రోచనము చిరకాల మపూర్వ
తంత్రతనుజూపు టాశ్చర్యకరమైన విషయము భారతీయ తత్త్వవేత్తలు మొదట నొక
యం సంపూర్ణమగు నొక తత్త్వసిద్ధాంతమును ఎర్లయించి దానిని ఎదుర్కుట కొఱకుఁ
చీన సూలగ్రంథముల వెదకుదురు అట్టి మూలగ్రంథములనుండి తమ ఎద్దాంతముల
సూత్రార్థములు తీయుటో లేక వానికర్ధాంతరములు కల్పించుటో జరుగును ఈ వైదిక
ప్రదాయము వలన నొక మంచి ఫలితము కలిగినది ఇది తత్త్వశాస్త్రము సజీవమై

౧ వేదవాక్ మాతా తైత్తిరీయబ్రాహ్మణము ౨ ఆ ౮ ౪ ౫

పోల్కు పెయింకు జాపు గాప్పెల్ మొట్టమొదట శబ్దమువ్విరి

౨ శతపథబ్రాహ్మణము ౧౧ ఆ ౫ ౮౦ చూడు పురుషసూక్తము

సత్యమై యుండునటు చేసినది జీవితమునకు సంబంధము లేని తత్వములను రచించి నిరాధారభావములను బుచ్చుకొని భుష్కమిమాంసలు చేసి తృప్తి పడుటకు బదులు భారతీయ తత్వజ్ఞులు ఎరమనత్యమును తపోయోగద్యుప నమాధ్యవస్థలలో దర్శించి, ప్రకటింపిన రూపములైన వేదములను శాశ్వతాధారములుగాఁ జేసికొని తమ వాదములను సాగించిరి జీవితశ్రేంద్ర నత్యములు వారి యంతరంగ దృష్టినుండి మఱుగుపడుటకు నీలులేకపోయింది కావుననే తత్వమును సత్యమును గోరినచో భారతీయ తత్వము నుపేక్షింపఁజాలదు

౫

సృష్టినిర్ధాంతములు

సృష్టినిర్ధాంతములనువయములో బుగ్గేదమిచ్చిన భావముల ననుసరించిరి కాని కొన్ని విచిత్రకల్పనములు కూడ నున్నవి బుగ్గేదమువలెనే శైత్రీయబ్రాహ్మణము పూర్వమేమియు నుండియుండలేదు భూమియులేదు ఆకాశమునులేదు అంతరాళమును గలది చెప్పినది జీవితమునకు నీజము కోరిక ప్రజాపతి సంతానమునుగోరి వృక్షించెను మొట్టమొదట ప్రజాపతి యొక్కఁడేయిందెను ఆతఁడు తా ననేక మెదుగుల నని తనలో నాలోచించెను ఆతఁడు శ్రమపడి తనన్ను చేసెను జీవరాసులనన్నిటిని సృజించెను

౬

వీతితత్వము

బ్రాహ్మణముల మతమునుగూర్చి వ్యాఘముగాఁ జెప్పవలయున్నచో పెండు మహాసత్తాభావములు నత్యంతవిమలనీతి తత్వములు నున్నవి మానవసర్వవ్యమును గూర్చిన భావముల ప్రారంభమిందున్నది మానవుఁడు దేవతలకు మనుష్యులకు జంతువులకు బుణ్యవిధియున్నాఁడు ఇవి పంచబుణ్యములు (౧) దేవబుణ్యము (౨) బుణ్యబుణ్యము (౩) పితృబుణ్యము (౪) మనుష్యబుణ్యము (౫) వశబుణ్యము ఈ పంచబుణ్యములను

ఎవ్వముగా నిర్వర్తించువాడగు వత్సరునుడు దేవ బుధులను వశపుంకు గొంత బలిహారమిచ్చి ప్రార్థనములర్పించుచు ఎవరికిని భుజించుట కధికారములేదు తనమట్లు నున్న ప్రపంచములో సామరస్యమును జీవించు పద్ధతి యిది జీవితముక కర్తవ్య బాధ్యతా ఎర్వహణవృత్తము వివరములెల్లన్నను నీ భావము హృదయమందలి చెప్పకతప్పదు మనము చేయు ఎర్వకార్యములను పార్వతీచింతలేకుండఁ జేయవచ్చును శతపథబ్రాహ్మణమునందు మోక్షప్రాప్తికి ఎర్వమును ద్యాగముచేయు సర్వమేధ మను యజ్ఞము చెప్పబడినది ౧ దైవారాధనము ప్రథమకర్తవ్యమే నియమితకర్మలను గేవలము యంత్రమువలె నెఱవేర్చుటయే ప్రార్థనముకాదు సత్కర్మానుసానిము నుతి యందుఁజేరును దైవముఎర్పించుట యనఁగా దేవుని గుణముల నలవఱుచుకొనుట నిజములగుట దేవలక్షణమేకాక మతస్థితి ధర్మము అగ్ని దీక్షాదైవము వాక్పతి వాగ్దేవము అసత్యమాడిన యెడల మథయదేవతలు కోపించురు ౨ యజ్ఞముల అంశరారమును తెవ్వప్రయత్న మారంభమైనది కేవలకర్మా చరణము వ్యర్థమౌచ్యెవ వాక్యములు గలవు కేవల యజ్ఞదానోపవాసాదికముల నలన మానవుడు పుణ్యలోకమును బొందఁజాలఁడు దీని నెఱుఁగని వాంకావదని లభించదు ౩ వ్యధిచారము వరుణదేవుని కవచారము చేసిన పాపముని విరసించబడెను చేసిన దోష కృత్యముల పాపము ఎక్కువైననుచే క్షమించునని చెప్పబడెను ౪ వైరాగ్యమొక గొప్ప లక్షణమని ముత్యంబునెడల ఎలవ దేవతలు వైరాగ్యము సభ్యులని తమ పదపులను బొందిరి ౫

అశ్రమధర్మమే యుగములో స్థాపించబడెను ౬ వైదికార్యుని జీవితము వాలు గాశ్రమములుగా విభాగింపబడెను (౧) బ్రహ్మచారియై ఒకటికొని యిక్కువకొని వేదము లను జదువుట (౨) ధర్మశాస్త్రములలో నిర్వచించబడిన విధులనఁగా యజ్ఞవిధి సంఘవిధి నెఱవేర్చునిమిత్రము గృహస్థాశ్రమము (౩) కపివనానములతోఁ గడపు వానప్రస్థాశ్రమము (౪) గృహ సంబంధములేని సన్న్యాసాశ్రమము తన దనున దేమియును లేక బ్రహ్మగ్య

౨ దేవతలొకటి నియమమున్నది - నత్యమువలననే శతపథబ్రాహ్మణము
౧౪ ౧౧౪ ౧౪ ౧౧౪ ౩౪ ౪౨౨ ౩౪ ౪౨౨ ౨౪ ౨౨౧౪
౩ శతపథబ్రాహ్మణము ౧౦ ౪ ౫ ౧౫
౪ శతపథబ్రాహ్మణము ౨౪ ౫ ౨౨౦
౫ తెలిసిన బ్రాహ్మణము ౩ ౪ ౧౨ ౩
౬ అశ్రమశ్రమము శ్రమ నకుట యనురాకువునుండి తీయబడుచే కే కృషి పల సంకమ కావలెనవచ్చును శ్రమతప్పదని భారతీయులు తెలిసికొనిరి

చింతకొర జరించునాతడే నస్వ్యాని వేదములలోని చతుర్విభాగములు ననగా మంత్రములు బ్రాహ్మణములు అరణ్యకములు ఉపనిషత్తులు వరుసగా నాలుగశ్రమముల ధర్మములను దెల్పును ౧ యాగకర్మకలాపము వెనుక వరుతరతత్వజ్ఞాన వైదికప్రర్థనాధిలాపము నుండి మానవహృదయమునకు సంకృత్యపిచ్చివని ఎన్నులోపములున్నను ధర్మవరాయణత్వము బ్రాహ్మణముల మతమును చిరఃజీవిగాఁ జేసినది బ్రాహ్మశ్రద్ధాశ్రమములతోఁ బాటంతపెట్టికొనముల ప్రాధాన్యమును గుర్తింపఁబడెను సత్యవదనము దైవారాధనము తలిదండ్రులయెడ గౌరవము భూతదయ మానవులయెడఁ బ్రేమ, జారత్వము చార్యము క్రూరత్వములకు విముఖత సత్పురుష జీవితలక్షణములుగా నిర్దేశింపఁబడినవి

వర్ణవ్యవస్థ నిర్ణయాత్మకమైన పురోహితబృంద కల్పనము కాదు కిత్కాలదశావరితామమే బ్రాహ్మణములకాలమున నది సుస్థాపితమైనది పురుషసూక్తము ఋగ్వేదములో నొక భాగమైనను ఎఱుముగా నది బ్రాహ్మణములకాలమునకుఁ జెందును వాఁడు ఆర్యులకును దన్యులకు నంతర్వివాహము లున్నవని విన్యంశయముగాఁ దెలియుచున్నది ౨ రక్తసాంకర్యము మితము గాకుండనుండుటకై ఋర్యుల జాత్యేచ్ఛత్కర్యమును గొవియాడసాగిరి మొట్టమొదట సాంఘికవ్యవస్థగానుండిన వర్ణవ్యవస్థ మతవ్యవస్థగా స్థిరపడినది వర్ణవిభాగము దైవసృష్టిమని యాధారములు చూచి యందులే నది మార్పుటకు పీలులేనిదని సిద్ధాంతముచేరి కొంతపేష్టపైనిచ్చి నిర్మించిన మొట్టమొదట పరీకరణము కరిగినర్థ విభాగపయ్యెను వైదికయుగ ప్రథమ దశలోఁ బురోహితులు తమవృత్తిచే నొక ప్రత్యేక పరముగా నుండిరి కొని ప్రత్యేకపరము కాలేదు ఆర్యుఁడైనవాఁడైనఁడైనను బురోహితుఁడు కావచ్చును అట్టి పురోహితుఁడు యుద్ధముచేయు క్షత్రియువీకంటెను పరకముచేయు వైశ్యుని కంటెను నదికుఁడుగాఁడు కొన్ని వేళల వారికంటెఁ బురోహిఁడే తేలికగాఁ జూడఁబడెను ౩ కాని యిపుడాతొన్నతర్కగర్వము వర్ణతత్వమునకు మూలాధారమైనది దీనివలన న్యకంక్రాలోచనము నవ్వగిల్లినది ఆవుతవైదికాదర్శము నడలినది వర్ణధర్మము పరిక్రమించిన వ్యక్తి ధర్మద్రోహియఁ గల వ్రథపుఁడు నయ్యెను తూద్రుల కుత్తమ మతానుష్ఠానావశ్యము లెకబోయినది అన్యోన్య ద్వేషభావ ముంకురించినది ఇట్టి మాటలు క్షత్రియునివికాని బ్రాహ్మణునివి కా మని శత్రుమింహాభ్యాసము పెంపొందెను ౩

౧ ఆశ్రమములఁ గూర్చి విస్తృతములున్నవి చూడు నిర్ణయరణ్యకోపనిషత్తు ౩౪
 ౨ ౧ ఆవస్తంబసూక్తములు ౨౪ ౯౨౧౧ గౌతమ సూక్తములు ౩౪ ౨ బోధాయన
 సూక్తములు ౨౪ ౬౧౧౧౨ మనువు ౫౪ ౧౩౩ ౬౪ ౧౩ వేదధర్మశాస్త్రము ౪౭ ౨
 ౩ అథర్వవేదము ౫౪ ౧౩ ౧౩౩ వా వే భా ౩౪ ౧౦౩ ౧ ౩౪ ౧౦౪ ౧౪ ౧౯
 ౪ శతవత్సబ్రాహ్మణము ౮౪ ౧౪ ౧౦

ఐ
పునర్జన్మతత్వము

మరణానంతర విషయమునుగూర్చి బ్రాహ్మణములలో నొక విశ్వయభావము లేదు ఎక్కయన దేవయానములకుఁ గల భేదము చెప్పఁబడినదిం బూలోకమునఁ దిరిగి పుట్టుటదృష్టమే కాని గర్భింపఁదగిన దోషముకాదని తలఁపఁబడెను దివ్యజ్ఞాన లభామేదో కిలుగవలయుండి యిహలోకమునఁ బునరన్మము లభించునని భావించఁబడెను ౨ కాని యన్నిటికంటె ముఖ్యుత్పానమాశ్రమించిన భావము దేవతా నిలయమైన స్వర్గమున శాశ్వత ముఖజీవిత ప్రాప్తియే ఈ విధముగా యజ్ఞము చేసిన వానికి నిత్యసంపద కీర్తియు లభించుటే కాక ఆదికాన్యగ్ని దేవతలతో సారూప్యము వారి లోకమున స్థిరావాసమును జేకూరును ౪ వక్షత్రమండలముల కూడ మరిణించిన వారుండు నిలయము లని విశ్వసించఁబడెను ఇంకొక పుణ్యలోకమునకుఁబోయినను బ్రత్యేక వ్యక్తిత్వముపై గాంక్ష పోలేదు యజ్ఞాది కర్మలను నదిగాఁదెలిసి నిర్వర్తించిన వానికి బ్రాహ్మణములు దేవత్వ మును లేక దీర్ఘాయురాయమును బ్రసాదించినవి కర్మలోమముచేసిన వారికిఁ బరలోకమున వారుచేసి పుణ్యపావముల ననునరింప ఫలితము లిచ్చినవి గా యజ్ఞము లెంత యదిక ముగాఁజేసిన నంతపూర్వశరీరము లభించును, అనఁగా బ్రాహ్మణముల ననునరించి యట్టి శరీరమున కాహార మరుదుగాఁ గావలసియుండును ౬ కొప్పగ్రంథములలోని దీనికి వ్యతిరేకముగా ౭ పుణ్యాత్ముఁడు పృథ్వీరముతో స్వరమునకుఁ బోవును ౮ ఋగ్వేదము ననునరించి పాప నాశనము పొందుటయుఁ బ్రాహ్మణుల ననునరించి మరణించినవారు తమ పుణ్యపాపకర్మల ననునరించి ఫలితములు బొందుటయు నను నీ భేదమున్నది వీరిరు నందితుఁడెట్లు చెప్పెను అత్యంత ప్రాచీన యుగమునందు పుణ్యాత్మునకు లేక జ్ఞానికి సర్వసంఖ్యములతో నిండిన దేవతానిలయము ప్రాప్తించుటయు పాపి కొంతకాలము జీవించి మరణించి నశించుటయుఁ జెప్పియుండఁగా బ్రాహ్మణములు మాత్రము చచ్చిన వారందఱును బుట్టదురనియు వారికర్మముల ననునరించి వారికి ఫలితములు లభించుననియు

-
- ౧ శతపథబ్రాహ్మణము ౬౪ ౬౨౪ ౨ శ బ్రా ౧౪ ౫౩ ౧౪
 ౩ శ బ్రా ౧౧౪ ౬౨౫ ౪ శ బ్రా ౨౪ ౬౪ ౮
 ౫ శ బ్రా ౧౧౪ ౨౬౩౩ ౬ ౧౦౪ ౧౫౪
 ౭ శ బ్రా ౪౪ ౬౧౧ ౧౧౪ ౧౮౬ ౧౨౪ ౮౩౩౧
 ౮ వీరిరు రాయలు వినియాదిక విస్తార జర్నల్ వాఙ్మము ౧౧౮ ౬౧ పుట ౩౦౬

పుణ్యాత్మునకు ముఖము, పాపక శిక్షయు మిందునలయు ఎరయించినవి ౧ దీనిభావ మేమన ఎరజానంతర మొక్కటి జీవితముందునవియు నది యిహలోక ప్రసరనము ననుసరింప యుండుననియుఁ దేలివది మానవుఁడు తానుబోవు లోకము తాను జేసకొన్నది. ౨

ఈ లోకములో మానవుఁ డెట్టి ఆహారము తినునో ఎరలోకమున వాతఁడట్టిరానిచేఁ దినఁబడును. జన్మాంతరమున నివడుఁ దేసిన మంచవెడ లాయా పలికము లిచ్చును మఱియు ఆలోకమున మనకు వారణివిధముగాఁ చేసిరి కావున నిపుడిట్టివిధముగానే గారికి మనముచేయుచున్నాము. ౪ క్రమముగా నిష్కాక్షికదర్శకత్వము పెంపొందినది ఋగ్వేదమునందుఁ బితృయాన మొకమారముగాఁ జెప్పఁబడినది కాని వైదిక దేవతలు నారి లోకమునకును ఎత్తయోనిము ఎత్తయోకమునందలి పుణ్యపాన ఫలములకును భేదిము వచ్చునని మన శిశువు బరలోకమున జన్మపరంపరయు నిహలోకమునఁ జేసిన దోషపరిహార విధానములను యిట్లుము చేయఁబడలేదు కాని ప్రశ్న మేమనఁగా దుర్మార్గులు కాశ్వత నరకమును పుణ్యాత్ములు కాశ్వతస్వర్గానందమును బొందుదురా? యనునదై యున్నది రాత్రిన్ సృష్టానులు వివేకవంతులునగు భారతీయులు కాశ్వత నరక స్వర్గ భావము లింగికరింపఁజాలరు ఈయల్ప జీవితములోఁ జేసిన దుష్కర్మల వలల పాపము నిశ్చయమునఁ దహ్యమగును వచ్చు శిక్షనుండి తప్పించుకొనుటకు వలయు వాత్సల్య మార్గము లున్నవల వారుపొందగలరు అదేవిధముగా నీ స్వల్పజీవితమునందుఁ జేసిన యల్పపుణ్యము వలన కాశ్వతపుణ్యలోకానందము లభింపదనియు గ్రహించగలరు మనకుఁ బ్రొచ్చించిన యుక్త్యాపాపలము సమర్థించుట వూర్తియగుటతోడనే యా జీవితమును పూర్తియై తిరిగి యీ లోకమునఁ బుట్టుదుము జననము మరణము పునర్జనము పునర్మరణము నను నీ సహజవ్యాపారము ఆద్యంతరహితమైన యొక చక్రరూపమున నున్నది ౫ మనకు నిజమగులక్ష్యము జననమరణ శృంఖలాత్మకమైన సంసారమునుండి బయటపడు విముక్తియే దేవతలకు యజ్ఞము చేసినవాఁడు పొందులోకమాత్మ యజ్ఞము జేసినవానికి లభించులోక మంత యున్నతము కాదు ౬ సతత వేదాధ్యానరతుఁడు జన్మ మరణ బంధవిముక్తి పొంది ఎరబ్రహ్మైక్యముఁ గాంచును ౭ మరణకారణమైన జన్మము పరమారింఁదగినది మఱియుఁ దరువాత గ్రంథములలో నజ్ఞానులై కర్మలు చేయవారు తిరిగితిరిగి మృత్యుదేవత కాహరమగుదురని యొక మాతృభావమున్నది ౮ ఇంకొక వాక్యమునందు కామ్యవలా

౧ నిజరవండితుఁడు ౨ శక్త్యా ౬౪ ౨౨౨౩ కృతమ్ లోకమ్ పురుషోఽ
యాయతే ౩ శక్త్యా ౧౨౪ ౯౧౧ ౪ శక్త్యా ౨౪౬ ౫ బరతయబ్రాహ్మ
జను ౪౪ ౬ ౬ బ్రా ౧౧౪ ౨౬ ౭ ౬ బ్రా ౧౦౪ ౨౬౯
౮ శక్త్యా ౧౦౪ ౪౪ ౧౦ ౧౦౪ ౧౦౪ ౧౦౪ ౨౬౧౦౯ ౧౦౪ ౨౬౧౪
౧౦౪ ౪౨౨౦

తీతమైన యువనియైననుగు యారావృత్తిరహితబ్రహ్మభావము చెప్పబడనది అత్యంత పర్యవసానము గమ్యస్తానము విశ్వమంతయు జలమయమైనప్పుడు నదియుండును నర్య కాశము లందు పరింతును అదియే అమృతత్వము జ్ఞానము వలన మనుషులు కోరికలు నశించిన పి ఎదవని జాందిరులు ఎ ఎలితిమి లావనివిఁ బోలేపు జ్ఞానహీనులైన ఎష్టావరులకిది పొందిరానిది ఎలని ఎక్కిత్తి నిమిలేవనే దానమైరాగ్యముల కాలోకము దూరిమైనది అది కేవలజ్ఞామలతో పొధ్యమగునది ౦ ఎ ౧౦౯ సిద్ధాంతమున కవనరమైన నర్యభావములు బ్రాహ్మణము లందున్నవి కాని యి బీజరూపమున మన్నన వ్యక్తిగతి మగు నమృతత్వమును గోరుట ముఖ్యాలోచనమైయున్నది పునర్వస్థ సిద్ధాంతము నీ బీజ రూపభావములనుండి ఎర్పించు బాధ్యత ఉపనిషత్తులదై ది కర్మసిద్ధాంతము ఎనర్వస్థ ఎద్ధాంతము వార్యుల బ్రహ్మ ఎముద్భవములే యిగుట ఎల్లంశయమైనను మరణించిన వెనుక తమజీవములు ఎవపులలో బ్రవేశించునని నమ్మిన దేశీయజాతుల భావములనుగూడి వార్యులు గ్రహించియుండినప్పుల చెప్పుటకు మాకిత్యంతరము లేదు

ఈనృతమతి వీతిభావములు ప్రకటింపబడినను మొత్తముమీద నీ యుగము ఎంప్రదానదాన్యమునకుఁ బ్రాధాన్యమిచ్చి యాగకర్మలను బూర్తిచేయుటయందే లగ్నచిత్తము కలిగియుండెనుగాని అత్కపరివార్థితకొఱ కంతగా వాక్రము చూపలేదు ఎంప్రదాయబద్ధమైన కొనము నూతనమువ్వయి విగళితమైన కిర్మకాండయును జీవితమునకుఁ బ్రధానముల యీ యుగము ఎవారముచేసెయుండుటచే నిజమగు వాత్మ తత్త్వానుభవమును పునర్నద్ధాతించ ఎలన యవలము కలిగినది ఈ కర్మవ్యము నుపపత్తులు వెఱవేర్చినవి

పరిశీలన గ్రంథములు

- ౦ బ్లామ్ ఫీలు అధర్వవేదము పేట్రెడ్ బుక్స్ ఆఫ్ ది ఈస్ట్ వాల్యము ౬౩
- ౧ ఎగిలెంగు శతపథబ్రాహ్మణము పేట్రెడ్ బుక్స్ ఆఫ్ ది ఈస్ట్ వాల్యము ౧౨
తొలిపలుకు)
- ౩ హేక్కిన్సు ది రిలిజియస్సు ఆఫ్ ఇండియా అ ౯

౦ వేదాంతసూత్రభాష్యమున శంకరాచార్యు తీ వాక్యము మదాహరించి తమ అద్వైతమున కెంత తోషకముగా నున్నదో చూపిరి

వక్తృభాష్యము

ఉపనిషత్తత్వము

౧

ఉపనిషత్తులు

ఉపనిషత్తులు ౧ వేదముల చివరిభాగము లగుటచే వేదాంతము లని ఎటువఁ బడెను వేదములసారము వీనియందుండు నవి దీవిభావము భారతదేశములోని యధునాతనమత తత్త్వముల నన్నిటి కీ యుపనిషత్తులే యాధారములైనవి అదైదికమైన దౌర్దమితముతోఁగూడనే హిందూమతశాఖయు నుపనిషద్ధారము లేక యుండలేదు ౨ ఆధునాతన తత్త్వశాస్త్రము లన్నియుఁ దమస్థిధాంతముల నుపనిషద్భావముతో నరిపడ కున్నను ననున్వయించుటకై శోచనీయమైన అత్రమును జూపెను ఎ నవ్యాదర్శము వెవఁడు ఖోదించినను నది యుపనిషద్భావ మంతరిలో దని చెప్పకొనును

ఉపనిషత్తులందుఁ గల కవికామూర్ధ్వము మహానాత్మక భావవరమార్గము నేటికిని మానవుల బుద్ధులను రంజింపఁజేసి మౌనముల నాకర్షించుచునే యున్నవి అత్యంత ప్రాచీనములగు భారతీయ విజ్ఞానరత్నములందుఁ గలవు వేదములలోని మంత్ర ప్రార్థనా భాగములు కేవల మాయులమతము, మతామమమనములతోఁ గూడియున్నవి మన ముపనిషత్తులలో, సంహితగాథలకంటె బ్రాహ్మణములలోని విశిష్ట తర్కవాదముకంటె సారాంశముల దైవతత్త్వమునకంటె నధిక పరిణతినందిన భావములను పై భావదయావిశేషము లను జూతుము ఉపనిషత్కర్తలు సంప్రదాయ భావస్వరూపమును మార్చి వేదమత

౧ ఉప ని షత్ అనఁగా వహివమునఁ గూర్చుండుట అనఁగా గురువరణ వచ్చితి మనదేశమును బొందుటకై కూర్చుండుట క్రమముగా గురువు కిప్పుని కిప్పు రహస్య మంత్రోపదేశముని యర్థము వచ్చెను దోషమును నిరసించిని ఎత్తమును వందరించుట యను భావమును గొందఱు చెప్పిరి శైత్రియినవనివత్తవకు భావ్యము బ్రాహ్మణులు శంకరుఁ డుపాధ్యాయకాళములలో విట్లు చెప్పెను 'ఉపనిషత్తమ నామమతకు బ్రహ్మజ్ఞానమని యర్థ మేవ, దానినిఁ బరిశీలించితి బారికిఁ జక్క జరామరణ బంధములు తెగిపోవును లేక వాని నది మార్చిగా వాళమమవర్చును లేక విద్యార్థిని బ్రహ్మవదమునకుఁ గొనిపోవును లేక అందుఁ నిర మాత్మ వనిరియున్నాడు చూడు నండిత మార్చి గణా.౨ పుట ౨౫౪

౨ బ్లూమ్ ఫీలు ది రిలిజియన్ ఆన్ ది వేదా పుట ౫౧

మందుఁ దాము దెచ్చిపెట్టి న మార్పులవలన భావస్వాతంత్ర్యమునకే తమ హృదయము లెంత సాహసముతోఁ దింపినవో చూపుచున్నవి ఈపనివత్తుం యాశయము కేవల మొక పరమార్థతత్వమును బ్రదర్శించుటయే కాదు తపించుచున్న సవస్థాధ్యయమువలన కాంతి స్వాతిత్ర్యములను ననుకూల్చుటే తత్త్వశాస్త్ర ప్రశ్నములకుఁ దాక్కాలిక నమూనానములను వాప్రతివాద రూపమును సంభాషణ రూపమునను నందుఁ జొప్పించిరి కాని ప్రధానముగా నుపనిషత్తులు దీపిత సమన్వయ నెదుర్కొనిన పక్కావ్యవస్థల వ్యాధ్యయములనుండి యునికి పొంగి ప్రవహించిన కవికా మధురగీతములు నిగూఢ భావవాహినులువై యున్నవి సత్పరార్థస్వరూపమును గ్రహించుటకై సవస్థాధ్యయము చూపిన పరికాపమును పరిశ్రమను నుపనిషత్తులు ప్రదర్శించుచు అవి యొక పద్ధతి ననుసరింప వలసినది తత్త్వశాస్త్రములు గావు ఒక కవిచే నిర్మితములును గావు ఒక శకమువలనను జెందినవి కావు వానియందుఁ గొన్ని అసంగతములు అశాస్త్రీయభావములు కూడ నున్నవి కాని యుపనిషత్తులసంగా వింతమాత్రమే యెవనో మనము వానిని జనువనక్కఱలేదు నిరుష్టమైట్టియుఁ బూర్ణసంతృప్తి నిచ్చునట్టియు మూలతత్త్వ భావములతో నివి విండియున్నవి ఎవైన దోషలేశము లందు పుచ్చో నవి ప్రధానముని యెంచి వానుండి దోషకలుఁక నధాంతములను నిర్మించిరి మన చిట్టి లేకదోషములను సులభముగా సవరింపవచ్చును సగము కవిత్వము సగము తత్త్వమును గలిపి కొంతకాలముతో ననేక కవులచే రచింపఁబడినను నుపనిషత్తులలో వేకేదేశము తత్త్వ రహస్యమును గూర్చిన పత్కనందీపితమైన దృష్టయు మిషము కాలప్రవాహావేగము తగ్గిన దిగువభాగమున నిలఁబడి చూచి గోచరింపును ధ్యానయోగమున నవి పొందిన ఫలితములు కొవియాడఁదగినవి వైకాల్యము శక్తి ధ్వని తృప్తి వీరి సుపనిషత్తు లిచ్చివంతగా నే యితర హర్ష్యగ్రంథము లిచ్చియుండలేదు ఈపనిషత్తులము తత్త్వము కొందఱు మేదఃసమానోన్నత దీపరాశితులకుఁ దీవ్రతమి జిజ్ఞాసావేశంపరులకుఁ దీవ్రశాంతిని మనస్సం తృప్తిని ఇచ్చినది గణేపండివారు చెప్పిన ఈ గ్రంథములందుఁ బరమార్థబింతన మేమియును లేదు అనుభవశూన్యమైన శుష్కతత్త్వమే భారతీయ తత్త్వజ్ఞులు పొందఁ గలిగిన మహేశ్వరత సత్య మను భావములను మనము గౌరవింప నవసరములేదు వివేక ధురీనుఁడగు శై యన్ మెకండిపండితుడు స్పష్టతత్త్వమును నిర్మించుటకు, మానవజాతిలో బ్రథమప్రయత్నమును బరమాహదకరమును సమగ్ర వినుతిపాత్రమువైన దీ యుపనిషద్భావ మనుట యొగ్యముగా నున్నది

—

ఉపనిషదుపదేశము

ఉపనిషత్తులేమి యువదేశింపుననునది చెప్పుట మలభముకాదు వేఱు ఉపనిషత్తులను జడపు విద్యార్థులు కామిదినఁజేరి ఎర్థయింపకొనిన కొన్నిభావముల నందుఁ జూచుచున్నార మాంఘలు తమ మనోఽశ్చయములందు దృఢవిశ్వాసము లేని వారగుటచేఁ దమభావములను సంప్రదాయశాస్త్రముల యాధారమునఁ బోషింపఁజూతురు జీవితప్రసరముల కివి నరిపోషింపి యర్థదర్శకములైనను సంతర్భృష్టి యశ్చయజ్ఞానములు సత్యనిర్మలమున కవసరములు ప్రస్థానక్రమ భాష్యములందు వివరము క్లిష్టము సూక్ష్మమునగు సిద్ధాంతములో నిర్ణయించి ప్రదర్శించిన శంకరుని అద్వైతతత్వము వైషణ్య బహుజవాభిప్రాయము మొగుచున్నది వేదాంత విషయమున శంకరుఁడు చెప్పినదే తుదివాట కాదనియు నుపనిషత్తులు చెప్పినది ప్రేమతోఁ గూడిన భక్తిమతమనుట హేతుబద్ధముగా నుండుననియు నుద్ఘాటించుచున్న గొందఱు గలరు వివిధభావ్యకారలు కొన్ని విశ్వాసములతో బయలుదేలి వాని యుపనిషత్తులలోఁ జూపి భాషావైభిత్త్యముచేఁ దమ భావముల కనుగుణముగ నర్థములను గల్పించురు పరస్పర విరుద్ధభావములు గలవారందఱు నుపనిషత్తులై తమకుఁ ప్రమాణమని చెప్పుదురు ఉపనిషత్తులును సంశయభావాప్యతములు ఎమ్మగ్నావసంపన్నములును గనుటచే వ్యాఖ్యాతలు వానిని దమ మతతత్వముం కనుగుణముగా మవయోగంబుకొనుట కెంతయు పీరిబ్బివడి ఉపనిషత్తులలో నొక శ్చైత తత్వసిద్ధాంతముగాని సుస్థాపిత మత విధానమునుకాని లేదు అది జీవితరహస్య సత్యములు స్ఫురింపఁజేయువే కాని దానిని సూక్తికరించుటకాని ఎద్ధాంతికరించుటగాని యెఱుఁగవు సత్యమునుగూర్చి యిది వ్యంగ్యముగాఁ జెప్పిన భావములు దేవునిగూర్చి యిది ప్రకటించిన ద్వవి ప్రధాన మావనలు బహుళముగా నుండుటచే నెవని కే భావము కావలసిన నందు దొరకును ఎ ప్రత్యేక మతాభిమానియైనను నిర్విచారముగాఁ దనకు వలయు సూక్తుల నుండితి తీసుకొనవచ్చును విజ్ఞానవర్తితమందు సాంప్రదాయకార్థ వివరణమువలనఁ దత్వశాస్త్రమున కపారము కల్పించఁ బడుటయు నట్టి సంప్రదాయము చిరస్థాపితమగుటచేఁ దత్వశాస్త్రమును దానికి నహజమగు నదవిలో నుంచుటకై ప్రయత్నించు విమర్శకులకుఁ వ్యాఖ్యాతలకు నాటకములు కల్పించుచు నట్లునది ఉపనిషత్తత్వమునకు సీగతి తప్పలేదు పాశ్చాత్యవ్యాఖ్యాత లేదో యొక భాష్యకారు నమనరించిరి గన్ పండితుఁడు శంకరుననుసరించెను పిలానఫీ అఫ్ డి

ఉపనిషత్తు అను తన గ్రంథమున కుపోద్ఘాతములో నిటు వ్రాసెను ఉపనిషత్తత్వ ప్రకాశకులలో శంకరాచార్యుఁ డగ్రగణ్యుడు శంకరుని సందేశమే ఉపనిషత్తుల సహజము నత్యమునైన నందేశముం మాఱుకొని ముల్గుల వండితుడటే వ్రాసెను ఉపనిషత్తుల యొక్క వేదోక్తమైన తత్వము పరిజానుముగాక మాయా వాదమే బ్రహ్మపరిణామవాద మవైదికము మాయ లేక వివర్తవాదము వైదికము అలంకారికముగాఁ జిప్పినచో వైదిక వేదాంతభావములోఁ బ్రవచనముక బీజమునుండి వృక్షమువలె నుద్భవించు లేదు, అది సూర్యకాంతినుండి యెండిమాపులవలె వచ్చినది. య్యోగ పండితుఁడు నిదే దుబ్ధిప్రాయమును బ్రకటించెను భాష్యకారులు చెప్పిన భావముల నటుంచి ఉపని షత్తుల కవిహృదయమును నిర్ణయించు యత్నింతుము భాష్యకారులు నున కుపనిషత్తు లనుగూర్చి సంప్రదాయ మేమిదెప్పెనో యింతుమిందుగాఁ జెప్పుచున్నారు కాని ప్రాచీన తత్త్వదర్శకుల వర్తమానమున ననువయమును గొందిన జ్ఞానమును వారు మనకు వ్యక్తపఱుచుట లేదు కాని ప్రశ్నమేమనఁగా నుపనిషద్భావములలో నేతత్వమున్నదా? జగత్కారణ మునుగూర్చి యందఱింగీకరించిన సామాన్యమాత్రములు వానియందున్నవా? జానని స్పష్ట ముగాఁ జెప్పు సాహసమునకు మేముద్యోగింపము ఉపనిషత్తులలో విగూఢభావములు గంభీరములు, వివిధావలోకనములు కుప్పలుగా నున్నవి అందుచే వివిధ మతతత్త్వములు తమకుఁ గావలసిన విషయముల నందుండి గ్రహించుట కనకాశమున్నది మే మంగీక రింతుము శంకరుఁడు ప్రదర్శించినట్టి కావ అరిస్టోటిల్, కాంటు ఎంటి తత్త్వజ్ఞానములు ప్రదర్శించిన భావసామరన్యము నుపనిషత్తులు ప్రదర్శింపవు వానియందు హేతునను న్వయముకంటె వంతరర్థున భావైక్యమున్నది మఱియు తత్త్వవిధాంతమున కనంతరమగు ప్రభువనస్థులమునఁదగు మూలభావములున్నవి అట్టి మూలభావములనుండి యొక నమ్యక్తిధాంత నిర్మాణమును జేయవచ్చును ఉపనిషత్తులలోని కొన్ని వాక్యముల భావ ములు నందిగములగుట చేతను మిగిలినవైన నొకపద్ధతిలోఁగాని యొకవిధానము ననుసరించి కాని లేకుండుటచేతను వీరివిజుట్టి యొకవ్యక్తి కావలయునుఁ బ్రయత్నించిన తత్వమెంత వఱకు వత్తవైనదో ధైర్యముతోఁ జెప్పుట కష్టమైన వని ఐనను నుపనిషద్భావము నుత్త మములు నైన తత్వప్రమాణములను మనస్సునందుంచుకొని, జగత్కారణమునందు మావపుం స్థానము మున్నగు సమన్య లుపనిషత్తులలో చెట్లు పరిష్కరింపబడినవో మాతము

3

ఉనిష్పత్తుల సంఖ్య కాలము

సామాన్యముగా సుపనిష్పత్తుల సంఖ్య మూడుయెనిమిదని నిర్ణయించిరి అందు ముఖ్యమైన ఐదు యుపనిష్పత్తులకు శ్రీశరీరుడు భాష్యము వ్రాసినాడు ఈ దశోపనిష్పత్తులు సత్వంతప్రాచీనులు ప్రమాణములువైనవి వావి సరియగు కాలమును మనము నిర్ణయింపజాలము అందత్వంతప్రాచీనములైనవి కొన్ని బుద్ధునికిఁ బూర్వమువైనవియుఁ గొన్ని బుద్ధుని కనింతరమువైనవియు నవి చెప్పనగును వేదమంత్ర సంకలనమునకును బౌద్ధమతారంభమునకును మధ్యకాలమునం దివి రచింపఁబడి యుండవచ్చును (ఆచార్య క్షిప్రపూర్వ సూత్రం శతాబ్దము) పూర్వోపనిష్పత్తుల కాలము (క్రీ. పూ. ౧౦౦౦ ౩౦౦) మధ్యకాలము నిర్ణయించిరి

శ్రీశరీరుడు భాష్యమును వ్రాసిన కొన్ని యుపనిష్పత్తులు క్షిప్ర చెనుక ౪౦౦ లేక ౩౦౦ల నాడినవి చెప్పదురు పూర్వోపనిష్పత్తులు గద్యరూపమున నున్నవి ఇవి యే మతకావ్యకు జెందనివి ఐతరేయము కొశీతకీ తైత్తిరీయము ఛాందోగ్యము బృహదారణ్యకము కేనోపనిష్పత్తునందుఁ గొన్నిభాగములు పూర్వతమములు కేనోపనిష్పత్తునంటలి ౧ ౧౩ శోకమును బృహదారణ్యకము ౪ వ ఆధ్యాయము ౮ ౨౦ శోకములు పర్యరూపముననున్న యుపనిష్పత్తులకు సందేహకాలమున నుండుటచే నివి తరువాతఁ జేర్పబడినవని చెప్పనగును కరోపనిష్పత్తులకు తరువాత వచ్చినది అందు మునుకు యోగసాంఖ్యశాస్త్రములందలి యంశములు గోచరించును ౧ అన్యోపనిష్పత్తులనుండియు భగవదీతమండియు స్వేచ్ఛగాఁ గొన్నభాగముల నది యుదాహరించినది ౨ ప్రాచీనోపనిష్పత్తులలోఁ జివరిది మాండూక్యము ఆధర్వచేదోపనిష్పత్తులు గూడఁ దరువాతివి మైత్రాయణి ఉపనిష్పత్తునందు యోగ సాంఖ్యముల భావములున్నివి వివిధతత్త్వ నిర్ధారకములు చెలరేగుచున్న శకములో శ్వేతాశ్వతరోపనిష్పత్తు రచింపఁబడినది వైశిష్ట్యములైన వడర్పనములలోని శాస్త్రీయ వేదములలోఁ బరివరయమును దెల్పుచు వారిలోని కొన్ని సిద్ధాంతములనుగూర్చి శ్వేతాశ్వతరము

౧ చూడు కరోపనిష్పత్తు అ ౨ ౧౮ ౧౯ ౨ ౩ ౬ ౧౦ ౧౧

౨ చూడు కరోపనిష్పత్తు ౧ ౩ ౨ ౩ మండకము ౧ ౪ ౮ ౧ ౪ ౨ ౫

గీత ౨ ౪ ౨౯ ౧౮ ౧౯ ౧౯ ౨౦ ౨౩ మండకము ౩ ౪ ౨ ౩ గీత ౧౪ ౫౩ కొందఱు వండితులు గీతకంటె ముంకవశోపనిష్పత్తుకంటెఁ కరోపనిష్పత్తు ప్రాచీనమైనదని చెప్పుదురు

ప్రసంగించినది ఈ యుపనిషత్తు పేదాంకసాంఖ్యయోగశాస్త్రములలోని దైవతత్వములను
 యోగినించి యొకచో గూర్చుదియం దభిలాషను బ్రదర్శించినది గద్యాత్మకములగు
 ప్రాచీనోపనిషత్తులలో విశేషతత్వజ్ఞాన కలదనియు దరువాత రచించబడినవారిలో
 మత సంబంధమైన భక్తిపూజాధానము లున్నవనియుఁ దెలియుచున్నది. మనము
 ప్రదర్శి పఁటోపు నుపనిషత్తత్వ నిర్ణయమునకు బుద్ధులతోఁ జూర్చుములైన యుపనిషత్తుల
 నుండియే ముఖ్యముగా భావములను స్వీకరించి వానినుండి యితరోపనిషత్తు లెంతవఱకు
 గ్రహించినవో తెలిసికొని వానిని గూడ నుపయోగించుము మనకుఁ బ్రధానములైనవి
 ఛాందోగ్య బృహదారణ్యక తైత్తిరీయోకరీయ కౌశికీకోసోపనిషత్తులు ఈశమండూక్యములు
 తరువాత వచ్చును

౧ యోగీశ్వర వండితుఁ డుపనిషత్తుల నీ పఠనలోఁ గూర్చివాడు

1 ప్రాచీన గద్యాత్మకములు — బృహదారణ్యక ఛాందోగ్యతైత్తిరీయోకరీయ
 కౌశికీపనిషత్తులు కేసోపనిషత్తుగములు

2 పద్యాత్మకములు — ఈశ కళ మండక శ్వేతాశ్వతరములు

3 అపఠంకర గద్యాత్మకములు — ప్రశ్న మైత్రాయణి తప్ప మిగిలితవి
 ప్రామాణికోపనిషత్తులు

మైత్రాయణ్యపనిషత్తునుగూర్చి మైగ్వల్ వండితుఁడైన వ్రాసివాఁడు ఇందికలోప
 నిషత్తులనుండి యిచ్చిన యశోదాహరణముల వలనను అపఠంకర కాలమువఱకుఁ జెందిన
 సంస్కృతపదములను వాడెయిండుటచేతను నుత్పాతమైన హింఖ్యనీర్ధాంకముతోడి పరిచయ
 మును సూచించుటచేతను అనైదిక మతశాఖలను వ్యరించియిండుటచేతను మైత్రాయణ్యపనిత్తు
 అపఠంకరకాలమువఱకుఁ జెందియున్నదని తెలియుచున్నది ప్రాచీనోపనిషత్తుల భావముల సారాం
 శమును హింఖ్య దౌర్ధ్ర మతాభిప్రాయములను గలిసి రచించినదే యీ యుపనిషత్తు
 (ఇప్పిల్)లో లిఖితము వుట ౨౩౦) విద్యారణ్యహృది తన పరోపనిషదధ్యయభూతి ప్రశా
 శమున నివరించిన ద్యాదలోపనిషత్తులలో వ్యవహారతర తాపనీయోపనిషత్తుకదే

౨ ఈ విషయమందభిమానము గలవారు వా మిత్రుడు పహద్యాపతుఁడు వైవ ద్యాధ
 వారువారచించిన బ్రి బుద్ధినికొండియన్ పీలాననీ యను మత్స్యప్రగఠమున వైదిక
 విజ్ఞాపవేత్తలనుగూర్చి రచించిన చక్కని భావములను నడువవచ్చును

౪

ఉపనిషద్విష్టలు

తమ భావముల సువనిషత్తులలోఁ బ్రదర్శించిన బ్రహ్మవేత్తల జీవితములను గూర్చి మన కేమియును దెలియకపోవుట మన దురదృష్టము కీర్తి కాంక్షలేశమును లేక సత్య ప్రచారైకవత్తులై నిరహంకారులై తమభావములకు వేదకాలమునందలి దేవతల యొక్కయు మహర్షులయొక్కయు నామముల నుంచీరి ఇంద్రప్రజాపతులు వారదన నక్రమారులు తార్కికులుగా నుప్రసిద్ధులు దేవతల నామములను విడిచిపెట్టి ఉపనిషత్తుల చరిత్రములను రచించు నందర్పము వచ్చినపు డీ దిగువ నామములు ప్రధానస్థాన మాక్రమించును మహిదాసుఁడు ఐతరేయఁడు రైఖ్యఁడు కాండిల్యఁడు ఎత్తకౌమ జాబాలి జైవలి ఉద్దాలకశ్వేతకేశేతు భరద్వాజులు గార్యాయన ప్రతర్దనులు దాలాకి అజాతిశత్రువు ఎరుణయాజ్ఞవల్క్యులు గారి మైత్రేయి

౫

ఋగ్వేదమంత్రములు — ఉపనిషత్తులు

ఉపనిషత్తులు తమ భావవైష్ణవముచే వేదమంత్ర బ్రాహ్మణముల యాధార మవనరములేని స్వతంత్రసారస్వతమని చెప్పబడెను వేదమంత్రములలోని ఎరాడంబర దేవతాకిస్థానములో యాంత్రికమైన యాగకర్మకలాము వచ్చినట్లు మనము చూచియున్నారము సంప్రదాయములో నమనిపోష మతము పరివర్తన యుపనిషత్తులు ఎక్కయించినవి వేద మతస్వరూపమును మార్చుకుండ దానిమననిషత్తులు వైతికమొనర్చి యుత్పించినవి వేద మంత్రములలో సూతపలగా మన్న యద్వైతభావములను పెంపొందించుట బాహ్యప్రపంచము నుండి తత్వకేంద్రము నాంతరంగిక ప్రపంచమునకు మార్చుట వైదిక భావ్యాకర్మా చారములను నిరసించుట వేదప్రామాణ్యముపట్ల వౌదాసీన్యము వహించుట యివి వేదముల కంటె సువనిషత్తులు చూపిన వరిణతి యని చెప్పవచ్చును

అంతయొక్కప్రములైన వైదికవిశ్వాసముల వఱుగున నొక రోకార్థ ప్రతిపాదకమైన దృష్టి బయల్పడె యత్నించుచున్నది కొన్నిమంత్రములందు సర్వకేంద్రమగు నేత్యక కి సత్యమని ప్రతిపాదించబడెను దీని ను ఋత్తులు ముందుకుఁదీసికొని పోయినవి ఉపని

వత్తులొక్కటే పరమాత్మకృతి నంగీకరించినవి అది యర్వాత్మకము శాశ్వతము జ్ఞానాతీతము స్వయంప్రకాశకము స్పృష్టానీతి లయకారణము నైనది ఆ పరబ్రహ్మమే జగత్కృతీ జగత్పతి జగదాధారిము ఏకము, అద్వితీయము ఎకైక పూజాన్రతి పాత్రము వేదములకాని అపరిహర్షదేవతల దృశ్యమై పరిహర్షుడగు దేవుడు గోచరించినాడు ఓయాజ్ఞవల్క్యు! నిజముగా దైవము రెండటలు గలరు? ఒకడే యని యాతడు బదులు చెప్పెను మా కింకొక! పశుకలదు అగ్ని వాయువు ఆదిత్యుడు కాలము! పాణము అన్నము బ్రహ్మ రుద్రుడు విష్ణువు ఈ దేవతలలో నొక్కొక్కని కొందఱు కొందఱు సేవింప చున్నారు ఇందెవడుత్తమ దైవమో మాకుఁ జెప్పము ఆతఁడిట్లు చెప్పెను! పర్వ స్వరూపి అమరుడు అనంతడు నైన పరబ్రహ్మముయొక్క భిన్నరూపములే యాదేవతలు ౨ సగుణనిర్గుణాత్మకములైన రెండు నొకే బ్రహ్మమందు లీనమైపోయినవి

బహుదేవతారాధన భావములు భారతీయ హృదయములో లోతుగా రాటుకొని పోయిన కారణముచే వానిని దొలఁగించుట సులభముకాదు అనేక దేవత లొకే దేవునికి సామంతులైరి పరబ్రహ్మ కటాక్షములేనిదే ఒక గడిపోచనైన నగ్నికాల్పలేదు వాయువు దాని విగురఁగొట్టలేదు పరబ్రహ్మవలనె భయముచే అగ్నిమండుచున్నది సూర్యుడు ప్రకాశించుచున్నాడు ప్రాణములు మేనుములు మృత్యువు తమ కర్తవ్యములను నెఱి వేర్చుచున్నవి ౩ కాన్నివేళల దేవతలందఱు పరి మేశ్వరుని యంశములని చెప్పఁబడెను ఉద్ధాలక నాయకత్వమున నైదుగురు గృహస్థు లశ్వపతి మహారాజు దర్శనము చేసిరి చక్రవర్తి ప్రతివ్యక్తి నీ విదముగా నడిగెను ఎవరిని నీవు పరమాత్మగా ధ్యానింప చున్నావు? మొదటివాడు స్వర్గమనియు రెండవవాడు సూర్యుడనియు మూడవవాడు వాయువనియు నాలుగవయాతఁ డాకాశమనియు నైదవవాడు జలమనియుఁ జెప్పిరి సత్పదార్థముయొక్క వివిధాంశములనే వారు ధ్యానించుచున్నారని చక్రవర్తి సమాధానము చెప్పెను శరము స్వర్గము కన్ను సూర్యుడు శ్వాస వాయువు ఉదర మాకాశము మూత్రనాళము జలము భూమిపాదములుమగ విరాట్పురుషుని రూపము చిత్రింపఁబడినది అల్పసంఖ్యాకుల తాత్త్విక విశ్వాసమునకును ప్రజాబాహుళ్యముయొక్క మూఢవిశ్వాసము లకును సామరస్యముచేయుటే మనకుఁ గల సమస్యయవిధానము ప్రాచీనులు విశ్వసించిన

౧ బృహదారణ్యకోపనిషత్తు ౩ అ శ్లో ౧

౨ మైత్రాయణ్యుపనిషత్తు ౪ అ ౫౬ ముండకము ౧ అ ౧౧ తైత్తిరీయము

౧ అ ౫ బృహదారణ్యకము ౧ అ ౪౬, ౪౭, ౪౮

౩ తైత్తిరీయము

దేవతాస్వరూపముల నాక్కుమ్మడి నిర్మూలించఁజాలము ఏలన నట్టి నిర్మూలనవిధానము ప్రాతిపదికమైన మానవహాజ స్వభావమును గణించినదగును జనులందఱొక్కసారి పరమ సత్యమును గ్రహింపఁజాలరు జనసామాన్యముయొక్క నైతికాధ్యాత్మిక పరిణతి యనేక దశలలోనుండును ఉపనిషత్తుల దృష్టిని నిర్ణయించి విషయ మింకొకటి కలదు వాని యీశయము తత్త్వమునుగాని శాస్త్రమునుగాని నిర్మించుట కాదు ప్రజలకు ధర్మ ప్రవర్తనా భ్యాసము చేయుటే జీవునికి దేవాబంధములనండి విముక్తి కల్పించి బ్రహ్మైక్యానందమును పొందుటకు సాయపడుటయే వాని లక్ష్యము పాపనశీలతమున కిచ్చినంతి ప్రాధాన్య మునువారు ధీశక్త్యునున కొనఁగలేదు మఱియు వారికిఁ బూర్వసంప్రదాయ మందధిక గౌరవముకలదు వేదమంత్రద్రష్టులు చిరస్మరణీయులైన మూలపురుషులు వారిని విమర్శింప జూచుట యోగ్యముకాదు ఈ విధముగా నభ్యుదయమందుచున్న పరమార్థతత్త్వమునకును సుస్థాపితములైన వైదికదైవారాధన విశ్వాసములకు నపనిషత్తులు సామరస్యమును గల్పింప యత్నించినవి మానవునికిఁ దత్త్వదృష్టి ద్వివిధము బాహ్యము అంతరంగికము బాహ్యమున నృష్టిచైత్ర్యము అంతరంగికముగా ఆత్మివ్యాపారము వేదములలో ననంత మైన ప్రకృతి విరూఢ స్వభావములపై దృష్టి కేంద్రీకరింపఁబడినది అంతరంగ ప్రపంచ రహస్యమలవెపు దృష్టి యుపనిషత్తులు మరల్చినవి స్వయంజ్యోతియైన పరమాత్మ యంద్రియద్వారములను బాహ్యమునకుఁ దెలుచుటచేత మానవుఁడు బాహ్యమునకే కాని లోపలికిఁ జూడలేకుండెను కాని యొక జ్ఞాని ముఖ్యతనేత్రుడై మోక్షావేక్షతో లోనున్న పరమాత్మను దర్శించెను బాహ్యభౌతిక లోకమునుండి మనస్సునకుంకను వెనుకనున్న మరణాతీతమైన యాత్మపై దృష్టి కేంద్రీకృతమయ్యెను జ్యోతిర్దర్శనమున కాకనమునంకఁ జూడనవరములేదు అంతరంగమున దివ్యజ్ఞానాత్మికమై ప్రకాశించుచున్న యాత్మను దిలకింపవచ్చును మానవుని యంతరాత్మ ప్రపంచసౌందర్యమునుజూపు మూలయంత్రము సత్యము ప్రకిపలించు హృదయాకాశము ప్రసన్నక సారము

దృష్టిలో నిట్టి మర్పు నచ్చుటచే దత్త్వ మంతయును మారినది అన మిథు దర్శింపఁ దగినవారు దేవతలు కారు ఆత్మ స్వరూపుడైన ఎరమేశ్వరుడే దేవుని

నివాసము మానవ హృదయమే బ్రహ్మణః కోశోఽని యే తవ యాత్మ స్వరూపి కా యే యితర దేవత వెవఁదారాధించినను వాఁడు తెలియని వాడే అంతరింగ మంటలి సురణ రహితమైన యాత్మయును సర్వస్వమని కల్పించిన శక్తియు నొకటి ఆత్మయే బ్రహ్మము బ్రహ్మమే ఆత్మ బ్రహ్మాండము అంతము నృసిందిన దివ్యశక్తి ప్రతిప్రాణి హృదంకిరమున నున్న యాత్మ శక్తియే దైవ కిటాక్షమును గూర్చి వేదములు చెప్పిన భావము నుపనిషత్తు లంగీకరింపు ఇహ సుఖైశ్వర్య ప్రద తలగు వైదిక దేవతల కువ నిష్కర్తులలో బ్రార్థనములు లేవు దుఃఖముమోచనమునకుఁ మాత్రమే గలవు

ఉపనిషత్సహర్షులు దుఃఖమును గూర్చి అతిశయముగాఁ జెప్పటచే వారు నిరాశా తత్వము నవదేశించిరిని విమర్శింప లభ్యమగు వల్కును వచ్చిరి అది ఎత్తము కాదు వేదమత మధికోల్లానకరమైనది కాని వస్తువుల యాంతర్య మెఱిగిన ఉపనిషత్సాన్నత్య మును బొందలేదు మఖ ఎదార్థములలో నిందిన ప్రపంచమును దర్శించి అంతరించినది వేద మతము దేవతలను జూచి వారు భయము భక్తియుఁ గూడఁ గలిగియుండిరి ఇహలోక జీవనము విరాడంబరము మధురముగా వారికిఁ దోచెను నిజమగు నాత్మ జిజ్ఞాస కేవల సుఖమయ జీవితానశ్చి నంగీకరించదు జీవిత పర్యవార్థమును గూర్చి యది ప్రశ్ని చి తర్కించును ఉన్న పరిపతి యందు గాఢమైన యనంతప్రాప్తియే హృదయ ఎరివర్తనమునకును నాత్మావలోకనముచే వచ్చు ద్విజత్వమునకును గారణము ఉపనికు లలోఁ జూపఁబడిన నిరాశా తత్వము సర్వ తత్త్వ జ్ఞాన మారము మానవునికి నిరాశ గలిగి దాని నుండి బయల్పడు మార్గము లవ్యేషంపఁ జేయును నిరాశా విమోచన

౧ తైత్తిరియోపనిషత్తు

౨ బృహదారణ్యకోపనిషత్తు ౧ అ ౪ ౧౦ ౪ మాదు ఛాందోగ్యము ౩ అ ౧౪

పోల్చు అగస్త్యే శేష దేవుఁడెవరిని భూమి వడిగితిని అది శేష కాదని బయలు చెప్పెను సురల సముద్రమును పొగరగర్చెమును, వందలి అంతుజాలమువ వడిగితిని అవియు దేవుఁడు మేముకాము మాకుశ్వమువ చెడుకుమని చెప్పివది తిరిగి శేష సహహారు తములను దానిలోనికిని విశ్వమును వందలి అంతువులను వడిగితిని అవియు అపొగ్గి మినిగ్గి నిరవధివాదు దేవుఁడు మేము కామ ని చెప్పివది అతఁ జూర్యశంధ్ర వక్షత్రముల వడిగితిని మేముకావనియనియుఁ చెప్పివది సురల వా శరీరేంద్రియముల వడిగి మారు దేవుఁడారని చెప్పితిరి కాని దేవునిఁగూర్చి మికుఁ దెలిసినది చెప్పమంటిని అది యజ్ఞవల్క్యములొకఁ బలికెను దేవుఁడు మమ్ముఁ జేసివాడు ఇట్లప్రేషించి చివ కురలోనున్న అత్తవతుగగా నీ దేవుఁడు నీలోనే యున్నాఁడు నీయాత్మ కాత్మ యని బయలు చెప్పివది (శబ్దము ౧౦ అ ౬)

సూరము లేకున్నచో దాని నుండి బయల్పడు యత్నము చేయకున్నచో నప్పడది త్రివ్ర దోషమే క్రిమికాహములను భంగపఱచి మోద్యమును గల్గించు నంతటి నిరాశా భావము నుపనిషత్తు లెన్నఁడు చెప్పి యుండిలేదు ఎత్కావ్యేషణమునకు వలయు కృపాని నిర్విఘ్నముగాఁ గొనఁపఱింపఁబడుచు విశ్వాసము ఎఱచిపత్తు లధికముగాఁ గలిగి యున్నవి బెర్తు వండితుఁడు నుడివివట్లు ఆపిపత్తులయందు దుఃఖమోద్యముల కంటె సత్కా వ్యేషణ వరాయణమందు పాహస మధికముగా నున్నది ౦ జనన మరణాత్మకమైన తుదిలేని కాలవక్రమందుఁ దగుల్కొనిన జీవుని దుఃస్థితిని గూర్చి విశేషముగాఁ జెప్ప వాక్యము లుపనిషత్తులలో వధికముగా లేవు ఆపనిషత్తులయ కాము ప్రకటించిన మోక్ష సూరము వలనఁ గలిగె యానందముచే నిరాశా తత్వమునుండి రక్షింపఁబడిరి.౨ సంసార వర్ణము లేక పునరన్మ సిద్ధాంత విషయమును ప్రకటించినంతమాత్రమున నుపనిషత్తులు నైరాశ్యమును బోధించినవనుమాట యుక్తము గాదు ఇహలోక జీవనము పరిపూర్ణ జీవితమునకు పాదనము బ్రహ్మనందము బ్రహ్మసుభవ జ్ఞానమును సంపాదించుటకై మనము సంసారజీవిత మొక శిక్షణముగాఁ బొందవలెను ఆత్మ జయము వలన లభించు వానందము వరకు లక్ష్యమైన వారికి జీవితము మహాకాహ జనకమై యుండును బ్రహ్మ జ్ఞాన పాదనమునకు సంసారానుభవములు మెట్లు జీవిత మాత్మజ్ఞాన సంపాదన యాత్రలో నొక మట్టును బుద్ధిని శాశ్వత వస్తువును గుర్తింపఁ జేయుటకు సంసార మొక చక్కని తరుణము జీవిత మొక మాయా స్వప్నము కాదు ప్రపంచ మొక ఎకావ కల్పనమును గాదు ఆపనిష దనంతర పూర్వస్మ సిద్ధాంతములలో వీ పూజ్య భావ మదృశ్యమై జన్మ మొక దోషమనియు సంసారము నొక బంధించు శృంఖల మనియు వర్ణింపఁబడెను

బ్రాహ్మణముల కాలమునందు వేద మంత్రముల విరాధంబరమైన మతము యజ్ఞ క్రియయైనది మనుష్యులకు దేవతలకు అంబురము లిచ్చిపుచ్చుకొను లాభవష్ట రూపమైన వ్యాపార సంబంధము వ్యర్థకలాపములో మునిగిపోయిన యీ యుగమందు నిజమగు తత్వ దృష్టిని పునరుద్ధరించు దివసరమైనది ఆపనిషత్తులలో వధ్యాత్మ జీవనము నవజీవ ప్రవంతియై ప్రవహించినది యాగ కర్మకలాపము వలన వాత్మకు మోక్షము లభింపదని యుపనిషత్తులు హెచ్చరించినవి స్పష్ట రహస్య మెరిగిని నిజమైన మత తత్వానుమానమే మోక్ష పాదనమని చెప్పబడెను పరిపూర్ణత లే. బ్రహ్మజ్ఞాన మాంతరంగికము అంతో

౧ రిలజయస్సు ఆఫ్ ఇండియా పుట ౨౪

౨ కేవ్ రిజెంషన్ బాండు అండ్ క్రిస్టియన్ పుట ౬౪

రాత్మ సంబంధము, అది బాహ్యము వ్యర్థాచారమును గాదు జీవాత్మ పరమాత్మైక్య భావమును గూర్చిన నిశ్చయ జ్ఞానము సరియగు మతానుషాసమునకును మూల సాధనము యాగ్నియల నిరర్థకత బాహ్యపూజల బ్రయోజన భూస్వతయును బుగుగాఁ జూఁబఁడెను భగవంతు నాత్మార్పణముచే సేవింపవలెను గాని బాహ్యపూజా విధానములచేఁ గాదు దేవుని స్తుతించినంతమాత్రమున మనకాత్మ రక్షణము లేదు క్రతుకలాపముచే నాతఁడు తృప్తి పొందఁడు ఉపనిషత్కర్తలు చరిత్ర జ్ఞానము కలవారగుటచే భావవిప్లవ మొక్క పొరిగాఁ డొప్పింపఁ జూచుట నిష్ప్రయోజనమని గ్రహించిరి కావున వారు దృష్టి ఎరి ఎర్తనమునకై యిత్నించిరి యజ్ఞములకు వారు వేఱర్థములు చెప్పి యా యర్థముల కవి బాహ్య చిహ్నములని బోధించిరి కొన్ని వాక్యములలో నశ్వమేధ యాగమును ౨ గూర్చి ధ్యానము చేయుమని శాసించిరి అట్టి ధ్యానము యజ్ఞ నిశ్చయార్థమును మనఁకుఁ దెలియ పఱచుటచే నది యజ్ఞమంత విలువైనదే యజ్ఞముల నవసరములగు సరణి వేదిక మున్నగు వివరములను శ్రద్ధతో వర్ణించుటచే వారు యజ్ఞ మతమునకు వ్యతిరేకులు కారని తెలియు చున్నది యాగ కర్మ రూపముల నట్లుంచి వాని భావములను సంస్కరింప యత్నించిరి ఆత్మ దర్శనమే సర్వయజ్ఞములకుఁ బ్రయోజన మని చెప్పిరి జీవితమే యజ్ఞము మనుష్య జీవితమే నీజమగు యజ్ఞము ఆతని మొదటి యిరువదిన్నాలు వత్సరముల జీవితము ఉదయ కా౦ పెరామార్పణము బుద్ధిభూషిపాసలను లక్ష్యము చేయక సుఖాపేక్ష విడిచి చేసిన బ్రహ్మచర్య మాతని ప్రథమ పెరామ సమర్పణము భోజనపానాది సుఖములను గూడఁ బవిత్ర కర్మలుగాఁ జేసి ప్రమోద భరితములైన వివాహాదిక కర్మ కార్యములందుల్లాసముతో వేద మంత్రములను బఠించుచు ఆత్మ శిక్షణము పరోపకార పరతంత్రత బుజు ఎర్తనము అహింస నత్యవచనము మున్నగున వాతఁడిచ్చి దక్షిణ యిషుమర్పణ స్నానమే యాతని యరణము ౩' దేవుఁ డెట్లు నిత్య యజ్ఞ స్వరూపయో మనఁకుఁ దెప్పిరి దేవుని యజ్ఞముచే మనము జీవించుచున్నాము యజ్ఞ మనగా మృష్టాన్న భోజనము కాదు, త్యాగమే చేసిన ప్రతి కర్మయు దలచిన ప్రతిభావమును దైవార్పణ బుద్ధితోఁ జేయవలెను నీ జీవితము నొక యవిచ్ఛిన్న యజ్ఞముగాఁ జేయుము మను ప్రథమ సోపానమును మెట్టినఁ

౧ బృహదారణ్యకోపనిషత్తు ౧ ఆ ౧ ౨ ౩ అశ్వమేధము

౩ ఛాందోగ్యోపనిషత్తు ౩ ఆ పోల్పు ఈశ్వరా ఆ ౬ ౩ క్రొత్తకృష్ణంబుల నుండి విడివడుటకు భారములను దించుటకును, నందివేయఁబడినవారికి స్వాతంత్ర్య మిచ్చు టకును సర్వసంధములను తెంచవేయఁటకును కాదా నే మవవానప్రతము పూనికది? నీ యన్న మును విఱువేదలకుఁ బెట్టి దూరముగా పెట్టవేయఁబడిన దీమల వాదరించి రక్షించుటకే నీ యవ వానప్రతము వారినిఁ జూచి నీవు నీ శరీరముమీది నత్రుమును దీసి వారికిఁ గవ్వవలెను

గాని పైనున్న పక్షమును మెట్టునకుఁ బోవజాలము సామాన్యులకు యజ్ఞము లవసరములే గాని యంతటితో వరిపోడు యజ్ఞముల వలన మనము పితృబివానమైన నంద్రలోకమునఁ గొంతకాలముండి తిరిగి యీ లోకమునకు వచ్చి జన్మించవలెను బావ్యా కర్మకలాపము నాంతరంగికాత్మ జ్ఞానముతోఁ బోల్చి చూపిరి యజ్ఞములతోఁ గూడిన పురోహిత వ్యాపారము వారి కనఁగకమువి తోచినపుడు వారు దానిని వేర్వేరుగా విరహించిరి పురోహిత బృందము క్వావముఁ గుంఠించె నొకరి వెనుక నొకరు ఓమ్! మనము భుజికము ఓమ్! మనము క్రాగుదము ౨ మున్నగు వాక్యములు ఎలుకుచుఁ బోవుచుందురు ఈ విధముగా బ్రాహ్మణముఁ కరిన నియమములతోఁ గూడిన కర్మకాండ దుర్బల హృదయుఁడగు మానవునికి దృఢి నొసఁగ వందున మనవివక్షలు దానికర్థ కట్టకట్టిరి

వేదప్రమాణ వాచనకర్తమును గూర్చిన యువనవద్యావము దాని కనుకూలముగాదు అనంతర కార్మికులవలె మనవత్కర్త లీ వచయమున ద్వంద్వాభిప్రాయమును వెలిబుచ్చిరి వేదములు దైవకల్పితములని చెప్పినపుడు వారిట్లు నుడివిరి తదీ కజ్జలకు నిచ్చుపెట్టినపుడు పొగిబయిల్చేటి లెనల వ్యాపించువట్లు పరమాత్మనుండి ఋగ్యజుఃసామమూఢర్వాంగి రసములు పురాణోపాసములు శాస్త్రములు నిగూఢానున్యలు గీతములు సామెతలు భాష్యములు ఎన్నియు ఎక్కువితములై బయటికి వచ్చినవి ౩ వేదార్థవైద్య మార్త జ్ఞానమునకు నరిపోచియు నది మనల మధ్యరింపజాలరనియుఁ జెప్పిరి ౪ వారద్రుడ్లు చెప్పెను నాకు ఋగ్యజుఃసామములు మంత్రములు, తెలియును కాని యాత్మస్వరూపము తెఱుగను ౫ ముండకోనివ త్రిలు చెప్పెను విద్యలు ద్వివిధములు పరాపరములు, ఋగ్యజుఃసామమూఢర్వాంగములు క్షానల్పాదికము లిచ్చు విద్య అపరవిద్య లేక తొకవిద్య దేవవలన నక్షరబ్రహ్మ పరారము తెలియునో అదియే పరవిద్య లేక అత్మవిద్య

~~~~~

౧ భాందోగ్యము ౧ ౪ ౧ ౧౦ ౨ భాందోగ్యము ౧ ౪ ౧౨ ౪ ౫

౩ బృహదారణ్యకము ౩ ౪ ౫ ౧ ౪ భాందోగ్యము ౫ ౪ ౩ ౧౦ బృహదారణ్యకము ౩ ౪ ౫ ౧౪ ౪ ౫ ౨౧ ౪ ౫ ౧ కొవీతక ౧ తెత్తీరియము ౨ ౪ ౪ కరోవచక్ర ౨ ౪ ౨౩ ౫ భాందోగ్యోపనిషత్తు ౬ ౪ ౨౦

ఉపనిషత్తులు చర్చించి నిషయములు

ఉపనిషత్తులలోఁ బ్రధానవిషయము తత్త్వసమన్వయే అది సత్యాన్వేషణమే ఉన్నది. ఎరిసత్తులలో నొక తృప్తి వలన శ్వేతాశ్వతరోపనిషదారంభమునఁ జెప్పిన యీ ప్రశ్నములు బయలుదేటును మన మెచటఁ బుట్టితిమి? ఎచట జీవించుచున్నాము? ఎచటఁ బోవుదుము? హేబ్రహ్మ ఏద్యురేణ్య! యభిదుఃఖమయమైన యీ యహజీవితమెవల యేర్పాటుచే మనము చేయుచున్నాము? దీనికి గారణము కాలమా? స్వభావమా? అవసరమా లేక సర్వేశ్వరుకతాటన్యమా? లేక వంచభూతములా? లేక పరమాత్మ స్వరూపియగు పురుషుడా? కేనోపనిషత్తునందు శిష్యుఁ డడుగుచున్నాఁడు ఎవని యాజ్ఞచే మన మనస్సువయించ తన ఎనిని చేయుచున్నది? ఎవని శాసనముచే మనము మాటలాడుట జరుగుచున్నది? చక్షుశ్శ్రోత్రముల నెవఁడు నడుపుచున్నాఁడు? ఉపనిషత్తులు సామాన్యలవలె మన యనుభవ ముక్తిమని తలఁపలేదు ఇంద్రియములు మనకుఁ దెలిపునదే తుది సత్య మగునా యని వారు శంకించిరి మన కనుభవము నిచ్చు మనశ్శక్తులు స్వయం వ్యక్తిత్వము గలిగినవా? లేక వానివెనుక వానికంటె నధికమైన శక్తుల ప్రతిబింబములా యివి? బాహ్య భౌతిక వస్తువులు కొన్ని కారణముల పరితమయైయుండఁగా వీనిని వీని సూక్ష్మకారణము లంతసత్యమైనవిగా నెట్లు గ్రహించుట? సర్వ వస్తుజాలమునకును వెనుక పరమసత్యమైన మూలకారణమొకటి యుండి యందు మనస్సునకు శాంతికలగు నవకాశముండవలెను జ్ఞానము మనస్సు నింద్రియములు విషయములు నివల్నియుఁ బరిమితములు కారణబద్ధములునై యున్నవి ఇట్టి కాత్మార్థిక వస్తుజాలము సుఖమొనఁగఁజాలదని నీతితత్త్వ ముపదేశించుచున్నది ప్రపంచమిచ్చు సుఖములు వార్ధక్యమరణములచే నస్థిరములు అనంతమైనదే అఖండానందము నీయఁగలదు మతము శాశ్వతానందమయ జీవితమును గోరును కావున నొక కాలాంతమైన పరమసత్యము లేక సత్పదార్థముండితీరవలెను దేనినిఁగూర్చి మతమన్నే ఎంచుచున్నదో యేది మన నర్వకాంక్షల నీడెర్పఁగలదో యేది తత్త్వజ్ఞానకు గమ్యస్థానమో యట్టిదే యీ సత్పదార్థము నచ్చిదానందరూపమైన యట్టి అనంతతత్త్వమున కుపనిషత్తులు మనలఁ దోడ్పానిపోవ యత్నించి వి ప్రతిమనుజులి ప్రార్థన మీ విధముగా నుండును

నన్ను అనత్వదార్థమునుండి వత్పదార్థమునకును అజ్ఞానాంధకారమునుండి జ్ఞానకాంతి లోకిని మరణమునుండి యమరత్వమునకును దోడ్కొని పోయ్యుచు

మన ముపనివత్తత్వమును తత్వశాస్త్రము నీతిశాస్త్రములను రెండు కీర్తికలక్రిందఁ బరిశీలించుము తత్వశాస్త్ర కీర్తికక్రిందఁ బరమసత్యము అగత్యవధావము నృప్తి సుస్య మున్నగువానిపై నుపనివత్తులేమి చెప్పినవో చూతము నీతిశాస్త్ర కీర్తికక్రింద వ్యక్తి యొక్క భిన్నాంశ పరిశీలనము అతని గమ్యస్థానము లక్ష్యము కర్మస్వీకృతంత్యముల సంబంధము మహాన్నకాదర్శమైన మోక్షస్వరూపము పునరన్మసిద్ధాంతములనుగూర్చి చర్చించుము

2

సత్వస్వరూపము

సత్వస్వరూపముహ్య పరిష్కార విషయములో నుపనివత్తులైన విజ్ఞానచేత్రలు చేద ద్రిష్టలు ప్రదర్శించిన దాహ్యదృష్టి వాతరంగికదృష్టితో మేళవింపఁజూచిరి అనేక ఏదార్థములలో వేతమైయున్న సత్పదార్థము చేదమంత్రములు కనుగొనిన మహాన్నత సత్యము ఈ సరయము నుపనివత్తులు బలవంతచినవి అత్వస్వరూప పరిశీలనమును తత్వ దృష్టితో నప్పుడప్పు డుపపత్తులు ప్రదర్శించినవి అత్మశబ్దమునకు వ్యత్యక్తి నరీగాఁ దెలియదు ముగ్ధేంద్రములో (౧౦౮ ౧౬ ౩) ఈ శబ్దమునకు తీసికొని యనియు చైతన్య సారము ఎయు వర్ణము చెప్పఁబడెను శ్రమముగా జీవుఁడను వర్ణము వచ్చినది అత్మ సిద్ధాంతము వివరణములోఁ గూడిన వృత్తము పూర్వమునైన పద్ధతిలోఁ జెప్పఁబడియుండలేదు అచటపటమున్న భాషములొక యేకతత్వసమీకరణము లోనికిఁ దేఱఁబడలేదు. ౨ ఛాందో గోపసపత్తునందు గురువగు ప్రజాపతికిని శిష్యుఁడగు నింద్రునికిని జరిగిన సంభాషణమున నాత్మశబ్ద నిర్వచనము శ్రమోన్నత పరిణతివందినది, (౧) శరీరము నేననుభావము (౨) మనస్సు నేననుభావము (౩) అంతఃకరణము (౪) ఎరిష్కార్య సత్వస్వరూపమగు నాత్మ పదార్థము నను నాలుగు దశలలోఁ జెప్పఁబడినది ఇచటఁ జర్చింపఁబడినది మానసికముగాఁ

౧ అనతో మా వర్ణమయ తమసో మా శోభితగమయ మృత్యోర్మా అమృతం గమయ బృహదారణ్యకము ౧ ఆ ౩ ౨౩

౨ ఛాందోగ్యము ౮ ఆ ౩ ౧౧

యాధ్యాత్మిక నమస్య మనుష్యుని నిజాత్మస్వరూపమేమి? నిత్యసత్యముగు నాత్మకుండ
 పరిపిన కొన్ని లక్షణములను గూర్చి ప్రజాపతి చెప్పుట కారంభించును జరామరణ
 దుఃఖములుగాని పాపముగాని బుభుక్షాపిపానలుగాని లేనిది యే కోరికలు లేక తాను
 గోరఁదగినది మాత్రమే కోరుచు నేదియు మాటించక, తన కుచితమైన దూహించుచు
 నుండునో అట్టి అత్యుచిత మనము తెలియ నవలసినది అన్నియు మారుచుండగా
 నన్నింటికీ గర్భయై తాను మార్పులేనది జాగ్రత్త్యున్న నుమతి విరాఘనర్జును మోక్షార్థ
 వనలన్నిటి కారధారితమైనదే అత్మ అది వివాళమలేని సర్వస్థువు మృత్యువు
 దానిని పృథునివలెను పాపము దానికిండును సత్యత్వము అవిచ్ఛిన్నత్వము ఎకత్వము
 కాళ్యక్ష క్రియావర్జితము దాని లక్షణములు స్వయంసంపూర్ణమైన ప్రపంచ మది అది
 తప్ప వేరొకజేమియు దానిని భాధించునదిలేదు సవ్యవసర్గుకులీ నిర్ణయవిధానము
 సహితముగాదని ఎలుకుదురు స్వయంసంపూర్ణ స్వయంబోధకత్వ లక్షణముల
 నూహించి సమస్యావరిష్కారము పరినులభముగాఁ జేసియున్నాము కాని యీ వర్ణన
 కేవల మర్థరహితముగాదని ముందు మనము చూడఁగలము అత్మ కేవలమాంతరంగిక
 మను నెన్నఁడు దృశ్యముకాఁజాలదని ప్రజాపతిచెప్పిన భావము అది ద్రష్టయేకాని
 దృశ్యముకాదు అది కొన్నిలక్షణముల మొత్తమైన నేను అనునదికాదు వీనికి పెనుక
 నుండి సర్వసాక్షిగా నున్న అహం పదార్థమే యది అది కర్మలేని పూర్ణకర్త మనము
 సాధారణముగా నేను అని చెప్పకొనునదంతయు దృశ్యముతోఁ జేరును ఎలన నేది
 దృశ్యమో యది యనాత్మపదార్థమే అత్యేకపన్నగుణ జాలమునంతను సంపూర్ణముగా
 నేఱువలెనవలెను ప్రశ్నమునకు మొదటి సమాధానముతో జన్మచరిణామ వార్ధక్యమరణ
 ములు గల శరీరమే ఆత్మయని చెప్పఁబడెను ఒకని నేత్రమునందు నీచుచును తేజస్సు
 పాత్రములోని యుదకమందుఁగాని అద్భుతమందుఁగాని ప్రతిబింబించునది అత్యయని ప్రజా
 పతిచెప్పెను ఒకచిత్రవరుములోని మనుజు నానభాగ్రము చూడవలెను ప్రజాపతి యింద్రుని
 ఎలువగల వస్త్రములు ధరింప మఱల కుంఠోదకముతోఁ జూరుచునును ఎ రూపముతోఁ
 జూచిర జలములోను నద్దమందు నా రూపమే ప్రతిఫలించును ఇంద్రుని కొక నందేహము
 కలిగినది ఈ దేహమే ఆశ్మయైవతో దీని ప్రతిబింబము చక్కగా వలంకరించుకొనినఁ
 జక్కగా నుండును నుండరవస్త్రములు ధరింపన నుండరవస్త్రములతోఁ గవణదును పరిశుభ్ర
 ముగా నున్నచో వదియు కుభ్రముగా గోచరించును కాని యీ దేహము గ్రుడ్డిచైనదో నదియు

౧ తాందోడ్యము ౮ అ ౩౦ ౨ బృహదారణ్యకము ౪ అ ౪౩

౩ శ్వేతాశ్వతరము ౮ అ ౩౩ ౪ శ్వేతాశ్వతరము ౮ అ ౯౦

వట్టి కన్యదును కుండికాని వక్రముగాని యైనచో వట్టి ప్రతిబింబముమందును మఱియు శరీరము సంశయము గాన విందు నాకుఁ దృప్తి కలుగలేద" నెను కొంతకాలము గడచినవెనుక నింద్రుఁడు తిరిగి గురువు వాశ్రయించుగా నీహిరి ప్రజాపతి స్వప్నలోకమును ముఖముగా నంచరించు వాఁడే యాత్మ యని చెప్పెను లోపదుఃఖములతోఁగూడి భౌతికమైన దేహ మాత్మ కాజాలదు శరీరము దాని నుపయోగించు చైతన్యముయొక్క యుపకరణము చైతన్యము శరీరముకాదు ఇంద్రునికిప్పుడు ప్రజాపతి వ్యప్నజీవియే యాత్మయని చెప్పినాఁడు కాని ఇంద్రుని కింకొక శంక కలిగినది స్వప్నజీవి శరీరలోపములచే లోపమును జొందడు శరీరము కొట్టాడినచో నది దెబ్బతినదు శరీరముయొక్క కుండికనము దానికి లేదు కాని యీ శరీరలోపములు దోషములు స్వప్నజీవినిఁగూడఁ దరుముచున్నట్లే యుండును శరీరమునకుఁగలిగిన బాధ స్వప్నజీవియు నెఱుఁపించును ఎచ్చును కావున నీస్వప్నగతముగు జీవి నిజమగు నాత్మ కాదు ఇతర మానసికానుభవములను ఎడిచి వ్యప్నజీవునాహుతినే ప్రజాపతి తిసికొనుటకుఁ గారణము వ్యప్నము లితరముకలఁజే శరీరమునకు దూరమైనను యగుటచే ముఖ్యమునైన స్వప్నప్రవాచము జీవి విశృంఖలముగా నంచరించఁగలదు స్వప్నజలరాశిలో మనస్సు శరీరావనూచేఁ గట్టువడక స్వేచ్ఛగా నీడలాడును ఈ యభిప్రాయము ననుసరించి అత్త నీత్యునిపరస్పరమందుచున్న మానసికావస్థా వస్తువృత్తుమని చెప్పబడినది అత్త న్యయంపోషకమైనచో నీ స్వప్నానుభూతి శరీరనందందము కొంత వఱకు లేకుండఁబును స్వతింత్రమైంది కాదు ఇన్యకాలాది పాశబదిమైన యీ జీవి నిరమైనది కాదు దేశకాలమును స్థంభముకుఁ గట్టఁబడిన యీ జీవి అన్వతంత్రమైనది నంహారచక్రమందది పరిభ్రమించుచున్నది సహజలోపములు గల వస్తుపావగ్రులో లోప భూయిష్టమైన ప్రవాచమును దనికొఱకు నిర్మించుకొనుచున్నది అది వాశరహితమునుగాదు స్వతంత్రముగాదు జాగ్రత్స్వప్నానంద యే శక్తియొక్క అనంతార్థ ప్రదర్శనములో నిట్టి సుపతరమై వచ్చియు నీ వివిధావకానుభవముల కారారభూతములైన యొక కర్త యుండవలెను కేవలావస్థా పరంపర స్వయంబోధకము గాదు ఈ దేహాత్మ భావము స్వశక్తిచే విలువఁజాలదు ఇంద్రుఁడు ప్రజాపతి దర్శనము చేయగాఁ గొంతకాలమున కిది తిరిగి ప్రజాపతి చెప్పెను మనుష్యుఁడే యస్వంతలో ముఖముగా ఎదిరించును నమగ్ర విక్రాంతిని బొందుచో యీ యవస్థలోని జీవియే అత్త ౨ ప్రజాపతి కింద్య కన్యము తెలిసినది ఎల్లప్పుడు మాటుచుండు నవనిల నాత్మ యనుట పొనగదు విలన కాశ్వజ్ఞ మైన ఆత్మియదార్థమున కాశ్వకావస్థలతో సమాన మొనర్చు లోపము నందమించుటే కాక

నిత్యమును నాత్మ కనిత్య పరివర్తనము లంటగట్టిన దోషమును తటస్థించును సర్వానుభవములకు వెనుక నొక కర్మయుండవలెనను భావము సింద్రునకుఁ దెలుపవలసియున్నది దృశ్యము ద్రవ్యమైన నాధారమియున్నది! అదే విధముగా ద్రష్ట దృశ్యముపై నాధారపడ నవసరము లేదు ఆత్మయే లేకున్నచో జ్ఞానము లేదు కళ లేదు ధర్మము లేదు ద్రష్టతో సంబంధములేని దృశ్య సంగతము దృశ్యమింట సర్వదృశ్యములును వచ్చినవి ఆ దృశ్యములలో ద్రష్టను గలవాడు ఆత్మ సర్వానుభవ కర్త యని నచ్చచెప్పటకు ప్రజాపతి కొంత లోపమున్నను నీ పద్ధతి యవలంబించెను మన జీవితము సామాన్యముగా ననుజాలముతోఁ బనిచేయుచుండును మనము లోకమున కమితముగా నధీనులమై యున్నాము మన వ్యక్తిత్వము కోరికలు ఊహలు ఆలోచనములతో నిండిపోయి నిజతత్వము వెలుగకున్నది వస్తు ప్రపంచమునఁ బ్రకృతి స్వభావముచే మునిగి ఎరంతర వాంఛితార పలంబిడై క్రియాపరతంత్రులమై మన నిజస్వరూపమేది యను ప్రశ్నా పరిష్కారమున కొక్క ముహూరతమైన నాలోచించుట లేదు ఆలోచింప నవసరము లేకుండ మనకుఁ దెలిసినదే నిజమని నమ్ముచుంటిమి దానినిఁ గూర్చి యాలోచించి పరిశీలించుట మనశోభము ఐరాపా విజ్ఞాన చరిత్రమునందు జ్ఞానమును గూర్చిన సమస్త మిక్కిలి యాలస్యముగాఁ దలయెత్తిన తిరువాత క్యాంటు పండితు ననుసరించి యింద్రి యాతీత సమ్యగ్బుద్ధికిఁ గాని జ్ఞానము సాధ్యము గాదనియు ప్లాటినస్ విద్వాంసుని ప్రకారము తన మానవక వ్యాపారముల నర్థము చేసికొను నాత్మ శక్తియే జ్ఞానాధారమనియుఁ దెలిసినది ఎంత జ్ఞానావేశమైనను దెలియుట కాత్మవిలోకన మవసరము అప్రయత్నముగా మనకుఁ దెలియుచున్న అన్నివిషయములు నాత్మానుభవములే సర్వానుభవములు నవన్మలు నొక కేంద్ర సత్త్వధార్మమనకుఁ జెందవలెను మార్పులన్నియు నొక మార్పులేని శక్తిలోనివే ఈ భావము సింద్రుని మనస్సులో నాటుటకై ప్రజాపతి జాగ్రత్తపూర్వవన్మలు లేని కాలమునఁగూడ నుండనదే ఆత్మ యని చెప్పెను గాఢ స్వప్న హృన్యసిద్ధితో నేద్దిశ్యములును లేవు అంతమాత్రముచే నచటాత్మ లేదని జెప్పఁజాలము ఎలనఁ గొన్ని నేకల మన్నట్లు తెలియకున్నను నవిద్విన్నమైన అహం భావము నిత్యమై యున్నదను సంగతి యింద్రునకుఁ దెలియననియే ప్రజాపతి తలచెను దేవదత్తుఁడు నిద్రానంతరము వేదదత్తుఁడే కారణ మాతఁడు నిద్రకుఁ బోవుటకు ముందుగల తన యనుభవముతో భేదానంత రానుభవమును గలిపి తన యిచ్చిన్ని వ్యక్తిత్వమును నిలుపుకొనుచున్నాఁడు సృశ్యములేని నిద్రలో నాత్మ లేదనరాదు ప్రతిబింబము లేనిచో నద్దమలేదని నట్టి యను దృశ్యముపై ద్రష్టకు నిర్వాధి పత్యమును గల సత్యము ప్రజాపతి ప్రకటించెను 3నివే యాజువల్క్యఁడు సర్వదృశ్యము లదృశ్యమైనప్ప డాత్మ స్వీయకాంతిలోఁ బ్రకాశించు

నని చెప్పివారు మూర్ఖులంద్రు లిష్టమింది నపుడు అగ్ని చల్లారినపుడు ఆత్మయే ఆతని దివ్యజ్యోతిఁ గాని కాని ప్రజాపతి కింద్రుడు విశేషముగా మనస్తత్వవేత్తగా దోచి వాడు దేహానుభవములు లేక వికారాకృతులు గల స్వప్నజాలముతో నంబందము లేక యే దృశ్యమును లేని యీ ఆత్మ యనునది గగన కుసుమము వంటిదే కాని నిజము కాదని యింద్రుడు తలచెను ఆత్మ యనునది కాను దెలియునట్టియు జూచునట్టియు మాహించు నట్టియు గల్పించు నట్టియు నేవస్తుజాలముతో నంబందము లేనిదైనచో నితర దాని స్వరూప మేమి? శూన్య 'మని యింద్రుడు చెప్పెను దేనితోడను నంబందము లేకపోవుటనగా లేకపోవుటే యని యాతని భావము ఇతే గౌతముయ్యుడు చెట్టు నుదాహరణ చూచి దీనికొనెను ఆకులుకొని కొమ్మలు నతకి కొక్కటొలిది ఖండించిన చెట్టేమి మిగులును బుద్ధుడడిగెను పార లొకటి మొక నొకటి తీసివేసెనచో నుల్లిపాయలో మిగులునదేమున్నది^౧ శూన్యము బ్రాడే తత్వవేత్త చెప్పివారు మనఃకల్పితములైన దృశ్యములతో నిండియుండక పూర్వముగాని అవి అదృశ్యములైన యనంతరము కాని ఆత్మ యను పదార్థము మిగిలియుండుట కేవల మనత్యము అనంగతము నిరర్థకమును^౨ దీనినిబట్టి స్వప్నశూన్యమగు నిద్రావస్థలో నాత్మ లేదు నిద్రాలపతదే వస్తు ప్రతికుణికి పాటును ఆత్మ యున్నదను ఎద్దాంతమును రూపుమాపునని లోకేపండితుడు నుడిచెను నిద్రయందు మూర్ఖులందు మనస్సులేదు, అప్పుడు కాలజ్ఞానముకాని భావములనమవ్వయ శక్తికాని లేదు ఆలోచనలేని మనసున్నదనుట స్వనచన విఘాతము నిరర్థకము శూన్య ప్రకటనము^౩ లాకే బర్కెల కనేకయుగముల పూర్వముననే యింద్రుడు వారి వాదమైన దేహాత్మవాదమును ప్రకటించెను స్వప్నలేకమైనను లేక సుషుప్త్యవస్థలో దేనిదికలచుక ఆహించక నంకల్పించక ఆత్మ అనలున్నదా? ఇన్నచో వెట్టున్నది? ' యని లోమయిడిగివారు జీవితములో వెన్ని వర్యాయము లిట్టి కాకున్యముల వలన నాత్మలేదని ఋణావగుచున్నది^౪ మనసుట్టిసందర్భములలో నాత్మ లేదని చెప్పుకలెల పాహించరాదు గా? ఇంద్రునికట్టి పాహనమున్నది^౫ ఆత్మనిజముగా నశించినది ఈ భావము వలన ప్రయోజనమును భారతీయ విజ్ఞానచరిత్రలో^౬ దఱచు మఱవఁబడెను బాహ్యజీవిత మనత్యమనుచుచే నంతరంగమందున్న రైవమును నాశమొనర్చుటే కేవలదృశ్య రహితమైన

౧ బృహదారణ్యకము ౪ ఆ ౩౬ ౨ బ్రాడే ఎథికల్స్టడీస్ పుట ౫౨

౩ అద్వియరెన్సు అంతు రియాలిటీ పుట ౮౯ ౪ బర్కెస్ వర్క్సునాల్యము పుట ౨౭౭

౫ ఆ ౩౬ ౩౭

౬ మెటరిజిక్సు ఇంగ్లీషు బ్రాడ్లెవర్ నాల్యము ౨ ఆ ౩ పుట ౩౧౩

౭ వివాదమహాబీజో భవతి భాదోగ్యము ౮ ఆ ౨౦౨

దష్టయేయస్మాదను భావమే అత్యుక్తమమైన యాదర్శమని తలంచువా రింద్ర ప్రజా పకుల సంభాషణమును బరిశీలించుట మంచిది దేహసంబంధము విడిచి దేశకాల వస్తు లు బంధములఁ దొలఁగించి చూడఁగా మిగులునది శూన్యము తప్ప వేతేమియు గాదని యుద్ఘని సశ్వయాభిప్రాయము క్యాంతు డేకార్థే లంగీకరించిన యీ ఆత్మ' వదార్థము యీ కర్మలేని కర్త దృశ్యములేని ద్రష్ట యుండుట కవకాశము లేదు మానసక క్వాత్విక విచారణ మీ సద్ధాంతమునకే దారి చూపును కాని ప్రజావతి మార్పులచేతను వన్నావస్థలచేతను మార్పుపొందని ఆత్మ వదార్థమున్న దని ఋజువు చేయఁదలచెను శిశ్మ జాగ్రదా దృశ్యవల యందున్న మాట సత్యమే కాని ఆ యవస్థలే ఆత్మ కాదు ఈ యదుమునే దాక్షరు మైక్లిగురు పండితుఁ డిట్లు మాక్ష్యముగాఁ జెప్పెను ఆత్మలో నే యున్నది? దానికే దెలిసిన దంతయు దానియందే యున్నది దానిలో లేని దేది? అదే యదముగా దానికే దెలిసిన దంతయు నందు లేనిదే ఆత్మయందు లేనిదని దేనినిఁ జెప్పఁ లము? ఎదియు లేదు ఆత్మయందున్న దని దేనిని జెప్పగలము? అదియు శూన్యమే యదలి వైకల్పమును దొలఁగించుచో వాత్మ యే సశించును ఎలవ నీ ద్వివిధావస్థలు కే యాత్మలో నతుకుకొని యున్నవి ఆత్మ వస్తు దృశ్య వంబంధము లేని యొక వ్యక్తిక వ్యక్తి యని చెప్పుదుమా యది గుణ శూన్యమగును, కాదంటిమా భిన్నావస్థలు, న్న దృశ్యములు కలిసి ఆత్మయగును కాని అపృథి యవస్థలు దృశ్యములు వదృశ్యము గు స్వభావము గలవి కావ వానితోఁబాటాత్మయుఁ బోవును అనుభవాతీతమైనదిగా త్మను గ్రహించుటలోని ప్రమాదముల నింద్రుఁడు చూపెను ఆత్మ సర్వహార స్వరూపము వలెను గాని దేనితో యబంధము లేని యొక కల్పిత వ్యక్తిగారాదు అందుచే నింద్రుఁ ట్లు తన వంశయమును వెలిఁబుచ్చినాఁడు వ్యవర్తరహిత నిమిత్తో మన్న వ్యక్తి తా న్నాననీ యిటుగఁడు మజేదియు నున్నట్లెఱుగఁడు అతఁ డప్పుడు సశించిపోయినని యే నిశ్చయము ౨ ప్రజావతి తాను జెప్పిన యాత్మ భిన్నావస్థలలో నవిచ్ఛిన్నముగా న్న యేక వ్యక్తి యని చెప్పెను పృష్ఠ యంతయు సొక్క సత్స్వరూపము యొక్క త్మ ప్రదర్శనము ఇంద్రా! ఈ శరీరము తత్పర్వము మృక్య వశమైనది వీరియు నమరమువైన యీ యాత్మకు దేహము విలయము శేతమున స్ఫురియ వ్యక్తి తఁడు శేత మాతని చూపున కుపకరణము వాసనచూచ వాఁడతఁడు ముక్కు

మాత్రమాతని యువకరిణము ౧ ఇచట ఆత్మ యవగా నిష్పంగవ్యక్తి కాదనియు నిత్యక్రియాత్మకమైన సర్వదృశ్య ప్రపంచమును వడపు వియను స్వరూపమునియు హెగెల్స్ పండితుని మాటలో నాత్మ తన కొఱకుఁ దా నున్నదనియుఁ జూపబడెను అది ఎకాత్మకము సర్వాత్మకము గూడవై యున్నది ఆత్మ ద్రష్ట దృశ్యమును మన కను భవములో నున్న దృశ్యము లన్నియు నా ద్రష్టవై నాధారపడి యున్నవి ఆత్మ అనంత మైన దనగాఁ గేవల మంతము కానిది కాదు అది సాంత పదార్థము గాదు కాని దాని కాధారము అది సర్వాతీతము సర్వాంతర్యామియుఁ గూడను విశ్వమంతయు దాని యందుండి జీవించుచున్నది మూర్ఖవంధ్రు లాత్మకుఁ గన్ములు చతుర్థిలు దాని చెప్పల. వాయువాతని యూపరి ౨ [అతి జీవీయొక్క] హృదయాంతరాలమున జాజ్వల్యమానమై ప్రకాశించుచున్న జ్యోతి సర్వ ప్రాణికౌటి యెందుండి వుట్టివదో యామాజ్ఞాకాశము ౩ స్పృశ కారణరూపము ౪ చరాచరజగత్తు భయాన్వితమై యందుఁ జలించుచున్నది ౫ ఆత్మేతర మెదియును లేదు సర్వ వస్తు చైతన్య మందిమిడి యున్నది మనలో నున్న యవంతాత్మ స్వరూపములోఁ జేరని దే యు లోకమున లేదు సర్వ స్వరూపమైన సర మాత్మ సార్వకాలిక చరిత్రాంశములను సత్యములను దనయందే యనుద్రుక్కుకొని యున్నది మన అల్ప జీవనములు నాత్మ యందే యుండినను నాత్మ అతీతమై కూడ నున్నది ఈ ఆత్మయే సర్వకర్త దృశ్యము లన్నియు నాతని అనంహార ప్రదర్శనములే, ఈ కేంద్ర జ్యోతిలోని శిరణములే మనలోని చైతన్యశక్తులు ఈ జ్యోతిలేనిదే అవి యదృశ్య మగును ఈ కర్త లేనిదే దృశ్య వరంపర కాని దేశకాలముల రూప ప్రవాహములు కాని లేవు జ్ఞాపకశక్తి సమాలోచనము జ్ఞానము ధర్మ తత్త్వము వివస్యయు నాత్మశక్తి సంజాతములే ఈ యాత్మ సర్వజీవాత్మమయమైన కర్తయని యువనివత్తులు నిశ్చయించినవి సర్వ వస్తుజాలము నంది యాత్మ అంతర్భూతమై సర్వవాప్తు యున్నది ఇది తప్ప

౧ శ్వేతాశ్వతరము ౮౨ ౧౨ సోల్సు నేలో తప బ్రహ్మం గ్రంథములో పేరు చెప్పి వాడు ఆత్మలు రెండున్నవి ఒకటి శాశ్వతము ఒకటి తాత్కాలికము తాత్కాలికాత్మ రాగద్వేష భావశలితము అదియే అపిత్యమైన జీవాత్మ నశించుచును తాపనియు నశించు వ్యక్తతనస్తువులు తనవనియు నమ్మును విత్వాత్మ సర్వజగమున కంతర్వర్తియై వడవ్యక్తియను మానవునిలో నిమిడియున్న దైవాంశస్వరూపమునైయున్నది అరిస్టోటల్ కూడ నిట్టి భావములలే వ్యక్తించివాడు

౨ ముండకము ౧౨ ౧౧ ఛాందోగ్యము ౩౨ ౧౩ ౭

౩ ఛాందోగ్యము ౧౨ ౯౧ ౪ ఛాందోగ్యము ౧౨ ౧౧౫

౫ కరోనవిషత్తు ౬౨ ౧ ఛాందోగ్యము ౧౨ ౩

రెండవ దేదియును లేదుం ఈవిరియారునపుడు క్వాన యవియు మాటాడునపుడు
 ధౌక్కినియుఁ జూచునపుడు వేత్రమనియు విను నప్పుడు శ్రోతమనియుఁ దెలిసకొను
 నప్పుడు మనస్సునియుఁ బిలుతురు ఇవన్నియు వాత్సక్రియా వాచములు మూత్రమే ౨
 ఇట్టి లక్షణములతోఁ గూడిన యాత్మయే శాశ్వతమైపకర్తయై జాగ్రత్తస్వప్నాద్యవస్థ
 లందును విధిచారణము లందును బంధ మోక్షములందును నవిచ్ఛిన్నమైయున్నది ఇది
 సర్వకాలములందును నుండి సర్వలోకములను బరిశీలించును ఇదియే సర్వకర్తయు
 సర్వ కర్మయుఁ గూడవైనది ఇది మాచియుఁ జూడదు ఈవివత్రితు చెప్పినది అది
 చూచుట లేదనుకొని నప్పుడది చూచునే యుండిను, ఈ చూచు ద్రష్ట యొక్క చూపునకు
 నిరతిలే దేలన నీ ద్రష్ట నిత్యుడు కాని అతని కంటె వేరైన యింకొక వస్తువే లేనపు
 డాతఁడు దేనినిఁ జూచును ? ఆత్మ పరిపూర్ణము ఈ దృశ్యమంతయును నేనే ౪

ఈ సర్వస్వరూపమైన యాత్మ సఖావముచేఁ జూడనసాధ్యమైనది శంకరుఁడట్లు
 చెప్పెను సర్వసాక్షియైన ఆత్మ సర్వచిత్తములను బ్రకాశింపఁజేయునే కాని యందుండదు
 ఇది మనస్సునకు విషయము కాదు ఒకదృశ్యముకాదు కాని యివిన్నియు దానికొఱకే
 యున్నవి అది జ్ఞానముకాదు సర్వజ్ఞానములు దానికొఱకే! ఆదిజ్ఞానములు దానికొఱకే
 అది కనపడునపుడుకాదు కాని మామశక్తి దానిదే క్వాంతు ఎండితుడు చెప్పినట్లు
 ఇంద్రియములకుఁ దెలిసినది తెలియవలసినది కాదు ఒక పస్తువునుగూర్చి తెలిసికొనుటకు
 నేను దేనిపై నాధారపడుదునో అది నాకుఁ దెలియవస్తువు కాదు సర్వానుభవకర్త అనుభ
 వములోనికి రాఁడు అటు వచ్చినచో వెవరివలనఁ దెలిసిపాడను ప్రశ్నమిగులును అనుభ
 వమునకు ద్వంద్వముండవలెను కావున నాత్మ అవిర్భవనీయమైనది కావున నన్ని పరమ
 సత్యములనువలెనే దాని ఎంగీకరింపవలెను సర్వజ్ఞానమున కారారమాత్మయేకాని ఆత్మ
 జ్ఞానముకాదు కర్త వెనుదిరిగి తన్నుఁదానే గ్రహింపఁజాలఁడని చెప్పిన కాంక్షే ఎండితుని
 వాక్యమర్థవంతమైనదే ఇదికాని అదికాని యేదియు గాని కాని యాత్మ అగమ్యమైనది
 కారణమిది యగ్రాహ్యమే ౫ దేహముకాని మానసకావస్థలు కాన దృశ్యపరంపరకాన
 చేతన క్రియానమవ్యయముకాని ఆత్మ యని యువనివత్తు లంగీకరింపవు పరార్థమును
 గోరు వస్తునంబుండు మాత్మకు లేదు విషయనంబుండుమును లేదు విలన విషయములను

౧ బృహదారణ్యకము ౪ అ ౩ ౨౩
 ౨ బృహదారణ్యకము ౧ అ ౪ ౩ కొదీతక ౩ అ
 ౩ బృహదారణ్యకము ౪ అ ౩ ౨౩ ౪ అపమే వేదం సర్వోఽస్మి
 ౪ బృహదారణ్యకము ౩ అ ౩ ౩ ౪ అ ౪ ౨౨

బంధించు హా కరయుండవలెను అందుచే నర్వశీవచైతన్యమును ప్రకాశింపజేసి అవి లేనప్పుడును స్వయంజ్యోతియై వెల్గించునది యాత్మయని మన మంగీకరింపక తప్పురు ఇట్టి నిత్యత్వావిచ్ఛిన్నత్వములు గల నర్వకర్తృకర్మాత్మకమైన సత్త్వరూపమే ఆత్మ యని యుపనిషత్పిదాంతము దాని సత్త్వము వెవరును శంకింపరాదు ౧

మూంధూక్యోపనిషత్తు అహం తత్త్వముమొక్క వివిధావస్థలను బరిశీలించి యీ ఎద్దాంతమునే ప్రకటించినది ఈ విషయమున నుపనిషత్తుచెప్పిన దానిని మన మాటలలోఁ జెప్పకొందము ౨ ఆత్మకు మూఁడవస్థలు గలవు ఇవి వాల్చన వయస్థలో లీనమగును ఇవి మెలకువ స్వప్నసిద్ధ గాఢచిద్ధ తురీయమువని చెప్పబడును మొదటి జాగ్రదవస్థలో నాత్మ బాహ్యవస్తుజాలముతోఁ గూడిన ప్రపంచమును దెలిసికొనును స్థూల వదారముల నది యనుభవించును ఇందు శరీరముపై నాధారపడును ద్విక్తియైన స్వప్నావస్థయందు సూక్ష్మవస్తువుల నాత్మ యనుభవించును ౩ ఇందు జాగ్రదవస్థలోని వస్తుసామగ్రితో నూతన రూప్రప్రపంచమును సృజించుకొనును ఈ స్వప్నప్రపంచమున నాత్మ శరీరబంధములనుండి విడివడి స్వేచ్ఛాచిహారము చేయును మూఁడివది సుమధ్యవస్థ ఇందాత్మకు స్వప్నములులేవు కోరికలు లేవు ఆత్మ యీ యవస్థలోఁ దాత్కాలికముగా బరబ్రహ్మను పంధానము కలిగి యానందము ననుభవించును ఈ సుషుప్తిలో మనము వాంఛాతిత్వంతికిఁబోయి జీవదుఃఖములనుండి విశ్రాంతిఁ బొందుదుము దృశ్యములేని తెలియునున్న కర్తృత్వమిది యందు చైరుద్యములన్నియు నశించినవి ౪ మనోవ్యాపారముచేఁ గల్గిన ద్వంద్వము జాగ్రత్వస్వప్నావస్థలలో నున్నది సుషుప్తిలో లేదని శంకరుఁడు చెప్పి నాఁడు బాహ్యప్రపంచముతో నే నబంధములేని యీ సత్తిలో ఆత్మ పరబ్రహ్మనందమును జపిమానునని చెప్పిన వాక్యములు పెక్కుగలవు శరీరబంధములలోఁ దగ్గుకొని యున్న పృథివీ నాత్మ పరబ్రహ్మన్యభావముకలది సుషుప్తిలో దేహశృంఖలముల నుండి బయల్పడి తన నహజన్యభావమును పొందును అరిష్టోటర్ మహాశయుఁ డొకఁడే నిట్లు పలికెను ఆత్మ యెవ్వఁడెక్కఁడై నిద్రయందుండునో అప్పుడిది తన నహజన్యభావమును తిరిగి పొందును ౫ శరీరయాతనములనుండి స్వేచ్ఛగొందిన తోడనే ఆత్మ తన నహజ

౧ నహాశ్చిత్తస్థితిగైఁబహం వానాహంవేతి (భానుతి)

౨ మూంధూక్యము ౧ ఆ ౨ ౩

౩ బృహదారణ్యకము ౪ ఆ ౩ ౬ ౧౪

౪ బృహదారణ్యకము ౨ ఆ ౧ కొపీతః ౪ ఆ ఛాందోగ్యము ౬ ఆ ౮ ౧

దైవత్వమును బ్రతీతింపకొనును నిద్రలో నాత్మ తన యాధార్యమును వెలరించును ఈస్థితిలో నర్వవ్యాపారములు కాంతించునని చెప్పుటకు నిత్యజాగ్రదవస్థ కలిగిన దాత్మయని చెప్పబడినది కాని యిది కేవలగుర్త చెతవ్యావస్థయని పారవడరాదు అందుచేతనే మాండూక్యవనీవత్తు సుషుప్తి చరమావస్థ కాదనియు నాలవదింకొకటి యున్నదనియు నందుఁ గేవలమాత్మ స్వయంనంహార్త జ్యోతియై బాహ్యంతర్వస్తు జ్ఞానరహితమై యుండు ననియు దానినే తురీయావస్థయందురనియుఁ దెల్పెను సుషుప్తిలో నాత్మ జాగ్రత్త్వస్థితి వలలోని వ్యాపారములేమియు లేవి మహిరావృత్తిలో నుండి వర్తమానముతో నైక్య సందమును బొందును సుషుప్తిలోని విప్లయత్వమునకు బదులు తురీయావస్థలోఁ బరి హర్తత్వము ప్రదర్శించబడినది తురీయావస్థలో ద్రష్టలేఁడు దృశ్యములేదు కుర్త చెతస్వమునులేదు అందకారమునులేదు అచటనున్నది అదృశ్యము అతీతము అవేద్యము అనూహ్యము అనిర్వచనీయము అర్వజగత్పరిహర్తము నిత్యకాంతి నిరవద్యానందము అదియే ఆత్మం ఆ ఈ మ్ కలిసిన ఓంకారము దాని రూపము జాగ్రత్త్వస్థితి నుపస్తు లామూఢక్షరములకు నరిపోవును అది కుప్తైకత్వ స్వరూపముగాదు నర్వ జగదాధారమైనది ౨ సుషుప్తిలో మనకు వర్తమానైక్యము కలిగి భేదమయ ప్రపంచ మదృశ్యమగును కాని యది తుదిమెట్టుకాదు కావున వింకొకసోపానము చెప్పబడిన మానవకవ్యకి మనః కల్పిత ప్రపంచము నశించినచో దానితో నాతఁడగును నశించును దీనినిబట్టి ప్రపంచమదృశ్యమగుటతో నాత్మయు నెదృశ్యమగునను నంశయము కలుగును కాని ఆత్మయందీ ప్రపంచనార మిమిదియన్నది ఎంతవఱకు వస్తుజాలమాత్మకు వన్ని ాతములగునో అంతగా వానిని మనము తెలివ ప్రేమింతుము ఎలన నర్వవస్తువులాత్మ యందున్నది పరివర్తమాన వస్తుప్రపంచము నందంతర్భూతమై ఆత్మ స్వయముగా నచంచలమైయున్నది ఆత్మయొక్క బాహ్యప్రదర్శనములు మారుచుండును గాని ఆత్మకు మార్పులేదు ఆత్మ కాద్యంతములులేవు కాని యాత్మ చూచు దృశ్యవరంపర గోచరింతును నశించుచుండును ద్రష్టయొక్క జ్ఞానములేని కాలమెప్పుడును తటస్థించి యుండలేదు ఆక్షుండిన దన్నచో దాని వెనుకనున్న నిజమైన ద్రష్ట లేక కర్త అనిచిన్న జ్ఞానమూర్తి యని తెలియవలెను ౩ అట్టి ఆత్మవదార్తమే నర్వవృత్తికి నాధారభూతము అర్వనాస్తియునై యున్నది వస్తుజాతమున కెట్టిబంధములో నాత్మయాధారమైవదో మనకు స్పష్టముగాఁ

౧ ప్రశ్నోపనిషత్తు ౧౮ ౩

౨ క్రిషదాహుని యత్తుల్యమ్ నిహావ్యమ్ గౌడ పాతకారీకులు ౧౮ ౨౨

౩ చూడు దేశిభాగవతము ౩ ఆ ౩౨ ౧౫ ౧౯

దెలియలేదు ఆత్మయొక్క చతుర్విధావస్థలను గ్రహముగా ఎక్కడైజన ప్రాజ్ఞ తురీయుములని చెప్పబడినవి ౧

పైవి జరిగిన చర్చవలన జాగ్రత్తస్వప్నశుషుప్త్య వస్థలు మూటికి నువ్వికి యున్నను మిథ్యాత్వదోషము కట్టినది ఎది మొదట లేదో చివరనులేదో మధ్యమందును లేనిదే యగును ౨ ' దీని ననుసరించి జాగ్రదవసయు మిద్యయే స్వప్నానుభవ మితరావస్థల యనుభవముతో ననంగతమగుటచే నలత్యమలయన్నచో జాగ్రదవస్థానుభవము స్వప్నాను భవముతో ననంగతమగుటచే నదియు నలత్యమే యగుచున్నది జాగ్రదవస్థలోని యను భవము స్వయం సంహారమైనచో స్వప్నావస్థ యున్నంతసేపు స్వయం సంహారమే ఈ జాగ్రత్తస్వప్న ప్రపంచము లాత్మయొక్క దృష్టి సమరించియే కాకాల్పికముగా నత్యమ లగుచున్నది జాగ్రత్కాల ప్రమాణమును బట్టి స్వప్నావస్థలోని యనుభవకావ్యవస్థలను నిర్ణయించుట వ్యాయముకాదు అల్పాధిక పరిమాణములలో జాగ్రత్తస్వప్నానుభవములు రెండు ననత్యములే ఇక సుషుప్తిలో బాహ్యభ్యంతర వస్తుజ్ఞానములేవేలేదు అదియొక అగాధ మైన వివక్షణలేనీ స్థితి అది హెగెల్ వండితుడు చెప్పినట్లు ఆన్స్కీపులను నలగాగననయ రాత్రిమంటిది ఇదంత మనకున్నట్టి దుఃఖవిరతి గలది కాని యిట్టి దుఃఖము లే స్థితియే ఆత్మస్థితి కాదు ఆత్మస్థితి హర్తానందస్థితి అది మెలకువకాదు స్వప్నముకాదు నిద్రయుగాదు ఈ మూడవస్థలను దెలిసి వాంఛితమయిన స్థితి ఈ త్రివిధావస్థలలో వేదియు వాత్సనిజస్థితి కాదని చెప్పటకు గారణ మాత్మజస్థితి నజ్ఞాన బద్ధులమైయున్న మన మెటుగంజాలము ఈ త్రివిధావస్థలను నిర్మూలించుటచేగాక వాని నతిక్రమించుటచే దురీయానుభవము లభించును పరిమిత జ్ఞానులమగు మనకాత్మ యనిర్వచనీయమైనది కాని ఆత్మస్థితి నత్యమని ఉపనిషత్తులు ఘోషించుచున్నవి ఉత్తమమైన యీ స్థితి యనత్యమని శంకించువారి కుత్సర్కములను ఖండించు మధ్యేగముతో మనవిషత్తులు కొన్ని యనంగతవాద మారములను బ్రకటింపినవి కాని అవి కేవల మనంగతములనియు మనము స్వప్నముగా జెప్ప జాలము ఐనను మనకు ప్రస్తుతవిషయ విమర్శనమునందు జన సామాన్య మంగీకరించిన కార్మికప్రమాణముల మవయోగించక తప్పదు

ఉపనిషత్తులలో(జర్పింపబడిన సమస్యలన్నిటిలో వాత్మ సమస్యయే ప్రధానమైన వానిలో నొకటి దీనిని భగవద్గీతయందును వేదాంత సూత్రములందును అధ్యాత్మ

౧ కామ రూప అరోప లోకోత్తరమునని బౌద్ధుల వత్తుభావము దీనికి పరిపోషను

౨ గౌరవాదకారిక ౧౭

విద్య యని కాని తరువాత వచ్చిన సర్వతత్వములకు ఆత్మజ్ఞాము కాని షత్తులిచ్చిన వారసత్వమే దీనికపార్థములు కూడఁ బెక్కు తలలెత్తినని బుద్ధిశక్తులు కలవలసినవిలులు నునిషత్తులనే ప్రమాణముగాఁ గొని పరస్పరపర్యుద్ధ సిద్ధాంతములను బ్రకటింపిరి జీవజాత మందంతర్భూతమెయున్న ఆత్మ ఎదార్థ మూహకల్పితమని తలఁచుటకొఱ కుద్దేశించఁబడలేదు ఆత్మ పరిపూర్ణసత్యము సంపూర్ణచైతన్యమునైయున్నది అది కేవలమొక దు ఖరవాతమగు శుక్ల శాంతిరూ ము కాదు అకాన్యక్షేపమునందు వస్తువిశేషములతో వేది సత్యముకాదో దానిని ముందు నిర్వచించి తరువాత సత్యవేదో నిశ్చయించు పద్ధతిని తర్కమంగీకరించును ఈ పద్ధతివలన నసంపూర్ణ వస్తుప్రదిర్శనము నిజమగు నాత్మకాదని తెలిసికొనవలెను ఆత్మయందే స్వవస్తు సంతతికి స్థానమున్నది కొందఱు బౌద్ధలీయాత్మ నిర్ణల భాండమువంటిదనియు నది తార్కికుని శూన్య కల్పన మనియు తలఁచిరి ద్రష్టయొక్క దృశ్యప్రపంచమున దీయాత్మ నేమూలము గాంచలేము అందుచే నది శూన్యమే యని నిశ్చయించి సాహసించుము సాంఖ్యులు దీనినొక నిష్క్రయాత్మకమైన శుద్ధసత్త్వముగాఁ దీసికొందురు కాని దీనికి గుణశీల ప్రత్యేకత్వమును గల్పింతురు అందుచే మనకనంత సంఖ్యాకమగు నాత్మవిధాంతము లభించినది కొందఱు వేదాంత లాత్మలేక బ్రహ్మపదార్థము శుద్ధముకై శాంతస్వరూపమనియు నద్వితీయమనియుఁ జెప్పుదురు అట్లు చెప్పటలో నాత్మనొక నిర్వీర్యమగు నల్పవ్యక్తిగాఁ జేయుచున్నామని వారెఱుఁగరు ఆత్మ కేవల మొక బుదిశక్తి రూపమనియు నది యు వాంచుటకే వస్తు కలాపము తనయందు లేకుండ నూహించుననియుఁ గొందఱు బౌద్ధులు ప్రకటింపిరి

౮

బ్రహ్మము

ఎరమరివాన్యమైన బ్రహ్మవదార్థమునిపుడు తత్త్వప్రమాణ పద్ధతులచే నిర్ణయంప యిత్తింకిము ౧ ఋగ్వేదమునందు బ్రహ్మైక్యభావము కనుగొనబడినది నిత్యక్రియా త్వకము ౨ ఋగ్వేదమునైన ఎరబ్రహ్మతత్త్వమును నహేతుకముగా బ్రదర్శింప నుపనిష త్తులు పూనుకొననవి ౩ తైత్తిరీయోఽనిఒత్తునందుఁ జూపబడినటు మనమిఁకొకచో నత్య ఎరిణతభావములనుండి అధికపరిణాతినందిన ఆత్మ భావములెటు పెంపొందినవో చూచి యుఁటిమి తైత్తిరీయము తృప్తియాధ్యాయము నందొక కుమారుడు తండ్రిని సమీపించి సర్వవస్తుజాలము దేనినుండి బయల్పడి దేనియందుఁ జేరుచున్నవో యా బ్రహ్మ ఎదార్థమునుగూర్చి బోధింపుమని యడిగెను తండ్రి కుమారునికి పరబ్రహ్మలక్షణములను సామాన్యముగాఁ జెప్పి తద్గుణవిశేషముల నూహించుకొమ్మని బోధించెను ఈప్రాణు లన్నియు దేనినుండి పుట్టినవో పుట్టి దేనియందు వసించుచున్నవో మరణించి తిరిగి దేనియందుఁ బ్రవేశించువో అదియే బ్రహ్మ ౩మ ని యాతఁడు చెప్పెను జగదస్త్యజాల మఁతయు రూపవివర్తనమునందుచున్న కారణముచే నద్విభక్తమైనదని చెప్పవీలులేదు నామ

౧ ఉపనిషత్తులలోఁ జెప్పఁబడిన వరమనత్యము బ్రహ్మమని వండితులచే నిర్మరీతుల గుర్తించఁబడినది రాగ్ వండితు ఎమనరించి బృః (పెరుగుట వృద్ధిపొందుట) దాతువువండి వత్తివదగుటచేఁ బ్రార్థనమనియర్థము వచిత్ర ప్రార్థనములవలన వృద్ధికులుగును దీవికే ప్రకృతిశక్తియని యర్థమువచ్చెను క్రమముగావదియే వరమనత్యమైనది రాగ్ వండితు నను ఎరించి బ్రహ్మమనగా దేవతలయొడ లగ్నముచేసిన ఎంకల్పము తరువాత వచిత్రమంత్రము తరువాత వరమాత్మయని గ్రహింపఁబడెను ఓలన్ బెరు భావముతో వేదకాలమునందు దేవతలు మంత్రశక్తులు విశేషముగానున్నవి కావున మంత్రవైద్యునికిఁ బ్రాముఖ్యము వచ్చి నది ఆతఁడు తనమంత్రముచేఁగోరిన ఫలితమును గలుగఁజేయువాఁడు అప్పుడు బ్రహ్మ మనగానొక విచిత్రమంత్రము బ్రాహ్మజములకాలమున బ్రహ్మమనగా యజ్ఞములలోఁజెప్ప మంత్రము బహుళః కొన్ని మంత్రము లుచ్చరించినవో విచిత్రఫలితములు కలిగెదని క్రమ ముగా నృష్టిహేతువైఫల్యి యను వర్ణమువచ్చినది ద్యౌసేన్ వండితుఁడు బ్రహ్మమనగాఁ బ్రార్థనమనియుఁ బ్రార్థన మాత్మకు నత్యదర్శనమిచ్చుననియుఁ తరువాత నత్యమే బ్రహ్మ మనియు వాడఁబడినదని చెప్పెను బ్రహ్మము వాక్ ముండి బృహస్పతి వాచస్పతి శబ్దములవల నేర్పడినదనెను మనకు నృష్టమైన యర్థము బ్రహ్మమనగా నత్యమనియే

౨ చూడు రైన్ ఆఫ్ రిలిజియన్ ఆధ్యాయము ౧౩

౩ తైత్తిరీయము ౩ ఆ ౧

రూపప్రపంచమున కాధారభూతమై యిన్నఁడు మార్పునొందని వస్తువేదైననున్నదా? కుమారుఁడన్నమే పరమసత్యమని పల్కెను ఇది ప్రపంచముయొక్క స్థూలరూపము లోకాయతు లీభావమును కలిగియున్నారు కుమారుఁడు కేవలమన్నము చైతన్యయుక్తమైన ప్రాణికోటి నీయఁజాలదను నిరయమునకు వెంటనే వచ్చివాఁడు తరు లతాదులకుఁ బ్రాణము నిచ్చున దొకటి యుండవలెను ప్రాణమే యట్టిపదార్థమని నిశ్చయించెను ౦ ప్రాణములేని పదార్థ ముండఁజాలదు పదార్థములేక ప్రాణము గోచరించదు ఈప్రాణశక్తి అన్నములోఁ గావలసిన దానిని దీసికొని దానిననుభవించి పదార్థమును జైతన్యవంత మొనర్చును జడమైన అన్నమును రక్తమాంసాదికముగా మార్పునీశక్తియే ప్రాణశక్తి ఈప్రాణశక్తి సర్వమునందు వ్యాపించి మానవజాతికి జడజగతునకు సంబంధము కలుపును ౨ అన్న ముకంటెఁ బ్రాణమింకొకజాతికిఁ జెందినశక్తియనియు నది అన్నసారమనియుఁ బుత్రుఁడెఱుఁగును ౩ కాని దీనివలన నాతనికిఁ దృప్తికలుగలేదు ఆలోచించు మనశ్శక్తిని ప్రద ర్శించు జంతుజాలము నాతఁడు చూచి ప్రాణమటి శక్తిలేనిదని నిశ్చయించినాఁడు అందుచే నాతఁడు మనస్సే ఎరమసత్యమైన బ్రహ్మమని నిర్ణయించెను కాని యిదియు ననంగతము ఎలన మనస్సు కేవలము విషయములను గ్రహించునేకాని విచక్షణశీలముగల బుద్ధివేఱుగా నున్నది అందుచే విజ్ఞానము బ్రహ్మమని తలఁపఁబడెను ౪ కొన్ని బౌద్ధమతశాఖలు దీని నంగీకరించినవి కాని కుమారుఁడు దీనికిఁ దృప్తిపడలేదు ఎలన బుద్ధిశక్తి పరిమితమును లోపభూయిష్టమునగుటచే స్వయం సంపూర్ణముకాదు మనమొంత ప్రయత్నించినను బుద్ధిశక్తిచే నిర్మితములైన జ్ఞానవిషయము లన్నిటికిని అసంపూర్ణత్వానేకత్వ దోషములుపట్టునని యుప నిషత్తులు చూపుటకు నిశ్చయించినవి విజ్ఞానమునందు నీతితత్వమునందు ద్రష్టదృశ్య సంబంధము తప్పదు బుద్ధ్యధీతమైన స్థితియేదో యొకటుండవలెను దానిననునరించి మన ప్రమాణములు సత్యనిర్ణయమునకుఁ బనికిరావు సత్పదార్థమేకత్వలక్షణముగల దగుటచే ననేకత్వలక్షణముగల బుద్ధిని దాటి మనమింకొక సాధనమును జూడవలెను బుద్ధియొక్క ఆలోచనలోఁ దానాలోచించు ఎదార్థములు వేఱుగా నున్నవని సామాన్యముగా నమ్మును బుద్ధి తనవ్యాపారములోఁ దనకంటె వేఱుగానున్న వస్తువుల సూహించును సత్యమూలో చనాతీతము అది తురీయావస్థలో గోచరించును అచట సత్యద్రష్టకు సత్యము వేరుగా లేదు రెండునొకటి అచట జ్ఞాని జ్ఞానము జ్ఞేయమునొకటే యగుటచే నాసంధిముత్రము

౧ ప్రాణమనగా శ్వాస చూడు రా వే ధా అ ౧ ౬ ౧ ౩ అ ౫౩ ౨౧ ౧౦౮
౨౫ ౬ ౨ ప్రశ్నోపనిషత్తు ౨ అ ౩ వివాదారణ్యకము ౧ అ ౩ ౯౦ ఛాందో
గ్యము ౬ అ ౨ ౪ ౪ ఐతరేయము ౩ అ ౩ కైత్తిరీయము ౩ అ ౫

ఎలము గాచట ప్రహ్లాదిజ్ఞాన పూర్తియగును ఆనందముకంటె నధికమైన దింకొకఫలములేదు ఈయానందము ఎరవధికమైనది అనఁగా హస్యప్రదేశముకాదు జీవితముక్క వరిపూర్ణదశ నందుట ౧ తమ దివ్యజ్ఞానముచే విచక్షణము ఎక్కువనందస్వరూపము ముఖాతీతమువైన ఆత్మను దర్శింతురు ౨ ఈ యానందమునుగూర్చి మనము విజముగా నేమియుఁ జెప్పఁజాలము దాని స్వరూపమును గూర్చిన ప్రశ్నకే యవకాశమును లేదు మనము బుద్ధి మటములో నుండుటచే నేదోవిధముగా దానిసర్వము చేనకొనవలసియున్నది ఆనందము సర్వాతీతమైన దగుటచే సర్వసార స్వరూపమగును సర్వము నానందమునుండియే జనించి యందే నివసించి యందే లీనమగుచున్నవి జడములు వృక్షములు జంతువులు మనుష్యులు గల వివిధజాతులు దానతో నవినాభావ సంబంధము కలిగియున్నవి వాని యిన్నిటి నత్యసారస్వరూపమే యానందము ప్రపంచములోని సర్వజీవరాసులు బ్రహ్మానందముచే నావృతములై యున్నవి అవి భిన్నరూపములను గలిగియుండుటకఁ గారణము వానికి భిన్నకర్తవ్యమున్నవి ఈజీవులన్నియు స్వయంపోషకస్థితి కలిగినవి కావు వానిస్థితి బ్రహ్మముపై నాధారపడి యున్నది దేవా! ఈ ఆనందస్వరూపమైన అవ్యయబ్రహ్మ మెవని చె లేక దేనిపై నాధారపడియున్న ?దని యడిగెను సర్వము దానిపై నాధారపడియున్నది అది దేనిపై నాధారపడదు ఒక సంపూర్ణమైన వస్తువులోని వివిధాంశములు నావస్తువుతో నెట్లుబాహ్యసంబంధము కలియుండునో యట్టిసంబంధమునుదెల్పు వాక్యములు వనివక్షత్తులఁ బెక్కుగలవు ఒక బండివక్రములోని యాకులన్నియు నొక్కయిరునులోఁ బెట్లెతుకబడియున్నవో అదేవిధముగా సర్వప్రాణములు సర్వదేవతలు ప్రపంచములు సర్వేంద్రియము లావరమాత్మలో నిమిడియున్నవి ౩ పరమాత్మ అతిపురాతనమైన అశ్వత్థ వృక్షము దానివేళ్ళుపైకిని కొమ్మలుక్రిందకిని పెరుగును సర్వప్రపంచములు నందిమిడి యున్న మరణాతీత దివ్యజ్యోతిర్మయమైన బ్రహ్మస్వరూపమది, అదికాక మఱెద్దియును లేదు ౪

సరమనత్వమైన ఎరబ్రహ్మ మనిర్యచవీయమని చెప్పి తద్విరుద్ధముగా నది ఆనంద మని వర్ణించితిమి సర్వసంపూర్ణమైనసత్యమును మనమూహంప యెత్తించునపు డది యొకమూర్తి మత్త్యమును బొందును మనము భావముచేఁ గల్పించిన సత్యమును

౧ చూడు ముండకోవనివక్షత్తు

౨ ముండకము ౨౪ ౮

౩ బృహదారణ్యకము ౨ అ ౫ ౧౫

౪ కళము ౨ అ ౬ ౧ తెత్తిరీయము ౧ అ ౧౦ భగవద్గీత ౧౫ అ ౧

అనిర్వచనీయ సత్యమును బోల్చినచో ఆనంద యుగర్వచనీయ సత్పదార్థము కాఁజాల దనియుఁ గాని బుద్ధిశక్తిచే జెప్పసాధ్యమైన బ్రహ్మమును గూర్చి మహానాత్మక భావ మనియుఁ దెలియలెను అనందము న్నయంజ్యోతియై స్వయంసంపూర్ణమైయు సర్వబ్రహ్మము కాదు తార్కికబుద్ధికి సంపూర్ణమైనది సత్యమనితోచును అందుఁ బ్రపంచములోని భిన్నపదార్థ జాలమంతయు సంతిర్భూతమైయుండును సగుణమైన యానందము బుద్ధిగోచరించిన ఉత్తమ ప్రమాణమునకు సరిపోవు సత్యము ఇదియే రామానుజుఁ డంగీకరించిన సర్వబ్రహ్మరూపము దీనినే ప్రామాణికసత్రాయందురు అనిర్వచనీయమైన పరబ్రహ్మమును సీరుపాధికసత్రాయని చెప్పదురు ఇదియే శంకరాచార్యుని సగుణ బ్రహ్మము మొదటిది బుద్ధిగోచరమైన సంపూర్ణ వ్యక్తిత్వము రెండవది వాగతీతమైన పరమసత్యము కాని సగుణబ్రహ్మమే సగుణబ్రహ్మముగా దర్శనీయమని శంకరుఁడే చెప్పినాఁడు ధ్యానసిద్ధిలో నిర్గుణబ్రహ్మము జ్ఞానదృష్టిలో సగుణమై ప్రకాశించును

ఈ భిన్నదృష్ట్యముచే నుపనిషత్తులలో యానందమును గూర్చి ఎకేషచర్యలు బయలుదేఱినవి అనందమయ శబదములోని మయ పలన అనందము గుణమని శంకరాచార్యుఁడు వక్కాణించెను అత్మనుండి భిన్నమైన గుణమునుగూర్చికాని హేతువర్త మనంబర్థము అది కేవల బ్రహ్మపదార్థమేయైనచో దానికి రూపమిచ్చి గుణములలో ఎంచుట విరుద్ధ ప్రసంగము కాని తైత్తిరీయోపనిషత్తులలో నానందమునకు శ్రీదాద్యవయ కల్పనముగలదు అనందమే బ్రహ్మమైనచో దైత్తిరీయమునందు బ్రహ్మమును వేరుగాఁజెప్పి అనందముయొక్క రక్షణ పుచ్చమని వర్ణించఁబడెను ౨ కావున శంకరుఁడెట్లు విశ్వయించి

౧ ఉపనిషత్తుల సత్పదార్థమనిర్వచనీయమని స్పష్టముగాఁ జెప్పినది కాని బుద్ధిశక్తికి సాధ్యములైన వర్ణనములిచ్చియున్నవి అవి పూర్ణతృప్తి సౌనంద్యకాలపు బుద్ధిచెప్ప విర్వచన మేదైన సత్యమగుచో పది రామానుజతత్త్వమే ఉపనిషత్తుల భావము ననుసరించి శంకరుఁడు రామానుజానితత్త్వమైన బుద్ధి కత్తికనత్యమున కతీతమైనదే సత్పదార్థమని వక్కాణించి యున్నాఁడు బుద్ధి కల్పితములైన ఉత్తమ ప్రమాణములుకూడ సత్పదార్థనిర్ణయములో వెట్ల నమర్థముతో శంకరుఁడు చూచిన వాదమును శంకరాద్వైతతత్త్వమును మనము చర్చించునపుడు చూడవగును సత్పదార్థమంతమా అనంతమో రెండునో ఏదియునుగాదో మనము చెప్పఁ జాలమని శంకరుని వాదము పూర్ణమునకు సంశయమునకు మధ్యమనకు గుణమునకును కారణమునకును గార్థమునకు విడియే సంబంధము

౨ బ్రహ్మవ్యవస్థాప్రతిపా ఉపనిషత్తులకును శంకరునకు మధ్యకాలమందు వ్యాపించిన బౌద్ధ సంప్రదాయమే కార్మికహేతువాద మసంపూర్ణమనియు దానికిఁ గొన్ని సరిహద్దులు దాటి పోవకకముగాదనియుఁ జూచి తత్త్వమును శంకరాచార్యుఁడు మనకుఁ బ్రసాదించునట్లు చేసినది

నాడు ఆనంద మాయాత్మ నిరుణవరమాత్మయొక్క ప్రతిబింబమే యగును రామానుజుఁ డీయానందమే బ్రహ్మమని వాదించినాడు ఆనందమయ శబ్దములోని మయ శబ్దము ఆనంద ము పూర్ణమైనదని తెల్పును అన్నము ప్రాణము మున్నగువానికి లోపల నిం కేదీయాయున్నదని అన్యోంతరత్వా ఆనందమున కట్టిదేదియును జెప్పలేదు అవయవవాదులు చెప్పుట కేవల మూహాకల్పనము పుచ్చుబ్రహ్మ శబ్దము వలన బ్రహ్మకు నానందమునకు భేదమున్నదని తలపరాదు రెంటికిని బూర్ణమునకు వంశము నగుగల సంబంధమును జెప్పవచ్చును ఆనందమయ స్వరూపవర్ణనమైన వెంటనే ఉపని షత్తు సోఽకామయత యని పుంలింగశబ్ద ముపయోగించినది ఆ పుంలింగశబ్దవాద్యుఁడే ఆనందమయఁడు ఆనందమయశబ్దము సః తో నన్వయింపవలెనుగాని పుచ్చుబ్రహ్మ తోఁగాదు ఎలనఁ బుచ్చుబ్రహ్మ నపుంసకలింగము ఆనందరూపములైన యయము మోద ము మున్నగుశబ్దము లానందపూర్వరూపములుగా నుపయోగింపఁబడినవి శిష్యుఁడు పీనినుండి ముందుకుఁబోయి యానందమునొద నాగిపోయెను తైత్తిరీయములోనే ఆనందము బ్రహ్మమను సర్వమిచ్చు వాక్యములున్నవి

ఈ విచారణమంతయు నానందము బుద్ధికల్పితభావమా? యను విషయమును గూర్చి యేమని పుష్టమైనది శంకరుఁడు సమర్థించిన ధ్యానేకగమ్యుఁడగు నేక బ్రహ్మ సిద్ధాంతముగాని రామానుజుఁడు సమర్థించిన సగుణబ్రహ్మ సిద్ధాంతముగాని విస్పష్టముగా వేఱు చేసి యుపనిషత్తులేమియుఁ జెప్పియుండలేదు ఈ రెండు ఎద్దాంతములను వేఱు చేసినచో నామరూప ప్రపంచమున నెట్టి భేదమునుగాని విలువనుగాని గుర్తించుట సాధ్యము కాదు ఉపనిషద్భావములో బ్రహ్మమే యీశ్వరుఁడు భావను సరియైన తూనికతో భావమును దెల్పుట కుపయోగించినచో పరబ్రహ్మము'ను గూర్చి అహం బ్రహ్మాస్మి ౨ యని చెప్పుకొనినప్పుడు పూర్వబ్రహ్మ పదార్థము లేశమాత్రముగానైనను సంకుచితమైనదని చెప్పక తప్పదు ఈ లేశమాత్రలోపమునుబట్టి దేశకాల నిమిత్తబద్ధమైన ప్రపంచమును బ్రహ్మప్రదర్శనమే యని శంకరుఁడు చూపెను దుర్వామ్యమైన బ్రహ్మమును మన మూహించిన క్షణమందే భిన్నత్వనానాత్వములును బ్రహ్మవంటి సత్త్వములేయని యుపనిషత్తుల విగూఢభావమని తోచును ఆత్మసాక్షియగు సత్పదార్థము గుణసంపూర్ణమైన పరమే శ్వరుఁడుగా మాత్రినప్పుడు మనకు లభించినదేమన పూర్ణసగుణబ్రహ్మము సంకుచిత నిరుణ బ్రహ్మమును ఎకమైన సత్పదార్థము అనేకమైన జగత్పదార్థజాలములోఁ బ్రతిపలించినది

౦ సమదాయ సమదాయాభావము

౨ బృహదారణ్యకము ౧ ఆ ౪ ౧౦

అందుచేతనే వస్తువులతత్వము వల్లబ్రహ్మమున కెంతదూరములోనున్నవో దానినిబట్టి నిర్ణయించుచున్నాము అందుచే బ్రహ్మము భిన్నవస్తువులలో భిన్న రూపములలోఁ బ్రదర్శిత మగుచున్నది ఆకారణముచేఁ బ్రతివస్తువునకును దేశకాల విమిక్తములతో సంబంధమును గలుగుచున్నది ఈ విధముగా నేర్పడిన సోపానవంక్తిలో జడపదార్థములు సత్త్వదార్థమునకు విశేషదూరముగాను దేవతాదులు దానికి మిక్కిలి సమీపములోనున్నారు ఉపనిషత్తులలోఁ జెప్పిన అనందమయుఁడు రామానుజుని ఎగుణబ్రహ్మము శంకరుని యాశ్వరుఁడు సత్త్వదార్థమునకుఁగల సోపానవంక్తిలో దుది మెట్టుననున్నారు అదియే సత్త్వదార్థమున కత్యంతసమీపమైనమెట్టు దానిపై నింకొక మెట్టులేదు ఆ సత్త్వదార్థము విజ్ఞానమెట్టున వానందమయుండుగా గోచరించిన సగుణబ్రహ్మము స్వయముగాఁ గోరి ఎంకుచితత్వము నందిన శంకరుని యాశ్వరుఁడే ఈశ్వరుఁడేకత్వమున కాధారము అన్యములేక పదార్థము అనేకత్వమున కాధారము ౧

౯

బ్రహ్మపదార్థము - ఆత్మపదార్థము

దృష్ట దృశ్యము, బ్రహ్మము ఆత్మ బ్రహ్మాండము ఎందాండము సీరెందును నమానములని తలఁపఁబడెను బ్రహ్మమే ఆత్మ ఆ ఈ మానవుని యందున్న బ్రహ్మము సూర్యునియందున్న బ్రహ్మము నొకటే ౩ ఋగ్వేదములో లోకాతితుఁడైన బ్రహ్మము ఇవల సర్వాంతర్యామి యయ్యెను అనంతమైన శక్తి ఆంతముగల పదార్థముల కతీతమై యెచ్చదిగోలేదు వానియందే యున్నది ఈ మార్పునకుఁ గారణ ముపసాదిత్రులతత్వము అంతరంగికమైనది పేటో తత్త్వవేత్త పట్టుకును మార్గమే యీ ద్రష్ట దృశ్యముల నమత్వము తెలిప కొనఁబడినది దీనినిగూర్చి డ్యూసేస్ వండితుఁడెట్లు వ్రాసెను, ఈ తత్త్వమునుగూర్చి వేదాంతగ్రంథములలో రచింపఁబడిన అనుచితకాలంకారములను అతిశయోక్తులను విడిచి కేవల వ్యవృత్తాత్మికదృష్టాంతోఁ జూచినచో జీవాత్మ పరమాత్మ

౧ మోక్ష తెత్తిరీయము ౧ ౪ ౧, వేదాంతబ్రాహ్మణము ౧ ౪ ౧౬ పై శంకర రామానుజులవ్యాఖ్యలు చూడు ౨ తెత్తిరీయము ౧ ౪ ౩ ౩ తెత్తిరీయము ౨ ౪ ౮ ౩ ౪ ౧౦ చాండోగ్యము ౩ ౪ ౧౩ ౬ ౧౪ ౨౪ బృహదారణ్యకము ౩ ౪ ౩ ౨ ముండకము ౨ ౪ ౧ ౧౦

అపత్తియులేక ప్రహ్లాదాదులను తత్వముయొక్క మహత్తరవైశిష్ట్యముచే వివస్థింపను తత్కాలమును దేశమినుగూడ నదిగమించునంతటి ప్రాముఖ్యముగలది మానవజాతికంతకు సమూల్యమైన అనుగ్రహ గంపూహమిది భవిష్యతులో నెట్టివర్గోధనము లెట్టిమాత్సర్యములను గనుగొనునో చెప్పజాలనుగాని ఒక్కవిషయమును మాత్రము నేను విస్మయముగ నొక్కి చెప్పగలను బావితత్వశాస్త్రము లూహించరాని యెట్టి వ్యవహారములను ద్రోక్కినను ఈ ప్రహ్లాదాదులను మనంబలమై నిలువగలదు దానిబాటకు వక్రత యెన్నడును సంభవించదు ఈ నృపరహస్యసమస్యను గూర్చిన విశేష వర్ణనలనువలనఁ దత్వవేత్తలను బాత్సర్యమెట్టిది గోచరించినను దానికి మూలమంశము మానవనియందు గఠితమై గర్భితమైయున్న యంతరాత్మయందే లభించగలదు ఈవివత్కర్తలైన ఆది మైత్రానికులు తమకంతములేని యశము వారిచిన జీవవరమాత్మ సమత్వసద్ధాంతము అనుగా మానవునిలో సంతర్భూతిమైయున్న ఆత్మయే పరవ్రజగదంతర్యామియైయున్న ఎఱ్ఱాత్మమున కనుగొనిన సద్ధాంతము ప్రపంచచరిత్రలో మొట్టమొదటిది అగ్రస్థానము వహించునదియై యున్నది ఈజీవాత్మయుఁ బరమాత్మయు నొకదేయను తత్వమొక సామాన్యమైన సకలబృహద వాక్యముకాదు అది మనమాలో వసములయొక్కయు నూహలయొక్కయు సకల్యములయొక్కయుఁ దొలగింపరాని అనివాణావసంబంధముగల దివ్యతత్వము ప్రకృతి దురూహ్యము సజేయము సప్రయమునైనచో మానవునియంతరాత్మ దానిగూర్చి తలచకయు దానిని జయించకయుఁ బ్రేమింపకయునుండి యుండెడిదే ప్రకృతి యొకద్రవ్యయొక్క దృశ్యము ఒకకర్తయొక్క శర్య అది హేతుబద్ధమైనది మిదికి గోచరమునది ప్రేమింపదగినది ప్రకృతిమానవుని కొంతయున్నది తానడగని ముఖ్య కిడుకకు శక్తిక్రములు కాంతినిచ్చును అంధకారమాతని కిందయకాంతినిచ్చి నిద్రకు జోకొట్టెడు కుంచయోగించును ప్రకృతి తన తెరవబడుచున్న సత్సద్భావమును గురించిని యాహ్వానింప జీవయాత్రకుఁ దోడ్పడుచున్నది ప్రకృతి ఆత్మచే సృజింపబడి పోషించబడి నడవబడుచున్నది సృష్ట్యారంభమునుండి మనస్సాలోచించ నారంభించి మహారహస్యమిదిగ వురుష ప్రకృతి సమత్వము పర్యము వావరించి నిండి యుండిన కేంద్రపరమశక్తి స్వరూపభావము యోగ్యులగు వారందఱకుఁ దెలిసినదే తత్వము ఆబ్రహ్మమే నీ సా వాక్యమందలి నత్యమునకు, భాగ్యసయోగము పావన భక్తి పరితమై సుకామిషానమును పాక్షిభూతిమయైయున్నది దీనిభావము మనకుఁ ద్విష్కరిముగాఁ దెలియకపోవచ్చునుగాని దానిని నిరసించుటకు ముంకభికారములేదు

ఎరబ్రహ్మమును గూర్చి వివిధభాషములు అత్మమగుర్చిన వివిధాభిప్రాయములు నొండొంటికో యిపోవుచున్నవి తరువాత రచించబడిన వేదాంతగ్రంథములలో బ్రహ్మ పదార్థమును గూర్చిన వివిధాంతపులైన జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్త తురీయములు స్పష్టముగాఁ దేర్చినవఱదినవి ఎరమనక్కఱున ఎరబ్రహ్మమే తురీయావస్థయందు దర్శించబడిన అత్మ పదార్థమే ఇవట గ్రహ దృశ్యమునొకటి ఇవట చూమవాడు చూపు చూచినది ఒకే పూర్వత్వముతోఁ గఱిసపోవును అత్మపదార్థమును జ్ఞానితో సమానముగాఁ జెప్పినపుడు ప్రహ్మపదార్థము స్వీకరణిగాఁ జాతుము అంతరాత్మయందు నివసించి యున్న అత్మ ఏనా వ్యక్తిత్వమేలేనప్పు డీశ్వరునికిఁ గూర వ్యక్తిత్వముంపు నొకయంత ర్వర్తయైన శక్తిగాలనియున్నది మతానుషాసమున శిశ్వరభావమే మహిమన్నతనత్వము ప్రాతిమే బ్రహ్మము మనస్సే బ్రహ్మమున జెప్పినపుడు మనకు లభించినది హిరణ్యగర్భుని భావము గది ఆత్మేశ్వరుల మధ్యభావము హిరణ్యగర్భునకు జగత్తునకు దేవోత్కలక గల సంబంధమున్నది ఇవట ఋగ్వేదభాషము గోచరించుచున్నది ఈజగత్తున కొకబుద్ధి సంకల్పమునున్నవల యూహించబడెను మనశ్శరీరములు కలయియుండును అట్లే యాజగత్తును శరీరమున కొకపెద్దమనస్సున్నది అదియే హిరణ్యగర్భుడు ఈమయమును గూర్చిన భావము లుపనిషత్తులలో నచ్చటచటఁ గలవు నామరూపములలో మూత్రము మూర్చ్యుగలదు ఈశ్వరుని కారణబ్రహ్మమవియు జగత్తును గార్యబ్రహ్మమవియుఁ జెప్పరి సర్వకార్యసముచ్చయమే కార్యబ్రహ్మము లేక హిరణ్యగర్భుడు స్వభావముచే లితఁడు పరబ్రహ్మమండి ఖేదింపఁడు బ్రహ్మపదార్థము ఏకము నిర్గుణము పద్వితీయమునెనది ఒకప్పుడాబ్రహ్మమునే స్పష్టకర్తయగు శిశ్వరునిగాను సుతాకప్పుడు వృష్ణరూపమైన హిరణ్య గర్భునిగాను గ్రహించిరి వృష్ణచేసిన బ్రహ్మయు బ్రహ్మమునుండియే ఎనించెను పృథ్వీ రూపమైన ఈ శిశ్వమంతయుఁ బోయెనువాడిశ్వరుడు దేహధారులగు వ్యక్తులందఱును నశించినను నీశ్వరుడు స్పృహనిగూర్చి ద్యానించుచు నశింపకయుండును అత్మయే దేహమని మనము తలఁచినచో బ్రహ్మమే జగత్తులేక విరాట్టుగును విరాట్టునఁగా విశ్వరూపము విరా ట్టురుపఁడు స్పృహించబడిన సర్వసప్తవ్యంతరమునమన్న విశ్వాత్మ అగ్ని యాకసిశ్శిష్యము సూర్యచంద్రు లాకవి నేత్రములు చతుర్దిశలాకవి చెవులు వాయువాతవి యూహి అతని నుండి జలవలన వేదము లాకవి ఖాక్కులు విశ్వమంతయు నాతని హృదయము భూమి యు కల పాదములనుండి వుట్టినది ఆ భౌతిక వస్తునముచ్చయముచే విరాట్టురుమని

౧ ముంధకము ౩ అ ౧౩ ౧
 ౨ ముంధకము ౪ అ ౪ ౧౧
 బా ౪ 10

దేహము కల్పింపఁబడినది . విరాట్పురుషుఁడు భగవంతుని ప్రత్యక్షస్వరూపము అతని యింద్రియములు దిశలు వంచరూపము లాతనిశరీరము ఇదంతయు నేనే యను భావ మాతని బుద్ధి విటాట్పురుష భావమునకుఁ బూర్వము మాత్రాత్మభావము లేక మాత్మ శరీరసముదాయమే తన వాహనముగాఁ గల పారణ్యగర్భభావము పెంపొందియుండవలెను విరాట్పురుషముతో పారణ్యగర్భుఁడు గోచరించును సూలరూపముయొక్క అవిచ్ఛరణమగు వఱకు మాత్రాత్మ మాత్మశరీరములకు నంబంధించియుండెను మొదటి కారణరూపములో ఎజ్ఞానక్రియల దీక్షరూపమున నాతఁడుండెను విరాట్పురుషుఁడు విశ్వాత్మ వర్త్యజగత్పదార్థ రూపమున గోచరించునాఁడు బ్రహ్మజగత్తుయొక్క మాత్మవదార్థరూపమున నున్నాఁడు సూత్రాత్మ పారణ్యగర్భుఁడే కారణకార్యాకీతుఁడు పరబ్రహ్మ ఈ పరబ్రహ్మయే అవాక్కి నంబందముచే నీశ్వరుఁడుగా గోచరించును ౧ ఈ దిగువ ప్రత్యాశీక యీ వదతిని నిరూ పించును —

అత్మ	బ్రహ్మ
౦ దేహాత్మ (విశ్వము)	౦ జగత్తు (విరాట్ లేక వైశ్వావరుఁడు)
౧ వ్రాణాత్మ (రైజసము)	౧ ప్రపంచాత్మ (పారణ్యగర్భుఁడు)
౨ బుద్ధ్యాత్మ (ప్రాణాఁడు)	౨ అత్మద్రష్ట (ఈశ్వరుఁడు)
౩ ద్యానాత్మ(కురీయము)	౩ ఆనందము (బ్రహ్మము)

పేతుప్రకటన మంగీకృతమైనచో ఎవఁడతలలోఁ జెప్పఁబడిన బ్రహ్మము కాత్మికుల కల్పనముగాఁ అనిర్దిష్టమైన ఎమత్వముగాని శాంతి గర్భముననున్న భూవ్యముగానికాదు అది సంహారము పరమసత్యమునైన చైతన్యము అనంతరూపములలోనున్న దైవాంశముల సంహారరూపమే పరబ్రహ్మము భిన్న వస్తురూపములన్నియు మాయా కల్పితములు ననత్యములు నగుటకు ఎదులుగాఁ బరమసత్యముతో నిమిది యున్నవి బ్రహ్మ స్వరూపమును నిరవించుట కుపయోగించిన ఓం కారము దాని సగుణ స్వరూపమును స్పష్ట మొనర్చును ౧ ఓంకారము పరమాత్మ చిహ్నము పురుషోత్తముని లాంఛనము ౨ ఓమ్ సంహారద్రష్ట సగుణత్వ చిహ్నము అనంతర వేదాంతపారస్వత్యమనఁ జూపఁబడిన పరమాత్మయొక్క క్రివిధ రూపములైన బ్రహ్మ విషయ ఈశ్వరుఁడు ఓంకార గుణ

౧ ముఖ్యవర్ణలో ద్రష్ట దృశ్యము కాంతినివని శాని వశంవలేదు
 ౨ ఓంకారము బ్రహ్మమునకు వంశ విగ్రహమై యిష్టమనకు వంశయో యదియ నబి ప్రతిపేదవిష్టాః శంకరశాస్త్రము (తైత్తిరీయోపనిషత్తు ౧ అ ౬)
 ౩ మనః ౨ అ రాక మాదు తైత్తిరీయము ౧౪౩ కళము ౧౭ ౨ ౧౩ ౧౬

స్వరూపులు ఆ స్వప్నకర్త యగు బ్రహ్మ ఉ పోషకుడగు విష్ణువు మీ వాళకారకుడగు శివుడుం

వ్యక్తావ్యక్తములైన రెండు రూపములలోను బ్రహ్మోపాసనము చేయుచుని యీశో పనిషత్తు బోధించుచున్నది ఉపనిషత్తులు మనకుఁ జెప్పకదొక భక్తిమైన అద్వైతము గాదు భిన్నత్వమున్నది కాని యేకత్వమునున్నది ఎరిపూర్ణత్వమనఁగా పరిపూర్ణతను వినిరించునదికాదు పూర్ణతలేని సర్వ వస్తువుల కాధారభూతమైనది బ్రహ్మము కాలాతీత మైనదనఁగా రెండు వస్తువులున్నవి యందొకటి కాలగతము రెండవది దాని నధిగమించు కాలాతీత వస్తువునని యర్థముకాదు కాలగర్భములైయున్న ఎర్వవస్తువులలో నంతర్భూతమైయున్న కాశ్వక సత్యమనియే భావము పరబ్రహ్మ మంతము కా దసంతమును గాదు ప్రాణమునుకాదు తత్త్వదిర్భులమునుగాదు అది సర్వాతీతము సర్వాంతర్యామియుఁ గూడనైనది అత్యున్నత వసంతదుపు అనంతకొటి భిన్నవ్యక్తి రూపములుగా బిగిర్చి పుష్పించినది బ్రహ్మశబ్దమునకుఁ జెంపొందుటను వర్ణములో నది పూర్ణచైతన్యము చలనము వృద్ధిగలిగియున్నదే కాని నిరీవము జడము మాంద్యమును గాదు పరబ్రహ్మ నచ్చిదానందము — కాశ్వతత్వతి అనంతజ్ఞానము నిరవధిక ప్రమాదము అది జ్ఞానశక్తి క్రియాత్మకము అది తననుండి జానే కలిగినది ౨ తైత్తిరీయమున నది సత్యంజ్ఞానమనంతం బ్రహ్మ యని చెప్పఁబడినది దీనినిబట్టి బ్రహ్మమొక కేవల జ్ఞానముకాని శక్తికాని ద్రవ్యకానికాదు అది జగత్తు తత్సారము స్థూలము సూక్ష్మము జ్ఞాన ప్రేమానందమయము అదియుఁ బూర్ణమిదియుఁ బూర్ణము ౩ కాని యిదివరలో మేము చెప్పిన రీతిగా బ్రహ్మ మనిర్వచనీయమగుటచే నదియేదికాదో చెప్పఁగలము కాని యిదియని వాక్కుతోఁ జెప్పఁజాలము

౧౦

బుద్ధి—ధ్యాన దృష్టి

ద్రవ్యను దృశ్యమును సమవ్యయించు నేకత్వమును గనుఁగొనుటే బుద్ధియొక్క లక్ష్యము అట్టి యేకత్వమున్నదను విశ్వాసము తర్కశాస్త్రమునకు జీవితమునకుఁ దప్పని సరియగు

౧ మారు థాందోగ్యము ౧ ౨ ౩ ౬ ౭ బృహదారణ్యకము ౨ ౪ ౩ ౧ ౮ ౪ ౩ ౪ ౫ ౨ వ్యాయంహోః ఈశ ౭ ౨ ౩ బృహదారణ్యకము ౫ ౪ ౧ ౧ ౧

సూక్రియ ఆ దేశకర్మాశ్రమమును నిరయమునదే తత్వశాస్త్రకృష్ణు కాని పూర్వమును ప్రవాహలేనీ నవాజలీపము బుద్ధి యందుండుటచే నీ ప్రయత్నము విఫలముకాక తప్పుదు దేనిగుంటి మనస్సుపాతముగా వాక్కు చేర లేక వెనుకకు మరలుతో యట్టి సత్పదార్థమును బుద్ధి తనకుగల విషయగ్రహణ సూత్రావళితోడను వియములతోడను గ్రహింపజాలదు కష్టముగా వాక్కుగాని మనస్సుగాని యచటకు బోజాలదు అది ఎనకుఁ దెలియును ఎవ్వఁడైన దాని నెటు బోధింపగలఁడో మాకుఁ దెలియదు అ సత్పదార్థము బుద్ధిప్రాపించుటకు వీలైన దృశ్యముగా నెవ్వఁడు మారజాలదు ఎవనిచే నర్వమును దెలియజున్నామో వానినెటు తెలిసికొనుటకు వీలగును? ఓ ప్రయారాలా? జ్ఞాత తన్నుదాను దెలిసికొనుట యెటు? ౩ విషయ జ్ఞానవిషయము కానపుడెటు తెలియును అది చూచునే కాని చూడబడదు వినునేకాని ఎఱబడదు దర్శించునే కాని దృశ్యముకాదు తెలియునే కాని తెలియబడదు ౪ అది గోచరవిషయము కాంత మాక్రిమిన నాత్మలెల ఎన్నవనరాదు దానిని గ్రహించుటకు మానవ బుద్ధిశక్తు సమర్థములెవను నడలేనిదె యుల లేనే లేవు ౫ దేవీనీ షనము మున్నుచే బాహించ లేమో కాని దేనిచే మనస్సు పొందుచున్నదో అదియే బ్రహ్మమని యెఱుఁగుము ౬ బుద్ధి దేశకాలమిత్ర శక్తులను ప్రమాణములతోఁ బనిచేయును కాని దీనివలన మనకుఁ ఎరిపార్గియ న సమర్థుల పరిస్థితి ఎరిగి దృఢావములు లభించును

మొదటి కారణము నొక దాని మన మూహించినచో గారణ కార్యధర్మము సత్య సగును లెకున్నచో నీ మాత్రమర్థము లేని వాదమై ఎలుమను కాన నీ నమన్య కేవల బుద్ధిశక్తిచేఁ బరిష్కృతము కాజాలదు అందుచేఁ బరమసత్య రయ విషయమున బుద్ధి తన యనమర్థక సంగీకరించక తప్పుదు దేవత లింద్రుని యందున్నారని ఇంద్రుడు దేవతా జనకుల యందున్నాఁడు అతఁడు బ్రహ్మ యందున్నాఁడు కాని బ్రహ్మ యెందు న్నాఁడు? దీనికి యాజ్ఞపిల్వ్యుఁ డిటు బదులు చెప్పివాఁడు ఇతఁ వధికముగా నడుగ ఎదు ౬ ౫ ౫౫ ల్పిశ ప్రమాణముల దేశకాల సమిత్త రూపమైన దృశ్య ప్రపంచము

౧ లైక్రియము అ అ ౪

౨ కేవలవిషయము అ అ ౩ ముందకము అ అ ౧ కరము ౧ అ ౩ ౧౦

౩ బుహుదారణ్యకము అ అ ౪ ౧౩ అ ౪ ౨

౪ బుహుదారణ్యకము అ అ ౩ ౨౩ అ అ ౧ ౧౧

౫ బుహుదారణ్యకము అ అ ౧ ౧౧ అ అ ౪ ౧౪ ౫ అ ౫ ౧౫

౬ శీతోపనిషత్తు

౭ బుహుదారణ్యకము అ ౩ ౩ ౬ ౧

యొక్క నర్తకులు నివృత్తు కాని నత్తుదార్తము వీరి కతీతమైనది దేశము తనలో నున్నను నది దేశాత్మకము గాదు కాలము దానిలోనున్నను నది కాలాతీతము కారణ నాశ్రయధర్మమై ప్రకృతియందున్నను నది కారణధర్మాతీతము పూర్వస్వతంత్రమైన ప్రవ్యామ దేశకాల నిమిత్తాతీతము బ్రహ్మము దేశాతీతమను విషయ ముపపత్తులలో ననుసృష్ట తముగాఁ జెప్పఁబడినది బ్రహ్మము సర్వవ్యాప్తి యత్కిదికమైనది అత్కల్పమొంది యని చెప్పఁబడెను ఓగారీ! విది ఎల్లర్థములనుఁ బ్రేమన్నదో భూలోకములనుఁ గ్రంథినున్నదో దేనిని మనుష్యులు భూత వర్తమాన భవిష్యత్తు లందులో అది నర్వములోను వెల్లయెడలను వాఁలందియ్యుంది కాని దేశములో ల బయట వెండు వ్యాపించుది? నిజముగా నీ శాశ్వతబ్రహ్మము నందిలెడలను దేశము వ్యాపించియున్నది కాలనియమముల కతీతమై బ్రహ్మమున్నదని చెప్పఁబడినది ఆద్యంతరహితమైన శాశ్వతత్వము గలిగిందే ప్రవ్యామ అనుగా బ్రహ్మము శాశ్వత వర్తమానానికి గలదైయున్నది భూత భవిష్యత్తులఁబండి యది స్వతంత్రకమైయున్నది ౨ అదియే సర్వమునకుఁ బ్రభువు ౩ దాని పాదములయొద్ద కాలము గతించుచుండును ౪ బ్రహ్మము కారణానందాతీతమని చెప్పటకు దానిని హర్షస్థాన స్వరూపమున వర్ణించిరి చలనము కారణనందంది కాని దానికది లేదు కారణధర్మాతీత మైన బ్రహ్మము నీ విధముగా నిరయించుటవలన బ్రహ్మము సంపూర్ణ అయింపితి సెర్వము లదనియొద్ది యము తెలియుచున్నది కాని దీనివలనఁ గొన్నియపారములు గలుగవచ్చును ప్రపంచమున వి యున్న మార్పులయొక్క పూత్రమే కారణధర్మము కాని కారణధర్మమునకు బ్రహ్మము బద్ధముగాదు బ్రహ్మమందు మార్పులేదు కాని మార్పంతయు దానిపై నాధార పడియున్నది దానికి వేఱుగా రెండవదేదియును లేదు మన మనేకత్వమును బ్రహ్మముతో తీనము చేయవలెను దేశ సామిర్థ్యము కాలగతి కారణ సంబంధము దానిపై నాధార పడి యున్నవి ఈ మహాతర తత్త్వ సమన్వయము మనము బుద్ధి పుట్టిమున నున్నంత కాలము బోధపడదు ఉపపత్తుల కొన్ని బోలులందు బుద్ధి బ్రహ్మము నవనిష్కారముగా నాత్రమే గ్రహంపఁ గలదనియు గొన్ని బోలులందు నహజ సామిర్థ్య లోపముచే బుద్ధి బ్రహ్మము ననలే గ్రహంపఁ జాలదనియుఁ జెప్పినవి సంబంధములు గల వస్తువులతో వర్తించగలబుద్ధి సంబంధ సూక్ష్మమగు బ్రహ్మమును గ్రహింపజాలదు కాని దేశ కాలగతమై యున్న దెలను బ్రహ్మము యొక్క ప్రదర్శనమే మన జ్ఞానము కేవల మనతఃమును గాదు

౧ బృహదారణ్యకము ౩ ఆ ౪౭ ౪౮ ౨౪ భాందోగ్యము ౩ ఆ ౧౪ ౩
౪ ఆ ౨౪ ౪ ౨ ౪౪ము ౨ ఆ ౧౪ ౩ బృహదారణ్యకము ౪ ఆ ౪ ౧౧
౪ బృహదారణ్యకము ౪ ఆ ౪ ౧౬౧౩

సత్యమును గాని సత్యమున కిత్వంత నమింప భావము బుద్ధికల్పిత వార్తత్వమే ఈ భావము కారణ సంబంధమాత్ర కల్పితమగుటచే వనత్యమున కిత్వంత నమింపమునకుఁ బోయినను బూర్వముగా నవత్యము గానేరదు అది మానవబుద్ధికి సార్వమైన పరబ్రహ్మ స్వరూపము బుద్ధి అనఁగా విషయ గ్రహణశక్తి దేశకాల నిమిత్తములను బరిమిత ప్రమాణములతోఁ బనిచేయును గానఁ బరమ సత్యమును గ్రహించు సామర్థ్యము దానికి లేదు హేతుతర్కము (Reason) మనలను విషయ గ్రహణ నీమమండి యొకను బైకిఁ దీసికొని పోవును ఇది యైనను సత్యమును మనశీయఁ జాలదు ఎలన సత్యమొక భావము కాదు ఒక నత్పదార్థము హేతుతర్కబుద్ధిమైన నిరయ మొక భావమున కంటె నధికమైనది అది సత్యమును గూర్చిన యొక అసంపూర్ణ భావము ఎత్పిదార్థము సత్యమునుగా దనత్యమును గాదు ఎత్పిదార్థమును గూర్చిన మన భావములు సత్యములు గానట్లు ననత్యములు గానట్లును ఏలన నవి బుద్ధికి సత్పదార్థమునకు మధ్యమందున్న ద్వైతిక దృష్టితోఁబిది మనము బుద్ధికి బుద్ధి కల్పిత ప్రమాణములకు వానినండి బయల్పెడలు వైద్యధ్యములకు నతితమైన నీమకుఁ బోయినచో నచట మనము సత్పదార్థము నేకమయిపోదుము ధ్యానము నందు బుద్ధి పరిపూర్ణత నంది సత్పదార్థమును దర్శింపఁగలదు నర్వదేశము లందలి ధ్యానయోగులును చెప్పిన విషయమే యిది ప్యాస్కల్ వండితుఁడు మన బుద్ధికి దైవము వెలుగుట సార్వమని చెప్పెను ప్రపంచమునఁ గల నానాత్వమును గూర్చి భయ ఎడి నవంరము లేదనియు నీ భిన్న ఎదిర్పనము లన్నియును దేవుని పాదముల యొద్దకుఁ జేర్చు కాంచన రజావు లనియు నచటకు మానవ దృష్టి సోఁజాలదనియు బోసెన్ వండి తుఁడు ముడివివాదు

స్పష్ట కేంద్ర ఎత్వమైన బ్రహ్మమును దెలియు మన్నత శక్తి మనకుఁ బ్రసాదింపఁ బడి యున్నదని యుపనిషత్తులు చెప్పుచున్నవి అత్మ దర్శన మాత్మ దృష్టి వలననే కలుగఁగలదు ఇట్టి అత్మదర్శనమునకుఁ దోడ్పానిపోవు జీవితశ్శక్షణ మారమే యోగ విద్య మానవనకు దివ్యదృష్టి లేక ధ్యానదృష్టి యున్నది బుద్ధిజాతములైన భేదములను తర్కము నూదించు సమన్వయము మనమీ దివ్యదృష్టిచే నధిగమించి నదిష్కరింపఁ గలము దైవశృంగల కొదిమంది బుద్ధి శిఖరాగ్రమున నిలిచి సత్పదార్థమును ధ్యానించి గాంతురు ఇట్టి ధ్యానసిద్ధియందు ఆశ్రిత పూర్వమైనది శ్రుతమగును ఆదృష్ట పూర్వమైనది దృష్టమగును అవిదిత పూర్వమైనది విదితమగును ౦ బుద్ధి మట్టమున బయలుదేరిన సమన్వయియు మనము తార్కికవిధానము నధిగమించి అనుపాన

జీవితము వారంబులను తోడినే పరిష్కారములై పోవును ౦ మున ప్రజ్ఞాశక్తియుమును, శేషము గర్వమును విడిచిపెట్టి సత్కార్యములను చంఢినిడ యొక్క కలుషములేని దృష్టతోఁ జూడమని యుపనిషత్తులు బోధించు చున్నవి తన పాండిత్య గర్వమును విడిచి బ్రాహ్మణుఁడు బాలుఁడై వరించవలెను ౨ ఈశ్వరి రాజ్యములోఁ బ్రవేశించుటకు మొదిలి వెనుఁదైన నమాదుక శిశువుగా మారవలెను మహిమశక్త శత్రుము లన్నియుఁ (ఎరిసిద్ధ చిత్తులకును మోసమొఱుగని హృదయములకును గోచరింపనేకాని తర్క ప్రజ్ఞాఘోరధరు లకుఁ గాదు విశేషముగా మాటలను వెదుక వలదు అది కేవల జిహ్వాలసక్తియును మాత్రమే కలుగఁజేయును ౩ ఈ ఆత్మదర్శనము ప్రజ్ఞచేఁ గాని పాండిత్యముచేఁ గాని లభించదు ౪ ధ్యానయోగులు తమ నమాధిదళలో నాత్మ పాజ్ఞాక్కారము నందుదురు అది ప్రత్యక్ష దర్శనము లేక ప్రత్యక్ష జ్ఞానము నమాధిలో శీవాక్షి పర మాత్మానునందానముల నందును అట్టి పాజ్ఞాక్కారముచే యోగి తన్మయత్వమునంది బ్రహ్మానంద పరవగుఁడగును అట్టి చేళ నాకఁడు కాను గాంచిన దేహి తెలియు న్నతిలో మందఁడు దాని కంటఁ జొందవలెన దేమియు లేదు బ్రహ్మమునందే సర్వము నాకఁడు గాంచును ఆచరి పాపము వలనఁ గాని అస్మత్వము వలనఁగాని భయ ముండదు అట్టి న్నతిలో యోగి హార పావనత్వము నొందును ఈ పాజ్ఞాక్కారము మన కామములను కేళములను నశింపఁజేయును అట్టి తన్మయావస్థలో ఆత్మ పరమాత్మ కాదాత్మ్యమును జొందును పాలినన్ యిట్లు నుడివివాదు దైవపాజ్ఞాక్కారమునందుఁ జూచునది తర్కప్రజ్ఞకారు అది తర్కప్రజ్ఞకుఁ బూర్వము పరమందుగూడ నున్నదే అదియుఁ జూడఁబడిన దేవునివంటిదే ఎవఁడట్టి దివ్యదృష్టావళి జొంది చూచునో వాడు తన్మదావే యొక పరిగుర్థమూర్తి గాఁ గాంచును తాను జూచిన దేవుఁడే తాననుభావమును జొందును అట్టివ్యక్తి చూచునది చెప్పబయునొప్పుదు విలస ననతి ద్రష్టయు దృశ్యమునొకటే రెంటికి వేదము చెప్పబడిన వీలుండదు చూచువాఁడు చూడఁబడిన యాశ్వరుఁడు నొకఁడేయగు నని దైర్వ్యముగా జెప్పవలెను ఆతఁడు దేవునికి జెందినవాడై దేవుఁడే యాతఁడై ఒకే కేంద్రముగల రెండువక్రములవలెనగును కలియున్నంతకాల మొకఁడు ఎరుకీ

౧ ముండకము ౩౪ ౧౪

౨ విహారభక్త్యము ౩౪ ౫౦ తస్మాక్ బ్రాహ్మణో పాండిత్యమ్ విద్విద్య భార్యేన తిష్ఠిసేత్ బాత్సీన శర్మమును య్యోసేత్ గల పండితులు గ్రహించిరి మ్యాక్కు ముల్లతఁ బర్యేన యని వదిలి ఆత్మ నిలమ వశవశ్యము చెప్పెను

౩ విహారభక్త్యము ౪ ౪ ౨౦ ౪ కళము ౩ ౪ ౨౦

వచ్చిన నెరువును పెగుదురు.” ౧. మానవుని పర్యమానవికాళయములు; బుద్ధికాంక్షలు, హృదయబాంధవులు నంకల్పాదర్శనములు నన్నియునవలె సంపూర్ణసిద్ధిపందును, మానవుని జీవితకృత్తిని హృదయతలము; ప్రత్యేకవ్యక్తిత్వమున కంతము.” ఇదియే మానవజన్మము నకుఁ బరమగతి, పరమపద, పరమనిలయము, పరమానందము.” ౨. ఇదియు నింద్రియానుభవమువంటిదే కాని, గోచర విషయముకాదు; ఇతరులకు బుజువగునదికాదు. అనుమానప్రమాణబుజ్జానమువలె నితరులకుఁ జెప్పసాధ్యమైనదికాదు. ఆ యనుభవమును సామాన్యపద్ధతితోవ్యక్తికరించుట దుస్సరము.

యోగికిఁ గల్గిన సాక్షాత్కారము వాక్కులేనిది పుట్టుగ్రుడ్డికి మన మింద్రధనుస్సొం దర్శమునుగాని, సూర్యాస్తమయశోభనుగాని గూర్చి బోధింపఁజాలనట్లే, యోగియొక్క సాక్షాత్కారము యోగికాని వానికిఁ జెప్పఁజాలము. “బ్రహ్మజ్ఞానమును దేవుడు వా తలలోఁ బెట్టివారు; దానిని నీ తలలో నేను బెట్టిజాలను”, అనునదే యోగి అనుభవమును గూర్చి చెప్పఁగల కుదివాక్యము. బ్రహ్మనుభవ మబోధ్యమైనందున, నది యితరానుభవముల కంటెఁ దక్కువ సత్యమని తలపెరారు. ఈ యనుభవమును మన ముపమానములచేఁ జెప్పవచ్చును. బ్రహ్మజ్ఞానకాంతి యఖండమగుటచే దానినిఁ గాంచిన వాని కందత్వము, మూకత్వము కలుగుచున్నవి. వాగతీతమైన దానినిఁ గూర్చి యెట్లు తృప్తికరముగాఁ దెల్పుదు? వామ్మలీయను రాజు బాహ్మదను బ్రహ్మవేత్తను బ్రహ్మస్వరూపమును జెప్పమని యడిగిపప్పురాకఁడు మోషము వహించెను; రాజు మరల నడుగఁగా వాతఁడెట్లు బదులు చెప్పెను. “నేను జెప్పుదును గాని నీకు బోధపడదు. ఏలన ‘శాంతోఽయ మాత్మాఽ’ యని” చెప్పెను. బుద్ధిచేఁ జేయఁబడిన నిర్వచనములకు మనము, “ఇదికాదు, ఇదికాదు” నియీ బదులు చెప్పఁగలము. ఈ వ్యక్తిరేక వాక్యముల నలవ బ్రహ్మమును గూర్చి మనకుఁగల బుద్ధికల్పిత నిర్ణయము లనంగకములని తెలియును. దేవుని వర్ణించుట కేవల మాణును జాలదు. అతని మహిమ యనంతమైనది గా;” అందుచేతనే బ్రహ్మమునుగూర్చి

౧. ఇంట్ ప్లాటిఫెన్. పాల్కుము ౨. పుట ౧౪౦.

౨. ఏహిఽన్య పరమాగతి; ఏహిఽన్య పరమానందః; ఏహిఽన్య పరమాలోకః. ఏహిఽన్య పరమానందః” బృహదారణ్యకము ౪ ఆ. ౩, ౩౨

౩. శంకరభాష్యము ౩ ఆ. ౨, ౧౩

౪. బృహదారణ్యకము ౩ ఆ. ౯, ౨౬; ౪ ఆ. ౨, ౪; ౪ ఆ. ౪, ౨౨; ౪ ఆ. ౫, ౧౫; ౨ ఆ. ౩, ౬; కథము ౩ ఆ. ౧౫; ప్రశ్న ౪ ఆ. ౧౦; చాందోగ్యము ౬ ఆ. ౨౪, ౧: ముండకము ౧ ఆ. ౧, ౩; ౨ ఆ. ౧, ౨; ౩ ఆ. ౧, ౩౪ ౫. యశార్వదము

చెప్పటకు వ్యతిరేకార్థము లుపయోగించబడినవి అ బ్రహ్మమయొక్క స్వస్వరూపము బుద్ధ్యతీతము ననుభవైకవేద్యమను బ్రహ్మ మణువుకంటే సూక్ష్మమైంది చాలామ పదార్థముకంటె మాలతరమైనది ౧ బ్రహ్మము చలించియుం జలించదు దూరము నాత్మంతికమును నర్వమునకు బాహ్యమందు నభ్యంతరమందు గూడ నున్నది ౨ వరస్పర విరోధములుగా గోచరించు భావములు దుర్బలభావములనుండి జలించుచు వచ్చును

సత్పదార్థము లేక బ్రహ్మము మన సర్వానుభవములలో నున్నది పృథ్విలో నున్న పన్ను దానిపై నాధారపడియున్నది కాని యే పన్నువును దానిని సంపూర్ణముగా ఎక్కడ రింపఁ జాలదు కాబట్టి మేము బ్రహ్మము నెఱుఁగఁమను వారు దాని నెఱుఁగఁగదరు వారి యెఱుఁగ మాత్ర ముంపూర్ణము, అట్లే దానినెఱుఁగఁగదమను వారి యెఱుఁగము సంపూర్ణమే మనది కొంత జ్ఞానము కొంత యజ్ఞానమును, కేవలసత్తు చెప్పబడునది బ్రహ్మ పదార్థము మాకు నుపదితమును వారిది తెలియదు మా కవిదితమును వారికే తెలియను బుద్ధి కేవల వ్యర్థత్యనూచకమల యుపనిషత్తులు చెప్పుటలేదు బ్రహ్మమునగుర్చి యుం చెప్పినది అత్యము గాదు బ్రహ్మమును సంపూర్ణముగా గ్రహించవలెనని తలఁచునట్లై బుద్ధి యత్నము విఫలమగును తదితర ప్రయత్నములన్నిటిలో వది జయమే పొందును బుద్ధి యన్వేషించిన దలత్యము గాదు పూర్ణవత్త్యమును గాదు ఎకవస్తువును ఎడఁదియు మానవ సహజలక్షణముచే ద్వంద్వములైన కార్యకారణములు వస్తుగుణములు ఎంబ చెడరు అత్యాసృతములు ఎవయ్యావిషయములు కలుగునున్నవి ఎక్కేయొక్క ఆత్మా నాత్మససన్య క్యాంటు ద్వంద్వములు వ్యాప్తి యొక్క అత్యాంశములకు సూత్రములని గల విరోధము వ్రాడేయొక్క అన్యోన్యవైరుధ్యములు నొకే సత్యవస్తువుయొక్క అన్యోన్య ఎహకారాశ్రయములని గుర్తించినచో దొలఁగిపోవును బుద్ధిని విసర్జించ సక్కుఁజలేదు దాని లోపమును బూరించవలెను ద్యావదృష్టపై నాధారపడిన తత్త్వము కేమునీ తర్కిములకు నిర్బద్ధము గాదు బుద్ధి కంధకార కుహరముగాఁజచ్చి బోటులందు ద్యావ దృష్ట కాంతి ప్రసరణ మొనర్చును ద్యావనుద్దికి లభించిన జ్ఞానమును తార్కికివిధానముచే బరిశీలించవలెను ఈ విధముగాఁ బరస్పర సహకార ఎరికిలవములచే నీ రెండును సవ్య మార్గములఁ బట్టి వరింపఁగలవు ద్యావదృష్ట సహాయములేవిదే బుద్ధికి వలెతములు నిర్వీర్యముగను భావశూన్యముగను సంపూర్ణముగను ససంకల్పతముగను నుండును

౧ శ్రీకృష్ణతరము ౩౭ ౨౦ శేన ౧౨ ౩
౨ శేన ౨౭
౩ శేన ౨౭ ౩

ధ్యాపద్ధి అలెలములు హేతుబద్ధతచే బరిష్కృతముగాక అంగప్రాయముగను సన్న్యష్టముగను విచిత్రముగను గోచరించును బుద్ధియొక్క ఎరమలక్ష్యము ధ్యాసబద్ధియందు ఎరించును ఎరిం బ్రహ్మమునందు వైరుధ్యములన్నియుఁ దొలఁగిపోవును శాస్త్రజ్ఞానము సిద్ధజ్ఞానము సోదరభావముతోఁ గలది వెంపొంది విజయగు దివ్యదృష్టు నొ గలఁగలవు కేవల హేతువాదపద్ధి ఎని చేయఁజాలదు ౧ బుద్ధినిర్ణయముతో మనము తృప్తపడిన యెడల వ్యక్తుల అనేకత్వము వ్యతంత్రత తత్త్వశాస్త్రముయొక్క తుదిమారుగా నంగీకరింపవలెను అప్పుడు పరస్పర స్పర్ధ సంఘర్షణము విశ్వాదర్శములగును సత్యస్ఫురణలేని బుద్ధి అనంగతతత్త్వమునకు నివసంజల సీతివిధానమునకు మనలఁ దోడ్పాడిపోవును అట్టి జ్ఞానము వలన బ్రహ్మము మఱుగుపడును ౨ ఇట్టి ప్రజ్ఞాతత్త్వమునకంటెఁ బామరజనుల విశ్వాసమే మందిదగును జ్ఞానము కావినాని నారాదించు వారందరు సంధతమునమునకుఁ బోవుదురు (బుద్ధి) జ్ఞానము సందానందించు వారందరు పద్ధికాంధకారముతోఁ గూడిన తమొలోకమునఁ బడిపోవుదురు ధ్యాసబద్ధిలేని బుద్ధికిల్పిత భిన్నతత్త్వజ్ఞానము లోపభూయిష్టమైనను మూఢవిశ్వాసమునకంటెఁ శుద్ధమైనది ప్రజ్ఞానుభవముల మధ్యమందున్న వైరుధ్యములను ఇమర్చున వండితుఁడు తెల్పిన బ్రహ్మభావముతోఁ బరిష్కరింపవలెను

సన్న మఱిని దురతియే ఎలము

సన్నువిడిచి యిగురువారి తొక్కిలే వేమ

సంశయించువారు సంశయము వేనే

తీవ్రకాంక్షలతో వైచిత్ర్యములతో భక్తిదాస్యములతో శాస్త్రవృత్త మిశ్రమములతో నిండిని ఎప్పుడనుపదనంతము నేకచ్ఛత్రాధిపత్యముగా నొకే అనంతశక్తి ప్రకటించును, నావరించును మేళపించును నానందించుచున్నది ప్రజ్ఞాసౌందర్య నైతికరంగమందలి యుద్ధమున పరమవత్సమున్నదనియెఱుగని దుర్బలహృదయములు సొమ్ములలిపోవుదురు కాని యీ భిన్నవిషయ సంఘటనమునఁ బడి కొట్టుకొనుచుండువారు దీనినుండియే ఎర్పసామ రన్యమిచ్చు నానందమును గుర్తించి ధైర్య మార్జింపవలయున్నది ఆత్మశక్తియొక్క బహి ప్రకటనములందిట్టి కార్తాళ తాత్కాలికముమాత్రమే ఒకేదివ్యశక్తి తనప్రభావము సన్నిటిలోఁ బ్రదర్శించును సిద్ధాంతానుభవములందు వ్యాప్తిపొందితుని ఎవన్యలందు క్వాంటితత్వవేత్త ప్రశ్నావళియందు నావుతుల విచిత్రవాదములందు బ్రహ్మశక్తి యేకమై అద్వితీయమై తనప్రభావ ప్రదర్శనము చేయుచున్నది

తర్కముకంటె(దృశ్య విజ్ఞానముకంటె నానందము ముఖ్యముని యుపనిషత్తులు స్కాంధేవుటలో నివి యద్వైతమును సమర్థించుచున్నవని మే ముపోద్ఘాతములోఁ జెప్పినట్లు నష్టమగుచున్నది సత్పదార్థసాగరమున విజ్ఞానప్రమాణ భావములతో మనమెంత యీదు లాడినను సాగరగర్భమందున్న బ్రహ్మమను రత్నరాశిని మనము దర్శింపఁజాలము అనందము నందు మానవుఁడు సత్యమునకర్హంత నన్నిహిత్యఁడైయున్నాఁడు వ్యక్తిగతమైన నిగూఢానుభవము నందనగా నానందమయరంగమందు సత్యస్వరూప మిమిడియున్నది బుద్ధిప్రోక్తములైన వైజ్ఞానికసిద్ధాంతము జీవితాభ్యంతరముననున్న అమూల్యఖలియొద్దకుఁ బోవనుద్యమింపదు విజ్ఞానములోనికి వచ్చినదంతయు ససత్యమగును అది వ్యవహార ప్రపంచమున నిత్యసత్యమేగావచ్చును ఎది బుద్ధినిర్మింపఁగల ప్రమాణములకు నిర్ణయము లకు సత్తీతమో అదియే బ్రహ్మము విజ్ఞానము నూచించు తార్కిక పూర్ణతత్వము సత్యమునకు ఛాయవంటిదగును తపస్సమాదిలో సత్యము స్వస్వరూపములోఁ బ్రత్యక్ష మగును అద్వితీయమైన పరమసత్యమును దెలిసకొనుటకు మనము తర్కప్రమాణానధార చే దానిసనేకత్వముగా భేదించి యా బహుత్వమునుండి యేకత్వమును గల్పించి యత్నించు చున్నాము కాని యేకమైన సత్పదార్థమట్టి తార్కవిధానమునకు తొంగునది కాదు ఇదివఱలో మనము పెక్కుసార్లు చెప్పుకొనియున్నట్లు సత్పదార్థము ప్రథమతర్కస్పర్శచే నొకసిద్ధాంతతత్వ మయిపోవుచున్నది

~~~~~

౧౧

సృష్టి

బ్రహ్మస్వరూపమునుగూర్చి మనము చెప్పుకొనిన విషయములనుబట్టి లృప్త పరిణామమునుగూర్చిన భౌతిక విజ్ఞానసిద్ధాంతముల నుపనిషత్తు లంగీకరింపవని తెలియు చున్నది భౌతిక చదార్థము తనలో నిదివఱకే లేకున్నచోఁ బ్రాణము నుదయింపఁ జేయలేదు బాహ్యమునుండి దానినెట్లుకదిల చలింపఁజేసినను దానినుండి పాణ ముదయింపదు పరిణామమున కాదికాలమున నానందములేనిచో నంతముననుండఁజాలదు ల మదృశ్యముగానున్నను, ది మొదటినుండియు బీజములో నాక్షరరూపమునునుండి ముందవలెను ప్రపంచములోని ఎర్వవస్తువులు తమకు మూలము గమ్యములైన పరమ

అత్తయ్యయొక్క వ్యభావముగలిగి యుండవలెను కుమారుని వ్యభావములో నేయంశము లున్నను ఏది తండ్రియింటుండవలెను తండ్రివ్యభావములో నేయంశములున్నను పుత్రుల యందు మండితీరవలెను ౧ ప్రజలముందు మానవులెకాక నర్వవస్తువులను పరమ అత్యవ్యభివము గర్భములందుఁ గలిగియే యుండవలెను పరిణామమనగా నాటంకశక్తులను దొరికి చివలుపులలో నణఁగియున్న యంతశక్తుల నావిష్కరించుటే ప్రకృతిశాస్త్రము ననుననింప ఎన్నువనిజామము భిన్నది? లలో నున్నది అత్తవేత్తకును భిన్నత్వములో పెత్తనాకావలసినది లోకములోని భిన్నత్వమున కేకమైన యంతశక్తియే యాధారము ౨ హృదయారాగముందీ యాందమే లేకున్నచో వెనఁదొక్కక్షణమైన యూరిపిక్కి డివివంగలఁడు? ౩ క్షణలేకమైన భేదము లేకుండ నూర్చుఁడుదయించుచున్నాఁడు నక్షత్రము తమమారుల నడచుచున్న ౪ నర్వవస్తువులు స్థానముల అప్పుకుండ నేరకుండఁ దమలనులు చెయుచున్నవి కారణము కాశ్వతశక్తిమైన వర్జిష్టము వీధినిచ్చుకాక విశ్రాంతిగొనుచుగా లేదు బ్రహ్మలేజన్మలననే నర్వమును ప్రకాశించుచున్నవి ప్రహ్మలేజమే విశ్వమనిచి తెజోవంత మొనర్చుచున్నది ౫ ఆనందమే ఆదియను నంతమందు నున్నది అదియే ప్రాంతమయొక్క కారణకార్యములకు మూలాగ్రము లకుఁ గావము ౬ తాత్కాలిక కాశ్వత కారణములు రెండుదియే వరిణాచారంబు రూపము ౭ బౌతిక ఎదార్థము (Matter) అంతరిమైనది గాదు దానియందంతర్భూతమై ఎదార్థమిందము వనింబయున్నది వరిణామము మాక్షము మిండి స్థూలమునకుఁ జరుగుచున్నది జడపదార్థములోఁ జేతనములోఁ గి బ్రహ్మ శక్తి యొక్కవగా నణఁగియున్నది ఎరిణామ భిన్నదాంతరములలోఁ బూర్వపదార్థమునం దెక్కుడుగా జైతన్యమణఁగి యుండుట ఇతరదశలో నున్న ఎదార్థములో నెక్కుడుగా ఎకవంబయిండుటయుఁ గావనగును జడపదార్థము మాంద్యలక్షణముకలది కావున నది శక్తిచేఁ జలింపఁబడవలెను ఈశ్వరుఁడు పదార్థమును జూచి దానిని సజీవమగునటు కడుపుచున్నాఁడని తత్త్వగ్రంథములు చెప్పుచున్నవి అది యీశ్వరునికిఁ బ్రజ్ఞావమనిపెరు ౮ ఆతఁడే నర్వవరివర్తనములకుఁ గారకుఁడు మొదట జడపదార్థమున్నదనియు దానినుండి నర్వవస్తునమదాయమును దయారు చేయునొక యంత్రకారునివంటి యీశ్వరుఁడున్నాడనియు జెప్పటకుపవినత్తు లిష్టపడలేదు ఈశ్వరుఁడు పదార్థము వేరైనచో దైతము పవకుఁ దప్పదు అదియందుఁ బురుషుఁడు

౧ జతరే యారణ్యకము ౨౭ ౧౮ ౧ ౩ శైలిరీయము ౨౨ ౩ మండకము

౨౭ ౨౧ ౪ మూఁతూలములు జతరేయారణ్యకము ౨౭ ౧౮ ౧

౬ జతరేయారణ్యకము ౧౭ ౩ ౩ ౬

ప్రకృతియున్నవల యంగీకరించిన అరిస్టోటల్ తత్వమిట్టిద్వైతమే ఉపపదత్రులభావములో మాత్రము నిత్యక్రియాత్మకమైన చైతన్యము నిత్యజడమెట్లాత్రియు నోకేవత్పదార్థము యొక్క రెండు రూపములు జడపదార్థమును దేవుడెం దాని మొదటిరూపములైన అగ్ని జలభూములు దైవశక్తి ప్రవేశముచే దైవస్వరూపములుగాఁ జూడఁబడినవి పౌంభ్యద్వైత మునిపత్తులకు నవాంపరావిది జగదతీతమైన పత్వదార్థమే జడపదార్థచైతన్యముల సంఘర్షణమునకు మూలము కాధారమును అ సర్వప్రపంచమున కొకేలక్ష్యము నొకే పరివర్తన కారణమునున్నదని నిశ్చయింపఁబడెను భిన్నవస్తుజాన్ముతోఁగూడిన ప్రపంచమున సంకర్షణయై ఎకత్వ సూత్రమున్నదని యపనిపత్తుల విచిత్రకాధల యీలమునను సువాభ్యాసములమూలమునను దెల్పియున్నది జగత్తునకుఁ దత్పర్యవ్యాపార ప్రదర్శన ములకును బ్రహ్మమే నర్వకారణము ప్రపంచములోని భిన్నపదార్థములును ఆనందము అందంతముగు పరిణామరజువులోని ముడులు

బ్రహ్మము తన్నేతాను సృజించుకొనెను ౩ ఆతఁడు జగమునసృజించ యందుఁ బ్రవేశించెను ౪ బ్రహ్మపతియను దెవుఁడు తనయేకాత్మ్యమును నవారంభఁజాలక తన్ను రెండుగాఁజేసికొని అర్ధనారీశ్వరుడై ౫ అలోగల సర్వమును సృజించెను ౬ కొన్ని వేళల సృజించఁబడినవ్యక్తి పూర్వజడప దార్థమునుండి కచ్చెనని చెప్పఁబడెను మఱికొన్ని చోటులందు పస్తువుల మూలపదార్థమే యీ పర్వపస్తుజాలముగా నుద్భవించెనని చెప్పఁ బడెను ౭ జలములోఁ గలిపిన లవణమెట్లు జలమంతయును వ్యవంబయుండునో యిట్లే ఆత్మ సర్వమునందు వ్యాపించియున్నది అగ్నినుండి నెరనులవలె సాలెపురుగునుండి దాఁములవలె మర ను డి ధ్వజులవలె సర్వమును ౮ శ్మను ౯ బయటికిఁ గల ౧౦ ౧౧ ౧౨ ౧౩ ౧౪ ౧౫ ౧౬ ౧౭ ౧౮ ౧౯ ౨౦ ౨౧ ౨౨ ౨౩ ౨౪ ౨౫ ౨౬ ౨౭ ౨౮ ౨౯ ౩౦ ౩౧ ౩౨ ౩౩ ౩౪ ౩౫ ౩౬ ౩౭ ౩౮ ౩౯ ౪౦ ౪౧ ౪౨ ౪౩ ౪౪ ౪౫ ౪౬ ౪౭ ౪౮ ౪౯ ౫౦ ౫౧ ౫౨ ౫౩ ౫౪ ౫౫ ౫౬ ౫౭ ౫౮ ౫౯ ౬౦ ౬౧ ౬౨ ౬౩ ౬౪ ౬౫ ౬౬ ౬౭ ౬౮ ౬౯ ౭౦ ౭౧ ౭౨ ౭౩ ౭౪ ౭౫ ౭౬ ౭౭ ౭౮ ౭౯ ౮౦ ౮౧ ౮౨ ౮౩ ౮౪ ౮౫ ౮౬ ౮౭ ౮౮ ౮౯ ౯౦ ౯౧ ౯౨ ౯౩ ౯౪ ౯౫ ౯౬ ౯౭ ౯౮ ౯౯ ౧౦౦

- ౧ ఛాందోగ్యము ౬ అ ౮ ౪ ౬ ౨ ప్రశ్న ౧ అ ౩ ౩ తైత్తిరీయము బృహదారణ్యకము ౨ అ ౧ అం ముండకము ౧ ఆ ౧ ౭ ౨ అ ౧ ౧
- ౪ బృహదారణ్యకము ౪ అ ౭
- ౫ బృహదారణ్యకము ౧ అ అ ౧ ౪ ఇది దేయాగ్గ్ యాక అను చైతా వారి శ్లోకముకంటి యున్నది స్థూలనాక్షరరూపములగు నీరెండిచే కాది ప్రళయము పోఁగొటఁ బడెనని చెప్పఁబడెను యాంగ్ సర్వప్రాణుల నున్న ఛాలింగము యాన్ శ్రీలింగము ఎన్నిదోకిల్లు నదాంతమిట్టిదే
- ౬ ఛాందోగ్యము ౩ అ ౯ ౭ ఛాందోగ్యము ౭ ౪ ౧ ౧ ౬ అ ౨ ౧ బృహదారణ్యకము ౪ అ ౫ ముండక ౩ ఆ

శేలోపము ఎంబవింపదు దీనినుండియేప్రాజ్ఞ ప్రత్యేకవ్యక్తిత్వమా భావమునుస్థిరఁజేయును అనినట్లు తోచుచున్నది సాలెప్పుడునుండి వచ్చుసాలెగూడు తలిగర్భము నుండి జన్మించుచుండే మేఘవీణాదులనుండి యుద్భవించుద్రవ్యములు మున్నగు సువహనములు కారణ కార్యముల మధ్యమందున్న సన్నిహిత సంబంధమును దెల్పుచున్నవి బ్రహ్మ జగత్తుల యేకత్వమును సూచించుటకే వివిధములైన యుపమానములు మనయొందించిపెప్పిరి

బ్రాహ్మప్రపంచము బ్రహ్మమునకు వేరుగాలేదు ప్రతి జీవీయందంతరూపకమై యున్న ఆత్మ జీవీ ప్రపంచాంతరూపకమైయున్న బ్రహ్మము ప్రపంచము విడిగాలేదు బహుత్వముతోగూడిన జగత్తును ఎమియు మిగులకుండ బ్రహ్మముగాఁ దలపవచ్చును స్వప్నలోని సర్వసత్తా నావాత్మములోను నాత్రిమవలె నేకమై అద్వితీయమై బ్రహ్మము వ్యాపించియున్న దిను విషయములో నుపనిషత్తుల భావము వినృంశయము ఏకత్వబహుత్వము లేక కాలమునుందులను గూర్చి ప్రసంగించు నపు డుపనిషత్తులు సువహనాదులలో మోటులాడునె కాని నూటిగా జవాబు చెప్పవు బ్రహ్మ స్వరూప జ్ఞానము లేనిదే బ్రహ్మ జగత్సంబంధమును గూర్చి చెప్పఁజాలము రెంటికిని సంబంధము లేదని చెప్పఁజాలము కాని వారి సంబంధమెట్టిదో, రెండు వొకే తత్వమున కేమి చెందియున్నవో మన మెఱుఁగము బ్రహ్మ జగత్సంబంధము మాయలేక శంకరుని మాటలలో సనిర్వచనీయము సర్వసంబంధ భూస్యఁడగు బ్రహ్మ మెటు జగత్సంబంధి యయ్యెనను ప్రశ్నమున కవకాశము లేదు ప్రపంచ సంబంధము లేకున్నను సశ్చించినను బ్రహ్మ సత్త్వమునకు లోపము రాదు ౨౪బ్రహ్మ స్థిత్యమునకు జగత్తుండ నవసరము లేదు రెండును వరస్పరాంక భూతములై యున్నవని చెప్పినచో బ్రహ్మమును దేశకాల బద్ధమైన జగత్తుతో నమాన మొనర్చిన దోషము నకుఁ బాల్పడుదుము బ్రహ్మ జగత్సంబంధ మనిర్వచనీయ మని చెప్పకు నలన జగత్తు బ్రహ్మమున కర్థంగా మిన్న యొక తెఱవంటిదిని ప్రాకృత మానవుఁడు చెప్పనట్లు జగ మసత్త్వమును భావములో నర్థము చేసుకొనరాదు ఎలన దేశకాల నిమిత్త మిళితమైన జగత్తు నకు మూలము బ్రహ్మమే బ్రహ్మము ప్రపంచములో కెంత వఱకుఁ గల దనగా బ్రపంచ ములోని భిన్న వస్తువులు బ్రహ్మమున కెంత దూరమున నున్నవో తెలియకొని దానిని బట్టి భిన్న దేశలలో నున్న వస్తువుల కెంత నత్వమున్నదో నిర్ణయించుటకుఁ దోడ్పడు నంతగా నున్నది బ్రహ్మము జగత్తులో నున్నది కాని జగత్తుగా లేదు ఈ సమన్వయ సుపనిషత్తులు బహిరంగముగా వెలుకొన్నవపు భిన్న భావ సమన్వయము చేయవలెనన్నచో బ్రహ్మము సర్వ సంపూర్ణమును ఎశ్వరుడై దృఢముగా నిలువవలెను బ్రహ్మము సర్వ సంపూర్ణ మనగా సర్వలోకములు వారి వ్యరూపములు త్రికాలము ౧౦దలి సర్వ దృశ్యములు,

బ్రహ్మము నందే యిమిడి యున్నది బ్రహ్మేతర మెదియును లేదు బ్రహ్మ జగత్సంబంధము మనఃఁ జెప్ప శక్యము కానిదను శుద్ధ తాత్త్విక వాదము నటుంచి మనము చెప్పుకొనఁ దలచినచో జగత్తు బ్రహ్మముచే సృజింపఁబడె ననుట కంటె నది బ్రహ్మము యొక్క నంకుచిత స్వరూపమును దెక్కువ నత్యముగాఁ దోచును బ్రహ్మమే జగమును సృజించె ననుట వలన బ్రహ్మము కౌంతకాల మొంటురియై యుండి తన చరిత్రలో వెపుడో యొకప్పుడు సృష్టి చేసెనని యర్థము వచ్చును కాలగతమైన లోకమునకు గాలాతీతమైన బ్రహ్మ కారణమున చెప్పటలో నౌచిత్యము లేదు జగము బ్రహ్మ స్వభావ మనుట యుక్తముగా నుండును నిజమున కనే కోపనిషద్వాక్యములలో జగము పూర్తి బ్రహ్మ స్వరూప ప్రకటనమే యన చెప్పఁబడెను ప్రకృతి యొక నదోఁ వికారము లేక స్వతంత్రాత్మావిష్కరణము ఎలన నది బ్రహ్మశక్తి గర్భితము స్పష్టికి మొదటి పుట్టములో రెండు స్వరూపములు గలిగినవి ఒకటి ఆత్మజ్ఞాన పూర్ణుడైన యాశ్వర్యుడు రెండు గర్భ మందు బరిణామావకాశముగల జడబదారము బ్రహ్మము పరిపూర్ణమైన పరమసత్యము బ్రహ్మమునకు జగమెటు సంబంధించినదో మన మెఱుగము ఎదో యొక సంబంధమును నిర్ణయింపవలె నన్నచో బూర్త బ్రహ్మమనేకత్వములో వేకత్వమని లేక ఎంపూర్త నగుట బ్రహ్మమని చెప్పటవలన వెక్కువ తృప్తినిచ్చును పుడు మగ కాళ్ళానాత్మలు లేక ప్రకృతి పురుషులు పరస్పర సంయోగముచే లోకమును సృజింతురు ౮ ఆత్మావిష్కరణమే బ్రహ్మ స్వభావ రహస్యము చైతన్యము క్రియాత్మకము శక్తి స్థితిలో సహజముగా నున్నది మాయ శక్తి యను సర్వములో బ్రహ్మమునందు నిత్యమై యున్నది

ప్రవర్తన శీల సంపన్నమైన సృష్టి నిరాధారమైన యూహకల్పనమున కాని అనత్య ప్రదర్శనమని కాని ఛాయా రూపమని కాని యుపనిషత్తులం దెచ్చటను వూచింపఁబడి యుండలేదు కళాకవితా రాధకులగు నుపనిషత్కర్తలు ప్రకృతి రమ్య సీమల విహరించిరే కాని ప్రకృతిని విడిచి పై కెగుర నుద్యమింపలేదు వారు జీవితమొక దుస్పృష్టమని

౧ గార్యాయన మహర్షిచే రచితమని చెప్పఁబడిన ప్రజనవాది మమ గ్రంథమును భాషాంతరీకరించు మనవిషత్తులలో వి యొక మహావాక్యమైన అహమేతన్న వేదికాదు అమదానికి భావమును విర్ణయించుటలో నొక మహత్తరతత్త్వమున్నదని బాబు బేగవాన్ దా ౧ వ్రాసెను అహమ్ యాశ్వర్యుడు ఎతకో ప్రకృతి రెండికి సంబంధము వ వాని ఆత్మ అనాత్మకాదు ఒకారములోని అ ఆత్మ అ అనాత్మ, మే న యమవర్గము కాని యీ మూఁడును బ్రజనములో మిళితమైయున్నవి ప్రపంచ మాత్మయొక్క అభాగప్రతినిందిమని చెప్పఁబడెను

కాని లోకమొక జూక్యాలయము కాని చెప్పియుండ లేదు బ్రహ్మాండమండల పరిభ్రమణ సంజాత మధుర వాదములచే వారి జీవిత ముల్లసితమై జాజ్వల్యమై యొప్పెను ప్రపంచము పరమేశ్వరు వాక్యా విష్కరణము జగము ల్పుయు వాతవి లీలానిలాన వైభవములుం కాని ఉపనిషత్ప్రొద్ధాత మనగా ప్రపంచము స్వప్నశూల్య మను శుష్కాద్వైతమని పామర జనాభిప్రాయము కలదు మనము వ్యవహార ప్రపంచానుభవములను దీనికొని వానికిఁ గారిణము లరయుదు మేని యొక జ్ఞానమూర్తి యగు వీశ్వరుడు జడ ప్రకృతియును సిద్ధించును సహలోచనముచే నీ రెండు నొకటి యని మనము ఎర్థమింతుము మనకుఁ గల కష్టమంతయు నీని సమర్థయమందే ద్రష్ట దృశ్య మొక వైషణ్యము నుపనిషత్తులు స్పష్టముగాఁ బ్రకటించిన బ్రహ్మ పదార్థ మొక వైషణ్యము సమన్వయింపవలసి యున్నవి సత్యమొకటి కాని మనకు రెండు కనిపించుచున్నవి ఈ జటా మండియే బ్రహ్మయోగిని భిన్నకృతమంతయు వచ్చినది జనకు నొక మొండిగోడ పినకెదురైనది త్వశాస్త్రము ధైర్యము గల ఎత్తవారి యగునేని దీనికిఁ గారిణము దురూప్యాని చెప్పి యులెను ఎటో ఒకటిరెండగుచున్నది ఈ పందర్పములో గిరిగుజ్జా అత్యుత్తమనిరమిమని తోచుచున్నది అంపూర్ణ జీవరాశియందు సంపూర్ణబ్రహ్మముయొక్క అంతర్యామిత్వమును సంపూర్ణ బ్రహ్మమం దసంపూర్ణజీవరాశియొక్క ఎతియును నిర్వచన సాధ్యములు కానివని సేవెప్పుదును తెప్పుచునెయున్నాను దానినిఁ దెలిసికొనుట

౧. ఆపందహం మమృతం యద్విరాతి

అట్లు తన స్వభావమును గుర్తించుటకే ప్రపంచము పండితరచెను అహం సత్యము ఎతన్ దా బ్రహ్మకామ ఈ వ్యాఖ్యానము కనువిదితమైనది జనకు ఎతకృమిని జెనఁబడినది ఎ బ్రహ్మకామ అహం మండి వేరై ప్రకృతి మిచ్చయని దీనివాదము ఎత్తవారిమేళము దానికంటె వేరుగా ననేకత్యము లేదని జెప్పఁబడినది బ్రహ్మపే జనాత్మ మునకుఁ గారిణము భావతీయ తత్వమునో ఓం కారమునకు వాచ్యములువ్వని మూడు గల ఉత్తములన్నియు నిందుఁ జేర్చఁబడినవి అత్త అనాత్మ పరిభాషము జన్మము జీవితము మరణము బ్రహ్మత జీవాత్మ వరహత్మ సత్యరజఃసాగుణములు భూతభవద్వ్యధ్వరమానములు బ్రహ్మ విష్ణు సహేశ్వరులు మున్నగునవి బ్రహ్మ విష్ణు సహేశ్వరులు మూడివలలలో బ్రహ్మముయొక్క భావములు పరమేశ్వరుడు తన స్వేచ్ఛావిలాసముచే నిర్యాక. ప్రపంచమును సృశించెను లే ప్రదర్శించెను అతఁడే బ్రహ్మ దానినిఁజూచి పోషించి సంకలించువాఁడు విష్ణువు తనలోఁ దుదకుదానిని లీనమొనర్చుకొనునప్పు డాతఁడే శివుడు ఈ మూడుశ్రీయలు వేరనుకొనువాడు మూడు మూర్తులయ వేరుగా గ్రహించుదు

మ శేకాశం జగత్సమున శే ద్వైతము ౧ బ్రహ్మ జగత్సంబంధ ముగిర్వవనీయమని
 కావనిపిత్తును ప్రథమ ఎద్దా తమ ౧౧ దీనికొప్పు అనంతర వేదాంతమున దీనికే మాయా
 వామిగిరమువేసినది ఈ అనుస్వకుఁ దృష్టకరముగా నమూనా ము తెప్పలేకపోవుటకుఁ
 గారణము పరిష్కరిపరుచుములై దేవకాల నిమిత్తములతోఁ జనివేయు మనస్సు యొక్క
 సమర్థత ఆనంద ర్థమిది చెప్పియుంటిమి ప్రపంచమును గూర్చి బుద్ధికిఁ(దెలిపిన
) యిట్లుము సనత్త్యముగూఁ నైయున్నది ప్రపంచ వస్తువుమూఁములు బ్రహ్మము
 లు బ్రహ్మముగూఁ నై యున్నది కాని బ్రహ్మము కొఱకుఁ గాదు మన పరిపితామహవక్షస
 పిత్తును యొకచోటి శరీరమై ఆత్మవిరుద్ధమగుచున్నది మన ఎరిమితామహవస్తువుయొ
 ననుపూర్ణములయ్యును వాని యనుపూర్ణత ఎక దశలో లేక భిన్నదశలలో మన్నది వాని
 నన్నిటి యొకే యతరువు (బెట్టి అన్నియు సమానసత్వముగలవని చెప్పుట సమంజసము
 కాదు అం అనూదశలలో సనత్వములని చెప్పవలెను మన అర్థానుభవములు
 బ్రహ్మమున దోయుట కనుపూర్ణములని విచయమునీ మాయా నిదాంతము తెలుపుచున్నది

వాసవత్వములో సమాజముగాఁగల అనుపూర్ణతాలోపము వెలిగిన కారణములే
 లగిన ఎనుమధాపముచే మనవివర్ధ్యులు బ్రాహ్మమును గూర్చి వ్యతరేకభావములలో
 (వేటివాక్యముల) ప్రసంగించియుండగా నుపనిషద్ధర్మము తమకు సువిదితమని తలచిన
 అర్థానాంకారపూరితలు బ్రహ్మము కేవలమేద నిరుగన్వరూపమని మనవివద్ధావమునకు
 సుబద్ధముగాఁ బ్రలంబలయిందిరి అట్టివాదము సహేతుకముగాదు ఎలన శంకరుఁడు
 గూఁ బ్రామాణ్యదైవము నద్వితీయమనియే చెప్పినాడు కాని యేకమం చెప్పలేదు. ౨,
 బ్రహ్మము అర్థరూపతీతమనియు నిర్గుణజ్ఞానేకరాశిమనియు సరమిచ్చు సనేకములైన
 అనుపూర్ణత్వములు గలవని ధీబో వండితుఁడు చెప్పుచున్నాఁడు మతీయు బహుత్వ
 ముతోఁగూడిన జగత్ప్రదర్శనము మిత్యయని క్రోధపుచ్చుటకు పీలుకానందున విశేషజగత్తు
 సత్వముపై నాధారమీ యుండలేదనియు నదియొక అసత్వనియమముచే మున్నదను
 ద్రాంత (గలిగించును) ద్వినియమము బ్రహ్మముతోఁ గలియున్నను బ్రహ్మము
 యొక్క యేకత్వమును జరింపజేయఁ జాలరలయు నిదియేనవ్యమగు తర్కవిర్ధయను యుఁ
 ప్రకటించిరి వి ధీబో వ్రాసెను ధీబో వండితు వనులించి ఎకమైన బ్రహ్మమును
 శేమెన లోకమును సమన్వయించుటకే మాయావాద ములయొగించుననియు చూరద్య

౧ బ్రాహ్మే మైదు ఎత్రిక పెం ౩౪ పుట ౧౩౪

పోల్చునీట్ దేవుఁడెందుకు లోకము న్బడించెను నీ పరాణ ప్రక్షమవకు జవాపవ్యయ
 నియ్యలేదు జక ముంచుందరు స్రవంపమున్నది ఎందుకున్నదో ఎవకుఁ(దెలియదు

౨ వేదాంతబ్రాహ్మణుల కుపోద్ఘాతము ౪౭

పరిశ్రమలను అనుసరించు తోడ్పాటును అందించుట కిష్టములేనైనా క ర్త మున నొక నిర్దిష్టమైన జ్ఞానముగలవారుగా రూపొందించువనావసరము. జెప్పబడిన అరసు సత్యము నొక నిర్దిష్టమైనవిధముగా అనుసరించు అంగీకరింపజేయు

అద్వైతము కాని ఎకేశ్వరత్వము గాదు ఏమిటా విచారభేదము జగత్తులోనికిరావలసినదా? అని అడగవచ్చును. ఇది మనము విషయోపద్య (Subject and Object) ములైన రెండూ ఒకటియేనగుటను ఎవల ప్రస్తావించుట రెండింటికీ మొదలున్నది అని పేర్కొనుట దైవత్వముని విరచించుటగాని యాజ్ఞాత్వము నేకత్వముతో గలుపుట కది కరీవవలసివచ్చును. కేవలవిచారము వర్ణించుటకును విచారముని విరచించుటకును

౧ జగద్రూపైకాత్మమును దెల్పుట నుపనిషత్తు లవయోగించిన యుపానాసులో నొప్పు చెప్పఁబడినది వాచారంభం విభాగోనామ రేయే మృదితేశ్వన తక్వమే అభిసంభవ్యం నాకేభ్యూముయొక్క నామరూపములు గలిగిన రూపాంతరములని భావము కంకుడికిద్రవము చెప్పెను రూపాంతరము లేక విభారము వాక్కునలన వచ్చి వాక్కులోన యున్నదిచాల విశముత విభార ముత్తము అది కేవల నామమాత్రముకాని శిష్యుడు గాదు అది కేవల విషయపరికరి ఉత్తముకాని అంతమాత్రమునే దుర్వికాని ఆఉత్తముకాదు కాదు మఱియొంది ఉదాహరణకు చెప్పినమాట ఉదాహరణకు రూపవర్ణిత్వన కేలమైన జడవద్దాగ నలక పనికిరనిచినవాడు జడవద్దాగ మనిచ్చివున్నమైల ఎకపదార్థము అందు గుణభేదములుగల వివిధానులకు కలిసరచున్నది దాని ఎరితాను మొక భామంతరము నిష్పన్నతే గలిగినదన యో వాక్యము చెప్పఁచుచుది ఉపనిషత్తులలో వ్యక్తిత్వమును దెల్పుటలే నామరూపము లవయోగింపఁబడినవి చూడు మృనాదారణ్యకము ౧౭ ౪ ౩ ఎకమైత మూలపత్వద్యమునుండి నామ రూపాత్మక వర్ణనామదుర్వచించినది నామరూపాత్మకవిభార ముత్తమును నూతన యంతకులేదు నామ రూపాత్మక వస్తువులు బ్రహ్మమునకు వేరుగా లేవిహుల వత్తమే నామ రూపములనగా నాంగములోని రామరూపములు గాని ఆరిష్టోథలే చెప్పిన రూపము ఎదార్థము వీనికి రిహివును రెండునకలిపి లోకములోని ఉత్పన్నులయెను బోదనుకములో రూపవర్ణా ధ్యుల లేవము నామమనగా నాత్మమగు నుపన్య ఉపనిషతులలో నామరూపములగా నే ఎదా తమునుండి వ్యక్తిత్వావిచ్ఛరణము ఈ వ్యక్తిత్వావిచ్ఛరణమే వృష్టిక మూలబాహము గల్పించి వర్తనధర్మము ఎఱుఱులు ఎత్త్రులు ఎరమేక్యరని లిప్యబదర్థనాంగములు స్వతంత్రమైన వృత్తి కానికి లేదు బ్రహ్మమునకే యిష్టిని కలదు అని వేరుగాఁబండుట జగ్రము ఉపనిషత్తుల వసులంబ మోక్షులనగా బ్రహ్మమునుండి నామరూపములు గలవి వేరను భావము వశించుచే ముందకోపనిషత్తులు చెప్పెనున్నది బ్రహ్మజ్ఞానవారంగతులు బ్రహ్మముతోడేమై ఎమ్మన్న మునఁ ప్రవేశించిన కరులు తమ నామరూపములను ఎదిగినట్లే నామరూపములనుండి విడిపల్ల యిచ్చారు కారణముకార్యముకలెనెక్కుడు ఉత్తమైనది దేవుడు వర్తవస్తులకు శ్రుజ్ఞులకు గారగులు కనవయో భరణములన్నిటికీ గనకమే వత్తముయినట్లు జగత్సనకు బ్రహ్మమే ఉత్తము]

మఱికొందఱు ఎమర్గులును ప్రపంచము మిధ్యయని చెప్పుటకే మాయాసద్ధాంతము నుపసంతులు ప్రాణిందివని చెప్పుదురు పీరి యభిప్రాయమును బరిశీలించును ఐరోపా యందు ఎదాంతివర ను విశేషస్వామి నేయుటకై పరిశ్రమించిన డ్యూప్లే వండితుడు గాఢగుఱిమొలైల బృష్టబద్ధాంతము బువనిషత్తులలో నున్నవనిచెప్పినాడు (౧) దేవుని గుండి యైతి ప్రమేన జడవదాంతము కాశ్యతముగానున్నది దానివాతడు నృసింహులైతి కావ ది కై గుఱివృష్టమైన డేవు (౨) బృష్టం కూన్యమునుండి దేవుడు చేసెను ప్రపంచము నుండి న్నంతిమైతి (౩) దేవుడు కానేలోకముగా మారినాడు. (౪) దేవుఁడొక్కఁడే యున్నాడు. వృష్టతేనేలేదు నాలిండు యుపనిషత్తుల మూలసిద్ధాంతమని యాతనియభిప్రాయము దేశకాలములందున్న ప్రపంచమొక అసత్యదృశ్యము బ్రాంతి లుని గిడవఁజిది ప్రపంచమును ఎనర్జియనిదే దేవుడు లభింపఁడు గగనసత్యమును భావము ప్రతిమతమయొక్క గారాగమని డ్యూప్లే వండితుడు తలచి ఉపనిషద్భాషము నుండి యిది ఎఱ్ఱినాడు డ్యూప్లే తన అ్యతంత్ర బుద్ధిపై నాధారపడి యిట్టిపర్థియునువకువచ్చు సనద్ధాంతమును నమర్చింపఁటకొఱకు వ్రాసిన భారతీయతత్వము నిండును ఉపనిషత్తులందును శంకరాచార్యుని రచనలందును ప్రాసీని గ్రీకుతత్వ ముందును పార్శ్వనెడిస్ ప్లేటో లయందును అభినవ జర్మనీయందును క్యాంటు హౌస్ హ్యూరులందును తనభావమునుపోషించు వాక్యములకొఱకు వెదుకఁజొచ్చెను ఈ యన్వేషణాపేగములో నాతఁడు కొన్ని పత్యాంశములను విడిచిపెట్టెను నేడు ప్రచారములో నున్న సర్వప్రస్థా వాదిముపనిషత్తులలోనిదని యాతఁ డంగీకరించినను జగన్మధ్యాంతము ఉపనిషత్తుల ప్రాసీని సద్ధాంతముని తలచినాడు సర్వము దైవవ్యూహము ను భావము ప్రచారము లోనున్నదని ఉన్నంత్యము నాతఁ డంగీ రింపకతప్పనదికాదు ఉపనిషత్తుల మూలసద్ధాంతము జగన్మిధ్యావారముని యాతని అ్యతంత్రాభిప్రాయము ౧౮ రెండుభావములకును అనన్యయముదేయవలంవచ్చెను అజ్ఞాన జననమూహమున కర్మ మగుటకును లోకప్రవృత్తిని దృష్టమిజనుటకును నీ సమన్వయ మంగీకరింపఁబడినదిని యాతఁడు చెప్పెను. అత్యున్నతైకసత్యమును భావము సర్వకాలములయందు నమ్ము బడెను స్వతంత్రమైన జడవదాంతమున్నదిని వమ్ము సామాన్యలహిత నాత్యున్న సర్వముని నిమ్మిరి దినితేబాటు వ్యవహారప్రపంచము త్రోవవేయుటకు పీలులేగిదగుటచే బ్రజ నామాన్యముకొఱకు దానింగూడ పంగీకరించి రనిం డ్యూప్లే వ్రాసినాడు ఉపనిషత్తులు బ్రాహ్మ మొక్కటే సత్యమని యుద్ఘాటించుటయట్టి డ్యూప్లే జగన్మిధ్యా వాదమునకు బలముకలిగినది బ్రాహ్మమొక్కటే సత్యమని మేముంగీకరింతుము బ్రహ్మము తెలిసిన

సన్నియఁ దెలియును రాజ వేణుగాంకాకటి దేదియునులేదనియు మేమంగీరింతుము కాని దానిలోఁగాని జయదగాల అసలే చిన్నక్షమను లేదనిచో నట్టిభావ సుద్రవంకముగా లేదు యూపెన్ చెప్పినాడు ప్రకృతి బహుత్వమును బ్రదిగ్ని చు ప్రకృతి పరివర్తనము కలెలము మిథ్యం అదేమియుగా నిమిషము వాదించినాడు బ్రహ్మమొక్కటే అద్వితీయసత్త్వమనివచ్చు మనవివత్కిందాంతమునందీ సహజముగాను సహేతుకముగాను అచింతివనదే ద్వంద్వములతోఁగూడఁ ప్రపంచప్రదర్శనము మిథ్యయను నిర్ధాంతముబుద్ధి అంతః వాదములలో హాసపశ్చదారములుగూర్చి తప్పగా పీరు భావించి పూర్ణవనంగా సనంశ రముగానిదిని వారు తలచిరి శాశ్వతమైనదనగా శాశ్వతముకానిది శాశ్వతమైన సత్త్వదరిమ కాలాతీతమైన వస్తువైనచోఁ గాలగతమైన ప్రపంచదీపిత ములత్వముగను దేశకాల పర్యుపమైన ప్రపంచమునకును దిగతీతమైన శాశ్వతప్రపంచమునకును విరోధమును శాశ్వతమే కాని శాశ్వతమైన హాశ్వతవస్తువును బహిష్కరించెనని యుపనిషత్తులలో నెవరును తెప్పలేదు ఎచ్చలెవరు బ్రహ్మముక్కడలే ఎరవసత్త్వమని యుపనిషత్తులు నిశ్చయించినచో అచ్చులెవరు మెలకువలేనిది ప్రపంచము బ్రహ్మమంట గర్భితమైయున్నది నియు అందుచేఁ బ్రపంచము కును గొంత సత్త్వముకలదనియుఁ తెప్పయున్నది ఎరిమితమైన ప్రహిష్కరించిన దానిలో నున్నది నిశ్చయించెదయు సాత్త్వమయము శైవాసము బ్రహ్మము వాక్కు బ్రహ్మము మనస్సు బ్రహ్మము జగత్తులోని సర్వము ప్రహ్మమే త్తుదరేణువునందును సత్త్వల్యమైన వలనుసరుయను దేవుఁడున్నాడు సత్త్వము బుద్ధిని నిశ్చయించి వురు ఎక్కుముపై సాధారణసదంతయు మున్నదియే నిశ్చయము బ్రహ్మయే సత్త్వమను భావమునందీ బ్రహ్మమందున్నట్టియు బ్రహ్మముపై సాధారణ ధీయు అన్నియు ఎట్టి బ్రహ్మ సలంధ సత్త్వముమగదీగి యున్నవని తేలుచున్నది శివసమత్తులలోని ఆత్మతెలియుటలో ఎన్నియునుఁ దెలియు నని చెప్పిన వాశ్చ్యములవలన ప్రపంచవృత్తి మిథ్యయేయనభావము బుద్ధమని యూపెన్ వాదించినాడు ఈ వాదము మాంగీరింపము కాదు ఎప్పుడోని సరణునువులు సరణభావములు ఆత్మయందే యుండినచో సాత్మ తెలియ

౧ రి ఫిలాసఫీ ఆఫ్ రి ఉపనిషత్తు ఇది అతి

౧ ఇంటియన్ థాట్ వుడు ౬౮

3 చాందోగ్యము అతి ౪౨౬

అ శుభ్రతము ౨ ౪ ౨ ౧౧ కర్మము ౨ ౪ ౫ ౨ తైత్తిరీయము ౩ ౪ ౧

ಪಾಂಡುಗೃಹ್ಮ ಪ ಅ ಧ ರ ಆ ಉ ಋ ೠ ಳ್ ಣ್ ವ ಷ ಸ ಹ ಲ ನ ಾ ಿ ಊ ಒ ಝ ಞ ತ ಥ ದ ಧ ನ ಪ ಫ ಬ ಭ ಮ ಯ ರ ಲ ವ ಶ ಷ ಘ ಙ ಞ

8-11-68 10:00 AM

అగ్నియుఁ దెలియునును ఎద్దాంతమును వరివరును మనకు మోక్షమునిచ్చు జ్ఞానిమువలన మనయం దంతర్భూతమైయున్న ఆత్మదర్శనము లభించును ఇంద్రాత్మయుఁ బ్రపంచమును వెలువఱుపఱుమియును లేదు ఉన్నచో నింద్రుఁడు ప్రజాపతితోఁ జెప్పినది నిజమగును మఱియు సర్వవిదహితమైన ఆత్మ సర్వభూత్యమగును అనేకత్వమును విడిచిన యేకత్వము ఎక్కువక్తయగును కాశ్యపివస్తువు క్షణికవస్తుకాలమును మిత్తయనిత్రోవవేయవలసియు లేదు ఆధ్యాత్మిక నైతిక కాత్మిక కళావిద్యలందులైన అత్మత్వమును సత్త్వగుణమును విశ్వగుణవచో వసత్వమైనది సత్త్వవస్తువునందును మితమైన దమితమైన దాని ఎందును గర్వీభూతమైయున్నదనియు మానవుఁడు దేవునిమించి జన్మించెననియు భావించుట యుక్తమైచి సర్వజగత్తునకు బ్రహ్మమే మూలమైయున్నదను మువవిషయ్యాకృతులు జ్ఞానహినులను ద్రుపింజనులకు వ్రాయఁబడినవిని ధ్యూసేన్ వాదించినాఁడు ప్రపంచము మిద్ధియని విశ్వయించినచో నుపనిషత్తులు బ్రహ్మ జగత్సంబంధం ఎద్దాంతములను నిశ్చయభావముతోఁ జెప్పయందవు ధ్యూసేన్ ఎండితుఁడొక నమర్చింప నశక్యమైన సిద్ధాంతమును స్వీకరించి దానిని బోధించుట కవింబద్ధవారములకు బ్రదర్శించినాఁడు ఎఱియు నాతఁడు అబ్రహ్మ జర్మ తత్త్వవేత్తయిన క్యాంటు పండితునికి జగత్సృష్టా వాదమును గనిపెట్టినకీర్తి నిచ్చుటకుఁ బలపెట్టి ఆపవత్తులలో నీవిద్ధాంతము నుల్లూము గను సత్త్వయముగను జెప్పఁబడియుండలేదని యీ విధముగా వ్రాసెను ఒక్కజైన బ్రహ్మవిద్యారమునకును అనేకత్వము గలిగిన ప్రపంచమునకును భేదము ఎశేషముగా మించఁబడెను భారతీయ గ్రామీణ తత్త్వవేత్తలు కాని క్యాంటుకుఁ బూర్వ మేకత్వ శేక్షలుకాని దేశకాలములందుఁ బ్రదర్శించఁబడిన జగద్వస్తు జాలమంతయును గేవల వ్యక్తిగతప్రాంతి యను మహాత్తర భావోన్నత్యసీమ కెరుఁజాలరై యి ప్రపంచము ప్రాంతి

౧ ది బిలానీ ఆఫ్ ది ఉపనిషత్తు పట ౧౦౩ క్యాంటు తత్త్వము మనవిషయాల ననుసరించియు నుపనిషత్తత్త్వమును క్యాంటు వమరించియు పర్వము చెప్పఁదలచి రెండు భావములను గూడ వక్రముగా గ్రహింపఁజాలఁదయ్యెను పౌర్థల భావ్యవాదముగాఁ దనతత్త్వము వహిస్తున్నచేయరాదని శంకరుఁడు మూచించినట్లేర్పిరిభావ్యవాదముగాఁ తన తత్త్వముపాఠముచేయరాదని క్యాంటు మూచించియున్నాఁడు సోపెన్వాయరు తలచినట్లే ధ్యూసేన్కూడ జగద్వస్తుమూల సత్త్వవిద్ధాంత విరవమును క్యాంటు చేయుటలో వాతని నిజ తత్త్వముగాక అపవ్యగాలోచనా పరితమనియు పరిణెక గొప్పతప్పగాఁ జూడవలెననియుఁ దలచినాఁడు కానియును క్యాంటు తత్త్వము వెతగినవారు ధ్యూసేన్ చెప్పినభావముతో వేకి భవించురనుట ఎండివార్పదము మనలో యిహుతమైయున్న నైతికదర్శము వారముగాఁ జేసికాని తీవరిత్యత్వవిద్ధాంతమును క్యాంటు కల్పించెను ఈ విధాంతమనేకములైన అపకామ విప్రాయములతోడి సామర్యమువఁగాని శేఖరరు దీనివలన డివిజన్ జన్మాంతరవిద్ధాంతము లనించుట కాని తీవరిత్యత్వవిద్ధాంతము చేపొంది (పుట ౩౧౪)

సాక్షును పదాపిము సునిషితుల శ్చుభావము కాదని యాసనీ జెప్పెను
నక్కము ఈవిషయాలలో ననేక స్పష్టపరచియు బ్రహ్మ అంబు ౩ 4 ము
జెప్పుటకే రచించబడి యున్నవి వానావదర్శనములతో గూడిన ప్రబంధము ఒక
బ్రహ్మము నుండి గోచరించి వాని రూపమాత్ర కల్పితమైయున్నదిని శిశ్యులంబు నును
వద్యాకృతము లనేకములన్నివని మేము ౩ గీరిరితిమి ఈ వాక్యముల బామేముల
వస్తు ల మూలత్వ గుణ తయు సోకలేదుయయు మనము వామరూపభేదములలో ముగిసి
యున్నచో నవ్యభ్యంతర మవ వేకమై అవిచ్ఛిన్నమైయున్ననత్పదార్థమును గురించి లేక
పోదుమయయు గ్రహించవలెను ఈ వామరూపాత్మక ప్రపంచము నక్కనైన నత్పదార్థము
వాచ్ఛాదించుచున్నది అనక్కవదార్థమునను గప్పన వామరూపాత్మకమైన తెరిసి
దొలగించ వేయవలెను దేశకాల పరివృత్తిములైన విష్ణులంకారలకిరి వరియెయు ౪ బ్రహ్మిన్
స్వరూపమును గుఱుగనవలచుచున్నవి జీవితములో భాగము నక్కరమో యిది నజమైన
జీవితగర్భమందున్న అక్కనత్కముకాదు నత్పదార్థము పేరి కితిలైనది ఎది వస్తుజ లము
ద్వారమున వాత్మ ప్రార్థనము చేసొనుచున్నది అత్మప్రదర్శనమే ఆత్మాప్రదన మని
చున్నది ఆవిష్కరింప మెంత ఎత్తార్థమైన నంత ఎత్తార్థముగ వాచ్ఛాదనము గిచుచు
ఎరిమేగ్యయదు తు ముఖమనకు దెరకట్టుకొని లోకరూపమున ప్రకటింపకయియున్నాడు
ను మునత్త్వమింద్రియ జ్ఞానమును కిగోచరము ప్రబంధము దెలన మహా ముని
వేనోజబ్రాతును వాతని ఎజన్వరూపమును మఱుగను మంచుచున్నది అప్రమేయమై
సత్పదార్థములేక ఎరుణలరాకార బ్రహ్మము స్పష్టలేని ద్వంద్వములకేతను బహు గుణ
చేతను గప్పబడినది జీవాత్మలతో గూడిన జగద్వస్తువులన్నియు దాము స్వయం ప్రకృ
వ్యక్తిత్వమున గలపనితలంబు స్వీయవ్యక్తిత్వ సంరక్షణము విమలము విరితర కృపాబయు
చున్నది గోచరించును తామెకే పరమాత్మనుండి వచ్చితిమనియు వాతనపోషణగల
నుండుమయయు వెలుగుగు ఇది నమ్మకమునకు గారణము మాయ లేక భ్రాంతి చెల్లు

౧ బొమ్మదారణ్యకము ౧౭౭ ౬౭ ముద్రకమ్ ఎచ్చేరవత్తుమ్ ఎడ్ ఎదము
యొక్క అవ్యుత్థానము వలననే ఆచరివత్తత్వమును గూర్చిన పెద్దసంశయముల కనాశము
వచ్చినది ఒక యక్షములో ఎడ్ వసుప్తిగల ఎర్రమువని భావము ఎడ్ అజగా
వర్తనవివరములలో వంకర్వర్తియైనట్లు అమృతత్వమిది యింకా యక్షము త్తక్
ఎడ్ వసు వ్యధిరేకమగుచే వస్తుక మని చెప్పఁబడినది (తెలియము ౨౭ ౬)
సామాన్యముగా, వర్తనవత్తమైన బ్రహ్మమే వర్తనాధ్యక్షునియై నివర్తనశీలము గల సగవ
అవతరయినాడని భావించుదుము ౬౭ ౨ ౧౦ ౧౦ ౧౦

మాద్రున్న ప్రతి యీశుఁడు సూర్యుని వాయువులచేఁ దాను స్వతంత్రముగాఁ బెరుగుచున్న వ్యక్తివనియు హేమంతుడుగానే వాదిస్తోయి వశించుచున్నాననియు సహజముగాఁ దలఁచుట కవకాశముగలదు కాని ఎఱుముజే మూలమునుండి ప్రసరించుచున్న రసముచేఁ దాను బోంబంబఁబడుచున్న విషయమును మొత్తముమోడి పృథ్వీసోమములలో దానును బాగిస్పాఁయి యు నెఱుఁగుట కష్టము ఈవిధముగా అనులోని యాత్మ చెట్టులోనియాత్మతో

విభావ నంబు ము గలిగియున్నది దీని నాయాకెఱిగినచో దనజీవము పృథ్వీజీవి తముతో నుగ్రముగా కేళవిందియున్నదని తెలిసకొనిగలదు ప్రత్యేకవ్యక్తిత్వము లగు తరంగముల యదుగున నన్నితరంగములకుఁ బ్రాణమొనఁగుచున్న గంభీరసాగరము గలదని తెలియవలెను అదేవిధముగా లోకములోని వస్తువులు వ్యతంత్రవ్యయంత్యుతి గలవంతలని యొక తెరనడుకట్టి నత్యమును గప్పవేయుచున్నాము అనిత్యములైన పదారములవ్యయంవ్యక్తిత్వము విజమహభావము క్షేమములై సత్యత్వోత్తిరి మఱుఁగుటయు చున్నది మనము వివేకముతో నీవస్తువులముగలు మూలకారణము నొద్దకుఁబోయి చూచినచో మనకుఁబడును నర్వపన్థువుయందు సంతరియై యున్నకత్తి యొకజేయని ప్పదమగును ఇట్టి బిన్నుదార్థాంతర్వర్తియైయున్న యొక రత్నదార్థమును గుర్తించుటకు ముందరీక్షణ మవసరమని చెప్పటకే జనకపుత్రనంబాదము భాందోగ్యమునందు (౬ అం) జరిగిది ఒక్కగ్రోధవృక్షమునుండి వందొకటితెమ్ము ఇదిగో తెచ్చితిని స్వామి! దానిని బేదింపుము స్వామి! యిటులే చెలెత్తి అందేమి చూచితివి?

శివాక్ష్యమైన గింజలున్నవి ఒకగింజను బిలుకఁగొట్టుము అట్లేచేసితిని స్వామి! అందేమి చూచితివి? ఎమియునులేదు

తండ్రి యిట్లుచెప్పెను గింజలో నూత్నమై నీకుఁగలవలసిన సారమేమియున్నదో దానివలననే యీ విశాలస్వగ్రోధవృక్షము విరిచియున్నది కుమారా? నమ్ముము ఎది నూత్నకమమైనదో దానిలో నీ నమనము నున్నది అదియే సత్యము అదియే ఆత్మ నీవు దియి

ప్రకృతినుండి యట్టి యుదాహరణముల నొకటి వెనకనొకటిచెప్పి తండ్రిచైతన్యము యొక్క యేకత్వమును మానవజీవితము సర్వస్థాపజీవితముతో నొకటి యనుభవమును గ్రహింపుమని యుద్బోధించెను వస్తువుల యేకత్వముచే నాచ్ఛాదించఁబడియున్న యేకక సత్యమును గర్తించుట ఎలుభమైన ప గాదు మనమతి లొకటము వ్యవహరింపజ్ఞున నిమ గ్నులము స్వీయవ్యక్తిత్వ పరక్షణ తత్పరులము ఎగురుచే వట్టి విశేషము కలుగఁజుటయు

ప్రపంచమంతయు సంపత్తుకాదులు మన జ్ఞానమునన్నియు స్థూలములేని కర్మశక్యములై పోవలెను, ఎలవ నవి విజయముగా హస్తములై యినునవే ౧౯౬౩వలెల సిద్ధాంతమని చెప్పినపుడు డ్యూప్లే వండితుఁ డవనివత్తుల కెంద్రవత్తమును స్థూరించ రాఁదని చెప్పినప్పుడు తాను నిశ్చయించిన ఎదాంతమునకు వ్యతిరేకభావముపచ్చి నివసించివాక్యములనగా బ్రహ్మము స్వప్నని బోధించుచున్నద యు బ్రహ్మయు నాత్మయు నొకటే యనియుఁ జెప్పవాక్యముల సుపనివత్తులు ప్రజాశిక్రాయన తృప్తికై చెప్ప సమరిణలని డ్యూప్లేవమాధానము చెప్పినాఁడు మూర్ఖజవాళిప్రాయ సంక్లిష్టకై జీవన్ముక్తి వరమాత్మైకభావమును సవనివత్తులు ౨ చెప్పినవి యాతఁడు వ్రాసినాఁడు మఱయు

జవనివత్తు ౩ ఆత్మంతాజురూపమైన జీవాత్మకనుఁ ఆనంతమైన వరమాత్మకను ౪ తత్త్వమును బ్రకటింపదులో నొకవిశిష్టమైన యాహ్వానము కలదనిత్రాచును ౫ ౬ గా మనము ఎవత్కాలములో దేవునారాధించురాదు అట్లు యారాధనమునవివత్తులు ౭౮౦౦ తప్పిస్తే యింగీకరించినవని డ్యూప్లే భావము

తత్త్వజ్ఞానమాత్మైకర పదార్థమేయము ఉన్నదియ యంగీకరించఁజాల వ్యవహారి దృష్టిలోఁ దద్విరుద్ధముగా భావశక్యముతోఁగూడిన ప్రపంచము ద్రవ్యమును వేరుగా నున్నది ఈ పరస్పరసద్ధాంత వైరుధ్యములను నమన్వయించుటకుఁ జేసినప్రయత్నము ౧౮౬౬ ప్రపంచము నిజమును ఎదాంత ముద్భవింపినది కాని ఆత్మయే సత్యమనియు నందఁ డే బ్రహ్మచ ఆత్మయేయయఁ జెప్పఁబడినది ౩ ఈ రెండు భావములు పరస్పరవిరుద్ధములై ౪౭ వీని సంబంధములైనను నమన్వయించఁవలెనవచ్చినదో బోధింపదుటలేదు లెక్కన వేరుగా నేదియు సత్యమైన పదార్థలేదని చెప్పిన దానిభావము ఆత్మయే ఎదాంతర్యామయై సర్వము దానియందే యున్నదనియే భిన్నత లతోఁ గూడిన ప్రపంచము విలక్షణముగా నున్నదియ దాని భావములోని మనకు అవగా మనశ్శరీరావ్యుత్పత్తియై ౫౯౯ నివాసము ఉత్సంబంధావరణముగల మనుజువ్యక్తులన్నమాట ఉజయగా నభిహారి ౬౪౭౭ సక్తిమే వారి వేత్తముల కెట్లయెదురు నిలిచియుండు మన మిట్లే యనిచున్న ౭౬౩ పదార్థమింద్రియజ్ఞాన విషయముగాదు కాని సర్వజ్ఞాన మూలాధారము దానిని నాక్షత్రి స్థూల ప్రపంచములకుఁ బూర్వమేనది జీవులు ప్రకృతిలోని భాగములే ప్రకృతి లు ఎరల్పరము కలిసి ఎల చేయుచుండును కాని హేతుదృష్టితోఁ జూచిన యెడలఁ బుష్పం

౧ ది పిలాగపీ ఆఫ్ ది ఉపనిషత్తు ఎది ౧౬౮ (౨) పది ౧౮౧

౨ ది పిలాగపీ ఆఫ్ ది ఉపనిషత్తు ఎది ౨౩౮

౩ ఎది ౪౦౩

నంబంధము గలిగిన జీవలోకస్థితికి మూలాధారమాత్మ మానవజన్మముగా నుండును అట్లు
 వేరుగా నున్నది కాని సర్వమునకును జీవమైన ఆత్మలో వస్థియునున్నది అట్లు
 మాటయైనచో మనము పూర్ణజ్ఞానము గలవారముకాదు కావున జన్మ మన సర్వము
 గోచరించును అత్మయే యేకైకవత్వము అందు జగతిమీది యున్నది మన మిది
 ట్లువాంచినను హేతుశూన్యవాదపగుమ సకరియమైయున్న మి కు వసువులతో వి గియు)
 ప్రపంచమువేరు ఎటు మన జీవితముగో బధారములను వేరుగాఁజూచును వారిని
 స్వీకరించి మనలోఁ గలుపుకొనదున్నామో అటుల ఎవరూ విషయములను దలదిగా
 జేసికొనినను అప్పుడు మొట్టమొదటదనకు వేరుముద్రవత్వముగా గోచరించిన ఎద్యము
 క్రమముగా ద్వివిధముగ్ల యాసాధన రంగముగా మారును ఈ సదా సుక్ష్మముగా
 ఇభిప్రదిపించి ద్రవ్య దృశ్యమును స్వాధీనముకొని సర్వాధిపత్యమును బొందు
 లప్పుడు ద్రవ్య వేరుగా వేరుటంకమునుండదు కాని యాదృశ వచ్చునదిగా
 స్థానము చేరఁజలము తనకు వేరుగా వ్యక్తిరేకముగానున్న ఎద్యమును దోఁగించుటయ
 ఆత్మాభివృద్ధి సూచన దేశకాలబదులై పరజానుకూలములలో నొండు గాఁబు
 యా మానవవర్గస్థితి పూర్ణసత్వమని మనము నిశ్చయించేఁ బ్రపంచము బుద్ధియును విగ
 యముఁజలగును మనమిప్పుడన్న అజ్ఞాన వ్యక్తిత్వములో మనమే బ్రహ్మమని పర
 సత్యస్వరూపములమని యన్నచో నప్పుడు మనకింటి వేరుగానున్న ప్రపంచము నొక
 మిద్రా బుద్ధిగనమే కాని మనము ఆత్మయే పరమసత్య స్వరూపము ని జెప్పని
 పూర్ణమైనది మనమింక నట్టి పూర్ణత్వమును బొందవలయున్నది వైద్యులములలో
 గూడిన హేతువీధిలోని ఆపరపూరాత్మకును హేపూరాత్మస్వరూపమైన బ్రహ్మమునకును
 భేదమును తెలియఁ కారణముచే యూహన పడితుండు రెంటికి వై ద్యముగలద
 యూహించి దాని నన గత విధానముచే ఎమన్వయింపఁ బ్రయత్నించెను

బ్రహ్మములో నానాత్వము చూడరాదనిచెప్ప రె డి శో ముం గలదిం
 ప్రపంచమును కేకత్వమును సూచించుట వి ప్రయత్నించునది అనేకములైన ఆపరపూర
 జ్ఞానముగా యోమైన అనంత సత్త్వదార్ధము వి యుద్వాటి చిని మన జాగ్రదావస్థ
 ద్రవ్య దృశ్యమునకుఁ బ్రత్యక్షిత్వము విజనుని తలఁచుము ఎద్యుగ్గరికిననమచే నది
 'ఎత్యేకత్వము పరమసత్యముగాదని గోచరించును ద్రవ్య దృశ్యమునకుఁగల ఎద్య
 గ్గము ఎద్యముగాదు నానాత్వమే పూర్ణసత్వముకాని చెప్పనపుడు నానాత్వమే మిద్ర

లేక సత్యమేకాంబి యర్థముకాజాలదు ఇదియొ బౌద్ధకానియొక్క మూలవాదము దీనిని శంకరుడు ఖండించినాడు ప్రపంచమునకు మూలకారణము బ్రహ్మతరమని తలచినచో మనము గతిహీనుల మగుదుము బ్రహ్మతరమైన గుణైశ్వరి ఉపనిషత్తులు విరచించుచున్నవి ఉపనిషత్తు లిచ్చిన ఉపహాసములైన లవణము జలము నీపు వెనుము పాలెపురుగు దారములు వేణువు నారములు బ్రహ్మ జగత్తు బంధమును దెలుపును నీలవనసరించి ఓలెనెలెరు వ్రాసినాడు కామరముచేసికొనితడు వీలైన జ్ఞానమునకు పరమావస్థగా శివ మందన్న ఆత్మశక్తిని దీనికొనివచ్చు నుద్దేశ మాయుపమానముల వెనుకనున్నట్లు స్పష్టము కాని కొంత తెలియఁ గొంత తెలియకయు మనలో నాత్మతోఁబాటు వేఱుగాఁ గొన్ని యితరపదార్థములు గూడ నున్నవని నమ్మకమును గలదు ఉప్పు కరిగిననీటిలో ఎంతటి వ్యాపించి లవణమున్నట్లే బ్రహ్మము విశ్వమంతయు వ్యాపించియున్నదని భారతీయుఁడు ఔష్యను దీనికి మనమింకొక భావమును సులభముగాఁ జేర్చవచ్చును ఉప్పులేని నీటి బొట్టు లవణజలమఁదొకటైన లేదు కాని జలము తనలో నప్పున్నను తన నవాఁ జల లక్షణమును వేఱుగాఁగఁగియే యుప్పువిధమున భారతీయవి కాత్మ యే పరమసత్యము నేకై దివ్యజ్యోతియై యున్న విశ్వాసముండియును వస్తువులలో నేదొకొంత ఆత్మేతర పదార్థము లేఁదనియున్నదనియు నది కాను గాదనియు వాతఁడు నమ్మును ఇట్టి భావములను విరసించుచుకొనితే ఉపనిషత్తులు నానాత్వసద్ధాంతములను ఖండించినవి స్పష్ట ఆత్మకు వేఱుగా నున్నదను భావము తమకులేదని ఉపనిషత్తులు స్పష్టముఁజనవ ఆత్మ పరిసనే నర్వాసుభవములును సార్వమగుచున్నవిని యుపనిషత్తులు హెచ్చించుచున్నవ ఉపనిషత్తులు కేవలము ప్రజ్ఞాకల్పితభావములపై నాధారపడక సత్యాంశవరీలనమును గోరుచున్నవి ఉపనిషత్తులు ప్రకటించిన మహావృత సత్యము విశ్వమైన దైవత్వమున అది దృశ్యప్రపంచమున కతితము నంతర్భూతమును ౨ స్వతంత్రమానవవ్యక్తిత్వముందే యున్నది ౩ ఉత్తమమితిలో నొక్క బ్రహ్మమేయున్నది అనట బ్రహ్మతరమైన దానినిఁ జూడము వివము తెలియము ౪ ఆత్మనిద్ది ౫ చే గలిగిన దివ్యవ్రణకావమునందు ద్విష్ట దృశ్యము నొకటినియుఁ బ్రపంచము పూర్ణవత్త్వముకాదనియు ద్వంద్వములు కాశ్వత సత్యములు కావనియు మనము తెలివకొందుము అట్లొకటిలో బగలులేదు రాత్రయను లేద యిదిలేదు లేకపోలేదు పరమేశ్వరుఁడొక్కఁడే యున్నాఁడు ౬ పెయింటింగుపాల్ చెప్పినాడు ఎరివూరమైనది వచ్చునపుడు అంకామ్రాత్రమైనది పోవును అదే రూప్

౧ అధిదైవము ౨ అధిభూతమ్ ౩ అధిభూత్యమ్

౪ కాందోగ్యము ౫ అ ౨౩ ౫ ఆత్మబుద్ధి ప్రకాశము

౬ శ్వేతాశ్వతరము ౪౭ ౧౮

బోక్ చలకిరాడు వాలవయవస్థలో శూన్యము దేవుడు గలియును. ది ప్రాంతమును దివ్యకాంతిపూరము మానవుడొక్కరిలో దన్ను దవదేవు సర్వమును పుణిది ప్రేమ రసమగుచున్నాయందును అనుభవవిధిచే గలిగివచ్చుట్టి యీశత్వమునెవరనునట్లమున నానాత్వమున జూడవలదని చెప్పిన యుపపత్తులు ప్రకటింపదని

ఉపపత్తుల ననుసరించి నానాత్వము కాంగతి దేశ్యత కాంక్షకార్య సంబంధము ఎవయ్యావచయ సంబంధము నీవి ఎరమనత్వములు గావని మన సంగీక రించుము అన గా నవి యనత్వమునని యర్థముకాదు నార్యాంతర్యామియైయున్న యే కైక సత్వదారమునందు ఎటువలెజాలమంతయు బ్రహ్మలంభ వర్తమాంతము సమితియున్నదని చెప్పుటకే వారూపద్ధాంతము నుపపత్తులు ననుసరింపదని తృణబ్రహ్మలంకము గల సర్వజీవుల హృదయములలో నాత్మయున్న దని శ్రీమద్భగవద్ గోవిందాచార్యుల వచనములను విన్నవ్యక్తులు నోకిరింజ్ఞోతి నుండి ప్రసరించు శిరణములు మనబుద్ధి కర్మమగు ఎత్తలిలో జెప్పలలవచ్చుచో సత్వదారమునందు ఎవజముగా వ్యయంజ్ఞాముచే భేదమును గల్గించును ఎట్టిండు లక్షణముగల శక్తియే మాయమని యనవచ్చును ప్రత్యేకపదార్థము లన్నిటి లేవు వీరికొక మధ్యమస్థియున్నది ఎద్వలుపుయొక్క పారత్వమును ఏక త్వమునుబట్టి చూచినప్పుడు బాధ నాశనములతోగూడిన ప్రపంచము సత్త్వమునుండి దిక్కునదగును ఎరబ్రహ్మముతో బోల్చినపుడది అపరిపూర్ణమే ప్రపంచములోని వ్యక్తులను వస్తువులను మనము ఛాయామాత్రములుగా దీనికొప్పును ఛాయాకారణమగు ననలు వస్తు ఎన్నంతకాలము ఛాయయు సత్యసంబంధము కలిగియున్నది జగద్వస్తువులు సత్యము యొక్క అసంపూర్ణ ప్రదర్శనములే కాని అసత్యప్రకటనములుగావు బాహ్యచక్షువులకు గోచరించుచున్న ద్వంద్వములు భిన్నత్వములు సుపరిభాగమున నున్నచేకాని లోనికేగి జ్ఞానదృష్టితోఁజూచిన యెడల నివచ్చియు నొకే వరమాత్మయొక్క వివిధస్వరూపములని తెలియును ద్వైతము నానాత్వము సత్యముగాదు

వివేకహియుడు ప్రపంచము నిక్కనత్వముని అనాలోచితముగా విశ్వంచును ప్రపంచములోని శక్తులు రూపములు పూర్ణములుగావు సత్యమును గావు వాని యరము తివేగించవలయున్నది అవి స్వయంభవములు వ్యతంత్రములుగా వానిలోని లక్షణములు లక్షణియాయున్నది మనము లోకమును దేవునియందు మగ్నముచేయవలెను

౧ అందుచేతనే ఇవ అనగా పరి కలము నుపపత్తులుయొగింపదని చూడు ద్విహదారణ్యము ౨౪ ౪౪ ౧౪ ౪౪ ౩ ౩ ౪౪ ౪ ౧౬

ఎన్నికలమునందు లోబడినందునను అనేకములతోఁబడి దానిని దృఢ
దృష్టితో గోచరింపజేయుచున్నట్లును మొదలైన ప్రదేశములోఁ బెన్ని
మైపుల శరీరములను (గూర్చి) ముఠాసైతములను నడియెన్న వస్తువులను ద్రాంతి మాత్ర
మే కేవల మింద్రజాలమునీ యుపనిషత్తులలో వెచటను నూనింపఁబడియుండలేదు

అందు ముద్రాంతి మూలమును భావము నుపనిషత్తుల నుపనిషత్తులను దురద
భింపించుచున్నట్లును గూర్చి పెక్కు విమర్శములు చెలరేగినవి కావని
అందఱులను (గూర్చి) పరివర్తన సులభము గనుక దానిపై వాదారంభము వికారమున
కృష్ణమే యీ కాల సత్యము పరమము కాదుమనెడిది ఈ వాదమంతయు
నవివేకింపఁ దావలయున్నది బ్రహ్మము కాలములో లేదు కాని కాలము బ్రహ్మములో
మున్నది బ్రహ్మములో నిజమైన వికారమున్నది అదియే సృజనాత్మకమైన పరిణామము

కాని అంత పరిణామము ముగియఁగలదు అలన బ్రహ్మమందుండి దానివలన దిన
స్వయం ప్రకాశమును జేసికొనుచున్నది అత్యంతము మనమెవరితో కాలములను
అనుసరించుచున్నట్లును మెదిలించుచున్నట్లును గూర్చి గోచరించుచు కాలగతియంతయుఁ గాలాంతి
మైనది అందుకలమునై వాదంబు జరిగిచున్నదని మనము విశ్వసించవలెనని అపనిషత్తులు
బోధించుచున్నవి ఇదియే వికారమున కీ పరిణామము భావమనవలయు ఇది
అందును అనుసరించుచున్నట్లును యున్న ముఖ్యతయు లేకున్నయెడల బ్రహ్మపరమ
అని స్పష్టమైన పరిణామమనియు అదివర్తన ముఖ్యదయమనియు మనము విశ్వసించ
జాలము అపుడు బ్రహ్మమనునది లక్ష్యము మది యొక్క విజయమని నిర్ణయించలేము
ప్రపంచపరిణామము ప్రకారము కాక సక్రమమైనదనియు అభివృద్ధినియును శూన్య
మైనది వారాత్మ్యమను కావనియు మునుకు నిశ్చయభావము నిచ్చునది పరమసత్యము
పరిణామమనగా సంబంధ భూత్వమైన భిన్నదికావలసినదని అయినచో ననగా
ఎరమునైన పరిణామము లేనచో సద్యంతరమందొక యుదేశ్యము కాని యొక
ప్రత్యాకాశము లేని యాధిప్రాయమైన అనునంతయు మనకు మిగులును నిశ్చయము
మైన ప్రపంచపరిణామ దశలన్నిటిలో నేకమై అవిచ్ఛిన్నమైన పరిమాత్మ పరిణామమన్నది
మనఁబడుచున్నది ముందు దని దానితోఅట్లే మనము నిరంతరము వ్యర్థముగా కృష్ణ
చేయుచున్నది ఒక పరమముగా చరిత్రదశలలో ఎన్నడును నిత్యపరార్థమైన బ్రహ్మ
ప్రభావము గోచరించుచున్నది అత్యంత పరిణామము పరమానందమన్నది
పరివర్తనలో నుండినది యొకటి ఈ దృష్టిలో నుపనిషత్తులలో నున్నట్లుగా
జగన్మిత్యాత్మకమందాంతము నుపనిషత్తు లంగీకరింపని హాస్యము చెప్పగలదు దృశ్యము

సప్రపంచము సౌధ్యయనభావము వెచటతైన (బ్రాహ్మసోపనిషత్తు) నూదించియున్నవా? అది సూచన వానిలోలేదు ౦

~~~~~

౧౨

సత్యము భిన్నదశలు

ఒరను సత్యమునందు దశలే లేవు వస్తు పరిశీలనముచేయు ఎరిమితి బుదిగీ దశలర్థపంతములు పీనిగి ఎరమైన ఎలువ లేదు ప్రపంచములోని సవేశకర్ష మేకల్య ములో గలిసి పోయినపుడీ దశావిశేషము లత్యక్తమొనఁబడును కానివిషయల ఎరిమిత్తా స్వరూపములో భిన్నదిశాపథాలు లేవు కాని యుద్రియా ఎవ మిచ్చుప్రపంచములో నీ భిన్నత్వమున కర్థమున్నది ప్రపంచములోని సర్వలకాణము క దిశాసరళిలు గల అభివృద్ధి ప్రయత్నము వస్తువర్తనము నీ భిన్నావస్థాత్మకములే ప్రపంచములోని ఎన్నిజాలము యొక్క లక్షణములకు సత్యలక్షణములకుఁ బోలక యెంతగిలదో దాని నను సరించ వస్తువు లేనట్ల దశావరిణామములో ఎన్నివో గుర్తింప సాగ్యమగును పరమ సత్యమునుగూర్చి మనకుఁ దెలిసిన జ్ఞానముతో లోకముం వివేకింపబడును ది శంకరుఁ దంకికరించిన వద్దతి బ్రహ్మము విదితమా? అవిదితమా? ఎదిఁ మైనదో దాని స్వరూపమును గూర్చి మనము ఎవారింప నవసరము లేదు ఎదిఁ మైనదో దాని లెలుఁగఁజేయు కృషి వ్యర్థము ఈ సమస్యకు జవాబుగా శంకరుఁడు సత్పదార్థ మొక్క రు ఎమున నిస్సంశయముగా విదితమే యని చెప్పినాఁడు శేష ప్రశ్నంబులు శే : సూర్యుండునున్నా నను మాట లో సత్యము కొంగిమాచుచున్నది నత్యమేదో యున్న దని స్పష్టము దానిని మనమర్థము చేసికోవలెనని వ్యభావము గలది ఈ జ్ఞానమే వస్తువుల సత్యస్థితి పరిమాణమును గొలుచుట కుపయోగించును జగియృథావ దిమే సత్య భిన్నదశా భావమునకు విరుద్ధమైనది సర్వ ప్రపంచమునకును గమ్యస్థానము యిల ధారము వైన పరబ్రహ్మముతో వారంధించ సత్యమునకు భిన్న దశాసరత క్షము ను

౧ జర్నల్ ఆఫ్ ఆమెరికన్ ఓరియంటల్ సొసైటీ ౨౨౪ వది ౪౦౫ ఎర్ ఆర్ ౬ ౪౦౪ ర్కను పండితుఁడు వ్రాసినాఁడు అక్కయే సత్యము ఒగత్తు కేవ మిధ్యయని అలది కొందఱు ఐప్రవర్తనండితులు ప్రకటించినభావము ఎన్నియందుగా దోషం యుపేగ క వారి ఆవివక్షత కలమును బ్రదర్శించును (ప్రెస్వి ప్ మ్ వది ౨)

నిష్పత్తులు జెప్పుచున్నవి పెక్కు తరగతులలో నున్న జీవులకే పూర్వ తత్వ రీతుయొక్క అల్పాధిక తారతమ్యముగల ప్రదర్శనములు వ్యాపారకముగా నెంత పూర్ణము వ్వయ్యి పోవును నై నను నేరియుఁ బరాధారము లేక యుండఁజాలదు ప్రతి పరిమిత విషయ లొకటి ధృష్టియు వేరొక యీతమైన దానిని నూటంచుచు బ్రహ్మ యిచ్చిగ బ్రస్తువులలో నుండి వాని వాచరించుచున్నను నీ బ్రహ్మపరణ ఎధానములొ వస్తువులు పరిమిత ప్రతి లంపఁగల శక్తిని బట్టి తరగతులు తారతమ్యములు నున్నవి.

అల్పభాగము లొకేలాగున లేవు కాని
యెప్పుడు దివ్యచైతన్యశాంతిచే
సంస్కృతి నొందియున్నవి—

జడవదార్థములందు కఠిని జేతనము లందును వేతనములందు కంటే మానవజాతి యందును అత్యున్నత ప్రకాశమును గలిగి యున్నది తత్వమును బ్రతిబింబించు శక్తి ననుబింది వస్తువుల యుక్తార్థ్యత యున్నదని స్పష్టము ప్రాణ మన్నము (జడవదర్థము) కంటే దిశ వరమునఁ జెందినది ఆత్మ విలోకవశక్తి నానావ్యవీళిత శక్తికంటె మిన్న యైనది ఎందుకంటే ఆత్మ ప్రబోధివృద్ధి వెలుగునో యాతఁ డధికమైన ఎక యిచ్చు బొందును అతల వృక్షములు వరువులు మన్నవి దాలో వాత్మ క్రమ వికాసమును చున్నదనియాతఁ డెఱుఁగును వృక్షలకాదులలో జీవరసమే గోచరించును చైతన్యములలో జిత్రమున్నది చేతనయు యందైనను గొప్పిటిలో మన ప్రాణము లున్నవి కొప్పిటిలో మన్ను గోచరింపని మనఃస్థులలో నిట్టి క్రమాధివృద్ధియే కలదు అతలలో నధిచ్చైన జ్ఞ మున్నది తిక్కఁ దెలిసిన దాని వాతఁడు చెప్పును మాచును మఱువాఁ డేమి ఒరుగునో యాతఁడెఱుఁగును దృశ్యాదృశ్య ప్రపంచముల రెంటివాతఁడు గ్రహింపఁగలఁడు అది పదా మల మూలము కాశ్వత వదార్థమును గుర్తించు శక్తి మానవునకు నుంది పశ్యాదుల యందు ఆకలి దప్పలు తెలియకుండఁగితే జరిగిపోవుచున్నవి తమ కేమి తెలియునో దాని నవి చెప్పఁజాలవు మాతఁజాలవు తేని జరుగఁజోవునది వానిఁ దెలియదు దృశ్యా దృశ్యజ్ఞానమును వానికి లేదు వాని జ్ఞాన మంతటితో సరిగి కల యందును పక్షిక్ర మందిను శరీరమంబు వాక్కియందు మట్టి యందు నొకే బ్రహ్మశక్తి ప్రవహించుచున్నను జడవదార్థములందు కంటే జేతనములందును తిప్పి పొందు మృగములందుఁ గట్టి వికాసము చొందుచున్న మానవులందును బుద్ధిమత్తులలోనున్న జీవు కంటే భ్యాసదోషో

మిన్న జ్ఞాని యందును బ్రహ్మశక్తి యధికముగాఁ ద్రవ్యమగుచున్నది ౧ ఇది యాత్మ వికాస పరిణామమునకు దట్ట యడుగున నున్నది భూమి జలమునే మూల ద్రవ్యముగా గ్రహించిన వేదముల భావము నుపసవత్తులు గ్రహించి దానిపైఁ దమ ఎద్దాంతమును నిర్మించినవి కొన్నివేళల జలాగ్ని భూములు మూడు సంగీకరింపఁబడినవి ౨ వాయు జల గ్ని ఘాఘాతాః సంవకము చెప్పఁబడినది అపారక్త బ్రహ్మము నుండి యాకాశము వాయువు అగ్ని నలము భూమి క్రమముగా వచ్చినవి భూమి నుండి యోషధులు శోషధుల నుండి యన్నము స్పృశము నుండి బీజము బీజము నుండి మనుష్యుఁడు న ద యించెను మానవుఁ డన్న రసమయఁడు ౩ జీవితముయొక్క భౌతికవదార్థ సామ్యమును జర్మించుచు నుపనిషత్తు జడవదార్థ పరిణామమును వర్ణించెను ఈ పరిణామములో నున్నది శ్రేణిలోని దానిలో దిగువ శ్రేణిలో నిడున్నది శబి లక్షణ మాకాశములో నున్నది దాని వలననే మనము ఎనుచున్నము ఆకాశము నుండి వాయువు, దాని లక్షణ మ కాలలక్షణమైన శబ్దము వాయు లక్షణమైన స్పర్శకూడ మున్నది దీని వలన యలము ఎనుట స్పృశించుట కలగుచున్నవి వాయువునుండి ఎచ్చిన దగ్ని దీని వలన మనము వినుట స్పృశించుట చూచుట జరుగుచున్నది అగ్ని నుండి జల మదయించ నది దీని ఎలన మనకు రుచికూడఁ దెలియును జలము నుండి భూమి దీనిలో శబి స్పర్శ రూప రసగంధములైనను తెలియును నేటి శాస్త్రవేత్తల కీ తత్త్వము విచిత్రముగాఁ దోచవచ్చును గాని యిందొక సూత్ర మిమిడియున్నది పంచభూత సిద్ధాంత ముపసవత్తు లలోనే మొదట మనకు లభించినది భూతమునకుఁ దత్కారమైన తత్కారమునకు విచక్షణ చేయఁబడినది ౪ ప్రపంచములోని వస్తువులు గుణములచే భేదమును కలియున్నవనియు నట్టి గుణభేదము ననుసరించి ప్రపంచమనంత విభాగములు గలదనియు ఛాందోగ్యోపనిషత్తు

౧ చక్రేయోపనిషత్తు జీవంతమ వాయుగు జాతులుగా విభజించినది మనుష్యులు వనస్పతి జగయజములు ఎత్తులందఱములు క్రిములు స్వేదజములు వృక్షాదు లుద్భిజములు (౩౭ ౫) లోకమున నీని రూపములను బట్టి యా పరీకరణము చేయఁబడినది చూడు మనవ (౧౭ ౪౩ ౪౬) అరిష్టోటల్ వృక్ష ఎక సూతన జీవలకు జేర్కొనెను లిద్విదో యజే జేసెను

౨ ఈ భూతత్రయ వమ్మేలకముచే నర్వరూపములు నేర్పడెను చూడు ఛాందోగ్యము ౬౭ ౨ ౩ ౪ పాంఖ్యతన్మాత్ర ఎద్దాంతమున కిదియే యాధారమై యుండును చూడు ప్రశ్న ౪౭ ౮

౩ తైత్తిరీయము ౨౭ ౧
౪ చూడు ప్రశ్న ౪౭ ౮ చక్రేయము ౨౭ ౩ కరము ౨౭ ౧౩ ప్రశ్న ౬౭ ౪

కొన్ని తావులందుఁ జెప్పుయిన్నది ఉద్ధారముఁ దీ నిర్ధారమును బ్రకటించెను వస్తువు లొక దాని నుండి యింకొకటి గలుగు పరివర్తనమే లేదు పెరుగును జీలికినచో పెన్ని చుచ్చును కాని పెరుగు వెన్నగా మూలుగులో మాత్తు రూపము లేదు ఎలవ వెన్నలోని భాగములు పెరుగులో విడిపఱుకే యున్నవి పెరుగు చిలుకుటచే నివి పైకిఁ దేలిపవిం లిన్ని వదార్చుము లౌఁ డొంటిలోఁ బ్రవేశింపఁగలవని చెప్పిన అనాక్సగోరస్ ఎదాంకమిట్టిదే భుజింప నెదార్చుము జీరమైన యంశము మనకొక వత్సమును దెల్పును చియ్యపుగింజ మూలము గాను నెమక గాను మూలుచున్నది అనగా చియ్యపు గింజలో మన వత్తుపు లకు గోపరింపఁగల మాత్తురూపమున నదియే వదార్చుముల క్రింద మూలుచున్నదో యా ఎదార్చ రేణువులన్ని వస్తుమాట చియ్యపు గింజలో రక్తమాంసములు శల్యవస్తువు ములు నున్నవి అ వదార్చుము నందలి యణువులు కలియుచు విడిపోవుచుండు నని కణాదుని ఎదాంకము తేవెలోఁ గలియున్న వివిధ ఫల రసములవలె జడవదార్చ మొక క్రమము లో నుద్భవగానున్నది శాంఖ్య ఎదాంక ధీజము లిందు వ్యవముగా గోపరించుచున్న జడవదార్చమునందు జీవాత్మ పవేశించుట వలననే లేక ఆత్మశక్తి దాని వశేక దశలలోఁ వెక్కిరింపఁజేయు మొలచు వలననే ఎదురిజావము శలుగుచున్నదని చెప్పబడినది జడ ఎదార్చమునందు ఒలంకక్తి యుడిడియున్నదని కొన్నిచోటులందుఁ జెప్పబడినను జడవదార్చ ము నుండి ప్రాణముదయించుచున్నను ప్రాణమెటు వచ్చునదో జడవదార్చములోఁ దెలియదు అదే సదామూఁ జేతన వదార్చములలో మనస్సున్నది కాని చైతన్యమునకు మనస్సునకు నందలి మిట్టిదో తెలియదు మనస్సులలో వాక్య జ్ఞానమున్నది శలలకఁబె వక్షత్రముల కిందఁ (ఎండ్) కి బెఁ ఎక్కుల ఎంబె మానవుఁ దధికుఁడు ఎలవ వాతని కితఁదిలతో నెంబెంబు ప్రజ్ఞా నంకిల్పముల వలన ప్రేమ వలన నంత కరణము వలనఁ గలుగు చున్నా కాని యాఁడికను బూరుఁడు కాఁడెలవ వాతని కింకను వైరుధ్యములచే జంబు దుఁ జున్నది

ఈ యధ్యాయమును ముగించుటకుఁ బూర్వముపంచత్విధాంతము ప్రకృతి దేవతా భావమునకులో వెంకనత్యమున్నదో ఎరికిలింతము ప్రకృతిదైవభావమునగా (I antheism) ప్రకృతి యంతయు దైవ్యరూపమనియు దేవుని కతికమైన వేదాకస్థితిలేదనియుఁ జెప్పు ఎదాంకము ప్రాంతమే ఎరిహర్త బ్రహ్మ వ్యరూపమై యింకమిగులునదేమియు లేదనఁచెప్పు నదే యానదాంతము ఉపాంతలలో దేవుఁడనఁగాఁ బ్రపంచముకంటె వక్తికుఁడని

౧ శాంఖ్యగ్రంథము ౬౮ ౬౧ ౨ పితృమన్ ది భవలక్ష్మింట ౨౯ గ్రీక్
దిలాంపి ౪౮ ౫౦ ౩ శాంఖ్యగ్రంథము ౬౮ ౯౦ ౧ ౨

చెప్పబడిన వాక్యము లనేకములు గలవు ప్రపంచముండుటవలన దేవుని పరిపూర్ణత తఱుగదు దీనినిగూర్చి యుపనిషత్తు మనోహరముగా నిట్లు చెప్పచున్నది అది పూర్ణము ఇది పూర్ణము ఆ పూర్ణవస్తువునుండి యీ పూర్ణవస్తువు జనించినది దానినుండి దీనినిఁ దీని వేసినచోఁ బూర్ణత్వమే మిగులును ఈశ్వరుఁడు తాను లోకముగా మాయనప్పుడును తన న్నభావమునకు లేకమైన లోపములేకుండఁ జూచుకొనెను అతి ప్రాచీనమైన ఋగ్వేదమం దును సర్వజీవులు కలిసి పరమపురుషునిలోఁ జతుర్థభాగమనియు మిగిలిన మూఁడుపాదములు జ్యోతిర్మయములైన యూర్వలోకములనియుఁ దలవఁబడినది ౧ బృహదారణ్యకము ననుసరించి (౧౨ ౧౪) బ్రహ్మముయొక్క ఒకపాదము త్రిలోకములనియు రెండవపాదము వేదత్రయమనియు మూడవపాదము ప్రాణత్రయమనియు నాల్గవపాదము భూరేణువుల కందరాని సూర్యుడై ప్రకాశించుచున్నదనియుఁ జెప్పఁబడినది ౨ ప్రపంచ మిశ్వరునియందున్నదని యుపనిషత్తులు చెప్పినవి కాని ప్రపంచమే యీశ్వరుడని యెచ్చటను జెప్పి యుండలేదు అతనిసృష్టియైన ప్రపంచముకంటె సీశ్వరుఁడధికుఁడు జీవికి జీవయాత్రలో సువకరణమైన శరీరముకంటె జీవి యెంత యధికమో ప్రపంచముకంటె దేవుఁడంతగా నధికుఁడు దీని ననుసరించి ప్రపంచమును సృష్టించిన దేవుఁడెవఁడునో వెఱుగా నున్నాఁడని భావముగాదు దేవుఁడు తననన్వరూపమును బ్రసంచరూపముగాఁ బ్రదర్శించినాఁడు ప్రపంచ మాతని న్నరూపము దేవుఁడనంత పరిపూర్ణుఁడు తాను గల్పించినలోకమున కతీతుఁడు పరిచ్ఛిన్నములైన భౌతికమానసిక వ్యక్తవముదాయములన్నిటికి నతీతుఁడు అతఁడు సర్వా తీతుఁడు సర్వాంతర్యామియుఁ గూడ నై యున్నాఁడు కావున సుపనిషత్తులు ప్రకృతి దైవత్వసిద్ధాంతమును సంకుచితభావములో నంగీకరింపవలెనని ఒకత్వముకాని ఉద్దేశముకాని, విలువగాని లేని వార్తాముల నొక కుప్పగాఁబోసి యా కుప్పకు దేవుఁడని పేరు పెట్టలేదు ఉపనిషత్తత్వము ప్రకృతిదైవభావమునకు విరుద్ధము ప్రపంచమునకు వేరై దూరమన దేవుఁడు కూర్చుండి యవ్వడప్పుడు లోకములో నవకరించుచునో, లేక లోకవ్యవహారములలోఁ దన ప్రభావమునుజూపి దర్శనమిచ్చుచునో యుండునని ఉపనిషత్తులు చెప్పలేదు మనజీవితములకు మూలనత్వమగు భగవంతుఁడు లేనిదే మనజీవితములు దున్నదము లను భావముతో మనవిషన్మతము ప్రకృతిదైవసిద్ధాంతమే లోకములోని సర్వమును పరిచ్ఛిన్నము నపరిచ్ఛిన్నము అనంపూర్ణము పూర్ణము కూడ నై యున్నవి ప్రతివస్తువు తన వర్తమానస్థితి శిఃశితమైనదానిని గోరుచుఁ దన యనంపూర్ణతను తొలఁగించుకొని పరిపూర్ణము కాఁగోరు

౧ ఋగ్వేదము ౧౦ మం ౯౫ ఆ ౩, మాఁడు కాండోగ్యము ౩ ఆ ౧ ౨ ౬

౨ బృహదారణ్యకము ౪ ఆ ౩ ౩౨

చున్నది పరిచ్ఛిన్నవస్తువు నిజస్థితికీతితత్వము నన్వేషించుచున్నది అప్రపంచబ్రహ్మము ఎరిమితవస్తుజాలములోఁ బనిచేయుచున్నదని దీనివలన స్పష్టమగుచున్నది సత్ అసత్ పదార్థమున కార్ధారమైయున్నది దేవుని సర్వాంతర్యామిత్వమును జెప్పిన తత్వమువలన నుపనిషత్తులు ప్రకృతిదైవతత్వములు జెప్పినవని ఖండింపవలసివచ్చుచో దానికి మా కంగీకారమే కాని యీ యర్థములోఁ బ్రకృతి దైవభావము సర్వమతముల కవసరమగు ముఖ్యభావమే

౧౪

జీవాత్మ

పరిమితపదార్థములన్నిటిలో మానవుని జీవాత్మ అగ్రస్థానము నాక్రమించును జీవాత్మ ఎరబ్రహ్మము కాకపోయినను బరబ్రహ్మస్వభావమున కత్యంతసమీపమునకు వచ్చును జీవాత్మ ప్రపంచముయొక్క ప్రతిబింబమని చెప్పిపాక్ష్యాములు గలవు ప్రపంచమంతయు సనంపూర్ణతనందుండి సంపూర్ణతనందుటకుఁ బ్రయత్నించుచున్నది ఈ ప్రయత్న కేంద్రము జీవాత్మలోఁగలదు తైత్తిరీయము ననుసరించి ప్రపంచమును గల్పించిన పంచభూతములును మానవవ్యక్తిత్వములోఁ గలవు ఛాందోగ్యోపనిషత్తునందు (౬.౨.౧౦ ౩ ౪) భూమిజలగ్నలు అనంతపదార్థముతోఁగలిసి జీవాత్మను గల్పించిననని చెప్పఁబడినది సత్యముయొక్క వివిధమట్టములు కలియుచోదే మానవుడు ప్రాణము వాయువునకు సరిపోవును మనస్సాకాశము స్థూలశరీరము పంచభూతములును జీవాత్మకు తృణ బ్రహ్మపర్యంతము గల ప్రతి జీవదశతోను బోలితి గలదు అనంద స్వరూపమైన

౧ - "జకాశమంచరి వక్షత్ర కాంతులను పశువక్షి క్రమి కీటకాదు లందరి లక్షణములను తర్కజీవ భావములను గలిపి దేవుడు మానవ రూపమునఁ బునర్నిర్మాణము చేసి వాడు బ్రాహ్మింగు మతేణః జాదు వితరేయము ౩ ఆ ౩ శ్వేతాశ్వతథము ౨ ఆ ౧౨ ౬ ప్రశ్న ౬ ఆ ౧౧ బ్రహ్మాండమే మాక్షు రూపముననున్న జీవాత్మ తీక్షణి స్థూంపైన బ్రహ్మాండమును స్థేతో పిండాండబ్రహ్మాండములకుఁ బోతక వర్ణించి యాత్మార్థమార్పులేవిది మార్పుగల రెండు వస్తుభాగములు కలిపి మానవవిః గల్పించి ప్రపంచ పుర్యమున స్థాపించెనని వ్రాసివాడు ప్రపంచము మానవుని స్థూల వ్యరూపమని యాతని భావము చూడు తైత్తిరీయము ౧ ఆ ౩ ఆనందగిరి వ్యాఖ్య

దైవాంశము జీవాత్మ యందున్నది, దానివలననే మానవుడు కొన్ని వేళలఁ బరమాత్మ పామిష్యమును బొందుచున్నాడు జీవాత్మ యింద్రియమనస్సులతోఁ గూడిన అత్మ'ం

చంచభూతములు పూర్వపామరస్యమునందు లేవు సహానములు మిత్రములునైన రెండువత్తు లేకవృక్షము వాక్రయించి యున్నవి అందొకటి మధుర ఫలమును దిను చున్నది రెండవ దేమియుఁ దినకుండ మొదటి దానినిఁ జూపిచున్నది ప్రపంచమున నొకే వృక్షమున మానవుడు దేవునితోఁ గలిసి వివలించుచున్నాడు? కష్టములచే హతుఁడై మానవుడు కృశించి తన విన్నహాయతకుఁ బరితపించుచున్నాడు కాని యాతఁడు రెండవ వ్యక్తి నవగా దేవుని జూచినచోఁ బ్రమోదమునందును అతని యదృష్టమేమని చెప్పుదుము స్నేహము లన్నియు సదృశ్యములగును ౨ జీవాత్మయుఁ బరమాత్మయును స్థిర సామరస్యమును బొందలేదు జీవాత్మ యొడతెగని యాత్ర చేయుచున్నది, తాను గాని దేదో కావలయునని యత్నించుచున్నది మానవునిలో మన్న బ్రహ్మము - జీవాత్మను విలిచి, తనకెట్టి యొడుకునున్న భిన్నత్వ నమస్య వేకత్వముచే పొధింపుమని యుపదేశించు చున్నది ఈ పరిచ్ఛిన్నాపరిచ్ఛిన్న వస్తువుల మధ్యమందు గల సంపర్కము ప్రపంచ పరిణామ మంతటితోనూండి, మానవ వ్యక్తిత్వములోఁ దీవ్ర రూపము దాల్చినది మానవుని ప్రతి రంగమునందును బుద్ధి హృదయ వంబంద నైతిక రంగములలోని నకల కృషియందు నీ సంపర్కమున్నది మానవుడు తన ప్రత్యేక వ్యక్తిత్వమును దిగవారి తనలోఁ బరిమితిమైన దాని నపరిమితమైన దానిగాను మానవత్వమును దైవత్వముగాను మార్పు కొని పూర్వప్రేమ పూర్వ స్వాతంత్ర్యము ప్రధాన లక్షణములైన దేవుని రాజ్యములోఁ బ్రవేశమున కర్హత వార్జించుకొనును కాని తన యనంపూర్ణ స్థితిలో మానవుడుగా నుండి పూర్వ స్వరూపమగు పరమసత్యస్థాన ప్రాప్తినిఁ బొందఁజాలఁడు ఈ పోరాటమునకు నిలయుమైన మానవ వ్యక్తి తన కతీతమైన పరమిని సూచించుచున్నాడు, అతఁడు మానవత్వమును దాటి పోవలెను జీవాత్మ ష్యయంపీషణ సామర్థ్యము గల నత్మపదార్థము గాదు అయినచో వస్తువు దేవుడు కూడ నట్టి పరిచ్ఛిన్నాత్మచే దామను బరిచ్ఛిన్నుడగు నొక స్వతంత్ర వ్యక్తి మూఁతుఁడగును జీవాత్మ యొక్క సత్యస్థితి పరిపూర్ణత్వము జీవాత్మ యొక్క అనత్మనీతి అనంపూర్ణతయే, ఆదియే తొంగించుకొనవలసి యున్నది తనలో నంతర్యామియైయున్న పరమాత్మ లేకున్నచో జీవాత్మకు గల దైవాంశము దానితోఁ

బోవును తనలో సంతర్వరియైయున్న దైవశక్తి వలననే మానవునిలో నున్న జీవాత్మ పరిణామ పరమంలో నఖండ గౌరవస్థానమును బడయుటకుఁ గారణము తన వ్యక్తిత్వమును పోషణ భారమును బరమాత్మనుండియే జీవాత్మ కలిగియున్నది ఆత్మ పరిపూర్ణమైనది యమానసిక ఘట్టమునందున్న జీవాత్మలకుఁ బరస్పరవైరము వైరుధ్యమునున్నది ఈ కాత్మాలిక భిన్నత్వమునుండి ఆత్మ యే యట్టి వైరుధ్యమున నేతత్వము కలదను నిర్ణయము నమంజనము కాదు జీవాత్మల అనేకత్వము వ్యుత్పత్త్యము మానసికము అనేకత్వమే సత్యస్థితి యని యంగీకరించుచో సత్యమునకును ప్రేమకును సౌభాగ్యమునకును స్థానమే లేదు కావున మానవుఁ డున్నతస్థితిలోఁ బరిపూర్ణుఁడు గాఁడనియుఁ రానున్న అనంతపూర్వత నతిక్రమించి యున్నతమైన పూర్ణదశను పొందుటవలననే చిత్తశాంతి చేహురఁ గలదనియు న్నష్టమగుచున్నది జీవాత్మయొక్క స్వతంత్ర వ్యక్తిత్వమును బరిశీలించినచో నది విజయ కాదనియు భ్రాంతి మాత్రమనియుఁ దెలియఁగలదు సంఘముతో సంబంధము లేది మానవుల స్థితి యెట్టిది? అందఱకు సామాన్యమైన మనశ్శక్తియే మానవత్వమును కలిగించుచున్నది ఇతరులతో మనస్సంబంధమును దీనివే సవ్యతంత్ర వ్యక్తిగాఁ జూచినచో నాతఁ డేమైన నగుఁగాక మానవుఁడు గాఁడు ఇది మనస్సంబంధమైన సాంఘిక ధర్మమైనచో వింకను లోకునకుఁబోయి చూచినచీ సత్యమే గోచరించును పరిచ్ఛిన్నములైన జీవులు తత్త్వదృష్టిలో నొకే పూర్ణ జీవశక్తి యని తెలియుటయే కాక చర్యచక్షువున కగోచరమైన నిగూఢ పరమాత్మ యందు జీవులన్నియు నేకమైపోయి తమ ప్రత్యేక వ్యక్తిత్వములను గోల్పోవుననియు న్నష్టమగును తత్త్వదృష్టియందు నర్థమునం దంతర్యామియై యున్న సత్పదార్థమే లేకున్నచో జీవాత్మ లనలే లేవు.

స్థూల ప్రకృతిలోఁ బోరాటము నల్పునున్న జీవాత్మ ప్రపంచములోని జీవులలో నగ్రస్థానము గలది కాని పొందవలసిన పూర్ణస్థితికింక నది రాలేదు వైరుధ్యముల మధ్యమందు సంకటపడుచున్న జీవాత్మ పూర్ణ బ్రహ్మతత్త్వమునుండి జనించు సామరిస్య నందము వింకను జపమాధవలనియున్నది అంతర్నిహితమైయున్న దైవశక్తి పూర్ణావిష్కరణ మందినపుడు గమ్యస్థానమును మెట్టినపుడు మానవత్వము లక్ష్యస్థానల్యము నందును జీవితములో మన్న పోరాటము, వైరుధ్యము జీవియొక్క అనంతపూర్ణ పరిణామమును సమవ్యయము అవందము, శాంతియుఁ బూర్ణపరిణతినిఁ దెల్పును మానవ

౧ చూడు వేదాంత మాత్ర శంకర భాష్యములో మహాద్వాతము

౨ బ్రాహ్మ సూక్తి అందే రియాలిటీ పుట ౪౩౩

జీవితము కురుక్షేత్ర యుద్ధరంగము యుద్ధము పూర్తియై పరమావధినిఁ బొందులోపున వైరుధ్యములు పోపును మానవునిలోని దైవాంశ మానవత్వము వరిపూర్ణమైనప్పుడు పూర్ణ దైవత్వమై గోచరించును నృప్తిలోని పరవ్రదవ్యములలో మానవుఁ డుక్తము పరిణామ శిఖరము, కాని యనంతత్వము నందుకుయే శిఖరాగ్రమును పొందుట యగును ప్రకృతి యందు జీవశక్తి గర్భితమైయున్నది ఆ జీవశక్తి పూర్ణవికాస మొందినప్పుడు ప్రకృతి తన పరమావధినిఁ బొందును చైతన్యముయొక్క పరమావధి బుద్ధి వికసించుట, బుద్ధి పరమావధి నమాధ్యవస్థలోఁ గలుగు జ్ఞానసిద్ధి జ్ఞానసిద్ధి యనగా వాలోచనగాని, ఉపా గాని, సంకల్పముగాని కాదు కాని వీని యన్నిటినిఁగ వరిపూర్ణావస్థయే జ్ఞానసిద్ధి పరిచ్ఛిన్నమైన జీవాత్మ తన జనకస్థానమైన పరమాత్మను జేరినప్పుడు ఆత్మ వికాసము పరిపూర్ణమై బ్రహ్మత్వమునందును విదితాత్మఁడగు నాతఁ డాత్మయే పరవ్రముగాఁ జూచును అట్టి బ్రహ్మైకత్వమును దర్శించిన వానికిఁగ బాధలు దుఃఖములు నెవరు నున్నవి ?

౧౩

ఉపనిషత్పాత్రము

ఉపనిషత్తులు ప్రతిపాదించిన ఎరనులక్ష్యములోని హితములైయున్న భావములను కేవల సీతిప్రబంధములను వనునరించి ఉపనిషత్పాత్ర దర్శము విలువను మనము నిర్ణయించవలసియున్నది ఇంతవఱకు మనము చెప్పుకొనిన భావములవలనఁ బరబ్రహ్మైక్య ప్రాప్తియే ఉపనిషత్తుల యాదర్శమని తెలిసినది ప్రపంచము తనకొఱకేకాదు అది దేవుని యొద్దనుండి సంభవించినది కావున దేవునియందే విశ్రాంతిపొంద యత్నింపవలెను ప్రపంచ పరిణామవ్యాపార మంతటిలోఁ బరిమితమైన దపరిమితమగుటకై చేయుకృషియే కాన్పించుచున్నది ప్రపంచములో నన్ని యితర వస్తువులవలెనే మానవుఁడును దనలోనున్న పరబ్రహ్మవాణివిని బ్రహ్మమునుజేరుటకుఁ జేతనబంధించుచున్నాఁడు పక్షులన్నియుఁ డను నివాసవృక్షములకుఁ బోవుచున్నటులే యీ విశ్వమందన్నియుఁ బరమాత్మయొద్దకుఁ బోవును ౧ ' వివేకిణి సీలో బ్రవేకింశఁ గోరెదను ప్రభూ! సీఫ నాలో బ్రవే కింపుము నాధా! వేమ బరిశుద్ధుఁడ నగుదును గాక? ౨ సీవే నా నివాసము ౩

౧ ప్రశ్న ౪౪౬ ౨ తెత్తరీయము ౧౪౪ ౩ తెత్తరీయము ౧౪౪
చూడు బృహదారణ్యకము ౪౪ ౩౩౨

ఈశ్వరునితో వైకల్యము పొందుచే మానవునిలక్ష్యము మనుష్యుని మనస్సునకు నితరజీవ రాసుల చైతన్యమునకు భేదమేమన వితరములన్నియు దైవమును జేరుటకే యత్నించుచున్నను మానవుఁడొక్కఁడే యట ప్రయత్నము వెఱిగి చేయుచున్నాఁడు అనేక జన్మాంతరముల విరంతరకృషి, పరితమముగా మానవత్వముకలిగి మానవుఁడు ప్రపంచరహస్యము వెఱిగినాఁడు అందుచే మానవుఁడొక్కఁడే దేవుని నిలుపునిలి తనకై యెదురునున్న యమృతత్వమును పొందుటకై తెలిసి కృషి చేయుచున్నాఁడు కావున మానవుఁడు తెలిసి బ్రహ్మత్వమును గోరుచున్నాఁడు

బ్రహ్మత్వ ముత్రమోత్రమ స్థితియనియుఁ గాంక్షింపఁదగిన పరమలక్ష్యమనియు ననేకవిధములఁ జెప్పఁబడెను ఆ స్థితి బుద్ధుఁడనిపాపలకు అజ్ఞానదుఃఖములకు జరా మరణములకు నత్యంతాతీతమైనది జగచ్ఛక్తులైన మార్కుఁడు తిమ్మఁజూచు మానవుని కంటికిఁగల దోషమునందుక దూరముగా నున్నటులే నర్వజీవాంతర్యర్థియై యున్న యాత్మ లోకదుఃఖముల నందుక దూరమైయున్నది ఈ యల్పపాపమును నెమ్ముకొని నర్వము దానికొకటై నమర్చించును రోగాది దుఃఖములకు పశుఁడై మానవుఁ డీ ద్వంద్వనిలయమైన ప్రపంచమున బ్రతికియుండవలసివచ్చుట దురదృష్టమే అనంతార్థ జీవితకారణముల నిర్మూలనమునకై ప్రయత్నించుట మానవుని కర్తవ్యమైయున్నది ఆతేత్యమునుండి యేకత్వమును జేరుటయే పరమలక్ష్యము పరమార్థము నైనది దీనివలన మానవునికిఁ బూర్వకృపి లభింపఁగలదు కైత్తిరీయోపనిషత్తు చెప్పినట్లది ప్రాణారామమ్ మన ఆనందమ్ కాంతి నమృద్ధమే, అమృతమ్ మనఃప్రాణముల కానందము హిందీహార్దము అమృతము నైనది అల్పలక్ష్యములు శరీరమానసములకుఁ దృప్తిసేయవచ్చునుగాని యమృతత్వములో నివియు నున్నవి వీని కతీతమైన తృప్తియునున్నది మన వివిధజీవిత ఘట్టములకును నరిపోపు వివిధసుఖములన్నవి, ఇంద్రియసుఖము మానసికసుఖము బుద్ధిసంబంధసుఖము , కాని ఆనంద మన్నిటికంటె సుత్రమ మైనది

ఈపనిషత్తులు చెప్పుచీతి యీ పరమలక్ష్యములో లీనమై యున్నది కర్తవ్యవిద్య హాణము పరమలక్ష్యమును జేర్చు సాధనము పరమలక్ష్యప్రాప్తికే దీనిపోషనదెద్దియుఁ దృప్తిపొనంగదు పత్రవర్తనము దానినిఁ జేర్చుటకొకే యుపయోగించును మానవునిలో నున్న పరిపూర్ణత్వమును జేరు జీవనహాజమైన కాంక్షయే విజమైన ధర్మము విత్యనత్వపదార్థ మగు పరో వసుపదంబి జీవించుచే పత్రవర్తనము లేక నైతికశీలము దైవవాణియొక్క కరివహృదయముగల వృత్తిక యని చెప్పిన విధి' (Duty) కర్మమిదియే మన జీవితకర

పూర్వము దేవునియందే యున్నది ధర్మమాత్రము స్వరమున నీతంద్రియైన దేవుఁడెట్టి పూర్వుఁడో నీవు నటులే కమ్మనిచెప్పు శుభావ్యవసే

నీతిధర్మములను జర్పించుటకు ముందు ఉపనిషత్తులలో నితిబోధయందుట కవకాశమేలేదని చెప్పఁబడిన విమర్శకుల భావములను గొంత పరీక్షించుట అంతయు వొకదే బ్రహ్మమయినప్పటికే నైతికవంతుడమెటని ప్రశ్న, పరమసత్యమైన బ్రహ్మము పరిపూర్ణమైనది అట్టి బ్రహ్మమే యేవము ఇతఁ బూర్ణులమగుటకు బ్రదుక్తుమొందకు ? నని విమర్శనమున్నది కాని ఆద్యైకమనఁగా మంచిచెడలకు భేదము నశించునని యర్థము కాదు నైతికశీలమున కవసరమగు ప్రత్యేకత్వము ననేకత్వము నుపసాదింప లంగీకరించినవి సర్వశీలముల మూలాధారమైన యేకసత్యములేక భిన్నత్వమే పూర్ణసత్యమైచో నీ ప్రక్కవానినిఁ బ్రేమింపుమనియుఁ బ్రేమచే లోకమున నేకత్వమును సాధింపుమనియు బోధించుటలో ఎర్థమేమిగలదని యుపనిషత్తులగుచున్నవి లైట్నిట్ తత్వవేత్తయొక్క జీవులవలె నదివఱకే అంతర్భూతమైయున్న సామరస్యములేని వేఱైన వ్యక్తులమే మనమైనచో నైతికలక్ష్య మాచరణసాధ్యముకాదు మనము ప్రక్కవానినిఁ బ్రేమింపవలె ననుటకుఁ గారణము మన మందరమొకే పరమసత్యమునకుఁ జెందినవారము తాత్కాలికముగా వచ్చిన బాహ్య భేదములను వివర్జించి అంతర్వృత్తోఁ జూచినచో మనమందరము మనయందరిలో సర్వవ్యాపియైయున్న యేక పరమాత్మరూపులమే యని తెలియఁగలదు విజయైన ఆత్మపూర్ణమైనట్టియు కాశ్యపమైనట్టియు సత్యము దేశకాలములందుండి నిత్యపరివ్రామణమందుచున్న దశావరంపరల కతీతమైనది మనప్రత్యేకత్వమును విడిచిపెట్టుమనిచేయు ప్రబోధము శుక్రవచనము కాదు మోక్ష మనఁగా వ్యక్తవ్యక్త్యర్థము విముక్తి యింద్రియ బంధములనుండి ప్రత్యేకతనుండి లభ్యుత్పన్నమునుండి, అసంపూర్ణతనుండి విముక్తి అహంభావ మాత్మ భావముగాఁ బెరిగిన పూర్ణ స్వీకరణ్యము విముక్తి పూర్ణమైన సృష్టవరస మనఁగా సర్వములోఁ దన్నుఁ జూచుటే నైతికలక్షణము కొర నీ యాదర్శము మనము మన పరిమిత జీవనము నపరిమితమైన పరమాత్మ జీవనముతోఁ గలిపిచేసి నప్పుడే నీవలమగును మోక్షమారము జీవాత్మ పరమాత్మయగు విధానము మన యల్ప జీవముల నతిక్రమించి పూర్ణసత్యమైన పరమాత్మలో లీనమగుటే మన కత్యుక్తమనరమావధి యని యుపనిషత్తులు ప్రకటింపినవి

మానవునిలో దైవత్వ మున్నదని చెప్పిన కారణముచే నుపనిషత్తులు నైతిక ప్రవర్తనమును బోధింపవని లాంకొక విమర్శన మున్నది మానవునితో దేవుఁ యన్నాడని

చెప్పినంత మాత్రమున నే ప్రయత్నమున కవకాశము లేదని విశ్వయింపరాదు ప్రత్యక్షముగా మానవునిలో దేవుడు కూర్చుండి యే పరిశ్రమ ప్రయత్న మక్కఱ లేకండఁ జేసివాడని చెప్పలేదు మానవునిలో దేవుడు మఱుగున మండి అబింద క్షుణ్ణిచే గనుఁగొనవలసిన వాడుగా మన్నాడు మానవుడు తీవ్రకృషిచే దనలోనున్న యా దేవుని గుర్తించి గ్రహింపవలెను మానవునిలో దేవుఁ డుండుట ఉన్నటు తెలియిటై యత్నము నప్పేక్షించుట అనఁగా దేవుని యునికి ఎజమే నిజమని యనుభవముచే తెలుగుట క్షుణ్ణిచే గూడిన సమన్వయ సత్యములే అజ్ఞాన హతుఁడైన మానవుడు తనకు బాహ్యజ్ఞేదనములైన మనశ్శరీరములను రానే యని తలఁచుచున్నాడు అత్యు శాంతకు మానవుని లభుత్వము పరిమితత్వము ఁదు వచ్చుచున్నవి దైవాంశ ప్రతి వ్యక్తిలో మన్నను ప్రతివ్యక్తి దేవుడు కాఁడు అతని దైవత్వము పరివశ్యావస్థలో లేదు ఆకాదౌక భాగము పూర్ణతనందుటకు యత్నించుచున్నాడు ఉన్నట్టిలో నాతఁడు ధూయి దైవమును పశువు దేవుడును గలిసిన వ్యక్తి నైతిక ప్రవర్తన మాత్రవిలోని దైవేతర పదార్థమును తొలఁగించవలెను అట్లు తొలఁగించుటలో దానిని నాశము చేయుటకాక దైవశక్తిచే బుధిత మొనర్చి కుద్ధి చేయవలెను ప్రకృతి యొనఁగిన పరిచ్ఛిన్నత్వము అత్యు యొనఁగిన యనంత లక్ష్యముల సంఘట్టన మూర్తియే మానవుడు కావున ప్రకృతి విరుద్ధ ధర్మములను వరమాత్మ యొక్క పూర్ణ ఎమన్యయ ధర్మమునకు లోబఱచి తన గమ్యమును జేరుదకు యత్నింపవలెను కాను బంధింపఁబడియున్న పంజరమును బ్రద్ధలు కొట్టి ప్రేమ మారమునఁ బరమాత్మ కాదాత్మ్యమును బొందవలెను నిశ్వానిత్య తత్వములకు దైవానుర ప్రకృతులకు మధ్యమందుఁ బోరాటుముగల మానవ జీవితమునకు నీతి నవన్య విశేషార్థము గలిగియున్నది మానవుడు పోరాడుటకే వృద్ధియున్నాడు, కదైదుట శత్రువు లేనిదే మానవుఁ డాత్మ విశాసమును బొందఁడు

పరబ్రహ్మ సాక్షాత్కారమునకుఁ గల భిన్నమార్గములను గూర్చి రద్ధితరునకు సత్యము పొరుచిపికి దపము, మౌదల్యమునికి జేదము ౨ — చేసిన ప్రసంగమువలన నుపపన్నులలోని మేధావులు నీతి ధర్మములనుగూర్చి యానాడు విశేషముగా నాలోచింపిరిని యూహింపనగును భిన్నతత్వవేత్తలు చెప్పిన వివరములను విడిచి వారందఁ జెగ్రీవముగా నంగీకరించిన నీతి ధర్మములను మనము తెలిసికొనవచ్చును

౧ సంకల్పనవర్త కవరర్ అస్ ఎథిక్సు ౧౯౧౪ పుట ౧౬౯

౨ తెత్తిరీయము ౧౭౯

పీఠికి లక్ష్య మాత్మదర్శనము నైతికప్రవర్తన మనగా, వాత్మ నెఱిగిన నడత అత్మ యనగా, దౌర్బల్య క్షుద్రత్వములతోడను స్వార్థ వంశుచిత భావములతోడను గూడియున్న అహం కారము కాదు మానవునిలో విగూఢముగా మండి స్వార్థ దుర హంకార బంధములు లేవి పరిశుద్ధాత్మ ఇంద్రియ సుఖాపేక్ష దేహానందకాంక్ష అహం కారముచే నుప్పొంగు నాకాభిమానములు మానవుని జీవశక్తులను క్షుద్ర జీవనమునకు బంధించి కృత్రిమజేసి వతను హేతువులగును గాన వానిని నిర్బంధవలెను ఆత్మవికాసము వకును లక్ష్య సాధనమువకు నరునచ్చు శక్తుల నన్నిటిని నిరోధించవలెను నైతిక శీల మనగా వివేక విజ్ఞానముల సమనరించి చరించుటయే కాని యింద్రియాధీనత కాదు దేహము రథము ఆత్మ ప్రభువు, బుద్ధి సారథి మనస్సు వగ్గము యింద్రియములు గుఱ్ఱములు వస్తువులు బాటలు బుద్ధిమంతులు మనస్సు ఆత్మ యింద్రియముల యేక యూర్తిని భోక్తయందురు కాని యెవనికి వివేకము లేదో మనస్సు నీరవమైంది యాతని యింద్రియములు సారథిచేత మన్న క్రూరాశ్వములవలె దష్ట మార్గములఁ బట్టి పోవును ఎవఁడు వివేకియో దృఢచిత్తుఁడో ఆతఁడు యింద్రియములు సారధిచేతిలోని యుత్తమా శ్వములవలె వక్రమగతితో వధనును ఎవఁ డవివేకియో బుద్ధిహీనుఁడో అవవిక్రతుఁడో యాతఁ డప్పుత ఎదవినిఁ జేరక జననమరణ సంసార చక్రమునఁ జిక్కుకొనును కాని విచక్షణ శీలఁడు బుద్ధిమంతుఁడు పవిత్రుఁడు వగునో యాతఁడు పునరావృత్తిలేని యమృతత్వమును పొందునుం వాంఛావేగ పరికల్పబడవలెను కామము కుఁ జక్కాని వశమైనచో అత్మనొక మునిగిసోపును కారణము కామము మానవ ధర్మము కాదు వివేకము నూచింప లక్ష్యమును గుర్తించి ఉన్నత నైతిక ధర్మవిధి సంఘికరింపకున్న యెడల ప్రయోజన కూన్యమై చిత్తవిరర్థక క్రియావ్యక్తమైన కుశజీవనమే మనకు మిగులును వివేకముండుట వలనఁ బ్రకృతి కత్తిరమైన దొకటి యున్నదని జ్ఞాపకముచేసి పరమోదేశ పరమార్థములుగల జీవితముగా ఎగుకుల్య జీవితమును సంస్థరింపకొమ్ముని మనకు బోధించు చున్నది జ్ఞాతి యువదేశములను లెక్కచేయక యింద్రియ సుఖమే మన లక్ష్యముగాఁ బెట్టుకొని దాని కొఱకే మనశక్తులకు భారపోవటతో మన జీవితముక దుర్మీతి దోషమై మానవత్వమునే భగ్గు మొనర్చును వివేకముగల మనుష్యుఁడు తన వివేకమును పశువులు తమ పశుస్వభావము నుపయోగించుకొట్టి దుర్వినియోగ మొనర్చిన యెడలఁ బశువుకంటె వధికుఁడని చెప్పఁజాలము॥ నీవ బుద్ధులు మూత్రమే లోకములోని ఎన్నపులవే దేవతలనువలె నమ్మి యారాధింతురు ఇక ఏరోచనుఁడు తెలిసినదని

తలచి అనురుల యొద్దకుఁ జొరఁగి శరీరమే యాత్మయనియు దానినే హుణింపవలయు ననియు చెప్పఁడు దేహాత్మ సేవకుఁడో వాడుభయ లోకములను జయించునని బోధించెను అందువలననే యిప్పటికి దానధర్మములు చేయక దేహినియందు శ్వాసము లేక యాగాది క్రియలు నలువకుండు వానిని అనురుఁడ ని పిలువఁడు ఎలవ నది అనుర ధర్మముం అట్టి జీవితము వ్యర్థమైన ఆశాభయములకు బానిస యగును వివేకము గల జీవితములో వేకత్వము ఋజుత్వము నుండును జీవితములోని వివిధాంశములు మంచి స్థానములలోనుండి అత్యుత్తమ లక్ష్యమును బ్రదర్శించును వివేకమునకు బదులు మన జీవితము నింద్రియములే పడఁపవచ్చు నది క్షణిక కాదు భోగలాలసత్వమును బ్రతి పరించు నద్దమగును అట్టి విధముగా జీవింప వానిని గార్హభమనవలెను అట్టి జీవితము నంబంధములేని వ్యర్థమభవ పరంపరయై స్వీకరింపబడిన వరమార్గము కాని, వెఱవేర్చబడి కొక కర్తవ్యము కాని అమభవించుట కొక ఫలితము కాక లెక యుండవలె వివేకవినిత మైన జీవితములో నారంభమునకు ముందు బ్రతికము వివక్షణ ముఖోద్ధితమై వరమార్గప్రాప్తి సాధనమగునో కాదో నిర్ణయింపఁబడును కానియెడల వివేక వలదును ౨

వివేకశోధితమైన జీవితము స్వార్థరహితమై లోకకల్యాణమునకై కర్మింపఁబడును సర్వజీవరాక్షయము లేనిదే తన ప్రత్యేక వ్యక్తిత్వముండఁజాలదని వివేక ముపదేశించును తన ప్రత్యేక వ్యక్తిత్వమును మఱచిపోయినఁగాల మానవుఁడు చంపలవైననంద్యంధమునకుఁ దగుల్కొనుటకుండు మండఁజాలఁడు ఎవఁడు తన స్వార్థమును సంపన్నమునకై విసర్జించునో యాతఁడు నశ్చరుఁడగును తద్విరుద్ధప్రవర్తనము దుష్టునిదే స్వార్థపరమైన యొక కార్య మునుజేసి యాత్మ బంధములను గల్పించుకొనును, సర్వసమత్వభావము పెంపొందినఁగాని యా బంధములు తెగవు సర్వజీవ దయాహర్షమందఱుట వెరుదు ఎన్నది దానినిబట్టి నడచిన నాత్మవికాసము కలుగును మన మనములము కావలెనన్న సస్వార్థసరులము కావలెను మన యల్పమైన అహం భావముత్కృష్టదశయని తలచిన మన పీచగర్వము లను ఎక్కువైనంగములను విడిచిపెట్టవలెను మనలో బ్రతివ్యక్తియుఁ దానొక స్వతంత్ర వ్యక్తివనియుఁ దనకరీరమునకు మనఘ్ననకు వేరైయున్న సర్వమునుండి తాను ప్రత్యేకముగా నన్యావనియుఁ దలంచును ఈ యహంకారమునుండి దుష్టభావపరింపర లున్నయు నుదయించును సర్వసమత్వము దేవునిలో దేవునికొఱకున్నవని మనహృదయములో వెఱిగి నడతలోఁ జూపవలెను ఈ వత్సమెఱిగిన మానవుఁడు తన ప్రత్యేక జీవితమును

త్వజీంది స్వార్థములనఁజూచి వాని యనుబానివెల్ల విడిచి నిర్వాత్మభావము లభించుట కవసరమైనచో లోకమంతయు దూఁచి పరిభవించినను దలయొగును ఒకవిధముగా నుపనిషదుపదేశము వ్యక్తిగతము, ఎలవ సాత్త్వికము నుపనిషత్తులు బోధించుచున్నవి కాని వ్యక్తిగత మనఁగా సంబంధభావ్యమైన యర్థముగోఁగాదు ఆత్మనీధియనఁగాఁ దనకొక్కనికే శ్రేయస్కరముగాదు నైతికజీవనమనఁగా దేవునియందు లగ్నమైన జీవనము అనిత్య వస్తువుల మూలమున విత్కవస్తువును జూతఁగోరుచు దీప్తోక్తాహప్రేమమయమై మానవకళ్యాణమున కంకితమైన జీవనము శ్చంద్రాశ్రయబద్ధితై చేయు స్వార్థసాహసములతోఁ గూడినదికాదు ౧

మన ఆత్మకుఁగల యాఁగలిని దీర్చి అనిత్యవస్తువులు తృప్తినొనఁగఁజాలవు విజ్ఞాన రంగమునందు మన బుద్ధికి లోకవస్తుజాలమందు నత్యుపైఱు గోచరింపదో యట్లే నైతిక జీవనలక్ష్యమైన యమరత్నము మనయల్పభోగములలో వెన్నఁడు లభింపదు అంతి మైనవస్తువే యానందము క్షణికవస్తువులలో నుఖము లేదు ౨ యాజ్ఞవల్క్యుఁడు తపో ఎనమునకుఁ బోవ నుద్యమించి తన యాస్తిని భార్య లిరువురకు మైత్రేయా కాశ్యాయములకుఁ బంపి పెట్టుగోరెను మైత్రేయి కేమిచేయవలెనో తెలియలేదు తన గృహసామగ్రి మద్య మందుఁ గూర్చుండి ఖిన్నురాలై దీనపదనముతో వసమువైపు జూచుచున్నది శ్యామసూరి పోవు వేగముతో విరర్థక వస్తునంపాదనమునకై పరుగులెడు హ్రస్వబుద్ధి నామె యాపాఁడు విరవించినది దేనినిగోరి యనిత్యపదార్థములను మనము కాంక్షింతుమో తద్విరుద్ధ ఫలితముల నె మనకిచ్చును మనలోనున్న ఆత్మకర్తి వార్తకృత్రినిఁ గోరును దాని నిచ్చునది హర్షమైన అనంతపత్నదార్థమే పరిచ్ఛిన్నవస్తువులను మనముకొరి నుపాదించుము అది తృప్తినొనఁగవు ప్రపంచము అంతను మనము సంపాదించవచ్చును కాని జయించుట కింకన లోకములులేనని నిట్కూర్పు విడఁతుము మానవుఁడు దేని చ్ఛాందినను వింక నధికముగా నార్జింపఁగోరును ఆకాశమున కేగిరి దానిపైకింక వెగుర యక్ష్మించుచు ౩ మన మందరము ఏ బాటను నడచి ధనమార్జింప యందుఁ జాలమంటఁబ్రయత్నిరో యా బాటను బట్టుచున్నాము ౪ వస్తువులకు దామలమై బాహ్యవిలాసములందులదాడుచు నిత్యమైన ఆత్మను మఱచుచున్నాము ఐశ్వర్యమునలన లే మానవుఁడును నుఖమును బొందలేదు యావనమద మోహాకుఁడైన మూర్ఖయువకుని దృష్టికిఁ బరమార్థమెన్నఁడు గోచరింపదు ఇదియే స్థిరమైనలోకము ఇంకొకటిలేది ఏ యాతఁడు తలఁచును అట్లు తలఁచు

౧ శ్లోకపరిషత్తు ౧ ౨ శాంబోగ్యము ౩ ఆ ౧౨౪ ౩ ఐతరేయోరణ్యకము ౨ ఆ ౩౩౧ ౪ కళము ౨ ఆ ౨౩

యాతఁడు తిరిగి తిరిగి మృత్యుముఖమునఁ బ్రవేశించుచుండును ౧ జ్ఞానవంతులు శాశ్వతమైన దానిని గుర్తించి అవిత్వమైన యీ లోకమున విత్వవర్షాము కొఱకు యత్నించరు ౨ దైవమునుండి వియోగముచే మానవుఁడు దుఃఖితుఁడై యున్నాఁడు, దైవసంయోగము తప్ప వేఱొకటి తిరిగి యాతని దుఃఖమును బోగొట్టఁజాలదు ౩ దేశ కాలపరిచ్ఛిన్నములై యింద్రియ శృంఖలాబద్ధములైన లోకములోని ఎనుజాలములు నిర్మలినమై విత్వముందరమైన వస్తువుకొఱకై మానవునిహృదయమందున్న దురింతదాహమును దృష్టి ముఖవఁజాలవు ఇంకొకవ్యక్తి యందలి పూర్ణప్రేమచే లాభించు శుక్రవజీవితమును జీవించఁ గోరువట్టును చాలమంది గలరు మానవుని ప్రేమకు విలయమైన వ్యక్తి యింకొక దేశ కాలగతుఁడైన మనుష్యుఁడై యైనచో నాతని కాంక్ష యెప్పుడును సవలము కాఁజాలదు స్త్రీ యైనను బురుషుఁడైనను వింకొక మానవవ్యక్తి యందుఁబూర్ణప్రేమ సౌందర్యముల ననుభవించఁగోరుట కేవల మాత్ర సంచనమే దేనికైనను బూర్ణత్వము శాశ్వత వస్తువునందే లభించగలదు అందుచే లోకవస్తుజాలముతో నిష్పంగత్వమపై ము జివ్వారంభము నుండియు నేకాంతవాసముననుండి దుఃఖవిముక్తికై యత్నించినవారి చాలమంది గలరు భార్యాసుతులను విడిచి వస్తువాహనాదికములను ద్రోసిపెట్టి పావనస్థి ను, దారిద్ర్యమును తమ వశాకములుగా ధరించి ఆత్మమోక్షార్థమై నవ్యసించి బోయినవారును బెక్కుమంది గలరు ఈ విధముగా పర్యత్యాగమొనర్చిన యతివర్గములు లోకమున నెవరించి గృహబంధములను బ్రేదింది తరువాత వచ్చిన బౌద్ధసన్న్యాసమర పారంపర్యమునకు నీజ ప్రధానమొనర్చినవి పావనమైన సన్న్యాసజీవనమే మోక్షమారమున శుక్రమ పొధనమని యెంచఁబడెను

వైతిక శీలసంపదలొ నపనివత్తు లంతశ్చుదికి బాహ్యకర్మలకంటె సంతరంగమందలి యుద్దేశములకు తెక్కుడు ప్రాముఖ్యమొనఁగినవి బాహ్యక్రమప్రవర్తనముకంటె సంతశ్చోచము ప్రధానమైనది దొంగతనము చేయకుము జీవహింస చేయకుము ని మాత్రమే యుపనివత్తులు బోధించి యూరకుండక, పరధన కాంక్షయే వలదు కామక్రోధ రాగద్వేషములకు లొంగకు' మని కూడా బోధించును అంతఃకరణ ప్రవృత్తి శుద్ధము కావలెను చెట్టును సమూలముగా విడిచి కొమ్మలను వజ్జివ నిష్ప్రయోజనము ప్రవర్తనముయొక్క విలువ వ్యక్తి హృదయోదేశమునుబట్టి ఎర్జింపవలెను అనఁగా వ్యక్తియొక్క క్రియలన్నియుండును

౧ కరము ౧౭ ౨౬ ౩ కరము ౨౭ ౧౭ ౩ "హిరందయ దుఃఖికు లైయుండి నా దుఃఖోపశాంతికియత్నించుచున్నాడు భేషఁడవలెనుబో భేషఁడుడు (బో)

జీవాత్మవలెనే సర్వప్రపంచమును భగవానునినుండియే వచ్చినదని తెలిసికొమ్మని యుచునీషత్తులు బోధించును ఈ సిద్ధాంతమున కపార్థముచెప్పి ప్రేమయనగా లోక సంబంధములేని వ్యక్తిగతమైన అహం భావ వ్యక్తికరణమని విమర్శించినచో సుపనిషత్తులు నీతియుఁ బ్రేమయు నాత్మదర్శనసాధనములని యంగీకరించును అహం భావ శబ్దమును మాత్రమంగీకరింపవు ఆత్మప్రేమయే మనము చూపు సర్వవిధప్రేమలకుమ గారణమని యాజ్ఞవల్క్యుఁడు చెప్పినాఁడు ధనమందిరాదులందలి కామము, జాతిదేశములందలి యభి మానము నివన్నియు నాత్మకామముయొక్క ప్రత్యేకరూపమునని చెప్పనగును అనితత్వము ప్రేమ, సాధనమాత్రమైనది నిత్యసత్ప్రదార్థమందలి ప్రేమ చలింపని నీదియే యగును పుత్రుఁడు ప్రియుఁడగుటకుఁ గారణము పుత్రునిలోని ఆత్మ ప్రయమైనది అనితత్వ మను పులు నిత్యమైన యాత్మను దెలిసికొనుట కుపయోగించును బూర్ణసత్ప్రదార్థమునందలి ప్రేమయే ఉత్తమ ప్రేమ, ఎలనఁ బూర్ణప్రేమయే దేవుఁడు దేవునిఁ బ్రేమించుటే యానందము, ప్రేమింపకుండుటే దుఃఖము దేవుని ప్రేమించుటే జ్ఞానము అమృతతత్వము దేవునిఁ బ్రేమింపకుండుట నంశయమోహములకు గురియై దుఃఖమరిణములను బొందుటే అన్ని మతములకు నిదియే ముఖ్యమైన సత్యము నా కపరారము చేసినవాఁ డాత్మద్రోహియే యగుచున్నాఁడు నన్నుద్వేషించు వారందఱు మృత్యువును బ్రేమించుచున్నారు ఉపనిషత్తు చెప్పనట్లు పాపాత్ములు ఆత్మహంతకులు ఆత్మహానో జనాః

ఉపనిషత్తులు స్వార్థమును విడుపుమని చెప్పుచున్నవి కాని మిగిలిన కర్తవ్యము లను గాదు సాంగత్యము మమ కారముతోఁగాక దేవునితో జేయుమని యుపని షత్తుల ఉపదేశము ఉత్తమయతికిఁ గూడఁ గోరికలున్నవి అవి స్వార్థములు కావు ఎవఁకి వాంఛలులేవో ఎవఁడు వాంఛాతీతుఁడో ఎవని కోరికలు తృప్తియైనవో ఎవఁడాత్మ కాముడో అతఁడు బ్రహ్మతత్వమును బొందును ౩ మనము వినిరింపవలసిన కామమనగా శేవల తృప్తకాదు హీనమైన పశుకామమును మితిలేని కాంక్షను, వ్యామోహమును విడిచి పెట్టుమని భావము నిష్ఠామత్వము విధింపబడినది అనఁగా శూన్యకాముఁడగుట కాదు మోహవీడితులముకాకుండ బాహ్యరూపములందు లోలత్వములేకుండఁ దుచ్చకాంక్షానద్వితై ప్రాకులాడకుండ నుండుమనియే దాని భావము ౪ కాంక్షయిండుట తప్పగూడు కాంక్షించు

౧ కామయతనము ద్విహదారణ్యకము ౩ ఆ ౯ ౧౧

౨ ద్విహదారణ్యకము ౪ ఆ ౪ ౧

౩ ద్విహదారణ్యకము ౪ ఆ ౪ ౬

౪ విజనుగు జ్ఞాని కాంతుఁడు కాంతుఁడు దాంతుఁడు, ఉపరతుఁడు పమాకా రుఁడు పని చెప్పఁబడెను

విషయమెట్టిదను విషయము ముఖ్యము ఇంద్రియ మఖిలసత్వము వ్యభిచారివిఁ జేయును, నుందరవస్తువులందరి కాంక్ష కళాకోవిదుఁని జేయును దేవునియందుఁ గాంక్ష భక్తునిఁ జేయును జ్ఞానకాంక్ష మోక్షకాంక్షయు నుండఁదగినవి నద్వాంధలనియు ననద్వాంధలనియు వాంఛలు రెండుగా విభజింపఁబడినవి ౧ మనము అకాంక్షలనే కలిగియుండవలెను ననికేతుఁడు తండ్రియైతఁ జూచిన నీతృణిక్తి సావిత్రిదేవి భర్తయైతఁ జూచిన దివ్యప్రేమ యోగ్యములైనవి వరమేశ్వరుఁడు వే నకేక మగుఁగాక' యని తన కామమును ప్రకటించెను దేవునికే కొరికయుండఁగా మనకేల యుండరాదు? మానవులకుఁ గల వరస్పర ప్రేమ దోషకలితమని యుపనిషత్తు లెచటను దూషించియుండలేదు గర్వద్యేష్ట క్షుద్ర కామ ములను త్యజింపవలెనే కాని ప్రేమ భూతదయ పరోపకారతత్పరయు నుండవలసినవే ఉపనిషత్తులలో నచ్చటచ్చట వాత్సనిధికిఁజకు దపస్సే ముఖ్యమైన పద్ధతియని చెప్పినమాట నత్యమే కాని తమస్వస్థంగా ఆత్మశక్తిని వికసింపఁజేయు పాదము శరీరదాన్యమునుండి యాత్మమ సంరక్షింపుట తీవ్రాలోచనచేఁ దపింపజేసి మనస్సున కేకాగ్రతను జేపూర్వుడుయై యైయున్నది తపస్సునఁగా న్నావమే ౨ జీవితమనున దొక భదమహోత్సవము మనము తపోదానార్థాపింసా నత్యమును నిత్యాచరణములోఁ జూపవలెను ౩ తపస్సునఁగా ద్యాగములేక నిష్ఠాసత్వము కర్మవలనఁగాని అంతానమువలనఁగాని దనమువలనఁగాని లభింపదు అమృతసత్వము త్యాగమువలననే లభింపఁగలదు ౪ ఛాందోగ్యోపనిషత్తు శ్రద్ధాతపః ౫ శ్రద్ధయే తపస్సుని చెప్పినది బాహ్యవస్తు వ్యాపాహబంధముల నుండి విముక్తి వారింతుటకు మనమరణ్యములకుఁ బోయి యేకాంతజీవితము నడిపి మనశ్శేషము లకుఁ గొన్ని మాతనశేషములను జతపఱచి కృశించి జీర్ణశరీరము వెదచునో క్రాంతివేయ నక్కఱలేదు త్యజించి సుఖానుభవము పొందువని ఈశోపనిషత్తు చెప్పుచున్నది నేను నాది యను హంకార మమకారములను విడిచినచో లోకముందే మనకు సుఖము లభింపఁగలదు ద్రవ్యకాంక్షలేనినాఁడు మనము నిజముగాఁ జక్షురధులమే మనమొంత ద్రవ్యహీనులమైనవే నంత ముఖము లభించును కామ వేషము ప్రత్యేకతృణావమును జంపి జీవరాగియై నిష్కామ దయాంతఃకరణమును బెంపొందించఁజేయు నర్థములలో నన్యూన జీవితమున కాహ్వానము చేయుటయే నర్వసమ్యక్తములకు మూలసత్వమైయున్నది

౧ ఛాందోగ్యము ౩౪ ౧౩

౨ మండకము ౧౪ ౧౯

౩ ఛాందోగ్యము ౩౪ ౧౬ తైత్తిరీయము ౧౪ ౬

౪ వారాహజీయోపనిషత్తు ౪౪ ౨౦

౫ ఛాందోగ్యము ౫౪ ౧౩

వైదికయుగానంతరము భారతీయ విజ్ఞానమున మార్పు గలిగినది ౦ అభర్వవేద ముండేకవైన తపోవిధానములచే యోగవృత్తి వృద్ధిపొందినది ముగ్ధేంద్రమంత్రకాలము 'ందోకవిధమైన స్వార్థనుభావేక్ష ప్రబలినది తరువాత సహజమైన ఆత్మకాంత క్రమముగా బ్రబలమై ఉపనిషత్కాలములో నింద్రియముల దౌర్బల్యమునెడఁ దీవ్రమైన నిరసనభావము విస్ఫుల్లసినాదములతోఁ జెలరేగినది తుచ్ఛకామత్వప్రకారే శరీరేంద్రియములు ప్రకటించిన పిలుపులకు నిష్పహాయ నిర్విర్యములతోఁ దలయొగ్గు తత్త్వముదృశ్యమైనది కాని యుపపత్తులు పదేశించిన త్యాగము సన్న్యాసము నవంతరకాలమునఁ జెంపొందిన శరీరపోషణము శరీరమును బ్రతికియుండఁగా నగ్నితప్తమొనర్చుట మున్నగు దురాచారములలోనికి మారి యుండలేదు బుద్ధునివలెనే తత్పూర్వమైన భరద్వాజమహర్షి సంసారవ్యామోహమును శ్రుతిమించిన వైరాగ్యప్రవర్తనమును సమానదోషములని నిరసించెను ౨ మితిమీరిన శరీరశోషణాదిక తపోవిధానములు నిజమైన త్యాగము కాకపోగా నోకవిధమగు స్వార్థ పరతాపయత్నమే యని చెప్పవచ్చును ఆత్మమోక్షమునకై ప్రతివ్యక్తియును ప్రయత్నించవలె ననియు నోకవ్యక్తియొక్క ఆత్మప్రపంచములోని యాత్మలన్నిటికన్న నాతనికికొడు విలువ గలదనియుఁ జెప్పఁబడిన భావము స్వార్థపరమైన భావముకాని వివేచనప్రదర్శనము కాఁజాలదు మనము ఎని చేయవలెను అది నిష్కామకర్మకావలెనని యుపపత్తులు చెప్పు చున్నవి సంసారమును విడచి వనగృహగర్భమున నివసించు నాతఁడు సజ్జనుఁడు గాఁడు సంసారములోనుండి నర్వపన్నులను బ్రేమించి వస్త్రవస్త్రవర్షియై యున్న ఆత్మవదార్థము నందు గౌరవముగలి వర్తించువాడే సజ్జనుఁడు అట్టిసజ్జనునికి దేవుడే మాజ్యత్వమవస్తువు తక్కినవన్నియు దేవునియొద్దకుఁ దోడ్కొనిపోవు సాధనమాత్రములు వెఱవేర్చిన ప్రతిపాంథిక విధి, చేసిన ప్రతివ్యక్తిగత త్యాగము నాత్మసాక్షాత్కారమునకు సాయపడునదే మనము తండ్రులము కావచ్చును, తమ్ములమున మనము వంతుచిత వ్యక్తిత్వముల నతిశ్రమించి విశాలోదేశములతోఁ బనిచేయవచ్చును దేవునిప్రేమకు మానవప్రేమ ప్రతిబింబము సర్వ జీవాంతర్గతమైయున్న పరమాత్మను గుర్తించి ఆ దృష్టితో మనము భార్యను ప్రేమించి యానందింపవచ్చును నిజముగా భర్త కొఱకు భర్త ప్రేమిండు గాఁడు ఆత్మకొఱకు భర్త ప్రేమిండు 'ని యుపనిషత్తు చెప్పుచున్నది అదేవిధముగా భార్య సుతులు రాజ్యములు బ్రాహ్మణ్యక్రియలు లోకాంతరములు దేవతలు జీవరాసులు సర్వప్రపంచము నాత్మ కొఱకే ప్రేమింతులని చెప్పఁబడిన ఇవన్నియు నాత్మకొఱకై యిచటనున్నవి కాని

వ్యయంస్థితి కలిగి కాదు ౧ లోకములోని వస్తువులు పాపముచేయుట కాకర్షించువనికాన, బ్రహ్మానంద సముపార్జన సాధనములుగా నవి యుపయోగించుచు నవ్యవైవ దృష్టి మనకుఁ గలిగినప్పుడు ధనాధికములను మనముపయోగింపవచ్చును ౨ తలో మే శ్రయమావహా"

దాని తరువాత తాత్వశాస్త్రము అవివేకిని ధనము మోపగించునుగాని వివేక వంతుఁగాడు దైవేతరములుగాఁ గన్పట్టు లోకవస్తుజాలము వత్కాన్వేషిఁ దీవనమనగ్గాఁ బరిణమించును అట్టి వస్తువుల వ్యతంత్రవ్యక్తిత్వము వెదుర్కొని యవి దైవత్వగర్భిత ఎన్తువులనుగా మనమెఱుఁగఁగూఁకుఁ బ్రయత్నింపవలెను నత్యాన్వేషి నిష్పంగమనస్కుడై సర్వకర్మలను జేయును 'నిష్పంగత్వమనఁగా నీ లోకమునకు బంధించు సర్వబంధము లను ద్రెంచిపే యే యుపత్వవదార్థముపై నాధారపడకుండుటయే నిష్పంగవ్యక్తి దూషణ దూషణములు గణంపక పర్యవసానమును గూర్చి యౌదాసిత్వముతో యుద్ధరంగమునకుఁ బోవు యోధులవలె నాతఁడు కర్మరంగమున నంచరించును గౌరవము, కీర్తి విప్రాంతి జీవనము ముఖలాలసత్వము మానవానురాగామబంధము వీనివన్నటి నాతఁడొక దైవ కర్తవ్యము వెఱవేర్చుట కడువచ్చినయెడలఁ దృణప్రాయముగా వివరించును ౩ ఇట్టి యుక్తిబంధయుద్ధమున పాకవిధమైన శరీరశ్లఘ గూడ నుపనివృత్తులు విధించియున్నవి శౌతోపవాణములు ఎఱాంతిగాన ప్రహ్వచర్యములు మున్నగు శరీరచర్మ ప్రక్రియలునదేళింపఁ బడినవి బ్రహ్మజ్ఞానమునకు నా దేహమర్మమైనదగుఁ గాక నా జిహ్వమధుమక్తమనునుఁ గాక నా శ్రోత్రములు విశేషముగా వినుశక్తిగలవగుఁ గాక ౪ దేహమొక యాకుంక మనియుఁ నెత్తుకవనపరమగు నవ్యవదార్థమనియు భావ మిందులేదు ఈ దేహశౌచము నిందియనిగ్రహము మనోవికాసము శరీర హింసావిధానములోఁ జేరదు ౫ మఱియు భాందోగ్యోపనివృత్తునందు బ్రహ్మచర్య నిషాగరిమలైనవారికే బ్రహ్మచరవి లభించునని చెప్పఁబడినది ౬ విద్యార్థి గురువునొద్ద విద్య వద్యసింపనవచ్చు సౌందరలీన శ్లఘమే బ్రహ్మచర్యము ప్రపంచరంగము నుండి విరమించుచుకాదు భాందోగ్యమనందే (౮౪ ౫) యోగములను జేసినవలయు బ్రహ్మచర్యము వల్లినవానికి లభించునని చెప్పఁబడినది దీని

౧ బృహదారణ్యకము ౨ అ ౪ ౫

౨ శైత్తిరీయము ౧ ౪ ౩ న్యాయవే యానివర్పిటి పెన్సెన్ పుట ౧౫౫

౪ శైత్తిరీయము ౧ అ ౪

౫ గన్ వండితుఁడు తనశ్లఘమునకు శరీరమును హింపించుట యనుఁ నపార్థమును చెప్పెను శైత్తిరీయము (౧ అ ౪) వందు, దేవునికి నివాసముగా నుండుట కర్తవ్యమనితలో దేహము నుంచుటకుఁ గావలసిన విధమును చెప్పియుండిరి

౬ భాందోగ్యము ౮ అ ౪ ౩

యభిప్రాయము బ్రహ్మచర్యమనగా లోక సంబంధమును విడుచుటయని భావముకాదని చెప్పటకొఱకే దేహ మాత్మకు బంతుకాని చెఱకాదు మనము మనస్సు బుద్ధి నంకల్పము వివేకము జీవితము నన్నిటిని ఎఱింపవలె నని యుపనిషత్తు తెచ్చటను జెప్పలేదు బ్రహ్మము సర్వగతమగు భావమువలన నన్నిటిని వూరింపవలెనను సిద్ధాంతము లభించును

గన్ వండితుఁడు వ్రాసినాఁడు ఉపనిషత్తులు వర్ణించిన భారతీయమహర్షులు పవిత్రమైన యాలోచనము సున్నతవిజ్ఞానము నిరంతరకర్మపరితంక్రత సత్యమును దెలియలెనను ననవరతప్రయత్నము కర్తవ్యదీక్షలవలన గాక వ్యక్తిత్వముతోని ప్రతి భావము నణగఁదొక్క సర్వాశయములను మట్టుపెట్టి శూన్యత ఉదాసీనత మాంద్యము నున్మాదము మున్నగు నవసంవలన దైవజీవవమునందుఁ బాల్గొనమాహుతురు యోగేష్ పండితు ననుననిచి ఉపనిషత్తులలక్ష్యము ప్రపంచమునఁ బ్రవేశించి జయించుటకాక దానినుండి వేఱి సంబంధమును దెగఁగొట్టుటయే యనియు, కఠినతములగు నాటంకముల నెదుర్కొని జీవితమును ముంచుట సాగి చి వ్యధిపొందుటకాక వెనుకకు మరలుట కష్టముల యెదుటఁ దలవంచుట కృశించుట నీరసించుట అవిరతధ్యానములు ననుసరింపఁ బడుననియుఁ జెప్పవచ్చును ౧ మూలజీవితమునుండి నిమిత్తి నుపనిషత్తులు బోధించు చున్నవని చెప్పిన వీరిభావములు నిరాధారములు ఉపనిషత్తులు జీవితమును గోల్పోమ్మని కాని కామమే ఎలదనికాని చెప్పయుండలేదు సంకల్పశూన్యత నీతిసారముకాదు జీవితమొక స్వప్నమనియు బ్రపంచము మిథ్యయనియుఁ దలపోసిన మిథ్యావైరాగ్యము కొందఱు భారతీయ విజ్ఞానవేత్తలను ఐరోపావిద్వాంసులను స్వవశము చేసికొన్నది కాని యిది ఉపనిషత్తుల స్వభావమునకే విరుద్ధమైనది ప్రపంచ జీవితములో నొక శుభప్రదమైన ప్రమాదమే యుపనిషద్వాతావరణముతో ఎండియున్నది ప్రపంచవైముఖ్యము మానవ త్వమునం దవిశ్వాసమును దేవునియం దసంకృప్తినిఁ దెలియఁజేయును సత్కర్మానుష్ఠానమునై శతవర్షము జీవింపఁగోరవలెను ౩ ప్రపంచమును విడిచిపెట్టుమని కాక ప్రపంచము స్వతంత్రస్తీతి గలదను భావమును విడిచిపెట్టుమనియే చెప్పబడెను ప్రపంచ ముచుఁ బ్రకృతికి వెనుక సర్వవ్యాప్తియైయున్న బ్రహ్మచదార్థమును గుర్తించుమనియే ఉపనిషత్తుల పిలుపు ఇంద్రియములకు గోచరించు బాహ్యప్రపంచ స్వరూపమే నిజమని

౧ పిలానపి ఆన్ ది ఉపనిషత్తు పుటలు ౨౬౬ ౨౬౭

౨ మెయిన్ కరెంటు పుట ౧౩

౩ ఈశోపనిషత్తు ౨ అ

సంతుష్టిచెందక జ్ఞానదృష్టిచే సంతర్భూతిమైయున్న యీశ్వరుని దర్శించి, మనలోనున్న దైవత్వము వేటుకాదని గ్రహింపవలెను అత్మదర్శనమునకై అన్వేషించువాని కుపనిషత్తులు చెప్పిన జగత్పత్వవిషయము సాధింపవలసివ గొప్పసమస్య సర్వమును విడుచుట సంబంధ భూన్యమైన వైరాగ్యబ్రహ్మక ప్రపంచము వెదుక్కొనజాలని యలసత్వము నివి స్పష్ట కర్తను దూషించుటయు మానవకోటియెడఁ బాపమొనర్చుటయు నగును ఉపనిషత్తులు దేవుని సమ్మివట్లే సృష్టిని నమ్మును

బ్రహ్మజ్ఞానమును గూర్చిన మహాపదేశము సుపనిషత్తులుచేసి యంతటితోఁ దృప్తిపొంది యూరకుండలేదు నైతిక లక్ష్యమును సుస్పష్టముగాఁ దెలియఁజేయు విధి విధానములను వివరించుచున్నవి ఎట్టి ప్రవర్తనములందుఁ గామమును నిగ్రహించి వివేకము ప్రాధాన్యముగాంచునో మన యల్పవ్యక్తిత్వముల నధిగమించి ఆత్మోన్నతిని గాంతుమో, ఒకే దైవకార్యక్రమమందు మనమందరము సమానభాగస్వాములని విశ్వసించుటమో అట్టి ప్రవర్తనము లన్నియు ధర్మయుక్తములైనవి తద్విరుద్ధముల ధర్మములు మనో నిగ్రహము హృదయవైశాల్యము కృపాంతరంగములు ధర్మమైనవి యి కుడిచేతితో ఎచ్చిన దెడమచేయ యెఱుఁగరాదను నయమ మిటుపనిషత్తులలోఁ జెప్పఁబడినది శ్రద్ధతో నిమ్ము అశ్రద్ధతోవ దు నమ్మద్దగానిమ్ము, వినయముతోనిమ్ము భయముతోనిమ్ము దయాభావముఁగలదై యిమ్ము ౨ చాందోగ్యమునందు (౩౨ ౧౭) తపము దాసము, ఋజుత్వము అహింసాసత్యములు పచ్చిలమునకు లక్షణములుగాఁ జెప్పఁబడినవి ౩ నవనాగరికుల దృష్టిలో ప్రాణి హింసయనఁగా వేఱకానిచే హతమైన మృగమును జూచి కరుణకులోపగుడు మున్నగునవి దుర్బలస్త్రీ వ్యాధయమున జనించు సూహలని హేళనచేయ వచ్చును కాని యుపనిషత్తులలో జీవకోటియందు దయజూపుట పవిత్రధర్మమని చెప్పఁబడి నది సర్వభూతహితత్వము భారతీయధర్మశాస్త్రములోఁ బ్రధానమైన సూత్రము మృగయా వినోదముకొఱ కొక మృగమును జూపుటగాని యొక యెలుకను విలాసముకొఱకు బాధించుట కాని ఘోరపాపమని చెప్పఁబడినది కామనిగ్రహమునకై విధివిధానములు పేర్కొనఁ బడిన భారతీయవైజ్ఞానికులు మనశ్శక్తి దేహారోగ్యముపై నాధారపడియున్నదని గుర్తించి దేహబద్ధితై యాహారబద్ధిని నియమించిరి ౪ చిత్తచాంచల్యముల నప్రయత్నముగా నిగ్రహింపవలెను అట్టి నిగ్రహము సాధ్యముకానిచో నొకప్పుడు బలవంతముగాఁ జేయు విధానములు చెప్పఁబడినవి కోరికలను బలవంతముగా నిగ్రహించు తపస్సునకును కాంక్షా-

౧ మృనాభారత్యము ౫౭ ౨ ౨ కైశీరీయము ౧ ౭ ౧౦

౩ చూడు చాందోగ్యము ౧౭ ౯ ౧౭ ౪ అహరబద్ధి వత్సభద్ధి:

త్యాగమైన వ్యావ మునకును భేదము చెప్పబడినది తుదిమెట్టులోనున్న సన్న్యాసికి వ్యాసమును క్రిందిమెట్టులోనున్న వానప్రస్థునికీ దవమును నిర్ణయింపబడెను యోగసాధనములైన యేకాగ్రత ధ్యానము మున్నగునవియుఁ జేర్చొనబడెను వివేకవంతులు వాక్కుచు మనస్సువందును మనస్సును బుద్ధియందును లగ్నమొనర్చవలెను ॥” ధ్యానము నేకాగ్రత మనశ్చుద్ధితై చెప్పిరి కోరికలీడేర్చుకొనఁటకుఁగాక దేవునితో వైక్యమగుటకు మన మాలోచన లన్నిటివంతయుఁబ్రమోనర్చి దేవునిపైఁ గేంద్రీకరింపవలెను ఇట్టి యున్నత దైవధ్యాన విధానమును లోకమునుండి విరమించుటగాదు జగమునందంతర్యాకమైయున్న పరమసత్యమును జూచుటకీది సాధనము సునిశితము నూక్షములైనబుద్ధికి భగవంతుఁడు సౌజాత్యరీతిను ౨ సక్రమవిధానమునఁ బూర్ణపావనత్వ మార్జించి యహంబంధ దోషములను నెట్టివేసి పరమార్థమును పొందించు భిన్నమట్టములుగా నాశ్రమ చతుష్టయము లైన బ్రహ్మచారి గృహస్థ వానప్రస్థ సన్న్యాసములు విధింపఁబడినవి సంఘమునకుఁ జేరువలసిన కర్తవ్యములు పూర్తియయింపఁటనే వ్యవహారరంగమునుండి తప్పకొను టార్హః కైర ప్రతివ్యక్తికి నియమింపఁబడెను ఇట్టి ఘట్టము మానవజీవితములోఁ దుది ఘట్టము అస్మాదీని ప్రేమమయమైన జీవితము ధర్మమయమైన ప్రవర్తనము గలిగి తన దృష్టిని దేవునియందు లగ్నమొనర్చి ప్రపంచవ్యామోహములకు దూరస్థుఁడై చరించును నిరాదంబర నిశ్చలధ్యానతత్పరులగు ఛారతీయులు వాశములేని సౌందర్యమును, నవిచ్ఛిన్నమైన ప్రణవగానమునుగూర్చి కలలు గాంచిరి తామవ్వేఁపించుచున్న సత్పదార్థము దమకు వేఱుగానున్నదని వారు భావించలేదు మనస్సులలో నది స్వప్నమేకావచ్చునుగాని యా స్వప్నమే వారి కిహలోక వస్తువత్వమునకంటె నతిమధురమైన వత్వము మనశ్శరీరములకుఁ గరివమైన శిక్షణము సన్న్యాసికి నియమించిరి అట్టి శిక్షణముగలవారే, సన్న్యాసాశ్రమమున నుండురు కరివతమమైనవాచము దారిద్ర్యము నాతని జీవితసూత్రములు శరోముండనముతోఁ గాషాయవస్త్రములను ధరించి వీధులవెంటిది బిక్షాటనము వాతఁడు చేయవలెను ఈ పద్ధతులొక్కకు వివప్రబావము నొనఁగను నెక్రమముగా ననునరింపఁబడిన ఉపవాస ప్రార్థనాదికములచే వాత్స విత్యావందశిఖరము నధిరోహించగలదు సన్న్యాసియైద మనకుఁగల పూజ్యభావమునకుఁ గారణ మాతనియందున్న వినయము సావనత్వము సన్న్యాసమునగా నైదిత్యములను ప్రదర్శించుటకాని మహోపనిషత్తు అంబారముగాని కాదు, కానుక్రోధ రాగద్వేషముల నిర్మించి నవిశ్రుఁడగుటయే యాతని కర్తవ్యము ఇట్టి జీవన్మరణ మాతృహత్యకంటెఁ గష్టతరమైనది మరణము సులభము,

జీవించుచే కష్టమైనది సంఘసంబంధ బాధ్యతలనుండి విమోచనముకొల్పకై గృహమును సంఘమును ఎడిచిపోవువాడు ఎజమగు అన్యోనికాడు సంగారమున వసజయముపొంది యాతడు సన్న్యసింపలేదు అట్టి హింసకారణములచే అన్యోనిందినవారి మూలముననే సన్న్యాసాశ్రమమునకే కళంకితము వచ్చినది శీతేంద్రియుడై సాక్షాత్కారనిధి కలిగి లోకకళ్యాణము ఎమిత్తమై వ్యయముగాఁ గష్టముల సమభవించువాతడే విజయగు సన్న్యాస విధివిధానములన్నియు మన అశ్మశుదికొఱకే నిరయంపఁబడినవి సాంఘిక వ్యవస్థలన్నియు నాత్మవిశాసనీధికై నిర్మించఁబడినవి అందుచే గృహస్థాశ్రమమయిన వెనుక వాస్తవ్యము చెప్పఁబడినది ఆత్మజ్ఞానము స్వార్థములన్నిటిని త్యజించి యత్కాశ్రమమును స్వీకరింతురని యుపనిషత్తులు చెప్పుచున్నవి అత్మస్వరూపము వెఱిగి బ్రాహ్మణులు వస్తువాచన ధన సంతానాది కాంక్షలను వినరించి చరిత్రాజులైపోవుదురు ప్రాచీన భారతవర్షము నందు సన్న్యాసి దరిద్రుడు అర్థసురులై దైనిక భిక్షాటనముచే జీవించుచు నే యది కారముకాని పదవికాని లేకున్నను భూమండలాధిపత్యమును వహించిన చక్రవర్తి లాకవి పాదములకు పొగి మ్రొక్కుచు నఖండ గౌరవము మానువారు వచిత్రులన్న భారతీయుల కంత గౌరవము

హిందూమతమున నొక ప్రధాన లక్షణమైన ఆశ్రమ ధర్మము జీవితము సంతస నాత్మశక్తికో నింపుట కుద్దేశించఁబడినది వివాహమునకుఁ బూర్వ దశ కరిగ నియమ బద్ధమైన బ్రహ్మచర్య దీక్షా విలసిత్తమై యుండవలెను ఉపనిషద్విజ్ఞానవేత్తల దృష్టిలో వివాహ మొక వచిత్రమైన మకానుషానము పరమేశ్వర కైంకర్యమున గృహము పుణ్యనిలయము ఏ పుణ్యకర్మయు భార్య పొలొననిదే జరుపుట కధికారము లేదు మానవ ప్రేమ కుటుంబ సంబంధ బాంధవ్యాభిమానములలో లభించు సుల్లాన విలాసము లను వివాహము ద్వారమునఁ బూర్ణముగా సమభవించి యనంతరము క్రమముగా గృహ కుటుంబ సంఘములను నడలించి విశ్వకుటుంబ సమ్యక్రై మానవత్వన్నత శిఖరము నందును బౌద్ధమతము భారతీయ హృదయమును స్థిరముగా నాకర్షించలేకపోవుటకుఁ

౧. ఓల్డెన్ బెరెడ్ కనువరించి యదియే భారతీయుల మతవిధానమునకుఁ బ్రాచీనతమమైన హాదన ఈ బ్రాహ్మణులొక్క వెఱిగి యహంసంబంధము లన్నిటిని వివరించి లిక్షకలెరి వాఁడు మొదలు బుద్ధునివఱకే సంప్రదాయమెల్లివచ్చుచుగా వచ్చినది బుద్ధుడు భార్యామతులను రాక్షసులనివీచి కావాయంబరరాతియై ముక్తికై తిరిగివాఁడు భారతభూమిలో బ్రహ్మచీ విశ్లేశతత్వమును నిర్ధారితము సన్న్యాసాశ్రమవిర్యాణము బోకాలమున వారంధమైయుండుచో ఈ రెండు వచిత్రానవసంబంధములు గలవి ఓల్డెన్ బెరెడ్ బుద్ధ పుతి ౫౨

౨. చూడు తెలికిరియము ౧ ఆ

గారణమది గార్హస్థ్యము కంటె బ్రహ్మచర్య నియమ జీవితమున కార్యమిస్తుందయి వధి కార తారతమ్యముతో నిమిత్తము లేకుండ నందరకు నన్నాసాశ్రమ స్వీకారమున కధికార మిస్తుందయి నై యున్నది నన్నాసా వర్గము వాది యనున దేమియును లేని సోదర సంఘము జాతి కులభేదములు లేనిదై తామనుభవ పూర్వకముగా వారిందిన యాసందము నుత్సాహముతో లోకమున కుపదేశించి సేవా ప్రేమ నందేశవ్యాప్తి జీవించు సంఘము భూమిపై నన్నాయిలు దేవదూతలుగా నుండి పుణ్యముయొక్క సౌభాగ్యమును వినయము యొక్క శక్తిని దారిద్ర్యముయొక్క నుభవమును సేవయొక్క స్వాతంత్ర్యమును బ్రదర్శించు సాక్షులై యుండిరి

వర్ణబధులు సంఘమునఁ జేయింపఁగల కర్మవ్యయాలను విధియించునవి తనకెన్ని యిడుములు కలిగినను మానవుఁడు తన విధులను నెఱవేర్చివలెను విధులు వ్యక్తుల సామర్థ్యములపై నాధారపడి యుండును బ్రాహ్మణత్వము జన్మముపైఁ గా శీలముపై నాధారపడినది ఈ క్రింది గాధ యీ వత్సమును పరీక్షించుచున్నది

జబాలా నుకుఁడైన నత్యకాముఁడు తల్లిని వంజించి యిటు వలికెను జననీ ! నేను బ్రహ్మచారిని కాఁగోరుచున్నాను నే నేకులమునకుఁ జెందినవాఁడను? ఆమె యిట్లు చెప్పెను బిడ్డా ! నీ నేకులమునకుఁ జెందితివో నే నెఱుఁగను నా యౌవనములో దానీ వృత్తిలోఁ బెక్కు చోటల నంచరించితిని అప్పుడు నీవు నా గర్భస్థుఁడవైతివి అందుచే నీ కులము నాకుఁ దెలియదు నా పేరు జబాల నీవు నత్యకాముఁడవు కావున నీవు నత్యకాము జాబాలి వని చెప్పము

ఆతఁడు హరిద్రుమత్సుకుఁడైన గౌతముని యొద్దకుఁబోయి యిటు చెప్పెను మీ యొద్ద బ్రహ్మచారివై యుండఁగోరుదున్నాను అనుగ్రహించురా? వత్సా ! నీ కులమేది? యిది గౌతముఁ డడిగెను వత్సకాముఁ డిట్లు నడివెను భగవాన్ ! నే నేకులమునకుఁ జెందుదునో నే నెఱుఁగను నా తలి పడుగగా నామె యిట్లు చెప్పెను నా యౌవనమునందు దానీ వృత్తిలోఁ బెక్కుచోటల నేను అంచరింపవలసివచ్చినపుడు నీవు నా గర్భస్థుఁడవైతివి నీ కులమెదియో నే నెఱుఁగను నా పేరు జబాల నీ పేరు నత్యకాముఁడు కావున నో భగవాన్ ! నేను నత్యకాము జాబాలిని

గౌతముఁ డిట్లనెను నిజమగు బ్రాహ్మణుఁడు కాక యిట్లు చెప్పఁ జాలఁడు అగ్నినిఁ దీసికొని రమ్ము నీ కుపదేశము చేసెదను నత్యమును బలుకుటకు నీవు జంక లేదు ది

ఉపనిషత్తత్వమంతయు వర్ణభేదమును నడలించుదుకును కలద్యేవవైరముల నరికట్టుదుకును మానవప్రాయములై యున్నవి పరమేశ్వరుఁ డందరి యందు నివసించు నాత్మవ్యరూపుఁడు కాబట్టి వర్ణజనులు నత్యమును దెలిసికొనుట కర్హులు పక్ష్యోపదేశమున కధికారముగల వారువై యున్నారు క్షత్రియకుల ప్రతిపది యగు వనత్కుమారుఁడు బ్రాహ్మణుఁడైన నారదునకుఁ బరమార్థోపదేశము చేసినాఁడు ఉన్నత మతతత్వములు బ్రాహ్మణ కులమునకే చెందియుండలేదు రాజు లా నాఁడు తత్వ నమస్యలఁ గూర్చి బ్రాహ్మణుల కుపదేశించు నాచారమున్నది క్షత్రియ చక్రవర్తులైన జనకుఁడు అజాతశత్రువు, మతసభలుచేసి తత్వవర్ణలు జరిపించుచుండువారు తీవ్రమైన ప్రజ్ఞతో వాదములు పెంపొందినకాల మది జనసామాన్యముకూడ తత్వనమస్యలందలిరుచిఁ జూపిన కాల మది విజ్ఞాన కోవిదులగువారు తత్వవర్ణలు జరుపు మదేశముతో దేశమంతటను నందరించువారు ఉపనిషత్సంకలన కర్తలగు బ్రాహ్మణులు పూర్ణనత్య బ్రయులగుటచే దక్షిణాన్వేషణమునందు క్షత్రియులు కూడఁ బ్రముఖపాత్రను స్వీకరించి రని యంగీకరించియున్నారు ౦ జీవిత పోషణావసరములను సంపాదించు క్షేమమును శ్రీలకు లేకుండఁ జేసినను మోక్షసంపాదనమున కవసరమగు నాత్మజ్ఞానవరిగ్రహ యందు వారికిఁ బురుషులతో నమానవ్యత్వము లీయఁబడినవి గారి మైత్రేయ మున్నగువారు బ్రహ్మజ్ఞాన నమస్యలను జర్పించి తత్వవర్ణా ప్రసంగములందుఁ బాఠోనియున్నారు ౨

మోక్షసాధనములలో జ్ఞానమున కుపనిషత్తులు ప్రాధాన్యమిదిన్నవి తరతిశోక మాత్యవిత్ " ఆత్మవిదుఁడు శోకనాగరమును తరించును బ్రహ్మవిద్రుహ్యైవ భవతి బ్రహ్మచేత బ్రహ్మయేయగును' ఉపనిషత్తులు జ్ఞానము కుఁ బ్రాముఖ్యమిచ్చి యుండుట చేతను వీతి జ్ఞానమునకుఁ దీనికొనిపోవు సాధనమవియుఁ జెప్పియుండటచేఁ గొందఱు విమర్శకు లుపనిషత్తులు జ్ఞానమోదఁ గల యభిమానాధిక్యముచే నంకల్పమునకు (will) ద్విక్రియస్థానముచే యిచ్చిరని తెల్పియున్నారు ద్యూపేన్ పండితుఁడు సిద్ధపురుషునకు వీతితో సంబంధములేదని చెప్పియు వీతి యజ్ఞానికి నవసరములేదని వనించెను మోక్షము నిచ్చు జ్ఞానమునకు వక్రవర్తనము ప్రత్యక్షముగాఁ గాక వరోక్షముగానే సాయపడురని చెప్పవచ్చును విలస జ్ఞానమునఁగా నిదివఱకులేవిది యిప్పుడు సంపాదించఁదగిన పరిణామ దశకలది కాదు త్రికాలాపొద్దమై, పరిపూర్ణతగల జ్ఞానము వద్యస్సందర్భను యోగ్య

౧ చూడు కాశికత్వపనిషత్తు ౧ ఆ ౪ ౨ బృహదారణ్యకము ౩ ఆ ౩ లాంఛోగ్యము ౫ ఆ ౩ :

౨ బృహదారణ్యకము ౨ ఆ ౪

మైనది ౧ మోక్షపాధనమైన యుపనిషత్తులు చెప్పజ్ఞానము సామాన్యదృష్టిలో మనము గ్రహించు నందుచితజ్ఞానముకాదు అత్మ శ్రుతిజ్ఞానమువలనగాని మేధశక్తివలనగాని పాండిత్యమువలనగాని లభింపదు ౨ ఋషాప్రవర్తనముకూడ ముఖ్యమైనది జ్ఞానముతో బాటు ధర్మానుకూల జీవితమును గావలెను బ్రహ్మజ్ఞానమును గాంక్షించు విద్యార్థికింత పరిశీలనశక్తి మహాకావ్యహములున్నను బైతికాధ్యాత్మికార్థతలులేనిదే బ్రహ్మాపదేశాద్భుద్రు గాఁడు ౩ జ్ఞానమనగాఁ గేవల ప్రజ్ఞాసామర్థ్యము కాదు జ్ఞానమనగా వాత్సదర్శనము బ్రహ్మచారియొక్క మనస్సు పంచలము కాకూడదు ప్రపంచపన్నులచే వాక్రంపణబడ రాదు, దేవునిపై గేంద్రికరించుట కదువచ్చునవి విడిచిపెట్టవలెను దైవధ్యానముచే వాకలి హృదయము శుద్ధిపొందవలెను తత్త్వానుష్ఠానసిద్ధులైన మహర్షులు తమయొద్ద శిష్యులుగా నుండఁగోరువారికిఁ గరివమైన బైతికాధ్యాత్మిక శిక్షణమును విధించి యట్టి విధముగా ముగియించుట వారి యంగీకరించుచున్న నట్లుపనిషత్తులు చెప్పుచున్నవి ప్రశ్నోపనిషత్తునందు పిప్పలాదుఁడు గురువు బ్రహ్మాపదేశమునకై తనయొద్దకేలేంచిన యాణుగర పింకోక యేడాత్మశిక్షణముపొందిరమ్మని పంపివేసెను ఛాందోగ్యోపనిషత్తునందు గౌతమ గురువు సత్యకామజాబాలి నరణ్యముతోఁ దనగోగణమును బోషించి రక్షించుచుండు మని పంపివేసెను, అట్టి యరణ్యపంచారమువలన వాతఁ డేకాంతవాసముననుండి యంతర్వీ లోకవాహ్యానమొనర్చుననియుఁ బ్రకృతిరహస్యములను బ్రత్యక్షముగాఁ బరిశీలించుననియు నట్లు చేసెను ఉపనిషత్తులు చెప్పిన జ్ఞానమనగా వాత్సకీయొక్క పరీవమాత్రమైన విశ్వానము బెటు పలము విచ్ఛన్న జ్ఞానము కర్మరూపమున వలించవలెను మనకు జ్ఞానముకలిగిన దనగా మనయందు సత్యము ప్రవేశించి మనమై మనము సత్కాత్ముల మగుచున్నామని యర్థము ఎవఁడు దురభ్యాస విముఖుఁడుగాఁడో ఎవనిచిత్తము స్వాధీనమై శాంతివిఁబొంది హృదయము విశ్రాంతినిబొందదో యాతని జ్ఞానము దుష్పాద్యము అందుచేతనే రామానుజుఁడు జ్ఞానమనగా ధ్యానోపాసనములని యర్థము చెప్పివాఁడు జ్ఞానము నీతివిరహితమని చెప్పి బహువ్రతమును నమోజనముగాదు పరమాత్మైకత్వభావమును బ్రకటింపని కేవల కర్మములవాచరించుట విప్రయోజనమని యుపనిషత్తులు చెప్పునమాట నిజమే ' అంతేకాదు ఈ లోకమున నేటివి యేదైన ఘనమైన యొక్కపవిత్రకర్మ నాచరింపకుండునో యాశీవి వ్యర్థజీవనము చేసినవాఁడగును ' ఎవఁడు తన యాత్మను బరమాత్మగా తెఱిగి యారాధించునో యాతఁడొనర్చిన కర్మ యెన్నఁడు

నశించదు ౧ ఈ వాక్యము జ్ఞానసహితముగాఁ గర్మావరణమును బోధించుచున్నది పరమార్థలక్ష్యములేని కర్మ వ్యర్థమగును ౨ మానవుడు నిజముగాఁ బొందవలసిన గమ్య సానము జ్ఞానజూషమైన మంచితనమువలన లభించదు యజ్ఞములుచేయుట చిత్తకర్మా నుష్ఠానము మున్నగు సర్వకర్మలయందు వాత్సవరమాత్మాపసంధానమెల్లప్పుడు లేకున్నను నాత్మాతీతపదగమన మున్నది పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థమే సర్వకర్మములు చేయవలెను దేవుడులేనిదే మన జీవితమునకు లక్ష్యము స్థితి పోషణమును లేదు ఇహమునుదుఃగాని పరమునుదుఃగాని విశేషగుణితముగా వలయు లభింపరలెనని చేయు కర్మకలాపము నుపవీష త్తులు నిరసించుచున్నవి లోకాంతరమునందు నుజ్జాగములను గొనియుంచుకొనుటకొఱుఁ గాని దేవుని జ్ఞానానో మిష్టసాము ఎటానుంచుకొనుటకుఁగాని యుద్దేశించి కర్తవ్యము లను మనము చేయరాదు బ్రాహ్మణములలోనున్న యిట్టి యాంత్రిక (Mechanical) కర్మవిధానమును విరసించుటకే యుపనిషత్తులు జ్ఞానసహితకర్మావరణము నుపదేశించినవి జ్ఞానకర్మలకు సంబంధము లేదనికాని కర్మతో నిమిత్తములేకంద జ్ఞానమే మోక్షమిచ్చును కాని యుపనిషత్తు లంగీకరింపవు జ్ఞానకర్మల నమ్మేళనముచే నుక్తానాతరంగితమైన పూర్ణజీవితము నుపనిషత్తు లుపదేశించినవి

విజ్ఞానముయొక్క లక్ష్యమును మనము బుద్ధిపట్టము నతిక్రమించి ధ్యానపట్ట మునకుఁ బోయినఁగాని యెట్లు సాధింపఁజాలమో యట్లే నీతియొక్క పరమార్థమును ధర్మపరాక్రీతమైన మతానుషాస రంగమునకుఁ బోయినఁగాని సాధింపఁజాలము నీతిపట్ట మున, మనలోని వికారానిత్య తత్త్వముల వైరుధ్యము మిగిలియున్నది జీవాత్మ అహంకార కలుషితుడై పరమాత్మనుండి కాను వేఱైన స్వతంత్రస్వ్యక్తివని తలంచును వ్యక్తిలోనున్న పరమాత్మ తన పర్యాంతర్యామిత్వమును నిరీకరించుకొనుటకై తీవ్రకృప నొనర్చును నీతిప్రవర్తనము మనలోని ప్రాకృతికస్వభావము వదుపులో నుంచును కాని మనప్రాకృతిక స్వభావము పూర్ణాత్మస్వభావముగ మాణివఁగాని లక్ష్యనిర్ది చేయరాదు మనము మన ప్రత్యేక స్వతంత్ర స్వక్రియాధిమానమును నాశన మొనర్చి మన వృథక్ర్యమును బోధి నప్పుడే తత్త్వానుపానముచే లభించు నానందమున నోలూడి ఆత్మ స్వాతంత్ర్య శంభా రావ మొనర్పఁగలము

మతానుషాసానుభవవిధియే నైతిక నిధికి లక్ష్యము ఆ లక్ష్యము లేనిదే నీతి నియమముల ననుసరించుటచేఁ బరమార్థము లభించనను నిశ్చయము మనకు లేదు భూ

త్వాతములు రోగ మరణాదులు తటస్థంచినపుడు నివన్న్యాయః దాత్కాలికములనియుఁ బర్యవసానము కుభవే యగుననియుఁ గలుగు విశ్వయుమువలన మనకు మనోధైర్యము శాంతి చేశూరును నీతికి మతము శుష్పనిసరియగు నాధారము ప్రపంచము క్షేమకర మైనదే యనియు మానవుని యవ్వేషణ రూపమైన క్షేమ తుదకు జయప్రద మగుననియు దెవవిశ్వాసమే మన కమోమమైన చరప్రసాదమై యున్నది మానవుఁడు అగోచరము రాకారము వాగతీతము అనాద్యసంతమునైన ఎరిమాత్మయే తనగతి శరణ్యము నని నమ్మినచో నవృథతఁడు నిత్యమైన శాంతినిఁ బొందును అట్టి బ్రహ్మవిద్యార్థమునుండి తాను వేఱని భావించువాని కశాంతి తప్పదు ౧౭ బి యశాంతి తాను జ్ఞాని నను నహంకార దూషితులకు లభించును ౧౮ ట్టి యమోమ దైవ ఎశ్వార ఎశ్వర్య మున్నవానికిఁ బరిశీతులవలన బాధకాని సంఘ నిరసనమువలన యశాంతికాని యెన్నఁడు సంతదు మానవస్పర్థలవలన ఎట్టి వ్యక్తి రాగద్వేషములకులోమ గాఁడు మతిము నీతికిఁ బ్రాణము పోయినది మతములేని నీతిలేన పరమార్థముకొఱకు మనముచెయు తుదిలేని ఎరిశ్రమ గమ్యస్థానములేని పరిణామము పలోన్ముఖతలేని యాశయము నగును మతములో నిది యంతయు సనుభవసిద్ధిగా ఎర్పిలానందిముగా నమూల్య ఫలముగాఁ బరిణమించును అప్పుడు జీవియొక్క పరిమితత్వ దౌర్బల్యము పరాభూతమై యొకమహానీర్యాద సందేశము ప్రత్యక్షమగును ఇట్టి జ్ఞానస్థితి చేశూరినపుడు దేహయాత్ర యింకను గొంత కాల ముండుటా విరమించుటా యనునది గణించనవసరములేని నమన్యయగును ౨౦ అట్టి జ్ఞాని జీవితమప్పుడు దైవప్రేమచే జాఙ్వల్యమానమై జగత్కల్యాణైక కాంక్షచే దేశోపంతమగును అట్టి వ్యక్తి తన కర్తవ్యలర్యహాని మార్గము మృదువైనదా కరినమైనదా యను భేదమును గణింపఁడు మానవుఁడు ఎత్త్యపాక్షాత్కారిమును బొందినపుడు సాపను తనినుండి తొలగి పోయి నాశముపొందును కరినకుడ్డములను దాఁకి బంతి దూరముగాఁ బలాయనమగును ౨౧

ధ్యానదశ విజ్ఞానప్రమాణపుట్టుమున కెట్లీతమో యట్లే మతానుపాసనిద్ది పూర్వ పాపముల కతీతమైనది జ్ఞానసిద్ధినికి విధినిషేధములు లేవు ౪ నేను పుణ్యమేల

౧ తెత్తిరీయము ౨ అ ౩

౨ దుర్మారుఁడైనవాఁడు గొప్ప వదలి వాక్రమించి వచివృక్షమువలె వ్యాపి పొందుట చేఁబొందితి అతఁడు మరణించుటయుఁ జూచితి అతఁడేదీ? కాకరాఁడు జ్ఞానిని దర్శకత్వరూపి బాదును నానికిఁ బరశాంతి లభించినది (సామ్య ౩౩ అ ౩౫-౩౬)

౩ ఛాందోగ్యము ౧ అ ౨౩

౪ కొవీతికి ౨ అ ౮ బృహదారణ్యకము ౪ అ ౪౨౨

చేసితిని కాను? పాపమేల చేసితినిను తలంపు బాధించు ౦ ఆతనికి దేనివలనను భయము లేదు పాప పుణ్య కేళమాతనికిఁ గలుగదు అమృత్యమందిన యాతఁడు పుణ్యపాముల కతీతుఁడు తాను జేసినది చేయఁజాలనిది యాతనిని బాధించదు ఆతని బ్రహ్మజ్ఞాన రాజ్యము ఎర్వ కర్మాతీతము జీవితములోని పాపఫలితము లన్నిటిని హృదయమున జ్ఞానప్రవేశముచేఁ గలిగిన మార్పువలనఁ ఎరిహరించుట కవకాశమున్నదని దీనివలన స్పష్టమగుచున్నది ఎంతపాపము చేసినను మనశ్శుద్ధిగల ప్రాయశ్చిత్త కర్మచే నిశించి మోక్షమున కర్థురాదను క్రైస్తవ సిద్ధాంత మిట్టి తత్వమునుండి జనించినదే ఎట్టి పరమాత్మయందు నివసించుట వర్జించుట కలవికాని యానందమో అట్టి పరమాత్మ సాక్షాత్కారమయిన వాని దేహము బ్రహ్మ తేజోమయమై అల్పము నీచము నైనదంతయు నచట నుండఁజాలక కృశించి నశించును అట్టియెడ నీతి ప్రవిర్తనమున కర్థము లేదు ఎలన నచట నేవని చేసినను కర్త మానవమాత్రుఁడు గాఁగ ఆతని సంకల్పమే దైవ సంకల్పము ఆతని జీవితమే పరమేశ్వరుని జీవితము ఆతఁడు పరిపూర్ణుడైన దేవుని యందుఁజేరి పరిపూర్ణుడైనాఁడు ఆతఁడు చేయు పనులన్నియును దేవుడే చేయు చున్నాఁడు జ్ఞానికి దేవునకు భేదము లేదు డాక్టరు బొకాంకే వూజ్యమైన మత మన నేది! యను తన గ్రంథమున నత్తుత్కృష్టమైన స్థితియందుఁగల యేకత్వము నీ విధముగాఁ బ్రకటించియున్నాఁడు ప్రేమయొక్క పాపనశ్యము నందు నుత్తమ శ్రేయోరూపమైన సంకల్పము నందు నీవు రక్షింపఁబడుటే కాదు నీవు స్వతంత్రుడవు బలవంతుడవు కూడ నైతివి — అచటఁ గలిగిన బ్రహ్మైక్య అంధానముతో నీ బాగమెంత దేవుని బాగ మెంత యను విభాగ జ్ఞానముండదు నీవు దేవునిలోనికిఁ జొచ్చుకొని పోవుటో దేవుఁడు నీ లోనికిఁ జొచ్చుకొని పోవుటో యీ రెండు వచో విధానములలో నత్యము నేది బాగుగాఁ బ్రకటించినటు నీకు నచ్చునో దానిని స్వీకరించి చెప్పుకొనుము ౨

౦ రైతరీయము ౨ ఆ ౯

౨ పుటలు ౨౦ ౨౧ “ ఒక పీఠి లిందువు యరాపాత్రలోఁ గలవిహాయి మర యొక్క రంగును రుచినిఁ బొందినటు కలిగిన యను మన్ని రూపమును ధరించి తన రూప మును విడిచి ౨ బీజస్థు మూర్త్యకాంతిలోఁ గలిపిన వాయువు మూర్త్యకాంతివలెనే గోచరించుచు మూర్త్యకాంతిచేఁ దాను ప్రకాశించువట్లు కాక తానే కాంతియై వెలుగునటు జ్ఞానసిద్ధుల హృదయములందుఁగల ప్రేమయంతయు నూజ్వాళ్యుతి వహించి దైవ సంకల్పముగా మాత్ర పోవును మానవత్వములో మానవ లక్షణమై మిగిలినదో దేవుఁడు పరవ్యాపి యిట్లగును? కొంత మానవత్వము మిగులును గాని అది మానవాతీతమైన రూపమును కక్రిది కేవలమును బ్రదర్శించును (సెయింట్ బెర్నార్డ్ మైండు పత్రికలో మదాహృతము ౧౯౦౩ పుట౨౯)

దురదృష్టవశమున మత జీవితములోని యీ ప్రధాన సత్యాంశము భారతీయ తత్వముతో సత్సంత పరిచయముగల కొందఱు ఎండితులగు సరిగా బోధపడలేదు ఉపనిషద్విమర్శకులలో వధునాతనుడైన డాక్టరు హెర్బాస్ వ్రాసినాడు ' ఉపనిషత్ప్రధానము నకును గ్రీకు విజ్ఞానవేత్తల సిద్ధాంతమునకును జాల భేదమున్నది జ్ఞానియైన వ్యక్తి జీవితము ధర్మసమ్మతమై యుండవలెను అనగా జ్ఞానముయొక్క ఫలితము నీతినిబద్ధమైన జీవితము కావలెను ఉపనిషత్తుల ననుసరించి యేదో యొకవిధమైన తత్త్వజ్ఞానము వెలింగినంతవే, గత జీవితములోని పాపములన్నియు నిశించుటయే కాక నిరాఘాటముగా బాపములుగా గోచరించు పనుల నెట్టి సంశయమును లేకుండఁ జేయుచుండుట కధికారమిచ్చును అట్టి జ్ఞానము లేనివారికి సహితము దుష్కర్మావరణమునకుఁ బ్రోత్సాహ మొనర్చు ననియు మనదృష్టిలో సహింపరాని మోర దోషములవఁటివి యగు వాపములను వారు చేసినదోషము లేదు ' మే మిదివఱలో జెప్పఁటగా నుపనిషత్తులన్నియు జ్ఞానమనఁగా దర్శప్రజ్ఞావిశేషము కాని కుశాగ్రబుద్ధి కౌశల్యముగాని కాదు సృష్టి మూలభూతమైన సత్త్వదామ సుతమోత్తమమైన పరమసత్త్వముగా గ్రహించు సమభవమే జ్ఞానము ఇట్టి యాత్మదర్శనము సిద్ధాంతానుపాస విషయములో జీవిత స్వభావము పూర్వపరివర్తనమందిన గాని పాధ్యముగాదు డాక్టరు హెర్బాస్ చెప్పిన ఒక విధమైన తత్త్వజ్ఞానము వెఱుగుట యనునది పరమపావన హృదయముగలవానికిఁ గాని లభించునది కాదు జ్ఞానులు పూర్వ స్వతంత్రులు అట్టి సుపరాన్నతదశలో నొక చోరుడు చోరుడు కాఁడు ఒక హంతకుడు హంతకుడుగాఁడు అతనికిఁ బుణ్యమందురు పాపము నంటురు, విలన నాతఁడు హృదయమున జనించు దుఃఖములనన్నిటిని జయించెను ౨ ముక్తులైనవారే సంశయము లేకుండ నే పసియైనఁ జేయుట కధికారులు కాని వారి యధికారము స్వైర విహారాదము కాదు ౩ యోగి తనకుఁదానే ధర్మము తనకుఁ దానున్న ప్రపంచము నకుఁ దానే ప్రభువు అంతర్యామి ప్రబోధనముల ననుసరింపఁజాలని వారికొఱకు నీతి నియమము లవసరము జ్ఞానుల విషయములోఁ బాపమొనర్చు నవకాశమే లేదు బాహ్య శాసనమునకు వారు తమ యంతరంగమునం దుచిత స్థానము సిద్ధురు ఆత్మసిద్ధి సమకూరు వఱకు ధర్మశాసనము బాహ్యమునుండి నియమింపఁబడినట్లును శ్రమాన్వితమైన యత్నముతో మానవుడు దాని ననుసరింపవలసివచ్చుటయు మండును కాని బ్రహ్మజ్ఞానకాంతి లోపలఁ బునరించినంతవే నీతి నియమము మానవునిలో నప్రయత్నమై అజ్ఞాతమై నడచిపోవు చుండును సిద్ధపురుషుడు చేయకర్మ బాహ్యశాసనముల కనిష్టముగాఁ దలపించునట్టిది

కాదు లీలామాత్రముగా జరుగు పరమేశ్వరుని సంకల్పమున కాతడు ఉండువాడైతే సమర్పణము చేసెడివాడు విధి విషేధములవలన లాభపష్టములను గణించి స్వార్థరహితమైన ఆత్మోత్సాహనిరవద్యప్రవాహరూపమైనదే జ్ఞానికర్మ సంఘ మంగీకరించు సామాన్య ప్రమాణములు బాహ్యకర్మములు వీటిమాత్రములు వాతని దృష్టి కర్మము లేనివి జ్ఞానిహృదయము సర్వమునందు మూత్రరూపముననున్న పరమాత్మను దర్శించిన బ్రహ్మ నందరసమునఁ దేలియాడుచు అజ్ఞాని తన ప్రాణమువెంత ప్రేమించునో లోకము వాతఁడంగఁ బ్రేమించును పూర్ణ సంకల్పశుద్ధిగల వ్యక్తికిని నీతినియములు వర్తించును కాని యాతఁడు వాని ననువరించితిరలెనను బాధిలేదు ఏలన నెవవాని శుద్ధసంకల్పము నుండి కల్పించఁబడినవే కావున దైవసంకల్పమునక. బాహ్యకానసము తెలు వర్తించును ? ఇవట విధి యనుదాని స్థానిములేదు విధి ఎయచును వాతని యాశ్చర్యార్పిత సంకల్పములో నిందితకే లీనమైయున్నవి ౧ నీతినియములు శుద్ధసంకల్పముయొక్క బాహ్యరూపములు అందుచే నవి వానిని బంధింపవు అట్టి బ్రహ్మచేత్ర వర్తనియను స్పష్టికర్మయ స్వరూపులై ౨ యుండును విశ్వవిజ్ఞానముతో మూఁడురకముల జీవులన్నారు (౧) తమ స్వార్థంబున యభివృద్ధినిఁగోరి తమవాంఛాత్మవీక్ర తదఫలము వికృష్టజీవులు వారెన్నఁడును సత్కర్మచేయరు ఒకచేతఁ జేసినను స్వరూపభావలననో సరకవీతితో స్వార్థఫలమై చేయదురు (౨) ధర్మము వెఱిఁగియుండి తమ యంతరంగమునఁగల మానసిక కేళిమలను బోవాదు నుద్దేశముతో శక్తివంచనము లేకుండ సమసరింప యత్నించువారు (౩) జీవితసమన్వేషులైన వరిష్కరించి పూర్ణకాంతి సార్జించిన మహాత్ములు లోకోద్ధారకులు జన్మోద్దేశమును వారెఱుఁగుదురు ఆ యుద్దేశము సప్రయత్నముగా వారనుసరింతురు మనశ్చేదన ధర్మన శయము కలిగినవృదు బ్రహ్మచేత్రలు తమ కర్మములయెడ వెఱు ప్రవర్తించిరి తెలియకొని అటు ప్రవరించుమని యుపనిషత్తులు చెప్పచున్నవి ౩ తమకుఁ దెలియకుండగానే యెట్లు నక్షత్రములు కాంతిఁబుచ్చుచున్నవో ఘృష్టములు సౌరభమును వెదఁబలుచున్నవో యట్టి జ్ఞానిసిద్ధులు ధర్మవ్యాప్తికై తమ విధులను ఎర్పఱింతు చుండురు ఇట్టి స్థితిని ప్రతి మానవుఁ డార్జింపవచ్చును దేవునితో నేకమగుట కవకాశ మున్నదని యేకమగుటవలననే ఋణాపు చేయవలెను సిద్ధాంతము సత్యమని యనుభవమే సాక్ష్యమియవలెను క్రైస్తవ విద్వాంసుల ననుసరించి మానవులలో బూర్ణదైవత్వ ప్రదర్శనము జీసస్ వ్యక్తిత్వములో నొకమాటు జరిగినదని చెప్పుచున్నారు జన్మించిన క్రి

౧ క్యాంతు మెటరికస్కు ఆన్ మోరల్సు షట ౩౧

౨ వ్యయమేన రాః

౩ కైత్తిరీయము ౧ ఆ ౧౧

మానవునిలోఁ బూర్ణ దైవత్వవిధిగాంచు నవకాశమున్నదనియు నముచితి కృషివలన నట్టి
విధిలభించుననియు నుపనిషత్తులు చెప్పజున్నవి మనుష్యుఁడు బరమార్థ సాధన
కృషితోఁగూడిన అపరిపూర్ణ ప్రపంచములో మాత్రమే నీతి కర్మమున్నది కావున
నుపనిషత్తుల తత్త్వముందు నీతి కున్నతస్థానిములేదని కొందిలు విమర్శకులు చెప్పియున్నారు
ఁడ్యుసేఁ వ్రాసినాఁడు అత్మజ్ఞానసిద్ధి లభించిన వెనుక ప్రతికర్మము నందుచేఁ బ్రతి
నీతి మాత్రాచరణము నర్థరహితమగుచున్నది ౧ ఇట్టి దోషారోపములు కాదనియును
మేము పెక్కుమారులు చెప్పియుంటిమి ధర్మానుపాసము స్వీయలక్ష్యము కలది కాదు అది
జ్ఞానజీవితమునకు సాధనము జ్ఞానమునకే అతీతమైన విలువయున్నది ముక్తపురుషుఁ
సృష్టికార్యక్రమములో దేవునితో భాగస్వాములగుదురు పరిపూర్ణమైన బ్రహ్మార్పణ బుద్ధితో
గడపు జీవితముయొక్క లక్ష్యములో ధర్మానుపాసము లీనమైపోవును ఈ సీతిలోఁ బ్రత్యేక
వ్యక్తి పరమాత్మలోఁ గలిసిపోవును ఈ పరమాత్మానుసంధానమునకే నిజమైన విలువ
యున్నది దానికి సాధనభూతమైన ధర్మానుపాసము విప్రయోజనము కాదు

~~~~~

౧౬

మతదృష్టి

మతము పదానముగా జీవితానుభవ సంబంధమైనది మతదృష్టి వికాసమున
కుపనిషత్తులు మూఁడు దశలను తెప్పినవి శ్రవణ మనఁగా వినుట మననమనఁగా
సమాలోచనము ఎదిర్చానవమనఁగా నాంతరంగిక ధ్యానము ౨ ప్రథమదశలో మత
జీవితములో సంప్రదాయమునకుఁ గల స్థానమును దెల్పును దేవునియందు నజీవమైన
విశ్వాసము నుపదేశించుటకు సంప్రదాయ సిద్ధమైన సత్యసూత్రమేదో యొకటి కావలెను
తాము చూడకున్నను విశ్వసించినవారు ధన్యులు మానవులలో నధిక సంఖ్యాకులు
సంప్రదాయము వలనను రూప దర్శనము వలనను దృష్టి పొందుదురు సంప్రదాయము
ననుసరించుటే మతమని యుపనిషత్తుల యభిప్రాయముగాఁ దీసికొనరాదు విశేష
పరిశీలనముచే సంప్రదాయాంతర్గతమైయున్న సత్యమును నిర్ణయించి తెలిసికొనుటకు మనము
ప్రయత్నింపవలెను నహేతుక సమ్యక్పరిశీలనావసరమును ద్విత్వీయదశ ప్రకటించుచున్నది

౧ విలాసం ఆఫ్ ది ఉపనిషత్సు పేజి ౩౬౨

౨ బృహదారణ్యకము ౨ ఆ ౪౫ ౪ ఆ ౧౬ ఉదయమఁడు తప కుటుంబంబరి

౧ ఆ ౩ లో మదాహరించిన యొక శ్లోకములో ఆగమానుసార ధ్యానములు చెప్పబడినవి

మొదట నాపవాక్యముగా నమ్మివది పోషాతుకమని మనము విర్ణయించుకొందుము సత్యము నరము చేసికొన్నంతమాత్రముచే నది యనుభవము కాజాలదు అత్యున్నత మతద్వైపికి సత్యము గ్రహింపబడినది కాక దర్శింపబడినదగును ఈ సత్యానుభవమునకు ఈ పరమార్థదర్శనమునకు తార్కిక ప్రజ్ఞావిధానము గాక వేరొక విధమైన దృష్ట కావలెను ఎదిధ్యానము తార్కికద్వైపిచే లభించిన పర్థయము నాత్మావలోకనము లేక దర్శనముగా మార్పును అనగా సత్యార్థాదకుఁ డేకాకియై నిలువవలెను విట్టన్ పండితుఁడు చెప్పినట్లు జ్యోతిశ్శాస్త్రము నభ్యసించిన వెనుక పూర్వమౌవముతో నక్షత్రములను జూచుచుండుట యే చేయవలసిన ఎని మనమస్తేషించు వస్తువును మనోనేత్రము వెదుట నుంచుకొనుట ధ్యానము ధ్యాన మొక విధమైన తస్మయత్వము లేక మూర్ఖవంటి పరవశత్వ స్థితికై చెప్పియుండలేదు మనస్సు సత్త్వదార్థముపై వేకాగ్రత నార్జించుటకే యుపదేశింపబడినది అలోచనముయొక్క చంచల సంచారముల నిరీకర్తి వాంఛార్థముల నవలఁ ద్రోసి పుచ్చినచోఁ జిత్తము పరమార్థముపై నిలిచి యందుఁ బ్రవేశించి, దానితో నేకమగును ఈశ్వరార్థాదనము దానము సత్యవచనము సంతరంగమునందు సత్యమును దర్శించుట కనుకూలమైన వ్యక్తిత్వమును నిర్మించును జ్ఞానతత్త్వముగల వ్యక్తి దేవుని స్వరూపమును గూర్చి ధ్యానించును భక్తితత్త్వము గలవాఁడు భక్తిపరవశుఁడై దేవునియందు మగ్నుఁ డగును మన యజ్ఞానజీవితముతో వలెఁగాక మతానుభవముతో మనము పొందఁగోరు వస్తువు మనకు వేఱుగా దూరముగానుండదు గాఢమైన అనుభూతి, జీవితమునం దుగ్రవేగముతోఁ బ్రవహించు దైవత్వము వేకత్వమే పిర్దించునట్లగును దైవార్థాదకుఁడు తానార్థించు దైవలక్షణములను బొందును ఆర్థించబడిన దేవుఁడార్థాదకునిలోఁ బ్రవేశించుటకాదు, ఆర్థాదనమేయైపోవును ఇట్టి మనఃపరివర్తనముచే జీవితమంతయు మాతౌపోవును ఉపనిషత్తులు సామాన్యదేవతల దర్శనమును గూర్చియేగాక సమాధ్యవస్థలో బ్రహ్మదర్శనమును వర్ణించినవి దర్శింపబడిన వస్తువులకుఁ బరిమితి వ్యక్తిత్వము నున్నంతకాలము పరమావధిని మనము జేరలేదని యర్థము పరబ్రహ్మ దర్శనముచేతనే బ్రహ్మత్వపిద్ధి లభించును

మానవస్వభావ పూర్ణపరివర్తనము నుపనిషత్కృతము కోరుచున్నదని స్పష్టమైనది అది యొకనామమాత్ర విశ్వాసముకాని నీతిశిక్షణముకాని పాక్షికమతశాఖకాని కాదు బుద్ధితర మైన మానవప్రకృతిరంగముల నుపనిషత్తులు విడిచిపెట్టినవి విమర్శించుట సత్యము కాదు వివేకస్వభావమునకు సూహస్వభావమునకుఁ గూడ లక్ష్యసదిఁ జెందుమార్ముల నుపదేశింఁ నవి సామాన్యబుద్ధికి మతానుష్ఠానమునఁ గలుగు వైరుధ్యముల నుపనిషత్తు తెలుఁగును దేవుఁడు పూర్ణకల్యాణ స్వరూపియైనచో నీతిధర్మము సిద్ధిపొందినట్లే విలస, లోకములో

సర్వము నట్టిదేవుని పూర్వవంకల్పముచేతనే జరుగుచున్నది దేవుని సృష్టికర్తగాఁ దీసికొన్నచో దన పూర్వత్వముగను లోకమును గలిగించు దేనివైనను సృజించవలెను సృజించఁబడిన లోకము సృష్టకర్తమండియే వేఱైనవయి యుండవలెను లేదా రెండునొకటి కావలెను కాని దేవుడే లోకమునుట కేమతధర్మము కాని నీతిధర్మము కాని యంగీకరింపదు మత మందు మానవసంకల్పము దైవసంకల్పము వేఱుగానున్నవి రెండు నొకటైనచో నీతికి స్థానములేదు విలన స్వతంత్రమైన మానవసంకల్పస్థితియే లేదు రెండును వేఱైనచో నపుడు దేవుఁ డవరిహృద్బుఁడు, పరిచ్ఛిన్నుఁడు నగును అట్టిదేవునిలో మనకు విశ్వాసముండఁ జాలదు మఱియు దేవునికి స్వతంత్రవంకల్పమున్నదందుమా అప్పుడాతఁడు కర్మను త్రొక్కివైచి ఫలమొయవచ్చును అవఁగా స్వైరవిహారమే ప్రధానపత్యమగును అటుకాక దేవుఁడును గొప్పినియమములకు బద్ధుఁడై మనకర్మల ననుసరించి ఫలములనిచ్చు వాఁడై నచో, దేవునిస్వాతంత్ర్యము నన్నగిల్లినది ఇట్టి భావవైరుధ్యములు మనము దేవునిఁ గూర్చి యూహించగల అత్యుత్తమభావము అత్యుత్తమముగాదని ఋజువుచేయుచున్నది మత మీపిదముగా క్రిందిమెట్లుపైనుండి అనంపూర్వదైవభావముతోడనే సంతృప్తి పొంది యందెన్ని వైరుధ్యములున్నను సహించి యూరకుండవలెను ఈ పరిస్థితిని మనము సమర్థింపవచ్చును పరమపత్యమును విర్తయించుట మతముయొక్క వనికాదు తత్వద్వైష్ణవ సనుసరించి యెంతమహోన్నతములైనను దేవునిగూర్చిన భావములు పరిపూర్ణపత్యములుగావని చెప్పకొనవచ్చును ౧ ఉపనిషత్ప్రధాంతముయొక్క సారాంశమిదియైనను, ఉపనిషత్తులు సాక్షాత్కారముచేఁ జూచిన సత్యధర్మమును మనమొక శాస్త్రీయసిద్ధాంతముగా మార్చినపుడు దేవునిగూర్చిన మతసద్ధాంతమనంపూర్ణమైనదని స్పష్టమైన విర్తయముగా బయల్పడును మఱియు మపనిషత్తు లుత్తమాధమరూపములైన మతవిధానముల సంగీకరించును

ఉపనిషత్తుల అత్యుత్తమమైన మతము నిశ్చయమిట్లుతోఁ జేయఁబడిన దైవధ్యానము దైవానుకూల ప్రవర్తనము దైవారాధము వైయున్నది ఇతరమత ప్రాంగణములలో నింకను సంపారముచేయుచున్న వంప్రదాయసిద్ధ హేతుబుద్ధిసిద్ధాంతములు దైవశక్తి వైచిత్ర్య ప్రదర్శనములు మనవిషయైకమను గలుపఁజేయుచుండలేదు ఉపనిషత్ప్రధానసిద్ధాంత మైన సర్వప్రపంచవ్యాప్తమైయున్న పరమపత్యవ్యరూప మేకము నద్వితీయము నను నదియొక ఏడివాదముగాఁ బ్రకటింపఁబడియుండలేదు మానవప్రజ్ఞా సామర్థ్య మూహించగల సరమార్గస్వరూపమది తత్త్వశాస్త్రప్రకృతి శాస్త్రాభివృద్ధి దానికి విరోధముకాదు సరికదా దానినే సమర్థించుచున్నది సర్వసత్యమైన పరమాత్మయొడి నఖండగౌరవ ప్రేమాతిశయమే

ఉపావణ్యకము అట్టి ద్యానము జ్ఞానమయమైన భక్తి మతానుష్ఠానోద్ధావనలో జీవుడు దేవుడు గలది యేకమైపోవుదురు ఉపనిషత్సూత్రములో ఎన్నియొక్క యేకత్వము పూర్ణత్వము పరమాత్మస్వప్రతిపత్త్యుపేక్ష నత్యము సామాన్య మతాచరణమున కది తృప్తికరము గా సోపచ్ఛను అల్పబుద్ధుడు మానవుడు దవంతిమగు పరమాత్మను గ్రహింపఁజాలక పోవచ్చును సామాన్యుఁ డట్టి పరమాత్మను తనకుండి వేరైన యొక దృశ్యముగాఁ దలచాయును అవ్యక్త ఎర్గుణ బ్రహ్మయొక అగుణ దైవమగును నగుణ దైవస్వరూపము పరమనత్యము గాకున్నను సామాన్య మతద్విష్ట కది యవనరము దేవుడు మిత్రుఁడు బంధువు పిత నృప్తికర్త జగత్పాలకుఁడు లౌకఁడు పురుషోత్తముఁ డని చెప్పఁబడెను కాని యాతిఁడు లోకమును దూరముగానుండి పాలింపఁడు పాలింపినచో నప్పుడా దేవునికి లోకమునకు నల్పిపాత సంబంధముండదు అతిఁడు విశ్వాంతిర్యామి అతఁడొక పురుషుఁడైనను నర్వాతీతుఁడు నర్వాంతర్యామి నర్వవ్యాపి అర్వవస్తువు లాతవియం దాతవిచే నాతవి కొఱకేయున్నవి కాని జాకొలీ పండితుఁడు చెప్పిన ఉద్భృత్యముగానున్న దేవుడు దేవుఁడేగాఁడు మనుషునికొనినవాఁడే దేవుఁడని తలఁచుట దైవద్రోహము మత దృష్టిలోని దేవుఁడు పరమసత్త్వదార్థముయొక్క అసంపూర్ణ ప్రదర్శనమయినప్పటికి నదియొక కవి కల్పితవదార్థముకాదు మనయల్పమైన మనశ్శక్తికి పరమాత్మ జగద్రూపముగా మాతినపుడున్న మొదటివ్యక్తి దేవుఁడే నిరుణపరమాత్మ నగుణుఁడగు దేవుఁడయ్యెను పరిపూర్ణమైన నత్వదార్థ మసత్త్వదార్థద్వారమున మరల దన పరిపూర్ణత్వమును పొందింపఁజూచుచున్నదను భావముగా దేవునిమూర్తి మవసత్త్వ లంగీకరింపవు ఆ వద్దతిలో దేవుఁడొక యవంహార్థవదార్థమగును విర్గుణబ్రహ్మము నగుణమూర్తియైన దేవుఁడు నొకజేయని యివళివత్తుల విశ్వయభావము ఒకే నత్వదార్థమును దానియొక్క సుగుణాతీతత్వమును జ్ఞానాతీతత్వమును అర్వగతత్వమును జెప్పినపుడు పూర్ణబ్రహ్మమవియు మతారాధనమున కవంరమగు భక్తిభావముకొఱ కానత్వదార్థముచే నగుణమూర్తియైన యాశ్వరూఁడనియు వర్ణింతుము రెండికి ఎఱుంధము దేవునకుఁ దన్నూర్తియైన ప్రతిమకుఁగల సంబంధమువంటిదేని నిరుణ పరబ్రహ్మమును గూర్చిన ద్యావమే అగుణమూర్తియైన యాశ్వరూపియందు గాఢమైన భక్తియగును అయి నప్పటికి రెండు నొకటి పరమాత్మ విర్గుణుఁడు నగుణుఁడుకూడ నైయున్నాఁడు ౨ మానవుఁడు దేవుఁడు తినకతీతుఁడైయున్నాఁడనియు నాతని కృపయే కావలసినదియియు నప్పును మానవుని జన్మబంధవిముక్తికి దేవునిప్రసాద మవనరము ఈ యాత్మ వేదాంత్యముచే

౧ శైలిరీయము ౧౮ ౬ శంకరభాష్యము హిలగ్రామ జనపిష్ఠిః

౨ మూర్తామూర్తము శైలిరీయము ౧౮ ౬ శంకరభాష్యము

గాని వేదశాస్త్రముచే గాని పాండిత్యబలముచే గాని లభింపదు దాని నెవడు గాఢముగా గోరునో వాడు పొందును అత్యున్నత దన స్వస్వరూపము నాతనికిఁ గట్టించును ౧ ' కొన్నివేళలందనుభవావేశ మతిశయించినపుడు భక్తుఁ డిట్లువల్కును ' ఈశ్వరుఁడూర్ధ్వ లోకము లెవ్వరికియుఁదలించునో వానిచేఁ బుణ్యకర్మలు చేయించును ఎవ్వని కదోలోక మియఁదలఁచెనో యాతనిచే బావకర్మలు చేయించును ౨ మానవేశ్వరైక్యభావము చిరకాల శిక్షణముచేఁగాని లభింపదు ౩ సుధవలక్ష్మము నుద్ధించినవెనుక వ్యక్తిగతాభిప్రాయము మాటిపోవును మితానుభవక్రమ వికాసమందినకాలఁది భక్తునికి దేవునికి భేదము క్రిమముగాఁ దొలఁగిపోయి తుదికిఁబుర్రొకటే యైపోదురు అప్పుడు సంప్రదాయము ననుసరించిన ప్రార్థన మేమియునుండదు పరమాత్మ బ్రహ్మాండమునంతయు నావరించి మహాప్రవాహరూపమునఁ దనయందుఁ బ్రవేశించినటు గోచరించును మనఃపరిమితములైన హద్దులు తెగిపోయి, మానవ సహజమైన లోపములన్నియు నదృశ్యములగును మతానుభవ నుద్ధియనగా మతము నతిక్రమించుట ఆదర్శప్రాయమైన మతము ద్వైతముతోనారంభించి యద్వైతముతో నంతమందును మతారాధనము దైవభీతితో నారంభించి భక్తిగా మాటి తరువాతఁ బరిశుద్ధప్రేమయై దేవునితో నైకభావముదయించి సమాధ్యవస్థలో జీవదేవు లేకత్వముతో లయమైపోదురు అట్టి నద్భావస్థ ప్రాప్తించువఱకు మతారాధన మంగీకరింపక తప్పదు

అనమగ్రములగు వారాధనవిధానములు సమగ్రారాధనమునకు సాధనరూపములుగా నంగీకరింపఁబడినవి తమకాలమున వ్యాప్తిలోనున్న పరస్పరవిరుద్ధ మతారాధన విధానము లన్నిటికిఁ దగినస్థానమియఁగోరి యుపనిషత్తులు తమసామరస్యభావముతోఁ గొంత యసామంజస్యమును గూడఁ బ్రదర్శించినవి కొందఱద్భుత ప్రదర్శనములందు విశ్వసించిరి ఎకాగ్రత తపస్సు మున్నగు పద్ధతులచేఁ బ్రకృతిశక్తులను లొంగదీసి స్వాధీనమొనర్చు కొనుట కొందఱియభిప్రాయమయ్యెను కొందఱు కేవల బాహ్యకర్మకలాపముగ్నులైరి కొందఱు వైదిక దేవతోపాసకులైరి కొలఁదిమంది లోకబంధములనుండి ముక్తిని సంపాదించు టను జ్ఞానమే సాధనమని తలఁచిరి ఎర్వవస్తువులందు సర్వకాలములందు ఎర్వదేశములందు నెల్లప్పుడు లిక్కుఁడైయున్న దేవుని సామాన్యమానవుఁ డొక వస్తువునందు నొక కాలమునందు నొక ప్రదేశమందు మాత్రమే చూడ శక్తిగలవాఁడగుటచే ప్రాకృతప్రజాకోటియొక్క దైవారాధన విధానములలో లోపములున్నవని మాతవసహజమైన హృదయదోర్బల్యమును గణించక నిరసించినచోఁ బ్రజాజీవితములో దైవారాధన మనలే లేకుండఁబోవు సంకటస్థితి

యేర్పడుట కవకాశములన్నియు యొత్తఁగిన మహాసీయలగు నుపనిషత్తువారులు ఎకల మఱి రాధనములకుఁ దత్తదుచిత సానములనుచ్చయంగీకరించిరి అటు లేకపోవుటకంటె వేదో యొక విధమైన దైవారాధనము ముంచిది అందుచే నరూపమున దేవునుపొందుచి నట్టి పరితము లభించునని చెప్పఁబడెను బ్రహ్మమును బోషకుఁడుగా నారాధించినచోఁ బోషణము లభించును బ్రహ్మమును ముఖ్యుడార్థముగా నారాధించిన ముఖ్యమజ్నును బ్రహ్మమును మనశ్శక్తిగా ద్యావించిన ముఖ్యకీలభించును బ్రహ్మమును బ్రహ్మవిద్యార్థముగా ద్యావించిన బ్రహ్మత్వమే ప్రవృత్తునుంచి భిన్నమానవులకు దేవుఁడు భిన్నరూపములలోఁ దర్పనమిచ్చును ఇది ఎగవదనకార వాదముగాదు ఎలగు నీవాది ముఖ్యమత్తులలోఁ బేర్కొనఁబడి యుండలేదు నిరూపకారాధనాసాన ముత్తమ మతవిధానమని యుచున్నట్లులు నిర్వచించియున్న దాని తరువాత మత్తమమైనది అర్వాంతర్యామియై యేకీకృతునియొడ నుగ్రభక్తి తత్పుత్యము వెదిక దేవతలను తదితరదేవతల నుపాసించుటధమమెంచు తివిధానము

అనిపిత్తులెట్టి ఎత్తపోనమును బోషించవలె ఎనుర్నింపఁబడినవి దాకరు ఆర్పు వార్థ మందీక్షించి రాత్రుచ్చివాఁడు నిజమైన దైవారాధన విధానము స్పష్టముగాఁ జెప్పఁ బడినను విష్ణుఁడు గొప్పవీశల నాకేళోకమున నుద్ధాటింపఁబడిన భావమింకొకటి యున్నది అపొన్నమై యాత్మ అపొనకునియూత్మయు నొకటియైయు మూపునికి దేవు కి భేదము లేదనియుఁ జెప్పఁబడినది కాని యీభేదమే ఆస్తికమతారాధనమునకుఁ బూర్తిగా నవసరము ౨ మానవేశ్వరైకత్వము అత్యమని ఊహింపఁబడుటచే నుద్ధాటించిన మాట సత్కిమే శ్రీందిమెట్టులో దైవమానుషాలకి మనము మాను భేదము పైమెట్టులో నేకత్వమున నదృశ్య మై ది మానవుఁడొకఁ దేవత నుపాసించ కాను దేవుఁడు వేతని భావించినచో నాతఁడజ్ఞాఁడే ౩ ప్రప్రొకత్వ ముపనిషత్తుల ప్రథమ ఎధ్యంతము దైవాంతర్యామిత్వము కేంద్రనిదాంతము ఇది నిజమగు మతారాధనమునకు విరుద్ధమైనచో నిజమైన మతమున దైవారాధనమునకు స్థానము లేదని యర్థము విలన దేవుని నర్వాంతర్యామిత్వమును నిజమగు దైవారాధన అంగీకరింపఁ తప్పదు అత్యమైసమత్తము అరిచ్చిన్న పశువులు స్వయం భూతములుకాని స్వయం పోషకములుకాని కాననయు దేవుఁడొప్పుటి శక్తికుఁడె కారణుఁ

౧ తైత్తిరీయము ౩౪ ౧౦ చూడు ణాందోగ్యము ౧౪ ౩ ౧౨ బృహదారణ్యకమ్ ౧౪ ౨ ౧౩

౨ ది ఉపనిషత్తు అందు లిప్ ౪౪ ౬౦

౩ బృహదారణ్యకము ౧౪ ౪ ౧౦

అంతర్యామియై సర్వాధారము మూలము పరమావధియునై యున్నాడనియు నుద్ఘోషించుచున్నాడు. నేను స్వర్గమున కేగినచో నీవచ్చుటనున్నావు. పరకమున నేను నివలించుచో నాశ్చర్యముగా నీవు నచటనున్నావు. నే నుదయమే టక్కలు కట్టుకొని దూరతమసాగర సీమల కెగిరిపోయినచో నచటను నీహస్తమే నాకు బలమిచ్చినది. నేను దగ్గఱనున్న దేవుడనైతే దూరమున లేవా? యని దేవుడు పలికినాడు. నేను జూడని రహస్య ప్రదేశముల నెవడైన దాగుకొని యున్నాడో? యని దేవుడడుగును. ఈ లోకము నితర లోకములు నేనాక్రమించి యుండలేదా? మనము దేవునియందుండి యుండుచు జీవించుచున్నాము. మితయు నెవడు ప్రేమముయిడె? వాడు దేవునియందు దేవుడు వ నియుండు ఎవనింతుడు? నిజమైన మతము సర్వాంతర్యామిత్వము నంగీకరించి నిగూఢ యోగపద్ధతి పరిణమించును.

౧౭

మోక్షము

ఉత్తమ మతానుభవపద్ధి పరమపురుషునితో సాయుజ్యము శూన్య ప్రవేశమగునా? ఈ ఎద్దాపస్తలోఁ బ్రత్యేక వ్యక్తిత్వము శిథిలమై స్వార్థపూరితాహంభావము నిశించిపోవునని యుపనిషత్తుల నిశ్చయభావమేకాని యది శూన్యముకాని మరణముకాదు కాదు ప్రపంచము మిన్న ఎదులు సాగరమునఁ బ్రవేశించి తమ నామరూపములను గోల్పోవునట్లు జ్ఞానయైన వాడు తన నామరూపములను నుజగించి సర్వాస్తీయడైన దైవమునందుఁ బ్రవేశింతురు. అజ్ఞానములోనున్న మానవుని వ్యతంత్ర వ్యక్తిత్వము నుపసవత్తు లంగీకరింపపు తమ స్వీయస్థితికి ప్రార్థించువారు తమ ప్రత్యేక వ్యక్తిత్వము, ప్రళయానంతరము కూడ నుండునని నమ్ముదురు. అసత్యజీవితములో నిత్యమైనది వ్యక్తి స్వభావములో నుత్తమమైనదియు సంతతమైన సత్పదార్థము ఇది శరీరము నిశించిన వెనుక నిత్యమై యుండునని అసత్యమైన విలువగల దెన్నడు నిశంపదు. ఈ జీవితములో కెట్టి పరమార్థమును గోరి దానిని సంపూర్ణముగా సంపాదించుమో యట్టి పరమార్థము పరమాత్మయందు సంపూర్ణముగా

౧ పామ్ ౧౩౯ ౪ సెయింటుపాల్

౨ సెయింటు జాన్

౩ మండకము ౩౨ ౨ ౮ చూడు ప్రశ్న ౬ ఆ ౫

బొందఁగలము మనుష్యమాత్రులముగా మనము మనలక్ష్యముల నరుదుగాఁ గొన్ని వేళ లందు మాత్రమే కీరణమాత్రముగా దర్శింపఁగలము సిద్ధాంతలో దానిని ఎంపూర్ణముగా నవిచ్ఛిన్నముగాఁ బొందఁగలగుదుము మన మీలోకమునఁ బొందు వానందము శాశ్వతా నందముయొక్క భాయమాత్రమెట్లో తెలిసియోపవత్తు పలుకుచున్నదిం అనంత శ్రమకోర్చి సంసార సాగరమును తరించి మనము జేరఁజోవున దాకటిఁజూచు కగమై మరణించు వెదారికాఁజాలదు మోక్షస్థితి జీవితపరిపూరత్వము లభించు ఎతియిది గ్రహింప వలెను ఎరబ్రహ్మము శూన్యస్థితియైనచో జీవబంధములనుండి విముక్తులమై ఎట్టి భూస్యమునఁ బ్రవేశించుమని చెప్పవచ్చును అప్పుడు మానవుఁడు పోవు పరమావధి వివాశమే అట్టి నిర్ణయము నుపనివత్తు లంగీకరింపవు సిద్ధాంతసలో దాదాత్మ్యము సమ్యక్శానందము లభించి జీవుని జీవత్వము నశించి దేవునిలో నేకత్వము ప్రాప్తించును ఈ ఎద్దావస్థయొక్క స్వరూపము వరసాతీతము దానిని మూలించుటకు మాత్రమే వీలగును ఆని పూర్ణావ ద స్వరూపము ఆత్మ పెరిగి ఎరమాత్మగా మారిన దివ్యవదము జ్ఞాపరము లేకమై ప్రవహించు పూర్వార్థము అనుభవైక వేద్యమగు బ్రహ్మవంద ఎతి మహాద్యలం కారములచేఁ జెప్పనగునే కాని ప్రత్యక్షముగా వర్ణించుట సార్థ్యము కాదు మన జీవితములో నట్టి యవస్థలు కొన్ని బ్రహ్మవంద స్థితి కుదాహరణములుగా నూలించఁదగును జేరన్వాన్ పర్యాజై ఎమాధ్యవస్థనుగూర్చి చెప్పుచు ఎకాగ్రతయొక్క శైశ్వము ననుసరించి సమాధి గతుఁడైనవ్యక్తి కాయవస్థలోఁ గాగల గతియుండదు అనగా నిత్యత్వము గోచరించును ఇచట ఆత్మ నిత్యత్వము దేవుని లక్షణమాలాత్మకుఁ గలుగునను సమానత్వభావముచే నూహింపఁబడినది కాదు, సమాధిగతుఁడైన యీ వ్యక్తి కాలాతీత శాశ్వతత్వమును గుర్తించుటచే స్వీయనిత్యత్వమును గ్రహించును అమృతత్వము చనిపోవుముందర లభింపదు కాని శాశ్వతత్వము దెలియును నిత్యవర్తమాన మైన వర్ణితిలో శాశ్వతత్వ మునుభ వింపఁబడును అట్టి యనుభవమునకుఁ బూర్వముహింపఁబడిన ఆత్మయొక్క అమర్త్యత్వ మీ యనుభవసలో నృప్తమై గోచరించును ౨ ఒక గాన మధుర్యము ననుభవించుటలో నొక చి త్తశాసనమును గూర్చి కలిగిన తన్మయత్వములో నొక వాదములోని పూర్ణ సారాంశము పగాహనము చేసికొనుటలో మనము యోగవద్ది తుల్యావస్థలోనుండి

౧ తెలిసియము ౨౭ ౮ కొడుకతి ౦౪ ౩౫

బృహదారణ్యకము ౪౭ ౩ ౩౩

౧ కుటర్నల్ లైఫ్ ౪౮ ౨౫

దైవదర్శనము లేక కాలాతీతస్థితినిఁ జనిమాతుముం పరమాత్మానుభవదృష్టిలో నవిత్వ
ఐహ్యపుల మూర్ఖుతి నిత్యమైనదని తెలియుటచే వాని నిజమైన విలువ నిర్ణయించ విలగును

మానవ స్వభావదృష్టమండి హరబ్రహ్మనుభవస్థితి వర్ణవాతీతమగుటచే దానిని
వరింపఁ జూనుట సాధ్యమైనవని కాకు అందుచే నుపసత్తులు స్పష్టమైన భాషలో
వా యిదిని పర్చించి యుండలేదు

ఉపనిషత్తులలో రెండు పరస్పర విరుద్ధములైన వరసము లీయఁబడినవి దేవునితో
సమానమైన స్థితిగా నొకటియు దేవునితో వైకృస్థితి రెండినదియు నైయున్నది

శీవాత్మ పరమాత్మలోఁ గలిపి యేకమగునని చెప్పిన కొన్ని వాక్యములు గలవు
ప్రణవము ధనుస్సు ఆత్మ బాణము బ్రహ్మము లక్ష్యము శీతేంద్రియఁడైన
సాధకుఁడు లక్ష్యమును గొట్టవలెను లక్ష్యమునుకొను నాతఁడు బాణము లక్ష్యము
నందు గ్రుచ్చుకొనిపోయి నిలిచినట్లే బ్రహ్మమునందు మగ్నుఁడై బ్రహ్మమైపోవును ౨
శీవాత్మయే బ్రహ్మమగును ౩ ఇవట శీవబ్రహ్మైకత్వ ముపపాదించుటెను ఇవ్వియు
నమర్చమై పరపూర్ణమైన బ్రహ్మమునందు లయమై యేకమైపోవును ౪ అవివాళమై
ఎరమోత్కన్నమై ౫ బ్రహ్మమునం దాతఁడు కలిపి యేకమగును ౬ వాఁడు సర్వజ్ఞఁడు

౧ అయింటి అగస్త్యే తన కన్నెవమ్మలో నిటుచెప్పెను మన దేహవంశంధ వ్యాపార
మంతయు నాగిపోయి భూమ్యాకాశ వసుధ్రాది రూపమలన్నియు నదృశ్యములై బ్రహ్మాండ
మంతయుఁ బ్రకాంక్షమై మన శీవాత్మయు నిశ్శబ్దమై సర్వకాలాతీత ఎకీకైఁబోయి యా లోకము
నకు నంబంధించిన యాలోచనములు భావములు దివ్యములు శబ్దములు శక్తియు ఎవల
పోయియున్న యాస్థితి మాంసాదులు అవృద్ధ్యాదిలో నా జీవితలికలు నలుకులు వివరగలవా
డిటు వినను మాకుఁ గర్తలము చేయుగాదు విశ్వఁడైన వరమేశ్వరుఁడు మా కర్త యని
తిరిగి మోక్షము నహించి దేవునిమాటలే వినుమని దేవుని మనకుఁ జూపినపుడు శరీరముకాని
వాక్కుగాని రూపముగాని లేనిబొటమండి దైవవాణి వివరబడును అవృద్ధ మనము మన
వ్యక్తిత్వమునుండి బయల్పడి రింకజ్ఞానశక్తిచే యుండిన విత్వవత్వమైన దైవమూర్తిని
దర్శించుము అట్టి దైవమూర్తికారము మనకెలపుడుండి యే యితర రూపములు గోచరింపక
విత్వావంద వసాదిగ్రహలయియుండెడి యాస్థితిలే దేవుని రూపందరాక్యముతోఁ బ్రవేశింపు
మను నాక్యములో వర్ణింపఁబడినది

౨ ముండకము ౨ అ ౧౫ ౩ శరవత్వమూర్తివేత్

౪ ముండకము ౩ అ ౨౪ ౫ ప్రశ్న ౪ అ ౯

సర్వస్వరూపం యగును. వాడు సర్వమునందుఁ బ్రవేశించును. ముక్తజీవి యాత్మ సర్వపాపులయందుఁ బ్రవేశించి సర్వపాపులతోఁ దాదాత్మ్యమును పొందును. బ్రహ్మసాక్షాత్కారమును బొంది తాము గమన జ్ఞానముతోఁ దృప్తఁగాంచి తమ మహిమోదము నవలమై పాంథాపీతులై పూర్ణశాంతి గల్గి సర్వదిశలందు సర్వవ్యాపయ్యైయున్న పరమాత్మను దర్శించి సత్య నిశ్చలసమూహిలోనిండి సర్వము నందుం బ్రవేశించుదు. సర్వవ్యాపయ్యై సర్వాంతర్యామియై సర్వ స్పృహఁ దనయందు క్షేమముగా ధరించు పరమాత్మ వెఱిగిఁ బ్రభుత్వవిధమైన శేశముగాని దివి ఖముగాని యుండిదు. చేరంత విజ్ఞాన మిట్ల రిహస్యమును నిస్సంశయముగా వెఱిగిన సద్గురువులు సర్వసంగి త్యాగముచే ఎదాత్ములై బ్రహ్మ లోకములను బొంది తమ దేహ పతన సంతరము వారి యాత్మయే పరబ్రహ్మనుగడుచే బ్రహ్మైక్యమును గాంచుదు. మోక్షసద్ధి గాంచిన మునులు తమ యోగ్యత్వము పతి గాఢానుభవముగాఁ గాంచ తామే బ్రహ్మమని చెప్పదుకు సంశయించు నేనే లభ్యము అన్యభోక్తను నేనే నేనే ద్రవ్యము, దృశ్యమును నేనే రెండు నేనియై రూపమును నేనే ప్రథమజాడను నేనే స్పృహ లయ కారుడను నేనే సూర్యతేజమువంటి తేజోరూపుడను నేనే పృథు దేవతలకుఁ గేంద్రము నేనే గ. ఈ వాక్యములవలన దైవేతరి వ్యక్తిత్వ మింకొంటి లేదనియు నందుచే నా స్థితిఁ బొందిన వెనుక స్థితిఁ దే కర్మయఁ జేయ సవసరము లేదనియుఁ దెలియుచున్నది. ఈ స్థితి మరణించు వెనుక మఱిఁ బ్రతుకుట వంటిది కాని యివ్వు తెలుకలేదు. చేహము లేదు మనస్సు వశించినది అంతయు నందకారమే మనకు నచ్చినదో నీ సత్తిని కలలేని గాఢనిద్ర యనియు వివేకములేని శాంతి యనియుఁ జెప్పకొనవచ్చును. ఒక యువ్వ పలుకును నీటిలోఁ బడవేసినపు డది యందుఁ గలిసిపోయి తిరిగి తీయుట కెటు సాధ్యము కాదో కాని యి నీటిలోనే ప్రక్కఁ గొంత యుదకమును దీసి రుచి చూచ నుచ్చగానే యుండునో అదే విధముగా నీ పరమాత్మ అనంతము నపచ్చిత్వము పూర్ణజ్ఞానమునై యీ జీవుల దృష్టిలోఁ గోచరించు వారిలో నదృశ్యమగును మరణానంతరము తెలివితేది ని మైత్రేయతో యజ్ఞవల్క్యుఁడు ఎలికిపుడు మైత్రేయ యిటు చెప్పినది మరణానంతరము తెలివితేదేని నీవు చెప్పిన వాక్యము నా కర్మము గాలేదు యజ్ఞవల్క్యుఁడు జవాబిచ్చెను నే చెప్పిన దానిలో సంతయ మేమియును లేదు ఎవడు ద్వైతమున్నదో

౧ ప్రశ్న ౪ అ ౧౦ సవర్యజ్ఞస్వర్గోపపత్తి

౨ ప్రశ్న ౧ అ ౩ అ సర్వమేవావిశ్న

౩ మండకము ౩ అ ౨౫ ౪ మండకము ౩ అ ౨౬

౫ తెత్తిరియము ౩ అ

అచట నొకని నొకఁడు చూచును ; ఆశ్రూణించును ; మాటాడును ; వినును ; ఆలోచించును ; గ్రహించును. కాని, అంతయు పోకే అత్యున్నతమైనపుడు, ఎవని వెనుకఁ బూచును? ఆశ్రూణించును? మాటాడును? వినును? ఆలోచించును? గ్రహించును? ఎవని ద్వారమున నీ విశ్వము వెలుగుచున్నామో యాతని వెనుకఁ బెట్టు? ఎటుకయే తానైన వాని వెనుకఁబెట్టుదురు? దీనినిఁబట్టి మానవబుద్ధి కగమ్యమైన యేదోయొక మిథ్యమైన అత్యున్నతమైన బొందును. అచటఁ గర్మకాని, చూపుకాని, ఈహ కాని, తెలిపికాని యేరియు నుండదు. ఎలన నివర్ణియు ద్వైతదృష్టి సంబంధములైనవి మూత్రము. ఇవి విషయ విషయా భేదములపై వాదారవణియున్నవి. పూర్ణ నిర్గుణస్థితిలో నీ ద్వైతము లన్నియు నదృశ్యములై, తత్సంబంధ క్రియాదర్శనములు మటుమాయమైపోవును. అప్పుడెందు దృశ్యలన్నియు కాంతించి, రంగులన్నియు రూపమాని, క్రియ లన్నియు విచిత్రమిచ్చునో యట్టి నిత్య నిరామయ పూర్ణస్వరూప మొక్కటియే మిగులును. ఇది వాగతీతమైన దానిని మన యల్పబుద్ధిచేఁ తెప్పికొనిన విధానము. వచోఽక్షితమైనను విజయని స్థితి నేటుగా నున్నది. దానిని మన మల్పశక్తులమై గ్రహింపఁజాలనంతమాత్రమున నిది భూన్యము కాదు. ఆ స్థితిలో జీవి సర్వభేదములను దొలగి, యనిర్వచనీయమైన దేవతయగును. పైకి నిర్వాణపారులుగా నిద్రించుచున్నట్లు కవఁబడు నీ సిద్ధ పురుషులు విజయగా, మహాహస్తత క్రియా పరతంత్రులై యుండవచ్చును ముక్త పురుషుఁడున్న స్వస్థితిని వర్ణించుచో, వాతఁడు పరిపూర్ణుఁడై, పరబ్రహ్మముతో నూనమైన పవనాని బొంది యున్నాడని చెప్పువచ్చును. నిద్రిపొందిన బ్రహ్మర్షి సర్వలోకములందు స్వేచ్ఛగా మిహించును. సర్వకామములను బొంది యానందించునని చెప్పిన వాక్యముల వసువరించి, యచట వాతఁడిని క్రియాపరతంత్రుఁడై యున్నాడని తెలియఁ గలిగదు. " ఈ లోకములందు విహరించుచు, దనకీర్తనవచ్చిన యాహారమును దినుచు, నల్పినరూపమును గ్రహించు, సామానము చేయుచుఁ గూర్చుండును. ౨ " మఱియుఁ దాను దేవుఁడే యను భావముండును. ఛాందోగ్యము ననవరించి, మోక్షమనఁగా, దైవసామిన్యమును బొంది ౩. ముందరకు ననువరించి, దైవసాహచర్యము ౪. దేవుఁడో బూర్ణమనఁత్యమును చెప్పఁబడినది ౫. అట్టి ముక్తునికే గర్వత్యమును మిగుల్పుటకై, నమత్కమే చెప్పఁబడిన సిద్ధావస్థనుగూర్చి భిన్నాభిప్రాయము లెట్లున్నను, వా యవస్థలో వాత్సల్యసంపాదన యే

౧. పరవమ్ సామ్యముస్థితి. ముందరకు ౩ అ. ౧.౨.
 ౨. తెత్తిరియము ౩ అ. ౧౦.౮. ౩. ఛాందోగ్యము ౨ అ. ౨౨.
 ౪. ముందరము. ౩ అ. ౨.౬. ౫. ముందరము ౩ అ. ౧.౩.

స్వాతంత్ర్యమును గలియున్నదను విషయము స్పష్టమైనది నిజముగా నా సతి వాగితీతము, కాని వాక్కు కందినటు చెప్పుకొనవలసినచో నది పూర్వదైవజీవితమని యనవచ్చును అత్తయనకు నశించలేదు సూర్యునిలో గిరణమెటున్నదో సముద్రములో జలవిందువెటున్నదో గానములో స్వరమెటున్నదో అటాత్మ బ్రహ్మమందున్నది విశ్వప్రణవనాదములో జీవాత్మ నాదము కలిసియున్నది అది విశ్వప్రణవము ప్రత్యేకస్వరము కూడనైయున్నది మన జీవి సర్వమునందు బ్రవేశించి సర్వస్వరూపమై బ్రహ్మైక్యము గాంచునని చెప్పబడినది ముక్తజీవి యిట్టి స్థితినిగాంచును తన ప్రత్యేకవ్యక్తిత్వమును దాను విశ్వం పని విధమున లోకకల్యాణమునకై క్రీయాసమర్థుడై సంచరింపగలఁడని తోచుచు బ్రహ్మసందానుభవ సిద్ధి ల్పి పూర్వవ్యక్తిత్వము నిలిచియుండుటవసరము ఇట్టి స్థితిలోనుండి కర్మప్రసరుడై యుండియుఁ దన బ్రహ్మజ్ఞానముయొక్క మహత్తరొన్నత్యమును గుర్తించియే యుండును ప్రపంచమును నీ నాటకమునకు సూత్రధారియై దేవుఁడెట్లు సర్వకర్తయైయున్నాఁడో యాతఁడు సాక్షియై తిలకించును తన కుచితమైన పాత్రను దానును వహించి ముక్తపురుషుఁడు జ్ఞానపూర్ణుడై సంచరించును సర్వము నాతని యిచ్చకనుకూలముగాఁ బ్రవర్తించును వాయువు సగ్ని యాతని బంతులై యాతని యజ్జలననుసరింతురు ఈ స్థితిని గూర్చిన తాత్త్వికభావ సామరస్యమును మనము ముందు గ్రంథములోఁ జూచెదము జీవించియు డగనే అహం కారమును వర్జించి ముక్తసంగుడై యుండుట కవకాశమున్నది అట్టి వానినే జీవన్ముక్తుఁడందురు ఆతని బ్రహ్మసందానుభవశక్తి యాతనికిఁ బూర్ణస్వతంత్ర్యార్హతాధికారము నొసఁగును

అస్పృష్టములైన ఉపనిషత్ప్రబంధముల వలన నొకే వాక్యములనుండి భిన్న తత్త్వములు బయలుదేలినవి ఉపనిషత్తులుచెప్పిన బ్రహ్మత్వస్థితి కేవల భూస్వమని కొందఱు బౌద్ధులును పూర్ణబ్రహ్మైక్యమే యగుననికొందఱు వేదాంతులను జెప్పరి మఱియు నితరులు కొందఱది నిత్యశుద్ధ ముక్తజ్ఞాన ప్రేమానందమయమైన వ్యక్తిత్వమనియు నాశనము కాదనియుఁ జెప్పిరి భక్తకవివరేణ్యుని గీతమిది నేను పంచదారతిని యనుభవించెదను గాని ఎంచదారవైపోవుట కిచ్చగించు శైవవైష్ణవమతవనక్త లీ యభిప్రాయమును స్వీకరించిరి కాని భారతీయ తత్త్వవేత్తలందఱు మోక్షమనగా జన్మ మరణరాహిత్యమని యేకగ్రీవముగా నంగీకరించిరి నిత్యత్వమనగా దేవునిలో నేకమగుటయే అత్మత్వమును వ్యవహారభాషలో వర్ణించినచో బుట్టుట గిట్టుటలేని స్థితియని చెప్పనగును

౧౮

పాపము — దుఃఖానుభవము

అద్వైతతత్వము లన్నిటికీ బాహ్యమవ్వ లేక దౌష్ట్యనమవ్వ కరిగనమెవ యాకుంకమై నీలను లవత్పదార్థ మెటు వచ్చి నదను తాత్త్విక సమవ్య నీదివఅకే చర్చించియుంటిమి ఇప్పుడు మన మధర్మ దోష సమస్య పోషార్ మొవర్పవలసి యున్నది వేద ముల ములలో వేదోక్త సువర్తనము ధర్మము తద్విరుద్ధ మధర్మముగాఁ బరిగణించుటయు ఉపనిషత్తు లోఁ బురావృత్తి రహిత కాశ్వతరతీవితజ్ఞానము వెలుగుట ధర్మము తదజ్ఞాన మధర్మముగా వెంచబడెను అనఁగా నజ్ఞాన దృష్ట కలిగి తాను ఐదు త్మను డి వెలును భావములోఁ బ్రవర్తించుటయే అపవీతి ఉపనిషత్తుల ననుసరించి లోకములోని నర్వవస్తువులను దేవుని మండరమును జూపు బాటలుగా స్వీకరింప వర్తములు అటుకాఁ నస్తుజాలము బలమృతివ గలిగి వ్యతంత్రముగా లున్నదనియు మనము ప్రత్యేక వ్యక్తు మనియుఁ దలఁచుటయే అపవీతకరమైన పాపము పూర్వపుష్పలైఁ బ్రహ్మమును గుర్త ప తానే జ్యయం సంహతుఁడౌచి తలఁచుటయే దోషము తలఁచుటయే కాక అటు నదచుటయే పాపము కాదు మల్లు జ్ఞానమునుండి జనించి స్వార్థమై అహం కారమును బెంపొం దించి తన యల్పత్వమే ఘనమైనదని తలచి త్యాగమునకు వెలుమ వ్యభాము గలది దౌష్ట్యము మాయ యనికాని కాశ్వతమైనదనికాని ఉపనిషత్తులు చెప్పుయొడలేదు ఈ రెంటిలో నేది లజమైనను పాపమగు దానికి లొంగియుండవలసినప్పుడు దౌష్ట్యము సద్రావమును బొందట కవకాశమున్నది కావున నలత్యమని చెప్పుబడినది దానికి రూప వరివర్తనము కలిగి చువఅకిఁ జేమివలె కృప యున్నంతకాల మది యుండును కనుక నది నిజమైనదే

దేహినీలఁడె దని యాత్మ నిధికమని తలఁచుటే పాపము దేవుడే త ను బ్రహ్మదాత యని తెలియుటే పూర్వము మానవుఁడు కాశ్వతముగా పాప మొనర్పఁబాలఁడు వల్లు స్వభావమునకు ఎరుదమైన చంచల మ్మతిలోనే పాపము వాతఁడు కేయును ఉప పత్తుల వనలించి ధర్మ మనఁగా వస్తువుల సత్య స్వరూప జ్ఞానము తుదకు నిలుచునది యొగ్గతయే నత్యమే జయించును అనత్యము కాదు అలత్యము సౌన్యమైనది అశ్మద్విధిపైవెరి వాశన స్వభావము గలది అంతః భోగేశ్వర ముతో యుక్త

సంపత్తితోఁ గూడిన అభివృద్ధి ప్రపంచములో నున్న శ్రేణికరమైన అకాంతి పాప మందఱకుఁ దృప్తి నొప్పునది కాదని స్పష్టము చేయుచున్నది.

బ్రహ్మత్వసిద్ధి చేకూరుట నులభింప సాధ్యము కాదని చెప్ప వాక్యములు విశేషముగా నున్నవి. “ఎవని సంగతి చాలమంది వినవైతఁ జాలకుండిరో, వినినవారిలో వైనను జాల ముంది విన్నదాని యర్థమును గ్రహింపకుండిరో, అత్త వ్యధావుఁడైన యట్టి పరమేశ్వరునిఁ గూర్చి చెప్పువాడు ఎవడు టాశ్చర్యకరము; చెప్పిన దాని వర్తము చేసికొను వాఁ డుండుటయు వాశ్చర్యకరమే.” మోక్షమార్గము, “విశాఖిదార వంటిది; దుర్గమము దురత్యయము.” అత్త సాక్షాత్కారము మృదువైన పద్ధతియఁ గాదు, అర్దులైన వికాసమును గాదు. పూర్వత్వమునకు మార్గము శ్రమాన్నిత దుఃఖానుభవముతోఁ గూడినది. కఠినములైన యినున ముక్కలను గట్టి దెబ్బలు కొట్టినఁగాని నిప్పు వెరనులు బైటికిరావు గ్రుడ్డు నందున్న పక్షివిడ్డ, బాహ్యమున నున్న వాయుకాంతి వాతావరణమును జూడఁ గట్టుకు గ్రుడ్డునుండి బేరించుకొనివచ్చు శ్రమను బొందుట తప్పదు. నీతిబద్ధ ప్రవర్తనము వ్యభావ విరుద్ధముగా గోచరించును. మనము విచ్చునది శ్రేయస్సు విచ్చునది యెల్లప్పుడు కలిసియుండును. “శ్రేయమిచ్చునది వేఱు; ప్రియమైనది వేఱు. ఈ రెంటికిని భిన్న ఫలితములు గలిగి మానవుని బంధించుచున్నవి. శ్రేయస్కరియైన దానిని గ్రహించువాడు యోగ్యుడు; ప్రియమైనదానిని గ్రహించు వాఁడు పరమార్థమును బోగొట్టు కొను చున్నాడు.” ప్రకృతి వ్యభావ సంకృప్తివలన సుఖము లభించనట్లుండును; శ్రేయము ప్రకృతి వ్యభావమును నిగ్రహించుటలో నున్నది. నీతి ప్రవర్తనముచే మానవుఁ డెట్లో కోల్పోయిన అత్త స్థితినిఁబొంద యత్నించును. అత్తసిద్ధి చేకూరువఱకు వైతిక విధి బాహ్యశాసనమువలె బలవంతమైనదిగా నుండును. శ్రేయస్కరియైనది సుఖముగా నుండదు. ప్రకృతి వ్యభావముతోఁ గునీపట్టు వైతిక విధానానుసరణము సుఖముగానే యుండును. మానవుఁడు తన వైపర్తిక బంధములనుండి విడివడుటకై చేయు యత్నముతోఁ గూడిన జీవితము హృదయభాగ్యుని గలిగియుండును. అబద్ధదయమునకు ముఖ్య లక్షణము బాధల ననుభవించుటే. పోరాటము మానవ జీవిత సూత్రము; త్యాగము వికాస లక్షణము. పోరాటము, త్యాగము విధికమైన కొలదియు వానందము, స్వాత్రంత్ర్యము నధికమగు చుండును. సర్వవికాసము వాశిఁ లక్షణము కలది. ప్రతి యదుగున వాత్సల్య జయమే,

౧. కథము ౧ అ. ౨. ౫; భగవద్గీత ౨ అ. ౨౯.

౨. కథము ౧ అ. ౩. ౧౪

౩. కథము ౧ అ. ౨. ౧౨.

ప్రకృతి స్వభావమున కవజయము. ఈ నష్టము విజయన నష్టము కాదు, విజయైన పిమ్మట యైనచో నది శాశ్వత నష్టమై, మనము దానిని భరింపలేక పోవుదుము. మానవుడు ఉప విజస్వరూపముగు బ్రహ్మరాజ్య కిరీటమును ధరించుటకుఁ జెల్లించవలసిన కష్టము దుఃఖము భవము. దీని వలన జీవాత్మ యొక్కయు లోకము యొక్కయు వనంపూర్ణత స్పష్టమగుచున్నది. 'నేను మిగుల దుఃఖముల ననుభవించివాను ; మంచి వనియే జరిగినది ; ఏలని దుఃఖము దేవుని దూత ; అది ప్రపంచ మనుపూర్ణమైనదయ్యెను, మానవి జీవితము క్షణికమైనదనియుఁ దెల్పును. దుఃఖము, మన యాత్మేన్నతికి నుశక్తము నున్నది. అట్లుండములు మానవాత్మను దవ శక్తివంత నుపయోగించునట్లు చేసి, వికసింపజేయును. జీవజీ యెంత గాఢముగానున్న పక్షతము లంతి విర్బల కాంతి సిచ్చును. మానవ జీవితాన్వితో వాత్సేర్ధరణ కృషియందు దుఃఖానుభవ మవిలంభ్యము. మనము మన జీవితమును దేవునికిఁ బూర్ణసమర్పణ మొనర్చునందాక, క్రమాభివృద్ధికి వలయు శ్రమాశ్రేణుల ననుభవించక తప్పదు. "మనమ్యుఁడే విజముగా యజ్ఞ" మని ఉపనిషత్తు చెప్పునది, ౧. దైవ సాక్షాత్కారమగువరకు మానవుని జీవిత మెంతెగని క్రమ మరణము. జీవితముక శ్రమా యాతవా దుఃఖాంగము ; అందు సాధకుడు హెరదుస్థితి ననుభవించి, శాశ్వత జీవితమును పడయును. ఒకటి వెనుక నొకటి తెరలన్నియుఁ జిందివేయవలెను. జీవితము లోని విజయని నమ్మిన విలాసములను దుడిచివైది, కాంక్షలను మోహములను విడలించిన, తదంతరము దైవ సాక్షాత్కారముపొంద సాధ్యమగును.

౧౯

కర్మ

వైతికప్రపంచమందు కర్మసూత్రము, భౌతికవస్తువు సూత్రమున కర్థభాగము వందిది. వైతికశక్తి సంరక్షణసూత్రమే కర్మసిద్ధాంతము. ధర్మక్రమస్వరూపము ఋగ్వేదముచెప్పిన ఋతభావమునందు జీవాసూత్రముగ నున్నది కర్మసిద్ధాంతము నెనుపరిచి,

ధర్మప్రపంచముల సంకీర్ణాన్నదమైనది ఎట్టిత్రసంఘటన మైనదియులేదు. మన మే విత్తు చర్చిన నా పశు ఎండను మంచవిత్తు మంచపరమును చెడువిత్తు చెడుపాము నిచ్చును ప్రత్యల్పక్రియయు మన శీలమును విర్మించును తనలో నిపుడున్న కర్మఫలస్ఫూర్ణములు కాను గోరి జ్ఞానపూర్వకముగా నిర్ణయించుకొన్నవని మానవుడెఱుగును జ్ఞానపూర్వకము లైన కర్మ లజ్ఞానపూర్వకముగా జరుగ ఎట్టానియును మనలో నేడజ్ఞాని పూర్వకముగా నున్న సంస్కారములు పూర్వము జ్ఞానపూర్వకముగాఁ జేయఁబడిన కర్మలేయని నహాజముగాఁ జెప్పించుచు నముద్రతరంగముల నెక్కిపలేమో వక్షత్ర సంఘారము నెదిరికట్టఁజాలమో యట్లే నెక్కిప బాముక్రమమును మనమానఁజాలము మన నీడను దాటిపోవుటెఱుగు స్పృహద్యమో యట్లే కర్మసూత్రమును దుమికి దాటవలెనని యుద్ఘోషించుటయు నసాధ్యమే కాలముచే నాడిపోనట్టియు మరణముచే నాశమందనట్టియు మన జీవితము ముందకుఁ గొని పోవు చర్మిత సంఘటనమును రచించు మనోనియమమే కర్మ పాపమును డి విముక్తి యజ్ఞ దానాదికిములఁచే బొందవచ్చునని చెప్పిన వేదకాలమునాటి భాషమునందలి దోషమును దొలఁగించుటఁ గర్మబద్ధాంత మధికముగా నొక్కిచెప్పఁబడెను పాపాత్ముఁడు నశించు తీరు నను పౌరూరము ప్రకటింపఁబడెను యజ్ఞములవలనఁగాక సత్కర్మానుష్ఠానమువలన శ్రేయస్సు లభించును సత్కర్మాచరణముచే నత్పురుషుఁడు దుష్కర్మాచరణముచే మానవుఁడు దుర్మారుఁడు నగును. మఱియు మానవుఁడు సంకల్పమునకు బండు ఈ లోకమున నాతఁడెట్లు నమ్మునో మరణించిన వెనుక నట్టివాఁడే యగును. అందుచే మనము సత్సంగలబ్ధముగలిగి సత్కర్మ నాచరింపవలెను చిత్తశుద్ధిగల వ.నుజుఁడు తన మనియ్యుతో నేలోకమును గోరునో యే వస్తువు కష్టించునో యాలోకము నావస్తువులను బొందును అందుచే నాత్మజ్ఞానియగువాఁడు భూతి లేక సంపన్నతను గోరుచో అట్లే యారాధింపవలెను. కర్మఫలమే జననమరణాత్మకమైన సంసారకారణము సంసార మాద్యంతములు లేనిది పశువులు వృక్షలకాదులు మనుజులకాక దేవతలును గన్దు. అని చెప్పఁబడెను

౨ ఈ విషయమును కారణ కవి యటు వరించివాఁడు మూలా! నీ ప్రపంచమును రచించి యును దాన్వేల్చిందలి వ్రాతకాఁడు వెఁడ? అది కళించి పాపునది తలఁచుచుంటివా? ఏదియు నెఱింగదు నశించఁజాదు నీ నోట వెంటవచ్చు కెంత మాధవజమైనను వదిలి బీజమై కాలమునఁగది శాశ్వత ఎలమనివ్వు. మోసపోకుము దేవుఁడు మారుఁడువాఁడు ఎలవ మానవఁడే చరిత నదియే ఎరించును

౩ బృహదారణ్యకము ౩ ఆ ౨౦

౪ ఛాందోగ్యము ౩ ఆ ౧౪ ద బృహదారణ్యకము ౪ ఆ ౪౫

౫ ఛాందోగ్యము ౩ ఆ ౧౩ గం

ఎవనికర్మకు వాఁడే వ్యక్తిగతముగా బాధ్యుఁడును కర్మఫలాత్ము యనుపేరుకు వ్యక్తిరేకమగుచున్నదని విమర్శింపఁ పడుతుదురు ఒకరిభార మింకొకరు విహించు ధర్మము నుపనిషత్తు బుద్ధాంటిని యుండలేదని యింకొక దోహతోపణము చెయ్యబడినది అజమన కుపనిషత్తులు మనము కర్మబంధ విముక్తిని సంఘపేవలననే పొందగలమని చెప్పినవి స్వార్థకర్మ లే తవణకుఁ జేయుచుందుమో అంతవణకుఁ గర్మ మనలను బంధించును నిష్కామకర్మాచరణముచే మోక్షము లభించును ఈవిధముగా నీషతివిలువనో వీ కెన్నఁ డేవిధముగాను గర్మబంగమండదు ౧ జననమరణాత్మకమైన శృంఖలమునకు మనము బంధించఁబడుటకుఁ గారణము స్వార్థకర్మయే ప్రతివ్యక్తియుఁ గర్మవ్యాచరణమున కశ్రద్ధఁ జూప తనభారమును దైవము మీదనో వక్షత్రముల మీదనో మఱి యింకొకవిహిదనో వదలేసి వరించుకాలమున వీ కర్మసిదాంతము పక్షి కాగు గుఱుకొన్న గూఁటిలో దానే బంధించఁబడినట్లు ప్రతి మనుజుఁడు తన కర్మలను రణపులచేఁ దప్పద్రానే బంధించుకొను చున్నాఁడు 'దని వక్కాణింపనది మన కేది తటస్థించినను దానికిఁ గారణమర్థములేని యద్వైతము కాదు మన గత కర్మయే మన మంద్రప్రాయమైన యద్వైతాదీనులముకాము అజానుభవమే పాపవలయు జటి మాత్రము సత్కర్మాచరణమున కమిత ప్రోత్సాహ కారణమనుటలో సంశయము లేదు మానవకర్మానుచరణమునకుఁ గొన్ని హదులున్నవిని మాత్ర మదిచెప్పును మనము మన కర్మలము గాము అపాధ్యవిషయ మెదురైనప్పుడు మన యచ్చవచ్చినట్లు మనమేమియుఁ చేయఁజాలమని గుర్తించుము నవ్యముగా గ్రహించి నచోఁ గర్మ, వైతికప్రయత్నమును విరుత్సాహమునందు, మనస్సును బంధించదు సంకల్ప మును గట్టిపేయదు ప్రతికర్మయుఁ బూర్వకర్మఫలితమని చెప్పును కారణము కార్యముగా మాటు లక్షణమున్నది ప్రకృతివ్యభావముకంటె అస్తతశ్రేణికిఁ జెందినదగుటచే నాత్మ తన స్వాతంత్ర్యమును బ్రకటింపకున్నచో సప్యదు గతమునందలి కర్మయుఁ బ్రస్తుత హాస్తితియుఁ గలిసి నానఁపని కర్మను నిర్ణయించగలుగును కాని మానవుఁడు కేవల ప్రకృతి అంజాతుఁడు గాఁడు కాను జేయ కర్మకంటె నధికుఁడు కర్మవియమమే వర్తమునైనచో జీవితఁ గర్మాది కార స్వాతంత్ర్యము లేనేలేదు మానవజీవితము కేవలజడవదార్థముల కలయికచే పెర్వశీనది కాదు మానవునియందు వివిధాంతరువులు — కేవల జడాత్మకము ప్రాణనందము జ్ఞానముతోఁ గూడినది బుద్ధియుక్తము సంకిరాల్పబాబంధమునెవని — మరపుర బాబంధములు గలిగి అన్యోన్యశ్రయభూతమునై యున్నది కర్మవియమము మాఁపునియందలి ప్రాకృతిక

స్వభావమునై దని వ్రాసెనును జూషగిలరు కాని తదతీతమైన ఆత్మపై నే యధికారమును జూపఁజాలదు వానఁబనియం దంతర్భూతమైయున్న దైవశక్తి ప్రకృతిస్వభావమును నిర్ణయించుటకు సామర్థ్యము దానిశక్తిచే మానవుడు తన ప్రకృతి స్వభావమును నిగ్రహింపఁగలడు అందుచేతనే కేవలము యాంత్రిక సంకలపముచే నేర్పడిన యవస్థల మొత్తముగా నాతని జీవితము ప్యక్తమగుటలేదు మానవుడు స్వతంత్రుఁడగుటకై చేయు కర్మలు కేవల మజ్ఞానపూర్వకముగా జరుగు స్వభావజనులుగాని వారాత్మ్యంబు మల నెదుర్కొనుటకై చేయు కాక్సాలికావేళములు కాని కాక అంతరాత్మయొక్క స్వాతంత్ర్యమును బ్రకటింపవలెను యుండవలెను మానవునియొక్క ఆరంభోక్తావములకు మూల దారమాతని యంతరాత్మయై యుండవలెను స్వభావముచే జరుగు కర్మ నిగ్రహించఁగలదనెను ప్రకృతిదశల సముచ్చయమే మానవుడైనచో నాతడు హర్షిఁగ గర్విజన్మఁడును కాని యాతని యఁదొక దైవాంశమైన ఆత్మ - ప్రభుశక్తి - వెలయుననిది ప్రకృతి సంబంధమైన దేదియు దానిని శాసనజాలము ప్రకృతిశక్తి అమూల్యములన్నియు నాత్మ శక్తియందు మోకరింపవలసినదే అందుచే మానవుడు కర్మవియతి నతిక్రమించు సామర్థ్యమును గలిగియున్నాడు ఈశ్వరునితో నేతత్వము నారించినపుడు మానవుడు హర్ష స్వతంత్రుఁడగును ఆత్మను పవిత్రకామముల వెఱుఁగకుండ నెవ్వఁడీ లోకమును విడిచి పోవునో యాతని జీవిత మితంబోకములలో నస్వతంత్రమై యుండును ఎవఁడాత్మ జ్ఞానము కలిగి పవిత్రకామముల వెఱుఁగి మరణించునో యాతడు లోకాంతరములలో స్వతంత్రుఁడై పంపరింపఁగలడు బ్రహ్మైక్యైక్యతయే హర్షస్వాతంత్ర్యము దేవునికెంత సహజములగుఁ బోయిన నంతగా నాత్మనత్వము పెంపొంది స్వాతంత్ర్యము అధింపను దేవుని కెంత దూరస్థులమై, పార్శ్వపరులమగుదుమో అంత తీవ్రముగా గర్వమాత్రము మనలను బంధించును మానవుడు ప్రకృతిపరమాత్మల మధ్యమం దుగిపలాడును మోక్షబంధము లకు వలఁడై వర్తించుచున్నాడు

కర్మకు రెండు ఎడములైన ఫలములున్నవి ఒకటి వ్యక్తిగతము రెండు లోకసంబంధము ప్రతికర్మయొక్క ఫలితము లోకమునకుఁ జెందును మరియు మానవ మానవ ఫలమును (సర్వఫలముక) అపూర్వరూపమున ముద్రితమగును ఈ సంస్కార బలము కేతనే చెప్పఁగలఁగి ఆరిగి చేయుచుండు నిఖ్యోనము మనకఁ గలుచున్నది కావున సర్వ కర్మలకు ఫలితములు తీరములకు వ్యాపకముగాఁ జెందును మనమెంత యుత్సాహివము లోకము గుఁజెందు మన కర్మఫలితములను మార్పిఁజాలము కలిగి మన మనస్సా

మంద్రితములగు అంశ్కారములను మనము నిరసించి చూచి మన భావదళ మూడవ
కాళ బంధురమై యున్నది ఆత్మ శిక్షణముచే మనలోని అస్పృశ్యతములను బలపరచు
దుష్ట సంస్కారములను కృశించి జీవింపమను

మానవుల కర్మలను ముందుగా గుఱించి చెప్పవచ్చును అవి హేతుబద్ధములైనవో
గె న్ని లక్షణములను గలిగియుండును వాని యందొక యా కరణము సామర్థ్యము
నొక స్వాత్మ రహిత లక్ష్యము మున్నగునవుండును దీని వలన వా యా కర్మలను కేవల
మజ్జాన సంభవములని తలచరాదు ప్రతి జీవీయు స్వాతంత్ర్యమును గర్హముగా గలిగి
యున్నది కంటెనుండి దారమును దీనివట్టుగా మోసపున కిర్మలు ఒరుగఱి మానవుల
కాత్మ కేంద్రమైన జీవిత బిచ్చముగా స్వాతంత్ర్యమున్నది దీని దాతలకి స్వాతంత్ర్య
మును వాహ్యమునుండి యిచ్చి యుండలేదు వాని పితృము దేవత యందు సుఖ
ఎకమైయున్న కారణమున వాతడు స్వతంత్రుడు తన దైవస్వత్వము వెలచిగా
గుర్తించిన సంత సేవ్య యాతనికి లభించును

కర్మ అధారిత మౌక్యమునను బిరుద్ధమవి నిమగ్నింబరిం కర్మ విశ్వము
వలనను కావచ్చు నొక జడాత్మకము సంధ పాయము నైన అయ్యుము దేవునికి గూడ
దారిపై అధికారము లేదు ఒక జడకావనము వలన జరుపుట కొక స్వాయౌధ్యము
దవసరములేదు పరబ్రహ్మలక్ష్యమునకు కర్మ అధారితము వ్యతిరేకము గాదు కర్మ
యొక్క నైతికమాత్రము ఎరమాత్మ స్వభావ ప్రదర్శనము ప్రకృతి జీవులయిగా
మనము దేవుడే జగత్కార్యక్రమమును నడుపుచు డని చెప్పుకొనవచ్చును వెదములలో
దానిచే యితరులది ఋత దైవతము వరుణుడు కర్మ దేవతల మూర్తులని
వ్యాపారము అ అది సత్య స్వరూప ప్రదర్శనము ప్రతి జీవిత ఎరిగియుములలో నెటి
యనెవసరమగు శోక్యమున కవకాళము లేకుండ చేయబడి ఏ కేరీ ప్రకృతి శాస్త్ర
వేత్తలు విదే ఎర్థయమనకు వచ్చిరి ఒక ప్రకృతి శాస్త్ర ఎర్థమును అ అభ్యాసము
కాని అన్యసంఘటనములచే శోక్యము అంగీకరింపఱి దేవుడున్నాడని యాశించుట
కతి మానుష సంఘటనము (Miracles) లుఅనమొనవో (ప్రకృతి శాస్త్రము కాశ్యతముగా
దైవమాత్మ చెలమేనది దేవుని శోక్యమునను గూడ గెన్ని నియమములున్న) మేరీ
క్రొవ్వే చెప్పివట్టు దేవుడు తన వ్యక్తిగత భావముల (Privaculations) చే ఎరిగి
కొనడు ఆత్మ ప్రసవన వ్యభావమునకు కర్మఅధారము అయ్యెన బ్రహ్మ వి య

౧ చూడు మాక్స్ కోర్ అండియన్ టియ పేజి ౨౨౫

౨ దేవావామ్ భవదాశి ప్రకటి

గలదు పూర్ణ వస్తువుయొక్క ఎజీవ విచేత వ్యధావమును గర్భ తెలియబడచును ఆత్మ తన వ్యాపారమును గర్భ యాత్రమును పాదవముగాఁ గైకొని వెఱవేర్చుచున్నది ఆత్మ ప్రపంచములోని స్వాతంత్ర్యము ప్రకృతి రంగములోని యచేతనావశ్యకత యొక్క అయోకానివ్యముగల సూత్రముగాఁ బ్రదర్శితమగుచున్నది ౧ స్వాతంత్ర్యము కర్మ ఒకే నత్యముయొక్క రెండు రూపములు దేవుఁడు స్వల్పలో సంకల్పామియై యున్నచో దైవశక్తి యచేతన పదార్థమందు నుండును దేవుఁడు నియమముచేఁ దెలియఁబడు చున్నాఁడు కాని నియమమే దేవుఁడు కాదు గ్రీకులు చెప్పే అర్థవ్యము స్థాయిక్ వాదుల విచేతము చైనియుల టాయ్ కర్మ సూత్రముయొక్క యావశ్యకతను ఎరూ ఎంచుచున్నది

జీవికానుపానములం దత్యంతోపయోగకరములగు అధ్వాంతములలోఁ గర్మ అధ్వాంతముతో నమానమైన దింకొకటి లేదు ౨ జీవితములో మన కేది తటస్థించినను మన మందఱము విసమ్రాత్యసమర్పణ బుద్ధికో నది మన భౌతజీవిత కర్మఫలితమే యని తెలిసికొన నలసినదే ఆయినను భవిష్యత్తు మన చేతిలోనున్నది అందుచే మన మాశాస్త్రానములతోఁ గష్టము చేయవచ్చును గతించిన దానిగూర్చి నిర్విచారత్యమును రాజీవు నట్టి దారికి దైర్యమును గర్మ యిచ్చును ప్రపంచములోని విషయములు లాభ నష్టములు నిజముగా వాత్మ సంఘటన మానవులు నమ్మునట్లు చేయుచున్నది ధర్మాను కూల ప్రవర్తనమొకటి శ్రేయస్కరము ఐశ్వర్యము వదలి జాతి దేశము వివి శ్రేయము నొసంగుప యోగ్యతతో నమానమైన దేదియును లేదు

౧ కర్మ దేవుని సంకల్పమువలన వితర్కమైనదని ఉపనిషత్తులు చెప్పినది మత మంగీకరింపనవసరములేదు రెండు వశోక్తకరములుగావు వేదములు చెప్పినదిచేతదేవతలున్నచో దేవతలకు గర్మ బంధించును మృత్యుదేవత కోరలుచుంది అందు కోగాఁ దమ కెంత స్ర్రియఁదైత వానికైతన దే కలము రక్షింపలేరై తన కత్యంత స్ర్రియఁదగు తన కుమారుఁడు వత్సోహన్ జేతఁబడి మరణింపఁగాఁ దాచాతనిని (సర్పిదాసుడు) రక్షింపలేకఁబడినది అయిపోయి డేదైవును ప్రార్థనగించునను నెయ్యాలించు పాపానమాకరికి లే పోయిను దేవఁదైతను విధివిధ్యయను దాటఁబారఁదియైతను యిండ్లిన్ గ్రంథములో అధెవాయను వాత్ర అవశ్యుండంబు యాటగా నెటు చెప్పెను ఎటు దేవతలకుఁగూడఁ బ్రార్థించ

(పా ౩)

౨౦

౨ వివక్షణీవికము

ఆపనిపత్తులలో జన్మాంతరమునుగూర్చి పెదబ్రాహ్మణముల భావములకంటెఁ బరిణత బాము నెఁగడించినను నిశ్చిత ఎద్దాంతము కను ఎనిఁకుఁ బ్రదర్శించఁబడలేదు పునర్జన్మ భావమే ఆపనిపత్తులలోఁ బ్రాముఖ్యమును గాంచినది దీని ప్రాచీనతను రూఁము శతవతఁ బ్రాహ్మణము యందు జర్మించినవాఁడు మరణించుట పునర్జన్మ షిసర్వరణము మున్నగు బానిది కర్మవలముతోఁ గలిపి చెప్పిన భావమందుఁ గలదు నీజమై జ్ఞానము గలిగి కర్మవ్యములను ఎక్రమముగా వెఱవేర్చినవారు మోక్షమును బొందుటకై మరణించిన వెనుక మరలఁ బుట్టుచుందురు అట్టి జ్ఞానిములేక తమ విధులను సరిగా వెఱవేర్చక మరణి చినవారు మృత్యుదేవత కాహారమగుటకే తిరిగి తిరిగి పుట్టుచుందురు ౧ బ్రాహ్మణములు జన్మ మరణములను లోకాంతర వ్యాపారములనుగా నూహించినవి ఆపనిపత్తులు జనిని మరణముల నీ లోకమునకే మార్చినవి ఈ రెండు భావములు ననుస్వయమైనవి తోచదు రెంటి నొక చోటనే చెప్పిన సందర్భములున్నవి నవలక్ష్మర్మ వలము రెండు రకములు లోకాంతరమునకుఁ బోయిన వెనుక కొంతయుఁ దిరిగి యీ లోకమున జన్మించిన వెనుక కొంతయు నుచును శవ దహనమైన వెంటనే జీవుఁడు పుర్పర ద్రూపముతో స్వరమునకుఁ బోయి యుచు నుండి మఱి నీ లోకమునకుఁ దిరిగి వచ్చి జన్మించును ౨ పునర్జన్మ భావ ముపనిపత్తులలోఁ బరివశ్య దశనికను బొందుచున్నదని యీ భావమును వ్యరింపఁ కొన్ని శ్లోకములవలనఁ దెలియుచున్నది ౩ పునర్జన్మ భావమును ఎఱివించిన మొట్టమొదటి యుపనిపత్తులు భాందోగ్యము ౧ ఆ ౩ ౧౦ బృహదారణ్యకము ౬ ఆ ౨

ఉత్తమమైన ముక్తి యనగా బ్రహ్మైక్యమును భావము మనసపత్తులు నుల్లంఘముగాఁ బ్రకటింపని దేవతలే పరమ సత్యస్వరూపులైనపుడు వారితో వైక్యమే మోక్షముగాఁ దలంపఁబడెను ఇపుడు ప్రహ్లాదే ప్రధమ సిద్ధాంతము బ్రహ్మమే విశ్వాధారమైన లక్యము కావున విత్వణీవిక మనగా బ్రహ్మైక్యము అట్టి యుక్త్యుద్ధమైన వదవి బోధించునటను గారవాహినిలోఁ బడి జీవుఁడు రూప దశాంతరములను బొందుచుండ

- ౧ పరకృత్యుభావమును పోల్చుచు కొడితక బ్రాహ్మణము ౧౫౪ ౧
- ౨ బృహదారణ్యకము ౬ ఆ ౨ ౧౪
- ౩ బృహదారణ్యకము ౧ ఆ ౧ ౧౬

ఎల యున్నది ముక్తుడు గాని జీవుడు జన్మ మరణ సూత్రపాశబద్ధుడై అనేక జన్మములైతి తన పరిమావధిని పొందిచుకొనవలసి యుండును ముక్తులై విజయింప బ్రహ్మైశ్వర్య లుత లభింపను విద్యజీవి కాలగతుడై జన్మింపక తిప్పదు ధవళము దంత జూన్యమువైన గర్భనరకమువకు నే నెన్నఁడుఁ బోండును గాకం యను ప్రార్థనముఁ దలచు ఎవియుఁటిమి మనమెట్టి జన్మమెత్తలెనో మనకర్మ నిర్ణయింపను ఉన్నత జీవితపు చెట్టు వెక్కి పు డది వ్యర్థమనియుఁ గ్రిందిపెట్టుకు మనము దిగిపోయి నపు డది యథో లోకమనియుఁ బిలువఁబడెను సంసార స్థితి నిజమైన ఆత్మనివాసము కాదు ప్రకృతి మోహము లెంతవఱకు మనయందు నిలిచియుండునో యంతవఱకు మనము స పారమున దాసుఁము కావలసినదే పరిచ్ఛిన్న శక్తులతోఁ బరిహర్ష బ్రహ్మమును మా మెన్నఁడును కేరలేము మన యాత్రలో మనము కొంత ముందువఱకుఁ బోయి యుండ వచ్చును అధ్యుడయ మనఁగా ననంత వికాసము ఎడతెగవి పరిణామము మన పరిచ్ఛిన్నతను పూర్వకాగ్ని మెనర్పివెప్పుడు మ ము బ్రహ్మైశ్వర్యస్థితిగాంచి సంసారమునకుఁ దిరిగి రానూపరముండదు ౨ సంసారము జీవ శక్తిని సాధనము

ప్రకృతి ప్రపంచము వస్తువులన్నియు నశాశ్వతములనియు ననత్యములనియు మనఁ దెల్పుచున్నది నర్వవిస్త్రపుల కీలమనవమందు పునరన్మ పునర్యరణములు కలుగు చున్నవి మర్త్యుడు నన్యములై మరణించి మరల జన్మమువలె జన్మించుచున్నాఁడు ౩ మరణము జననమునకు జననము మరణము కుఁ గ్రమమనందములై యున్నవి కర్మ పీఠాంతమింకను కర్మకుమ ఎలానునముశకుఁగల నీయతి శ్చయింపక పోయినను మన ప్రవర్తనమునుదల్టియే ముందుజన్మ న్యభావముందునని ల్పవృత్తిమొనర్పఁబడెను ఎవరి ప్రవర్తనము యోగ్యమోదో వారు వెంటనే మందిజన్మమును బొందుదురు అనఁగా బ్రాహ్మణ క్షత్రియ వైశ్య జన్మములు చారికి లభింపను పాపాల్ములు వెంటనే పంపిణ్యమో కక్కజన్మమో చండాలజన్మమో యెత్తుదురు ౪ మనకుఁ బూర్వజన్మ జ్ఞానమున్నను, లేనిప్పుడు జీవయొక్క యేశత్వము వివిధజన్మలలో నవిచ్ఛిన్నమై యుండును పూర్వ జ్ఞానశూన్యత దోషముకాదు ఎలని నొక జన్మమందే జీవితములోని యనేకములైన అనుభవ మేకమంది మనము ఎఱచుచు నవాజము ముఖ్యమైన నీవయమేమన మన జ్ఞానశక్తి ప్రధానముగాదు అనుభవ సంస్కారముల ప్రోపు వశింపక సంరక్షింపఁబడదే బ్రహ్మము ఎన్నెన్నో ౫ న దానికే ఎంధములులేవు జన్మవి మరణపర్యంతము మానవుఁ డొనర్చినదే

౧ భాందోగ్యము ౨ ఆ ౧౪ ౧ ౩ భాందోగ్యము ౪ ఆ ౧౬ ౬

౫ కరము ౧ ఆ ౮ ౪ భాందోగ్యము ౫ ఆ ౧౦ ౩

కర్మగా లెక్కింపబడును అట్లు శరీరము నశించిన తరువాత మందువా? యాజ్ఞవల్క్యుః ! మానవుడు మరణించిన వెనుక నాతిని ప్రాణముగ్నిలోను శ్వాస వాయువులోను వేతములు వాయునందును మనస్సు చంద్రునందును శ్రోత్రములు దిశలందును శరీరము మట్టి యందును వైకన్య మాళాళమందును దేహమునందలి రోమములు లతాదులందును శిరోజముః వృక్షములందును రక్తరేతము లుదకమందును ప్రవేశించి లీనమైపోయినపుడు— మానవుడెప్పు డెచును? ఈ ప్రశ్నము వారభాగుడు యాజ్ఞవల్క్యు నడిగెను వారీ ఎర్థయమునకు వత్తురు సత్కార్యములవలన నత్పురుషుడును దుష్కార్యములవలన దురనుడు నగును ౧ జీవితములో నిజమైనది శీలముకాని మనశ్శరీరములు కాపు శీలము మరణము నతిక్రమించ జీవించును కర్మ మాటుమండినను ఎరమాత్మ మాతదని ఉపనిషత్తులు చెప్పుచున్నవి కాండలు బౌద్ధులు చెప్పునట్లు బ్రహ్మమే అసత్యమని క్రోసి పేసినవో గర్భయే పరమసత్యమగును

యాజ్ఞవల్క్యుని యుపదేశములో జన్మాంతరమున మృగజన్మము వచ్చు ఎనిమిడు విషయము లెరు యాజ్ఞవల్క్యునిదేశము బృహదారణ్యకమున నాలుగవ అధ్యాయముతోఁ జూర్చియును కాని బృహదారణ్యకముననే అంతరాధ్యాయములందును ౨ ఛాందోగ్య కోషితక్యాదుఃపరిషత్తులందును మిరణానంతరము పశుజన్మము కూడఁ బేర్కొనబడినను ఆటవికజాతుల విశ్వాసములనుండి యీ పశుజన్మాది భావములు గ్రెనానబడి యుండవచ్చును ప్రపంచములో నించుమించుగా నప్పు దేశములలోను విద్యావాననాహున్యైక మనపుడు మానవాత్మ వశదేహములలోఁ బ్రవేశింపఁగలదిని నమ్మియున్నాడు సైమండివచ్చిన అర్హులు దేశీయులైన జాతులలో నంబంధమేర్పడినప్పుడు పశువృక్ష లతాదుల కాత్మలున్నవనియు మానవుల యాక్మిలపుడపుడు వానిలో నివసించుననియు నమ్మినవారి భావములను గ్రహించిరి వర్షపదార్థములలోనున్న ప్రాణము పూజింపఁదగినదనియు ఎచ్చుమందును కీటకమందును పశువునందును మానవునందును గల మూలజీవకళి యొకటి యను భావము చెప్పుటనే నుపనిషత్తులు పూర్వదేశీయజాతి భావముల నంగీకరించినటు బుజావగుచున్నది ఆచరణములో దీనివలన విశేషలాభమున్నది బుష్పాశ్రమములలో వివిధమృగములకుఁ జానఁబడిన యాదర హి నిర్దాంతమును బలవతిచుచున్నది మానవుడు తానధికుడనను గర్వమును ఎడిచి సెయింటు ప్రాప్సిన్ చెప్పినటు వివరమునమితుఁడై తాను నలదిపెడ పురుగు సోదరుడనని యంగీకరింపలేను మనుష్యులకుఁ బశువులకు నెట్టి సమాన నంబంధ

మన్నదో ఆధునిక శ్రావ్యతా శాస్త్రవేత్తలు చెప్పిన విధానము దాంత పరిచయముగల మనకాళ్ళ ర్థము ఇలుగదు చిత్రతత్వశాస్త్రమును ఎన్నరించుటకు వేదములు ప్రకటించిన లోకాంతరమున లభించు సుఖదుఃఖముల ఎద్దాంతమున కనువలయును మానవజాతివలెను మరణించిన తీపులకు లభించు నానందమును ఎప్పుడును దిద్దగలగు యమునతో సుఖ మనుభవించుటో లేక అంధకరముననున దుఃఖప్రాప్తియో చెప్పిన వేదముల మరణానంతర భావమును బహుస్థితిద్ధాంతముతో మేళవించవలసిన యవసరము ననాతనస ప్రదాయాభిమానము కలిగిన ఉపనిషత్తులందు గలిగెను దీనివలన మహావిప్లవాంతమునకుఁ గొంత క్షిప్తతయైర్పడి మరిణానంతర విషయముకు మూఁడు విధములుగాఁ జెప్పెను మే మొక ఋషికావ్యము నీవిధముగా ఎనియున్నాము నేను మానవులకు రెండు వారములను వియున్నాను ఒకటి పితృహామము రెండవది దేవహామము మానావతలైన ఆకాశ భూమివ్యయము నున్న క్షిప్తియును ఎరెండు వారములలోఁ బ్రయోగించుచున్నవి ఇదియిది ప్రాచీనమున్న కాలములోఁ జేసిన ద్వి పరిలముల ననుభవించుటకు మృతశివీ కీ రెండు మారములన్నవని తానెనియున్నందున చెప్పెను

అది దేవహామము లేక అర్చియ్యారము అనగా జ్యోతిర్వారము రెండవది ఋత్వియామము లేక భూమహామము మొదటిది అగ్నియైదులనుండి బ్రహ్మలోకము లేక నత్య లోకమునకుఁ దోడ్కొని పోవును ఈ లోకమునకుఁ జోయింపారు తిరిగిరారు తన లోకములోఁ బ్రభువై యొక్క సింహాసనము వధిపండి కూర్చుండు బ్రహ్మయొక్క అగుణమూర్తి యని మృణాలదేవతకాలము నీ దేవహామము కర్మముండెడిది కాని బ్రహ్మత్వకృత్యానము కలిగిన వెంటనే బ్రహ్మానందహాసన ముగిసిపొంది పదిహేని దేవహామము స్థానమున బ్రహ్మాకృత్యమార ముక్తమిందినది భూమము రాత్రి మున్నగు నానందముల ద్వారమునఁ జంద్రలోకమునకుఁ దోడ్కొనిపోవునది పితృహామము దేవహామమునఁ జోయినవాడు తిరిగిరారు కాని పితృహామమున వెళ్ళిన వాడు పుణ్యక్షిణమైనవెంటనే తిరిగి యా లోకమునకు వచ్చును ఎవరములలోఁ జాలబేదములన్నవి కొక్షితకర్మవచనము ననుసరించి ఎరణానంతరమందఱు మొదటఁ జంద్రలోకమునకు పోయి యుండునుండి కొలది అంది పితృహామమున బ్రహ్మలోకమునకుఁబోగా మిగిలిన వారందఱును దమతమ కర్మ జ్ఞాన స్వరూపము నెనుపరించి భూలోకమునకువచ్చి మమయ్యుండు మొదలు శ్రీవివశలగుల జన్మము లెక్కుమారుల దేవహామ పితృహామములు జ్ఞానజ్యోతిర్మయ లోకములకు అజ్ఞానాంధకారలోకములకు పరిపోవును గౌరవాది మహాంధకారమయ పరలోకములకుఁ గొనిపోవు

ంకొక మూడవ మారముకూడఁ జెప్పబడినది ౧ పాలీయని కమ్మగోవును దానము
ననవారు దుఃఖములు నరకములకుఁ బోదురు ౨ ఈ లోకమునకే యీ మూడవ
మారమున నిత్యము పుట్టి గిట్టుచుండు క్రిమికీటకాదులు పోవుచుండును ౩ బ్రహ్మైక్యసిద్ధి
ధించి మోక్షముగాంచిన పుణ్యపుష్పమఁడెవఁడును బోనవనరములేదు ౪ ఉన్నచోటనే
పహ్వనందిము నాతిఁడు పొందును అతని ప్రాణము లేచటికిని బోవు బ్రహ్మమై
పహ్వములోఁ గలిసిపోవును ౫ మోక్షసిద్ధిగాంచినవారి కేయావమును లేదు కాని ఊర్ధ్వ
రాస మవలంపైనచో వారు దేవయావమునవే పోవుదురు ఊర్ధ్వగమనము క్రమాత్
పవనో దానినే క్రమముక్తి యందురు

పునర్జన్మ విధానము పెక్కురీతుల వరింపబడినది అప్పుడు (మరణానంతరము)
నిజ్ఞానము చేసిన కర్మలు పూర్వానుభవము కలిసి చేయవట్టి పదియను గొంగళిపుదురు
గదిపోవను పట్టుకొని దానిను డియే యింకొకదానిమీదఁ బ్రవేశించి మొదటి దానివి
డిచిపెట్టినట్లే యీ దేహమును విడిచిన జీవి యింకొక దేహమునఁ బ్రవేశించును ౬
అతీయ కంఠాల యొక బంగారపుఁ దునుకను బుచ్చుకొని దానినుండి యే నవ్వ మనో
రమై యింకొక యాధరణరూపమును చెయ్యనట్లే యీ దేహమును త్రోసివైచి జీవి జ్ఞానము
ంది తాను బోవలయు నింకొక లోకమున కనుకూలము మాత్మనునోహరమునగు నింకొక
హమును స్వీకరించును శిల్పి యొక శిలావిగ్రహమును జేయట్టి యందుడి మాత్మ
రము నధిక మనోహరమునైన యింకొక రూపమును జేయనట్లే జీవి యీ దేహమును త్రోసి
చి అజ్ఞానమునుండి బయటబడి నివ్యసుందరితరమైన యింకొక అత్మదేవతా రూపమునో
పధర్మరూపమునో దైవతరూపమునో పూవతిరూపమునో బ్రహ్మరూపమునో మఱి ఇతర
రూపమునో సృజించుకొనును ౭ మరణనమయమున జీవి ప్రాణములన్నిటిని రచ
నీకఁ దీసికొని తాను జేసిన కర్మ ననుసరించి లభించు నుత్తమాధమ దేహములలో నొక
నియందుఁ బ్రవేశించునని యొకావలందుఁ జెప్పఁబడినది దీనినినుసరించియే లింగశరీర
రాంతములు అరుదాత నేర్పడినవి దివ్యజ్ఞాన సమాజమువారు దీనిని పశ్చిముదేశములందుఁ
జల కెఱుకపఱచుచున్నారు ఈ సూక్ష్మశరీరము జీవియొక్క మనశ్శలములకు వాహనమై

౧ బృహదారణ్యకము ౪ ఆ ౧౧ ౨ కరము ౧ ఆ ౩ ౩ బృహదారణ్య
ము ౬ ఆ ౨ ౧౬ ౪ కరము ౬ ఆ ౧౫ ౫ బృహదారణ్యకము ౪ ఆ ౪ ౬
బృహదారణ్యకము ౪ ఆ ౪ ౭ ౬ బృహదారణ్యకము ౪ ఆ ౪ ౪ చూడు ఛాందో
ము ౫ ౧౦ ౨ కొదీతకీ ౧ ఆ ౨ బృహదారణ్యకము ౧ ఆ ౧౬ ౮ చూడు
పదారణ్యకము ౪ ఆ ౩ ౨౮ ౪ ఆ ౪ ౫ వ్రశ్న ౩ ఆ ౧౦ కొదీతకీ ౪ ఆ ౩

స్థూలదేహ మరణమున చెడకయుండును మానవ శరీరమున 90మే యాధారభూతమై తన కనుగుణముగా దానిని వినిర్మించుకొని యింకొక జన్మమవలెను ద విత్కొ గడపును జీవులన్నియుఁ ఎరిమాత్మనుండేమీ ప్రత్యేక వ్యక్తులుగాఁ బుట్టి తిరిగి పరమాత్మయందే లరుచుగొని కూడఁ జెప్పఁబడెను ద

శరీరమరణముతో వాక్యము నశించును బౌతికవాదము నుపవేదిక లంగీకరింపఁ జేసిన మవిచ్చిన్నమైనదని దృఢవిశ్వాసము కలిగియుండుటచే మూలశరీరము నశించిన యనంతరము జీవము బ్రదికియే యుండునని గాని చెప్పరి స్త్రీపురుష సంయోగము జీవ యొక్క హక్తిరూపమునకు నలయు నామగ్రి ఎచ్చునేకాని యది జీవస్వప్నమేయి శరీర కలది కాదు ఒక అణువు పెంపొందుటవలన జీవముదయించుట కారణమనివి అనానంద జాలము ప్రతిజివీయు స్త్రీపురుష వీర్యమంబలి యణువుల బ్రవేశించి తన కుదితమైన హతన రూపమును దాల్చునున్నదని చెప్పిన జానపదక్విదాంకమునకంటె లోకములో నొక్కజిద్దర పట్టింపువచ్చె నొక జీవమును దేవుడు క్రొతగా సృజించునని చెప్పి అంప దాయానకవాద మెత్తుదు తృప్తిసేయఁజలదు

పునరన్వ ష్టాంతము ఎవము తర్కప్రజ్ఞచే ననుర్ధించిన యితర సిద్ధాంతముల వలె నన్వర్తించదగియుండుటే కాక మరణాంతరము జీవి పూరముగా నశించిపోవునను ష్టాంతముకంటెను లేక శాశ్వతముగాఁ గర్వనీతముు ననుభవించుచుండు నన ష్టాంతముకంటెను ఎశేషముగా నంతర్వేది పీయఁగలదు నీతిరహిత ప్రవర్తనపరము నిత, దుఃఖానుభవ దుర్ధిగయు నవనరములేని జీవితమును స్రావించుచున్న పునరన్వ ష్టాంతము దుఃఖము జీవుల కనూనానుముగాఁ గలుగజేసేన పృష్ఠయొక్క అన్యాయమున కీ ష్టాంతవ నమూనానవిచ్ఛన్న భౌతిక ప్రపంచమునఁ గల అనందస్వములు తార్కికబుద్ధి సంతృ కాటంకములైన ననుష్ఠియైనట్లే నైతిక ప్రపంచముందలి అపజ్ఞములు లన్నియు పీడికి లక్ష్యవ తుదకు శ్రేయమేయని నమ్ముట కాటంకమైన ననుష్ఠియై యున్నవి మనది హేతుబద్ధమై విశ్వాసమైనచో, మనశీవేదమైన తార్కికనైతిక నాంశములు కలుగ నవనరములేదు అఁ జకమే నైతికకృషిఁగి దుదిమాటయైనచో నీతికి స్థానములేదు ఒకవంక మనకు లోకము గోచరించుచున్న నైతికరంగదురోప హోస్థితి యింకొకవంక ధర్మమూలమైన దేవుఁ సీరింటికి ననున్యాయము చేయవలయున్నది పృథ్విఃకమును గ్రుదిదర్శారుగ చేర బడినదని తలఁచ యూరకుండుటవలనఁ బ్రయోజనములేదు మానవజనుఁ గర్మ సాక్షింక

మీరుబడిన కారణమున నీ లోకములో నిన్ని అక్రమములు దుఃఖములు ఎంభవింపన వనుభావము అనమత్వముతోఁ గూడిన మానవజాతి నీ లోకమున వృజించిన దోషమునకు నమాధానము కాఁజాలదు అదితొనే భిన్నలక్షణములతో కేర్పడిన వృష్టి పరిపూర్ణజ్ఞాన మూర్తియై దైవభావమునకు విరుద్ధమగుచున్నది పునరవ్యుద్ధాంత మీ శబ్దయొక్క మూలదోషమును లోపము వోకకొలత నుపరింప ఎమన్వయించుచున్నది లోకములోని అక్రమము లు ఖము మానవుని శీలవికాసమున కేర్పడినవి యా ఎద్దాంతము కొంత యుపగౌంతి నొనగుచున్నది దుష్కర్మ ఫలితిమైన శిక్ష దుర్బుద్ధిని కుద్ధిచెయుట కెల్పాటు చేయఁబడినది ము పాపములకు మ ము శిక్ష వనుభవించుచున్నాము కాని దానివలన మనము బద్ధులముకొడ నగుచున్నాము అందుచే మనకు శిక్షాదు ఖము ముందే

పునరవ్యుద్ధాంత మొనర్చువింపనదో యదివఱకే మాచించియుంటిమి ఆద్యులు దేశీయానాగరిక జాతులనుద్ధమందు వ్యాపించియున్న భావములతోడి సంబంధమువలన నీ ఎద్దాంతమును గల్పించియుండిపచ్చును వేదములను దేవయాన పితృయానములకు తెల్పుచున్నవి పశువృక్షాదులందు మానవల జీవులు ప్రవేశించునను భావము భారతి ఎద్దాదిమనివాసుల విశ్వాసములనుండి ఎచ్చినది బ్రాహ్మణములు కర్మలకు వశకావశ్యక మగడించినవి ఈ భావములతో నునిపింతులు సంసారఎద్దాంతము వలనవి ఈ ఎద్దాంత జన్మమునకు వేఱక యాధారమును వెదుక్కరలేదు ప్రాచీన గ్రీషదేశమున విధి ఎద్దాంతము లుండి యున్నయెడల నవి స్వతంత్రముగా నుద్భవించి పెంపొంది యుండఁగను అభినవ వండికాభిప్రాయము దీని వ్యతిరేకమైయున్నది భారతీయ గ్రీకులు విజ్ఞాపము లుండి ఎద్దాంతములనుగూర్చి రెండు సుప్రసిద్ధుల రచనలవిట సుధాహరించుచున్నాము మెకనల్ వండితుఁడిటు వ్రాసెను పైధాగరన్ భారతీయ తత్వముపైను నితర కాశ్రములపైనను వాధారపడిన విషయమున కాధారమున్నది పైధాగరన్ చెప్పిన జన్మాంతర ఎద్దాంతమున కాతని రచనలలోనే యౌ రసంబంధము లేకుండుటయు గ్రీకులే యీ ఎద్దాంతము విజాతీయమని భావించుటయు జరిగినది ఆతఁడు దీని వీడిష్టమిండి స్వీకరింపలేదు గలన నీడిష్టవారి కీ ఎద్దాంతము తెలియదు య గోపెర్నె వ డితుఁ డిటు వ్రాసెను పైధాగరన్ మకమువకును భారతీయ ఎద్దాంతమునకును వ్యతిరేక నమా నత్వమున్నది పాపావ్య లక్షణములందేకాక కొన్ని వివరములలోఁ గూడ నీ అన్యము గోచరించుచున్నది కానాహర విట్టి వివరములలో వోకటి సంసారము జనన మరణాత్మక మై చక్రమునందన ఎద్దాంతము రెంటికీ నమానము ఈ పావ్యము హఠాత్కంపవ

మనుట తగదు బుద్ధునికి బహుళః జరాధుష్టులః సమకాలిక్ (దేవ ప్రభాకరన్ ఎండితుడు) విజ్ఞాన ప్రభాకర వ్యాసంగము విశేషముగాగల నాటి యుగములో పెరియార్దేయుల ద్వారముల భారతీయుల మతతత్త్వ భావములను సామ్యముగా (దేవకొనయిందెనల తలచుట నశ్చి దూరము కాజాలదు) భారతీయులు తమ భావములను జాత్య తరలనుండి గ్రహించి లేరని మాత్రము వృష్టము

౨౧

ఉపనిషత్తత్వశాస్త్రము

ఒక శాస్త్రీయవర్గంతో మనతత్వము షష్టపత్రము నరయించి రచింపబడినది. అది ప్రదర్శించిన కొన్ని భావములను మేము సేకరింపవచ్చును ప్రశ్నల వత్తునందు. గర్భేంద్రియము లేదు జ్ఞానేంద్రియము లేదు, గలనీ దశేంద్రియములును జెప్పబడెను ఈ యింద్రియములు మనస్సునకు వశములై వర్తించును మ స్సు శేంద్రపై యంగమై దర్శన క్రియాశక్తిని గలిగియున్నది ఎవ్వనిలేదే యింద్రియములు నిరర్థకములు ౩ అందుచే నింద్రియములతో మనస్సే ముశ్యేంద్రియమున జెప్పబడినది మనస్సునిగా బ్రజ్జలేదే బాహ్య దేనీయ దేవజాలదు నా మనస్సువల్లలే దందుము ఆ లోక ముని వేజాడలేదు ప్రజ్జలేదే యే రూపమును వేత్తము తెలియజాలదు ౪ వెలు పరధ్యానముగా నుండిన వేమ జాడలేదు వేమ పరధ్యా ముగా నుంటి వేమ విలలేదు దీనినిబట్టి మనమ్యయ మ మస్సుతో జూచి నియు మ స్సుతో విషవనయు వృషమగు చున్నది ౫ మువ్వనొక భౌతికవదారముగా జూడబడినది ౬ అందుచే నింద్రియ జ్ఞానమునకు ముఖ్యమింద్రియమునుగాదు జ్ఞానియ రాపారమునుగాదు ఆత్మయింద్రియము ద్వారమున (జూడవలెనల యుపనిషత్తు జెప్పనిది) ఎన్నజ్ఞానమున కింద్రియములకు వస్తుసాన్నిధ్య మవలంబుని చెప్పబడెను ౭ ఒకేసారి మనస్సొకే వ్యాపారమును జేయ గలదు ౮ మనస్సుకంటె బుద్ధి యున్నదిమైది బుద్ధివ్యాపార మిద్దెకరెయమున జెప్ప

౧ గ్రీకు దింకర్న వాద్యము ౧ పట ౧౨: ౨ ప్రశ్నవనిషత్తు ౪ ఆ ౨
౩ బృహదారణ్యకము ౧ ఆ ౨౦ ౪ కొదీతక ౫ బృహదారణ్యకము ౩ ఆ ౧౪
౬ ఆలెగాండర్ వండితు: దొక నిర్వాణములోని యొకవస్తువువలె భౌతికశాస్త్రజ్ఞుని ఎల్లప్పుడో
వలె మనస్సుక వస్తువని చెప్పెను ౭ యిదోక్తులు దెమాక్రిటన్ భావములను బోల్పుడు
౮ కొదీతక ౩ ఆ ౪

అదేమి నృసింహుడు చూచుట ఆనందమును భావముల నిర్మలమును తెలియుట
అంతానంతక ము విశ్వములను చూచి యున్నట్లు ఉపాసించుట అనుభవ వల్ల జ్ఞానక
మందుకొనుట నెఱవల్సియు భావముల పొందువలయును జీవించుట కిచ్చ కాంత
నిగ్రహము నిమిత్తము బుద్ధియు బిల్వలక్ష్మణములు ఈ వర్తనములను ముగియించుటకు
అనుచునది కాదు కాని అతిప్రాచీనమైన ఉప వత్సాలమున నది ము ప్రక్తివచ్చు జరిగి
యుండుటలో శివము లెకపోలేదు నేతమునకు శ్రీము శ్రీత్రయము కు శ్రీత్రయమైన
అత్తు లుద్ధతిలో ప్రాచీనమైన బుద్ధి మున్ను జుద్ధియములు ప్రాణములు మున్నగున
నన్నయు నాత్మార్థములను అ అత్తు నర్వహించుటయు అంభరమెనియును అ అత్తుకు
నగునాకారమిచ్చి విది యానంది హృదయగుహలో నిలంచుచున్నట్లు చెప్పబడినది
అత్తు నీ వారణిజప్రవాణమును కిలదనియు జానెడి పొరుగున నీ నోడనవేలంకి
కాని యుండినవియు బేర్కొనబడిన ఉపనిషత్ గ్రంథాత్మకు స్థానిమి చెప్పబడిన
నాత్మార్థములను నవనరములను విల అనిష్టాది తన డే అనిగా గ్రంథమున నాత్మ
హృదయములో నున్నదనియు గేలన్ మేధస్సులో నున్నదని యు డేకారే అత్తుసానముపై
నదిలేగాదనియు బోషే మేధస్సుయుం జెప్పియుండిరి

మనస్సు చైతన్యముకంటె నధికమైనది ముఖ్యులలో నొకభాగమే చైతన్యము
 ఆక్తి పంపించు కారము మహాకర నత్కము అప్పుడెప్పుడే వశ్యమవిజ్ఞానము గుర్తించు
 చున్నట్లైతిమి. అందుచేత మనస్సులో నొక యల్పాంశమవినయ
 మనస్సున కవసరమును ప్రధానముచేత రక్షణము కారనియు గుర్తించబడినది మన
 యాంతర్య ప్రపంచము బాహ్య ప్రపంచముకంటె విశాలమైనది న పరకమైనది అధిగముగా

౧ గ్రామీణత : అ మ

[illegible]

క క్షమ గ త ౨ ౨౧ ముండకమ గ త గ ౬

[illegible]

౪ బృహదారణ్యకము ౫ల ౬౧ ఛాందోగ్యము ౨ల ౧౪ ౩

౬. భాంధోగ్యము ౫౭ ౧౮ ౧

8. కథము ౬ ౧౩ అతి ౨౧ శ్లోకాశ్చతరము ౫౪ ౧౫

నాచ్చాదింపఁబడినది యని వైట్ హీడ్ చెప్పినవాచము యవనివత్సరలు బృహత్తముగా నెఱిగి యుండిరి

మాంధూక్యోపనిషత్తు ఆత్మయొక్క ఎవిధావస్థలని జాగ్రత్త్వము నుపపత్తురీ యావస్థలను బేర్కొనినది జాగ్రదవస్థలో మనస్సు వింద్రియములు పనిచేయుచుండును స్వప్నావస్థలో వింద్రియములు మఱోగతములై శాంతింబి యుండునని చెప్పిన ఎవయమును నేటి మనవ్రత్తశాస్త్రము కదనును కాని ఉపనిషత్తుల ననుసరించి మన యింద్రియము ఎనిచేయుచున్నంతకాలము మనము కునిసిపాటులో నుండివచ్చువేకాని య్వపగతి నొంద జాలము అది అర జాగ్రదవస్థ నరియైన వ్యప్నావస్థలలో సుప్తస్థాక్ష్మజే విశ్రింపల విహారమొనర్చును జాగ్రత్త్వప్నావస్థలకుఁగల భేదమేమనగా జాగ్రదవస్థలో మ స్సు బాహ్యవిషయములపై వాదారపడియుండును స్వప్నావస్థలో ఉపకువలయు విషయములఁ దానే కల్పించుకొని యనుభవించును కాని జాగ్రదవస్థలోని వస్తువుల వాసల నుపయోగించును నుపపత్తి లేక గాఢనిద్ర మానవుని చూజాననయే ఇందు మనస్సు వింద్రియముల రెండును ఎరికిఁబొందును ఎవయ్యావిషయ విభాగములతోఁ గూడిన అపాం భావము విరికిపొందును ఈ ఎతిలో దృశ్యములేని ద్రవ్య యొక్కఁడెందుండి తాత్కాలికముగా బ్రహ్మముతో నైక్యము గాంచును ఎది యెట్లున్నను నీ స్థితి శూన్యమైనదికాని జీవరూపము గాని కాదు ఏ యనుభవమునులేని గాఢనిద్రావస్థలో జీవుఁడుండి తాత్కాలికముగా నానందముఁ బొందునను విషయ మంగీకరించుట కష్టముగ దోచును ఉపనిషత్తులైన నీ యవస్థలోని యెఱుకలేకుండ జరిగిపోవు దేహోపసరికృత్యములకుఁ గారణము ప్రాణము నీయు దానివలననే యుచ్ఛ్వాస విశ్వాసములు రక్తప్రసరణము మున్నగునవి జరుగుచుండు ననియుఁ జెప్పినది పూర్వావరవిషయములను గలుపు జ్ఞానకశక్తియే యీ యవస్థలో జీవి నిద్రవిషయ కాలేదని ఋజువుచేయుచున్నది గ్రహణశక్తిలో ఎంటియున్నను వా నందర్భములో జీవి విజముగా నానంద మనుభవించుచున్నదా యను విషయము ఎంతయోస్థిరము తురీయావస్థ ఎకత్వమును గుర్తించునవస్థ అది మనస్సునకు గోచరింప విషయముకాదు ఆత్మ పాదనిమిషకుఁ బూర్వలహానమైన వర్తెక్త్యభావముయొక్క అనుభవంబ్ది తురీయ నమారియందుఁ గలుగును

ఉపనిషత్తులలోని వేదాంతేతరు విషయములను బరిశీలించుటకు ముందుగా సుప్త నిషత్తుల సామాన్య తత్వవిద్వాంతులను విది నిర్వచన రూపముగాఁ జెప్పకొనుటవసరమై యున్నది విప్లవత్త్వ విర్మాణములను ననుర్థించుట కవకాశమును గలుగఁ జేసె నందెగ్గ

నానము లుపనిషత్తులలో నున్నవిని వేము మొదటనే చెప్పియుంటిమి శంకరుని అద్వైతమా రామానుజుని విశిష్టాద్వైతమా మూలగ్రంథములయొక్క నిశ్చిత భావన ను విషయము లున్నవిని చెప్పట నుసాగ్యము కాదు రెండు వాదములకు సామర్థ్య మొనగ నచిలు బహుళముగా నందుఁ గలను వానిలోఁ బరస్పర వైరుధ్యములున్నవని యుప పేక్షకు లెఱుగఁబడినమాధ్యక్షులతో గోచరించిన ద్వైత బ్రహ్మము రెండవదైన సగుణ బహుము నిజమునను వేఱుకాదు ఒకే సత్యమును రెండు విధములఁ జెప్పటయే యగును కేవలము సత్యము యోఁ దప్పింపక బ్రహ్మముగను తర్కబుద్ధికి సగుణ బ్రహ్మము గల గోచరించును మొదటి దృష్టాంతోఁ బ్రబంధము ద్రవ్యముయొక్క రూపాంతరము కేవల దృష్టాంతో నది దేవునియొక్క ప్రదర్శనము రెంటి ననుసరించుఁగూడఁ బ్రబంధ మొక అసత్య స్వరూపముకాని మిథ్యయనికాని త్రోసివేయి వీలుకరదు ఎవఁ బ్రబంధము మిథ్యయనచో మన యనుభవముల కెట్టి నిలువయు నుండదు బౌద్ధమతముయొక్కయుఁ సత్కారముయొక్కయు నొత్తిడిచే నవంతరము వచ్చున గౌడవాదములు పరమ సత్యము మొక్క అద్వితీయతను ప్రబంధముయొక్క అసత్య స్థితియును విశేషముగ నొక్కచెప్పరి విజముగా నట్టి యద్వైతతత్వము మాధ్యమిక బౌద్ధులతత్వమును వేదాంత పరిభాషలోఁ బెప్పరిగవడును పురాణేతిహాసములు చగవదీతయు చేసిన మతతత్వ పుర్రొక్కాణము శ్వామిశాస్త్ర మొనగిన దైవతత్వము రామానుజ కల్పితమైన విశిష్టాద్వైత తత్వమునకుఁ గారణమనవల నిజముగా నద్వైత వాదులందఱు పరిపథ్య సంగతు లనగా సంస్కరించఁ పడిన బౌద్ధవాదులనియు విశిష్టాద్వైతులందఱు పరిపథ్యవైయాఖ్యులనియుఁ బిలువఁబడిరి

౨౨

ఉపనిషత్తులలో సాంఖ్యయోగ బీజములు

ఉపనిషత్తులలో వేదాంతేతరములైన సాంఖ్యయోగ శాస్త్రములకు బీజములున్నవి సకృతి పురుష రూపమైన ద్వైతమును సాంఖ్య శాస్త్రమును స్థాపించినది ప్రకృతి సర్వ స్పృహ కారణమైయుండగా పురుషుడు సంబంధము లేని సాక్షియై ప్రకృతి పరిణామమును

దిలకించుచున్నాడు పునఃపునః యొక్క లేక జీవులం యొక్క నానాత్వముకూడ సంగీకరించబడినది ఉపనిషత్తు లీ నానాత్వము సంగీకరింపవు ఉపనిషత్తుల అద్వైతము మఱా సామాన్యతలను కొంత యిట్లేశ్వరివాదముగా మారినదో మనము చూచుకొంటాము ఏకేశ్వరివాదము పరమేశ్వరుడైతే బ్రాహ్మ వా నారాధించు ప్రియమైన సంగీకరించును పరితము జీవనానాత్వము కాని ఎరమేశ్వరుని స్వాతంత్ర్యము ప్రత్యేక జీవుల స్వాతంత్ర్యము పరస్పర విరుద్ధమను విషయమును సాంఖ్య వీధాంతులు గ్రహించియుండిరి ఇందెవరో అటు ఎరమేశ్వరుడో యిటు ప్రత్యేక జీవులలో దొలగవలెను సృష్టి పరిణామ సామర్థ్యము ప్రకృతి కీయబడినప్పు డిక్కఁ బరమ పురుషుని యవలంబు కావరాదయ్యెను దేవుని న బంధములేని జడపదార్థమైన ప్రకృతికి స్పృశన శక్తి నొప్పగించుట సుపరిత్యక్తులు నిరసించెను పరమసత్యమైన దానికే పక్షపాదమున్నదనియు దానిపై నాధారపడి కర్మకర్మ భేదము లేరనినవలయు మనవత్తుల ప్రధాన నిరయమైయున్నది ౨

ఉపనిషత్తులలో యొగ శాస్త్రారంభదః గోచరించును మన అవంహృత్ ప్రజ్ఞా బలము పత్యమును దర్శింపఁజాలదని ఉపనిషత్తుల అశ్రయభావము మనస్సును నదమున ఎత్త ప్రతిబింబము మాత్రమే గోచరించునని చెప్పబడినది పత్య స్వరూపము వెంత వలయుఁ దెలిసికొనఁగల కక్షిల మనస్సు కలిగియున్నదో దానివిఁబట్టి మన జ్ఞాన పరిమితి

౧ తీక్షణత్వమున కంతకును మూల భూతమైయున్న అవ్యక్తము లేక ప్రకృతి మనవి పత్తులు స్పష్టముగాఁ జెప్పినవి ఇంద్రియముల కతీతములై వస్తు తన్మాత్రలున్నవి నీవి కతీతమై మనస్సున్నది మనస్సునైన మహత్తత్వమున్నది దానిపైన వ్యక్తమున్నది దీనిపైఁ బుష్టి కారణమైన అవ్యక్తమునైన దేవుడొక్కఁడే యున్నాడు తనయ్యితే బ్రహ్మము పృథ్వి సౌందరి అందరింటి అవ్యక్తమున్నది యగును, అవ్యక్తమనండి, బ్రాహ్మము మనస్సు భూతములు లోకములు కర్మ కర్మఫలములు వచ్చియు వచ్చును (ముండకము ౧ ఆ ౧) ఇందుఁ జెప్పిన అవ్యక్తమును కంకడఁ దవ్యాకృతమని చెప్పివాడు ప్రశ్నోపనిషత్తువందు (౪ ఆ) వస్తువ లభియి నట్లు వచ్చిన క్రమములోనే అవ్యక్తమనందుఁ దవ్యాకృతిలోఁ బ్రవేశించునో చెప్పబడినది (మారు ప్రశ్న ౪ ఆ ౮) దేవునిలోనుండి ప్రకృతి వచ్చినదని యనవిపత్తులు చెప్పినవి పురుషదేవతఁగఁ వరబ్రహ్మము (ముండకము ౩ ఆ ౧ ౧) సంపాద వ్యక్తమైన రెండు వత్తులున్నవనియు పాకటి సుధరసరాస్వాదనమనును వేయించుగా రెండవది పాక్షి మాత్రముగా నుండునని చెప్పిన భావమునండి సాంఖ్యపురుషుని లక్షణము తిరిగివఁబడియుండును

౨ మారు పతరీయము ౧ ఆ ౧ ౨ బృహారణ్యకము ౧ ఆ ౪ ౩ ఛాందోగ్యము ౬ ఆ ౨ ౬ తైత్తిరీయము ౨ ఆ ౧

యందును బ్రదిచానికి రంగులును బధిర నకు గానమున దెలియనజే అల్పబుధికి సత్యము గోచరించదు తెలియుట యనునది మాత్రవ అల్ప కాదు అన్న సత్యమునే దర్శించుట తెలియు సులభరణములో వేమూత్రము కలుషమున్నను సత్య మనంపూర్ణము గానో రూపాంతరముగనో గోచరించును మనస్సునకు సత్యమునకు మధ్యమందు మన స్వార్థములైన కోరికలు మోహములు వచ్చి అటు నిలమను వ్యక్తికి గల దోషములు మనస్సునకుఁ బట్టినపుడు సత్య ప్రతిబింబ మస్పష్టమైన యాత్మిక గలిగియుండును ద్రవ యొక్క అజ్ఞానము సత్పదార్థమును భిన్నరూపములోఁ జూపును ఆతని వ్యక్తిగత భావ వికారములచే వస్తు సత్యము వికారాకృతిలో గోచరించును మనస్సంబంధమైన దోషము సత్యములోఁ బ్రవేశించుచే అపార్థమునకుఁ గారణము ఎరిహంకార విచ్ఛేదమైన దృష్టి సత్య దర్శనమున కవసరము స్యక్తిగతమైన దృష్టి సత్యమును మఱుగుపఱచును మనస్సువలన ఎనుకు సంభవించు అవసర్య వ్యాపారములనుండి మనము బయటపడ వలసియున్నది అనవసర వపు సంపారముచే వ్యర్థమగుచున్న మానసిక శక్తులను వారింది సత్యస్మరణ కనుకూలమైన నిశ్చల నిష్కలుష మారములలో వాని నుంచవలెను చిత్తమును సద్దమును శుద్ధిచేసి వ్యక్తిగత కలుషములందుఁ జేరకుండఁ జేయు విధానములను యోగశాస్త్రము మనశ్చిచ్ఛుచున్నది ఇట్టి శిక్షణమే మనకు నిరహంకారమైన మహోన్నత వ్యక్తిత్వము చిచ్ఛును ఇట్టి యున్నత దశలో నుండియే మహా ష్టగుమలిన వారివరుఁ జూడఁజూచి సత్యములను దర్శించిరి ఇది ఉపనిషత్తుల ఆత్మ సాధాంతరమున కనుకూల మైన విధానము మానవ సామాన్య దృష్టి శాశ్వతమైన ఆత్మ ప్రపంచమునైపు దిరుగక యింద్రియ మనఃకల్పితమైన వశ్వర ప్రపంచమునందే పంచరించును మన మో యింద్రి యముల వదిగమించి ఉన్నత పదవికిఁ బోయినచో మన వ్యక్తిత్వము సర్వుగిల్లదు నములచితము వస్తుదము నగును మన వ్యక్తిత్వము భౌతిక విషయ రజ్జువునజే బంధించఁ బడినచో నది శక్తివంతము కాఁజాలదు వ్యావహారిక బంధముల వత్తిక్రమించినపుడు మన వ్యక్తిత్వమునకు శక్తి వైశాల్యము గలిగి నమున్నత పదవి ఎలంకరించును అప్పు డనుభవ జ్ఞానమరిగియించును క్రిందిమెట్టులలో ననగా దేశకాలములందు జరుగు పరిణామస్థితిలోఁ దాత్కాలిక కేంద్రమైన అహం భావముగా మనమున్నప్పుడు మన యనుభవ మస్వతంత్ర మైనదగును సంకుచితమైన అహం స్థాన కేంద్రమునకుఁ గట్టువడిన మన వ్యక్తిత్వ మును బంధముల మూడఁబెరికి స్వతంత్ర వ్యక్తిత్వముగా హరిఃప్రకాశ దేవుడు కేంద్రము గాను మానవుడు కేంద్ర హరి నాక్రమించినవాఁడుగాను మండు స్వచ్ఛందానుభవ సిద్ధి మనకు లభింపఁగలదు అట్టి సితిలో మన ముపవిషతులు చెప్పిన రీతిని బాహ్యమున

మర్నది లోని నుండి యొకటి యని గుర్తింతుము బాహ్యమునే విలోకించు నభ్యాసమును ఎవరిచేసెనో ఆతడు సాందర్యాబధనమిది చేశారనిజాలదని యోగశాస్త్రము హెచ్చించుచున్నది భ్రాంతి మాయ జగదీశ్వరాపేక్ష ఎమునగాని కాశ్వత సత్య జగద్దర్శ లాభము చేశారని

యోగశాస్త్రము మానసికాధ్యాత్మిక శిక్షణము గల కవివరమని చెప్పుచున్నది పరమార్థసంపాదనమునకుఁ బరిశుద్ధ నియమతీత మవసరమని ఉపనిషత్తులును జెప్పినవి ప్రశ్నోపనిషత్తున దిఁ బిల్వలాదుఁడను గురువు బ్రహ్మజ్ఞానము కోరవచ్చిన యాఱుగురు శిష్యుల వింకోక యేడు శిక్షణము పొందిరిమ్మని యిటు శాసించినాడు పోయి మూరింకోక సంవత్సరము బ్రహ్మచర్య శ్రద్ధాతపస్సులతో జీవించి యశ్శిక్షులైరిందు నంసారిసంబంధ బాధ్యతలులేని బ్రహ్మచర్య దీక్షలన మమమ్యుఁడు తన యావచ్చక్రిని పరమార్థముపై గెందెడికరింపఁచుచును జానవిరోధియైన ఆశాంతి సెగించి చిత్తశాంతి తపస్సుచే లభించును శ్రద్ధితక విశ్వాస మన్నికర్మము నవసరమే ప్రకృతి స్థితిమండి ప్రకృత్యతీత స్థితికి మార్పిడుదొంది యివటఁ బరమేశ్వరుని ప్రత్యక్షసాంగత్యము జేకూర్చుటయే యోగ శాస్త్ర ప్రవోధములోని సారా శము మునును బాహ్యవస్తువులకు బంధించి బావినలగాఁ జేయుచున్న మనస్సును విగ్రహించినగాని మోక్షము లభించదు బాహ్యవస్తువులకుఁ బరిస్థితులకు బాసలయై శారణముననే మనకు నంత్యస్తీ లభించుటలేదు పర్యతశ్చరము పైఁగురింప వర్జణము నలుదెసనుండి క్రిందకు ప్రసరింపవట్లు పస్తుభిన్నగుణములచే నాకర్షింపఁబడిన వాఁడు నలుదెసలకు వాంకోరికై ఎంచరించును శుద్ధోదకమునందు శుద్ధోదకము బోసనచో మార్పులేకుండ నిలిచినట్లు ఓ గౌతమా! జ్ఞానియొక్క ఆత్మ నిలుచును తన యాత్మవైఖరిని వ్యక్తి మనస్సు నిలుపురాత్మపైఁబడిన వర్షధారవలె నన్నిచైపులకుఁ జెదిరిపోవును కాని చిత్తబద్ధికలిగిన వెనుక వర్షజంతురూపములలో దాగియున్న విశ్వజీవ సాగరములో నొకటి విశ్రమించును స్వేచ్ఛగా వదిలినచో బహిర్ముఖమైన మనస్సు ఎడారి ఇసుకలోఁ జెదిరిపోవును పాదకుఁడు తనలోనున్న అంతర్విధానమును దర్శించఁగోరుచో మనోద్బుద్ధి లోపలికిఁ ద్రిప్పు విశ్వలముగా నిలువనలెను వాక్కును భావములోనికిని, భావమును జ్ఞానములోనికిని జ్ఞానమును విశ్వచైతన్యములోనికిని బ్రవేశపెట్టవలెను అప్పుడే నిత్యమైన ఆత్మశాంతి లభించును పంచజ్ఞానోద్రియము బువశాంతి బొంది మనో

౧ కరము ౨౦ ౧౫ ౨ కరము ౨౦ ౧౫ పోల్చు మనస్సు విశ్వలయైయున్నప్పుడు కలుగు పమాలోచన ముక్తమైనది శబ్దములుకాని, రూపములుకాని మోదభేదములుకాని దానివచ్చుడు జాగింపవలె మనస్సునకు దేహవంబంధము కాని దేహభిమానముకాని లేక పురుషదర్శనలాలనలయైయున్న దిట్టితిరించును న్నేదోవిధాతో గ్రంథము

బుద్ధులు నిశ్చలములైనప్పుడే ఉత్తమగతినిఁ జేరుదుము ౧ ఉపనిషత్ జ్ఞానమును మహాధనుస్సును గ్రహించ నిత్యధ్యానమును నిశితాశ్రమమునందు వంధించి బ్రహ్మలగ్నమైన మనస్సును వింటిత్రాడు లాగి ఓ ఉల్లాసముగల యువకుఁడా! బ్రహ్మమును లక్ష్యమును గురిమాచికొట్టుము ౨ వ్రతరనుడను నాతఁడొ నూత్నవంశమున విధానమును గాంచెని కొఱితిక్కువనిపడు చెప్పినది దానికే అంతర్యజ్ఞుని పేరు ౩ దీనిననుసరించి మానవుఁ డింద్రియములను కామములను పూరనిగ్రహములతో నుంచవలెను ౪ శ్వాసను నిగ్రహించుటచే నసూధి లభించునని ఉపనిషత్తు లప్పుడప్పుడు చెప్పినను ఏకాగ్రత ౫ కెక్కువ ప్రాధాన్యము నిచ్చియున్నవి బీజాక్షరములగు ఓమ్ తద్వనమ్ ౬ తజ్జిలాన్ ౭ మున్నగు చిహ్నములపై మనస్సు లగ్నము చేయుమని చెప్పినవి ఎదోయొక ప్రత్యేకవస్తుపై గొంత సేపు యినిస్సును గేంద్రికరించు నభ్యాసముచే వేకాగ్రత చేకూరునని చెప్పబడెను

వ్యాయ్యశాస్త్రసూచన లొక్కముండకమునందే కలవు ౮ ఈ యాత్మ బలహీనునకు లభింపదు ఆవేశముచేఁగాని తపస్సుచేఁగాని లింగముచేఁగాని ఆత్మను పొందఁజాలము ౯ లింగమనఁగా వ్యాయ్యశాస్త్రమని తరువాతఁ దెలియఁగలదు అనఁగా ననుమానములోని మధ్యపదము లేక సంయోగకారణము లింగము సత్యము ననుమానప్రమాణముచేఁ దెలియు నను వ్యవహారినిదాంతముగూడఁ బేర్కొనఁబడెను ఒక మట్టిమదవలన మంటితేఁ జేయఁబడిన సర్పవస్తువ్యభావము తెలియును ఒక సువర్ణకలశముచే సర్పమవర్ణమయవస్తు వ్యభావము తెలియఁ గలదు ౧౦ విషయివిషయ భేదముచేతనే జ్ఞానము సాధ్యమని వ్రతరనుడు చెప్పుచున్నాడు

-
- ౧ కరము ౧ ఆ ౧౨
 ౨ ముండకము ౨ ఆ ౨ ౨
 ౩ అంతరమగ్ని హోత్రమ్ ౨ ఆ ౫
 ౪ బృహదారణ్యకము ౧ ఆ ౫ ౨౩
 ౫ ప్రశ్న ౫ ఆ ౧
 ౬ శేవ ౪ ఆ ౬
 ౭ ఛాందోగ్యము ౩ ఆ ౧౪ ౧
 ౮ ముండకము ౩ ఆ ౨ ౪ య్యుసేవ్ హ్యూషములు దీవికి వేరర్థమును తెప్పిరి
 ౯ లింగము సంయోగసాధనము చూడు ఛాందోగ్యము ౪ ఆ ౮ ౪
 ౧౦ ఛాందోగ్యము ౪ ఆ ౧ ౪ ౬

- ౨౩ -

భావతత్వ బీజములు

తత్త్వాన్వేషణముయొక్క ప్రధానలక్షణముల మనవివత్తులు నిర్ణయించి రాబోవు తత్త్వచర్చామారములను సూచించినవి ఇతర నిర్ధాంతవాదనల నిటులు ఉపనివత్తులు ఎరిపూర్ణమైన తత్త్వసిద్ధాంతమునకు వచ్చు లక్షణములను అ గా ప్రవచనముయొక్క అంబంధనత్యట్టి నత్పరారముయొక్క పూర్వత్వకత్యములు నీతిమతతీవతానుసావాసనరములను ప్రదర్శించిన విషయమును ముగిసినంతే చూచియుంటిమి అత్తవరమాత్మైక్య రూపమైన తత్త్వసమన్వయముచే నుపనివద్విజ్ఞాన ముత్కృష్టబలనమన్వితమై దళి చెప్పవచ్చును కాని యీ తత్త్వసమన్వయము ఎపనివత్తులు తర్కప్రవావిధానముచేగ్రాక ద్యావమార్గసర్థివలన నిరూపించియుండుట కొంతవఱకు మపరివద్విజ్ఞానమునకు లోపముగా గోచరించును తత్త్వశాస్త్రముయొక్క కేంద్రసత్యము నమి ఘముగా నెఱిగి ప్రదర్శించినను దాము ప్రదర్శించిన భిన్నతత్త్వభావముల వైదిధ్యములను సక్రమకారిక విధానముచే ఎమన్వయించి యుండలేదని ఎగు మంగీకరించవచ్చును

వేదమత విశ్వాసము లుపరివత్కర్తలవై నెక్కువ యొక్కిది కలుగఁజేసిను వారు వానిని విమర్శించుట కెసఁగయమును జూపకు న్నును పూర్వసంప్రదాయము వారిని గొంత లొంగఁదీసింది భావిదళాభ్యుదయమునకు వారు కర్తవ్యమనిపించుకొని పురాతనాస్పక్యమందమిత భక్తిగలవారనిపించుకొనుటకును జూచిరి పరితములనుబట్టి చూచిన విది మిక్కిలి కష్టమైనపరియతి తెలియఁగలదు ఎ విరీత మకారాధన ఎధానముగాని పురోహిత సోపాన వరముకాని లేని స్వచ్ఛమైన తత్త్వనిర్ధాంతము నుపనివత్తులు బోధించియున్నను వీని నన్నిటిని సహించుటయొకాక అంగీకరించికూడ నున్నవి మంత్రములలోఁగల ఎవిధ కర్మలు నిజమైనవే త్రేతాయుగమున విశేషముగా వానరింపఁబడివి ఎక్కామములు వాని నెలవ్వు దానరింపఁడు కర్మ ఫలానుభవప్రాప్తి కిదియే మీ కుచితమైన మార్గముం వేదోక్త దేవతావరమునకు యధానానమియఁబడెను ప్రజ లాచరించుచున్న దేవతలను విసరింపుఁడని యెవ్వరును బుకలేదు మాతనతత్త్వమునకు ఎరోధముకాని విధమునఁ బూర్వవిశ్వాసములే యుక్తియుక్తములైన పర్వతులచేతను నిర్ధాంతరకల్పనముచేతను నమన్వయింపఁబడినవి వాటి శకము తత్త్వసిద్ధాంతవిశ్వయ ప్రకటన ప్రచారమును గోరినను నత్యధికమైన సామరిస్వవిధాన ముపనివత్తులు ప్రదర్శించినవి భావ్యాకానముల

నుండియుఁ గర్మకలాపమునుండియు మానవునికి దానియొక్క కలిగింపు మహేంద్రము
ముగా నుపనిషద్విజ్ఞాన మారంభించినది వారికిఁగల పూర్వస్థానములనే తిరిగి బంధిం
చుటతో ముగిసినది జీవితమునకుఁ గ్రొత్త విలువవొసఁగి బోధించుటకుబదులు సంప్రదాయ
ధర్మములనే పునరుద్ధాతునమునర్పించి సార్వజనిక తత్త్వ ధర్మప్రచారము చేయుటవేలు
స్థాపించుటవేలు పురాతనవిశ్వాసము నుత్కృష్ట తత్త్వలక్ష్యముతో మేళవించి నుపనిషత్తులు
వంద్యమై కృష్ణ చేయియన్నవి కాని నాటిప్రజలకుఁ బూర్వగాథా ప్రపంచమునకును
నూత్న కాత్మవిశేషము సత్యములకు భేదమైనఁ దెలియించు కవశాలమైన లేకపోయినది
ఉపనిషత్తు లుపదేశించిన మహావీర్యతత్త్వము ప్రజాసాహస్య మందరించిన తత్త్వము
కాలేకపోయినది అది జాతినంతను వెప్పురు వశముచేసికొనియుండలేదు క్రతుకలాప
మతమే సంఘమున నమలులో నున్నది ఉపనిషత్తులు దాని కధికగౌరవమును గూర్చినవి
పూర్వచేదమతమునకు మూలకారణ మొకవిదమైన నూత్న శక్తి యిచ్చటనుండియో వచ్చి
ప్రసరించినది ఉపనిషత్తత్త్వము ప్రజాసాహస్యములో వ్యాపించియుండినచో జాతియొక్క
శీలము నూత్న దృక్పథముద్రోసి నూత్న సాంఘిక వ్యవస్థా నిర్మాణ మపూర్వముగా జరిగి
యుండెడిది కాని యిందేదియు జరిగినదికాదు శూన్యమైన మతము యథాపూర్వార్థం
విశ్వాసములతోఁ బ్రబలిసినది పురోహితవర్గాధికారము ప్రబలమైనది మతవ్యవస్థల
సంప్రదాయ దాస్య మొకవైపున సామ్య ప్రజాకోటి శ్రేయమునొడ విర్లక్ష్యభావ మింకొక
యొడ వేకకాలముందే నవనందినది ఎ కొలదినుండియో మహాబ్రహ్మమైన వేదాంత
ధర్మమును బార్థానుష్ఠానములో వదలి ఎద్దులైరి అది సుతతత్త్వవైద్యధర్మములతో వరాజక
మైన శకము న్యవృత్తతత్త్వము మొదలు గ్రహసాపానము వజ్రకుగ్రల నానామత
విధానములకు స్థానమునుజూపిన వద్దతిలో నుపనిషత్తుల విజ్ఞానమును ప్రబోధించఁబడినది
పరితమేమన నున్న తమతత్త్వ మధమ మహాపాపములో మగ్నమైపోయినది

ఎల్లకోటులందుఁ బరస్పర విరుద్ధాభిప్రాయములు పెచ్చుపెరిగినవి మతరంగమున
నేదముల ప్రకృతి దైవభావము యజ్ఞ కర్మకాండ ఉపనిషద్వైతము తత్త్వానుష్ఠానము
అమృతములై వదలినవి సాంఘిక విషయములందు వర్ణభేదమున్నది కాని దాని
కార్యము తత్త్వవిశ్వవైకాల్య భావముచే నడలించఁబడినది జన్మాంతర నమస్యా
వియమినిఁ బునరన్మ పిర్థాంతము వరకలోక భావములతో మిగిలెమై పోయినది కాని

నత్వమైన యాదర్శ మత్య భావములలోఁబడి యుడుగంటిపది ఎరన్నర విరుద్ధ సద్ధాంత ములతోఁ గూడిన బ్రాహ్మణముల మతములొస నంశయోవన శిఖరము నందుకొని ఉపలిప దనంతర యుగమందును లేక బౌద్ధపూర్వ యుగమందును విహరించినది సత్త్వము సంప్రదాయముగను ధర్మము సత్య కర్మకలాపము యునీభవించిపోయి స్వకలకాల్పసాధనోదక మింకిపోయిన యుగ మిది జీవిత మొక వ్యర్థకర్మకరంపరయైనది మానవమానసము విదినియమయంత్ర చక్రిబద్ధమైనది స్వేచ్ఛాశ్వాసను కర్మపాపములు కట్టివెదినవి ఒక మంత్రము ఎరించుచునో లేక ఒక కర్మచేయుచునో మాంషాదు విద్రనుండి మేల్కొన్నది మొదలు క్రాగుట కుదురుట స్నానము చేయుట మున్నగు సర్వ క్రియలు చేయవలసి వచ్చినది అర్ధరహిత కర్మలను మూర్ఖ విశ్వాసులకు నుపదేశమైన గౌరవము లిచ్చిన శుష్కలము ఉత్తమే ప్రాధాన్యము వహించినది గౌరీర్యములేది శుష్కతత్వము ప్రాప్త్య దృఢగల నంకుచితముతము ఆదంబుములతో సహరములు కల్పించి బుద్ధి మంతులను గొంతకాలముకాని జలసామాన్యమును చిరకాలముకాని తృప్తివలయుజాలదు సర్వవిచ్ఛిన్నులకి ప్రార్థనమైంది ఉపసంప్రత్పతియగునోద్యమము తీవ్రరూపము దాల్చినది ఉపనిషత్తుల అద్వైతము వేదముల బహు దేవతారాధనము ఉపనిషత్తుల స్వచ్ఛ బ్రహ్మజ్ఞానము వేదముల క్రక్షకలాపము ఉప పతుల మోక్ష సంసారభావము వేదముల స్వర పరకము 1 ఉపనిషత్తుల విశ్వజనీ లక్ష్యము వేదముల వర్ణవిభాగము నివి పరస్పరము ననంబద్ధము లగుటచే జలకాలము కలిసి యుండజాలక పోయెను ఆ యుగము సర్వరింగ పున్నిర్యాణమును గోరినది సామాన్యమైన జీవితమునకుఁ దృప్తి నొగు స్వచ్ఛమైన తాత్త్విక మతముకొత్తై ప్రజలు ఎరీక్షించుచుండిరి ఎరన్నర విరుద్ధములైన భాములు సనంబద్ధ నామరస ముగా నకుట పెట్టబడే గలిగిన అనంతృప్తి స్వచ్ఛ సమన్వయమునకు వ్యతిరేకములైన భావములను బెరికవెదినఁగాని శాంతింను నవ కాశము లేదు వాటి మతములో వ్యవముగా గోదరించుచున్న యతుకులను బౌద్ధులు, జైనులు చార్వాకులు బహిరంగముగాఁ జూపవారంభించిరి బౌద్ధజైనులు నైతిక శుద్ధ ప్రవర్తనావశ్యకత నుగడించి తదనుగణముగా మత యున్నిర్యాణమునకుఁ బూనుకొనిరి కాని వారి ప్రయత్నములు విఫలకృతి వహించినవి ఉపనిషద్విజ్ఞానమొనఁగిన పరిణాద విశ్వజనీన ధర్మమును బ్రకటింపఁదలచిరి కాని బ్రాహ్మణముల వద్ద విభాగము క్రతు మతము ప్రజాదరణమును గన్న యితర విశ్వాసములు పూరముగా విసరవీయములని వారు

తలఁచిరి భగవదీతయును దిరువాత వచ్చున రావించును గిత చరిత్రమును విన్న
రింపక యందలి లోములను ఎఱాల భావముతో గమనించ యే భావమును త్రోవపుచ్చ
నవనరములేరి పూర్ణ నమస్సుయ న్దాంత ఎర్కాణముకొఱకు యెక్కించవని ఈషనిష
దనంతర యుగమందు ఎరాతనాధువాతన మతపునిర్నిర్మాణ ప్రతిఘటన వ్యాపారమును
దేశములో వేలువేలు ప్రదేశములలో సాగించి యుండినవచ్చును బౌద్ధ జైవములు ప్రాచ్య
దిశయందును వేదమత ప్రధానస్థానమైన ఎక్కిము దిశయందు భగవదీతయును కృపించే
యిప్పుది ఎజ్జు ప్రపంచమునఁ జెలరేగిన ఆందోళనము ప్రతిఘటనము పునర్నిర్మాణ
ములతోఁ గూడినట్టి యా యుగమునకు మనము తరలుచున్నాము

పరిశీలన గ్రంథములు

- ౧ మ్యక్కుములరు ది ఈషనిషత్తు (సేక్రెడ్ బుక్సు ఆఫ్ ది ఈష్ట వ్యాల్కుములు
౦ ౧౫)
- ౨ డ్యూసేన్ — ది ఎలానఫీ ఆఫ్ ది ఈషనిషత్తు
- ౩ గిఫ్ — ది ఎలానఫీ ఆఫ్ ది ఈషనిషత్తు
- ౪ బారువా — బ్రీ బుద్ధిస్ట్ ఇండియన్ ఫిలాసఫీ
- ౫ మహాదేవశాస్త్రి — ది క్రైస్టియోచనిషత్తు
- ౬ రేనడే — ది పైకాలడీ ఆఫ్ ది ఈషనిషత్తు ఇండియన్ ఎలానఫీ రివ్యూ
౦౬ ౦౮ ౦౯
- ౭ వ్యామ్ — ది థర్డ్ ప్రెస్సిపల్ ఈషనిషత్తు

మొదటి భాగము

సమాప్తము

